

Datum: 2024-05-28

Tid: 13:00

Plats: Tingshuset, Bollebygd

Ordförande

Ulf Rapp (S)

Ledamöter

Daniel Persson (SD), vice ordförande

Ingridh Anderén (M), 2:e vice ordförande

Beatrice Ekelund (S)

Helena Thelin (S)

Stefan Hederdal (M)

Peter Gregorics (FR)

Cecilia Carlhson (KD)

Fredrik Olofsson (C)

Ersättare

Jonas Ahlgren (S)

Lisette Vermeulen (SD)

Ewa-Maria Andorff-Ripa (SD)

Eva Svantesson (M)

Jonatan Backlund (M)

Michael Plogell (FR)

Rose-Marie Grune (MP)

Barbro Ridell (V)

Hannu Sutinen (L)

Övriga

1. Upprop
2. Val av protokollsjusterare
Ärendet i korthet
Förslag digital signering: Onsdag 29 maj kl 17.
3. Lönekartläggning ur ett jämställdhetsperspektiv - information (inga handlingar) Ulrika Borg, HR-chef
13:00
4. Markanvisning för bostäder inom Bergadalen, Erikstorp 1:279 – beslut om uppdrag KS2024/128 Karl Fjällglim, mark- och exploateringsingenjör
13:30
5. Avslut av planuppdrag Flässjum 2:59, Nyhem KS2022/54 Anna Lund, plan- och exploateringschef 13:40
6. Detaljplan Nyhem, Flässjum 2:59 samt Flässjum 2:69 - planuppdrag KS2024/125 Anna Dahlbäck, samhällsplanerare 13:50
7. Avslut av planuppdrag för ny förskola i Olsfors KS2021/99 "-"
8. Lokaliseringsstudie förskola i Olsfors, samt avslut av uppdrag kring ökade kostnader för ny förskola i Olsfors KS2023/183 Anna Lund, plan- och exploateringschef 14:30
9. Planuppdrag för Örlid 1:32 och 1:62, Örelundskolan KS2024/124 "-"
10. Utveckling skolområdet Olsfors KS2024/146 Daniel Aronsson, ekonomichef 15:15
11. Lokalresursplan 2025-2034 - beslut om remiss KS2024/81 Hannes Wallberg, lokalstrateg 15:30
12. Uppföljningsrapport april 2024, kommunstyrelsen KS2024/148 Karl Norlander, redovisningschef 15:45

13. Uppföljningsrapport april 2024, Bollebygds kommun (kf fattar slutligt beslut) KS2024/147 "-"
14. Svar på motion (FR) om att anlita en AI-expert för genomlysning av kommunens verksamheter (kf fattar slutligt beslut) KS2023/207
15. Svar på motion (V) om framtida utbyte av kommunens sopkärl (kf fattar slutligt beslut) KS2023/225
16. Partistöd 2024 - Socialdemokraterna (kf fattar slutligt beslut) KS2024/130
17. Partistöd 2024 - Moderaterna (kf fattar slutligt beslut) KS2024/129
18. Partistöd 2024 - Centerpartiet (kf fattar slutligt beslut) KS2024/161
19. Begäran från teknik- och servicenämnden om investeringsmedel för ombyggnation kontorsplatser (kf fattar slutligt beslut) KS2024/140
20. Årsredovisning och verksamhetsuppföljning 2023 för Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SÄRF) (kf fattar slutligt beslut) KS2024/104
21. Årsredovisning 2023 för Tolkförmedling Väst (kf fattar slutligt beslut) KS2024/110
22. Årsredovisning 2023 för Boråsregionen, Sjuhärads kommunalförbund (kf fattar slutligt beslut)

KS2024/109

23. Årsredovisning 2023, Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder
(Bollebo) (kf fattar slutligt beslut)
KS2024/105

24. Samverkansavtal e-arkiv i Sjuhärad (kf fattar slutligt beslut)
KS2024/75

25. Samverkansavtal inom tillsynsområdena alkohol, tobak och
receptfria läkemedel (kf fattar slutligt beslut)
KS2024/95

26. Trafikverkets åtgärdsprogram för omgivningsbuller 2024-2028 -
yttrande
KS2024/74

27. Remiss; Riktlinjer bostadsförsörjning - yttrande till Marks
kommun
KS2024/83

28. Redovisning av delegeringsbeslut

Ärendet i korthet

Protokoll

Kommunstyrelsens arbetsutskotts protokoll finns på Bollebygds kommuns hemsida:
Kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-05-08.

Delegeringsbeslut

- KS2429922 KS2024/68-2 Ansökan om omprövning av Erikstorp GA:5
 - KS2429929 KS2024/106-1 Ansökan om fastighetsreglering gällande Flässjum 2:4
 - KS2429948 KS2024/122-1 Överenskommelse servitut väg
 - KS2429949 KS2024/106-2 Överenskommelse fastighetsreglering Flässjum 2:4
 - KS2429960 KS2024/139-1 Fullmakt för samordnad upphandling
 - KS2429962 KS2024/96-1 Upphandling av Juridiska tjänster
 - KS2430036 KS2024/156-1 Flässjum 1:168 Ansökan om ledningsrätt
 - KS2430065 KS2024/150-1 Sjuhäradsleden nyttjanderättsavtal
29. Meddelanden
- Anmälningar**
- KS2430010 KS2024/151-1 Missiv grundläggande granskning 2023-Bollebygd

- KS2430011 KS2024/151-2 Bollebygds kommun - Grundläggande granskning 2023
- 30.** Information från politiska uppdrag (inga handlingar)
- 31.** Kommundirektören informerar (inga handlingar)

4. Markanvisning för bostäder inom Bergadalen, Erikstorp 1:279 – beslut om uppdrag KS2024/128

§60

KS2024/128

Markanvisning för bostäder inom Bergadalen, Erikstorp 1:279 – beslut om uppdrag

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ger plan- och exploateringsavdelningen i uppdrag att genomföra en markanvisning för fastigheten Erikstorp 1:279.

Ärendet

Detaljplan för del av Erikstorp 1:183 m.fl., öster om Skräddargårdshöjd vann laga kraft 2020-06-10. Under 2023 har markplanering färdigställts genom schaktning samt har avstyckningen färdigställts. Detaljplanen möjliggör för flerbostadshus och har därför inte ansetts lämpliga att fördela enligt tomtkön utan en markanvisning till byggföretag anses därmed som en lämpligare lösning. Kommunen har kontaktats av byggföretag som visat intresse för bostadsbyggnation där kommunen äger marken. Genom markanvisning kan kommunen utse ett byggföretag som får markanvisningen. Efter beslut av byggföretag skrivs ett markanvisningsavtal mellan kommunen och byggföretaget. Därigenom bekräftas dels att kommunen tilldelat en specifik byggherre en markanvisning för ett visst projekt, dels att byggherren har accepterat de kommunala villkoren som utgör en förutsättning för markanvisningen. Enligt riktlinjer för markanvisningar (KS2017/49) beslutar kommunstyrelsen om att en markanvisning ska ske.

Intäkterna från försäljningen av marken bedöms motsvara de intäkter som en försäljning av enskilda tomter innebär. Anskaffningsvärdet för Erikstorp 1:279 har beräknats till 758 839 kronor. Utöver kostnader för anläggning av tomterna har kommunen anlagt vägar och VA i området. Vid en försäljning av marken kommer anskaffningsvärdet av tomten räknas av mot intäkten. Eventuellt överskott kommer att redovisas som vinst. Denna förväntade vinst kommer användas för att finansiera anlagda tekniska anläggningar i exploateringsområdet. Vid en framtida anslutning av blivande bostäder kommer en anslutningsavgift avseende VA att tas ut enligt då gällande taxa.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger plan- och exploateringsavdelningen i uppdrag att genomföra en markanvisning för fastigheten Erikstorp 1:279.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

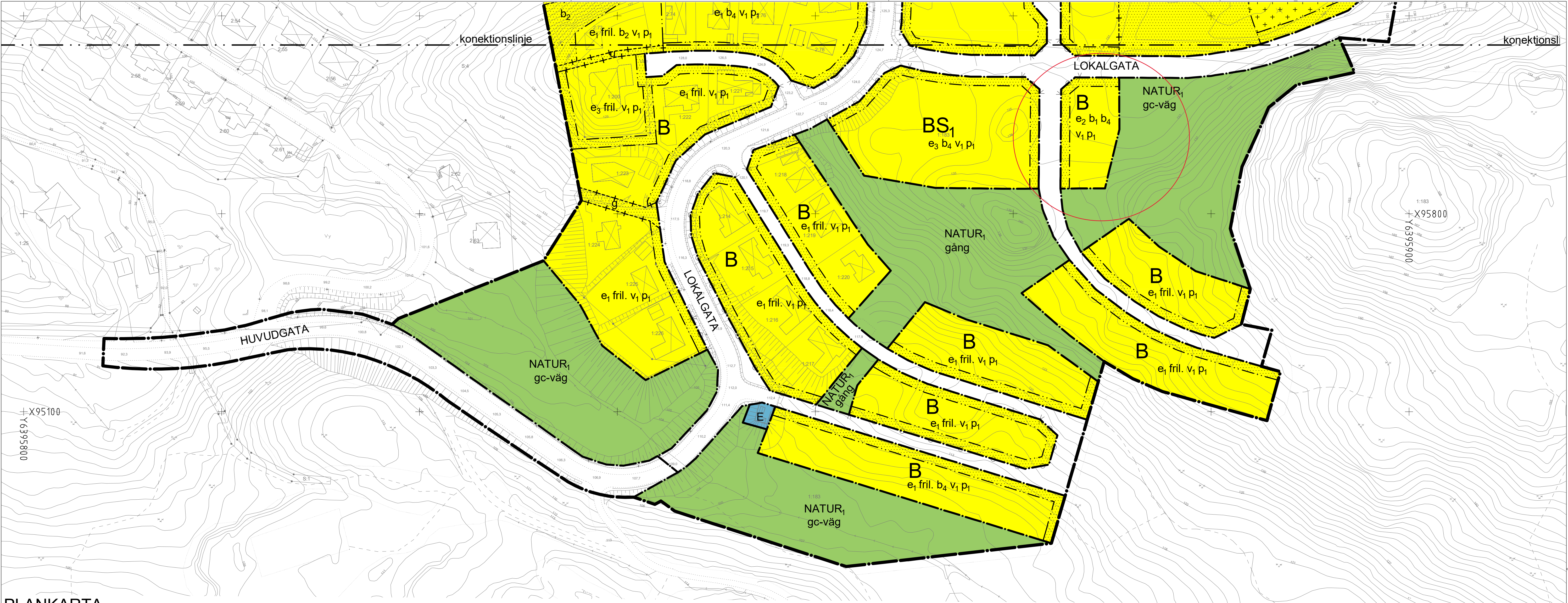
Beslutsunderlag

- Markanvisning för bostäder inom Bergadalen, Erikstorp 1:279 – beslut om uppdrag
- Kartbilaga, Bergadalen, För Markanvisning

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Karta ritad av Marcus Olofsson, Ramboll

PLANKARTA

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Bestämmelser utan beteckning gäller inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Detailplanegräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Administrativ gräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmänna platser

HUVUDGATA	Trafik mellan områden
LOKALGATA	Lokaltrafik
VÄGRESERVAT	Vägreservat
NATUR ₁	Naturområde. Får innehålla tekniska anläggningar och lekplatser.

Kvartersmark för enskilt ändamål

B	Bostäder
BS ₁	Bostäder, skola/förskola
E	Tekniska anläggningar
U	Lager

UTFORMNING AV ALLMÄNNA PLATSER

gc-väg	Gång- och cykelväg får anläggas.
gång	Gångväg får anläggas.

UTNYTTJANDEGRAD

e ₁	Minsta fastighetsstorlek är 600 kvm. Högst 30% av fastigheten får bebyggas. För komplementbyggnad är största byggnadsarea 50 kvm per fastighet.
e ₂	Vid uppförande av flerbostadshus/radhus får högst 40% av fastigheten bebyggas. Vid uppförande av friliggande villor får högst 30% av fastigheten bebyggas. Minsta fastighetsstorlek för villa/parhus är 600 kvm och största byggnadsarea för komplementbyggnad är 50 kvm per fastighet.
e ₃	Högst 30% av fastigheten får bebyggas.
e ₄	Största byggnadsarea är 400 kvm.

BEGRÄNSNINGAR AV MARKENS UTNYTTJANDE

	Marken får inte bebyggas.
	Endast komplementbyggnad får placeras.

MARKENS ANORDNANDE

Mark och vegetation

n ₁	Vattenspegel får anläggas.
n ₂	Områdets naturkaraktär ska i huvudsak behållas. Gångvägar får anläggas.
n ₃	Området ska vara tillgängligt för avvattnings av angränsande områden.

Utfart, stängsel

	Körbar utfart får inte anordnas.
--	----------------------------------

PLACERING; UTFORMNING; UTFÖRANDE

Placering

p ₁	Garage eller carport ska placeras minst 6 meter från gata om garage- eller carportöppning är orienterad mot gata.
----------------	---

Utformning

fril.	Högsta byggnadshöjd i meter.
v ₁	Endast friliggande hus eller parhus.
v ₂	För huvudbyggnad är högsta antal våningar två. Därutöver får vind inredas eller suterångsvåning anläggas där källare tillåts.
v ₃	För huvudbyggnad är högsta antal våningar tre. Tredje våningen ska anläggas som inskjuten eller som inred vind. Därutöver får suterångsvåning anläggas där källare tillåts.

Högsta nockhöjd för komplementbyggnad är 5,0 meter, utöver detta får suterångsvåning anordnas där terrängen tillåter.

f ₁	Minsta respektive största takvinkel är 22 och 38 grader.
f ₂	Minsta respektive största takvinkel är 4 och 38 grader.

Fasader ska utföras i ljusa kulörer eller dova färger.

Takbeläggning ska vara i färgerna rött, svart eller mörkt grått, även sedumtak får anordnas.

Byggnadsteknik

b ₁	Lägst tillåtna nivå på färdigt golv får ej underskrida nivå på färdig gata.
b ₂	Särskild bergteknisk undersökning ska utföras innan byggnation får påbörjas.
b ₃	Efter bergschaktning och/eller sprängning ska stabiliteten hos berget och de lösa blocken besiktigas av bergsakkunnig.
b ₄	Endast källarlösa hus.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

g	Marken ska vara tillgänglig för gemensamhetsanläggning.
u	Marken ska vara tillgänglig för allmänna underjordiska ledningar.

Genomförandetid

Genomförandetiden är förnyad med 5 år.

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

	Traktgräns
	Fastighetsgräns
	Bostadshus
	Garage, uthus
	Stödmur
	Stenmur
	Häck
	Staket
	Slänt
	Väg
	Stig
	Järnvägsspår
	Bäck, dike
	Dike
	Avvägd höjd
	Höjdkurvor
	Gränspunkt
	Rutnätpunkt
	Traktnamn
	Registreringsnummer för fastighet
	Registrerad samfällighet
	Samfällighetsbeteckning
	Luftledning
	Träd
	Belysningsstolpe
	Barrskog resp. lövskog

GRUNDKARTAN

Grundkartan är upprättad genom utdrag av primärkartan

Referenssystem
SWEREF99 1330, RH 2000

Mikael Jörnäs 2020-02-04

Ändring av detaljplan för

ÖSTER OM SKRÄDDARGÅRD SHÖJD		Laga kraft	
Erikstorp 1:183 m.fl., Bollebygds kommun Södra delen		Beslutsdatum	Instans
	Samråd	2019-10-14	SBN
	Granskning	2020-03-09	SBN
	Antagande	2020-05-11	SBN
Upprättad 2020-02-20 rev 2020-04-23		Laga kraft	2020-06-10
Kristina Axelsson Plan- och exploateringschef		Karin Dahlin Planarkitekt, Ramboll	
SKALA A1 1:1000, A3 1:2000 0 10 20 30 40 50 100 m		50	

5. Avslut av planuppdrag Flässjum 2:59, Nyhem KS2022/54

§61

KS2022/54

Avslut av planuppdrag Flässjum 2:59, Nyhem

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen avslutar planuppdrag Flässjum 2:59, Nyhem.

Ärendet

2022 lämnade kommunstyrelsen planuppdrag för Bollebygd Flässjum 2:59 samt lade till uppdraget på listan för planprioritering. Planförslagets syfte var att bebygga fastigheten med en större byggrätt i fem våningar med tillhörande källargarage. Byggnaden föreslogs användas till båda handel/kontor samt bostäder. Under planarbetet har det uppkommit svårigheter med att tillskapa en bostadsnära utemiljö som skyddar mot omgivningsbuller. Om fastigheten intill, Flässjum 2:69, kan ingå i planarbetet kan en bättre kvartersstruktur skapas. Avslutandet av planuppdrag bedöms inte medföra några negativa ekonomiska konsekvenser.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att planuppdraget Flässjum 2:59 Nyhem behöver avslutas och att nytt planuppdrag behöver ges för fastigheterna Flässjum 2:59 och 2:69, för att uppnå en tillfredställande kvartersstruktur som möjliggör en rationell exploatering i området som gynnar utvecklingen i centrala Bollebygd.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen avslutar planuppdrag Flässjum 2:59, Nyhem.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Avslut av planuppdrag Flässjum 2:59, Nyhem

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

§131

KS2022/54

Planuppdrag för Bollebygd, Flässjum 2:59

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna planuppdrag för Bollebygd Flässjum 2:59 samt att lägga till uppdraget på listan för planprioritering.

Ärendet

2021-12-21 inkom en ansökan om planbesked för fastighet Flässjum 2:59 i Bollebygds centrum. Planförslaget syftar till att bebygga fastigheten med en större bygggrätt i fem våningar med tillhörande källargarage. Byggnaden föreslås användas till både handel/kontor samt bostäder.

2022-04-25 beslutade samhällsbyggnadsnämnden att ge positivt planbesked för fastigheten samt att överlämna ärendet till kommunstyrelsen för vidare hantering av planuppdrag samt planprioritering (§74 SBN2022/11).

Förslag till beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar att lämna planuppdrag för Bollebygd Flässjum 2:59 samt att lägga till uppdraget på listan för planprioritering.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att det sker.

Beslutsunderlag

- §110 KSAU Planuppdrag för Bollebygd, Flässjum 2:59
- Ansökan Planbesked Flässjum 2:59
- §74 SBN Planbesked Bollebygd Flässjum 259(SBN202211-6)
- Översiktskarta centrum Flässjum 259(SBN202211-3)

Skickas till

Samhällsbyggnadsnämnden

Paragrafen är justerad

6. Detaljplan Nyhem, Flässjum 2:59 samt Flässjum 2:69 - planuppdrag KS2024/125

§62

KS2024/125

Detaljplan Nyhem, Flässjum 2:59 samt Flässjum 2:69 - planuppdrag

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ger ett planuppdrag för fastigheterna Flässjum 2:59 och 2:69.

Ärendet

2022 lämnade kommunstyrelsen planuppdrag för Bollebygd Flässjum 2:59 samt lade till uppdraget på listan för planprioritering. Planförslagets syfte var att bebygga fastigheten med en större byggrätt i fem våningar med tillhörande källargarage. Byggnaden föreslogs användas till båda handel/kontor samt bostäder. Under planarbetet har det uppkommit svårigheter med att tillskapa en bostadsnära utemiljö som skyddar mot omgivningsbuller. Om fastigheten intill, Flässjum 2:69, kan ingå i planarbetet kan en bättre kvartersstruktur skapas.

Nytt planuppdrag kommer att bekostas av planavgift. Då fastighetsägaren för Flässjum 2:59 redan bekostat en del av planarbetet bedöms denna få en reducerad planavgift.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att nytt planuppdrag behöver ges för fastigheterna Flässjum 2:59 och 2:69 för att uppnå en tillfredställande kvartersstruktur som möjliggör en rationell exploatering i området, som gynnar utvecklingen i centrala Bollebygd.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger ett planuppdrag för fastigheterna Flässjum 2:59 och 2:69.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Planuppdrag Flässjum 2:59 och 2:69

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

7. Avslut av planuppdrag för ny förskola i Olsfors KS2021/99

§63

KS2021/99

Avslut av planuppdrag för ny förskola i Olsfors

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar att avsluta planuppdrag för Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt.

Ärendet

Dåvarande samhällsbyggnadsförvaltning upprättade 2021 en lokaliseringsutredning för en ny förskola i Olsfors, SBN2020/177. I utredningen konstaterades att Örelundskolan och Söråns förskola var i behov av större lokaler. Förslaget var att bygga en ny förskola i 6 avdelningar för 120 barn i Olsfors och att Örelundskolan skulle återta förskolebyggnaden som ursprungligen upprättats som lågstadieskola. Samtidigt bedömdes en biblioteksfilial i Olsfors kunna återupprättas i Söråns lokaler. Utredningens bedömning var att Område 5: Omegatomten var den mest lämpliga platsen för en ny förskola i Olsfors.

Kommunstyrelsen gav 2021 dåvarande samhällsbyggnadsnämnden ett planuppdrag för en ny förskola i Olsfors på så kallade Omegatomten, fastigheterna Örlid 1:2, Lövaslätt 1:1 och Lövaslätt 1:12, KS2021/99. Under detaljplanearbetet genomfördes två markmiljöutredningar som konstaterade markföroreningar i det översta jordlagret i delar av planområdet. Det konstaterades att saneringsåtgärder behövdes för att platsen skulle kunna användas för förskoleverksamhet, samtidigt som saneringen skulle innebära att detaljplanen blev dyrare än vad som tidigare hade uppskattats.

2023 beslutade kommunstyrelsen att ge dåvarande samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att undersöka alternativa lokaliseringar för en förskola i Olsfors i en ny lokaliseringsutredning, KS2023/183, §137. Arbetet med detaljplanen Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt beslutades samtidigt att lämnas vilande, i väntan på vad undersökningen av en alternativ plats skulle ge för resultat. Omegatomten ingick även i denna utredning och prioriterades lågt i prioriteringsordningen på grund av det stora behovet av utredningar och sanering.

Behovet för 2021 års lokaliseringsutredning baserades på lokalresursplanen för 2020-2029 och dess befolkningsprognos som förväntade en ökning med 230 förskolebarn och 270 skolbarn i hela kommunen. I prognosen för 2022-2032 förväntas antalet förskolebarn att öka med 5 och antalet skolbarn förväntas minska med 66. Behovet av en ny förskola i Olsfors har därmed ändrats sedan planuppdraget gavs.

Lokalbehovet bedöms kunna lösas inom skolområdet genom förvärvet av grannfastigheterna. Den nya inriktningen innebär en totalkostnad i investering till ungefär 50 procent av vad det hade kostat att bygga ny förskola. En ny inriktning innebär att vi kostnadsför de utredningar som

gjorts i det gamla projektet och att dessa belastar driften. Summan för utredningarna är 317 tkr.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att planarbete Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt inte längre är aktuellt eftersom lokalbehovet har ändrats, platsens bedömts olämplig och att fler behov kan tillgodoses genom att befintligt skolområde utökas. För att utöka skolområdet behöver ett nytt planarbete startas.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att avsluta planuppdrag för Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Avslut av planuppdrag för ny förskola i Olsfors
- Lokaliseringsutredning förskola i Olsfors, 240429
- Kapacitetsutredning Töllsjöskolan och Örelundskolan
- Miljöteknisk markundersökning Olsfors 23-06-22

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Kapacitetsutredning

Töllsjöskolan och Örelundskolan

2019-11-12

Skriven av Emma Björk

Granskad av Viktor Dahlgren

Innehållsförteckning

Bakgrund, uppdrag och genomförande	3
Kartbild över de befintliga skolorna	4
Överblick av kommunens organisation	5
Utbildningsförvaltningens olika uppdrag	6
Verksamheten på Töllsjöskolan	7
Verksamheten på Örelundskolan	9
Metod för kapacitetutredning	11
Utrymmen som samnyttjas eller har annan verksamhet	12
Kapacitetutredning av Töllsjöskolan	13
Kapacitetutredning av Örelundskolan	14
Slutsats och summering	15
Förslag på framtida utredningar	16
Begreppsdefinitioner och beräkningsförutsättningar	17

Bakgrund, uppdrag & genomförande

Bollebygd kommun har cirka 9 500 invånare och har de senaste åren haft en positiv befolkningsutveckling. Invånarna bor till stor del i Bollebygds tätort (ca. 4 200) och är i övrigt utspridda i orterna Olsfors, Hultafors och Töllsjö med omnejd.

I kommunen finns fem kommunala skolenheter (fyra stycken för årskurserna F-6 och en för 7-9) samt en fristående grundskola (F-6). Kapacitetsutredning har tidigare genomförts för Bollebygdskolan F-3, Bollebygdskolan 4-6 och Bollebygdskolan 7-9. Nu vill kommunen utreda de två resterande kommunala skolorna, Töllsjöskolan F-6 och Örelundskolan F-6. Utredningen syftar till att ge en enhetlig bild av kommunens grundskolor.

Uppdraget

NIRAS Sweden AB har fått i uppdrag att utreda kapaciteten av Töllsjöskolan och Örelundskolan.

Uppdraget ska utreda kapaciteten i de befintliga skollokalerna för att säkerställa nuläget för Töllsjöskolan och Örelundskolan.

Följande frågeställningar ska besvaras i kapacitetsutredningen:

1. Töllsjöskolans möjlighet att inrymma samtliga elever i årskurs F-6 enligt nuvarande elevantal och antal paralleller.
2. Örelundskolans möjlighet att inrymma samtliga elever i årskurs F-6 enligt nuvarande elevantal och antal paralleller.

Kapaciteten utreds objektivt med hjälp av en beprövad beräkningsmodell som ger en detaljerad bedömning av de befintliga skolornas kapacitet utifrån olika lokalfunktioner. De lokalfunktioner som bedöms är:

- Teorisalar/klassrum
- Matsal
- Toaletter
- NO-salar
- Träslöjdssal
- Syslöjdssal
- Musiksal
- Hemkunskapssal
- Idrottssal
- Grupprum

Genomförande & disposition

NIRAS är anlitade av Samhällsbyggnadsförvaltningen i Bollebygds kommun och uppdraget har utförts i nära samarbete med Utbildningsförvaltningen.

Verksamhetsrepresentanter från de befintliga skolorna har varit delaktiga i uppgiftslämnandet till rapporten.

Inledande del av rapporten består av bakgrund och metod följt av de kapacitetutredningar som har utförts på Töllsjöskolan och Örelundskolan. I slutet av rapporten finns en definitionslista som kan vara till hjälp för läsaren.

Emma Björk

+46 (0) 31 792 26 17

emma.bjork@niras.se

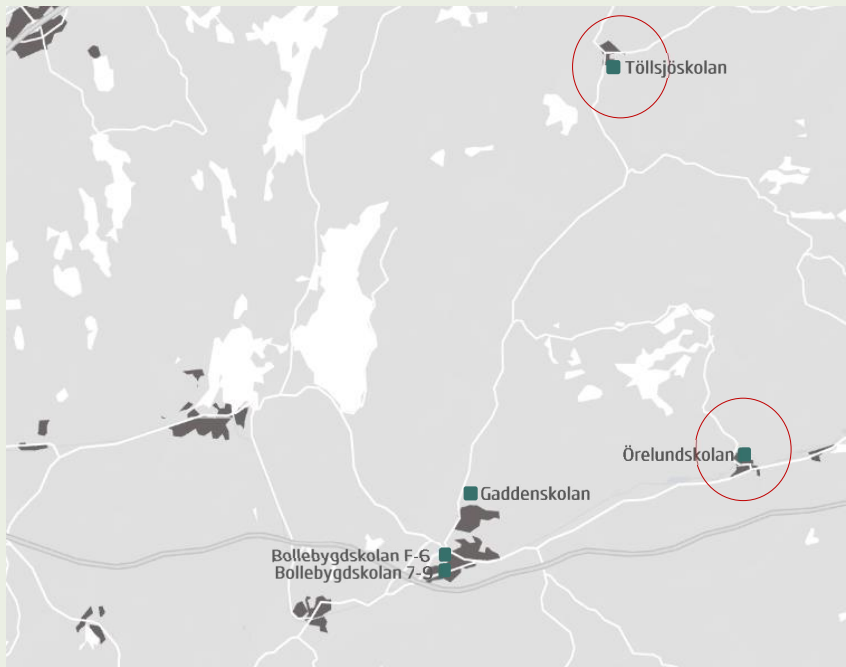
NIRAS och Facility Management

NIRAS är ett danskt stiftelseägt bolag som bedriver konsultverksamhet inom bygg- och fastighetsbranschen. NIRAS i Sverige är ett ledande bolag inom byggprojektledning, fastighetsutveckling, hyresgästrådgivning, miljö och internationellt utvecklingsarbete.

NIRAS FM, tidigare FM Konsulterna, är specialiserade på rådgivning inom Facility Management (FM), lokalresursplanering, lokalförsörjning och upphandling.

www.niras.se

Kartbild över de befintliga skolorna

Det finns fem kommunala skolenheter i Bollebygds kommun (fyra stycken för årskurserna F-6 och en för 7-9) samt en fristående grundskola (F-6).

- Bollebygdskolan F-3
- Bollebygdskolan 4-6
- Töllsjöskolan F-6
- Örelundskolan F-6
- Bollebygdskolan 7-9
- Gaddenskolan F-6 (fristående)

Kartan visar alla grundskolorna i kommunen men kapacitetsutredningen omfattar Töllsjöskolan F-6 och Örelundskolan F-6 som ringas in på kartan.

Se tabell 1 för en överblick av vilka stadier och antal paralleller som finns på skolorna idag.

Paralleller 2018	F	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Töllsjöskolan	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
Örelundskolan	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
	2	2	2	2	2	2	2	-	-	-	14

Tabell 1 - Antal paralleller 2018 efter årskurs

Överblick av kommunens organisation

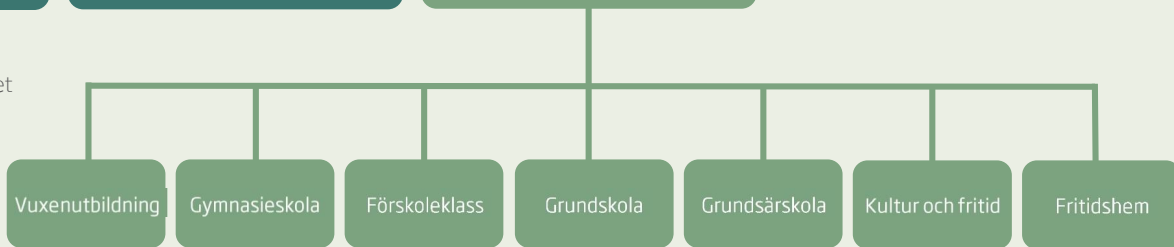
Kommunstyrelseförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Socialförvaltningen

Utbildningsförvaltningen

I figuren ovan illustreras Bollebygds kommuns fyra förvaltningar. I denna rapport utreds Töllsjöskolan F-6 och Örelundskolan F-6 vilket ligger under Utbildningsförvaltningens uppdrag för förskoleklass, grundskola och grundsärskola. I Utbildningsförvaltningens uppdrag finns även fritidshem samt kultur och fritid.

Töllsjöskolan F-6

Örelundskolan F-6

Utbildningsförvaltningens olika uppdrag

Uppdrag grundskola, grundsärskola och förskoleklass

Enligt Skollagen är syftet med utbildningen att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barn och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Grundskolan ska ge eleverna kunskaper och värden samt utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Hemkommunen ansvarar för att utbildning i förskola, förskoleklass, grundskolan och grundsärskolan kommer till stånd för alla som enligt Skollagen har rätt till respektive skolform och inte fullgör sin skolgång på annat sätt.

Inom grundskoleverksamheten ingår även förskoleklass som, likt förskolan ska förbereda barnet för fortsatt utbildning. Utbildningen ska bedrivas under ett läsår och är sedan 2018 obligatorisk för samtliga barn i Sverige.

Lokalbehov grundskola

För grundskola finns behov av lokaler att använda under dagtid på veckodagar. Riktvärde för lokalanvändning per elev för nybyggnation är 10 m² per elev i Bollebygds kommun. I riktvärdet ingår inte idrottshall och matsal.

Uppdrag fritidshem

Enligt skollagen skall fritidshemmet erbjuda barnen en meningsfull fritid. Förutsättningar för att barnen skall uppleva fritiden som meningsfull är att verksamheten är trygg, rolig och stimulerande där lek och skapande får stort utrymme och formas utifrån barnens ålder, mognad, behov, intressen och erfarenheter. Det är viktigt att verksamheten är varierad med inslag av lek, fysisk aktivitet och skapande verksamhet.

Lokalbehov fritidshem

För fritidshem finns behov av att nyttja lokaler morgon, eftermiddag/kväll samt heldagar på lov. Idag samnyttjas lokalerna för grundskola och fritidshem.

Verksamheten på Töllsjöskolan F-6

På Töllsjöskolan går det idag 119 elever. På grund av det stora upptagningsområdet får många av eleverna skolskjuts. Verksamheten upplever att skolan är stor, med mycket utrymme per elev och en stor skolgård där goda möjligheter till utomhusidrott finns. Skolan byggdes om till en F-9 skola 1997-1998 men är idag en skola för årskurserna F-6. Under 2008-2009 renoverades skolan.

Det totala elevantalet på Töllsjöskolan beräknas de kommande tre till fyra åren vara ungefär på samma nivåer som idag, därefter är prognosen vikande. Det bör observeras att utifrån Bollebygds befolkningsprognos går det inte att utläsa prognoserna för respektive ort vilket gör att prognosen är osäker. I Töllsjö finns en detaljplan antagen för 20 lägenheter vilket verksamheten tror skulle kunna påverka behovet av skolplatser.

Vid intervjuer med verksamheten anges klassrummen för årskurs 1-3 fungera bra. Däremot finns ett klassrum för mellanstadiet som skärmas av med vikvägg som fungerar sämre. Detta kommer att åtgärdas med en ljudisolerad vägg. Förskoleklassen och fritidshem delar lokaler vilket fungerar bra då förskoleklassverksamheten slutar när fritidsverksamheten börjar.

På skolan finns en hemkunskapssal som inte nyttjas, detta då eleverna i årskurs 6 har hemkunskapsundervisning på Bollebygds skolan 7-9. Verksamheten har planer på att nyttja utrymmet till fritidshem och erbjuda aktiviteter som lockar de äldre eleverna.

Vidare upplever verksamheten att det saknas vissa förvaringsmöjligheter på skolan. Uteredskap finns i ett förråd inomhus som personal måste låsa upp och bollar förvaras i klassrum. En del av träslöjdssalen har byggts om till ett städförråd.

Verksamheten anger att personalrummet som finns på skolan är trångt och att arbetsplatser inte finns för alla lärare. Idag används klassrummen som arbetsplatser men framöver kommer det inglasade konferensutrymmet att bli personalarbetsplatser. Konferenser kommer fortsatt att hållas i klassrum.

Vidare lyfter verksamheten upp att matsalen är liten. Eleverna äter i tre matlag mellan 11.00 - 12.30. Ljudnivån blir hög i matsalen, delvis på grund av det hårda materialet som finns i matsalen såsom stengolvet samtidigt som störande ljud från köket förekommer. En annan synpunkt verksamheten lyfter fram är att rörelsehinder inte själva kan hämta mat då det finns en trappa i matsalen.

Biblioteket är öppet för skolan och för allmänheten en dag i veckan fram till klockan 19.00. Framöver kommer biblioteket att hålla, det som kallas "meröppet". Då kan allmänheten låna böcker utan att biblioteket är bemannat.

Idrottshall som eleverna på Töllsjöskolan har undervisning i nyttjas även av olika föreningar.

Snabbfakta om skolan idag

Elever 18/19	119
Antal klasser	7
m ² utbildningslokaler (bruksarea)	2 419 m ² *
Lokaleffektivitet(m ² /elev) 18/19	20,3 m ²
Ytterligare lokalytor	Idrottshall Matsal
För "m ² utbildningslokaler" har dessa lokalytor subtraherats från den totala lokalytan	

*Avser lokaler som nyttjas av skolverksamheten exklusive idrottshall och matsal.

Verksamheten på Töllsjöskolan – identifierade flaskhalsar

Vid intervjuer med verksamheten på Töllsjöskolan har ett antal flaskhalsar identifierats. Dessa sammanställs i rutorna.

Slöjdsalar

Idrottshall låg tidigare i det utrymme där textil- och träslöjd idag finns. Det höga taket bidrar till dålig akustik och trots försök att dämpa ljudnivån genom att hänga upp saker är akustiken fortsatt dålig.

Förvaring

Verksamheten upplever att det finns en viss begränsning till förvaring. Bollar förvaras i hemklassrum och stora schackpjäser förvaras på toaletter. En del av träslöjdssalen har byggts om till städförråd.

Personal, arbets- och konferensrum

Verksamheten anger att det är svårt att hitta rum för att ta enskilda samtal med t.ex. föräldrar. Idag nyttjas hemklassrum som arbetsrum för lärare som saknar arbetsplatser. Konferensrummet som finns idag ska göras om till personalarbetsplatser. Konferens kommer fortsatt att hållas i klassrum.

Utformning av lokalerna

Verksamheten upplever att det är långa transportsträckor och passager för att ta sig mellan skolans olika delar vilket lockar till spring. Skolan har också utrymmen (t.ex. stora passager) som inte kan nyttjas på grund av utformningen.

Parkering och trafik

På ena sidan skolan finns parkeringsplatser som ofta är lediga. Den andra parkeringen som finns på skolområdet blir däremot full snabbt. Vid idrottshallen upplever verksamheten en otrygghet då elever som ska ha idrottsundervisning måste korsa en trafikerad väg. Idag har man satt upp betonggrisar för att göra vägen säkrare. Mellan kyrkan och skolan kör även tung trafik.

Ett av klassrummen (mellanstadiet)

Ett av klassrummen som nyttjas av mellanstadiet fungerar inte bra då det avskiljs med vikvägg. Detta kommer att åtgärdas.

Tillgänglighet matsal

Matsalen är inte tillgänglighetsanpassad för funktionshindrade, trappa gör att rullstolsburna t.ex. inte kan hämta mat själv. Det hårda materialet som finns i matsalen upplever verksamheten bidrar till en dålig ljudmiljö.

Verksamheten på Örelundskolan F-6

På Örelundskolan går idag 156 elever. Upptagningsområdet är stort och många elever åker med skolskjuts till skolan från t.ex. från Hultafors och Gesebol. Elevprognosen visar att elevantalet totalt sett kommer att vara ungefär på samma nivåer som idag under de närmsta två åren för att sedan minska. Det bör observeras att utifrån Bollebygds kommuns befolkningsprognos kan man inte utläsa prognosen för respektive ort vilket gör att prognosen är osäker.

Verksamheten på Örelundskolan upplever att klassrummen på skolan är bra. Dessa renoverades för cirka sex år sedan och då fick varje klassrum ett grupprum. Undervisning i specialämnen sker i hemklassrummen. Fritidshem är delvis integrerad i skolans lokaler vilket gör att material måste tas bort och ställas fram på förmiddagen och eftermiddagen. På fritidshemmet är cirka 90 elever inskrivna idag. Förvaring på skolan finns i källare som nyttjas av hela kommunen.

Förskoleklassen håller till i Guldgruvan, en fristående byggnad som från början var en lärarbostad. Där finns inga hemklassrum utan bara textilslöjdsal och mindre rum. Lokalerna har tidigare nyttjats av både förskoleklass och förskola. Idag nyttjas textilslöjdsalen av förskoleklassen vilket innebär att när andra klasser ska ha textilslöjd måste förskoleklassen ha idrott eller vara utomhus. Till hösten kommer förskoleklassen att flytta in till skolbyggnaden – till lokaler som fritidshemmet nyttjar idag.

I matsalen äter eleverna i tre matlag, mellan 11.00– 12.30. Matsalen fungerar, men upplevs trång och högljudd. Köket är litet och buller förekommer från disk. Matsalen hyrs ibland ut till förlädraforeningen.

Vidare upplever verksamheten brister kopplat till arbetsrummet som finns på skolan. Detta rum nyttjas även som konferensrum. Verksamheterna som delar utrymme stör varandra framförallt när lärarna har konferens på eftermiddagarna och fritidshemmet är igång och ska kopiera papper eller hämta saker i arbetsrummet. Fördelen är att personalen får mycket kontakt med varandra genom att sitta tillsammans.

Verksamheten upplever att det saknas samtalsrum. Det samtalsrum som finns är litet och lyhört. Personal tar idag samtal i t.ex. Guldgruvan där också rektorn sitter.

Vidare konstaterar verksamheten att idrottshallen är gammal, golvet har gjorts om och slipats då verksamheten haft problem med flisor. Även fönstren är utbytta. Det finns ett omklädningsrum för flickor och ett för pojkar. Omklädning för elever som inte vill byta om bland andra elever finns i ett förråd där det finns dusch och skåp. Däremot saknas bås eller draperi i duschutrymmet. Verksamheten konstaterar även att ingång till idrottshallen och omklädningsrum inte är tillgänglighetsanpassad då omklädningsrum ligger i källaren och hallen ligger en halv trappa upp. På kvällar nyttjas ibland idrottshallen av idrottsklubbar.

Utomhusidrott sker på rastgården. Verksamheten upplever att rastgården är liten. Tillgång till Eriksdalsparken finns för att utföra olika aktiviteter.

Snabbfakta om skolan idag

Elever 18/19	156
Antal klasser	7
m² utbildningslokaler (bruksarea)	1 351 m²*
Lokaleffektivitet (m²/elev) 17/18	8,7 m²
Ytterligare lokalytor	Idrottshall Matsalbyggnad plan 1 (plan 2 ingår där tråslöjdsal finns) Guldgruvan (syslöjdsalens area ingår) Del av källare (drift- och skyddsutrymmen)

*Avser lokaler som nyttjas av skolverksamheten exklusive idrottshall och matsal.

Verksamheten på Örelundskolan – identifierade flaskhalsar

Vid intervjuer med verksamheten på Örelundskolan har ett antal flaskhalsar identifierats. Dessa sammanställs i rutorna.

Samtalsrum

Verksamheten upplever att det är svårt att hitta utrymmen att tala enskilt. Samtalsrummet som finns på skolan är lyhört och litet.

Musiksal och bibliotek

I källaren finns ett rum som nyttjas till musikundervisningen. Rummet är inte ljudisolerat och saknar tillräckligt med dagsljus. Även biblioteket finns i källaren, tidigare var biblioteket öppet för allmänheten och har legat i Sörån där förskolan idag bedrivs och på vinden.

Järnväg och trafik

Skolan ligger nära järnvägen, staket finns på skolområdet men saknas i anslutning till skolområdet. Vid skolan kör också tunga fordon.

Parkering

På skolområdet finns inte tillräckligt med parkeringsplatser. Klagomål från föräldrar har inkommit avseende parkeringssituationen. Möjlighet till parkering finns vid Missionskyrkan men denna blir snabbt full. Vissa föräldrar kör in och lämnar sina barn ända in vid skolan från skolvägen vilket kan vara farligt för barn som promenerar på den smala vägen. Ibland parkerar föräldrar även från andra hållet (Bäckvägen) vilket gör att lastbilar inte kan leverera varor.

Textilslöjd

Förskoleklassen håller till i Guldgruvan där ett av rummen de nyttjar är textilsalen. När andra klasser ska ha textilslöjd måste förskoleklassen ha idrott eller vistas utomhus.

Personal-, arbets- och konferensrum

Konferensrum och arbetsrum ligger i samma utrymme vilket leder till störningar. När förskoleklassen till hösten flyttar in i skolbyggnaden finns tankar om att Guldgruvan kan nyttjas som konferensrum och för att ostört kunna ta t.ex. samtal. Även personalrummet anges vara trångt.

Dörrar

Alla elever går in och ut genom samma dörr. Högst tryck blir det på morgonen då alla elever börjar samtidigt. På rasterna försöker rektorn lägga schemat så att inte alla elever går ut på samma gång. Till hösten har det varit svårt att planera för detta vilket innebär att pedagoger kommer att få hålla kvar elever i några minuter för att inte alla ska gå ut samtidigt.

Matsal

Verksamheten upplever att matsalen är trång och att det är dålig ljudmiljö. Tillagningsköket anges vara otillräckligt.

Metod för kapacitetsutredning

NIRAS kapacitetsmodell har använts på de befintliga skolbyggnaderna som en gemensam måttstock för lokalernas kapacitet. Beräkningarna utgår från en mängd uppgifter som samlats in från Samhällsbyggnadsförvaltningen, Utbildningsförvaltningen samt rektorer eller andra verksamhetsrepresentanter:

- Lokalernas storlek och disposition
- Elevprognos
- Ritningar och rumsförteckningar
- Ramtimplan
- Lektionstider
- Skolans öppettider
- Andel av undervisning i specialsäl
- Hel- och halvklassundervisning
- Användning av hemklassrum i olika åldrar

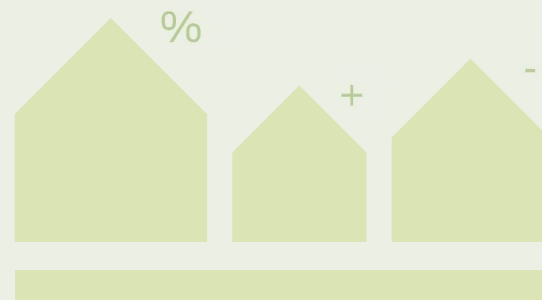
Utifrån denna information beräknas lokalens kapacitet utifrån hur många klasser som kan tas emot, och i vissa fall antal elever.

De lokalfunktioner som analyseras är:

- Teorissalar och hemklassrum (*antal klasser*)
- Grupprum (*antal klasser*)
- Bildsal (*antal klasser*)
- Hemkunskapssal (*antal klasser*)
- Idrottshall (*antal klasser*)
- Musiksal (*antal klasser*)
- NO-säl (*antal klasser*)
- Teknisksal (*antal klasser*)
- Slöjdsäl (*antal klasser*)
- Matsäl (*antal elever*)
- Toaletter (*antal elever*)

Den beräknade kapaciteten ställs sedan mot vilka klasser och elever som nyttjar de olika lokalfunktionerna och ger därmed en beräknad över-/underkapacitet av hur lokalfunktionen nyttjas. Resultatet är ett underlag för att analysera olika typer av förändringar som kan förbättra lokalanvändningen, t.ex.:

- Förändringar i schemaläggning för att balansera nyttjandet av olika lokalfunktioner
- Konvertera olika lokalfunktioner till de som behövs enligt nuvarande undervisningsmetodik
- Ny- och tillbyggnationer

Utrymmen som samnyttjas eller har annan verksamhet

Hemkunskap

Årskurs 6 på Töllsjöskolan och Örelundskolan nyttjar hemkunskapssalarna i Bollebygdskolan 7–9.

Slöjd

På Örelundskolan nyttjar förskoleklassen textilsalen i Guldgruvan. Guldgruvan har tidigare nyttjats av både förskoleklass och förskolan. Till hösten kommer förskoleklassen att flytta in till skolbyggnaden.

Språkval

Årskurs 6 på Örelundskolan och Töllsjöskolan har språkval på Bollebygdskolan 7–9.

Bibliotek

Biblioteket på Töllsjöskolan är öppet för allmänheten. Biblioteket på Örelundskolan har tidigare varit öppet för allmänheten men är inte det längre vilket anges vara på grund av att lokalen inte är anpassad.

Matsal

På Örelundskolan hyr ibland föräldraföreningen matsalen.

Idrottshall

Annan verksamhet nyttjar idrottshallarna på Töllsjöskolan och Örelundskolan.

Fritidshem

Fritidshem på Töllsjöskolan och Örelundskolan är integrerad i skolans lokaler.

Särskola

Det finns elever inskrivna i grundsärskolan men eleverna är integrerade i grundskolans klasser.

Personalrum

All personal delar rum.

Kommunövergripande funktioner

På både Töllsjöskolan och Örelundskolan delar elevhälsa (skolsköterska och kurator) på ett rum vilket innebär att de inte kan vara på skolorna samtidigt. Administratören har ingen egen arbetsplats på skolorna, verksamheten upplever att det är lättare för administratören att hitta plats på Töllsjöskolan än på Örelundskolan.

F-6

F-6

Töllsjöskolan F-6

119 elever 2 419 kvm BRA 20,3 kvm/elev

F-6

Elevprognos, klasstorlek & lokaleffektivitet

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Elever	119	120	120	115	105	98	87	90	83	82	83
Klasser	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Klasstorlek	17	17	17	16	15	14	12	13	12	12	12
kvm/elev	20,3	20,2	20,2	21,0	23,0	24,7	27,8	26,9	29,1	29,5	29,1

Kapacitet

Lokalfunktion	Antal	Kapacitet (klasser)
Klassrum	7 st.	7
varav teorisalar	-	-
varav hemklassrum	8 st.	8
Grupprum	7 st.	7
Bildsal	-	-
Hemkunskapssal	-	-
Gymnastiksal	1 st.	15
Musiksal	1 st.	14
NO-sal	-	-
Tekniksal	-	-
Slöjdsal*	2 st.	18
Lokalfunktion	Mängd	Kapacitet (elever)
Matsal	95 m ²	190
Toaletter	17 st.	255

Nyttjare 2018/2019

F	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Σ
1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	7
1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	7
1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	7
Har bild i hemklassrum.										
Nyttjar hemkunskapssal i Bollebygdskolan 7-9.										
1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	7
-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	5
Har NO i hemklassrum.										
Har teknik i hemklassrum.										
-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	4
1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	119
1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	119

Över- / underskott

Klasser 2018 (+/-)	Klasser 2028 (+/-)
+0	+0
-	-
+0	+0
+1	+1
-	-
-	-
+8	+8
+9	+9
-	-
-	-
+14	+14
Elever 2018 (+/-)	Elever 2028 (+/-)
+71	+107
+136	+172

NIRAS analys

I dagsläget har Töllsjöskolan en parallell för samtliga årskurser i F-6. Under prognostiden förväntas antalet klasser vara detsamma, däremot beräknas elevantalet att minska från 119 elever år 2018 till 83 elever år 2028. Den genomsnittliga klasstorleken beräknas därmed minska från 17 elever per klass till 12 elever.

Töllsjöskolan har idag ett överskott för samtliga lokalfunktioner med undantag från hemklassrum som precis klarar dagens antal klassantal (7 st.). Eftersom antalet klasser kommer att vara detsamma under prognosperioden kommer över-/underskottet inte att förändras för salarna. Hemklassrum har en ventilationskapacitet som klarar nuvarande och elevprognosens förväntade klasstorlekar. Däremot kommer överskottet i både matsalen och toaletterna att öka, från 71 elever i överskott 2018 till 107 elever i överskott år 2028 i matsalen. För toaletterna ökar överskottet med 36 elever under prognostiden.

Vidare har matsalen på Töllsjöskolan en kapacitet på max 47 personer utifrån ventilation. Idag äter elever i tre matlag vilket innebär att antalet personer i matsalen inte överstiger ventilationens kapacitet.

På Töllsjöskolan finns en hem- och konsumentkunskapssal som inte nyttjas då elever i årskurs 6 har undervisning på Bollebygdskolan 7-9. Denna sal beräknas ha en kapacitet på 8 klasser utifrån ramtimplanen och klasstorlekar.

Det högsta överskottet finns i musiksal (9 klasser). Förskoleklassen har idag musikundervisning i hemklassrum. Den lokalfunktion som har näst högst överskott är gymnastiksal. För gymnastiksal har den utökade timplanen om 20 timmar per år för idrott och hälsa tagits med i beräkningarna.

*Slöjdsalar omfattar en träslöjdsal och en syslöjdsal.

Örelundskolan F-6

156 elever 1 351 kvm BRA 8,7kvm/elev

F-6

Elevprognos, klasstorlek & lokaleffektivitet

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Elever	156	156	156	154	148	139	129	128	125	128	129
Klasser	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Klasstorlek	22	22	22	22	21	20	18	18	18	18	18
kvm/elev	8,7	8,7	8,7	8,8	9,1	9,7	10,5	10,6	10,8	10,6	10,5

Kapacitet

Lokalfunktion	Antal	Kapacitet (klasser)
Klassrum	10 st.	10
varav teorisalar	-	-
varav hemklassrum	10 st.	10 st.
Grupprum	6 st.	6
Bildsal	-	-
Hemkunskapssal	-	-
Gymnastiksal	1 st.	15
Musiksal	1 st.	14
NO-sal	-	-
Tekniksal	-	-
Slöjdsal	2 st.	18
Lokalfunktion	Mängd	Kapacitet (elever)
Matsal	80 m ²	160
Toaletter	22 st.	330

Nyttjare 2018/2019

F	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Σ
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
Har bild i hemklassrum.										-
Nyttjar hemkunskapssal i Bollebygdskolan 7-9.										-
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	5
Har NO i hemklassrum.										-
Har teknik i hemklassrum.										-
-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	4
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	156
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	156

Över- / underskott

Klasser 2018 (+/-)	Klasser 2028 (+/-)
+0	+0
0	0
+0	+0
-1	-1
-	-
-	-
+8	+8
+9	+9
-	-
-	-
+14	+14
Elever 2018 (+/-)	Elever 2028 (+/-)
+4	+31
+174	+201

*Slöjdsalar omfattar en träslöjdsal och en syslöjdsal.

NIRAS analys

I dagsläget har Örelundskolan en parallell för samtliga årskurser i F-6. Under prognostiden förväntas antal klasser vara detsamma, däremot kommer elevantalet att minska från 156 elever år 2018 till 129 elever år 2028. Den genomsnittliga klasstorleken beräknas därmed minska från 22 elever per klass till 18 elever. Antalet klassrum klarar precis att försörja dagens antal klasser (7 st.) Hemklassrum har en ventilationskapacitet som klarar nuvarande och elevprognosens förväntade klasstorlekar.

Kapacitetsanalysen omfattar skolbyggnaden, matsalsbyggnaden och textilsalen som finns i Guldgruvan. De rum som förskoleklasser nyttjar i Guldgruvan tas ej med i beräkningarna, detta för att det inte finns några hemklassrum i byggnaden och för att förskoleklassen till hösten ska flytta in till skolbyggnaden. Förskoleklassen kommer att ha undervisning i de lokaler som fritidshemmet idag nyttjar (ett hemklassrum och ett intilliggande rum som är avsett för fritidsverksamheten.)

Örelundskolan har ett underskott på grupprum med en klass, däremot kommer förskoleklassen till hösten kunna nyttja fritidshemmets rum som ligger vägg i vägg med hemklassrummet. Det högsta överskottet har musiksalen (9 klasser). Idag nyttjas ett rum i källaren som musiksal, detta rum uppfyller inte kraven för denna typ av verksamhet. Verksamheten anger att det inte är tillräckligt med dagsljus och att rummet inte är ljudisolerat. Beräkningarna är gjorda utifrån att förskoleklass har musikundervisning i hemklassrum.

Gymnastiksalen har ett överskott på 8 klasser. För gymnastiksal har den utökade timplanen om 20 timmar per år för idrott och hälsa tagits med i beräkningarna. Även syslöjdsalarna har ett överskott, däremot har verksamheten angett att träslöjdsalen är större än vad textilslöjdsalen är.

Så länge antalet klasser är detsamma som idag kommer över-/underskottet inte förändras. Däremot går det att utläsa att både matsalen och toaletternas överskott kommer att öka. För matsalen från 4 elever i överskott 2018 till 31 elever i överskott år 2028. Matsalen har en kapacitet på max 77 personer utifrån ventilation, elverna åter i tre matlag.

Slutsats och summering

Frågeställning 1

Kan Töllsjöskolan inrymma samtliga elever med nuvarande elevantal och antal paralleller?

Skolan inrymmer samtliga elever i årskurs F-6. Samtliga lokalfunktioner har ett överskott med undantag från hemklassrum som precis klarar förse antalet klasser (7 st.). Vid intervjuer med verksamheten anger verksamheten att eleverna har ett stort antal kvadratmeter per elev vilket också nyckeltalen som tagits fram i kapacitetsanalysen påvisar, där lokalanvändningen exklusive gymnastiksal och matsal uppgår till cirka 20 kvadratmeter per elev. Verksamheten anger att skolan har stora passager och långa korridorer vilket kan bidra till det höga nyckeltalet.

En flaskhalsar som verksamheten lyft upp avser arbets-, personal- och konferensrum. En viss omorganisering av arbets- och konferens väntar, vilket kan bidra till en förbättrad situation. Däremot anges personalrum vara trångt. I övrigt påpekar verksamheten att de långa korridorerna på skolan och det höga taket i slöjdsalarna inte är optimalt utformade.

Hemkunskapssalen som idag inte nyttjas planerar verksamheten att använda till fritidsverksamheten för att locka de äldre eleverna. Idag är fritidsverksamhet integrerad i skolans lokaler, verksamheten delar bland annat lokaler med förskoleklassen.

Elevprognosen är vikande och därmed kommer överskottet för lokalfunktionerna öka. Skulle däremot elevprognosen i framtiden visa en ökning av elever som leder till att fler klasser tillkommer klarar inte skolan att försörja behovet av hemklassrum då antalet klassrum precis klara att förse antalet klasser. Hemkunskapssalen som inte nyttjas kan utredas om den potentiellt kan användas för detta ändamål.

Frågeställning 2

Kan Örelundskolan inrymma samtliga elever med nuvarande elevantal och antal paralleller?

Skolan inrymmer samtliga klasser i årskurs F-6. Däremot finns det en klass med 28-29 elever vilket verksamheten påpekat inte är optimalt. Att dela upp klasser är svårt på grund av lokalerna - hemklassrummen som finns idag klarar precis att förse antalet klasser (7 st.) och grupprum har underskott på en klass. Idag nyttjar förskoleklassen lokalerna i den fristående byggnaden Guldgruvan men till hösten kommer de att flytta in i skolbyggnaden och nyttja de två rum som fritidshemmet idag nyttjar (ett hemklassrum och ett intilliggande rum). Lokalanvändningen per elev exklusive idrottshall, matsal och del av källarplan uppgår till 8,7 kvadratmeter per elev.

De flaskhalsar som verksamheten lyft upp avser arbetsrum som också nyttjas som konferensrum. Verksamheten har tankar på att anordna ett konferensrum i Guldgruvan när förskoleklassen flyttar in i skolbyggnaden. Även tillgången till utrymmen att ta enskilda samtal är otillräcklig. En annan flaskhals är textilsalen som nyttjas av förskoleklassen vilket gör att förskoleklassen måste ha idrott eller vistas utomhus när andra klasser ska ha undervisning.

Vidare anger verksamheten att alla elever har entré genom samma dörr vilket kan utgöra en fara, speciellt på morgonen när alla elever börjar samtidigt. Musiksalen som finns i källaren är inte ändamålsenlig och matsalen upplevs trång och högljudd. Kapacitetsutredningen visar att matsalen precis räcker till för dagens elevantal.

Den intilliggande järnvägen belyses som ett orosmoment. Bristen på parkeringsplatser har gjort att personal och föräldrar får hitta alternativa lösningar (parkera vid missionskyrkan, ställa sig vid Bäckvägen där lastbilder lämnar gods etc.).

Elevprognosen framåt visar att elevantalet kommer att minska. Skulle däremot elevprognosen i framtiden visa en ökning som leder till att fler klasser tillkommer klarar inte skolan att försörja fler paralleller med hemklassrum i befintlig skolbyggnad. Verksamheten upplever att de idag är trångbodda på Örelundskolan. Guldgruvan har idag inga hemklassrum men skulle potentiellt kunna användas till detta ändamål. Däremot ser personalen att byggnaden bör utformas för konferensutrymme.

Förslag på framtida utredningar

Alternativ användning av lokaler

Elevprognosen visar en minskning av elevantal. Alternativ användning av lokalerna sker till viss del idag, t.ex. gymnastiksalarna och matsalen på Örelundskolan. Finns det möjlighet till fler alternativ användning av lokalerna? Bollebygdskolan F-6 och Bollebygdskolan 7-9 står inför en rad utmaningar fram till 2022 då en ny högstadieskola tidigast kan stå klar. Att utreda ett ökat samnyttjade mellan skolområdena kan minska trycket på dessa skolor. För ett sådant samnyttjande måste kommunen beakta faktorer såsom avstånd mellan skolorna, hur verksamheten upplever lokalerna idag och vilka typer av lokalfunktioner som det finns ett över-/underskott av.

Räkna på fler scenarier för elevprognos

Den elevprognos som tagits fram av Utbildningsförvaltningen är framräknad utifrån befolkningsprognosen för Bollebygds kommun. I prognosen går det inte att urskilja orterna och därmed är elevprognosen för Töllsjöskolan och Örelundskolan svår att ta fram. Den prognosen som har tagits fram visar på en minskning av elever under prognostiden (fram till år 2028). En fråga att utvärdera är vad som händer om utfallet blir väsentligt annorlunda? Genom att räkna på olika scenarier (en låg, en mellan och en hög elevprognos) får kommunen möjlighet att förbereda sig för de olika utfallen som kan ske. Varken Töllsjöskolan eller Örelundskolan har idag kapacitet för fler än en parallell för respektive årskurs utifrån antalet hemklassrum som finns idag och där verksamheten anger att det är trångt på Örelundskolan. Andra lokalfunktioner såsom gymnastiksal, musiksal och slöjdsalar har däremot ett överskott.

Jämförelse lokalanvändning i Bollebygds kommun

Byggnad	Bollebygdskolan 7-9	Bollebygdskolan F-3 och 4-6	Töllsjöskolan	Örelundskolan
Antal elever år 2018	359	448	119	156
Kvadratmeter/elev*	17,9 m ² /elev	8,6 m ² /elev	20,3 m ² /elev	8,7 m ² /elev

*Förklaring till nyckeltal för respektive skola

Bollebygdskolan 7-9:

I nyckeltalet ingår skolbyggnad. Den fristående matsalsbyggnaden och idrottshallen ingår ej. Observera att F-6 samnyttjar utrymmen i 7-9, till exempel musikal, slöjd, hem- och konsumentkunskap och bibliotek. Dessa lokalfunktioner ingår i nyckeltalet för 7-9 och är beräknat på eleverna som går på Bollebygdskolan 7-9.

Del där kurator, skolsköterska, vilrum mm finns (två plan) har fördelats lika mellan F-6 och 7-9. Fläkttrum på plan 2 ingår ej i nyckeltalet.

Bollebygdskolan F-6:

I nyckeltalet ingår skolbyggnad. Den fristående matsalsbyggnaden och idrottshallen ingår ej. Observera att F-6 även nyttjar utrymmen i 7-9. Nyckeltalet är beräknat på de utrymmen som endast nyttjas av F-6.

Del där kurator, skolsköterska, vilrum mm finns (två plan) har fördelats lika mellan F-6 och 7-9. Personalrum som nyttjas av personal för F-6 ingår i nyckeltalet. Fläkttrum på plan 2 ingår ej i nyckeltalet.

Töllsjöskolan:

I nyckeltalet ingår skolbyggnad. Gymnastiksal, matsal, café/scen, kök och kringliggande utrymmen ingår ej.

Örelundskolan:

I nyckeltalet ingår skolbyggnad, del av källarplan och slöjdsalar som finns i matsalsbyggnad och Guldgruvan. På källarplan finns utrymme för musikundervisning och bibliotek, dessa utrymmen ingår i nyckeltalet. Gymnastiksal, matsalsbyggnad och delar av källarplan som är förvaring, vaktmästarverkstad, driftsutrymmen som inte finns på övriga skolor ingår ej. Dessa har tagits bort för att skolorna ska bli jämförbara.

Riktvärde för lokalanvändning per elev för nybyggnation exklusive matsal och idrottshall är 10 m² per elev i Bollebygds kommun. NIRAS erfarenhet av att använda ett jämförelsetal på 12 m² per elev visar på befintliga lokalernas effektivitet. Observera att i detta nyckeltal inkluderas även gymnastiksal eller idrottshall upp till 700 m², matsal och övriga utrymmen såsom driftsutrymmen och kommunikationsutrymmen.

Begreppsdefinitioner och beräkningsförutsättningar

Area

Areor anges, om inte annat anges, som m² Bruksarea (BRA).

Lokaleffektivitet

Lokaleffektivitet är ett mått på hur effektivt en byggnad eller lokal nyttjas mätt i kvadratmeter per brukare. I detta fall m²/elev för grundskolor. Skolans lokaleffektivitet jämförs med ett riktvärde, som speglar den genomsnittliga lokaleffektiviteten för skolor, på 12 m²/elev. En skola som har en lokaleffektivitet under riktvärdet, <12 m²/elev, har en hög lokaleffektivitet.

Kapacitet

Kapaciteten är det beräknade antalet elevplatser utifrån riktvärden för en ändamålsenlig verksamhet. För att kunna säkerställa kapaciteten för varje skola utförs en insamling av underlag direkt från respektive skolenhet. Den information som samlas in och som utgör basen för kapacitetsbedömningen är schemalägningsbar tid, årskurser med hemklassrum, ramtimplan, genomsnittliga lektionstider per ämne, andel av undervisning som kräver specialsäl per ämne, undervisning i hel- / halvklass per ämne och årskurs, antal av respektive lokalfunktion, elevvolymen nu och framtiden, antal parallella klasser samt övriga dimensionerande beräkningsförutsättningar (t.ex. grupprum per klass, antal matlag, iordningställande tider mellan lektioner etc.)

Teorissalar & hemklassrum

En teorissal används av flera olika klasser och kan schemaläggas för flera årskurser och grupper där ingen har prioritet före den andra. Ett hemklassrum avser ett klassrum som endast används av en klass, samt att eleverna förvarar sina egna ägodelar och material inne i klassrummet.

Lokalfunktion

Lokalfunktioner syftar till de funktioner som är kopplade till verksamheten och lokalerna; matsal, undervisningssalar, toaletter, NO-undervisningssalar, träslöjd, syslöjd, musiksalar, bildsalar, hemkunskapssalar, idrottssalar och grupprum. Kapaciteten med hänsyn till lokalfunktionen är hur många elever som just den lokalfunktionen begränsar kapaciteten till. Kapaciteten för de olika funktionerna utgår från riktvärden som exempelvis hur många m² per sittplats det behövs i en matsal. Blir den beräknade kapaciteten lägre än skolans befintliga antal elever kan det innebära att skolan har fler elever än vad som utifrån ändamålsenligheten är rimligt för just den lokalfunktionen eller att skolans verksamhet är upplagt på ett sätt som tillåter en högre kapacitet.

Utredningen är utförd under perioden april-november 2019 av NIRAS Sweden AB.

BOLLEBYGDS
KOMMUN

Lokaliseringsutredning

Förskola i Olsfors

Upprättad av Plan-och exploateringsenheten

Kommunstyrelseförvaltningen

KS2023/183

Upprättad: 2024-04-29

SAMMANFATTNING

När detaljplanen Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt beslutades att lämnas vilande fick samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att undersöka andra lokaliseringsalternativ till grund för en ny detaljplan för förskola i Olsfors. Behovet utgår från att både Örelundskolan och Söråns förskola behövde utökade lokaler samt att en kommunal biblioteksfilial behövde tillskapas i Olsfors. Därför utreds en förskola om 6 avdelningar för 120 barn i Olsfors i denna utredning.

Uppdraget härstammar från tidigare lokalbehov som baserats på tidigare befolkningsprognoser som förväntade en stor ökning av barn i skol- och förskoleåldern. Lokalbehovet har dock ändrats eftersom de senaste befolkningsprognoserna förväntar en mindre expansiv utveckling.

Utredningen kommer fram till att lokaliseringsalternativ 3 och del av 5 är bäst lämpade för exploatering av förslaget baserat på fysiska förutsättningar och styrande kommunala och regionala dokument. Alternativ 3 ligger i kanten av befintlig bebyggelse med potential för förtätning, medan alternativ 5 har närhet till kollektivtrafik och skola. Andra områden har utmaningar som terrängförhållanden, översvämningsrisk och föroreningspotential längs Sörån, vilket kan medföra dyra utrednings- och saneringskostnader. På grund av de svåra planeringsförutsättningarna finns det inte något alternativ som anses vara en god placering ur alla aspekter, utan alla platser medför sina kompromisser ur ett planeringsperspektiv.

Då förutsättningar har ändrats sedan uppdraget gavs presenteras en alternativ lösning där nuvarande lokalbehov löses genom nybyggnation på grannfastigheter till Örelundskolan samt mindre utbyggnad av Söråns förskola.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	2
Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Ärendegång.....	4
1.3 Uppdrag och syfte.....	7
1.4 Lokalresursplan 2024-2033.....	7
1.5 Befintlig skola och förskola i Olsfors och behov.....	9
2. Tidigare ställningstaganden och styrdokument.....	11
2.1 Regionala ställningstaganden.....	11
2.2 Avstånd till kollektivtrafik	11
2.3 Översiktsplan 2022.....	12
2.4 Barnkonventionen	14
2.5 Friyta för förskola och skola	14
2.6 Lokaliseringsprinciper för förskolor och skolor	15
3. Lokaliseringsprövning	16
3.1 Bedömningskriterier.....	16
3.1 Avgränsning.....	17
3.2 Lokaliseringsalternativ 1 - Väster om Gesebolsvägen	18
3.3 Lokaliseringsalternativ 2 - Norr om Gesebolsvägen.....	20
3.4 Lokaliseringsalternativ 3 – Norr om Övrevägen.....	22
3.5 Lokaliseringsalternativ 4 – Kyrkvägstomten	24
3.6 Lokaliseringsalternativ 5 – Erikdalstomten.....	26
3.7 Lokaliseringsalternativ 6 - Väster om Vannsjövägen.....	28
3.8 Lokaliseringsalternativ 7 – Omegatomten	30
4. Områdesjämförelse	32
5. Alternativ lösning	33
6. Slutsats	35

Inledning

1.1 Bakgrund

Bakgrunden till denna lokaliseringsutredning är lång och förutsättningar och befolkningsprognoser har skiftat under åren. I korthet kan nämnas att tidigare prognoser har förutsett fler barn i skol- och förskoleåldern. Utfallet har inte blivit såsom dessa prognoser förutsett och nya prognoser visar på en mindre expansiv utveckling. Samtidigt har det, redan innan en framtida befolkningsökning, funnits lokalbehov inom Örelundskolan som inte kunnat lösas inom de egna lokalerna. Förslaget om en ny förskola har därför i grunden även varit att Örelundskolan utökar sina lokaler med det som idag är Söråns förskola genom att förskolan flyttar till nybyggda lokaler.

2021 gavs planuppdraget om en ny förskola på Omegatomten i Olsfors. På platsen upptäcktes sedan förorenad mark. Uppdrag gavs om att ta fram denna lokaliseringsutredning och samtidigt pausades detaljplanarbetet på Omegatomten i avvaktan på vad denna utredning resulterar i.

1.2 Ärendegång

1.2.1 Lokalprogram för ny förskola och grundskola i Bollebygds kommun, upprättat 2017-10-09

Lokalprogrammet anger de behov som Bildnings- och omsorgsförvaltningen har identifierat för ny förskola och grundskola inom kommunen. Programmet gör sin bedömning utifrån befolkningsprognosen för 2017 - 2026 som förväntade en befolkningsökning med 3 % i kommunen och befolkningsökningen bedöms främst ske i Bollebygds tätort där man föreslår att en förskola om 8 avdelningar ska byggas. Örelundskolan och Söråns förskolas trångboddhet identifieras och förvaltningen föreslår att en förskola och skola i Olsfors bör startas upp som ett eget projekt och man ser två scenarion för Olsfors:

- Örelundskolan blir en F-3-skola då eleverna i årskurs 4 - 6 går inne i Bollebygd.
- Dagens lokaler för Söråns förskola tas i bruk för förskoleklass till årskurs 3. Årskurs 4 - 6 går då i dagens Örelundskolan. Här krävs en nybyggnation av en förskola med 6 - 8 avdelningar.

1.2.2 Bildnings- och omsorgsnämndens beslut 2017-11-27 § 113

BON2017/356 Lokalbehov för förskola och skola i Olsfors

Bildnings- och omsorgsnämnden beslutar att överlämna behovet av lokaler för förskola och skola i Olsfors till kommunstyrelsen för vidare behandling.

1.2.3 Kommunstyrelsens beslut 2018-01-22 § 6

KS2017/317 Lokalbehov för förskola och skola i Olsfors

Kommunstyrelsen ger samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna för att och omsorgsnämndens lokalbehov för förskola och skola i Olsfors.

1.2.4 Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2019-02-11 § 43

SBN2019/19 Lokaliseringsutredning Olsfors

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att ärendet återremitteras för en fördjupad och mer specificerad beskrivning av olika alternativ och kostnader.

1.2.5 Lokaliseringsutredning – Lokalisering och placering av kommunala verksamheter, upprättat 2019-08-23

Utredningen kom fram till att område C.) Väster om Gesebolsvägen var den bästa lokaliseringen. Område C benämns som Område 1: Skolskogstomten i denna lokaliseringsutredning.

Efter att ärendet återremitterats kompletterades lokaliseringsutredningen med Område G.) Bäckvägen på grund av dess närhet till befintligt skolområde. Området utvärderades men uppfyllde inte ytkraven.

Utredningen utgår från behoven presenterade i lokalprogrammet från 2017. Behovet anges vara en förskola om 150 barn fördelade på 8 avdelningar i Bollebygd tätort alternativt Olsfors.

1.2.6 Verksamhetsplan 2020, upprättat 2020-01-03

I investeringsbudgeten 2020 för Fastighetsenheten är projektet Förskola Olsfors inte kostnadsbedömt, förvaltningen behöver tillskriva nämnden förslag om att få ta i anspråk medel ur respektive investeringsport.

1.2.7 Kommunstyrelsens beslut 2020-05-26 § 75

KS2019/222 Planprioritering för Bollebygds kommun

Kommunstyrelsen antar ärendet "Utredningsuppdrag förskola Olsfors" som nummer 4 av 9 i planprioriteringen 2020.

1.2.8 Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2020-09-14 § 187

SBN2020/177 Lokaliseringsutredning för förskola i Olsfors – ianspråktagande av medel Samhällsbyggnadsnämnden godkänner att medel tas i anspråk från investeringspost "fastighet" ur budgeten år 2020 för genomförande av den geotekniska- och markmiljöutredning som krävs för lokaliseringsutredningen för förskola i Olsfors. Men inga utredningar beställdes det året.

1.2.9 Lokaliseringsutredning – för en ny förskola i Olsfors, upprättad 2021-02-25

Utredningen kommer fram till att område 5: Omegatomten är den mest lämpliga platsen för en ny förskola i Olsfors.

Behovet som presenteras i utredningen är en förskola för 120 barn fördelat på 6 avdelningar vilket bygger de behov som lokalresursplanen 2020–2029 uttryckte.

1.2.10 Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2021-03-15 §58

SBN2020/177-Lokaliseringsutredning för ny förskola i Olsfors (upphävande av beslut). Samhällsbyggnadsnämnden upphäver beslutet 2020-09-14 § 187 "Lokaliseringsutredning för ny förskola i Olsfors - ianspråktagande av medel" då det inte längre är aktuellt att ta dessa medel i anspråk.

1.2.11 Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2021-03-15 §59

SBN2021/61-Lokaliseringsutredning och förslag om uppdrag för detaljplan för ny förskola i Olsfors
Samhällsbyggnadsnämnden ställer sig bakom lokaliseringsutredningen och föreslår kommunstyrelsen att lämna samhällsbyggnadsnämnden ett planuppdrag för ny förskola i Olsfors på Omegatomten och fastigheterna Örlid 1:2, Lövaslätt 1:1 samt Lövaslätt 1:12.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar, förutsatt att kommunstyrelsen ger samhällsbyggnadsnämnden planuppdraget, att under 2021 ianspråkta ca 900 000 kronor ur investeringspost ”fastighet” för de utredningar som krävs vid framtagande av detaljplan för ny förskola i Olsfors.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbar justering av ärendet ska ske.

1.2.12 Kommunstyrelsen beslut 2021-05-25 §93

KS2021/99-Planuppdrag för ny förskola i Olsfors.

Kommunstyrelsen ger samhällsbyggnadsnämnden ett planuppdrag för ny förskola i Olsfors på Omegatomten och fastigheterna Örlid 1:2, Lövaslätt 1:1 samt Lövaslätt 1:12.

1.2.13 Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2021-06-21 §138

SBN2021/135- §2 NB Namnsättning av detaljplan för ny förskola i Olsfors.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att detaljplan för ny förskola i Olsfors ges följande namn:
Detaljplan för Olsfors, Örlid 1:2 m.fl, Lövaslätt.

1.2.14 Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2022-05-23 §94

SBN2021/61- Detaljplan för Olsfors, Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att skicka detaljplan för Olsfors, Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt på samråd.

1.2.15 Kommunstyrelsens beslut 2022-08-30 §160

KS2022/141-Samråd för detaljplan Olsfors, Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt-samrådsyttrande till samhällsbyggnadsnämnden.

Kommunstyrelsen har inget att erinra i samrådet för detaljplan Olsfors, Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt.

1.2.16 Kommunstyrelsens beslut 2023-08-29 § 137

KS2023/183 Ökade kostnader för ny förskola i Olsfors

Kommunstyrelsen beslutar att:

- Lägga arbetet med detaljplan Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt vilande, i väntan på vad undersökningen av en alternativ plats ger för resultat.
- Ge samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att undersöka alternativa lokaliseringar i en lokaliseringsutredning.
- Notera den utökade kostnaden för nybyggnation av förskola i Olsfors från 40 till 68,5 mnkr, vilken hanteras i höstens budgetprocess och då får prioriteras mot övriga investeringsönskemål.

1.3 Uppdrag och syfte

Den 29 augusti 2023 (KS2023/183 §137) beslutade kommunstyrelsen att ge samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att undersöka alternativa lokaliseringar för en förskola i Olsfors i en lokaliseringsutredning. Arbetet med detaljplanen Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt beslutades samtidigt att lämnas vilande, i väntan på vad undersökningen av en alternativ plats skulle ge för resultat.

Syftet med lokaliseringsutredningen är att hitta och redovisa den mest lämpliga platsen för en ny förskola i Olsfors. Förskolan bedöms vara en byggnad uppförd helst i två våningar med 6 avdelningar. Baserat på 12 kvm per barn ska byggnadens bruttoarea vara 1440 kvm, baserat på 40 kvm friyta per barn ska utomhusytan vara 4800 kvm. Detta avrundas till en sammanlagd area om 6500 kvm för förskolans område.

1.4 Lokalresursplan 2024-2033

Lokalresursplanering är viktig del i kommunens strategiska planering och syftar till att skapa en översikt över kommunens framtida lokalbehov. Befolkningsutvecklingen är den faktor som påverkar behovet av lokaler mest. Faktorer som utbud av service, valfrihet, organisering av verksamheter och lokalernas utformning spelar även en viktig roll. Att kunna förändra lokaler utefter ett förändrat lokalbehov hos verksamheter är en utmaning som är viktig och ofta svår i detta arbete. För att kommunen ska kunna skapa en tydlig framtidsutveckling är det viktigt att lokalresursplanen kopplas till andra kommunala dokument och riktlinjer, såsom kommunstyrelsens planprioritering samt kommunens bostadsförsörjningsprogram och översiktsplan. Med den trendbaserade befolkningsprognosen som grund kan det konstateras att utbildningsnämndens generella lokalbehov i kommunen inte är lika akuta som tidigare lokalresursplan visade.

1.4.1 Befolkningsprognos

Lokalresursplan	Med stöd av befolkningsprognos, prognostidens årsintervall	Förväntat antal invånare i kommunen enligt prognostid	Förskolebarn, förväntad total skillnad under prognostid	Skolbarn, förväntad total skillnad under prognostid
Lokalresursplan 2019-2028	2019-2028	11 700 (år 2028)	+190	+280
Lokalresursplan 2020-2029	2020-2029	12 300 (år 2029)	+230	+270
Lokalresursplan 2021-2030	2020-2030	12 550 (år 2030)	+261	+290
Lokalresursplan 2022-2031	2021-2031	12 600 (år 2031)	+288	+304
Lokalresursplan 2024-2033	2022-2032	10 263 (år 2032)	+5	-66
Ny lokalresursplan (under arbete)	2024-2033	10 221 (år 2033)	-34	-82

Sammanställning av de senaste årens befolkningsprognoser presenterade i kommuns framtagna lokalresursplaner.

Lokaliseringsutredning för lokalisering och placering av kommunala verksamheter 2019 bygger på behovet från kommunens lokalprogram från 2017 och lokaliseringsutredning för förskola i Olsfors från 2021 (SBN2020/177) bygger på behov från lokalresursplanen för 2020–2029. Den då förväntade utvecklingen innebar att det skulle saknas platser i kommunens förskolor och skolor. Behovet bedömdes vara störst i Bollebygds tätort och i Olsfors. Lokalresursplanerna 2021–2030 och

2022–2032 antydde också på en ökning av antalet förskolebarn och skolbarn i kommunen. Lokalresursplanen för 2024-2033 behov grundar sig på befolkningsprognosen för 2022-2032 som visar på en mindre expansiv utveckling. Man bedömer att antalet barn i förskoleåldern ska öka med 5 barn och att antalet skolbarn ska minska med 66 barn till och med 2033. Som en konsekvens av att befolkningsprognosen för åldersgrupperna som Utbildningsnämnden bedriver sin verksamhet mot förändrats, har även lokalbehovet ändrats och behovet av skol- och förskoleplatser är inte lika stor som man tidigare har sett. Befolkningsprognosen för 2024–2033 visar en minskning med -34 barn i förskoleåldern och -82 barn i skolåldern.

Siffrorna som presenterats i lokalresursplanen är en trendbaserad befolkningsprognos vilket är en förväntad utveckling av befolkningen som bygger på antaganden utifrån de tre senaste årens utfall. Det innebär att siffrorna kan påverkas om det planerade bostadsbyggandet väsentligt över- eller understiger de senaste tre årens nivå. När byggnationer försenas dämpas befolkningsökningen, det påverkar framför allt invånare i åldrar som bildar familj och skaffar barn. Om den trendbaserade och den byggbaserade prognosen skiljer sig från varandra får kommunen en svår uppgift att balansera för det prognostiserade behovet med ett effektivt nyttjande av befintliga verksamhetslokaler. Därför behöver antalet platser i förskola och skola öka i takt med byggnationen i stället för att enbart förlita sig på den trendbaserade befolkningsprognosen.

Efter noggrann granskning har svagheter i den tidigare lokalresursplanen identifierats och åtgärdats för att framtida projekt stämmer bättre överens med prognoserna. Bristande kunskap om plan- och bygglagen har lett till att planeringen inte har stämt överens med utfallen. Kommunens lokalgrupp tar numera ytterligare hänsyn till plan- och byggregler när den nya behovslistan gjorts. Prioriteringsproblemen ska lösas med tydligare definitioner. Beslut måste stödjas av noggranna analyser för att undvika ekonomiska skador till följd av osäkra parametrar. Ytterligare en faktor som påverkar planeringen, men som inte är direkt länkad till den tidigare planen, som också bör tas hänsyn till - är det förändrade ränte- och byggkostnadsläget. Detta har resulterat i att projekt över lag kommer vara dyrare och innebära en ökad finansiell risk för kommunen.

1.4.2 Nyckeltal

Nyckeltal för yta per barn för nyproduktion av skollokaler är mellan 10 och 12 m² enligt ”Kapacitetsutredningar skollokaler” av Sveriges kommuner och regioner från 2019. De angivna nyckeltalen ska dock inte ses som riktlinjer eller rekommendationer eftersom det beror på vilka grundförutsättningar som finns hos verksamheten och dess lokaler. Ett exempel på grundförutsättningar kan vara timplan och schemaram. Inom kommunen uppgår lokalytan per förskolebarn cirka 11,3 m². På den totala lokalytan av kommunens förskolor tillgodoses behovet men ytan per förskolebarn skiljer sig mellan förskolorna. Vad gäller grundskolorna uppgår lokalytan till ca. 16,5 m²/elev. Det är högre än riktvärdet för nyproduktion men skiljer också mycket mellan skolorna.

1.5 Befintlig skola och förskola i Olsfors och behov

1.5.1 Örelundskolan

Örelundskolan är en F-6 skola i centrala Olsfors. Läsåret 2023/2024 är det 128 inskrivna barn på skolan. Skolan består av fem byggnader som har byggts i olika etapper, med byggår från 1935 till 1999. Det finns en underhållsplan för skolfastigheten som sträcker sig från 2021 till 2050. Direkt söder om skolan nedanför en slänt ligger Söråns förskola.

1.5.1.1 Kapacitetsutredning

2019 genomfördes en kapacitetsutredning av Töllsjöskolan och Örelundskolan med en prognostid från 2018 till 2028. Undersökningens förväntade förändring i elevantalet bygger på befolkningsprognos från Bollebygds kommun. 2018 gick det 156 elever på skolan och enligt prognosen ska det vara 129 elever år 2028. Hösten 2023 var elevantalet 128 elever.

Utredningen syftade till att se över Örelundskolans möjlighet att inrymma samtliga elever i årskurs F-6 enligt det dåvarande elevantalet och antal paralleller, vilket var en klass per årskurs. Utredningen påpekade att antalet hemklassrum (7 st) och underskottet av grupprum på en klass begränsar möjligheten att dela upp elevgrupperna i fler grupper. Utredningen visade att Örelundskolan inte har kapacitet för fler än en parallell per årskurs utifrån antalet hemklassrum som finns och där verksamheten angav att det var trångt på Örelundskolan. Skolan klarade alltså att inrymma samtliga klassen F-6 men verksamheten påpekade att det inte var optimalt för den klass som var 28-29 elever. Klassen är för läsåret 23/24 årskurs sex.

Under hösten 2023 gjorde kommunens ekonom och lokalstrateg, planarkitekt, plan-och exploateringschef och fastighetschef platsbesök på Örelundskolan och Söråns förskola. Vid platsbesöket på Örelundskolan medverkade skolans rektor som beskrev sin version av hur lokalanvändning ser ut på skolan samt identifierade lokalernas begränsningar. Beskrivningen som gavs då stämde överens med resultatet av den kapacitetsutredning som genomfördes 2019.

1.5.1.2 Nuvarande behov Örelundskolan

Under platsbesöket lyftes följande brister i Örelundskolans lokaler:

- **Brist på grupprum:** Det är svårt att undervisa grupper med höga elevtal och anpassa undervisningen till elever med särskilda behov.
- **Lokalvård:** Det är ont om plats att rymma arbetsyta, maskiner och förvaring.
- **Arbetsmiljö lärarum:** Det är trångbott och svårt för lärarna att skärma av och arbeta ostört.
- **Mötesrum:** Det saknas plats för möten inom verksamheten. Man tvingas sitta i klassrum till exempel salsalen när det är ledigt.
- **Administration & elevhälsa:** Det är svårt för administration och elevhälsan att dela på samma rum då det inte finns arbetsplatser för alla när samtliga är på plats.
- **Parkering och trafik:** Det är stort brist på parkeringsmöjligheter för personalen. Skolans egna parkeringsplatser räcker inte till vilket gör att man behöver hitta platser utanför skolområdet för att parkera. Dessa är ofta även upptagna. Att hämta/lämna barn är svårt eftersom det saknas en bra vändzon. Det är viktigt att man kan lämna/hämta barn, särskilt dem yngre, nära skolbyggnaden.
- **Bibliotek och musik:** Biblioteket ligger på källarplan och delar lokal med musiken. Användningen av biblioteket och musiken hamnar därför i ständig konflikt om att kunna nyttja ytan.

1.5.2 Söråns förskola

Söråns förskola	Storlek yta (m ²)	(m ²)/80 barn	Skolverkets rek. yta (m ²)
Inomhusyta	814	10,18	10-12
Tillgänglig friyta	3823	48	30-40

Söråns förskolas inomhusyta och friyta beräknat på 80 barn. Otillgänglig friyta är exkluderad från beräkningen.

Söråns förskola är belägen intill Boråsvägen i centrala Olsfors. Byggnaden byggdes på 2000-talet som lågstadieskola. Förskolan byggdes om 2012 för att kunna ta emot 80 barn. Verksamheten består av fyra avdelningar fördelad på sex hemvister. Söråns förskola har 814 m² inomhusyta och ca 4800 m² utomhusyta varav 3823 m² är tillgänglig friyta. Beräknat på 80 barn är ytan 10,18 m² per barn inomhus och 48 m² per barn friyta utomhus. Boverkets rekommendation för friyta utomhus är 30-40 m² per förskolebarn.

1.5.2.1 Nuvarande behov Söråns förskola

I januari 2024 gav förskolans rektor en beskrivning av lokalanvändningen till plan-och exploateringsavdelningen via mail. Vid samma tidpunkt var det 76 barn inskrivna på förskolan. Verksamheten beskriver att alla ytor på förskolan används till max och att man ständigt utvecklar lärmiljöerna i lokalerna eftersom man menar att de inte är anpassade efter förskolans behov. Man påpekar särskilt att personalutrymmet är för litet.

1.5.3 Bibliotek

Bollebygds kommun har ett huvudbibliotek i centralorten, en biblioteksfilial/skolbibliotek i Töllsjö samt skolbibliotek i Bollebygdskolan och i Örelundskolan. Det ska även finnas en biblioteksfilial i Olsfors men på grund av Örelundskolans brist på yta har filialens lokaler använts för skolan och förskolans räkning. I samband med utbyggnad av skola och förskola bedöms bristen på biblioteksfilialens lokaler kunna åtgärdas.

2. Tidigare ställningstaganden och styrdokument

2.1 Regionala ställningstaganden

2.1.1 K2020-Framtidens kollektivtrafik

K2020 är benämningen på det projekt som gjordes i samverkan mellan Göteborgs Stad Trafikkontoret och Stadsbyggnadskontoret, dåvarande Vägverket och Banverket (som båda numera ingår i Trafikverket), Västrafik samt Göteborgsregionen. Syftet med projektet var att skapa en gemensam vision som skulle ligga till grund för planering och beslut i respektive organisation. Projektet resulterade i ”Kollektivtrafikprogram för Göteborgsregionen” som antogs av Göteborgsregionens förbundsstyrelse 2007. Programmets mål är att kollektivtrafiken ska utgöra 40 procent av regionens totala resande 2025. Programmet konkretiserar målbilden och framhäver utifrån ett resenärsperspektiv tre åtgärdsområden för ökat resande inom kollektivtrafiken; kollektivtrafikens utformning och tjänster, marknadskommunikation och incitament. I samband med K2020 publicerades ett flertal rapporter med nulägesanalys, olika incitament för ökat resande, pilotprojekt, knutpunkter med mera. Hårda faktorer som linjesträckning, turtäthet och restid såväl som mjuka faktorer med individfokus och sociala attityder lyfts fram som viktiga faktorer för att nyttja kollektivtrafiken framför bilen.

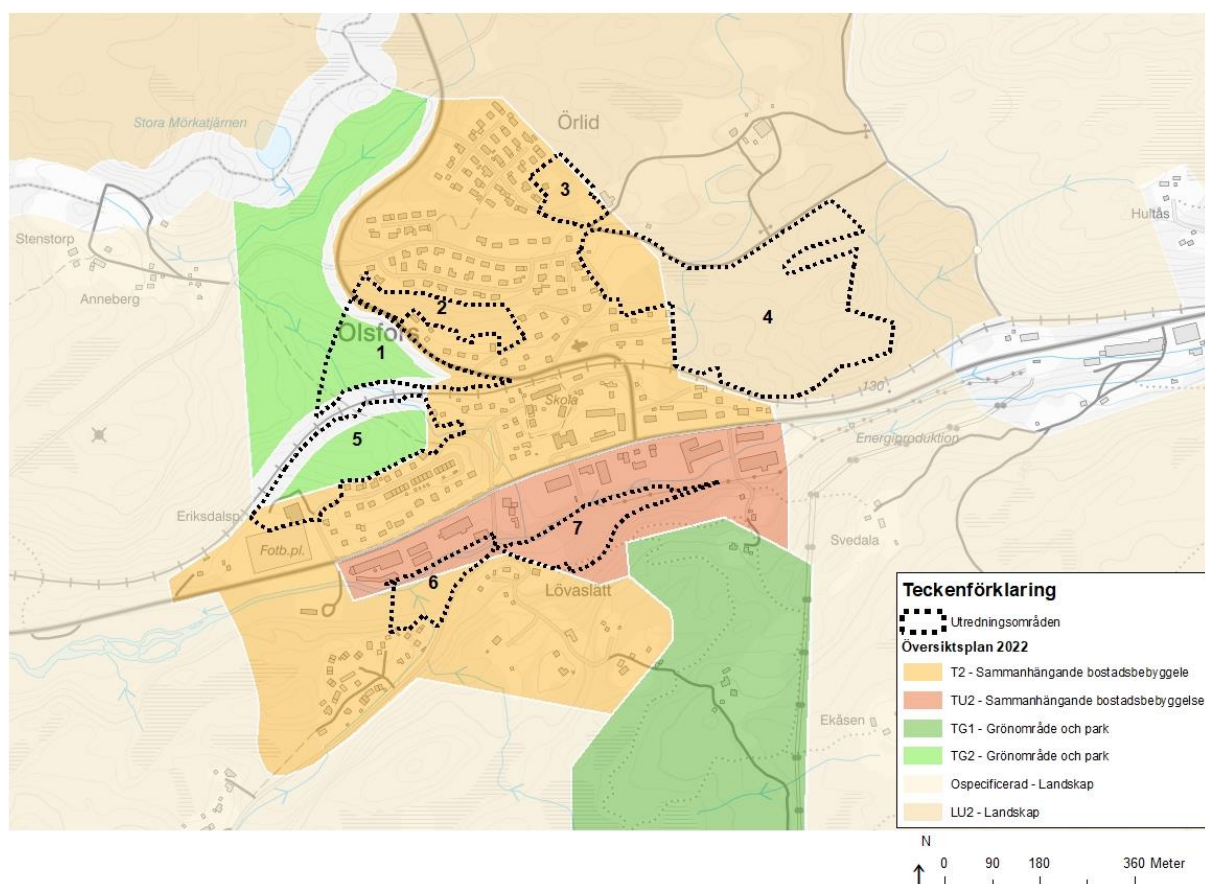
2.2 Avstånd till kollektivtrafik

I Sveriges Kommuner och Regioners ”Handbok för attraktiv kollektivtrafik” beskrivs acceptabelt gångavstånd till hållplats för att människor ska nyttja kollektivtrafiken. I medelstora städer är fem minuter till hållplatsen vanligt vilket motsvarar ungefär 400 meters gångavstånd. Gångavståndets betydelse varierar beroende på reslängd och typ av kollektivtrafik. I glesbebyggda områden kan längre avstånd än tätbebyggda områden accepteras, medan målpunkter som sjukhus och skolor kan kräva kortare gångavstånd.

Vanliga principer för avstånd till hållplats:

- Upp till 400 meter anses som standard
- 400 – 600 meter är möjligt vid svåra planeringsförutsättningar
- Mer än 600 meter kräver särskilda skäl och minskar gångavståndet och därmed ökar cykelns betydelse för att ta sig till hållplatsen.

2.3 Översiktsplan 2022

Karta över hur lokaliseringsalternativen förhåller sig till översiktsplanen.

Olsfors är en ort med omkring 600 invånare som ligger cirka åtta kilometer öster om Bollebygds tätort. Bebyggelsen ligger på en sluttning mot Sörån och utgörs av både hyreshus, radhus och villor. Läget mellan Boråsvägen och Kust-till-Kustbanan gör att det finns en del verksamheter i orten, främst söder om Boråsvägen. I Olsfors finns Örelundskolan (F-6), Söråns förskola, flera idrottsföreningar och ett mindre butiksutbud.

Kommande bostadsbyggande i Bollebygds kommun föreslås i översiktsplanen från 2022 att ske i befintliga bostadsområden genom förtätning. I översiktsplanen föreslås huvuddelen av Olsfors tillkommande bostäder ske i de norra delarna av orten. Där finns det redan ett väl utbyggt vägnät. Översiktsplanen säger att det även kan finnas möjligheter till förtätning i Lövasslätt i den södra delen av Olsfors. Sammantaget bedöms cirka 100 nya bostäder kunna byggas. I Olsfors centrala delar föreslås industrimark omvandlas till bostäder och handel. Omvandlingen skulle tillföra många kvaliteter såsom en mer levande central del i orten och motverka ett enförmigt intryck.

2.3.1 Trafik och kollektivtrafik

Längs Boråsvägen genom Olsfors finns det fem busshållplatser (Kampes, Eriksdalsparken, Bråtes bro, Olsfors och Tumstocksfabriken) som trafikeras av busslinje 402 Bollebygd – Sandared. Med sträckan når man Bollebygd och åt andra hållet Sandared där man kan byta till buss mot Borås. Mot Sandared går bussen oftast en gång per halvtimme och mot Bollebygd går den oftast en gång i

Det finns en gemensam gång-och cykelbana längsmed Boråsvägen i Olsfors. Gång-och cykelbanan fortsätter upp på Gesebolsvägen och slutar vid Örelidsvägen. Det finns ett behov av att förbättra gång-och cykelvägnätet inom kommunen. I översiktsplanen föreslås ett separat gång-och cykelstråk mellan Hultafors och Bollebygds tätort, där Olsfors ligger emellan orterna. En utökad turtäthet eftersträvas även vid Boråsvägen. Tillgång till kollektivtrafik samt gång- och cykelvägnät innebär inte bara förutsättningar för mer hållbara resvanor, utan ger även förutsättningar för barn och unga att leva mer självständiga liv.

Teckenförklaring

- Red square: Befintlig skola och förskola
- Dashed line: Lokaliseringsalternativ i denna utredning
- Grey square: Lokaliseringsalternativ 2021
- Hatched square: Lokaliseringsalternativ 2019

Enkät svar medborgardialog inför ÖP 2022

- Green arrow: Närhet till Göteborgsvägen
- Green circle: Forslag placering
- Thick green line: Centralt läge

Tidigt i arbetet med översiktsplanen genomförde samhällsbyggnadsförvaltningen en medborgardialog inför samråd. Dialogen var en webbaserad enkät som publicerades på kommunens hemsida mellan mars och maj 2020. En av enkätens 21 frågor behandlade placering av en ny förskola i Olsfors där boende i Olsfors fick komma med förslag på placering. Kommunen inkluderade svaren från dialogen i lokaliseringsutredningen som gjordes 2021. Placeringsförslagen utreddes i lokaliseringsutredningen utom ett område där markägoförhållandet gjorde att förslaget ej var lämpligt. Medborgardialogen pekade ut sex olika förslag, varav fyra var specifika platser, en var ett centralt läge och en var närhet till Göteborgsvägen.

2.4 Barnkonventionen

2020 blev FN:s konvention om barns rättigheter, 54 artiklar (även kallad barnkonventionen) lag i Sverige. Enligt barnkonventionen har alla barn samma rättigheter och lika värde, rätt till överlevnad, liv och utveckling. Artikel 31 handlar om barns rätt till lek, vila och fritid. Artikel 12 betonar barns rättighet att utefter mognad och ålder uttrycka sin mening och höras i frågor som berör dem och att hänsyn ska tas till barnets åsikter. Detta gäller även vid planering, byggnation och förvaltning av förskole- och skolmiljöer. Sveriges nationella arkitekturpolicy understryker även betydelsen av barns delaktighet vid beslut om form, design, arkitektur och gestaltning av goda livsmiljöer av olika slag.

2.5 Friyta för förskola och skola

Friyta är den yta som är tillgänglig för barn och som barn kan leka på och använda på egen hand under sin utevistelse. Förrådsbyggnader, cykel- och bilparkering samt lastzon etcetera är otillgängliga för barn och räknas därmed inte som friyta. Takterrasser bedöms ha begränsad tillgänglighet och ses därför endast som komplement till ordinarie friyta. I plan- och bygglagen 8 kap. 9 § finns det krav på att det vid fritidshem, förskola, skola eller annan liknande verksamhet ska finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse på tomten eller i närheten av den. Om tillräckligt med yta saknas för att ordna både friyta och parkering ska friyta ordnas i första hand. Vid bebyggd tomt eller om skolverksamhet etableras i befintlig byggnad gäller kraven på friyta i skäligen utsträckning. Hänsyn tas då till arbetets kostnader och tomtens särskilda egenskaper. I plan- och bygglagen 2 kap. 7 § uttrycks behovet som ett allmänt intresse att det vid eller nära sammanhållen bebyggelse ska finnas lämpliga platser för lek, motion, utevistelse och möjlighet att anordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service.

Det saknas nationella krav för hur stor friytan behöver vara. Boverket har allmänna råd för friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor och skolor baserat på verksamhet och barnens ålder. Råden grundar sig på forskning kring vad barn behöver för sin kognitiva, sociala och fysiska utveckling. Råden tar fasta på att friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet särskilt ska beaktas vid placering och anordnande av friyta på obebyggd tomt. Med ändamålsenlig verksamhet menas att friytan kan användas till den lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk verksamhet som den är avsedd för.

Enligt Boverkets allmänna råd bör friytan:

- ha goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet och god ljudkvalitet.
- vara nog rymlig så att varierande terräng- och vegetationsförhållande kan tillgodose utan svårighet eller risk för betydande slitage.
- placeras i direkt anslutning till verksamhetens lokaler så att eleverna självständigt kan röra sig mellan friyta och byggnad.
- inte kunna tas i anspråk för annat syfte utan att ersättas av likvärdig friyta.

Boverket rekommenderar 40 m² friyta per barn i förskolan och 30 m² friyta per barn i grundskolan som rimliga mått att förhålla sig till vid planering samt att friytans totala storlek bör överstiga 3000 m². Tillgänglighet till närliggande området för rekreation och lek kan ingå i bedömningen av friytans storlek och kvalitet. Om friytan behöver tas i anspråk för att bygga ut befintlig skola eller förskola, behöver den kvarvarande friytan utvecklas och förbättras för att lyckas uppnå en fullgod utemiljö för fler elever och barn.

2.6 Lokaliseringsprinciper för förskolor och skolor

Valet av lokalisering utav förskola och skola planeras idag med hänsyn till principerna om närhet, tillgänglighet, integration och närhet till grönska och möjligheten att anordna bra friytor. I praktiken spelar andra faktorer in som tillgänglig mark, enheternas ekonomi och storlek, buller och luftkvalitet samt förekomst av fristående förskolor och skolor. Principerna kan komma i konflikt med varandra vilket gör det svårt att uppfylla alla principer vid lokalisering. Nedan presenteras Boverkets framtagna principer med för- och nackdelar.

2.6.1 Närhet mellan förskola/skola och bostad

Det finns flera positiva effekter för barn och familjer att ha nära till skola och förskola. Det skapar goda förutsättningar för hållbara transporter, att större barn kan ta sig själv till skolan, att livspusslet lättare kan gå ihop med mindre tid åt hämtning och lämning, att barn lär känna andra barn i sitt närområde och att skolan kan bli en mötesplats utanför skoltid.

2.6.2 Tillgång till kollektivtrafik

Att planera utifrån närhet till kollektivtrafik behöver främst tillämpas vid lokalisering av större högstadieskolor och gymnasieskolor. Stora skolor eller skolor med ett stort upptagningsområde kan dra nytta av närhet till kollektivtrafik eftersom transporterna ofta möjliggör elevunderlaget såväl som det kan påverka möjligheten att rekrytera personal. I kollektivtrafiknära lägen kan det vara en utmaning att hitta lämplig mark och ytorna kan vara utsatta för buller eller sämre luftmiljö.

2.6.3 Hänsyn till effekter på social integration

Genom att lokalisera förskola eller skola mellan stadsdelar med olika socioekonomiska förutsättningar kan barn med olika bakgrund mötas. Även ett stort upptagningsområde kan i viss mån bidra till minskad segregation mellan olika stads- och kommundelar.

2.6.4 Närhet till naturmiljö

Att utöver den egna gården ha närhet till park och natur är ur ett verksamhets- och barnperspektiv värdefullt. Rymliga utemiljöer med upplevelsevärden är viktiga för barns lärande, lek och hälsa. Miljöerna kan nyttjas för fysisk aktivitet men även för lärande utomhus. Närhet till omkringliggande park- och naturmiljöer kan med hög nyttjandegrad öka slitaget samt stå i konflikt med andra medborgare som också vill nyttja miljön. Med god tillgång till omkringliggande park- och naturmiljöer finns även risken att man nedvärderar behovet av den egna friytan.

3. Lokaliseringsprövning

3.1 Bedömningskriterier

Utvärderingen av olika alternativa lokaliseringar har skett utifrån flera parametrar, huvudsakligen utifrån 8 olika kategorier och huvudfrågor. Kategorierna baseras på kommunens planberedningsmall som används för att bedöma inkomna planbeskedsansökningar. De 8 kategorierna är baserat på 3 prioriteringsnivåer. Den första och grundläggande prioriteringsnivån (X) redogör de övergripande förutsättningarna som samtliga alternativ måste förhålla sig till. Det ska poängteras att prioriteringsnivån inte är lägst i den bemärkelsen att den har mindre betydelse, utan mer att den är av en övergripande karaktär. Den andra prioriteringsnivån (II) redogör för de förutsättningar och risker som sannolikt kan hanteras byggt tekniskt eller med strategisk utbyggnad. Den högsta prioriteringsnivån (I) redogör de viktigaste och mest avgörande kriterierna för ändamålet förskoleverksamhet.

Prioriteringsnivå	Rubrikordning	Kategori
X	1	Strategisk planering och styrdokument
X	2	Grön infrastruktur
II	3	Markens förutsättningar
II	4	Teknisk infrastruktur
I	5	Hållbart resande och trafik
I	6	Tillgänglighet
I	7	Störnings och utredningsbehov
I	8	Genomförande och ekonomi

1. Strategisk planering och styrdokument

Huvudfråga: Vad anger de övergripande strategiska dokumenten och styrdokumenterna om tätortens utveckling bland annat när det gäller bostäder och befolkningsutveckling?

2. Grön infrastruktur

Huvudfråga: Vad anger övergripande naturvärdesinventeringar, grönområdesplaner för tätorten?

3. Markens förutsättningar

Huvudfråga: Hur ser markens förutsättningar ut när det gäller stabilitet, risker och tillgänglighet?

4. Teknisk infrastruktur

Huvudfråga: Hur ser den tekniska infrastrukturen ut när det gäller ledningar och risker?

5. Hållbart resande och trafik

Huvudfråga: Hur ser vägstrukturen ut och vilka möjligheter finns det för hållbart resande?

6. Tillgänglighet

Huvudfråga: vilken service finns i närheten?

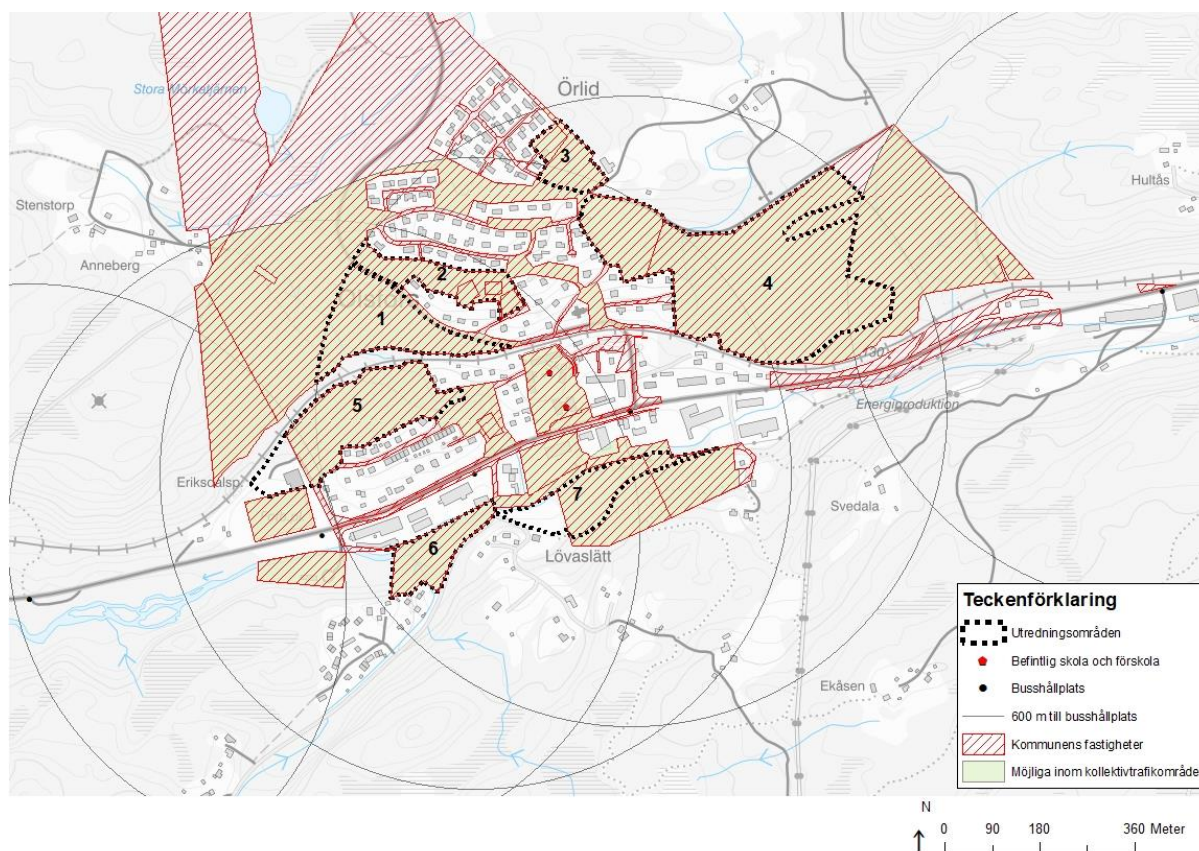
7. Störningar och utredningsbehov

Huvudfråga: Vad säger övergripande riskutredningar och är den tillämpbar? (buller och vibrationer, farligt gods, störande verksamheter, översvämning, etc.)

8. Genomförande och ekonomi

Huvudfråga: Hur ser det ut när det gäller ansvarsfördelning, avtal och ekonomiska kostnader?

3.1 Avgränsning

En förutsättning för att kunna bygga en förskola är att marken ägs av kommunen. Därför är kommunalägd mark ett grundläggande kriterium för denna utredning. I de fall där delar av lokaliseringens område består av delvis annan markägare, har ytorna inkluderats med hänvisning till att de har varit inkluderade i tidigare lokaliseringstudier, framtagna 2019 och 2021.

Det är viktigt att valet av lokalisering ger goda möjligheter till hållbara transporter. Med hänvisning till avsnittet ”2.2 Avstånd till kollektivtrafik” utgör 600 meter till närmsta busshållplats ett grundläggande krav för lokalisering i denna utredning. Avståndet till busshållplatserna har identifierats med en radie om 600 meter.

Järnvägen som går igenom Olsfors utgör en barriär för hur man kan röra sig inom området. Avstånden kan därför skilja sig mycket mot det faktiska gångavståndet. Därför kompletterades avgränsningen av tänkbara ytor med att undersöka det faktiska gångavståndet. De ytor som i gångväg har mer än 600 meter från busshållplats och de områden som ytmässigt inte kan inrymma en sammanhängande yta om 6500 kvm på ett tillfredställande sätt, exkluderades därför som tänkbara områden för utredningen.

I Olsfors finns det mycket utmanande terräng som gör det svårt att exploatera, särskilt för en förskola som behöver kunna tillskapa tillgänglig friyta för barn. Alltför kuperad terräng har därför exkluderats som alternativ i den mån det går.

Utefter beskrivna avvägningar har 7 områden identifierats som lokaliseringalternativ i denna lokaliseringstudie.

3.2 Lokaliseringsalternativ 1 - Väster om Gesebolsvägen

3.2.1 Platsens förutsättningar

Området ligger mellan järnvägen i söder och Gesebolsvägen i norr. Området består av skog och ungefär halva ytan sluttar kraftigt från Gesebolsvägen åt söder. Större delen av området ingår i riskavstånd för farligt gods järnväg. Området ingår i översiktsplanens område för grönområde och park. I västra delen av området rinner en bäck.

3.2.2 Tillgänglighet och hållbara transporter

Järnvägen utgör en fysisk barriär för tillgängligheten eftersom avståndet till busshållplats och befintligt skolområde blir längre än avståndet är i fågelväg. Närmsta busshållplats är Olsfors och ligger i gångavstånd cirka 400 meter från områdesgränsen vilket bedöms som acceptabelt avstånd. Avståndet till befintlig skola är cirka 350 meter från områdesgränsen.

3.2.3 Infrastruktur

Området ligger utanför verksamhetsområde för kommunalt VA. Området ligger alldeles intill befintligt vägnät. Gång- och cykelväg finns längsmed den norra sidan av Gesebolsvägen.

3.2.4 Möjlighet till exploatering

Vid en eventuell exploatering behöver en riskutredning för farligt gods och en bullerutredning från järnväg tas fram. Den kuperade terrängen påverkar möjligheten till exploatering. Möjligheten att skapa tillgänglig friyta behöver ses över och säkerställas i en vidare process. Även anslutning till vägnätet kan bli en utmaning på grund av den branta lutningen intill Gesebolsvägen. En möjlig lösning kan vara att dra anslutningsvägen i riktning från korsningen Gesbolsvägen/Örelidsvägen i norr. Att området behöver anslutas till kommunalt VA vid en eventuell exploatering ses om en fördyrande omständighet. Jordarterna är sandig morän och urberg med ett ytlager av morän och har generellt sett bra bärighet. Vid bäcken finns möjlig ravininformation vid som behöver ses över i planarbetet.

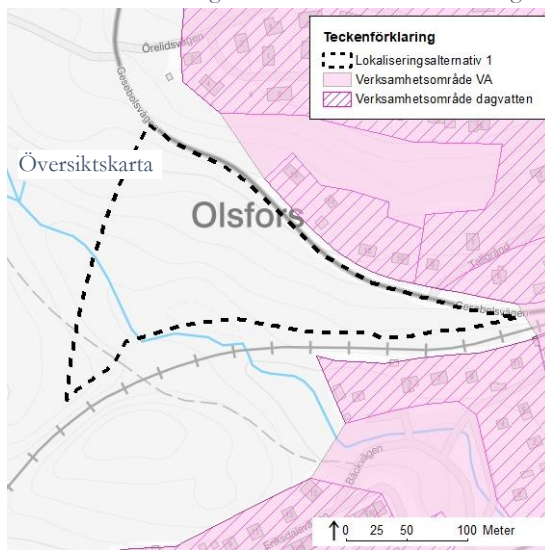

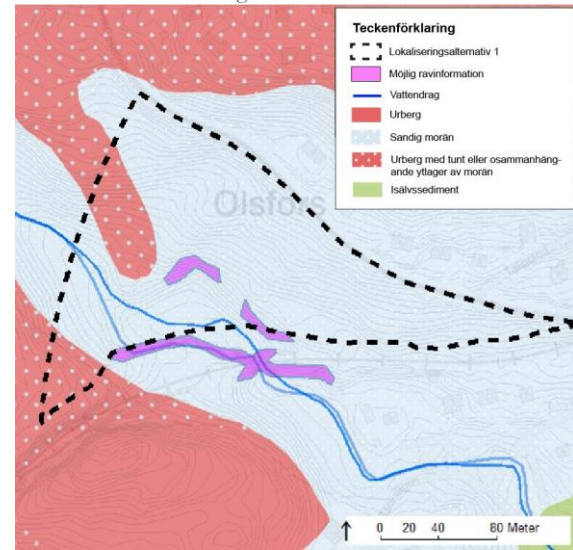
Foto från Gesebolsvägen åt söder. Området ses till höger i bild.

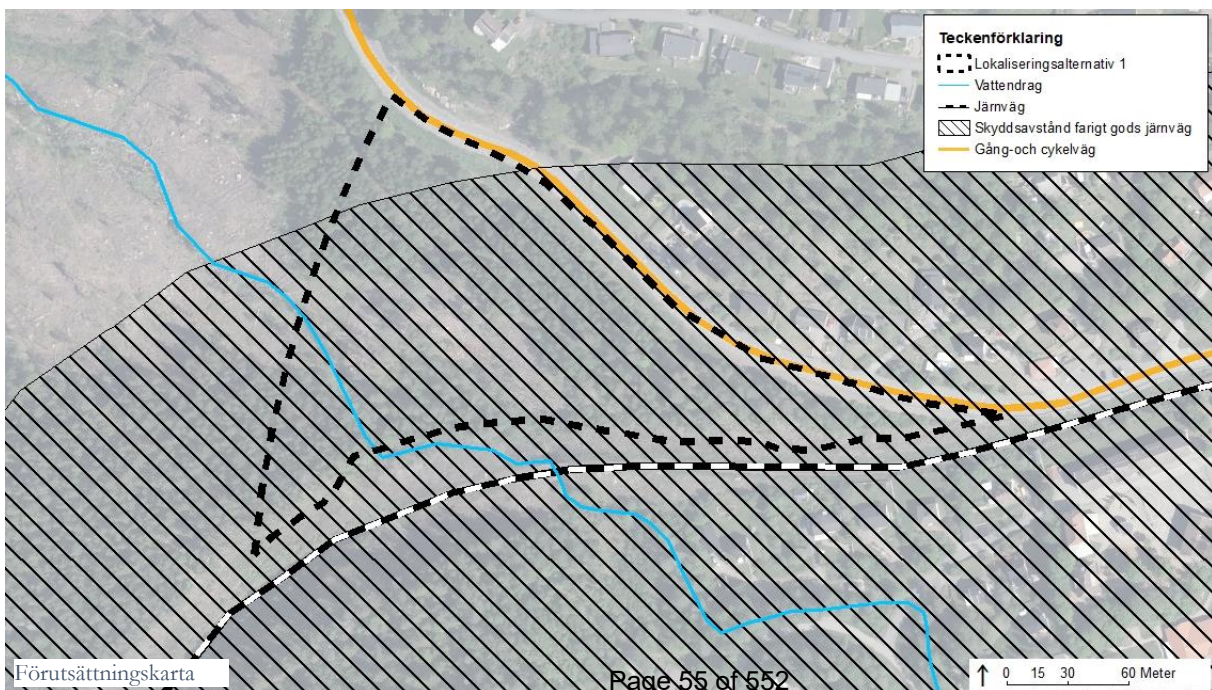
Foto från Gesebolsvägen mot området.

Verksamhetsområde för kommunalt VA.

Utdrag från SGI:s vägledningskarta för ras, skred och erosion.

3.3 Lokaliseringsalternativ 2 - Norr om Gesebolsvägen

3.3.1 Platsens förutsättningar

Området består av ett skogsparti med brant terräng inom villabebyggelsen mellan vägarna Gesebolsvägen och Utsiktsvägen. Höjdskillnaden är mellan 10-15 meter mellan områdets södra och norra gräns. Området ingår i översiktsplanens område för grönområde och park. Den södra delen av området ligger inom riskavstånd för farligt gods järnväg.

3.3.2 Tillgänglighet och hållbara transporter

Järnvägen utgör en fysisk barriär för tillgängligheten då avståndet till busshållplats och befintligt skolområde blir längre än avståndet är i fågelväg. Den närmsta busshållplatsen är Olsfors och ligger söderut, cirka 530 meter gångavstånd från områdesgränsen. Skolområdet ligger i gångväg cirka 500 meter från områdesgränsen.

3.3.3 Infrastruktur

Området ligger i anknäring till befintligt vägnät och gång- och cykelväg finns längsmed den norra sidan av Gesebolsvägen i direkt anslutning till området. Området ligger inom verksamhetsområde för kommunalt VA men inte inom verksamhetsområde för dagvatten.

3.3.4 Möjlighet till exploatering

Vid eventuell exploatering behöver en riskutredning för farligt gods göras. Den sluttande terrängen är ett hinder för att kunna skapa en utomhusmiljö med tillgänglig friyta. Områdets långsmala form tillsammans med dess kuperade terräng gör att det blir en svår sammanhängande form på ytan att exploatera. Området kan lämpa sig för förtätning av villabebyggelse. Infarten sker då förslagsvis från Utsiktsvägen. Byggnader behöver placeras inom angivet verksamhetsområdet för VA för att möjligheten att ansluta till kommunalt VA ska bedömas som god. Jordarterna är sandig morän och urberg med ett ytlager av morän och har generellt sett bra bärighet.

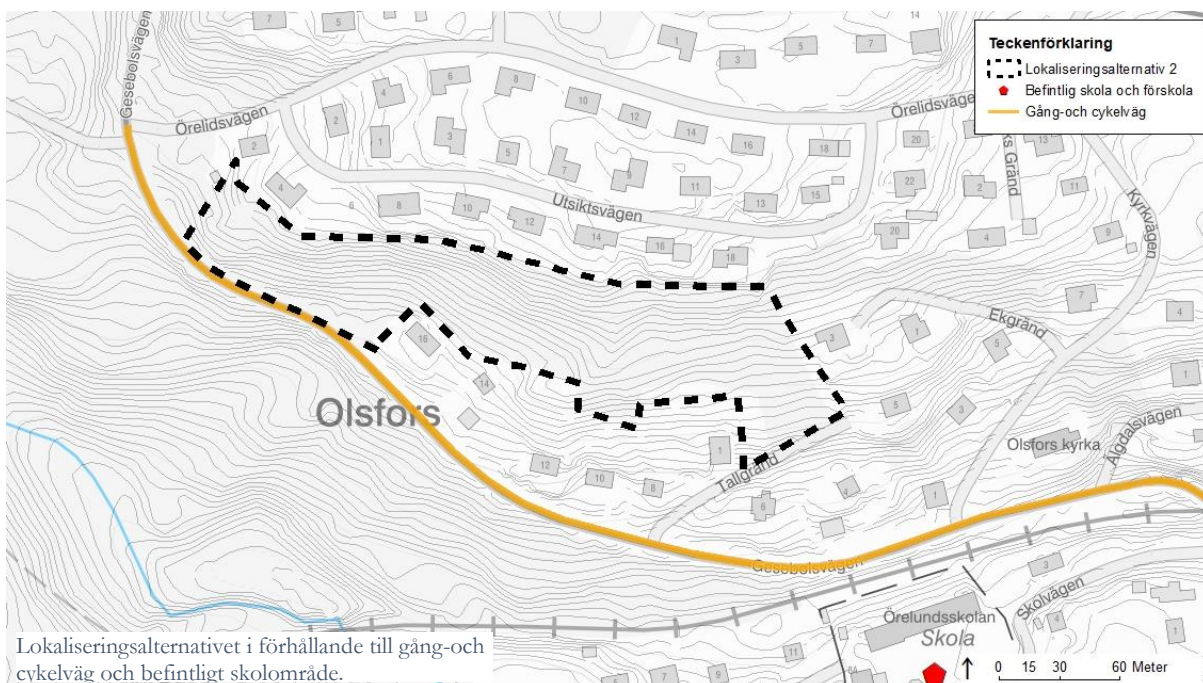
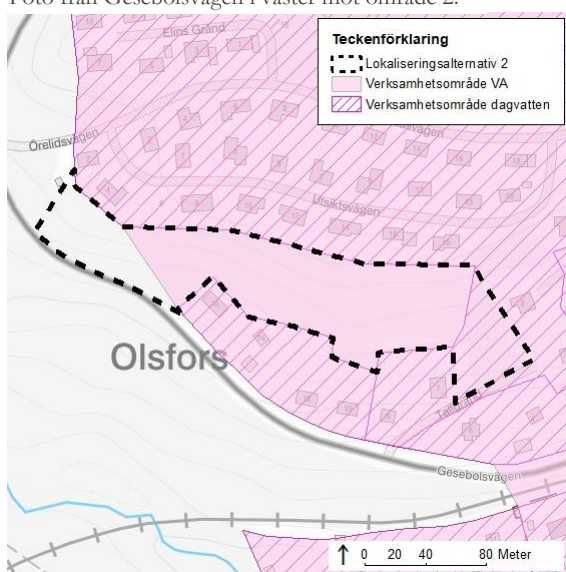
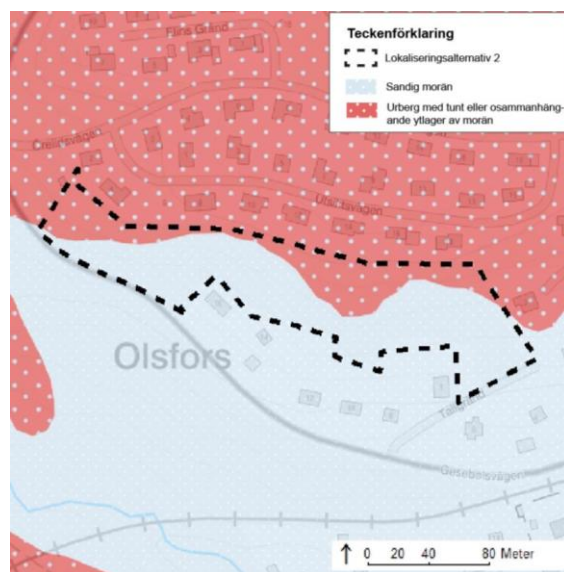

Foto från Gesebolsvägen i väster mot område 2.

Verksamhetsområde för kommunalt VA.

Utdrag från SGI:s vägledningskarta för ras, skred och erosion.

Förutsättningskarta

3.4 Lokaliseringsalternativ 3 – Norr om Örevägen

3.4.1 Platsens förutsättningar

Området ligger i korsningen Örevägen/Kyrkvägen och består av ett skogsparti i böljande och svagt lutande terräng. Området befinner sig i utkanten av översiktsplanens område, T2-sammanhållen bostadsbebyggelse. I områdets södra del finns det skyddsvärda träd, nyckelbiotop och område med naturvärdesklass 2, mycket höga naturvärden. I den västra delen ligger en byggnad för kommunal service.

3.4.2 Tillgänglighet och hållbara transporter

Den närmsta busshållplatsen är Olsfors och ligger i gångavstånd cirka 600 meter söderut från områdesgränsen. Skolorområdet ligger i gång väg cirka 600 meter från områdesgränsen söderut.

3.4.3 Infrastruktur

Hälften av området ligger inom verksamhetsområde för kommunalt VA och verksamhetsområde för dagvatten. Området ligger inom befintligt vägnät. Det saknas gång-och cykelväg till området.

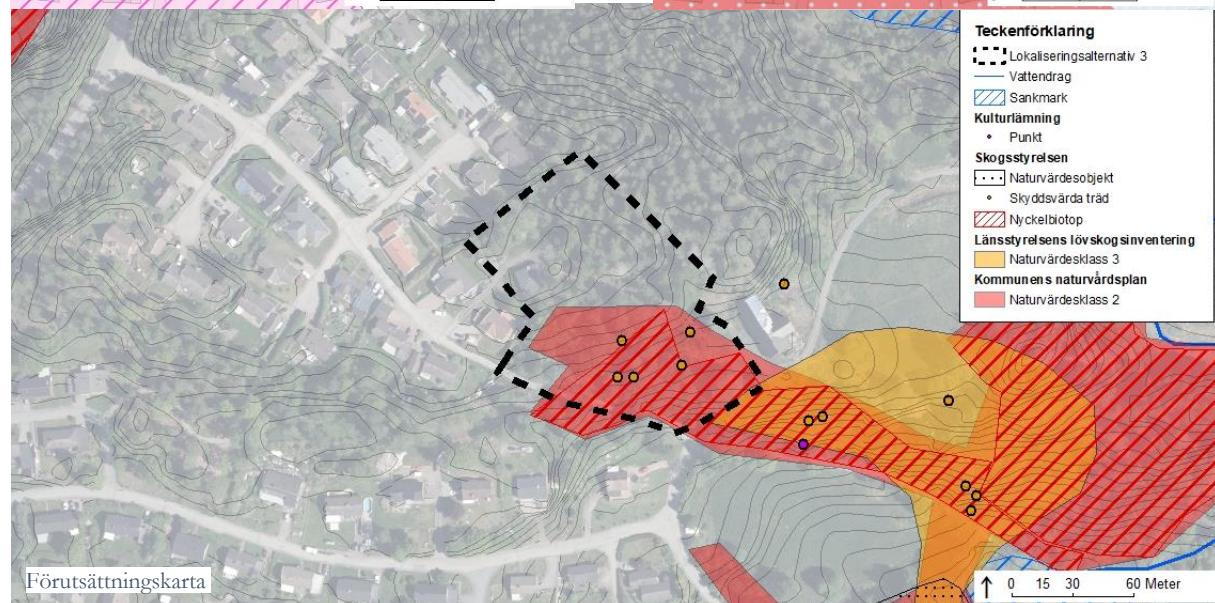
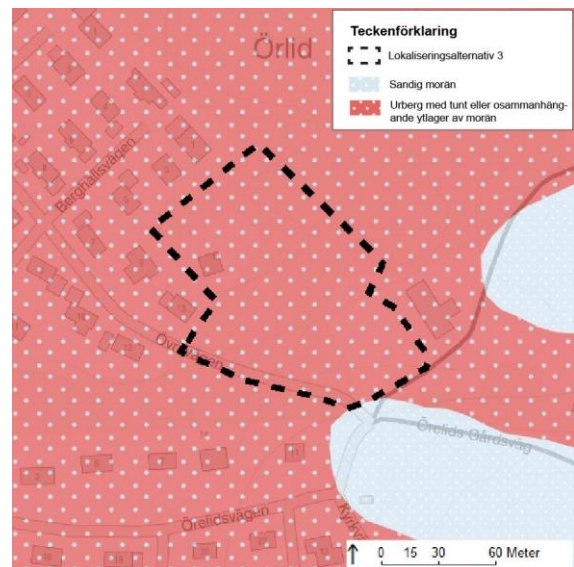
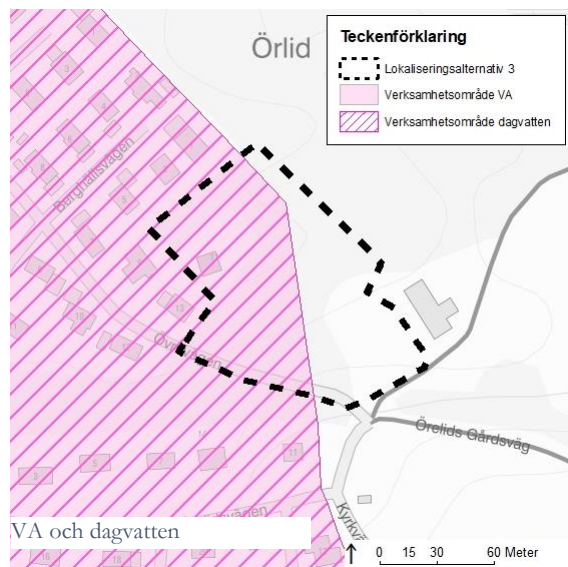
3.4.4 Möjlighet till exploatering

Kända naturvärden inom området behöver troligen utredas vidare och eventuella skyddsåtgärder fastställas i planarbetet. Byggnader behöver placeras inom angivet verksamhetsområdet för VA för att möjligheten att ansluta till kommunalt VA ska bedömas som god. Platsen ligger nära en stor del av ortens bostadsbebyggelse men långt från befintligt skolorområde och kollektivtrafik. Det bostadsnära läget möjliggör för hållbara transporter vid hämtning och lämning då föräldrar inte behöver ta omvägar. Den kuperade och relativt långa färdvägen till kollektivtrafik främjar dock inte nyttjandet av kollektivtrafik. Detta påverkar troligen främst personal då förskolebarnen främst bor i närområdet. Lokaliseringen skulle innebära en ökad trafikmängd inom området och eftersom vägarna till platsen är smala och branta behöver en trafikutredning göras i planarbetet. Jordarten är urberg med ett ytlager av morän och innebär inte någon förhöjd risk för ras eller skred.

Foto på platsen från söder. I bakgrunden syns en ladugård som ligger precis utanför områdets östra gräns.

3.5 Lokaliseringsalternativ 4 – Kyrkvägstomten

3.5.1 Platsens förutsättningar

Området består av en äng i väster, sankmark med en passerande bäck och ett stort skogsparti i delvis kuperad terräng i östra Olsfors. Platsen angränsar till villabebyggelsen i väster där anknytning till vägnätet sker via Kyrkvägen och Älgdalsvägen. Längs områdets norra gräns löper en skogsväg. Delar av området ligger inom översiktsplanens område, T2-sammanhållen bostadsbebyggelse. Resterande del av område ligger utanför planområde för översiktsplan. I områdets västra del finns naturvärden och kända samt potentiella kulturvärden. Områdets södra del ligger inom riskavstånd för farligt gods järnväg. Strandskydd finns i södra delen av området.

3.5.2 Tillgänglighet och hållbara transporter

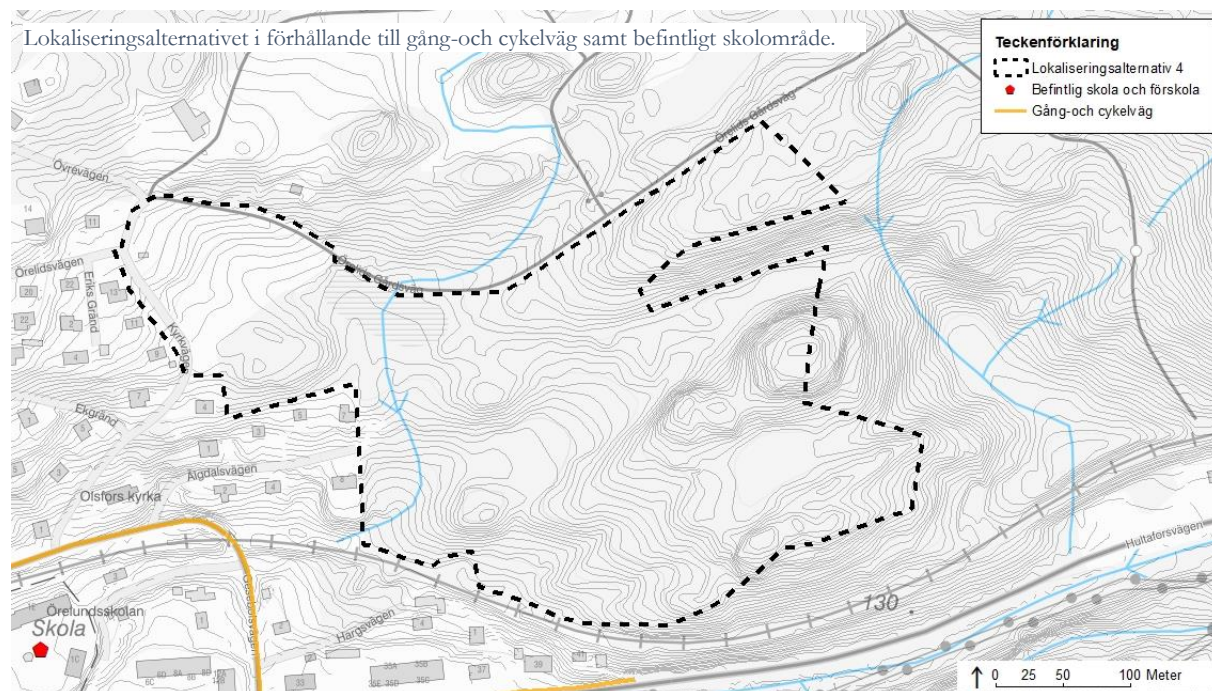
Den närmsta busshållplatsen är Olsfors och ligger cirka 400 meter i gångavstånd söderut från den västra områdesgränsen. Skolområdet ligger cirka 350 meter söderut i gångväg från området.

3.5.3 Infrastruktur

Området har koppling till befintligt vägnät och utanför verksamhetsområde för kommunalt VA. Det saknas gång-och cykelväg till området.

3.5.4 Möjlighet till exploatering

Vid en eventuell exploatering behöver natur-och kulturvärden i områdets västra del beaktas. Utbyggnad av kommunalt VA behövs vilket ses som en fördyrande kostnad. Inför exploatering på ängen behöver jordens brukningsvärde studeras vilket kan resultera i att en lokaliseringstudering om jordbruksmark krävs. Att skapa tillgänglig friyta bedöms som möjligt eftersom området är stort. Platsen ligger nära en stor del av ortens bostadsbebyggelse men långt från befintligt skolområde och kollektivtrafik. Lokaliseringen innebär en ökad trafikmängd inom området och eftersom vägarna till platsen är smala och branta behöver trafiksituationen studeras vidare. Anslutning via Älgdalsvägen ses inte som ett alternativ då dess närhet till trafikluset vid järnvägen troligen skulle skapa en utmanande trafiksituation. Riskutredning för farligt gods järnväg krävs för exploatering i områdets södra del.

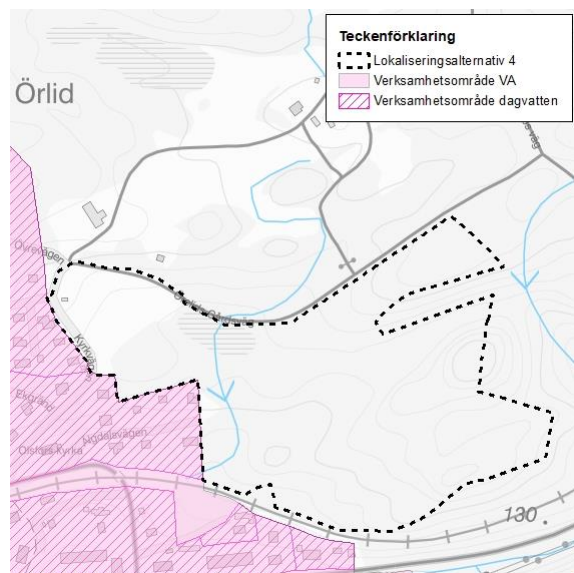

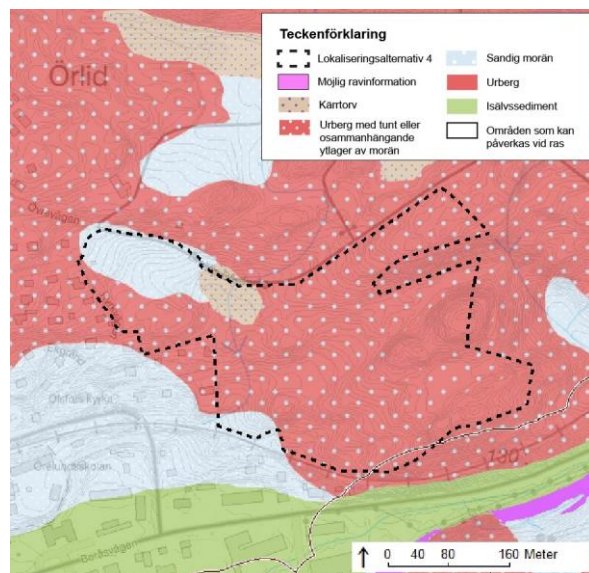
Områdets östra del som angränsar till Kyrkvägen.

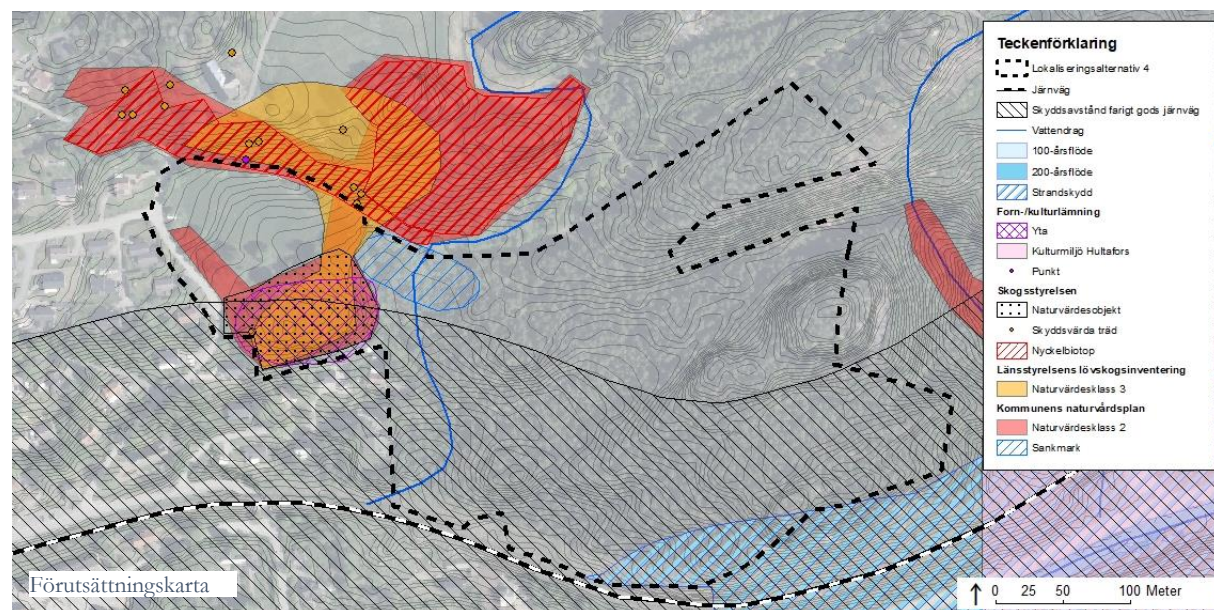
Skogsväg som går norr om området.

Verksamhetsområde för kommunalt VA.

Utdrag från SGI:s vägledningskarta för ras, skred och erosion.

3.6 Lokaliseringsalternativ 5 – Erikdalstomten

3.6.1 Platsens förutsättningar

Området består av ett skogsparti i kuperad terräng i västra Olsfors. I områdets västra delen ligger klubbhuset som tillhör den intilliggande idrottsplatsen Erikdalsparken. I öster går en bäck och en skogsväg löper norr till söder genom området. Skogsvägen gör att området blir tydligt uppdelat i två delar. Norr om området passerar järnvägen och söder om området är det ett villaområde. I översiktsplanen anges området som grönområde och park. Hela området ligger inom skyddsavstånd för farligt gods järnväg. Majoriteten av marken är kommunalt ägd, förutom den västra delen som är privatägd.

3.6.2 Tillgänglighet och hållbara transporter

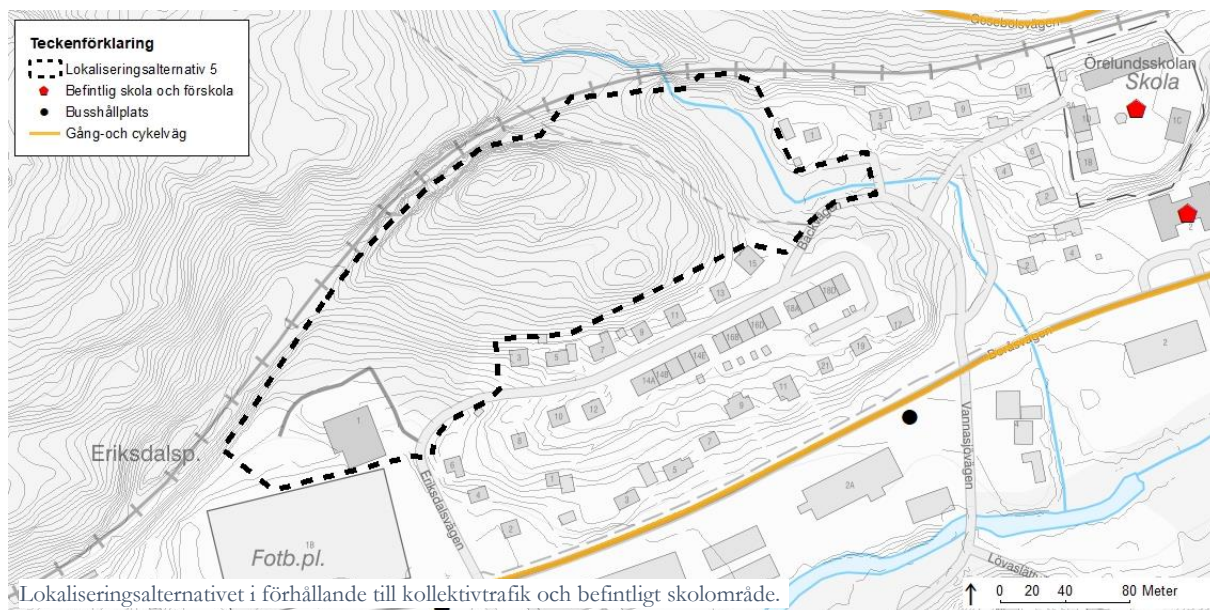
Den närmsta busshållplatsen är Erikdalsparken och Bråtes bro och ligger cirka 150 meter i gångavstånd söder om området. Befintligt skolområde ligger 150 meter öster om området.

3.6.3 Infrastruktur

Området är utanför verksamhetsområde för kommunalt VA, bortsett från byggnaden i väster och en del i öster. Området är anslutet till befintligt vägnät i öster och i väster.

3.6.4 Möjlighet till exploatering

Områdets kuperade terräng gör att möjligheten att kunna skapa en tillgänglig friyta är begränsad till områdets västra del. Den delen ingick i en utredning för farligt gods 2019. Konsulter kom då fram till att friytan kunde placeras i sluttningen öster om klubbhuset och att förskolebyggnaden skulle placeras som en skyddande för friytan 40 meter från järnvägen. Annan placering behöver också ses över i en riskanalys. Platsens stora höjdskillnader gör att angöring lämpligast kan skapas från Erikdalsvägen i väster. Kommunalt VA behöver byggas ut vid en exploatering, vilket ses som en fördröjande omständighet.

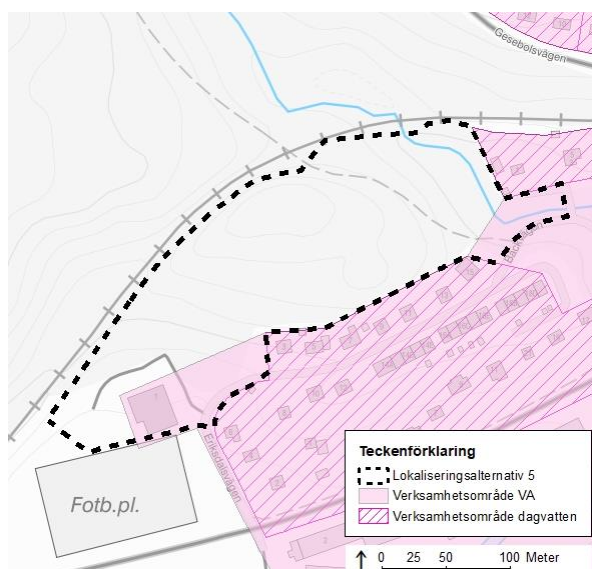

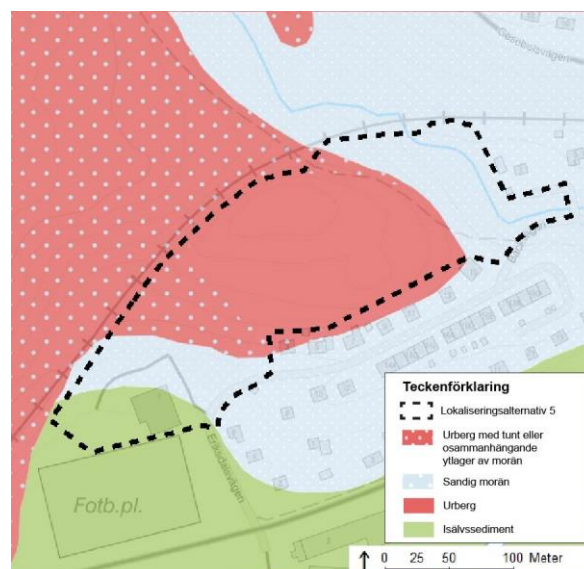
Områdesgränsen i norr som angränsar mot järnväg.

Terrängen i området. I bakgrunden syns villabebyggelsen intill.

Verksamhetsområde för kommunalt VA.

Utdrag från SGI:s vägledningskarta för ras, skred och erosion.

3.7 Lokaliseringsalternativ 6 - Väster om Vannsjövägen

3.7.1 Platsens förutsättningar

Området ligger väster om Vannsjövägen, söder om Sörån i södra Olsfors. Delar av området ligger inom översiktsplanens område, TU2-sammanhållen bostadsbebyggelse och T2-sammanhållen bostadsbebyggelse. Området består av ett skogsparti med flack terräng. Majoriteten av området har höga värden vid 100-och 200-årsregn. Lövskogsinventeringens område Rödberg och Olsfors ingår i området och har naturvärdesklass 3, höga naturvärden. Det finns potentiellt förorenade områden norr om området och kända markföroreningar öster om området vid Omegastugan.

3.7.2 Tillgänglighet och hållbara transporter

Den närmsta busshållplatsen är Bråtes bro och Eriksdalsparken som ligger cirka 80 respektive 400 meter i gångavstånd från områdesgränsen norrut. Befintligt skolområde ligger norrut cirka 300 meter från området.

3.7.3 Infrastruktur

Gång-och cykelväg finns längs Boråsvägen men inte hela vägen fram till områdesgränsen. Bron på Upprostvägen är enkelriktad. Området ingår i verksamhetsområde för kommunalt VA men inte inom verksamhetsområde för dagvatten.

3.7.4 Möjlighet till exploatering

De höga vattenflödena, kända och potentiellt förorenade områden i närheten gör att platsen behöver undersökas och vattenflöden hanteras vid exploatering. Dessa ses som potentiellt fördröjade omständigheter. Vid hämtning och lämning av barn skulle den enkelriktade bron kunna skapa köbildning och göra det svårt för förbipasserande fordon. Radonhalt och grundvattnets status behöver ofta särskilt beaktas vid byggnation på isälvsediment vilket är majoriteten av platsens jordart. Lokaliseringsalternativet finns inom utpekande områden som kan påverkas vid ras och söder om området finns instabila slänter enligt kartunderlag från Sveriges Geologiska Institut.

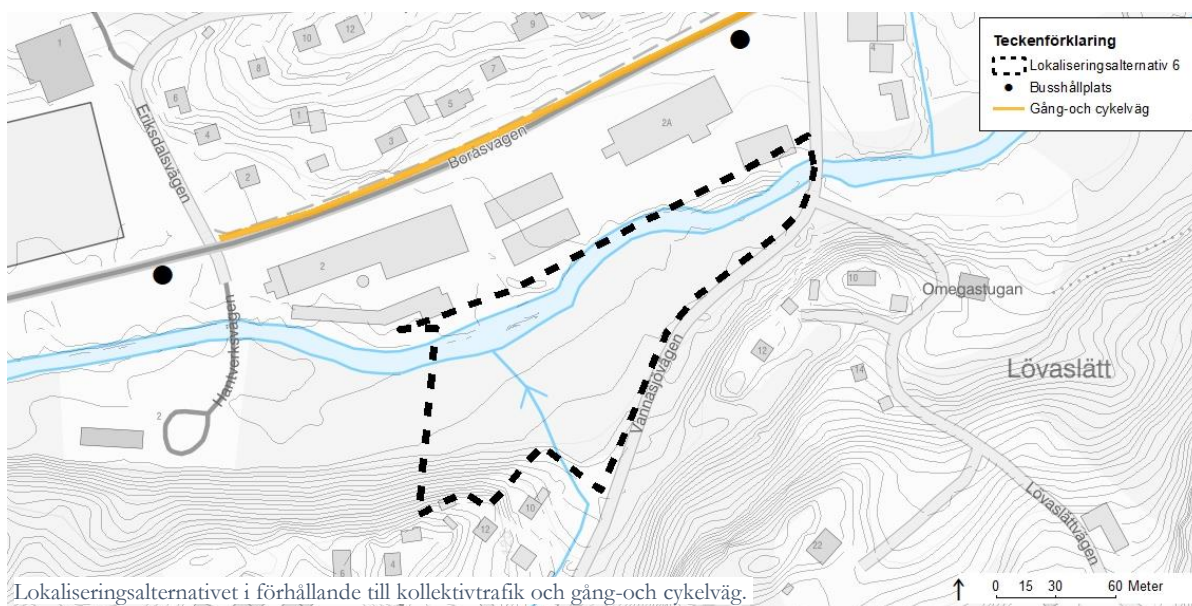
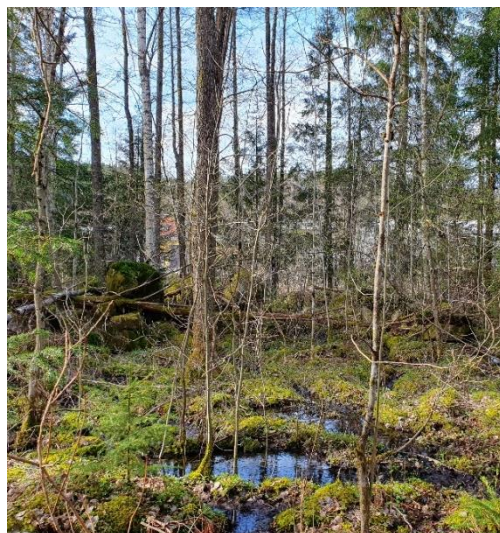
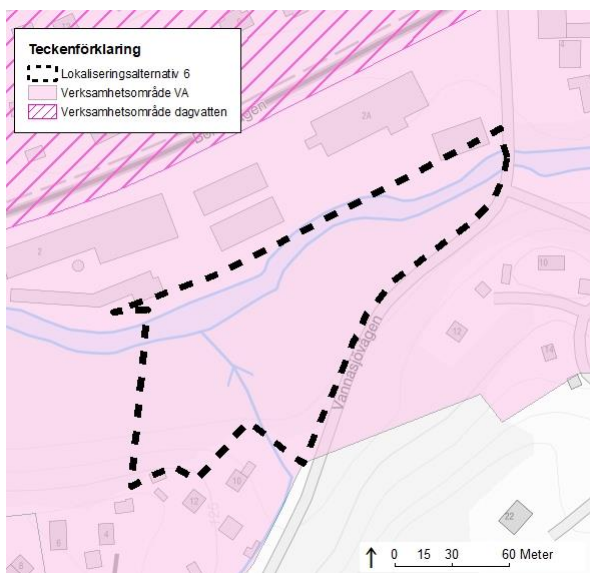

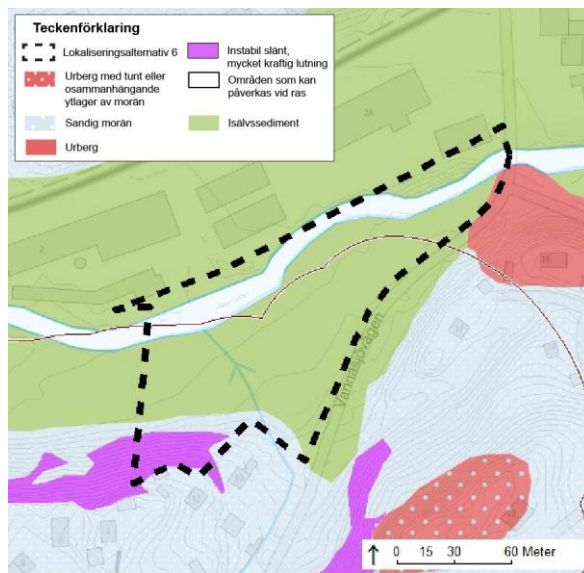
Foto från Vannsjövägen mot område 6. Sörån ses till höger i bild.

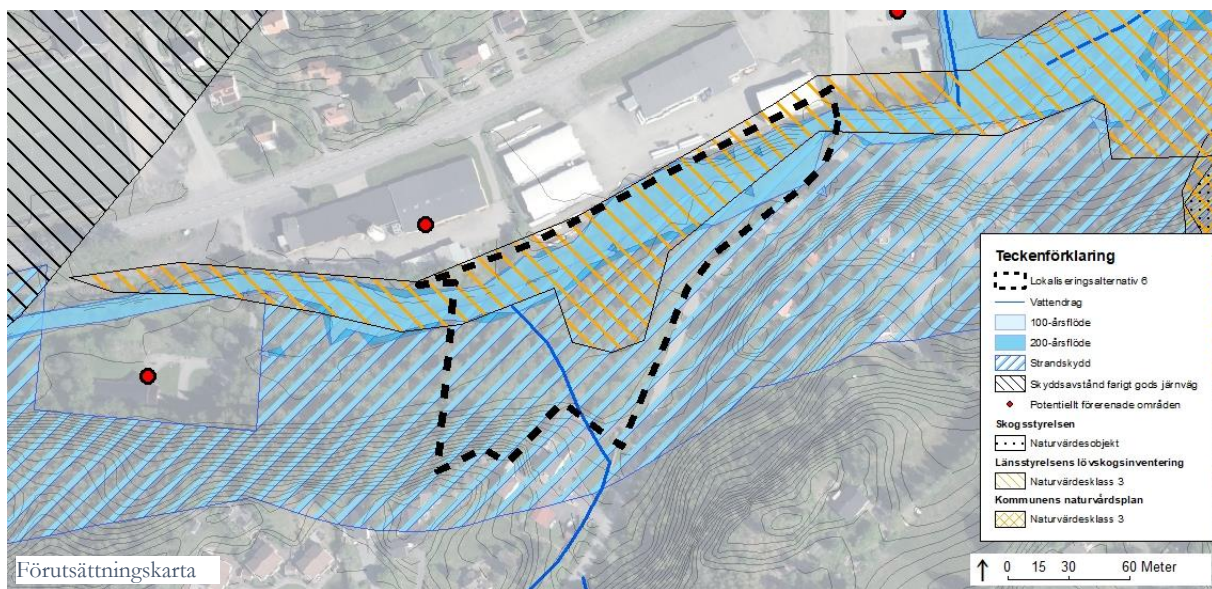
I bakgrunden ses bebyggelsen på andra sidan Sörån.

Verksamhetsområde för kommunalt VA.

Utdrag från SGI:s vägledningskarta för ras, skred och erosion.

Förutsättningskarta

3.8 Lokaliseringsalternativ 7 – Omegatomten

3.8.1 Platsens förutsättningar

Området består av ett öppet flackt parti och ett skogsparti i delvis kuperad terräng som nås via Vannsjövägen, söder om Sörån i södra Olsfors. Området ligger inom T2-sammanhållen bostadsbebyggelse, TU2-Olsfors verksamhetsområde och grönområde och park. Området har höga värden vid 100-och 200-årsregn. Det finns kända markföroreningar inom området. I lövskogsinventeringen, kommunens naturvårdsplan och i en naturvärdesinventering från 2021 har flera områden identifierats med naturvärdesklass 3, påtagligt värde och ett område med naturvärdesklass 4, visst värde. Samtidigt identifierades särskilt skyddsvärda träd, invasiva arter, fridlysta samt rödlistade arter.

3.8.2 Tillgänglighet och hållbara transporter

Busshållplatserna Bråtes bro och Olsfors finns 80 respektive 100 meter norrut från områdesgränsen. Busshållplatserna nås genom broar i områdets båda utkanter. Befintligt skolområde ligger cirka 300 meter från området i norr.

3.8.3 Infrastruktur

Gång-och cykelväg finns längs Boråsvägen men inte hela vägen fram till områdesgränsen. Bron i områdets östra del är en sliten gångbro och bron på Uppröstvägen är enkelriktad. Den västra delen av området ingår i verksamhetsområde för kommunalt VA.

3.8.4 Möjlighet till exploatering

De höga vattenflödena, flera kända och potentiella förorenade områden gör att platsen behöver saneras och vattenflöden hanteras vid exploatering. Vid hämtning och lämning av barn skulle den enkelriktade bron kunna skapa köbildning och göra det svårt för förbipasserande fordon. Radonhalt och grundvattnets status behöver ofta särskilt beaktas vid byggnation på isälvssediment vilket är majoriteten av platsens jordart. Lokaliseringsalternativet finns inom utpekande områden som kan påverkas vid ras och öster om området finns instabila slänter enligt kartunderlag från Sveriges Geologiska Institut. Byggnader behöver placeras inom angivet verksamhetsområde för VA för att möjligheten att ansluta till kommunalt VA ska bedömas som god.

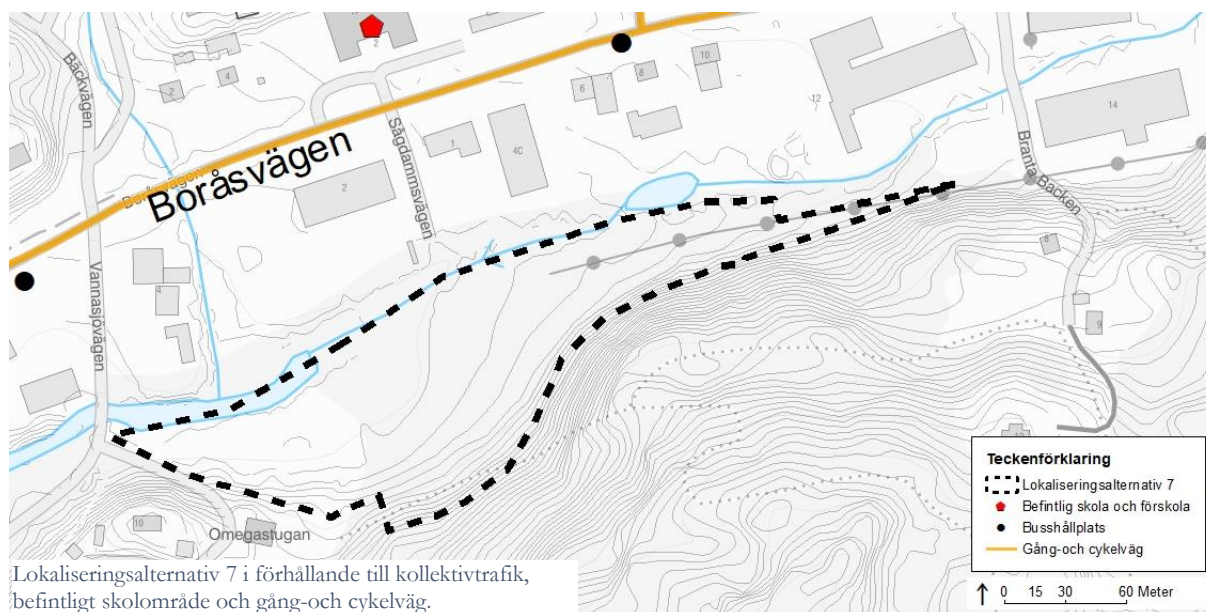
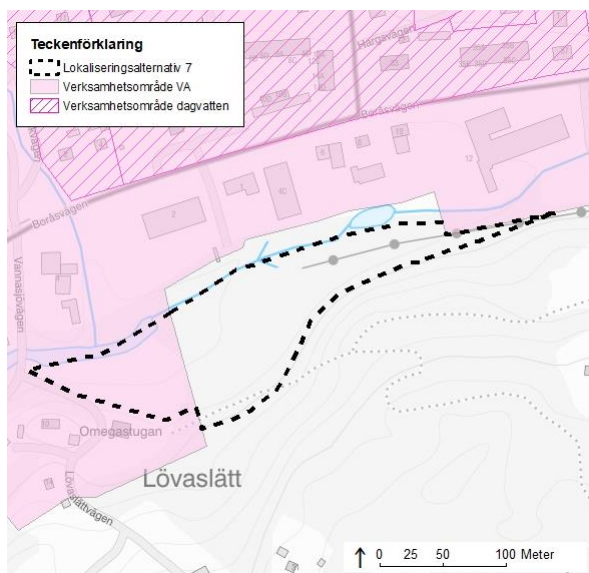

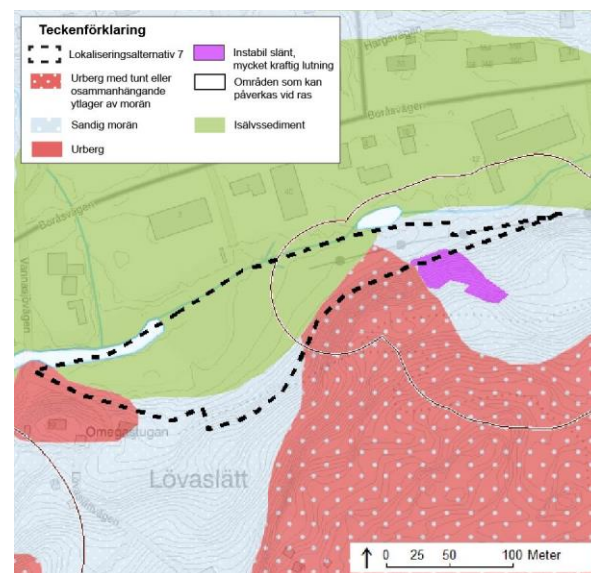
Foto mot entrén i väster. Vänster i bilden syns Omegastugan.

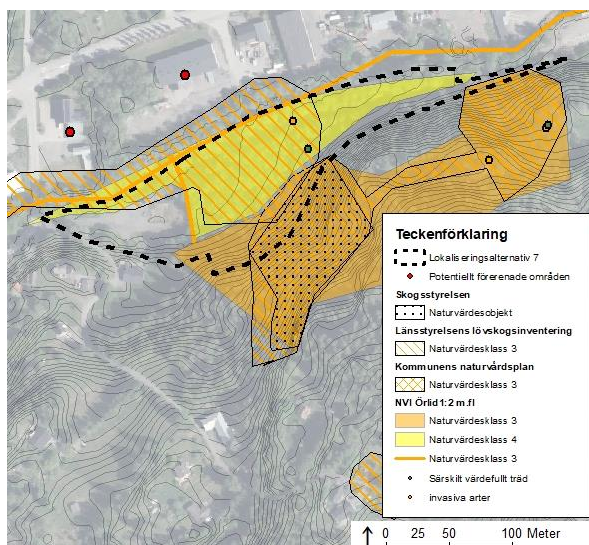
Foto från platsen längsmed Sörån mot öster.

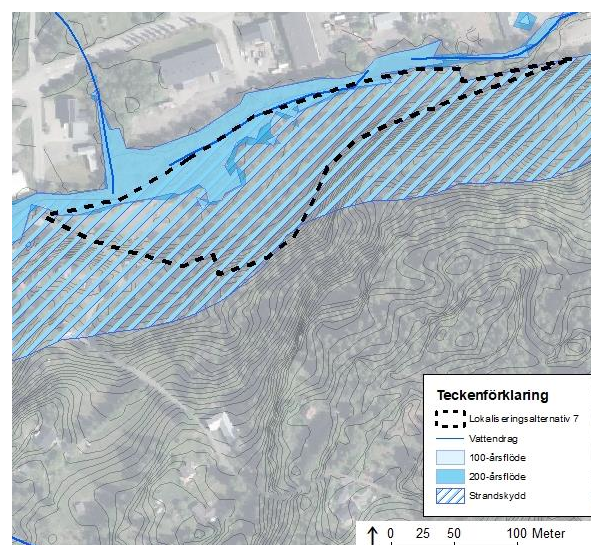
Verksamhetsområde kommunalt VA.

Utdrag från SGI:s vägledningskarta för ras, skred och erosion.

Karta med kända naturvärden.

Karta med förutsättningar, vatten.

4. Områdesjämförelse

En samlad bedömning för områdenas förutsättningar som resulterar i en prioriteringsordning över lokaliseringalternativens lämplighet för exploatering. Prioriteringen syns nederst i tabellen.

Bedömningsgrund	1. Väster om Gesebolsvägen	2. Norr om Gesebolsvägen	3. Norr om Örevägen	4. Kyrkvägstomten	5. Eriksdalstomten	6. Väster om Vannsjövägen	7. Omegatomten
1. Strategisk planering och styrdokument Prioriterings-nivå: X							
Översiktsplan 2022	Område för Grönområde och park	T2- Sammanhållen bostadsbebyggelse	T2- Sammanhållen bostadsbebyggelse	Inom T2- Sammanhållen bostadsbebyggelse och utanför planområde för översiktsplan	Område för Grönområde och park	T2- Sammanhållen bostadsbebyggelse	Inom T2- Sammanhållen bostadsbebyggelse, TU2- Olsfors verksamhetsområde och grönområde och park
Detaljplan	Ja, från 1966. Anger park eller plantering	Ja, från 1966. Anger park, plantering och bostäder i två våningar	Tillhör delvis detaljplan från 1979. Park och allmänt ändamål	Ingen DP	Ja, från 1966. Anger park eller plantering	Ingen DP	Ingen DP
2. Grön infrastruktur Prioriterings-nivå: X							
Natur- och kulturvärden	Inga kända värden men ingår i ÖP för grönområde och park "Skolskogen"	Inga kända värden	5 skyddsvärda träd - Nyckelbiotop - Naturvärdesklass 2: Mycket höga naturvärden	- Fornlämning & möjlig fornlämning - Skyddsvärt träd - Naturvärdesobjekt & naturvärdesklass 2: Mycket höga naturvärden - Lövskogsinventering naturvärdesklass 3	Inga kända värden	Lövskogsinventering naturvärdesklass 3, höga naturvärden i norr	- Naturvärdesobjekt och naturvärdesklass 3, höga naturvärden i söder - Lövskogsinventering naturvärdesklass 3, höga naturvärden i norr
3. Markens förutsättningar Prioriterings-nivå: II							
Typ av mark	Skog	Gles skog	Gles och tät skog	Ång och skog	Skog	Skog	Skog och öppet
Topografi	Kuperat	Väldigt kuperat	Ej kuperat	Böjljande	Delvis kuperat	Ej kuperat	Ej kuperat
Jordart	Mestadels sandig morän	Mestadels sandig morän	- Urberg - Nej	- Mestadels sandig morän - Nej	- Mestadels sandig morän - Nej	- Mestadels isälvsediment. Hög genomsläpplighet. - Inom område som kan påverkas vid ras	- Mestadels isälvsediment. Hög genomsläpplighet. - Inom område som kan påverkas vid ras
Risk för ras eller skred?	Nej, men ravinformation	Nej	Nej	Nej	Nej	Potentiella föroreningar intill	Ja
Kända markföroreningar	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Potentiella föroreningar intill	Ja
4. Teknisk infrastruktur Prioriterings-nivå: II							
Anslutning till befintligt vägnät	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Inom verksamhetsområde för VA?	Nej	Ja	Delvis	Nej	Delvis	Ja	Delvis
5. Hållbart resande och trafik Prioriterings-nivå: I							
Närhet till kollektivtrafik	Cirka 400 meter	Cirka 530 meter	Cirka 600 meter	Cirka 400 meter	Cirka 150 meter	Cirka 80 meter	Cirka 80 meter
6. Tillgänglighet och trygghet Prioriterings-nivå: I							
Närhet till befintlig skola och förskola	Cirka 350 meter	Cirka 500 meter	Cirka 600 meter	Cirka 350 meter	Cirka 150 meter	Cirka 300 meter	Cirka 300 meter
7. Störningar och utredningsbehov Prioriterings-nivå: I							
Strandskydd	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Inom riskavstånd farligt gods?	Ja	Delvis	Nej	Delvis	Ja	Nej	Nej
Utredningsbehov	- Trafik - Buller och vibration - Farligt gods järnväg	- Trafik - Buller och vibration - Farligt gods järnväg	- Trafik - Naturvärden och eventuella skyddsinsatser för naturvärden	- Markmiljö - Arkeologi - Trafik - Naturvärden - Buller och vibration - Farligt gods järnväg	- Farligt gods järnväg - Buller och vibration - Trafik - Naturvärden	- Översvämning - Naturvärden - Markmiljö - Trafik - Grundvatten - Strandskydd - Stabilitet och erosion	- Översvämning - Stabilitet och erosion - Vattenkvalité - Artskydd - Strandskydd - Buller och vibration
8. Genomförande och ekonomi Prioriteringsnivå: I							
Markägande	Kommunalt	Kommunalt	Kommunalt	Kommunalt	Mestadels kommunalt (3,5 ha)	Kommunalt	Mestadels kommunalt (1,5 ha)
Yta (varav byggbar)	2,9 (1) hektar	1,6 (0,5) hektar	1,1 (0,5) hektar	11 (4,8) hektar	4,3 (0,7) hektar	1,5 (0,6) hektar	2 (1) hektar
Fördyrande omständigheter	Kuperat, angöring och anslutning till VA	Kuperat och angöring	Naturvärden	Kuperat, stort utredningsbehov och anslutning till VA	Kuperat	Stort utredningsbehov	Sanering av förorenad mark och stort utredningsbehov
Prioriteringsbedömning	2	-	1	2	1	3	3

Teckenförklaring

Goda förutsättningar
 Bristande förutsättningar
 Sämre förutsättningar

5. Alternativ lösning

5.1.1 Platsens förutsättningar

Området består av två fastigheter alldeles intill befintligt skolområde. Idag består platsen av två fastigheter med villabebyggelse med två hus med stora åtgärdsbehov. Området ligger inom T2-sammanhållen bostadsbebyggelse. I norr är terrängen flack och i södra delen är den kuperad.

5.1.2 Tillgänglighet och hållbara transporter

Busshållplatsen Olsfors finns 180 meter norrut från områdesgränsen. Befintligt skolområde ligger alldeles intill.

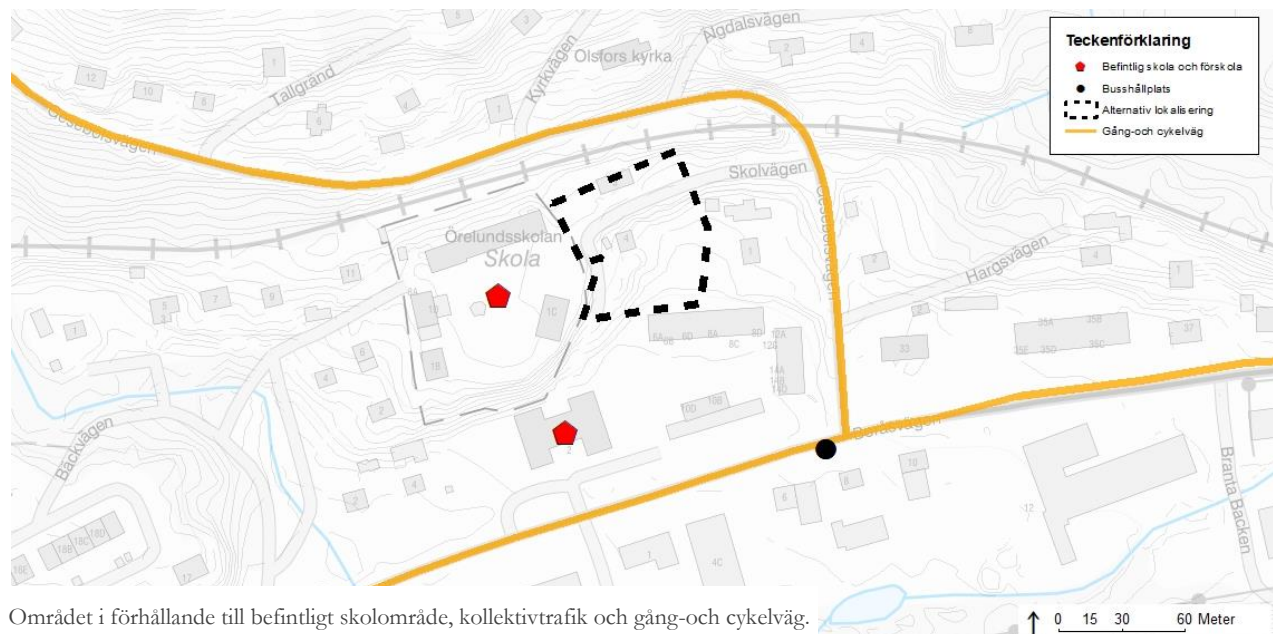
5.1.3 Infrastruktur

Gång-och cykelbana finns längsmed Boråsvägen och Gesebolsvägen, alldeles i närheten av områdesgränsen. Platsen är inom verksamhetsområde för kommunalt VA och dagvatten.

5.1.4 Möjlighet till exploatering

Området ligger inom riskavstånd för farligt gods järnväg. På den norra fastigheten är inte bebyggelse lämplig men parkering får anläggas. På den södra delen kan byggnader uppföras med vissa eventuella säkerhetsåtgärder. Dessa åtgärder utreds genom en riskanalys för farligt gods järnväg i detaljplaneskedet. Trafiken behöver också ses över i detaljplaneskedet.

Närheten till befintligt skolområde gör att stora samnyttjansvinster kan skapas. Detta scenario innebär en utökning av befintligt skolområde

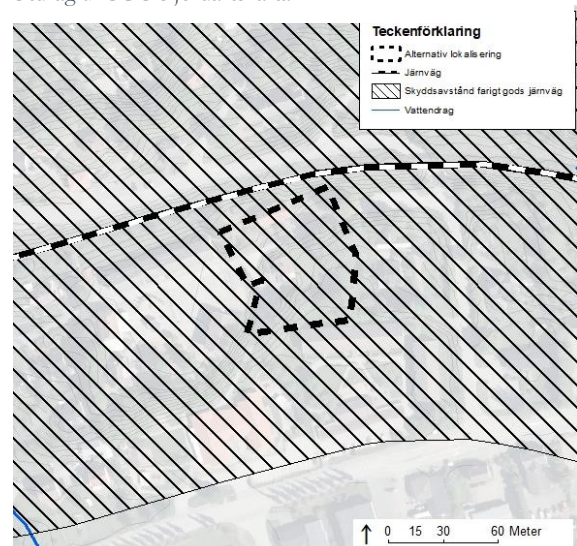

VA och dagvatten.

Utdrag ur SGU:s jordartskarta

Förutsättningskarta

Bedömnings-grund	Alternativ lösning
1. Strategisk planering och styrdokument Prioriterings-nivå: X	
Översiktsplan 2022	T2- Sammanhållen bostadsbebyggelse
Detaljplan	Detaljplan från 2000 och 1977. Anger bostäder 1-2 våningar.
2. Grön infrastruktur Prioriterings-nivå: X	
Natur- och kulturvärden	Inga kända värden
3. Markens förutsättningar Prioriterings-nivå: II	
Typ av mark	I anspråkstaget, villabebyggelse
Topografi	Delvis kuperat
4. Teknisk infrastruktur Prioriterings-nivå: II	
Jordart, risk för ras eller skred?	Nej
Kända markföroreningar	Nej
5. Hållbart resande och trafik Prioriterings-nivå: I	
Anslutning till befintligt vägnät	Ja
Inom verksamhetsområde för VA?	Ja
6. Tillgänglighet och trygghet Prioriterings-nivå: I	
Närhet till kollektivtrafik	Cirka 180 meter
7. Störningar och utredningsbehov Prioriterings-nivå: I	
Närhet till befintlig skola och förskola.	0 meter.
8. Genomförande och ekonomi Prioriteringsnivå: I	
Strandskydd	Nej
Inom riskavstånd farligt gods?	Ja
Utredningsbehov	• Trafik • Riskutredning farligt gods järnväg • Buller- och vibrationsutredning järnväg • Dagvattenutredning
9. Målsättning, tidplan och prioritet Prioriterings-nivå: Y	
Markägande	Kommunalt
Yta	0,4 hektar varav cirka 0,15 kan bebyggas.
Fördyrande omständigheter	Rivning av befintliga byggnader

Tabell med den alternativa placeringens planeringsförutsättningar.

6. Slutsats

Med utgångspunkt i fysiska förutsättningar, kommunala och regionala styrdokument är bedömningen att lokaliseringsalternativ 3 och del av 5 är de mest lämpliga för den föreslagna exploateringen. Båda ligger i direkt anslutning till tätare bebyggelse i Olsfors och anses ha ett mindre utredningsbehov i förhållande till andra lokaliseringsalternativ. Det är gynnsamt att försöka skapa en översikt över de utredningar som troligen kommer att behövas i planarbetet då utredningar utgör en kostsam utgift.

Lokaliseringsalternativ 3 ligger i utkanten av Olsfors bostadsbebyggelse vilket innebär en förtätning vid exploatering. Närheten mellan förskola och bostad ger goda förutsättningar för hållbara transporter. Däremot är det en lång och kuperad färdväg till kollektivtrafik i förhållande till andra alternativ, vilket ses som en sämre förutsättning för att välja att resa kollektivt. Det finns kännedom om naturvärden men dessa behöver troligen utredas vidare och ges eventuella skyddsåtgärder. Även om vidare utredningar kan behövas tros alternativ 3 inte medföra några fördyrande konsekvenser. I platsens lätt kuperade terräng kan en friyta skapas. Tillgänglig friyta är svårt att skapa på många platser i Olsfors eftersom orten består till stor del av kuperad till mycket kuperad terräng.

Lokaliseringsalternativ 5 ligger med närhet till kollektivtrafik, befintligt skolområde och i Olsfors centrala bebyggelse vilket ger goda förutsättningar för hållbara transporter och samnyttjansvinster kanske kan skapas med skola. Den västra delen av området har redan utretts som möjlig förskola i en riskanalys för farligt gods järnväg. Utredningen föreslog en placering vilket ses som vägledande i ett vidare planarbete. Alternativ 5 är den enda tillgängliga marken i ett så centralt läge i Olsfors som bedöms ha goda mark- och miljöförutsättningar.

Andra områden i Olsfors är främst olämpliga på grund av svåra terrängförhållanden, stora höjdskillnader (alternativ 1, 2 och 4) eller låg terräng (alternativ 6 och 7) som med sin närhet till Sörån har en översvämningsrisk. Område 2 har inte gets någon prioritering då förslaget inte tros kunna byggas inom området på ett tillfredställande sätt med hänvisning till terrängen och områdets långsmala form. I områdena 4, 6 och 7 finns naturvärden som behöver utredas för eventuella skyddsåtgärder för att värdena inte ska påverkas negativt vid en exploatering. Vid Sörån finns jordarten isälvsediment som kan kräva dyra undersöknings- och byggmetoder för att bevara grundvattnets kvalitet och kvantitet. Exploatering längs Sörån är även vanskligt ur ett hälso- och saneringsperspektiv då kända och potentiellt förorenade områden finns utefter ån. Budget för saneringsåtgärder kan vara svåra att beräkna och innebär därför en ekonomisk risk för projekt. Alternativen med stora utredningsbehov har gets en låg prioriteringsordning då detta ses som fördyrande omständigheter.

Då förutsättningar har ändrats sedan uppdraget gavs presenteras en alternativ lösning där nuvarande lokalbehov löses genom nybyggnation på grannfastigheter till Örelundskolan samt mindre utbyggnad av Söråns förskola.

Kompletterande miljöteknisk markundersökning på Örlid1:2, Olsfors, Bollebygds kommun

14220062

asa.rahm@lektus.se

Lektus Sweden AB

2023-03-02

Sammanfattning

Lektus har genomfört en kompletterande miljöteknisk markundersökning på del av fastigheten Örlid 1:2, Olsfors. Bollebygds kommun har för avsikt att uppföra en förskola på området. Syftet med den kompletterande undersökningen är att utreda den ytliga föroreningsituationen på den kommande utegården där befintlig skogsmiljö avses bevaras. Utifrån resultaten genomförs en riskbedömning och bedömning av eventuella åtgärder.

Den miljötekniska markundersökningen genomfördes den 5:e december 2022 med hjälp av grävmaskin. Utredningsområdet är avsett som utegård till förskolan och är indelat i fem delområden. Delområdena har provtagits i den ytliga jordmånen för att utreda föroreningsituationen och givna förutsättningar för en utegård med bevarad skogsmiljö.

Sammanlagt har fem delområden provtagits. Då marken består av småberg och sten har grävmaskin använts för att flytta stenar och få fram jordlagret. Provtagning har skett i den övre jordmånen (0-0,2 m.u.my.) med spade som rengjorts med vatten och papper mellan varje delområde. För varje delområde har minst 15 stickprov tagits och lagts samman till ett samlingsprov.

Från varje delområde skickas ett samlingsprov för analys med avseende på metaller, alifater, aromater, PAH, BTEX och TOC.

Undersökningen påvisar både metaller och oljekolväten i halter överstigande riktvärdet för KM i tre av fem delområden. För att påvisa representativa halter för området beräknas medelhalter. Medelhalterna på området visar att i dagsläget bedöms risken för människors hälsa och miljön som relativt låg. Vid exploatering kan föroreningarna på platsen bidra till risker. Det är framför allt blyhalterna över hela området men även enstaka punkthalter som kan bidra med risker. Området planeras för förskola med sammanhängande utegård med bibehållen skogsmiljö. Då föroreningshalterna på området kan bidra till risker framför allt av små barn som dels är känsligare, dels exponeras mer, tex sitter på eller nära marken, utsätts för damning av jord och kanske intag av jord föreslås att åtgärd av området sker. Åtgärderna kan bestå av schaktning eller övertäckning av ej förorenat material. En övertäckning kan innebära ett lager matjord som anläggs med gräsmatta.

I tidigare undersökning har grundvattnet påvisat förhöjda metallhalter (bly, krom och nickel) i framför allt grundvattenrör 22LE03 och marginellt förhöjd blyhalt i grundvattenrör 22LE08.

Grundvattnet bedöms ha ett begränsat skyddsvärde då inget uttag av grundvattnet sker på fastigheterna. De dricksvattenbrunnar som finns i närområdet ligger alla uppströms och antas vara utan påverkan från utredningsområdet.

För att förbättra grundvattnets föroreningsstatus bör man lokalisera varifrån föroreningarna härstammar för att kunna ta bort källan till föroreningsspridningen. Enligt länsstyrelsens web-GIS (VISS) kan ytvattnet och grundvattnet stå i förenings med varandra, vilket innebär att föroreningarna kan härstamma uppströms ifrån, där det tidigare bedrivits verksamhet med ytbehandling av metaller.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1 Bakgrund och syfte	4
2 Områdesbeskrivning	4
2.1 Tidigare verksamheter.....	4
2.2 Tidigare undersökningar.....	5
3 Genomförande	5
3.1 Jord.....	6
4 Avvikelse	6
5 Rikt- och jämförelsevärden.....	6
6 Resultat.....	7
7 Förenklad riskbedömning.....	7
7.1 Föroreningssituation.....	7
7.2 Exponering och risker	8
8 Slutsatser och rekommendationer.....	9

Bilagor

Bilaga 1	Kartbild med provtagningspunkter
Bilaga 2	Fältprotokoll
Bilaga 3	Sammanställda analysresultat
Bilaga 4	Fullständiga analysrapporter

1 Bakgrund och syfte

Lektus har genomfört en kompletterande miljöteknisk markundersökning på del av fastigheten Örlid 1:2, Olsfors, Bollebygds kommun, se figur 1.

Figur 1. Visar aktuellt utredningsområde i ljus grön färg.

Kommunen har för avsikt att uppföra en förskola på området. Syftet med den kompletterande undersökningen är att utreda den ytliga föroreningsituationen på den kommande utegården där befintlig skogsmiljö avses bevaras. Utifrån resultaten genomförs en riskbedömning och bedömning av eventuella åtgärder.

2 Områdesbeskrivning

Området består av viss växtlighet med tätare skog i söder och i öst. I norr tangerar området till Sörån och bortanför den återfinns ett mindre industriområde. I väst avskärmas området av Lövaslättavägen. Enligt SGU består bergarten av granit och jordarten utgörs av morän. Jorddjupet varierar mellan 0- 10 meter inom undersökningsområdet.

Marken i området består av ytliga småberg och stenar och det översta jordlagret består av mull.

2.1 Tidigare verksamheter

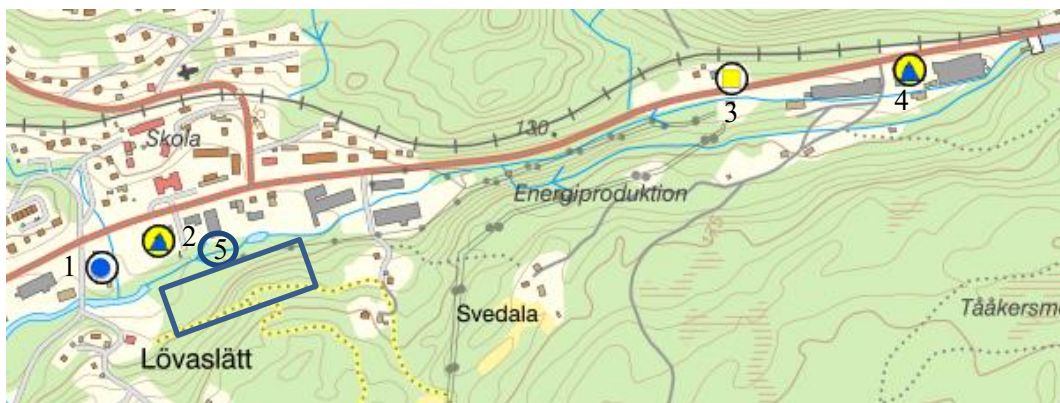
Enligt EBH-kartan (Länsstyrelsens Web-GIS) finns två potentiellt förorenade objekt i närområdet (objekt 1 och 2) plus två objekt (3 och 4) uppströms utredningsområdet se figur 2.

Objekt 1 och 2 har haft verksamheter som bilvårdsanläggningar/bilverkstad och är belägna på andra sidan av Sörån. Vanligt förekommande föroreningar för dessa verksamheter är alifatiska kolväten och PAH'er.

Objekt 3 har haft drivmedelsanläggning som primär bransch och bilvårdsanläggning/bilverkstad/åkeri som sekundär bransch. Vanligt förekommande föroreningar för denna verksamhet är lösningsmedel, olja och metaller.

Objekt 4 har haft verksamheter som ytbehandling av metaller som primär bransch och ytbehandling av trä som sekundär bransch. Vanligt förekommande föroreningar för denna verksamhet är klorerade alifater, cyanider, metaller.

Utöver informationen i EBH-kartan så finns även lokal kännedom om ett sågverk (objekt 5) som legat i anslutning till Sörån. Enligt branschlistan (2020) är bly och PAH vanligt förekommande föroreningar från sågverk utan dopping.

Figur 2. Visar fem potentiellt förorenade objekt, utredningsområdet är markerat med blå fyrkant.

2.2 Tidigare undersökningar

Den tidigare undersökningen påvisar halter av tyngre alifater (C16-35) och bly över gällande riktvärde (KM) i den ytliga jordmånen i två provpunkter. De bägge punkterna är belägna inom området för uppförandet av förskolan, vilket innebär att marken kommer att schaktas och beredas inför kommande byggnation. Föroreningsutbredningen antas vara mindre omfattande i både sid- och djupled och bortschaktning av översta halvmeteren rekommenderas. För att säkerställa att inga kvarlämnade halter överstiger gällande riktvärden bör provtagning av schaktbotten och väggar utföras. Vid behov av en tydligare avgränsning av föroreningen i masshanteringssyfte rekommenderas ytterligare provtagning.

I grundvattnet påvisas förhöjda metallhalter (bly, krom och nickel) i framför allt grundvattenrör 22LE03 och marginellt förhöjd blyhalt i grundvattenrör 22LE08. Grundvattnet bedöms ha ett begränsat skyddsvärde då inget uttag av grundvattnet sker på fastigheterna. De dricksvattenbrunnar som finns i närområdet ligger alla uppströms och antas vara utan påverkan från utredningsområdet.

3 Genomförande

Provtagning har genomförts enligt SGF:s (2013) fälthandbok för undersökning av förorenade områden. Den miljötekniska markundersökningen genomfördes den

5:e december 2022 med hjälp av grävmaskin. Utredningsområdet är avsett som utegård till förskolan och är något mindre än en hektar i storlek. Naturvårdsverkets rekommendation är 5 provpunkter per hektar, utredningsområdet har därför delats upp i 5 delområden. Delområdena har provtagits i den ytliga jordmånen för att utreda föroreningsituationen och de givna förutsättningarna för en utegård med bevarad skogsmiljö. Samlingsprov med flertalet delprover är den metod som bäst representerar området.

3.1 Jord

Sammanlagt har fem delområden provtagits. Då marken består av småberg och sten har grävmaskin använts för att flytta stenar och få fram jordlagret. Provtagning har skett i den övre jordmånen (0-0,2 m.u.my.) med spade som rengjorts med vatten och papper mellan varje delområde. För varje delområde har minst 15 stickprov tagits och lagts samman till ett samlingsprov. För hela området har mer än 75 delprover tagits ut.

Från varje delområde skickas ett samlingsprov för analys med avseende på metaller, alifater, aromater, PAH, BTEX och TOC. I samband med provtagningen noterades jordlagerföljd och eventuella lukt- och synintryck. Provpunkternas placering redovisas i bilaga 1 och fältprotokoll redovisas i bilaga 2.

4 Avvikelser

- Koordinater för provpunkterna har ej kunnat mätas in då det varit tekniska problem med gps.
- Delområde 4 och 5 har bytt plats jämfört med provtagningsplanen.

5 Rikt- och jämförelsevärden

Analysresultaten avseende jord har jämförts med Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark (2016). I riktvärdesmodellen används två olika typer av markanvändning för beräkning av Naturvårdsverkets generella riktvärden:

Känslig Markanvändning (KM), där markkvaliteten inte begränsar val av markanvändning. Alla grupper av människor kan vistas permanent inom området under en livstid. De flesta markecosystem samt grundvatten och ytvatten skyddas.

Mindre Känslig Markanvändning (MKM), där markkvaliteten begränsar val av markanvändning till exempelvis kontor, vägar eller industrier. Exponerade grupper antas vara personer som vistas inom området under sin yrkesverksamma tid. Barn och äldre antas vistas tillfälligt inom området.

Aktuellt område i denna utredning är aktuell för nybyggnation av förskola vilket identifieras av markkvalitet som inte begränsar val av markanvändningen. Analysresultaten jämförs därför med Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning (KM).

6 Resultat

Totalt har fem jordprover skickats på analys med avseende på metaller och oljekolväten. Analysresultaten påvisar att blyhalterna i delområdena 22LE33, 22LE34 och 22LE35 överstiger riktvärdet för KM. I delområde 22LE33 överstiger även tyngre alifater (C16-35) riktvärdet för KM. I delområde 22LE35 påvisas PAH-M, PAH-H, arsenik bly och kadmium överstigande riktvärdena för KM, se tabell 1. I alla fem delområden påvisas metallhalter som överstiger riktvärdet för MRR (mindre än ringa risk). För sammanställda analysresultat för alla ämnen se bilaga 3 och för fullständiga analysrapporter se bilaga 4.

Tabell 1. Visar analyserade provpunkter med halter överstigande riktvärden för KM.

				Provtagningsdag	2022-12-05	2022-12-05	2022-12-05
				Provets märkning	22LE033	22LE034	22LE035
				Djup	0-0,2	0-0,2	0-0,2
				Torrsubstans (%)	66,3	58,6	69,1
Ämne	KM	MKM	Enhet				
Alifater >C16-C35	100	1000	mg/kg TS	122	84	29	
PAH-M	3,5	20	mg/kg TS	<0.25	<0.25	5,78	
PAH-H	1	10	mg/kg TS	0,08	0,11	6,79	
Arsenik	10	25	mg/kg TS	1,97	2,17	12,6	
Bly	50	180	mg/kg TS	50,4	54,4	62,5	
Kadmium	0,8	12	mg/kg TS	0,249	0,333	0,862	

7 Förenklad riskbedömning

7.1 Föroreningssituation

I delområde 22LE31 och 22LE32 påvisas bly i halter överstigande riktvärden för MRR. För provpunkternas placering se figur 3 och för samtliga sammanställda analysresultat se bilaga 3.

I delområde 22LE33 påvisar analyserna tyngre alifater (C16-35) och bly i halter överstigande riktvärden för KM. Utöver detta påvisas kadmiumhalter överstigande riktvärdet för MRR.

Områdets övre jordlager består av mull och enligt tidigare undersökning finns även torv på området. Det är välkänt att naturliga organiska ämnen som förekommer i organiska jordar kan ge utslag för tyngre alifater (IVL, 2018).

I delområde 22LE34 påvisar analyserna bly i halter överstigande riktvärdet för KM och kadmium i halter överstigande riktvärdet för MRR.

I delområde 22LE35 påvisas PAH- M, PAH-H, arsenik, bly och kadmium i halter överstigande riktvärdet för KM samt kopparhalter överstigande riktvärdet för MRR.

Figur 3. Visar utredningsområdet med delområden. Gul markering är områden med påvisade halter överstigande KM och blå markering påvisar halter överstigande MRR.

7.2 Exponering och risker

Förorenade områden kan innebära risker för människors hälsa och miljön.

Människor som kan komma att exponeras för föroreningarna på området efter exploatering är förskolebarn i åldrarna 1-6 år, förskolepedagoger, vårdnadshavare och andra närstående.

Skyddet för markmiljö bygger på att områdets funktioner ska kunna upprätthållas. Det förorenade området bör inte heller medföra oacceptabla risker för hotade eller skyddsvärda arter inom området eller i omgivningarna. När man bedömer det förorenade områdets belastning på området är utgångspunkten att kvaliteten på ytvatten- och grundvattenresurser inte ska försämrats på kort eller lång sikt. Då grundvattnet och Sörån står i kontakt med varandra kan föroreningarna i grundvattnet påverka statusen i Sörån.

Det är viktigt att en riskbedömning baseras på halter som är representativa för området. Ett sätt att ta fram representativa halter är att beräkna medelhalter.

De representativa medelhalterna inom området av alifater är lägre än Naturvårdsverkets riktvärde för känslig markanvändning. Föroreningshalten av alifater på området anses därmed inte utgöra en risk för människors hälsa eller för miljön.

Hälsoriskerna med tunga alifater (C16-C35) är dessutom mycket låg, det hälsobaserade riktvärdet för KM motsvarar 34 000 mg/kg TS. Riktvärdet kontrolleras helt av skydd av markmiljö och är sannolikt mycket konservativt eftersom man kan förvänta sig att denna typ av ämnen har låg biotillgänglighet.

Riktvärdena för bly, arsenik, kadmium, PAH-M och PAH-H styrs av de hälsobaserade riktvärdena där halten kadmium är det enda som tangerar på riktvärdet (0,86 mg/kg).

Kadmium påvisas i förhöjda halter (0,862 mg/kg) i ett delområde, den representativa medelhalten (0,3608 mg/kg) för alla delområden ligger dock betydligt lägre än riktvärdet för KM och det hälsobaserade riktvärdet (intag av växter, 1,4 mg/kg). Halten kadmium överskrider riktvärdet för MRR.

Arsenik påvisas i förhöjda halter i ett delområde, den representativa medelhalten (4,448 mg/kg) är dock betydligt lägre än riktvärdet för KM och MRR. Den mest påtagliga exponeringsvägen för arsenik är genom intag av dricksvatten (0,83 mg/kg), inom området förekommer inget uttag av dricksvatten.

PAH-M påvisas i förhöjda halter i ett delområde, den representativa medelhalten (1,356 mg/kg) är dock lägre än riktvärdet för både KM och MRR. Det hälsobaserade riktvärdet styrs till största delen av exponeringsvägen, inandning av ånga vilket innebär riktvärdet 3,9 mg/kg. Då inga byggnader planeras att uppföras på utegården minimeras risken för inandning av ångor.

PAH-H påvisas i förhöjda halter i ett delområde, den representativa medelhalten (1,528 mg/kg) överstiger riktvärden för KM. Det hälsobaserade riktvärdet styrs till största delen av exponeringsvägen, intag av växter vilket innebär riktvärdet 1,7 mg/kg. Genom att genomföra någon av de föreslagna åtgärderna på fastigheten kommer inte växter eller deras rötter stå i direktkontakt med förorenad jord. Risken för intag av förorenade växter minimeras således.

Bly påvisas i förhöjda halter i alla delområden, den representativa medelhalten (48,9 mg/kg) är dock lägre än riktvärdet för KM men överstiger riktvärdet för MRR. Det hälsobaserade riktvärdet styrs till största delen av exponeringsvägen, intag av jord vilket ger riktvärdet 21 mg/kg. Föroreningshalterna av bly överstiger det hälsobaserade riktvärdet både för medelhalterna och halterna för varje delområde.

I dagsläget bedöms risken för människors hälsa och miljön på fastigheten som relativt låg. Det är framför allt blyhalterna över hela området men även enstaka punkthalter som kan bidra med risker. Bly är ett ämne som vanligtvis är hårt bundet till marken, föroreningarna förekommer i den ytliga jorden men stenblock, nedfallna löv och mossor förhindrar kontakt. Området är ett strövområde där människor uppehåller sig kortare stunder.

I exploateringsskedet ökar riskerna för föroreningsspridning och exponering av föroreningarna. Exempelvis genom länshållning av förorenat grundvatten, gräv och schaktarbeten och exponering via damning.

8 Slutsatser och rekommendationer

Undersökningen påvisar både metaller och oljekolväten i halter överstigande riktvärdet för KM i tre av fem delområden. För att påvisa representativa halter för området beräknas medelhalter. Medelhalterna på området visar att i dagsläget bedöms risken för människors hälsa och miljön som relativt låg. Vid exploatering kan föroreningarna på platsen bidra till risker. Det är framför allt blyhalterna över hela området men även enstaka punkthalter av andra föroreningar som kan bidra med risker. Området planeras för förskola med

sammanhängande utegård med bibehållen skogsmiljö. Då föroreningshalterna på området kan bidra med risker framför allt av små barn som dels är känsligare, dels exponeras mer, tex sitter på eller nära marken, utsätts för damning av jord och intag av jord föreslås att åtgärd av området sker. Åtgärderna kan bestå av bortschaktning av förorenat material eller övertäckning med jungfruligt/ ej förorenat material eller de bägge i kombination.

Vid schaktning vid huskropp och eventuellt av utegård ska en miljökontroll utföras. Vanligt förfarande vid miljökontroll är att schaktning pågår halvmetersvis till dess att saneringsmålen för projektet är uppfyllda. Vid schaktningen vid huskroppen görs miljökontrollen vid en meters djup (försatt att bortschaktade massor är förklassade) och för utegården vid en halvmeters djup(försatt att bortschaktade massor är förklassade).

En övertäckning kan innebära ett lager matjord (0,5 m) som anläggs med gräsmatta, plattsättning/asfaltering eller anläggning av lekplats. Övertäckningen ses som ett skydd för exponering av föroreningarna oavsett ytskikt/beläggning.

Om föroreningar lämnas kvar på fastigheten blir framtida användning av fastigheten begränsad, vilket bör föras in i fastighetsregistret. Föroreningarna som finns på fastigheten i dagsläget kommer inte brytas ned i någon större utsträckning. De geotekniska förutsättningarna anser att inga hinder föreligger för uppfyllning av ett lager matjord (0,5 m) på utegården.

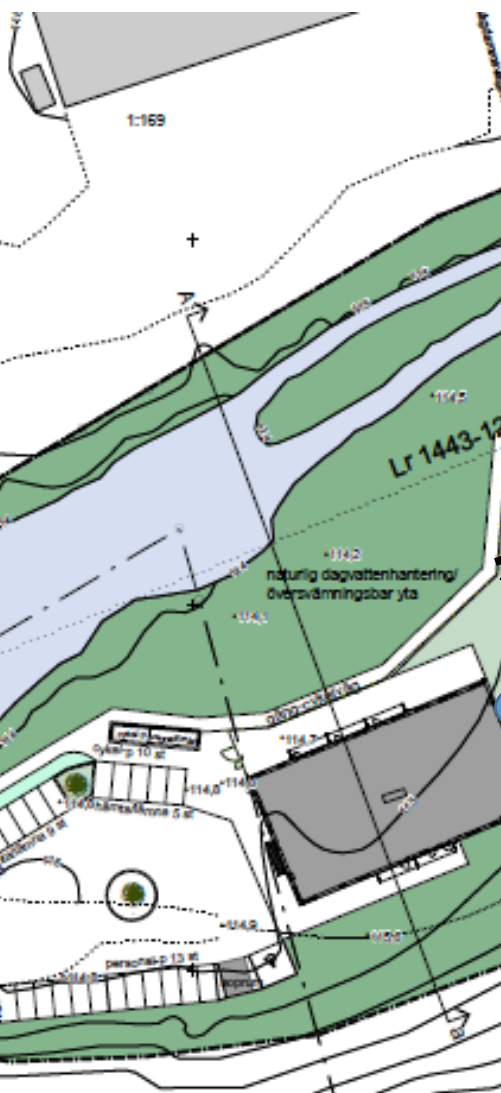
Vid schaktning ska de schaktmassor som påvisar föroreningar skickas till godkänd mottagningsanläggning och massor som ej påvisar föroreningar kan användas inom området tex byggnation av vall. För att förklassa schaktmassor på området bör fler undersökningar göras. Detta är framför allt aktuellt på utegård och parkeringen men kan även ske under kommande huskropp.

Vid schaktning på sådana djup att grundvattnet tränger fram måste länshållning ske. Då förbud mot markavvattning råder, krävs både dispens för markavvattning och tillstånd för vattenverksamhet.

I tidigare undersökning har grundvattnet påvisat förhöjda metallhalter (bly, krom och nickel) i framför allt grundvattenrör 22LE03 och marginellt förhöjd blyhalt i grundvattenrör 22LE08.

Grundvattnet bedöms ha ett begränsat skyddsvärde då inget uttag av grundvattnet sker på fastigheterna. De dricksvattenbrunnar som finns i närområdet ligger alla uppströms och antas vara utan påverkan från utredningsområdet.

För att förbättra grundvattnets föroreningsstatus bör man lokalisera varifrån föroreningarna härstammar för att kunna ta bort källan till föroreningsspridningen. Enligt länsstyrelsens web-GIS (VISS) kan ytvattnet och grundvattnet stå i förorening med varandra, vilket innebär att föroreningarna kan härstamma uppströms ifrån, där det tidigare bedrivits verksamhet med ytbehandling av metaller.

Uppdragsnummer:	Uppdragsnamn:	Datum:
14220062	Förskola Olsfors	221205
Metod:	Plats/adress:	Väder/vind:
Grävmaskin/ handgrävning	Olsfors	
Punktnummer:	Fältgeotekniker:	Miljöprovtagare:
		Åsa Rahm
		Sidnummer:
		1

Provpunkt	Jordart	Jorddjup (m)	Anteckning
22LE01	gr,sa,bl, Mu	0-0,2	Mull, blockjord med inslag av grusig sand >15 delprov
22LE02	bl, Mu grSa	0-0,2	Mulljord med inslag av blockjord. I djupare jordlager grusig sand. >15 delprov
22LE03	bl, Mu	0-0,2	Mulljord med inslag av blockjord. >15 delprov
22LE04	bl, Mu grSa	0-0,2	Mycket sten, i vissa gropar svårt att provta jorden Mulljord med inslag av blockjord. I djupare jordlager grusig sand. 15 delprov
22LE05	bl, Mu grSa	0-0,2	Mulljord med inslag av blockjord. I djupare jordlager grusig sand. 15 delprov

Övrigt

				Provtagningsdag	2022-12-05	2022-12-05	2022-12-05	2022-12-05	2022-12-05
				Provets märkning	22LE01	22LE02	22LE03	22LE04	22LE05
				Djup	0-0,2	0-0,2	0-0,2	0-0,2	0-0,2
				Torrsubstans (%)	61,5	67,9	66,3	58,6	69,1
Ämne	MRR	KM	MKM	Enhet					
Bensen	-	0,012	0,04	mg/kg TS	<0.010	<0.010	<0.010	<0.010	<0.010
Toluen	-	10	40	mg/kg TS	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
Etylbensen	-	10	50	mg/kg TS	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
Xylen	-	10	50	mg/kg TS	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
Alifater >C5-C8	-	25	150	mg/kg TS	<10	<10	<10	<10	<10
Alifater >C8-C10	-	25	120	mg/kg TS	<10	<10	<10	<10	<10
Alifater >C10-C12	-	100	500	mg/kg TS	<20	<20	<20	<20	<20
Alifater >C12-C16	-	100	500	mg/kg TS	<20	<20	<20	<20	<20
Alifater >C5-C16	-	100	500	mg/kg TS	<30	<30	<30	<30	<30
Alifater >C16-C35	-	100	1000	mg/kg TS	69	32	122	84	29
Aromater >C8-C10	-	10	50	mg/kg TS	<1.0	<1.0	<1.0	<1.0	<1.0
Aromater >C10-C16	-	3	15	mg/kg TS	<1.0	<1.0	<1.0	<1.0	<1.0
Aromater >C16-C35	-	10	30	mg/kg TS	<1.0	<1.0	<1.0	<1.0	3
PAH-L	0,6	3	15	mg/kg TS	<0.15	<0.15	<0.15	<0.15	0,35
PAH-M	2	3,5	20	mg/kg TS	<0.25	<0.25	<0.25	<0.25	5,78
PAH-H	0,5	1	10	mg/kg TS	<0.33	<0.33	0,08	0,11	6,79
Arsenik	10	10	25	mg/kg TS	2,51	2,99	1,97	2,17	12,6
Barium	-	200	300	mg/kg TS	37,2	37,1	43,3	77,6	102
Bly	20	50	180	mg/kg TS	37,1	40,1	50,4	54,4	62,5
Kadmium	0,2	0,8	12	mg/kg TS	0,166	0,194	0,249	0,333	0,862
Kobolt	-	15	35	mg/kg TS	2,34	2,57	2,39	2,61	6,22
Koppar	40	80	200	mg/kg TS	22	8,4	34	7,47	53,6
Krom totalt	40	80	150	mg/kg TS	7,41	8,15	3,67	7,13	17,5
Kvicksilver	0,1	0,25	2,5	mg/kg TS	<0.2	<0.2	<0.2	<0.2	<0.2
Nickel	35	40	120	mg/kg TS	4,09	3,28	2,71	3,83	5,26
Vanadin	-	100	200	mg/kg TS	22,9	31,3	27,7	26	21,4
Zink	120	250	500	mg/kg TS	19,3	31,7	18	96,6	193
TOC				%	9,56	6,77	8,16	11,5	7,65

Analyscertifikat

Ordernummer	: ST2240509	Sida	: 1 av 12
Kund	: Lektus Samhällsbyggnad i Linköping AB	Projekt	: Olsfors
Kontaktperson	: Åsa Rahm	Beställningsnummer	: Olsfors
Adress	: St Larsgatan 41 58224 Linköping Sverige	Provtagare	: Åsa Rahm
E-post	: asa.rahm@lektus.se	Provtagningspunkt	: ----
Telefon	: ----	Ankomstdatum, prover	: 2022-12-06 08:00
C-O-C-nummer	: ----	Analys påbörjad	: 2022-12-06
(eller		Utfärdad	: 2022-12-12 11:29
Orderblankett-num		Antal ankomna prover	: 5
mer)			
Offertnummer	: ST2020SE-LEKT-SAM0001 (OF191563)	Antal analyserade prover	: 5

Generell kommentar

Denna rapport får endast återges i sin helhet, om inte utfärdande laboratorium i förväg skriftligen godkänt annat. Resultatet gäller endast materialet såsom det har mottagits, identifierats och testats. Laboratoriet tar inget ansvar för information i denna rapport som har lämnats av kunden, eller resultat som kan ha påverkats av sådan information. Beträffande laboratoriets ansvar i samband med uppdrag, se vår webbplats www.alsglobal.se

Signatur

Position

Niels-Kristian Terkildsen

Laboratoriechef

Laboratorium	: ALS Scandinavia AB	hemsida	: www.alsglobal.se
Adress	: Rinkebyvägen 19C 182 36 Danderyd Sverige	E-post	: info.ta@alsglobal.com
		Telefon	: +46 8 5277 5200

Analysresultat

Matris: JORD

Provbeteckning
 Laboratoriets provnummer
 Provtagningsdatum / tid

22LE~~X~~31

ST2240509-001

2022-12-06

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Provberedning							
Siktning/mortling	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-siev/grind	LE
Torkning	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-dry50	LE
Provberedning							
Uppslutning	Ja	----	-	-	P-7MHNO3-HB	S-PM59-HB	LE
Metaller och grundämnen							
As, arsenik	2.51	± 0.33	mg/kg TS	0.500	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ba, barium	37.2	± 4.8	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cd, kadmium	0.166	± 0.024	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Co, kobolt	2.34	± 0.31	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cr, krom	7.41	± 1.04	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cu, koppar	22.0	± 3.0	mg/kg TS	0.300	MS-1	S-SFMS-59	LE
Hg, kvicksilver	<0.2	----	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ni, nickel	4.09	± 0.59	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Pb, bly	37.1	± 4.6	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
V, vanadin	22.9	± 2.9	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Zn, zink	19.3	± 2.8	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Alifatiska föreningar							
alifater >C5-C8	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
alifater >C8-C10	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C10-C12	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C12-C16	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C5-C16	<30 *	----	mg/kg TS	30	OJ-21A	SVOC-/HS-OJ-21	ST
alifater >C16-C35	69	± 28	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Aromatiska föreningar							
aromater >C8-C10	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C10-C16	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylpirener/metylfluorantener	<1.0 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylkrysen/metylbens(a)antracener	<1.0 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C16-C35	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
BTEX							
benzen	<0.010	----	mg/kg TS	0.010	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
toluen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
etylbenzen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
m,p-xylen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
o-xylen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa xylen	<0.050 *	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa TEX	<0.100 *	----	mg/kg TS	0.100	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH)							
naftalen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaftylen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaften	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fenantren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
antracen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoranten	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
pyren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)antracen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
krysen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(b)fluoranten	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(k)fluoranten	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)pyren	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH) - Fortsatt							
dibens(a,h)antracen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(g,h,i)perylene	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
indeno(1,2,3,cd)pyren	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH 16	<1.5	----	mg/kg TS	1.5	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa cancerogena PAH	<0.28 *	----	mg/kg TS	0.28	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa övriga PAH	<0.45 *	----	mg/kg TS	0.45	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH L	<0.15 *	----	mg/kg TS	0.15	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH M	<0.25 *	----	mg/kg TS	0.25	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH H	<0.33 *	----	mg/kg TS	0.33	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Fysikaliska parametrar							
torrsubstans vid 105°C	61.5	± 3.69	%	1.00	MS-1	TS-105	ST
pH	5.1 *	----	-	1.0	S-pH	J-pH	ST
mättemperatur pH	21.1 *	----	°C	15.0	S-pH	J-pH	ST
Glödförlust (GF)	16.5	± 0.99	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST
TOC, beräknad	9.56	± 0.57	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST

Matris: JORD

Provbeteckning
Laboratoriets provnummer
Provtagningsdatum / tid

22LE~~X~~32

ST2240509-002

2022-12-06

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Provberedning							
Siktning/mortling	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-siev/grind	LE
Torkning	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-dry50	LE
Provberedning							
Uppslutning	Ja	----	-	-	P-7MHNO3-HB	S-PM59-HB	LE
Metaller och grundämnen							
As, arsenik	2.99	± 0.40	mg/kg TS	0.500	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ba, barium	37.1	± 4.8	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cd, kadmium	0.194	± 0.028	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Co, kobolt	2.57	± 0.34	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cr, krom	8.15	± 1.14	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cu, koppar	8.40	± 1.17	mg/kg TS	0.300	MS-1	S-SFMS-59	LE
Hg, kvicksilver	<0.2	----	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ni, nickel	3.28	± 0.47	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Pb, bly	40.1	± 5.0	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
V, vanadin	31.3	± 3.9	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Zn, zink	31.7	± 4.5	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Alifatiska föreningar							
alifater >C5-C8	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
alifater >C8-C10	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C10-C12	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C12-C16	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C5-C16	<30 *	----	mg/kg TS	30	OJ-21A	SVOC-/HS-OJ-21	ST
alifater >C16-C35	32	± 16	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Aromatiska föreningar							
aromater >C8-C10	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C10-C16	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylpyrener/metylfluorantener	<1.0 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylkrysen/metylbens(a)antracener	<1.0 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C16-C35	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
BTEX							
bensen	<0.010	----	mg/kg TS	0.010	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
toluen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
etylbenzen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
m,p-xilen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
o-xilen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa xylener	<0.050 *	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa TEX	<0.100 *	----	mg/kg TS	0.100	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH)							
naftalen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaftylen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaften	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fenantren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
antracen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoranten	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
pyren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)antracen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
krysen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(b)fluoranten	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(k)fluoranten	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)pyren	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
dibens(a,h)antracen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(g,h,i)perylene	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
indeno(1,2,3,cd)pyren	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH 16	<1.5	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH) - Fortsatt							
summa cancerogena PAH	<0.28 *	----	mg/kg TS	0.28	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa övriga PAH	<0.45 *	----	mg/kg TS	0.45	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH L	<0.15 *	----	mg/kg TS	0.15	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH M	<0.25 *	----	mg/kg TS	0.25	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH H	<0.33 *	----	mg/kg TS	0.33	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Fysikaliska parametrar							
pH	4.9 *	----	-	1.0	S-pH	J-pH	ST
mättemperatur pH	21.3 *	----	°C	15.0	S-pH	J-pH	ST
Glödförlust (GF)	11.7	± 0.70	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST
TOC, beräknad	6.77	± 0.41	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST
torrsubstans vid 105°C	67.9	± 4.08	%	1.00	TOCB	TS-105	ST

Matris: JORD

Provbeteckning
Laboratoriets provnummer
Provtagningsdatum / tid

22LE033

ST2240509-003

2022-12-06

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Provberedning							
Siktning/mortling	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-siev/grind	LE
Torkning	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-dry50	LE
Provberedning							
Uppslutning	Ja	----	-	-	P-7MHNO3-HB	S-PM59-HB	LE
Metaller och grundämnen							
As, arsenik	1.97	± 0.26	mg/kg TS	0.500	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ba, barium	43.3	± 5.6	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cd, kadmium	0.249	± 0.036	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Co, kobolt	2.39	± 0.32	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cr, krom	3.67	± 0.51	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cu, koppar	34.0	± 4.7	mg/kg TS	0.300	MS-1	S-SFMS-59	LE
Hg, kvicksilver	<0.2	----	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ni, nickel	2.71	± 0.39	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Pb, bly	50.4	± 6.3	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
V, vanadin	27.7	± 3.5	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Zn, zink	18.0	± 2.6	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Alifatiska föreningar							
alifater >C5-C8	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
alifater >C8-C10	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C10-C12	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C12-C16	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C5-C16	<30 *	----	mg/kg TS	30	OJ-21A	SVOC-/HS-OJ-21	ST
alifater >C16-C35	122	± 44	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Aromatiska föreningar							
aromater >C8-C10	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C10-C16	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylpyrener/metylfluorantener	<1.0 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylkrysen/metylbens(a)antracener	<1.0 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C16-C35	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
BTEX							
bensen	<0.010	----	mg/kg TS	0.010	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
toluen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
etylbenzen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
m,p-xilen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
o-xilen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa xylener	<0.050 *	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa TEX	<0.100 *	----	mg/kg TS	0.100	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH)							
naftalen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaftilen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaften	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fenantren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
antracen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoranten	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
pyren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)antracen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
krysen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(b)fluoranten	0.08	± 0.05	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(k)fluoranten	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)pyren	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
dibens(a,h)antracen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(g,h,i)perylene	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
indeno(1,2,3,cd)pyren	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH 16	<1.5	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH) - Fortsatt							
summa cancerogena PAH	0.08 *	----	mg/kg TS	0.28	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa övriga PAH	<0.45 *	----	mg/kg TS	0.45	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH L	<0.15 *	----	mg/kg TS	0.15	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH M	<0.25 *	----	mg/kg TS	0.25	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH H	0.08 *	----	mg/kg TS	0.33	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Fysikaliska parametrar							
pH	4.4 *	----	-	1.0	S-pH	J-pH	ST
mättemperatur pH	21.2 *	----	°C	15.0	S-pH	J-pH	ST
Glödförlust (GF)	14.1	± 0.84	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST
TOC, beräknad	8.16	± 0.49	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST
torrsubstans vid 105°C	66.3	± 3.98	%	1.00	TOCB	TS-105	ST

Matris: JORD

Provbeteckning
Laboratoriets provnummer
Provtagningsdatum / tid

22LE034

ST2240509-004

2022-12-06

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Provberedning							
Siktning/mortling	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-siev/grind	LE
Torkning	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-dry50	LE
Provberedning							
Uppslutning	Ja	----	-	-	P-7MHNO3-HB	S-PM59-HB	LE
Metaller och grundämnen							
As, arsenik	2.17	± 0.29	mg/kg TS	0.500	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ba, barium	77.6	± 10.0	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cd, kadmium	0.333	± 0.047	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Co, kobolt	2.61	± 0.35	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cr, krom	7.13	± 1.00	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cu, koppar	7.47	± 1.04	mg/kg TS	0.300	MS-1	S-SFMS-59	LE
Hg, kvicksilver	<0.2	----	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ni, nickel	3.83	± 0.55	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Pb, bly	54.4	± 6.8	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
V, vanadin	26.0	± 3.2	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Zn, zink	96.6	± 13.7	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Alifatiska föreningar							
alifater >C5-C8	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
alifater >C8-C10	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C10-C12	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C12-C16	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C5-C16	<30 *	----	mg/kg TS	30	OJ-21A	SVOC-/HS-OJ-21	ST
alifater >C16-C35	84	± 32	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Aromatiska föreningar							
aromater >C8-C10	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C10-C16	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylpyrener/metylfluorantener	<1.0 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylkrysen/metylbens(a)antracener	<1.0 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C16-C35	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
BTEX							
bensen	<0.010	----	mg/kg TS	0.010	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
toluen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
etylbenzen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
m,p-xilen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
o-xilen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa xylener	<0.050 *	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa TEX	<0.100 *	----	mg/kg TS	0.100	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH)							
naftalen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaftilen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaften	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fenantren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
antracen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoranten	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
pyren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)antracen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
krysen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(b)fluoranten	0.11	± 0.06	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(k)fluoranten	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)pyren	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
dibens(a,h)antracen	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(g,h,i)perylene	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
indeno(1,2,3,cd)pyren	<0.08	----	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH 16	<1.5	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH) - Fortsatt							
summa cancerogena PAH	0.11 *	----	mg/kg TS	0.28	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa övriga PAH	<0.45 *	----	mg/kg TS	0.45	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH L	<0.15 *	----	mg/kg TS	0.15	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH M	<0.25 *	----	mg/kg TS	0.25	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH H	0.11 *	----	mg/kg TS	0.33	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Fysikaliska parametrar							
pH	4.7 *	----	-	1.0	S-pH	J-pH	ST
mättemperatur pH	21.3 *	----	°C	15.0	S-pH	J-pH	ST
Glödförlust (GF)	19.8	± 1.19	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST
TOC, beräknad	11.5	± 0.69	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST
torrsubstans vid 105°C	58.6	± 3.52	%	1.00	TOCB	TS-105	ST

Matris: JORD

Provbeteckning
Laboratoriets provnummer
Provtagningsdatum / tid

22LE0535

ST2240509-005

2022-12-06

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Provberedning							
Siktning/mortling	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-siev/grind	LE
Torkning	Ja	----	-	-	MS-1	S-PP-dry50	LE
Provberedning							
Uppslutning	Ja	----	-	-	P-7MHNO3-HB	S-PM59-HB	LE
Metaller och grundämnen							
As, arsenik	12.6	± 1.7	mg/kg TS	0.500	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ba, barium	102	± 13	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cd, kadmium	0.862	± 0.122	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Co, kobolt	6.22	± 0.83	mg/kg TS	0.100	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cr, krom	17.5	± 2.5	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Cu, koppar	53.6	± 7.4	mg/kg TS	0.300	MS-1	S-SFMS-59	LE
Hg, kvicksilver	<0.2	----	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Ni, nickel	5.26	± 0.75	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Pb, bly	62.5	± 7.8	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
V, vanadin	21.4	± 2.7	mg/kg TS	0.200	MS-1	S-SFMS-59	LE
Zn, zink	193	± 27	mg/kg TS	1.00	MS-1	S-SFMS-59	LE
Alifatiska föreningar							
alifater >C5-C8	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
alifater >C8-C10	<10	----	mg/kg TS	10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C10-C12	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C12-C16	<20	----	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
alifater >C5-C16	<30 *	----	mg/kg TS	30	OJ-21A	SVOC-/HS-OJ-21	ST
alifater >C16-C35	29	± 16	mg/kg TS	20	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Aromatiska föreningar							
aromater >C8-C10	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C10-C16	<1.0	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylpyrener/metylfluorantener	1.9 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
metylkrysen/metylbens(a)antracener	1.1 *	----	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
aromater >C16-C35	3.0	± 1.2	mg/kg TS	1.0	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
BTEX							
bensen	<0.010	----	mg/kg TS	0.010	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
toluen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
etylbenzen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
m,p-xilen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
o-xilen	<0.050	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa xylener	<0.050 *	----	mg/kg TS	0.050	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
summa TEX	<0.100 *	----	mg/kg TS	0.100	OJ-21A	HS-OJ-21	ST
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH)							
naftalen	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaftilen	0.35	± 0.14	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
acenaften	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoren	<0.10	----	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fenantren	1.07	± 0.36	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
antracen	0.36	± 0.14	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
fluoranten	2.51	± 0.80	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
pyren	1.84	± 0.59	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)antracen	1.10	± 0.36	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
krysen	1.37	± 0.44	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(b)fluoranten	1.61	± 0.52	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(k)fluoranten	0.57	± 0.20	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(a)pyren	0.96	± 0.32	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
dibens(a,h)antracen	0.16	± 0.08	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
bens(g,h,i)perylene	0.54	± 0.20	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
indeno(1,2,3,cd)pyren	0.48	± 0.17	mg/kg TS	0.08	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH 16	12.9	± 4.4	mg/kg TS	0.10	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST

Parameter	Resultat	MU	Enhet	LOR	Analyspaket	Metod	Utf.
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH) - Fortsatt							
summa cancerogena PAH	6.25 *	----	mg/kg TS	0.28	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa övriga PAH	6.67 *	----	mg/kg TS	0.45	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH L	0.35 *	----	mg/kg TS	0.15	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH M	5.78 *	----	mg/kg TS	0.25	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
summa PAH H	6.79 *	----	mg/kg TS	0.33	OJ-21A	SVOC-OJ-21	ST
Fysikaliska parametrar							
pH	4.9 *	----	-	1.0	S-pH	J-pH	ST
mättemperatur pH	21.2 *	----	°C	15.0	S-pH	J-pH	ST
Glödförlust (GF)	13.2	± 0.79	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST
TOC, beräknad	7.65	± 0.46	% TS	0.10	TOCB	TOC-ber	ST
torrsubstans vid 105°C	69.1	± 4.15	%	1.00	TOCB	TS-105	ST

Metodsammanfattningar

Analysmetoder	Metod
S-PP-dry50	Torkning av prov vid 50°C.
S-PP-siev/grind	Jord siktas <2mm enligt ISO 11464:2006. Slam och sediment homogeniseras genom mortling.
S-SFMS-59	Analys av metaller i jord, slam, sediment och byggnadsmaterial med ICP-SFMS enligt SS-EN ISO 17294-2:2016 och US EPA Method 200.8:1994 efter uppslutning av prov enligt S-PM59-HB.
HS-OJ-21	Mätningen utförs med headspace GC-MS enligt referens EPA Method 5021a rev. 2 update V; och SPIMFAB.
J-pH*	Bestämning av pH i jord, behandlat bioavfall och slam enligt ISO 10390: 2021 utg. 3
SVOC-/HS-OJ-21*	Summa alifater >C5-C16 beräknad från HS-OJ-21 och SVOC-OJ-21.
SVOC-OJ-21	Bestämning av alifatfraktioner och aromatfraktioner Bestämning av polycykliska aromatiska kolväten, PAH (16 föreningar enligt EPA) Summa metylpyrener/metylfluorantener och summa metylkrysener/metylbens(a)antracener. GC-MS enligt SIS/TK 535 N012 som är baserad på SPIMFABs kvalitetsmanual. PAH cancerogena utgörs av bens(a)antracen, krysen, bens(b)fluoranten, bens(k)fluoranten, bens(a)pyren, dibens(ah)antracen och indeno(123cd)pyren. Summa PAH L: naftalen, acenaften och acenaftylen. Summa PAH M: fluoren, fenantren, antracen, fluoranten och pyren. Summa PAH H: bens(a)antracen, krysen, bens(b)fluoranten, bens(k)fluoranten, bens(a)pyren, indeno(1,2,3-c,d)pyren, dibens(a,h)antracen och bens(g,h,i)perylene.
TOC-ber	TOC beräknad utifrån glödningsförlust baserad på "Van Bemmelen" faktorn. Glödningsförlust beräknad 100-glödningsrest (%). Glödningsrest bestämd enl. SS-EN 15935:2021 utg2.
TS-105	Bestämning av torrsubstans (TS) enligt SS-EN 15934:2012 utg 1.

Beredningsmetoder	Metod
S-PM59-HB	Upplösning i 7M salpetersyra i hotblock enligt SE-SOP-0021.

Nyckel: **LOR** = Den rapporteringsgräns (LOR) som anges är standard för respektive parameter i metoden. Rapporteringsgränsen kan påverkas vid t.ex. spädning p.g.a. matrisstörningar, begränsad provmängd eller låg torrsubstanshalt.

MU = Mätosäkerhet

* = Asterisk efter resultatet visar på ej akkrediterat test, gäller både egna lab och underleverantör

Mätosäkerhet:

Mätosäkerheten anges som en utvidgad osäkerhet (enligt definitionen i "Evaluation of measurement data- Guide to the expression of uncertainty in measurement", JCGM 100:2008 Corrected version 2010) beräknad med täckningsfaktor lika med 2 vilket ger en konfidensnivå på ungefär 95%.

Mätosäkerhet anges endast för detekterade ämnen med halter över rapporteringsgränsen.

Mätosäkerhet från underleverantör anges oftast som en utvidgad osäkerhet beräknad med täckningsfaktor 2. För ytterligare information kontakta laboratoriet.

Utförande laboratorium (teknisk enhet inom ALS Scandinavia eller anlitat laboratorium (underleverantör)).

	Utf.
LE	<i>Analys utförd av ALS Scandinavia AB, Aurorum 10 Luleå Sverige 977 75 Ackrediterad av: SWEDAC Ackrediteringsnummer: 2030</i>
ST	<i>Analys utförd av ALS Scandinavia AB, Rinkebyvägen 19C Danderyd Sverige 182 36 Ackrediterad av: SWEDAC Ackrediteringsnummer: 2030</i>

§93

KS2021/99

Planuppdrag för ny förskola i Olsfors

Beslut

Kommunstyrelsen ger samhällsbyggnadsnämnden ett planuppdrag för ny förskola i Olsfors på Omegatomten och fastigheterna Örlid 1:2, Lövaslätt 1:1 samt Lövaslätt 1:12.

Ärendet

Kommunstyrelsen gav samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag i januari 2018 att utreda förutsättningarna för att tillmötesgå bildnings- och omsorgsnämndens lokalbehov för förskola och skola i Olsfors. Arbetet med en lokaliseringsutredning påbörjades därefter och utredningen kom fram till att område C.) Väster om Gesebolsvägen var den bästa lokaliseringen. Område C benämns som område 1: Skolskogstomten i den senare lokaliseringsutredningen som genomfördes. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade i februari 2019 att återremittera ärendet för en fördjupad och mer specificerad beskrivning av olika alternativ och kostnader. Efter att ärendet återremitterats kompletterades lokaliseringsutredningen med område G. Bäckvägen på grund av dess närhet till befintligt skolområde. Lokaliseringsalternativet har uteslutits i den senare lokaliseringsutredningen på grund av att den inte uppfyller ytkraven. I den senare lokaliseringsutredningen utökas storleken för de tidigare utredda områdena och två nya alternativ läggs till i utredningen, område 4: Sågdammstomten och område 6: Vannasjötomten. Totalt har 6 lokaliseringsalternativ utvärderats. Det alternativ som bedöms mest lämpligt för en ny förskola i Olsfors är område 5: Omegatomten på fastigheten Örlid 1:2 som kommunen äger samt Lövaslätt 1:1 och Lövaslätt 1:12. Bedömningen grundar sig på att platsen ligger nära positiva naturvärden, ger samordningsvinster främst för skolverksamhet men även för föräldrar, har nära till befintlig infrastruktur och det finns goda möjligheter för hållbart resande med kollektivtrafik, gång och cykel.

Kommunstyrelsen remitterade på sammanträde 2021-04-13, § 57, ärendet, med samhällsbyggnadsnämndens förslag, till utbildningsnämnden för yttrande. Yttrandet ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast 2021-05-18. Yttrandet ska innehålla uppgift om angivet behov i lokaliseringsutredningens 1.5 föreligger. Kommunstyrelsen önskar också i yttrandet få svar från utbildningsnämnden kring antalet barn i åldrarna 0-13 år, de senaste 10 åren och de kommande 10 åren, i Olsfors, samt hur många kvm det blir per elev när man ianspråktar den befintliga Söråns förskolas lokaler.

Till dagens kommunstyrelsemöte är utbildningsnämndens yttrande med i handlingarna, 2021-05-17, § 34.

Förslag till beslut

Ledamöternas förslag till beslut

Michael Plogell (FR) föreslår följande, utifrån samhällsbyggnadsnämndens förslag 2021-03-15, § 5: Kommunstyrelsen ger samhällsbyggnadsnämnden ett planuppdrag för ny förskola i Olsfors på Omegatomten och fastigheterna Örlid 1:2, Lövaslätt 1:1 samt Lövaslätt 1:12.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- §57 KS Planuppdrag för ny förskola i Olsfors
- UN § 34, yttrande ny förskola Olsfors
- Yttrande från utbildningsnämnden, ny förskola Olsfors
- SBN § 59, lokaliseringsutredning förskola Olsfors
- Lokaliseringsutredning förskola Olsfors

Skickas till

Samhällsbyggnadsnämnden, planchef, utbildningsnämnden (meddelande)

8. Lokaliseringsstudie förskola i Olsfors, samt avslut av uppdrag kring ökade kostnader för ny förskola i Olsfors KS2023/183

§64

KS2023/183

Lokaliseringsstudie förskola i Olsfors, samt avslut av uppdrag kring ökade kostnader för ny förskola i Olsfors

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna lokaliseringsstudie förskola i Olsfors med förslag till alternativ lösning för att möta Örelundskolans lokalbehov, samt att avsluta uppdrag kring ökade kostnader för ny förskola i Olsfors enligt kommunstyrelsens beslut 2023-08-29, § 137.

Ärendet

När detaljplanen Örlid 1:2 m.fl. Lövaslätt beslutades att lämnas vilande fick dåvarande samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att undersöka andra lokaliseringsalternativ till grund för en ny detaljplan för förskola i Olsfors. Behovet utgår från att både Örelundskolan och Söråns förskola behövde utökade lokaler samt att en kommunal biblioteksfilial behövde tillskapas i Olsfors. Därför utreds en förskola om 6 avdelningar för 120 barn i Olsfors i denna utredning. Då förutsättningar har ändrats sedan uppdraget gavs presenteras en alternativ lösning där nuvarande lokalbehov löses genom nybyggnation på grannfastigheter till Örelundskolan samt mindre utbyggnad av Söråns förskola. Lokalbehovet bedöms kunna lösas inom skolområdet genom förvärvet av grannfastigheterna. Den nya inriktningen innebär en totalkostnad i investering till ungefär 50 procent av vad det hade kostat att bygga ny förskola.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att arbete med detaljplan för ny förskola i Olsfors kan avslutas. Förvaltningen bedömer också att ett planarbete på fastigheterna Örlid 1:32 och 1:62 behövs för att kunna utöka befintligt skolområde och således tillgodose Örelundskolans lokalbehov och återupprätta en kommunal biblioteksfilial. Detta beslut tas i eget ärende.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna lokaliseringsstudie förskola i Olsfors med förslag till alternativ lösning för att möta Örelundskolans lokalbehov, samt att avsluta uppdrag kring ökade kostnader för ny förskola i Olsfors enligt kommunstyrelsens beslut 2023-08-29, § 137.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Lokaliseringsstudie förskola i Olsfors, samt avslut av uppdrag kring ökade kostnader för ny förskola i Olsfors

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

9. Planuppdrag för Örlid 1:32 och 1:62, Örelundskolan KS2024/124

§65

KS2024/124

Planuppdrag för Örlid 1:32 och 1:62, Örelundskolan

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ger kommunstyrelseförvaltningen ett planuppdrag för skola i Olsfors på fastigheterna Örlid 1:32 och 1:62.

Ärendet

Kommunstyrelsen gav 2023 dåvarande samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att undersöka alternativa lokaliseringar för en förskola i Olsfors i en ny lokaliseringsutredning, KS2023/183 §137. Tidigare behov föreslogs mötas genom att bygga en ny förskola i 6 avdelningar för 120 barn i Olsfors och att Örelundskolan skulle återta förskolebyggnaden som ursprungligen upprättats som lågstadieskola. En biblioteksfilial i Olsfors bedömdes även kunna återupprättas i den befintliga förskolebyggnaden. Förslaget om en ny förskola i Olsfors har därför i grunden även varit att lösa Örelundskolans lokalbehov.

Örelundskolans lokalbehov finns beskrivna bl.a. i en kapacitetsutredning som utfördes 2019.

Utredningen identifierade flera så kallade flaskhalsar i verksamhetens lokaler.

Kapacitetsutredningen konstaterade att skolan inte kan bedriva undervisning med fler klasser per årskurs på grund av bristen på klassrum och grupprum. I praktiken innebär det att dela upp elevgrupperna oavsett storlek i mindre grupper är en utmaning. Hösten 2023 gjorde dåvarande samhällsbyggnadsförvaltningen platsbesök på skolan. Verksamheten konstaterade då samt via mailkontakt att flaskhalsarna till stor del kvarstår. Fler klassrum, mötesrum, grupprum och en bättre trafik- och parkeringssituation, tycks utgöra de största behoven. Verksamheten menar att bristen på grupprum i synnerhet påverkar möjligheten att bedriva en likvärdig undervisning för alla elever.

De senaste befolkningsprognoserna för barn i förskole- och skolålder visar på en mindre expansiv utveckling än när uppdraget om förskola i Olsfors gavs. Behovet av förskolelokaler bedöms kunna lösas genom minde utbyggnad av Söråns förskola.

Hösten 2023 har kommunen haft dialog med fastighetsägarna till Örlid 1:32 och 1:62 om att köpa fastigheterna. Fastigheterna ligger intill Örelundskolan och Söråns förskola. Båda fastigheterna köptes av kommunen i början på 2024. Förvärvet innebär att befintligt skolområde kan utökas och att Örelundskolans lokalbehov samt behovet om en kommunal biblioteksfilial kan tillgodoses.

Lokalbehovet bedöms kunna lösas inom skolområdet genom förvärvet av grannfastigheterna. Den nya inriktningen innebär en totalkostnad i investering till ungefär 50 procent av vad det hade kostat att bygga ny förskola. En ny inriktning innebär att vi kostnadsför de utredningar som

gjorts i det gamla projektet och att dessa belastar driften. Summan för utredningarna är 317 tkr.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att ett planarbete på fastigheterna Örlid 1:32 och 1:62 behövs för att kunna utöka befintligt skolområde och således tillgodose Örelundskolans lokalbehov och återupprätta en kommunal biblioteksfilial.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger kommunstyrelseförvaltningen ett planuppdrag för skola i Olsfors på fastigheterna Örlid 1:32 och 1:62.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Planuppdrag nybyggnation Örelundskolan
- Alternativ lösning, förskola och skola i Olsfors, 240424
- Kapacitetsutredning Töllsjöskolan och Örelundskolan

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

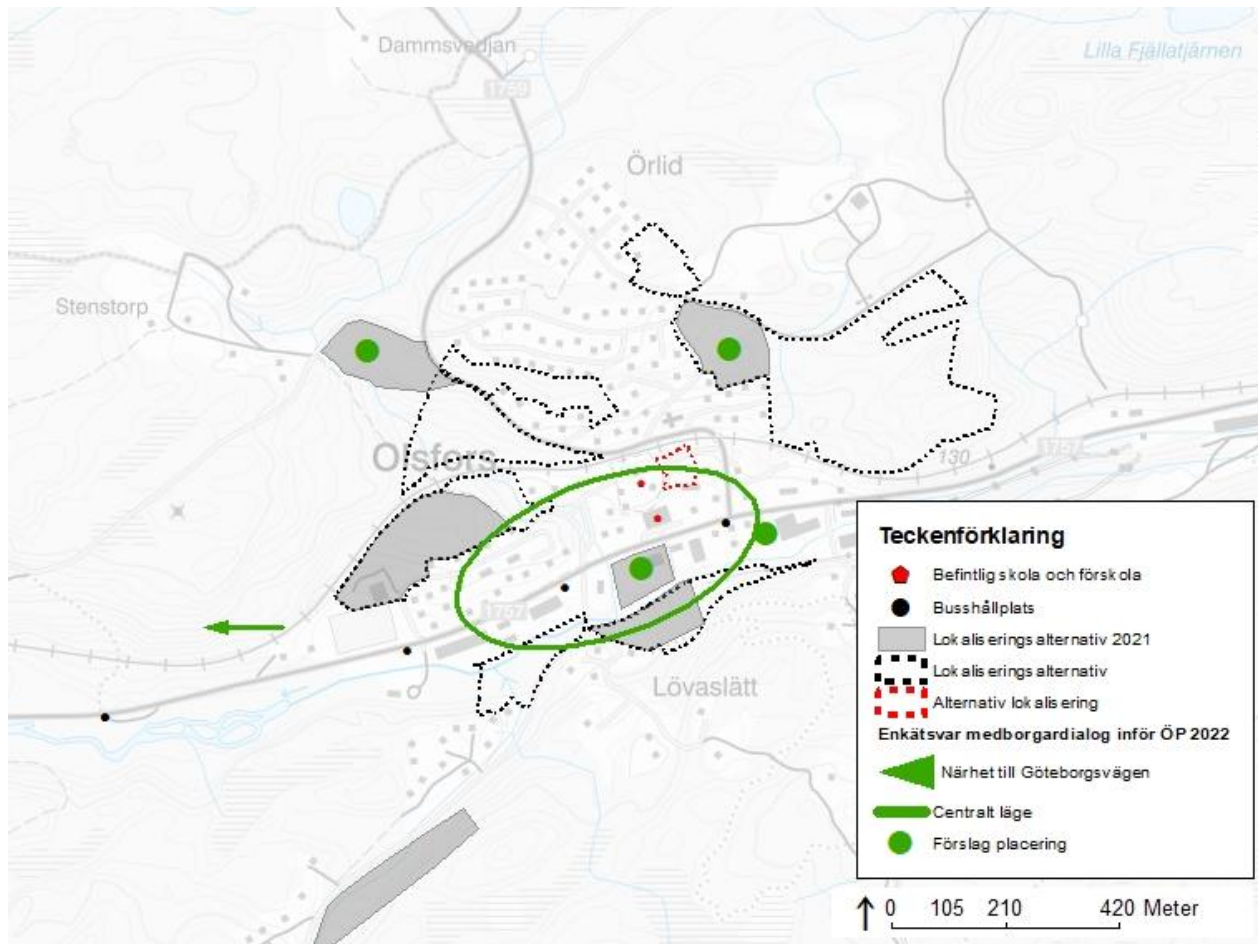
Alternativ lösning

Förskola och skola i Olsfors

Upprättad av Plan-och exploateringsenheten

2024-04-24

Lokaliseringsalternativ

På kartan visas den alternativa lösningen i förhållande till tidigare lokaliseringsutredningars lokaliseringsalternativ, medborgardialog, befintlig skola och förskola samt busshållplats.

Medborgardialogen var en webbaserad enkät som publicerades på kommunens hemsida mellan mars och maj 2020 som behandlade placering av en ny förskola i Olsfors där boende i Olsfors fick komma med förslag på placering. Medborgardialogen pekade ut sex olika förslag, varav fyra var specifika platser, en var ett centralt läge och en var närhet till Göteborgsvägen.

Lokaliseringsprinciper

1.1 Bedömningskriterier

Utvärderingen av olika alternativa lokaliseringar har skett utifrån flera parametrar, huvudsakligen utifrån 8 olika kategorier och huvudfrågor. Kategorierna baseras på kommunens planberedningsmall som används för att bedöma inkomna planbeskedsansökningar. De 8 kategorierna är baserat på 3 prioriteringsnivåer. Den första och grundläggande prioriteringsnivån (X) redogör de övergripande förutsättningarna som samtliga alternativ måste förhålla sig till. Det ska poängteras att prioriteringsnivån inte är lägst i den bemärkelsen att den har mindre betydelse, utan mer att den är av en övergripande karaktär. Den andra prioriteringsnivån (II) redogör för de förutsättningar och risker som sannolikt kan hanteras byggt tekniskt eller med strategisk utbyggnad. Den högsta prioriteringsnivån (I) redogör de viktigaste och mest avgörande kriterierna för ändamålet förskoleverksamhet.

Prioriteringsnivå	Rubrikordning	Kategori
X	1	Strategisk planering och styrdokument
X	2	Grön infrastruktur
II	3	Markens förutsättningar
II	4	Teknisk infrastruktur
I	5	Hållbart resande och trafik
I	6	Tillgänglighet
I	7	Störnings och utredningsbehov
I	8	Genomförande och ekonomi

1. Strategisk planering och styrdokument

Huvudfråga: Vad anger de övergripande strategiska dokumenten och styrdokumenterna om tätortens utveckling bland annat när det gäller bostäder och befolkningsutveckling?

2. Grön infrastruktur

Huvudfråga: Vad anger övergripande naturvärdesinventeringar, grönområdesplaner för tätorten?

3. Markens förutsättningar

Huvudfråga: Hur ser markens förutsättningar ut när det gäller stabilitet, risker och tillgänglighet?

4. Teknisk infrastruktur

Huvudfråga: Hur ser den tekniska infrastrukturen ut när det gäller ledningar och risker?

5. Hållbart resande och trafik

Huvudfråga: Hur ser vägstrukturen ut och vilka möjligheter finns det för hållbart resande?

6. Tillgänglighet

Huvudfråga: vilken service finns i närheten? Gångavstånd anses vara inom cirka 500 meter)

7. Störningar och utredningsbehov

Huvudfråga: Vad säger övergripande riskutredningar och är den tillämpbar? (buller och vibrationer, farligt gods, störande verksamheter, översvämning, etc.)

8. Genomförande och ekonomi

Huvudfråga: Hur ser det ut när det gäller ansvarsfördelning, avtal och ekonomiska kostnader?

Alternativ lösning

1.1.1 Platsens förutsättningar

Området består av två fastigheter alldeles intill befintligt skolområde. Idag består platsen av två fastigheter med villabebyggelse med två hus med stora åtgärdsbehov. Området ligger inom T2-sammanhållen bostadsbebyggelse. I norr är terrängen flack och i södra delen är den kuperad.

1.1.2 Tillgänglighet och hållbara transporter

Busshållplatsen Olsfors finns 180 meter norrut från områdesgränsen. Befintligt skolområde ligger alldeles intill.

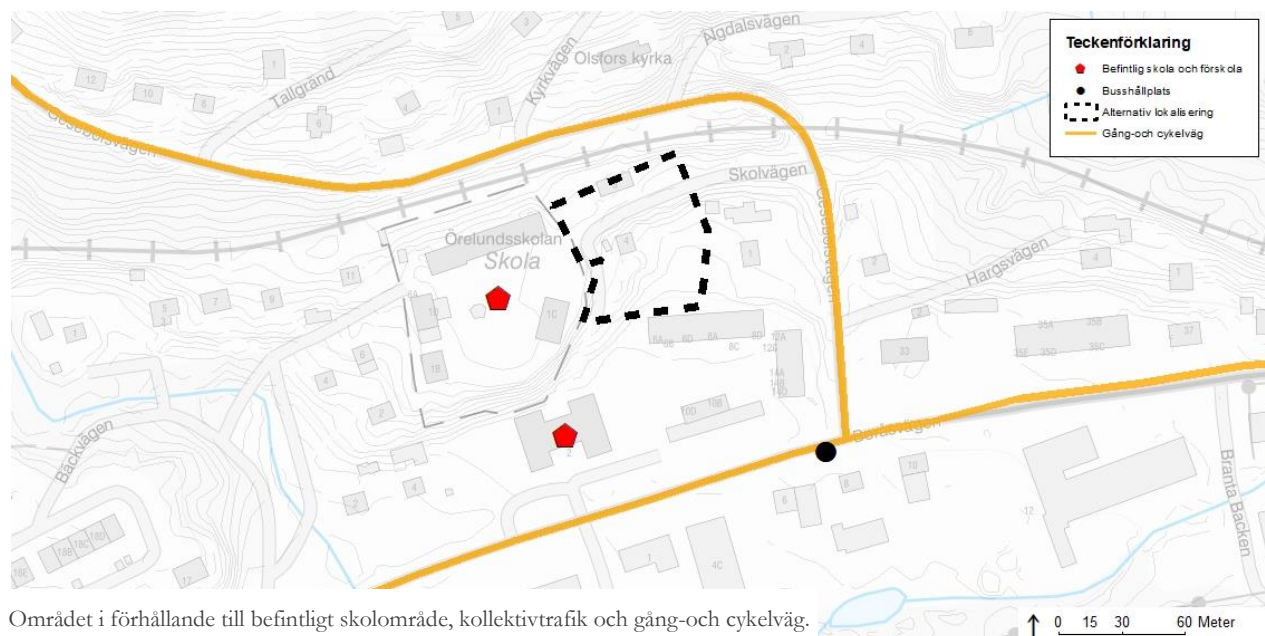
1.1.3 Infrastruktur

Gång-och cykelbana finns längsmed Boråsvägen och Gesebolsvägen, alldeles i närheten av områdesgränsen. Platsen är inom verksamhetsområde för kommunalt VA och dagvatten.

1.1.4 Möjlighet till exploatering

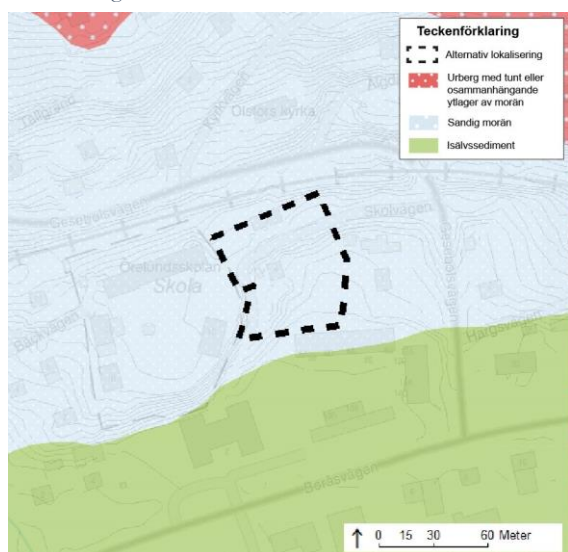
Området ligger inom riskavstånd för farligt gods järnväg. På den norra fastigheten är inte bebyggelse lämplig men parkering får anläggas. På den södra delen kan byggnader uppföras med vissa eventuella säkerhetsåtgärder. Dessa åtgärder utreds genom en riskanalys för farligt gods järnväg i detaljplaneskedet. Trafiken behöver också ses över i detaljplaneskedet.

Närheten till befintligt skolområde gör att stora samnyttjansvinster kan skapas. Detta scenario innebär en utökning av befintligt skolområde

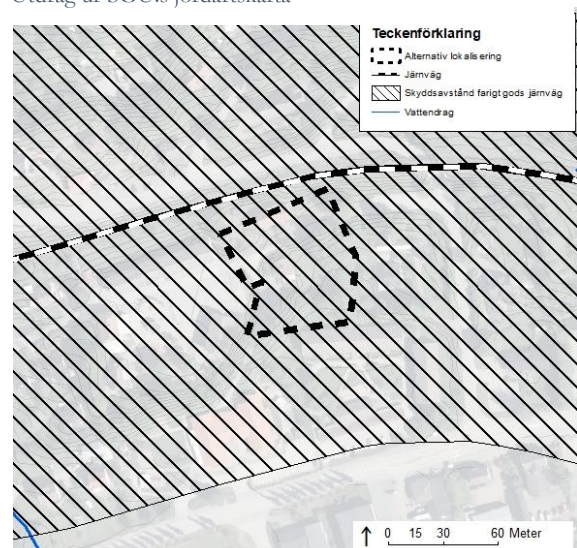

VA och dagvatten.

Utdrag ur SGU:s jordartskarta

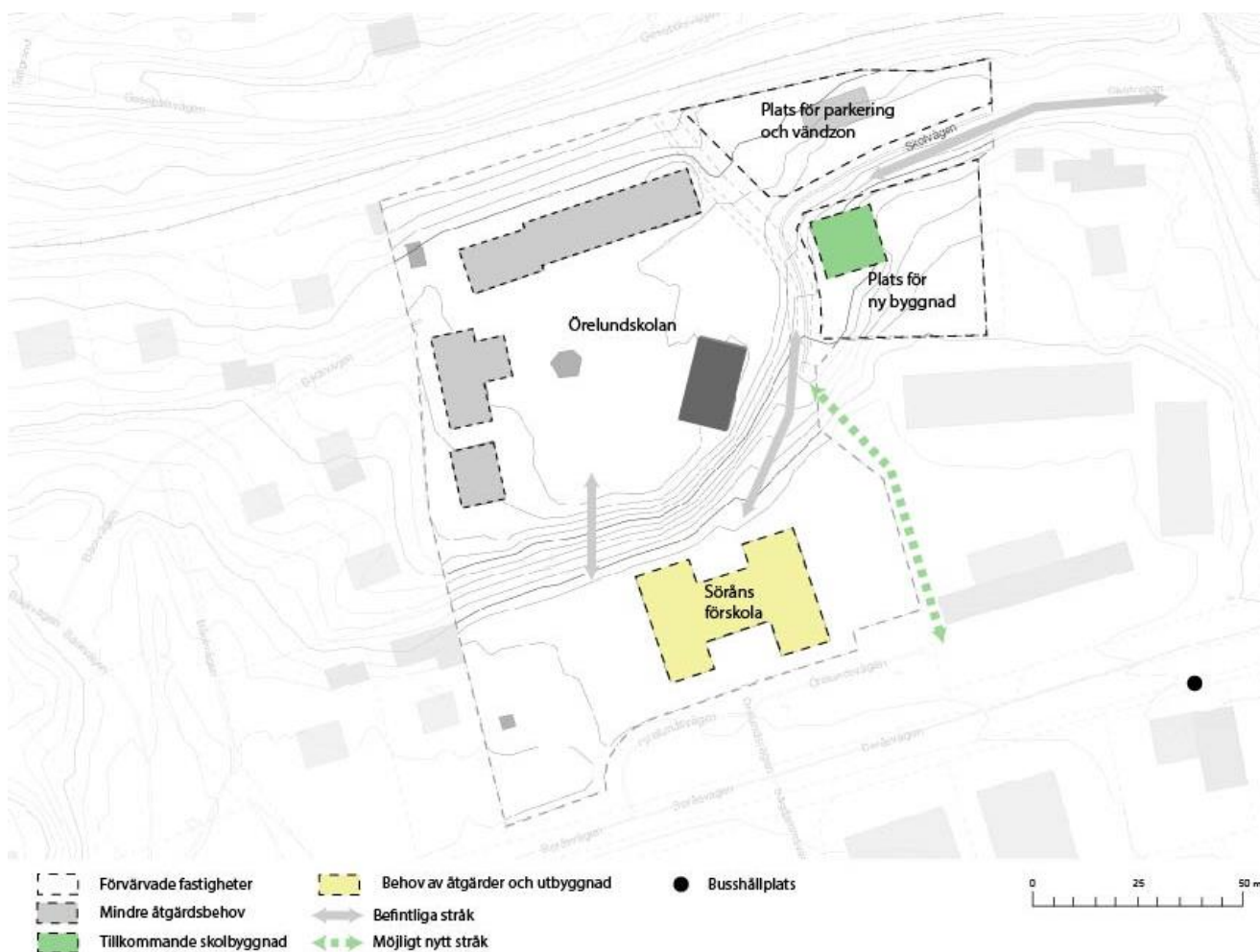

Förutsättningskarta

Bedömnings-grund	Alternativ lösning
1. Strategisk planering och styrdokument Prioriterings-nivå: X	
Översiktsplan 2022	T2- Sammanhållen bostadsbebyggelse
Detaljplan	Detaljplan från 2000 och 1977. Anger bostäder 1-2 våningar.
2. Grön infrastruktur Prioriterings-nivå: X	
Natur- och kulturvärden	Inga kända värden
3. Markens förutsättningar Prioriterings-nivå: II	
Typ av mark	I anspråktaget, villabebyggelse
Topografi	Delvis kuperat
4. Teknisk infrastruktur Prioriterings-nivå: II	
Jordart, risk för ras eller skred?	Nej
Kända markföroreningar	Nej
5. Hållbart resande och trafik Prioriterings-nivå: I	
Anslutning till befintligt vägnät	Ja
Inom verksamhetsområde för VA?	Ja
6. Tillgänglighet och trygghet Prioriterings-nivå: I	
Närhet till kollektivtrafik	Cirka 180 meter
7. Störningar och utredningsbehov Prioriterings-nivå: I	
Närhet till befintlig skola och förskola.	0 meter.
8. Genomförande och ekonomi Prioriteringsnivå: I	
Strandskydd	Nej
Inom riskavstånd farligt gods?	Ja
Utredningsbehov	• Trafik • Riskutredning farligt gods järnväg • Buller- och vibrationsutredning järnväg • Dagvattenutredning
9. Målsättning, tidplan och prioritet Prioriterings-nivå: Y	
Markägande	Kommunalt
Yta	0,4 hektar varav cirka 0,15 kan bebyggas.
Fördyrande omständigheter	Rivning av befintliga byggnader

Tabell med den alternativa placeringens planeringsförutsättningar.

1.1.5 Situationsplan utökat skolområde

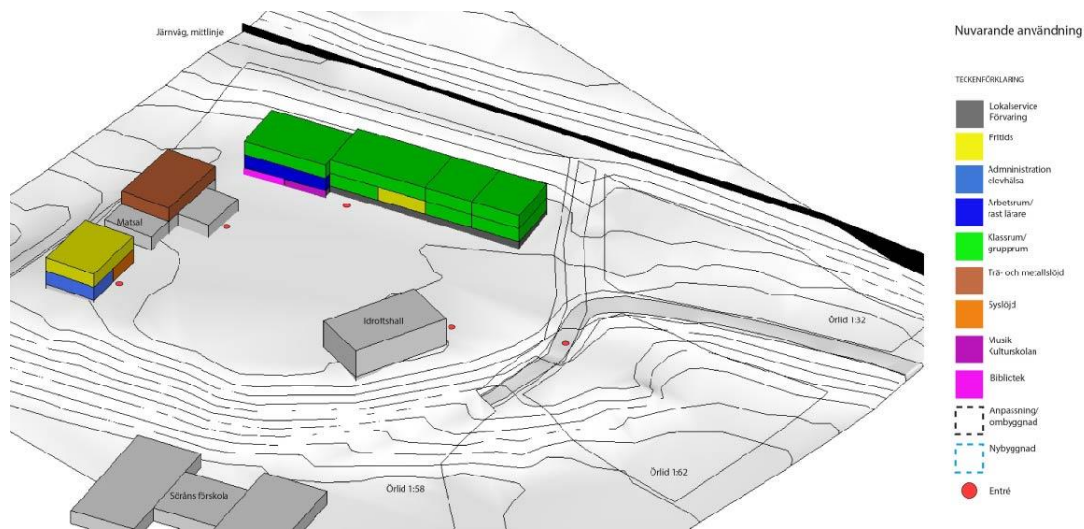

Möjlig utveckling av skolområde

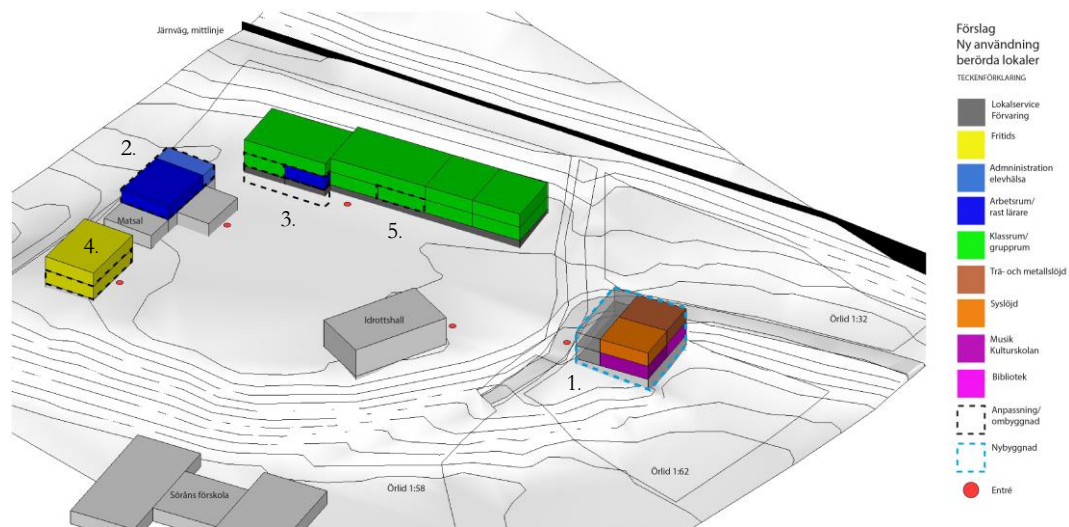
Bilden ovan visar vad en utveckling av befintligt skolområde kan innebära. Förvärvet av fastigheterna innebär att skolområdet kan utökas i öster. I föreslagen utveckling ingår att delar av Örelundskolans lokaler åtgärdas, att de nya fastigheterna ingår i den ny detaljplan för skola samt en mindre utbyggnad av Söråns förskola. På den norra fastigheten kan parkering och vändzon skapas och på den södra fastigheten kan en nybyggnation av skollokaler till Örelundskolan ske. Nytt stråk kan skapas från Boråsvägen till Örelundskolan för att stärka gång- och cykelstråken i området.

Söråns förskolan byggdes om 2012 för att kunna ta emot 80 barn. Verksamheten består av fyra avdelningar fördelad på sex hemvister. Söråns förskola har 814 kvadratmeter inomhusyta och ca 4800 kvadratmeter utomhusyta varav 3823 kvadratmeter är tillgänglig friyta. Beräknat på 80 barn är ytan 10,18 m² per barn inomhus och 48 m² per barn friyta utomhus. Boverkets rekommendation för friyta utomhus är 30-40 m² per förskolebarn. En mindre utbyggnad ses som möjlig då rekommendationerna ändå kommer att uppfyllas samtidigt som hela skolområdet kommer att utökas. Ett utökande av skolområdet ses som positivt för båda verksamheterna.

1.1.6 Exempel nybyggnation Örelundskolan

Nuvarande användning

Förslag möjlig användning och process för åtgärder

På första bilden ses hur skolans lokaler organiseras idag och den andra bilden visar hur användningen av lokalerna kan anpassas om en ny byggnad tillkommer. Nedan följer ett förslag om i vilken ordning åtgärderna kan ske.

1. Extern byggnad byggs, skolverksamheten påverkas inte
2. Träslöjd anpassas till skrivbordsplats för lärare och admin/elevehälsa
3. Lärarnas rast rum anpassas och grupprum/mötesrum tillkommer
4. 1:a vån i Villan blir fritids
5. Tidigare fritidslokal byggs om till grupprum

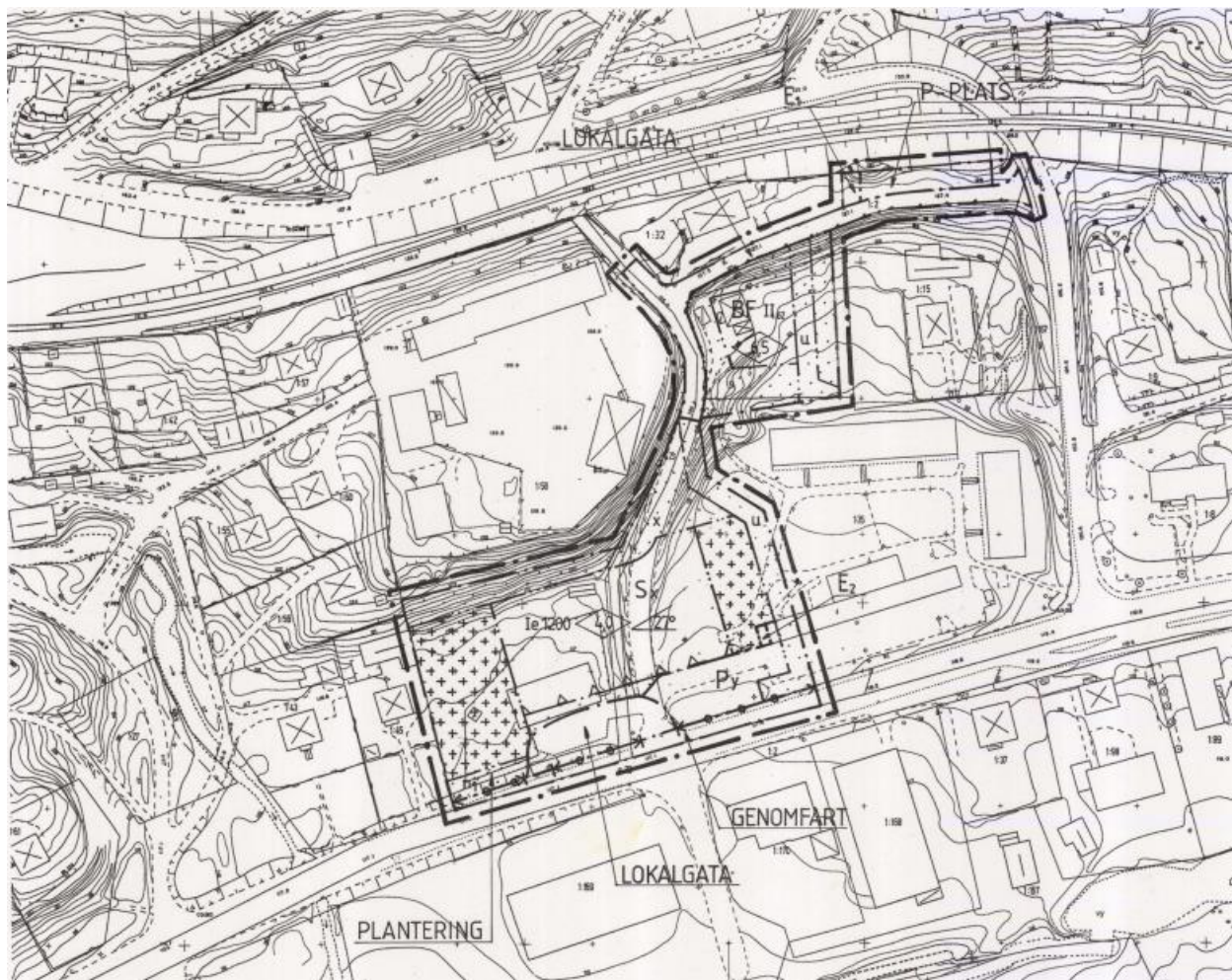
BOLLEBYGDS
KOMMUN

Svar till KSAU

Undersökning för annan användning av byggnad
på Örlid 1:62

Upprättad av Plan-och exploateringsavdelningen

2024-05-20

Urklipp från gällande detaljplan Örlid 1:58 m.fl.

Gällande detaljplan Örlid 1:58 m.fl. upprättades 2000 och innehåller friliggande bostäder och utbyggnad av Örelundskolan, nuvarande Söråns förskola. Fastigheten Örlid 1:62 (Skolvägen 4) ingår i detaljplanen eftersom fastighetsgränserna berördes när detaljplanen Örlid 1:58 m.fl. upprättades. Den ursprungliga detaljplanen, stadsplan del av Örlid 1:167 m.fl. upprättades 1977. Fastigheten Örlid 1:62 som tidigare hade egenskapsbestämmelsen allmänt ändamål fick då användningen bostad. Syftet med detaljplanen var då att tillskapa bostäder. Gällande detaljplan syftar till att möjliggöra uppförandet av en ny skolbyggnad och att skapa bättre utemiljö och nya tillfarter med anslutande parkeringar för skolans personal. Även om den gällande detaljplanens syfte är skola så är det ursprungliga syftet för egenskapsytan på Örlid 1:62 bostad vilket innebär att detta är det syfte som den delen av detaljplanen bör verka för.

2.1 Möjligheter med gällande detaljplan

Egenskapsytan på Örlid 1:62 tillåter friliggande bostäder (BF) med två våningar (II) och en högsta byggnadshöjd om 6,5 meter (6,5). Byggrätten är cirka 500 m². Inom fastigheten finns ett friliggande bostadshus med en area om 93 m² som uppfördes på 70-talet.

Detaljplanen upprättades 2000 och därför ska bestämmelser för bostäder ses såsom dåvarande förklaring av beteckningen löd, vilket blir den förklaring som gällde åren 1996–2001. För

bestämmelsen gäller att boendet skall vara verksamhetens huvudsyfte och dessutom ha varaktig karaktär. I begreppet bostäder ingår fritidshus, både helägda och s.k. andelshus samt genomgångsbostäder, gruppboendestäder och träningsbostäder även om boendet kräver ständig tillsyn av personal. Däremot ingår inte hotell och vandrarhem som är avsedda för tillfällig övernattning. Observera särskilt skillnaden mellan boende och vård. Boendeservice eller områdeskomplement kan ibland prövas som mindre avvikelse om de har ringa omfattning. Boendeservice kan t.ex. gälla butiker, hantverk, daghem eller fritidshem.

3. Avvikelse, ändrad användning eller ändring av detaljplan

Vid avvikelse, ändrad användning eller ändring av detaljplan gäller att huvudsyftet med detaljplanen uppnås. Om en avvikelse är godtagbar eller inte kräver en samlad lämplighetsbedömning i det enskilda bygglovsärendet, både när det gäller åtgärdens lämplighet och i vilken utsträckning den kan anses rymmas inom planens syfte. Godtagbara avvikelser ska enbart ha en så begränsad påverkan att en planändring inte behövs.

Om en bostad (beteckning B) ska bli bibliotek (vilket ingår i beteckningen C, centrum) räknas detta som en väsentlig ändring och ändringen är därför bygglovspliktig. Bygglovshandläggare behöver alltså utreda om byggnaden lämpar sig för den nya användningen och ställa de krav som krävs för användningen centrum (C). Den ändrade lokalen eller byggnaden utvärderas efter dagens krav och behöver anpassas efter dessa inom viss rimlighet. När privata lokaler ska bli offentliga ställs ofta krav på ventilation och tillgänglighet.

Vid ändring av detaljplaner ska kommunen tillämpa motsvarande förfarande som används för att ta fram en ny detaljplan. En ändring av detaljplan måste rymmas inom syftet med den ursprungliga detaljplanen och processen följer samma steg som vid framtagandet av en ny detaljplan.

4. Förvaltningens bedömning

Förvaltningen gör bedömningen att Örlid 1:62, Skolvägen 4 med byggnad är lämpad att användas för det nuvarande syftet, bostadsändamål. Detta eftersom syftet med den delen av detaljplanen är bostäder och att avvikelse, ändrad användning eller ändring av detaljplan därför inte kommer att godtas vid en bygglovsprocess. Vidare bör det nämnas att vid ändring av användning ställs byggnadstekniska krav på byggnaden utifrån dagens byggnormer och tillgänglighetskrav. En ändrad användning skulle därför medföra omfattande anpassningsbehov för att klara dagens krav gällande exempelvis ventilation och tillgänglighet.

Kapacitetsutredning

Töllsjöskolan och Örelundskolan

2019-11-12

Skriven av Emma Björk

Granskad av Viktor Dahlgren

Innehållsförteckning

Bakgrund, uppdrag och genomförande	3
Kartbild över de befintliga skolorna	4
Överblick av kommunens organisation	5
Utbildningsförvaltningens olika uppdrag	6
Verksamheten på Töllsjöskolan	7
Verksamheten på Örelundskolan	9
Metod för kapacitetutredning	11
Utrymmen som samnyttjas eller har annan verksamhet	12
Kapacitetutredning av Töllsjöskolan	13
Kapacitetutredning av Örelundskolan	14
Slutsats och summering	15
Förslag på framtida utredningar	16
Begreppsdefinitioner och beräkningsförutsättningar	17

Bakgrund, uppdrag & genomförande

Bollebygd kommun har cirka 9 500 invånare och har de senaste åren haft en positiv befolkningsutveckling. Invånarna bor till stor del i Bollebygds tätort (ca. 4 200) och är i övrigt utspridda i orterna Olsfors, Hultafors och Tölsjö med omnejd.

I kommunen finns fem kommunala skolenheter (fyra stycken för årskurserna F-6 och en för 7-9) samt en fristående grundskola (F-6). Kapacitetsutredning har tidigare genomförts för Bollebygdskolan F-3, Bollebygdskolan 4-6 och Bollebygdskolan 7-9. Nu vill kommunen utreda de två resterande kommunala skolorna, Tölsjöskolan F-6 och Örelundskolan F-6. Utredningen syftar till att ge en enhetlig bild av kommunens grundskolor.

Uppdraget

NIRAS Sweden AB har fått i uppdrag att utreda kapaciteten av Tölsjöskolan och Örelundskolan.

Uppdraget ska utreda kapaciteten i de befintliga skollokalerna för att säkerställa nuläget för Tölsjöskolan och Örelundskolan.

Följande frågeställningar ska besvaras i kapacitetsutredningen:

1. Tölsjöskolans möjlighet att inrymma samtliga elever i årskurs F-6 enligt nuvarande elevantal och antal paralleller.
2. Örelundskolans möjlighet att inrymma samtliga elever i årskurs F-6 enligt nuvarande elevantal och antal paralleller.

Kapaciteten utreds objektivt med hjälp av en beprövad beräkningsmodell som ger en detaljerad bedömning av de befintliga skolornas kapacitet utifrån olika lokalfunktioner. De lokalfunktioner som bedöms är:

- Teorisalar/klassrum
- Matsal
- Toaletter
- NO-salar
- Träslöjdssal
- Syslöjdssal
- Musiksal
- Hemkunskapssal
- Idrottssal
- Grupprum

Genomförande & disposition

NIRAS är anlitade av Samhällsbyggnadsförvaltningen i Bollebygds kommun och uppdraget har utförts i nära samarbete med Utbildningsförvaltningen.

Verksamhetsrepresentanter från de befintliga skolorna har varit delaktiga i uppgiftslämnandet till rapporten.

Inledande del av rapporten består av bakgrund och metod följt av de kapacitetutredningar som har utförts på Tölsjöskolan och Örelundskolan. I slutet av rapporten finns en definitionslista som kan vara till hjälp för läsaren.

Emma Björk

+46 (0) 31 792 26 17

emma.bjork@niras.se

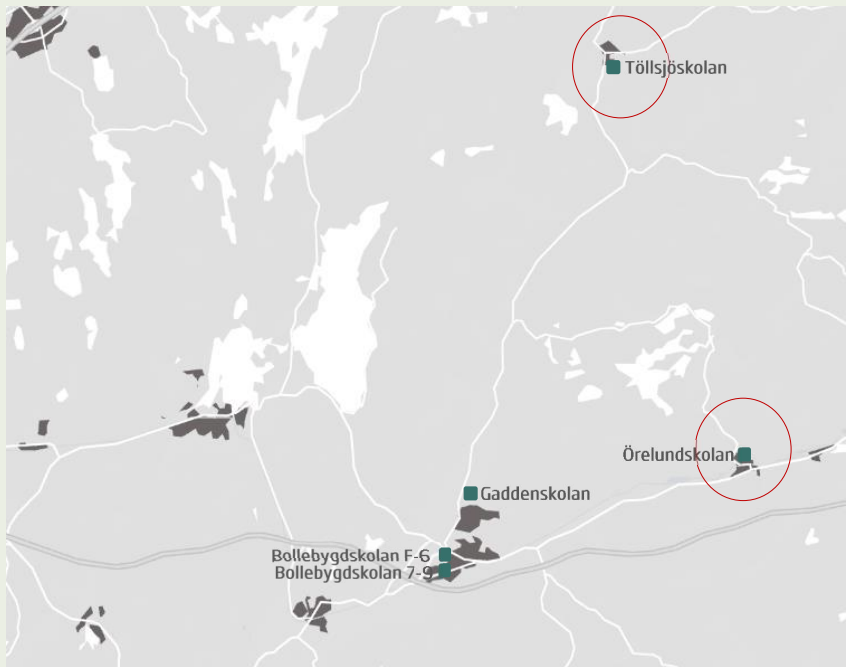
NIRAS och Facility Management

NIRAS är ett danskt stiftelseägt bolag som bedriver konsultverksamhet inom bygg- och fastighetsbranschen. NIRAS i Sverige är ett ledande bolag inom byggprojektledning, fastighetsutveckling, hyresgästrådgivning, miljö och internationellt utvecklingsarbete.

NIRAS FM, tidigare FM Konsulterna, är specialiserade på rådgivning inom Facility Management (FM), lokalresursplanering, lokalförsörjning och upphandling.

www.niras.se

Kartbild över de befintliga skolorna

Det finns fem kommunala skolenheter i Bollebygds kommun (fyra stycken för årskurserna F-6 och en för 7-9) samt en fristående grundskola (F-6).

- Bollebygdskolan F-3
- Bollebygdskolan 4-6
- Töllsjöskolan F-6
- Örelundskolan F-6
- Bollebygdskolan 7-9
- Gaddenskolan F-6 (fristående)

Kartan visar alla grundskolorna i kommunen men kapacitetsutredningen omfattar Töllsjöskolan F-6 och Örelundskolan F-6 som ringas in på kartan.

Se tabell 1 för en överblick av vilka stadier och antal paralleller som finns på skolorna idag.

Paralleller 2018	F	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Töllsjöskolan	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
Örelundskolan	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
	2	2	2	2	2	2	2	-	-	-	14

Tabell 1 - Antal paralleller 2018 efter årskurs

Överblick av kommunens organisation

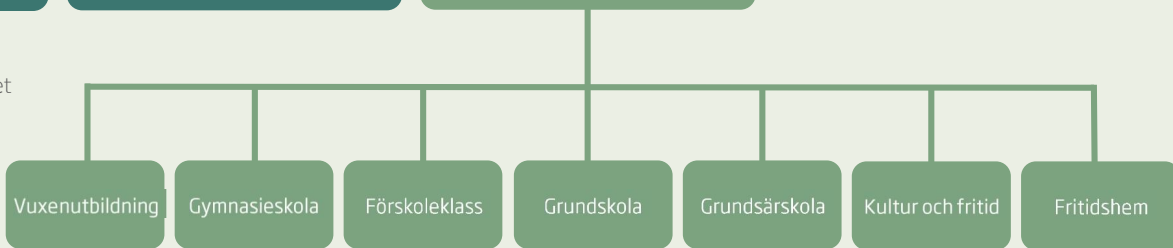
Kommunstyrelseförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Socialförvaltningen

Utbildningsförvaltningen

I figuren ovan illustreras Bollebygds kommuns fyra förvaltningar. I denna rapport utreds Töllsjöskolan F-6 och Örelundskolan F-6 vilket ligger under Utbildningsförvaltningens uppdrag för förskoleklass, grundskola och grundsärskola. I Utbildningsförvaltningens uppdrag finns även fritidshem samt kultur och fritid.

Töllsjöskolan F-6

Örelundskolan F-6

Utbildningsförvaltningens olika uppdrag

Uppdrag grundskola, grundsärskola och förskoleklass

Enligt Skollagen är syftet med utbildningen att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barn och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Grundskolan ska ge eleverna kunskaper och värden samt utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Hemkommunen ansvarar för att utbildning i förskola, förskoleklass, grundskolan och grundsärskolan kommer till stånd för alla som enligt Skollagen har rätt till respektive skolform och inte fullgör sin skolgång på annat sätt.

Inom grundskoleverksamheten ingår även förskoleklass som, likt förskolan ska förbereda barnet för fortsatt utbildning. Utbildningen ska bedrivas under ett läsår och är sedan 2018 obligatorisk för samtliga barn i Sverige.

Lokalbehov grundskola

För grundskola finns behov av lokaler att använda under dagtid på veckodagar. Riktvärde för lokalanvändning per elev för nybyggnation är 10 m² per elev i Bollebygds kommun. I riktvärdet ingår inte idrottshall och matsal.

Uppdrag fritidshem

Enligt skollagen skall fritidshemmet erbjuda barnen en meningsfull fritid. Förutsättningar för att barnen skall uppleva fritiden som meningsfull är att verksamheten är trygg, rolig och stimulerande där lek och skapande får stort utrymme och formas utifrån barnens ålder, mognad, behov, intressen och erfarenheter. Det är viktigt att verksamheten är varierad med inslag av lek, fysisk aktivitet och skapande verksamhet.

Lokalbehov fritidshem

För fritidshem finns behov av att nyttja lokaler morgon, eftermiddag/kväll samt heldagar på lov. Idag samnyttjas lokalerna för grundskola och fritidshem.

Verksamheten på Töllsjöskolan F-6

På Töllsjöskolan går det idag 119 elever. På grund av det stora upptagningsområdet får många av eleverna skolskjuts. Verksamheten upplever att skolan är stor, med mycket utrymme per elev och en stor skolgård där goda möjligheter till utomhusidrott finns. Skolan byggdes om till en F-9 skola 1997-1998 men är idag en skola för årskurserna F-6. Under 2008-2009 renoverades skolan.

Det totala elevantalet på Töllsjöskolan beräknas de kommande tre till fyra åren vara ungefär på samma nivåer som idag, därefter är prognosen vikande. Det bör observeras att utifrån Bollebygds befolkningsprognos går det inte att utläsa prognoserna för respektive ort vilket gör att prognosen är osäker. I Töllsjö finns en detaljplan antagen för 20 lägenheter vilket verksamheten tror skulle kunna påverka behovet av skolplatser.

Vid intervjuer med verksamheten anges klassrummen för årskurs 1-3 fungera bra. Däremot finns ett klassrum för mellanstadiet som skärmas av med vikvägg som fungerar sämre. Detta kommer att åtgärdas med en ljudisolerad vägg. Förskoleklassen och fritidshem delar lokaler vilket fungerar bra då förskoleklassverksamheten slutar när fritidsverksamheten börjar.

På skolan finns en hemkunskapssal som inte nyttjas, detta då eleverna i årskurs 6 har hemkunskapsundervisning på Bollebygds skolan 7-9. Verksamheten har planer på att nyttja utrymmet till fritidshem och erbjuda aktiviteter som lockar de äldre eleverna.

Vidare upplever verksamheten att det saknas vissa förvaringsmöjligheter på skolan. Uteredskap finns i ett förråd inomhus som personal måste låsa upp och bollar förvaras i klassrum. En del av träslöjdssalen har byggts om till ett städförråd.

Verksamheten anger att personalrummet som finns på skolan är trångt och att arbetsplatser inte finns för alla lärare. Idag används klassrummen som arbetsplatser men framöver kommer det inglasade konferensutrymmet att bli personalarbetsplatser. Konferenser kommer fortsatt att hållas i klassrum.

Vidare lyfter verksamheten upp att matsalen är liten. Eleverna äter i tre matlag mellan 11.00 - 12.30. Ljudnivån blir hög i matsalen, delvis på grund av det hårda materialet som finns i matsalen såsom stengolvet samtidigt som störande ljud från köket förekommer. En annan synpunkt verksamheten lyfter fram är att rörelsehindrade inte själva kan hämta mat då det finns en trappa i matsalen.

Biblioteket är öppet för skolan och för allmänheten en dag i veckan fram till klockan 19.00. Framöver kommer biblioteket att hålla, det som kallas "meröppet". Då kan allmänheten låna böcker utan att biblioteket är bemannat.

Idrottshall som eleverna på Töllsjöskolan har undervisning i nyttjas även av olika föreningar.

Snabbfakta om skolan idag

Elever 18/19	119
Antal klasser	7
m ² utbildningslokaler (bruksarea)	2 419 m ² *
Lokaleffektivitet(m ² /elev) 18/19	20,3 m ²
Ytterligare lokalytor	Idrottshall Matsal
För "m ² utbildningslokaler" har dessa lokalytor subtraherats från den totala lokalytan	

*Avser lokaler som nyttjas av skolverksamheten exklusive idrottshall och matsal.

Verksamheten på Töllsjöskolan – identifierade flaskhalsar

Vid intervjuer med verksamheten på Töllsjöskolan har ett antal flaskhalsar identifierats. Dessa sammanställs i rutorna.

Slöjdsalar

Idrottshall låg tidigare i det utrymme där textil- och träslöjd idag finns. Det höga taket bidrar till dålig akustik och trots försök att dämpa ljudnivån genom att hänga upp saker är akustiken fortsatt dålig.

Förvaring

Verksamheten upplever att det finns en viss begränsning till förvaring. Bollar förvaras i hemklassrum och stora schackpjäser förvaras på toaletter. En del av träslöjdssalen har byggts om till städförråd.

Personal, arbets- och konferensrum

Verksamheten anger att det är svårt att hitta rum för att ta enskilda samtal med t.ex. föräldrar. Idag nyttjas hemklassrum som arbetsrum för lärare som saknar arbetsplatser. Konferensrummet som finns idag ska göras om till personalarbetsplatser. Konferens kommer fortsatt att hållas i klassrum.

Utformning av lokalerna

Verksamheten upplever att det är långa transportsträckor och passager för att ta sig mellan skolans olika delar vilket lockar till spring. Skolan har också utrymmen (t.ex. stora passager) som inte kan nyttjas på grund av utformningen.

Parkering och trafik

På ena sidan skolan finns parkeringsplatser som ofta är lediga. Den andra parkeringen som finns på skolområdet blir däremot full snabbt. Vid idrottshallen upplever verksamheten en otrygghet då elever som ska ha idrottsundervisning måste korsa en trafikerad väg. Idag har man satt upp betonggrisar för att göra vägen säkrare. Mellan kyrkan och skolan kör även tung trafik.

Ett av klassrummen (mellanstadiet)

Ett av klassrummen som nyttjas av mellanstadiet fungerar inte bra då det avskiljs med vikvägg. Detta kommer att åtgärdas.

Tillgänglighet matsal

Matsalen är inte tillgänglighetsanpassad för funktionshindrade, trappa gör att rullstolsburna t.ex. inte kan hämta mat själv. Det hårda materialet som finns i matsalen upplever verksamheten bidrar till en dålig ljudmiljö.

Verksamheten på Örelundskolan F-6

På Örelundskolan går idag 156 elever. Upptagningsområdet är stort och många elever åker med skolskjuts till skolan från t.ex. från Hultafors och Gesebol. Elevprognosen visar att elevantalet totalt sett kommer att vara ungefär på samma nivåer som idag under de närmsta två åren för att sedan minska. Det bör observeras att utifrån Bollebygds kommuns befolkningsprognos kan man inte utläsa prognosen för respektive ort vilket gör att prognosen är osäker.

Verksamheten på Örelundskolan upplever att klassrummen på skolan är bra. Dessa renoverades för cirka sex år sedan och då fick varje klassrum ett grupprum. Undervisning i specialämnena sker i hemklassrummen. Fritidshem är delvis integrerad i skolans lokaler vilket gör att material måste tas bort och ställas fram på förmiddagen och eftermiddagen. På fritidshemmet är cirka 90 elever inskrivna idag. Förvaring på skolan finns i källare som nyttjas av hela kommunen.

Förskoleklassen håller till i Guldgruvan, en fristående byggnad som från början var en lärarbostad. Där finns inga hemklassrum utan bara textilslöjdsal och mindre rum. Lokalerna har tidigare nyttjats av både förskoleklass och förskola. Idag nyttjas textilslöjdsalen av förskoleklassen vilket innebär att när andra klasser ska ha textilslöjd måste förskoleklassen ha idrott eller vara utomhus. Till hösten kommer förskoleklassen att flytta in till skolbyggnaden – till lokaler som fritidshemmet nyttjar idag.

I matsalen äter eleverna i tre matlag, mellan 11.00– 12.30. Matsalen fungerar, men upplevs trång och högljudd. Köket är litet och buller förekommer från disk. Matsalen hyrs ibland ut till förlärföreningen.

Vidare upplever verksamheten brister kopplat till arbetsrummet som finns på skolan. Detta rum nyttjas även som konferensrum. Verksamheterna som delar utrymme stör varandra framförallt när lärarna har konferens på eftermiddagarna och fritidshemmet är igång och ska kopiera papper eller hämta saker i arbetsrummet. Fördelen är att personalen får mycket kontakt med varandra genom att sitta tillsammans.

Verksamheten upplever att det saknas samtalsrum. Det samtalsrum som finns är litet och lyhört. Personal tar idag samtal i t.ex. Guldgruvan där också rektorn sitter.

Vidare konstaterar verksamheten att idrottshallen är gammal, golvet har gjorts om och slipats då verksamheten haft problem med flisor. Även fönstren är utbytta. Det finns ett omklädningsrum för flickor och ett för pojkar. Omklädning för elever som inte vill byta om bland andra elever finns i ett förråd där det finns dusch och skåp. Däremot saknas bås eller draperi i duschutrymmet. Verksamheten konstaterar även att ingång till idrottshallen och omklädningsrum inte är tillgänglighetsanpassad då omklädningsrum ligger i källaren och hallen ligger en halv trappa upp. På kvällar nyttjas ibland idrottshallen av idrottsklubbar.

Utomhusidrott sker på rastgården. Verksamheten upplever att rastgården är liten. Tillgång till Eriksdalsparken finns för att utföra olika aktiviteter.

Snabbfakta om skolan idag

Elever 18/19	156
Antal klasser	7
m² utbildningslokaler (bruksarea)	1 351 m²*
Lokaleffektivitet (m²/elev) 17/18	8,7 m²
Ytterligare lokalytor	Idrottshall Matsalbyggnad plan 1 (plan 2 ingår där tråslöjdsal finns) Guldgruvan (syslöjdsalens area ingår) Del av källare (drift- och skyddsutrymmen)

*Avser lokaler som nyttjas av skolverksamheten exklusive idrottshall och matsal.

Verksamheten på Örelundskolan – identifierade flaskhalsar

Vid intervjuer med verksamheten på Örelundskolan har ett antal flaskhalsar identifierats. Dessa sammanställs i rutorna.

Samtalsrum

Verksamheten upplever att det är svårt att hitta utrymmen att tala enskilt. Samtalsrummet som finns på skolan är lyhört och litet.

Musiksal och bibliotek

I källaren finns ett rum som nyttjas till musikundervisningen. Rummet är inte ljudisolerat och saknar tillräckligt med dagsljus. Även biblioteket finns i källaren, tidigare var biblioteket öppet för allmänheten och har legat i Sörån där förskolan idag bedrivs och på vinden.

Järnväg och trafik

Skolan ligger nära järnvägen, staket finns på skolområdet men saknas i anslutning till skolområdet. Vid skolan kör också tunga fordon.

Parkering

På skolområdet finns inte tillräckligt med parkeringsplatser. Klagomål från föräldrar har inkommit avseende parkeringssituationen. Möjlighet till parkering finns vid Missionskyrkan men denna blir snabbt full. Vissa föräldrar kör in och lämnar sina barn ända in vid skolan från skolvägen vilket kan vara farligt för barn som promenerar på den smala vägen. Ibland parkerar föräldrar även från andra hållet (Bäckvägen) vilket gör att lastbilar inte kan leverera varor.

Textilslöjd

Förskoleklassen håller till i Guldgruvan där ett av rummen de nyttjar är textilsalen. När andra klasser ska ha textilslöjd måste förskoleklassen ha idrott eller vistas utomhus.

Personal-, arbets- och konferensrum

Konferensrum och arbetsrum ligger i samma utrymme vilket leder till störningar. När förskoleklassen till hösten flyttar in i skolbyggnaden finns tankar om att Guldgruvan kan nyttjas som konferensrum och för att ostört kunna ta t.ex. samtal. Även personalrummet anges vara trångt.

Dörrar

Alla elever går in och ut genom samma dörr. Högst tryck blir det på morgonen då alla elever börjar samtidigt. På rasterna försöker rektorn lägga schemat så att inte alla elever går ut på samma gång. Till hösten har det varit svårt att planera för detta vilket innebär att pedagoger kommer att få hålla kvar elever i några minuter för att inte alla ska gå ut samtidigt.

Matsal

Verksamheten upplever att matsalen är trång och att det är dålig ljudmiljö. Tillagningsköket anges vara otillräckligt.

Metod för kapacitetsutredning

NIRAS kapacitetsmodell har använts på de befintliga skolbyggnaderna som en gemensam måttstock för lokalernas kapacitet. Beräkningarna utgår från en mängd uppgifter som samlats in från Samhällsbyggnadsförvaltningen, Utbildningsförvaltningen samt rektorer eller andra verksamhetsrepresentanter:

- Lokalernas storlek och disposition
- Elevprognos
- Ritningar och rumsförteckningar
- Ramtimplan
- Lektionstider
- Skolans öppettider
- Andel av undervisning i specialsäl
- Hel- och halvklassundervisning
- Användning av hemklassrum i olika åldrar

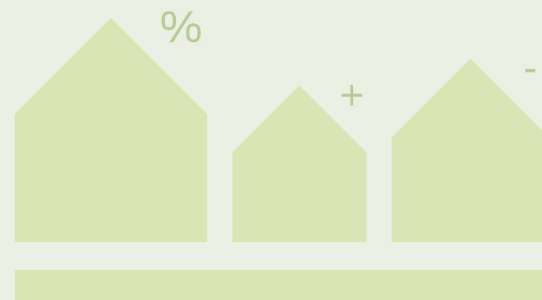
Utifrån denna information beräknas lokalens kapacitet utifrån hur många klasser som kan tas emot, och i vissa fall antal elever.

De lokalfunktioner som analyseras är:

- Teorissalar och hemklassrum (*antal klasser*)
- Grupprum (*antal klasser*)
- Bildsal (*antal klasser*)
- Hemkunskapssal (*antal klasser*)
- Idrottshall (*antal klasser*)
- Musiksal (*antal klasser*)
- NO-säl (*antal klasser*)
- Teknisal (*antal klasser*)
- Slöjdsäl (*antal klasser*)
- Matsäl (*antal elever*)
- Toaletter (*antal elever*)

Den beräknade kapaciteten ställs sedan mot vilka klasser och elever som nyttjar de olika lokalfunktionerna och ger därmed en beräknad över-/underkapacitet av hur lokalfunktionen nyttjas. Resultatet är ett underlag för att analysera olika typer av förändringar som kan förbättra lokalanvändningen, t.ex.:

- Förändringar i schemaläggning för att balansera nyttjandet av olika lokalfunktioner
- Konvertera olika lokalfunktioner till de som behövs enligt nuvarande undervisningsmetodik
- Ny- och tillbyggnationer

Utrymmen som samnyttjas eller har annan verksamhet

Hemkunskap

Årskurs 6 på Töllsjöskolan och Örelundskolan nyttjar hemkunskapssalarna i Bollebygdskolan 7–9.

Slöjd

På Örelundskolan nyttjar förskoleklassen textilsalen i Guldgruvan. Guldgruvan har tidigare nyttjats av både förskoleklass och förskolan. Till hösten kommer förskoleklassen att flytta in till skolbyggnaden.

Språkval

Årskurs 6 på Örelundskolan och Töllsjöskolan har språkval på Bollebygdskolan 7–9.

Bibliotek

Biblioteket på Töllsjöskolan är öppet för allmänheten. Biblioteket på Örelundskolan har tidigare varit öppet för allmänheten men är inte det längre vilket anges vara på grund av att lokalen inte är anpassad.

Matsal

På Örelundskolan hyr ibland föräldraföreningen matsalen.

Idrottshall

Annan verksamhet nyttjar idrottshallarna på Töllsjöskolan och Örelundskolan.

Fritidshem

Fritidshem på Töllsjöskolan och Örelundskolan är integrerad i skolans lokaler.

Särskola

Det finns elever inskrivna i grundsärskolan men eleverna är integrerade i grundskolans klasser.

Personalrum

All personal delar rum.

Kommunövergripande funktioner

På både Töllsjöskolan och Örelundskolan delar elevhälsa (skolsköterska och kurator) på ett rum vilket innebär att de inte kan vara på skolorna samtidigt. Administratören har ingen egen arbetsplats på skolorna, verksamheten upplever att det är lättare för administratören att hitta plats på Töllsjöskolan än på Örelundskolan.

F-6

F-6

Töllsjöskolan F-6

119 elever 2 419 kvm BRA 20,3 kvm/elev

F-6

Elevprognos, klasstorlek & lokaleffektivitet

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Elever	119	120	120	115	105	98	87	90	83	82	83
Klasser	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Klasstorlek	17	17	17	16	15	14	12	13	12	12	12
kvm/elev	20,3	20,2	20,2	21,0	23,0	24,7	27,8	26,9	29,1	29,5	29,1

Kapacitet

Lokalfunktion	Antal	Kapacitet (klasser)
Klassrum	7 st.	7
varav teorisalar	-	-
varav hemklassrum	8 st.	8
Grupprum	7 st.	7
Bildsal	-	-
Hemkunskapssal	-	-
Gymnastiksal	1 st.	15
Musiksal	1 st.	14
NO-sal	-	-
Tekniksal	-	-
Slöjdsal*	2 st.	18
Lokalfunktion	Mängd	Kapacitet (elever)
Matsal	95 m ²	190
Toaletter	17 st.	255

Nyttjare 2018/2019

F	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Σ
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
Har bild i hemklassrum.										-
Nyttjar hemkunskapssal i Bollebygdskolan 7-9.										-
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	5
Har NO i hemklassrum.										-
Har teknik i hemklassrum.										-
-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	4
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	119
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	119

Över- / underskott

Klasser 2018 (+/-)	Klasser 2028 (+/-)
+0	+0
-	-
+0	+0
+1	+1
-	-
-	-
+8	+8
+9	+9
-	-
-	-
+14	+14
Elever 2018 (+/-)	Elever 2028 (+/-)
+71	+107
+136	+172

NIRAS analys

I dagsläget har Töllsjöskolan en parallell för samtliga årskurser i F-6. Under prognostiden förväntas antalet klasser vara detsamma, däremot beräknas elevantalet att minska från 119 elever år 2018 till 83 elever år 2028. Den genomsnittliga klasstorleken beräknas därmed minska från 17 elever per klass till 12 elever.

Töllsjöskolan har idag ett överskott för samtliga lokalfunktioner med undantag från hemklassrum som precis klarar dagens antal klassantal (7 st.). Eftersom antalet klasser kommer att vara detsamma under prognosperioden kommer över-/underskottet inte att förändras för salarna. Hemklassrum har en ventilationskapacitet som klarar nuvarande och elevprognosens förväntade klasstorlekar. Däremot kommer överskottet i både matsalen och toaletterna att öka, från 71 elever i överskott 2018 till 107 elever i överskott år 2028 i matsalen. För toaletterna ökar överskottet med 36 elever under prognostiden.

Vidare har matsalen på Töllsjöskolan en kapacitet på max 47 personer utifrån ventilation. Idag äter elever i tre matlag vilket innebär att antalet personer i matsalen inte överstiger ventilationens kapacitet.

På Töllsjöskolan finns en hem- och konsumentkunskapssal som inte nyttjas då elever i årskurs 6 har undervisning på Bollebygdskolan 7-9. Denna sal beräknas ha en kapacitet på 8 klasser utifrån ramtimplanen och klasstorlekar.

Det högsta överskottet finns i musiksal (9 klasser). Förskoleklassen har idag musikundervisning i hemklassrum. Den lokalfunktion som har näst högst överskott är gymnastiksal. För gymnastiksal har den utökade timplanen om 20 timmar per år för idrott och hälsa tagits med i beräkningarna.

*Slöjdsalar omfattar en träslöjdsal och en syslöjdsal.

Örelundskolan F-6

156 elever 1 351 kvm BRA 8,7kvm/elev

F-6

Elevprognos, klasstorlek & lokaleffektivitet

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Elever	156	156	156	154	148	139	129	128	125	128	129
Klasser	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Klasstorlek	22	22	22	22	21	20	18	18	18	18	18
kvm/elev	8,7	8,7	8,7	8,8	9,1	9,7	10,5	10,6	10,8	10,6	10,5

Kapacitet

Lokalfunktion	Antal	Kapacitet (klasser)
Klassrum	10 st.	10
varav teorisalar	-	-
varav hemklassrum	10 st.	10 st.
Grupprum	6 st.	6
Bildsal	-	-
Hemkunskapssal	-	-
Gymnastiksal	1 st.	15
Musiksal	1 st.	14
NO-sal	-	-
Tekniksal	-	-
Slöjdsal	2 st.	18
Lokalfunktion	Mängd	Kapacitet (elever)
Matsal	80 m ²	160
Toaletter	22 st.	330

Nyttjare 2018/2019

F	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Σ
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
Har bild i hemklassrum.										-
Nyttjar hemkunskapssal i Bollebygdskolan 7-9.										-
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	7
-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	5
Har NO i hemklassrum.										-
Har teknik i hemklassrum.										-
-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	4
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	156
1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	156

Över- / underskott

Klasser 2018 (+/-)	Klasser 2028 (+/-)
+0	+0
0	0
+0	+0
-1	-1
-	-
-	-
+8	+8
+9	+9
-	-
-	-
+14	+14
Elever 2018 (+/-)	Elever 2028 (+/-)
+4	+31
+174	+201

*Slöjdsalar omfattar en träslöjdsal och en syslöjdsal.

NIRAS analys

I dagsläget har Örelundskolan en parallell för samtliga årskurser i F-6. Under prognostiden förväntas antal klasser vara detsamma, däremot kommer elevantalet att minska från 156 elever år 2018 till 129 elever år 2028. Den genomsnittliga klasstorleken beräknas därmed minska från 22 elever per klass till 18 elever. Antalet klassrum klarar precis att försörja dagens antal klasser (7 st.) Hemklassrum har en ventilationskapacitet som klarar nuvarande och elevprognosens förväntade klasstorlekar.

Kapacitetsanalysen omfattar skolbyggnaden, matsalsbyggnaden och textilsalen som finns i Guldgruvan. De rum som förskoleklasser nyttjar i Guldgruvan tas ej med i beräkningarna, detta för att det inte finns några hemklassrum i byggnaden och för att förskoleklassen till hösten ska flytta in till skolbyggnaden. Förskoleklassen kommer att ha undervisning i de lokaler som fritidshemmet idag nyttjar (ett hemklassrum och ett intilliggande rum som är avsett för fritidsverksamheten.)

Örelundskolan har ett underskott på grupprum med en klass, däremot kommer förskoleklassen till hösten kunna nyttja fritidshemmets rum som ligger vägg i vägg med hemklassrummet. Det högsta överskottet har musiksalen (9 klasser). Idag nyttjas ett rum i källaren som musiksal, detta rum uppfyller inte kraven för denna typ av verksamhet. Verksamheten anger att det inte är tillräckligt med dagsljus och att rummet inte är ljudisolerat. Beräkningarna är gjorda utifrån att förskoleklass har musikundervisning i hemklassrum.

Gymnastiksalen har ett överskott på 8 klasser. För gymnastiksal har den utökade timplanen om 20 timmar per år för idrott och hälsa tagits med i beräkningarna. Även syslöjdsalarna har ett överskott, däremot har verksamheten angett att träslöjdsalen är större än vad textilsalens är.

Så länge antalet klasser är detsamma som idag kommer över-/underskottet inte förändras. Däremot går det att utläsa att både matsalen och toaletternas överskott kommer att öka. För matsalen från 4 elever i överskott 2018 till 31 elever i överskott år 2028. Matsalen har en kapacitet på max 77 personer utifrån ventilation, elverna åter i tre matlag.

Slutsats och summering

Frågeställning 1

Kan Töllsjöskolan inrymma samtliga elever med nuvarande elevantal och antal paralleller?

Skolan inrymmer samtliga elever i årskurs F-6. Samtliga lokalfunktioner har ett överskott med undantag från hemklassrum som precis klarar förse antalet klasser (7 st.). Vid intervjuer med verksamheten anger verksamheten att eleverna har ett stort antal kvadratmeter per elev vilket också nyckeltalen som tagits fram i kapacitetsanalysen påvisar, där lokalanvändningen exklusive gymnastiksal och matsal uppgår till cirka 20 kvadratmeter per elev. Verksamheten anger att skolan har stora passager och långa korridorer vilket kan bidra till det höga nyckeltalet.

En flaskhalsar som verksamheten lyft upp avser arbets-, personal- och konferensrum. En viss omorganisering av arbets- och konferens väntar, vilket kan bidra till en förbättrad situation. Däremot anges personalrum vara trångt. I övrigt påpekar verksamheten att de långa korridorerna på skolan och det höga taket i slöjdsalarna inte är optimalt utformade.

Hemkunskapssalen som idag inte nyttjas planerar verksamheten att använda till fritidsverksamheten för att locka de äldre eleverna. Idag är fritidsverksamhet integrerad i skolans lokaler, verksamheten delar bland annat lokaler med förskoleklassen.

Elevprognosen är vikande och därmed kommer överskottet för lokalfunktionerna öka. Skulle däremot elevprognosen i framtiden visa en ökning av elever som leder till att fler klasser tillkommer klarar inte skolan att försörja behovet av hemklassrum då antalet klassrum precis klara att förse antalet klasser. Hemkunskapssalen som inte nyttjas kan utredas om den potentiellt kan användas för detta ändamål.

Frågeställning 2

Kan Örelundskolan inrymma samtliga elever med nuvarande elevantal och antal paralleller?

Skolan inrymmer samtliga klasser i årskurs F-6. Däremot finns det en klass med 28-29 elever vilket verksamheten påpekat inte är optimalt. Att dela upp klasser är svårt på grund av lokalerna - hemklassrummen som finns idag klarar precis att förse antalet klasser (7 st.) och grupprum har underskott på en klass. Idag nyttjar förskoleklassen lokalerna i den fristående byggnaden Guldgruvan men till hösten kommer de att flytta in i skolbyggnaden och nyttja de två rum som fritidshemmet idag nyttjar (ett hemklassrum och ett intilliggande rum). Lokalanvändningen per elev exklusive idrottshall, matsal och del av källarplan uppgår till 8,7 kvadratmeter per elev.

De flaskhalsar som verksamheten lyft upp avser arbetsrum som också nyttjas som konferensrum. Verksamheten har tankar på att anordna ett konferensrum i Guldgruvan när förskoleklassen flyttar in i skolbyggnaden. Även tillgången till utrymmen att ta enskilda samtal är otillräcklig. En annan flaskhals är textilsalen som nyttjas av förskoleklassen vilket gör att förskoleklassen måste ha idrott eller vistas utomhus när andra klasser ska ha undervisning.

Vidare anger verksamheten att alla elever har entré genom samma dörr vilket kan utgöra en fara, speciellt på morgonen när alla elever börjar samtidigt. Musiksalen som finns i källaren är inte ändamålsenlig och matsalen upplevs trång och högljudd. Kapacitetsutredningen visar att matsalen precis räcker till för dagens elevantal.

Den intilliggande järnvägen belyses som ett orosmoment. Bristen på parkeringsplatser har gjort att personal och föräldrar får hitta alternativa lösningar (parkera vid missionskyrkan, ställa sig vid Bäckvägen där lastbilder lämnar gods etc.).

Elevprognosen framåt visar att elevantalet kommer att minska. Skulle däremot elevprognosen i framtiden visa en ökning som leder till att fler klasser tillkommer klarar inte skolan att försörja fler paralleller med hemklassrum i befintlig skolbyggnad. Verksamheten upplever att de idag är trångbodda på Örelundskolan. Guldgruvan har idag inga hemklassrum men skulle potentiellt kunna användas till detta ändamål. Däremot ser personalen att byggnaden bör utformas för konferensutrymme.

Förslag på framtida utredningar

Alternativ användning av lokaler

Elevprognosen visar en minskning av elevantal. Alternativ användning av lokalerna sker till viss del idag, t.ex. gymnastiksalarna och matsalen på Örelundskolan. Finns det möjlighet till fler alternativ användning av lokalerna? Bollebygdskolan F-6 och Bollebygdskolan 7-9 står inför en rad utmaningar fram till 2022 då en ny högstadieskola tidigast kan stå klar. Att utreda ett ökat samnyttjade mellan skolområdena kan minska trycket på dessa skolor. För ett sådant samnyttjande måste kommunen beakta faktorer såsom avstånd mellan skolorna, hur verksamheten upplever lokalerna idag och vilka typer av lokalfunktioner som det finns ett över-/underskott av.

Räkna på fler scenarier för elevprognos

Den elevprognos som tagits fram av Utbildningsförvaltningen är framräknad utifrån befolkningsprognosen för Bollebygds kommun. I prognosen går det inte att urskilja orterna och därmed är elevprognosen för Töllsjöskolan och Örelundskolan svår att ta fram. Den prognosen som har tagits fram visar på en minskning av elever under prognostiden (fram till år 2028). En fråga att utvärdera är vad som händer om utfallet blir väsentligt annorlunda? Genom att räkna på olika scenarier (en låg, en mellan och en hög elevprognos) får kommunen möjlighet att förbereda sig för de olika utfallen som kan ske. Varken Töllsjöskolan eller Örelundskolan har idag kapacitet för fler än en parallell för respektive årskurs utifrån antalet hemklassrum som finns idag och där verksamheten anger att det är trångt på Örelundskolan. Andra lokalfunktioner såsom gymnastiksal, musiksal och slöjdsalar har däremot ett överskott.

Jämförelse lokalanvändning i Bollebygds kommun

Byggnad	Bollebygdskolan 7-9	Bollebygdskolan F-3 och 4-6	Töllsjöskolan	Örelundskolan
Antal elever år 2018	359	448	119	156
Kvadratmeter/elev*	17,9 m ² /elev	8,6 m ² /elev	20,3 m ² /elev	8,7 m ² /elev

*Förklaring till nyckeltal för respektive skola

Bollebygdskolan 7-9:

I nyckeltalet ingår skolbyggnad. Den fristående matsalsbyggnaden och idrottshallen ingår ej. Observera att F-6 samnyttjar utrymmen i 7-9, till exempel musikal, slöjd, hem- och konsumentkunskap och bibliotek. Dessa lokalfunktioner ingår i nyckeltalet för 7-9 och är beräknat på eleverna som går på Bollebygdskolan 7-9.

Del där kurator, skolsköterska, vilrum mm finns (två plan) har fördelats lika mellan F-6 och 7-9. Fläkttrum på plan 2 ingår ej i nyckeltalet.

Bollebygdskolan F-6:

I nyckeltalet ingår skolbyggnad. Den fristående matsalsbyggnaden och idrottshallen ingår ej. Observera att F-6 även nyttjar utrymmen i 7-9. Nyckeltalet är beräknat på de utrymmen som endast nyttjas av F-6.

Del där kurator, skolsköterska, vilrum mm finns (två plan) har fördelats lika mellan F-6 och 7-9. Personalrum som nyttjas av personal för F-6 ingår i nyckeltalet. Fläkttrum på plan 2 ingår ej i nyckeltalet.

Töllsjöskolan:

I nyckeltalet ingår skolbyggnad. Gymnastiksal, matsal, café/scen, kök och kringliggande utrymmen ingår ej.

Örelundskolan:

I nyckeltalet ingår skolbyggnad, del av källarplan och slöjdsalar som finns i matsalsbyggnad och Guldgruvan. På källarplan finns utrymme för musikundervisning och bibliotek, dessa utrymmen ingår i nyckeltalet. Gymnastiksal, matsalsbyggnad och delar av källarplan som är förvaring, vaktmästarverkstad, driftsutrymmen som inte finns på övriga skolor ingår ej. Dessa har tagits bort för att skolorna ska bli jämförbara.

Riktvärde för lokalanvändning per elev för nybyggnation exklusive matsal och idrottshall är 10 m² per elev i Bollebygds kommun. NIRAS erfarenhet av att använda ett jämförelsetal på 12 m² per elev visar på befintliga lokalernas effektivitet. Observera att i detta nyckeltal inkluderas även gymnastiksal eller idrottshall upp till 700 m², matsal och övriga utrymmen såsom driftsutrymmen och kommunikationsutrymmen.

Begreppsdefinitioner och beräkningsförutsättningar

Area

Areor anges, om inte annat anges, som m² Bruksarea (BRA).

Lokaleffektivitet

Lokaleffektivitet är ett mått på hur effektivt en byggnad eller lokal nyttjas mätt i kvadratmeter per brukare. I detta fall m²/elev för grundskolor. Skolans lokaleffektivitet jämförs med ett riktvärde, som speglar den genomsnittliga lokaleffektiviteten för skolor, på 12 m²/elev. En skola som har en lokaleffektivitet under riktvärdet, <12 m²/elev, har en hög lokaleffektivitet.

Kapacitet

Kapaciteten är det beräknade antalet elevplatser utifrån riktvärden för en ändamålsenlig verksamhet. För att kunna säkerställa kapaciteten för varje skola utförs en insamling av underlag direkt från respektive skolenhet. Den information som samlas in och som utgör basen för kapacitetsbedömningen är schemalägningsbar tid, årskurser med hemklassrum, ramtimplan, genomsnittliga lektionstider per ämne, andel av undervisning som kräver specialsalar per ämne, undervisning i hel- / halvklass per ämne och årskurs, antal av respektive lokalfunktion, elevvolymen nu och framtiden, antal parallella klasser samt övriga dimensionerande beräkningsförutsättningar (t.ex. grupprum per klass, antal matlag, iordningställande tider mellan lektioner etc.)

Teorissalar & hemklassrum

En teorissal används av flera olika klasser och kan schemaläggas för flera årskurser och grupper där ingen har prioritet före den andra. Ett hemklassrum avser ett klassrum som endast används av en klass, samt att eleverna förvarar sina egna ägodelar och material inne i klassrummet.

Lokalfunktion

Lokalfunktioner syftar till de funktioner som är kopplade till verksamheten och lokalerna; matsal, undervisningssalar, toaletter, NO-undervisningssalar, träslöjd, syslöjd, musiksalar, bildsalar, hemkunskapssalar, idrottssalar och grupprum. Kapaciteten med hänsyn till lokalfunktionen är hur många elever som just den lokalfunktionen begränsar kapaciteten till. Kapaciteten för de olika funktionerna utgår från riktvärden som exempelvis hur många m² per sittplats det behövs i en matsal. Blir den beräknade kapaciteten lägre än skolans befintliga antal elever kan det innebära att skolan har fler elever än vad som utifrån ändamålsenligheten är rimligt för just den lokalfunktionen eller att skolans verksamhet är upplagt på ett sätt som tillåter en högre kapacitet.

Utredningen är utförd under perioden april-november 2019 av NIRAS Sweden AB.

10. Utveckling skolområdet Olsfors KS2024/146

§66

KS2024/146

Utveckling skolområdet Olsfors

Beslut

Arbetsutskottet beslutar

Rivningen av Skolvägen 4 verkställs först efter att andra möjliga användningsområden för utbildningsförvaltningens behov har uttömts.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar att ansöka om rivningslov och riva byggnaderna på Skolvägen 3 och 4 under 2024 samt anlägga en grusad parkeringsyta på fastigheten på skolvägen 3.

Kommunstyrelsen ansöker om investeringsbudget på 2,0 mnkr för genomförande under 2024.

Ärendet

Örelundsskolan i Olsfors har ett behov av att utveckla sitt skolområde varför strategisk fastighet köpt in två fastigheter i anslutning till skolområdet, Skolvägen 3 och Skolvägen 4. Ett första steg i utvecklingen av området är att riva de byggnader som idag ligger på fastigheterna för att bland annat skapa yta för parkering. I samband med iordningställandet av den grusade parkeringsytan planeras även ett gångstråk in till skolområdet längs med Skolvägen.

Investeringsutgiften för rivning samt iordningställande av ytan på Skolvägen 3 till grusparkering beräknas landa på runt 2 mnkr. Då kommunstyrelsen saknas investeringsbudget för utgiften behöver investeringsbudget beviljas innan genomförandet. Behovet finns sedan tidigare beskrivet i kommunens långsiktiga investeringsplan under projekt "Förskola Olsfors" och kan avräknas från den posten. Som alternativ för hela projektet är att invänta kommunfullmäktiges budgetbeslut i november.

Fastigheten Skolvägen 3 planeras nyttjas som parkering för att möta det parkeringsbehov som finns för verksamheten och besökare. Idag finns en detaljplan som tillåter bostadsbebyggelse varför en ändring av detaljplanen måste göras innan man kan få ett permanent bygglov för parkering. För att kunna nyttja ytan till parkering redan i samband med rivningen kan i stället ett tidsbegränsat bygglov för en grusad parkeringsyta sökas. Alternativet är att ytan står outnyttjad tills detaljplanen är på plats eller att byggnaderna, om de inte rivs i närtid, blir tillhåll. Bedömningen är därför att rivning av byggnaderna och ett tidsbegränsat bygglov för grusparkering är det bästa alternativet ur både ett behovs- och säkerhetsperspektiv.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ansöka om rivningslov och riva byggnaderna på Skolvägen 3 och 4 under 2024 samt anlägga en grusad parkeringsyta på fastigheten på skolvägen

3. Kommunstyrelsen ansöker om investeringsbudget på 2,0 mnkr för genomförande under 2024.

Ledamöternas förslag till beslut

Ulf Rapp (S) föreslår att arbetsutskottet för egen del fattar följande beslut inför kommunstyrelsens behandling av ärendet: Rivningen av Skolvägen 4 verkställs först efter att andra möjliga användningsområden för utbildningsförvaltningens behov har uttömts. Förslaget antas.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut i övriga delar kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Utveckling skolområdet Olsfors

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

11. Lokalresursplan 2025-2034 - beslut om remiss KS2024/81

§67

KS2024/81

Lokalresursplan 2025-2034 – beslut om remiss

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen skickar förslag på Lokalresursplan 2025-2034 på remiss till facknämnderna som ska yttra sig om förslaget senast i augusti 2024. Fokus ska särskilt ligga på nämndens egna avsnitt i planen (5.1–5.5).

Ärendet

Lokalresursplanering en grundbult för att effektivt hantera kommunens tillväxt och möta behovet av kommunal service över tid. Uppdraget omfattar en årlig samordning av verksamhetsplanering samt planering av kommunens lokalanvändning. Syftet med lokalresursplanen är att erhålla en överskådlig och samlad plan för både nuvarande och framtida lokaler, samt att få gemensam förståelse för verksamheternas kommande behov. Bollebygds kommun ska sträva efter att ha lämpliga lokaler som stödjer, utvecklar och främjar verksamheternas mål. Lokalerna som kommunen har till sitt förfogande bör vara funktionella, hälsosamma och säkra; samtidigt som hänsyn tas till finansiell påverkan. Lokalresursplanen utarbetas av lokalstrateg som får stöd av lokalgruppen - där samtliga nämnder har en representant.

Lokalresursplanen lämnas till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i samband med budgetarbetet för politisk hantering och beslut. Lokalresursplanen är ett strategiskt dokument och ligger till grund för kommunens långsiktiga investeringsplanering. Planen revideras årligen i samband med budgetprocessen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen skickar förslag på Lokalresursplan 2025-2034 på remiss till facknämnderna som ska yttra sig om förslaget senast i augusti 2024. Fokus ska särskilt ligga på nämndens egna avsnitt i planen (5.1–5.5).

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Lokalresursplan 2025-2034 – beslut om remiss
- Lokalresursplan 2025-2034

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Lokalresursplan 2025-2034

Bollebygds kommun

Innehållsförteckning

Inledning	2
1. Utvärdering tidigare lokalresursplan	3
2. Befolkningsprognos	4
2.1 Befolkningsprognosens roll i planeringen	5
3. Roller, ansvar och organisering	5
4. Lokalresursplan – processer	7
5. Nämnderna och deras lokalbehov	9
5.1 Utbildningsnämnden	9
5.2 Socialnämnden	12
5.3 Teknik- och servicenämnden	14
5.4 Kommunstyrelsen & Bygg- och miljönämnden	14
5.5 Kontorsplatser - övergripande	15
6. Analys samt behov av revidering	16
7. Bilagor	17
Bilaga 1 – Befolkningsprognos (trendbaserad)	17
Bilaga 2 – Status för projekt i långsiktig investeringsplan (exkl. VA)	22
Bilaga 3 – Processkarta för kommunalt byggande	23
Bilaga 4 – Återkommande svar, Workshop nytt kommunhus	24

Inledning

Lokalresursplanen (LRP) är fundamental för att kommunens strategiska planering ska flyta på smidigt och för att säkerställa samsyn och transparens i kommunens framtidsutveckling. Dokumentet syftar till att skapa en översikt av kommunens lokalbehov samt en inriktning för det framtida fastighetsstrategiska arbetet.

Förändringar i behovet mellan åren attribueras främst till förändringar i befolkningsprognosen. I samband med att kommunens demografiska sammansättning skiftar, förändras också behovet av lokaler. För att säkerställa ett effektivt lokalutnyttjande behöver kommunen vara flexibel, tänka långsiktigt och kunna anpassa lokaler efter verksamheternas behov. Detta kräver en väl definierad och kommunicerbar process som skapar utrymme för dialog och samarbete mellan nämnderna och förtroendevalda. -En av de största utmaningarna är att med rimliga medel, utan att försämra kvalitén, kunna ställa om, utöka eller minska lokaler i takt med att verksamheternas behov förändras.

Förstudier, lokaliseringsutredningar samt tillgång till byggbar mark och antagna detaljplaner är grundbultar för att kunna planera framåt. För att kommunen ska kunna skapa en tydlig framtidsutveckling är det viktigt att LRP kopplas till andra kommunala dokument och riktlinjer, såsom kommunstyrelsens planprioritering samt kommunens bostadsförsörjningsprogram och översiktsplan. En strategisk planering på alla nivåer är nödvändig för att möta behoven i LRP och säkerställa framdrift i projekten. Planen revideras årligen i samband med budgetprocessen för att säkerställa att den är uppdaterad.

Om det konstateras behov av lokaler som inte kan lösas inom det befintliga beståndet, ska detta lyftas i LRP där investeringsbehoven samlas och utgör underlag till den långsiktiga investeringsplanen.

Genom långsiktig och aktiv lokalplanering kan kommunen säkerställa att verksamheterna har nödvändiga lokalresurser vid rätt tidpunkt, på ett kostnadseffektivt sätt.

1. Utvärdering tidigare lokalresursplan

Efter granskning av föregående års LRP har några svagheter identifierats. Dessa har åtgärdats för att säkerställa att framtida projekt bättre matchar prognoserna och LRP blir ett renare och tydligare dokument.

Först och främst har planen kortats ner för att göra den lättare ta till sig. Planen behandlar numera främst process, behov och framtid. Avsnitt som berör bakgrund och övrig information om nämnderna har tagits bort eller komprimerats. Illustrationer och modeller har gjorts om för att ytterligare främja möjligheten att snabbt tillgodose sig information.

Ytterligare en identifierad svaghet är bristande kunskap och/eller förväntningar om plan- och byggprocessen; vilket har lett till att planering av projekt inte stämt överens med utfall och bidragit till otydlighet i rollfördelningen i tidiga skeden av projekt. För att åtgärda detta har processkartan för kommunalt byggande uppdaterats och strategiska fastighetsenheten tagit ett samlat grepp kring projektens tidiga skeden.

En annan identifierad svaghet är prioriteringslistan; eftersom en antagen plan innebär att förvaltningarna arbetar med projekten som beslutats i linje med den långsiktiga investeringsplanen, finns det inget direkt behov av att prioritera projekten emellan varandra. I vilken ordning projekten genomförs styrs främst genom politisk ambition och förväntad demografisk utveckling vilket sammanfattas i investeringsbudgeten. Därför blir dialogen mellan tjänsteperson och förtroendevald mycket viktig.

Lokalgruppen (som under lokalstrategens ansvar, till uppgift att kontinuerligt följa upp kommunens behov av verksamhetslokaler) träffas fortsatt en gång per kvartal under ansvaret av lokalstrateg för att säkerställa att planen uppdateras löpande och planen är väl förankrad inom organisationen. Utöver detta har strategiska fastighetsenheten (som består av projektledare bygg, lokalstrateg, plan- och exploateringschef samt ekonomichef) löpande uppföljning av alla projekt som ligger i planen.

Som relativt liten kommun skapar svängningar i befolkningsprognosen en volatilitet som kan påverka en väsentlig del av kommunens ekonomi; på ett enstaka år kan behov vända från akut till relativt lugnt och vice versa. Det leder till en stor utmaning i att ta kloka, genomtänkta beslut som inte skadar kommunens finansiella ställning. För att undvika ekonomiska skador till följd av dessa parametrar behöver beslut underbyggas med mångfacetterade analyser. Bollebygd är en kommun med god tillväxttakt; tillväxten är dock inte linjär utan kraftigt beroende av byggplaner och konjunktur.

Ytterligare en faktor som påverkar planeringen, men som inte är direkt länkad till den tidigare planen, som också bör tas hänsyn till är ränte- och byggkostnadsläget. Senaste årens förändringar har resulterat i att projekt över lag innebär en ökad finansiell risk för kommunen då entreprenörernas ekonomiska ställning över lag försämrats. Samtidigt innebär ett minskat byggande att kommunen får bra anbud på de byggnationer som annonseras.

2. Befolkningsprognos

De senaste åren har prognoserna stämt relativt bra när hänsyn har tagits till hur många bostäder som faktiskt byggts, däremot har byggnationen i många fall överskattats vilket i sin tur har lett till att befolkningsutfallet har blivit betydligt lägre än prognosen.

När byggnationer försenas dämpas befolkningsökningen, det påverkar framför allt tillväxten av invånare i åldrar som bildar familj och skaffar barn. Därför behöver planering av antal platser i förskola och skola göras med hänsyn till planerad byggnation, i stället för att enbart lita på den trendbaserade befolkningsprognosen. När det gäller äldreomsorgen påverkas dock det bedömda behovet inte i särskilt stor utsträckning då flyttströmmarna bland äldre är mycket lägre. I Bollebygd kommer, precis som för riket i stort, antalet personer över 80 år öka kraftigt under kommande år. Behovet av äldreomsorg kommer att förändras och om tio år förväntas Bollebygds kommun att ha cirka 300 fler invånare som är över 80 år. De befolkningsprognoser som presenteras i denna plan är trendbaserade och bygger på antaganden utifrån utfallet för de tre senaste åren i kombination med prognoser för riket i stort gällande, exempelvis barnafödandet.

Befolkningens förväntade utveckling 2024–2033

Under prognosperioden 2024–2033 prognostiseras folkmängden i Bollebygds kommun öka med 488 invånare, från 9 733 till 10 221 personer. Flyttnettot förväntas bli i genomsnitt 61 personer per år och födelsenettot -12 personer per år. **Totalt ger detta en positiv förändring om 49 personer per år.** Antalet barn som föds förväntas bli 81 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till 94 personer.

2.1 Befolkningsprognosens roll i planeringen

Befolkningsprognosen är en viktig faktor i lokalplaneringen. En ökning av befolkningen innebär vanligtvis att efterfrågan på infrastruktur och tjänster ökar, medan en minskning likaså ofta leder till minskad efterfrågan och behov av anpassningar. För att säkerställa att lokalplaneringen är hållbar, effektiv och väl anpassad till behoven är det viktigt att ta hänsyn till befolkningsprognosens effekter på lång sikt samt vilka konsekvenser dessa kan ha för den lokala samhällsutvecklingen.

Genom att lägga grunden för arbetet med LRP med en pålitlig befolkningsprognos skapas förutsättningar för en väldimensionerad och hållbar lokalplanering.

3. Roller, ansvar och organisering

Kommunstyrelsen har det övergripande kommungemensamma ansvaret för att styra och samordna kommunens förvaltningar samt övergripande ansvar för kommunens strategiska lokalresursplanering. Under kommunstyrelsen ligger från och med 2024 även *Strategisk fastighet* samt *Plan- och exploatering*. Det innebär att Kommunstyrelsen tagit över såväl projektledarskapet för investeringarna som beslutas i LRP som planarbetet för att säkerställa byggbar mark.

Teknik- och servicenämnden Förvaltar kommunens fastigheter och ytor. Större åtgärder görs genom reinvesteringar men nämnden ansvarar inte för genomförandet av projekten som beslutas i LRP. Nämnden upplåter lokaler åt kommunens verksamheter och svarar för den operativa planeringen i samverkan med nyttjande verksamheter. Nämnden ansvarar även för in- och uthyrning av externa lokaler.

Alla nämnder med lokalnyttjande verksamheter ansvarar för att redovisa sina lokalbehov. Nyttjande verksamheter ska delta aktivt i kommunens lokalresursplanering, söka möjligheter att effektivisera lokalanvändningen och medverka till att utrymmen kan avvecklas eller frigöras för annan användning. Nämnderna beskriver behovet av ny- eller ombyggnation. För att lyfta ett behov ska analyser som bygger på underlag utifrån statistik och/eller befolkningsprognos finnas. Behov förmedlas genom nämndernas representanter i Lokalgruppen.

Lokalgruppen har, under lokalstrategens ansvar, till uppgift att kontinuerligt följa upp kommunens behov av verksamhetslokaler. Medlemmarna i gruppen ska löpande hålla sig informerade om respektive nämnds behov av lokaler, bland annat sett till befolkningsutveckling, samlad statistik och erfarenhet av utfall över tid. Nämnderna analyserar och beskriver behovet av verksamhetslokaler inför revidering av LRP.

Bollebygds kommun ska genom samverkan tillhandahålla ändamålsenliga och resurseffektiva verksamhetslokaler samt upprätthålla en balans mellan lokalbehov och det tillgängliga lokalbeståndet i form av egna och inhyrda lokaler. Kommunen ska i huvudsak äga de fastigheter som långsiktigt behövs för kärnverksamheterna, under förutsättning att det är mest ekonomiskt fördelaktigt. Det kan också ha betydelse att äga om en fastighet har ett kulturhistoriskt värde, strategiskt läge eller liknande. Undantag kan göras för fastigheter där det finns särskilda skäl. Fastigheter, lokaler och andra resurser som ägs eller disponeras av Bollebygds kommun är gemensamma resurser. Vid förändringar i innehav eller användning ska kommunnyttan sättas före intresset hos enskild verksamhet. Det åligger samtliga verksamheter att bidra till en effektiv lokalanvändning och medverka till att utrymmen kan frigöras för annan användning eller avveckling. Fastigheter, lokaler och bostäder som inte behövs långsiktigt för Bollebygds kommuns verksamheter ska avvecklas, undantag kan till exempel vara om fastigheten har

ett kulturhistoriskt värde. Avveckling av fastigheter görs av verksamheten efter samråd och skriftligt godkännande från fastighetsstrategiska enheten.

Varje verksamhet inom Bollebygds kommun ansvarar för verksamheten som bedrivs i lokalen och betalar för sin lokalanvändning via internhyra. Internhyrorna är självkostnadsbaserade och utformade så att hyresgrundande kostnader kan särskiljas. Fastighetsenheten ansvarar med stöd av ekonomiavdelningen för beräkning av internhyrorna.

4. Lokalresursplan – processer

Processen nedan illustrerar framtagande av LRP:

Planen beskriver varje facknämnds behov av verksamhetslokaler ur ett tioårsperspektiv utifrån analys av statistik och befolkningsprognos.

Efter processen för antagandet av planen lämnas den över till Kommunstyrelsen för verkställighet i linje med processkartan för kommunalt byggande. Skarpa ekonomiska kalkyler görs efter beslutad lokalisering och inriktning, vilket sedan beslutas utifrån, varpå projektet inkluderas i kommunens investeringsbudget. Kostnader för utredningar i tidiga skeden (då utförandet fortfarande inte är specificerat) bör tas på driften och inte som ett investeringsprojekt.

5. Nämnderna och deras lokalbehov

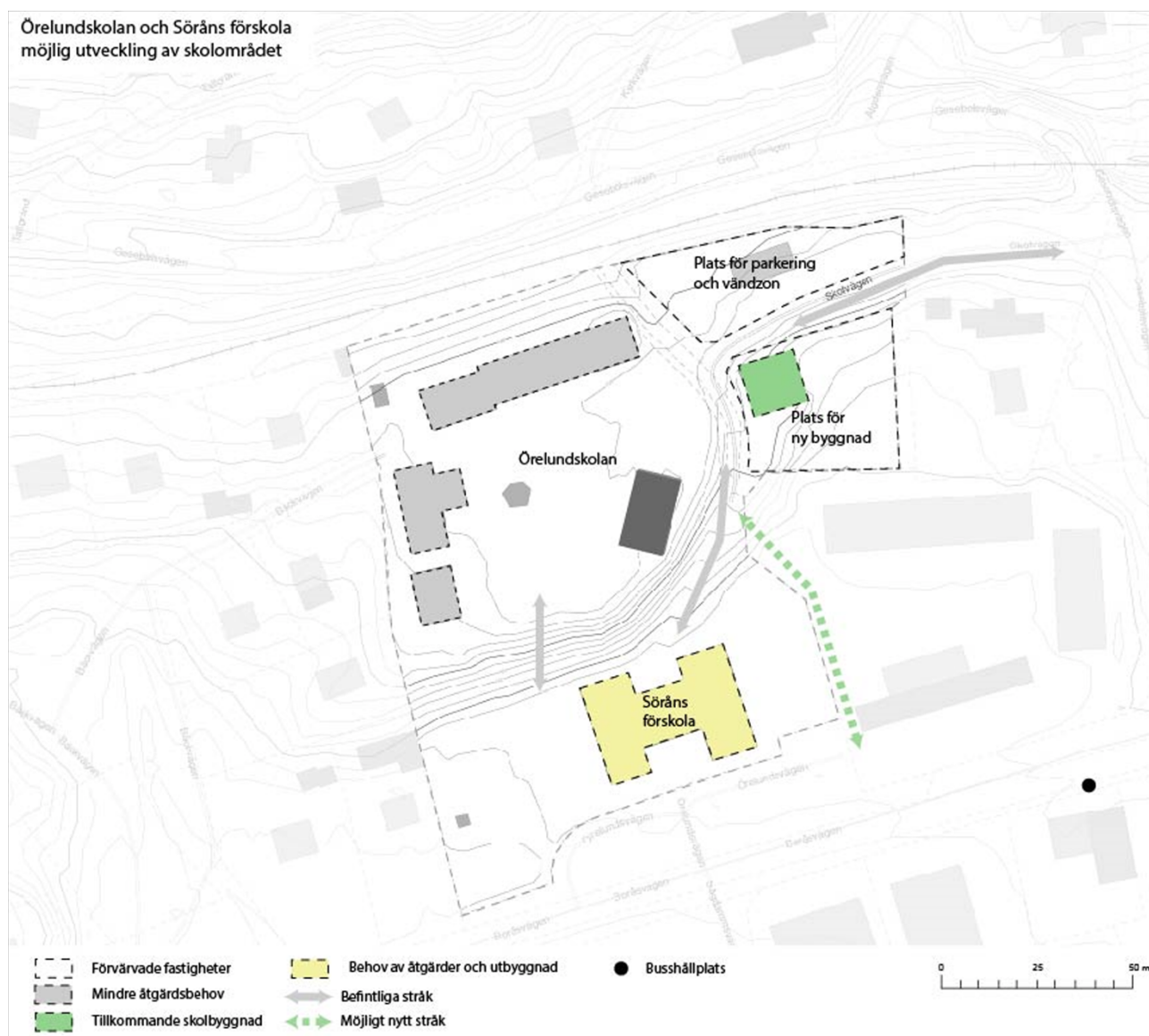
5.1 Utbildningsnämnden

I slutet av 2023 bodde det 9 733 invånare i Bollebygds kommun (varav barn i förskoleåldern (0–5 år) 666 st. och elever i grundskolan (6–15 år) 1 298 st.). I den trendbaserade befolkningsprognosen prognostiseras barnunderlaget till förskola att minska med 5 barn under perioden 2024–2033. Under samma period prognostiseras antalet barn och unga mellan 6 och 15 år minska med ca. 116 st. (se bilaga 1). Tas hänsyn till de byggplaner som finns för perioden 2026–2029 kan antalet yngre barn, främst i förskoleåldern antas öka mer än den trendbaserade prognosen indikerar. De senaste årens ekonomiska påfrestningar för hushållen, i kombination med en orolig omvärld används som förklaringar till ett lägre barnafödande och sedermera en utmaning för rikets skolor att bibehålla en kvalitativ verksamhet med ett minskat elevunderlag.

Som en konsekvens av att befolkningsprognosen för åldersgrupperna som Utbildningsnämnden bedriver sin verksamhet för har förändrats, har även lokalbehovet förändrats. Kommunen står inför en utmaning i att balansera det prognostiserade behovet med ett effektivt nyttjande av befintliga verksamhetslokaler – inte minst när det kommer till dimensionering av den nya 7-9:byggnaden på skolområdet.

Olsfors förskola, skola & bibliotek

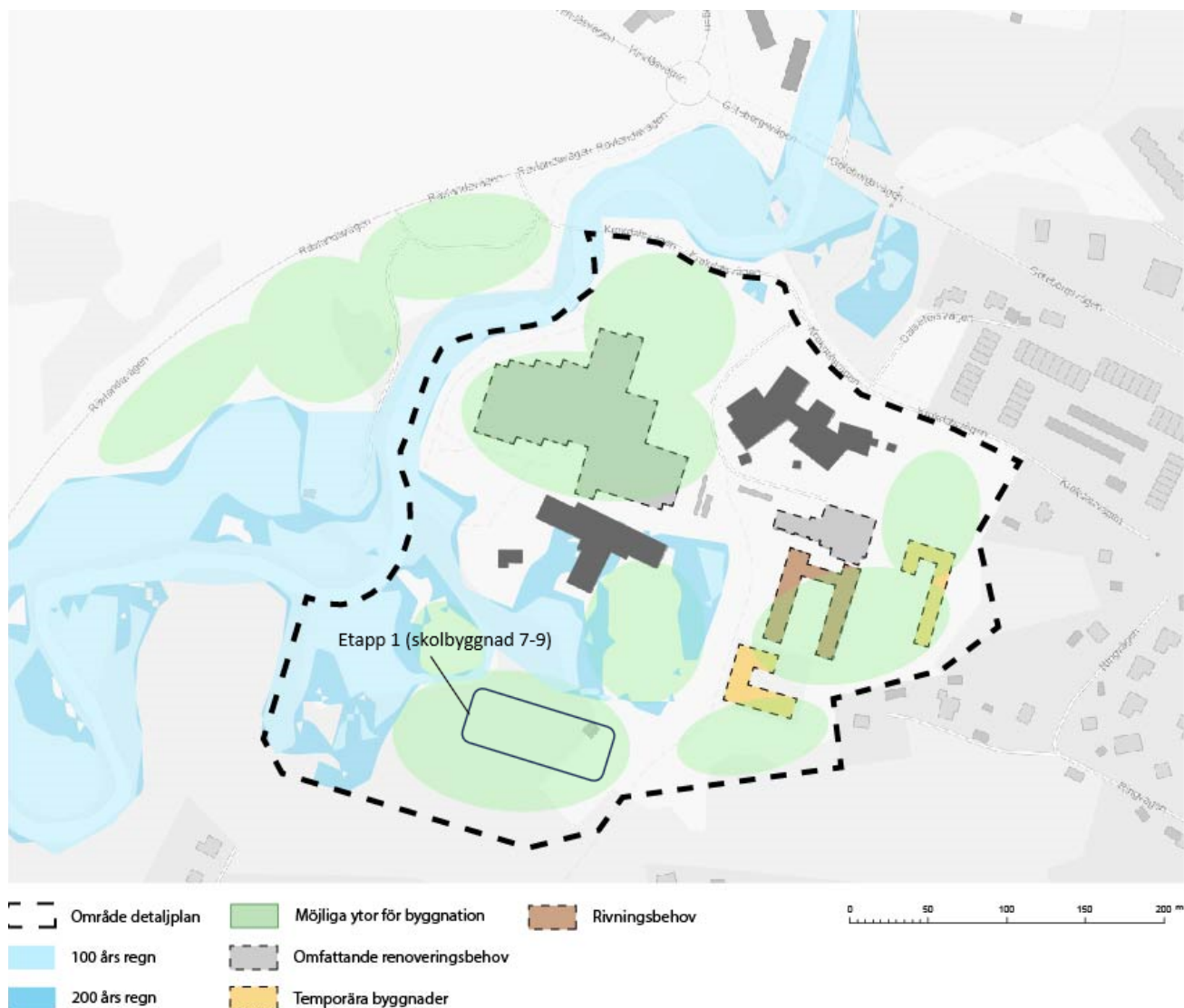
Kommunen äger två fastigheter i direkt anslutning till skolan i Olsfors. Dessa föreslås att riva och sedan bygga parkering, bibliotek och skollokaler. En utbyggnad av förskolan i Olsfors om ytterligare en ”hemvist” föreslås också; något som kan göras som ett eget, mindre projekt. Det hade inneburit att de behov som föreligger löses till cirka halva kostnaden av vad det hade kostat att bygga en förskola i linje med uppdraget som gavs 2018. Tillsammans hade lösningen inneburit en totallösning för skola/förskola och bibliotek. Alla verksamheter får bättre och mer ändamålsenliga lokaler som också är rimliga i relation till planerad byggnation och demografisk utveckling. Se bild nedan för föreslagen placering:

Centralort förskola/skola/allaktivitetshall

Kommunfullmäktige har fattat beslut i frågan gällande lokalisering och av nya skolan. Första etappen blir en ändamålsenlig 7–9:del. I samband med att eleverna i årskurs 7–9 flyttar från befintlig byggnad kan eleverna i F-3 flytta till den gamla 7–9:byggnaden som i sin tur etappvis byggs om för att passa yngre åldrar. "Längorna" rivs och F-3-modulerna avetableras. Plan- och exploateringsenheten arbetar parallellt med planprocessen för ny förskola på Fjällastorp. Det är viktigt att både ta hänsyn till den förväntade befolkningsutvecklingen och dess påverkan på elevunderlaget när skolområdet byggs om. Genom att bygga flexibelt och möjliggöra framtida anpassningar kan vi nyttja lokalerna på ett effektivt sätt på så väl kort som lång sikt.

Arbetet med allaktivitetshallen är fortfarande i mycket tidigt skede men beslutad lokalisering är på befintligt skolområde. Se bild nedan för karta av skolområdet och status på befintliga lokaler:

5.2 Socialnämnden

Socialnämnden, till skillnad mot Utbildningsnämnden, kan med större säkerhet titta på datan i den trendbaserade befolkningsprognosen och dra konkreta slutsatser utifrån den. De medborgare som Socialnämnden bedriver sin verksamhet för är inte lika flyttbenägna och påverkas inte alls i samma utsträckning av nybyggnation av den art som planeras i kommunen. Samtidigt har svängningar i prognosen på lång sikt inte varit särskilt höga. De behov som förelåg och antogs i förra årets LRP är fortfarande aktuella.

Andelen personer som är över 80 år i Bollebygds kommun kan antas öka med cirka 50% till 2033.

Boendeformer för äldre

Idag finns ett särskilt boende i kommunen; Bollegården, med ca. 75 boendeplatser. Föregående års LRP fastslog att 32 nya platser behövs år 2032; den prognosen står sig fortfarande och Socialnämnden har i tidigare LRP pointerat att det framtida behovet av lägenheter i särskilt boende påverkas bland annat genom hur bostadsbeståndet i kommunen utvecklas som stort, samt bostadsåtgärder som ökar möjligheterna till kvarboende i det egna hemmet. En förutsättning för att en utbyggnad om 32 platser på särskilt boende ska vara tillräckligt är att någon form av trygghetsboende tillkommer. Arbetet med nytt särskilt boende är pågående och under året förväntas lämpliga lokaliseringar tas fram samt ekonomiska jämförelser göras, vilket möjliggör ett politiskt inriktningsbeslut. De 32 platser som behöver tillskapas bör inte ses som en definitiv utformning utan snarare som en lägstanivå. På längre än tio års sikt kommer behovet med stor sannolikhet öka - något som bör tas i beaktning när det beslutas hur stort boende som skall byggas.

Antal platser på särskilt boende behöver utökas i riket som stort, likaså i Bollebygd. Behovet av vård och omsorg varierar över tid och det är svårt att förutse exakt vilka insatser som behövs i framtiden, därför är en flexibel utformning att föredra vid utökningen av nya platser såväl som de befintliga. Det är inte kostnadseffektivt att bygga små boenden vilket är viktigt att ta med i beräkningarna inför utökningen av platser. Eftersom behovet av platser är så stort i hela riket är det sannolikt att kommunen kan hyra ut platser till andra kommuner vid överkapacitet av lokaler.

Lokaler för hemtjänst och hemsjukvård

Med ökad andel äldre behövs också fler medarbetare inom verksamheten. Med det följer ett större behov av personalutrymmen, förråd och kontor. Hemtjänsten har idag sina lokaler på Stationsvägen vilket fungerar på kort sikt men innebär utmaningar om personalstyrkan utökas. Detta innebär stora utmaningar då prognosen indikerar ett ökat antal individer i behov av vård i hemmet. Även hemsjukvården behöver alltså utökas i takt med en ökande andel äldre i befolkningen. De båda verksamheterna har ett nära samarbete, vilket innebär att det vore en fördel att förlägga respektive verksamhets hemvist i anslutning till varandra.

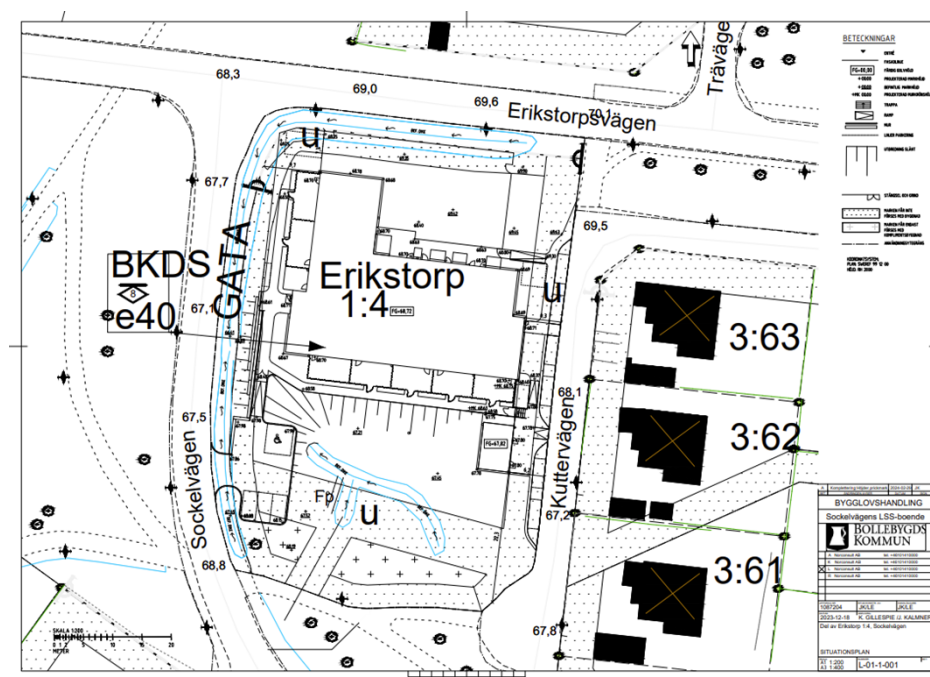
Träffpunkt för äldre lyfts också som en viktig fråga som bör tas hänsyn till när en långsiktig lösning för hemtjänstens och hemsjukvårdens lokaler planeras. Om ett trygghetsboende skulle tillskapas menar Socialnämnden att det vore önskvärt att nämnden hyr in sig i fastigheten. Det skulle kunna

möjliggöra att samlokalisera hemtjänst, hemsjukvård, träffpunkt och övrig förebyggande verksamhet.

Boende för personer med funktionsnedsättning

I kommunens verksamhet inom funktionsnedsättning finns två typer av bostäder med särskild service; gruppboende och serviceboende. Boende i bostad med särskild service beviljas enligt lag om stöd och service till vissa funktionsnedsatta (LSS) och personer som beviljas boende har det som sitt boende på obegränsad tid, vilket ofta innebär livet ut.

En **gruppboendestad** är en boendelösning för personer som har omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov som innebär att kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Det finns idag en gruppboendestad i kommunen med sex lägenheter och gemensamma utrymmen. I LRP från tidigare år lyftes behovet av ett nytt gruppboende. Detta projekt ligger hos Kommunstyrelsen för färdigställande. Preliminär tid för färdigställande av boendet är kvartal 4, 2025. Boendet innefattar sex stycken bostäder samt gemensamma ytor och personalutrymmen. Se bild nedan för utformning:

Målgruppen förväntas öka och på sikt behövs ytterligare en gruppboendestad.

En **serviceboendestad** är en boendelösning enligt LSS för personer som har behov av stöd i sin vardag men inte i samma utsträckning som personer med behov av gruppboendestad. Serviceboende enligt LSS i Bollebygds kommun är organiserat med satellitlägenheter i centralorten där socialnämnden hyr majoriteten av Bollebo och sedan hyr ut i andrahand till de boende. I nuläget finns det 15 lägenheter och behovet av ytterligare lägenheter är stort. Ett alternativ för att tillgodose behovet hade varit att

förvaltningen tecknar avtal med en privat aktör som bygger lägenheter, men det förutsätter att ett lämpligt projekt planeras.

Ett av behoven som lyfts och prioriterats mycket högt är en lösning på IFO:s lokaler. Det har tidigare lagts fram förslag till alternativa lokaler men dessa hade kostat väldigt mycket att anpassa, samtidigt som en bättre och mer långsiktig lösning kan jobbas fram då kommunen kommer längre i andra lokalfrågor. IFO:s lokaler är en viktig del i kedjan men svår att lösa på ett effektivt sätt med det befintliga beståndet. För att verksamheten ska kunna upprätthålla sekretess och ha plats för samtal och möten görs ombyggnation under 2024 i befintligt kommunhus. Lösningen är inte optimal men behöver göras för att förbättra situationen något. Projektledare hos kommunstyrelsen driver projektet i samråd med operativa fastighetsenheten.

5.3 Teknik- och servicenämnden

Teknik- och serviceförvaltningen har idag de flesta av sina administrativa arbetsplatser på Råssa. Det finns ett underskott av kontorsarbetsplatser vilket medför att medarbetare och/eller verksamheter som har samordningsvinster splittras; till exempel har enheterna måltid och lokalvård sina kontor på Bollebygdskolan. Förvaltningen ser ett stort behov av att samlokalisera ledningsgruppen och tillskapa mötesrum genom en utbyggnad av kontorslokalerna på Råssa.

Teknik- och serviceförvaltningen förespråkar att delen av fastigheten på Hembygdsvägen 5, som idag nyttjas som krisförråd, nyttjas för återbruk och cirkulära kontorsmöbler. Den återstående delen av fastigheten, närmst järnvägen, föreslås användas som kompletterande förråd av teknik- och serviceförvaltningen. Detta hade värdesäkrat maskiner och förbättrat den tekniska livslängden samtidigt som förvaltningen då inte ser ett behov av att bygga ytterligare förråd på Råssa.

5.4 Kommunstyrelsen & Bygg- och miljönämnden

Plan- och exploateringsenheten samt Bygg- och miljöförvaltningen sitter idag i externt hyrda lokaler som sagts upp. Dessa ska frånträdas 31/12-2024. Kommunstyrelsen gav 2024-04-16 ett uppdrag till Teknik- och servicenämnden att i samråd med Lokalstrateg säkerställa att enheterna har lämpliga lokaler att flytta till. Arbetet är pågående och de alternativ som finns innebär alla en stor ekonomisk besparing. Högst sannolikt är att hyra lokaler av en extern hyresvärd under en tillfällig period, för att sedan flytta igen då etapp ett i kommunhusprojektet är färdigställt. Etapp ett kan påbörjas i närtid och ett lämpligt första steg är att tillskapa kontorsplatser på göteborgsvägen 19. Byggnation kan starta omgående efter beviljat bygglov, under förutsättning att det prioriteras i investeringsbudgeten. Genom

en sådan lösning får enheterna permanenta, ändamålsenliga lokaler som smidigt kan knyta an till en ny kommunhusbyggnad.

5.5 Kontorsplatser - övergripande

Kommunens utgångspunkt är att de medarbetare som har kontorsarbete i första hand ska erbjudas att arbeta hemifrån. Trots det råder en utmaning när det gäller tillgången till lämpliga kontorsarbetsplatser och möteslokaler. Alla nämnder i kommunen saknar ändamålsenliga kontorslokaler, inklusive mötesrum.

I februari 2024 genomförde Lokalstrateg en workshop med avsikt att kvantifiera behovet av lokaler och kartlägga önskemål om den allmänna utformningen av ett nytt kommunhus. Alla nämnder var representerade och totalt antal deltagare var 20. Sammanfattningsvis kan medarbetarna i stor utsträckning tänka sig att sitta i gemensamma landskap, så länge de sitter tillsammans med sin enhet. Vissa enheter har restriktioner som gör att de behöver egna kontor, till exempel av sekretesskäl. Bristen på mötesrum påtalades, och var också den punkt som återkom allra mest. För sammanställning av materialet, se bilaga 4.

Lokalstrateg har också genomfört en undersökning för att kvantifiera behovet av antal kontorsplatser i ett nytt kommunhus; totalt sett behöver 144 medarbetare få plats i ett nytt kommunhus. Justerat utifrån beläggningsgrad och hemarbete innebär det en beläggning om 105 personer. Om höjd också tas för nyanställningar på 10 års sikt innebär det att det behövs 113 kontorsplatser.

Ett nytt kommunhus dimensionerat för 113 kontorsplatser kan alltså inrymma samtliga förvaltningar exklusive Teknik och serviceförvaltningen. Kommunen har då möjlighet att lösa flera behov i en och samma byggnad vilket hade inneburit flera samordningsvinster.

6. Analys samt behov av revidering

Genom att analysera den tidigare LRP, hur projekten fortlöpt och hur behoven förändrats går det att dra följande slutsatser:

- Kommunen har kommit en bit på vägen med de behov som lyftes i den tidigare planen. Projekten har flutit på i snabbare takt än tidigare år.
- Rollerna i de tidiga skedena har blivit tydligare.
- Förändringar i befolkningsprognosen har påverkat delar i behoven, främst för utbildningsnämnden.
- Kommunen har svårigheter att lösa flera av de lokalbehov som finns idag utan större om-/nybyggnation. Bedömningen är dock sådan att flera av behoven kan mildras genom etappvis byggnation, till exempel tillskapandet av kontorsplatser. Den ekonomiska risken mildras också genom etappvis utbyggnad.

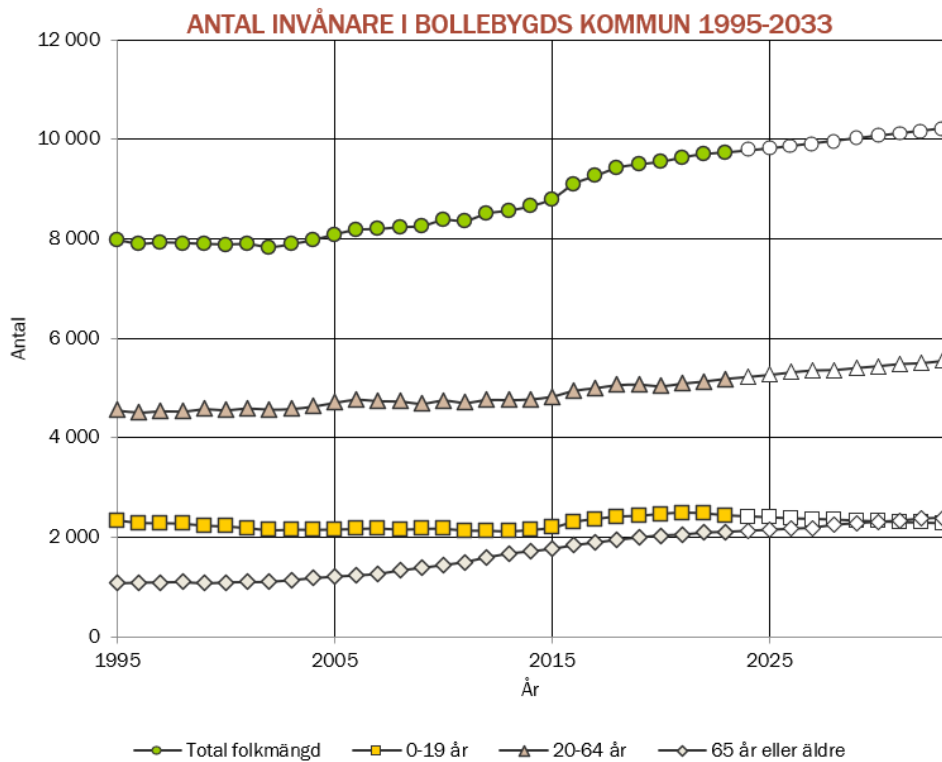
Genom att följa upp projekten och säkerställa pålitliga genomförandetider och projektbudgetar skapas förutsättningar för samspel mellan investeringsbudgeten och LRP på ett effektivt sätt. Det är ett pågående arbete som redan bidragit till bättre tydlighet. Det faktum att vissa av de tidigare presenterade behoven inte genomförts än är inte endast negativt. Med avstamp i den prognostiserade demografiska utvecklingen får politiken möjlighet att besluta kring viktiga frågor med mer aktuell information.

För att LRP och projektarbetet ska bli ännu bättre och tydligare kommer den strategiska fastighetsenheten fortsätta arbetet med att tydliggöra roller för att minska risken för flaskhalsar under de tidiga skedena. Lokalstrateg arbetar också i nära dialog med de förtroendevalda för att säkerställa att den politiska ambitionen återspeglas i genomförandet av projekten.

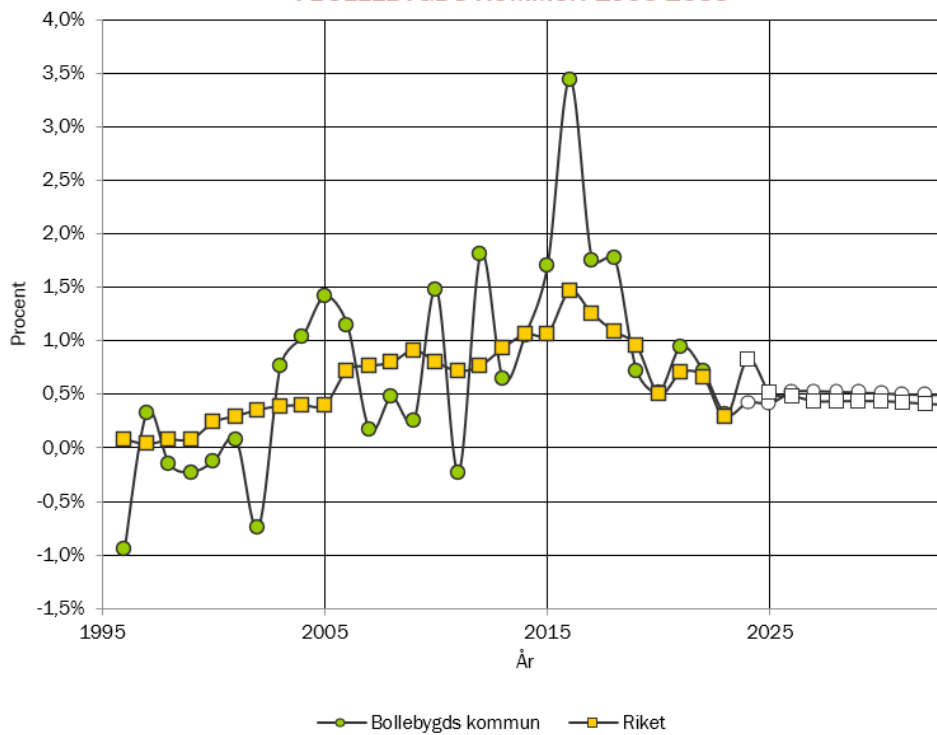
Genom att fortsätta utveckla projektarbetet och LRP får kommunen bättre förutsättningar att fatta kloka beslut som möjliggör effektivisering, förbättrad arbetsmiljö och kommunal service.

7. Bilagor

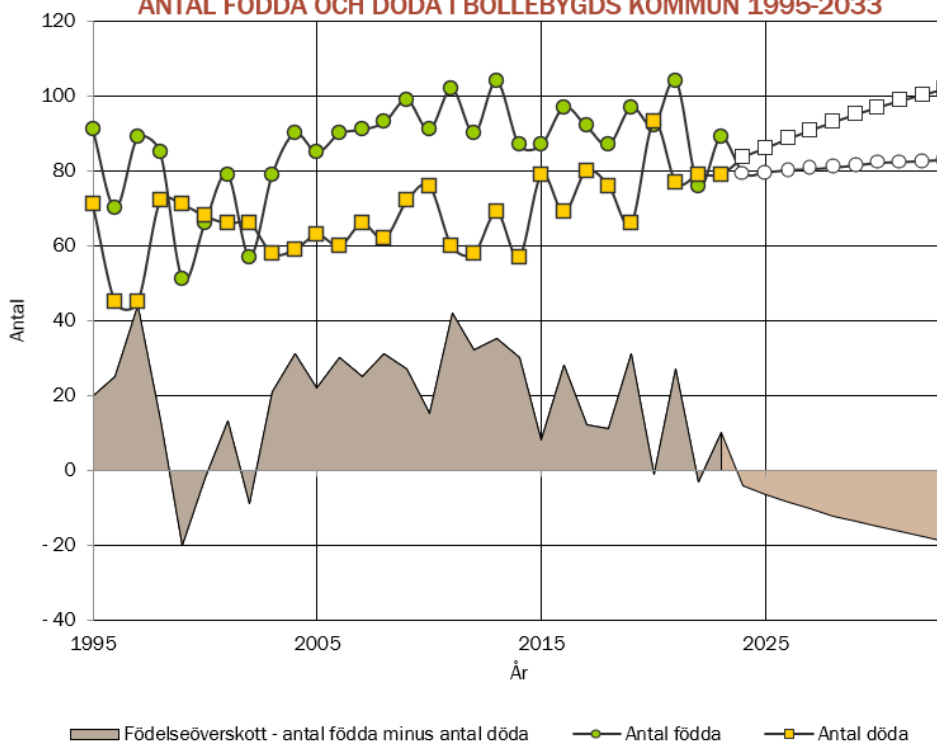
Bilaga 1 – Befolkningsprognos (trendbaserad)

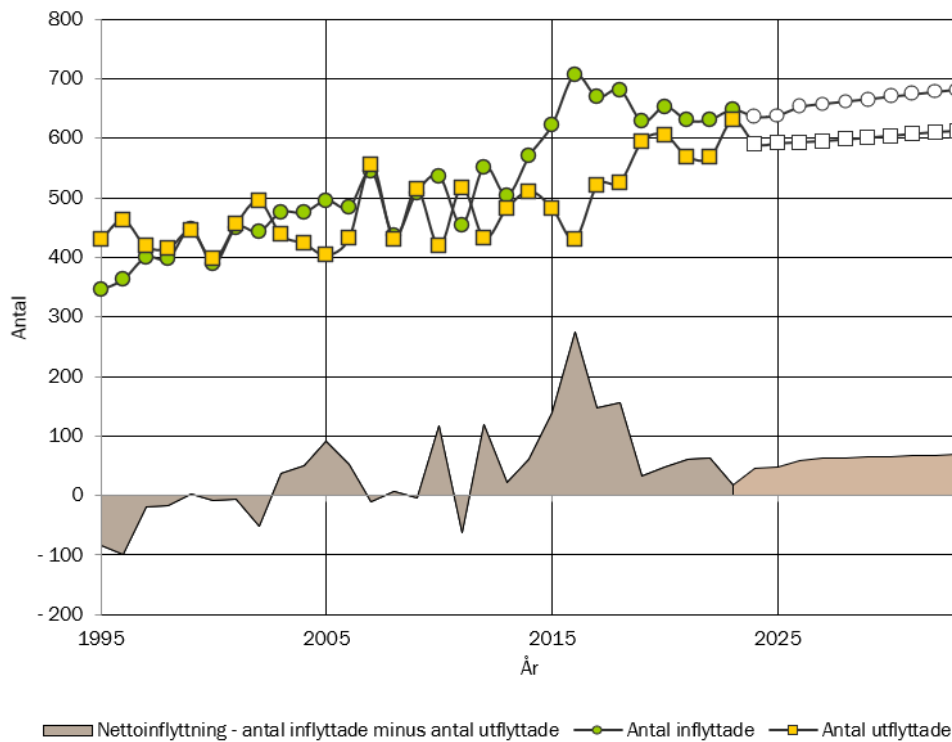
PROCENTUELL FÖRÄNDRING AV FOLKMÄNGDEN I BOLLEBYGDS KOMMUN 1995-2033

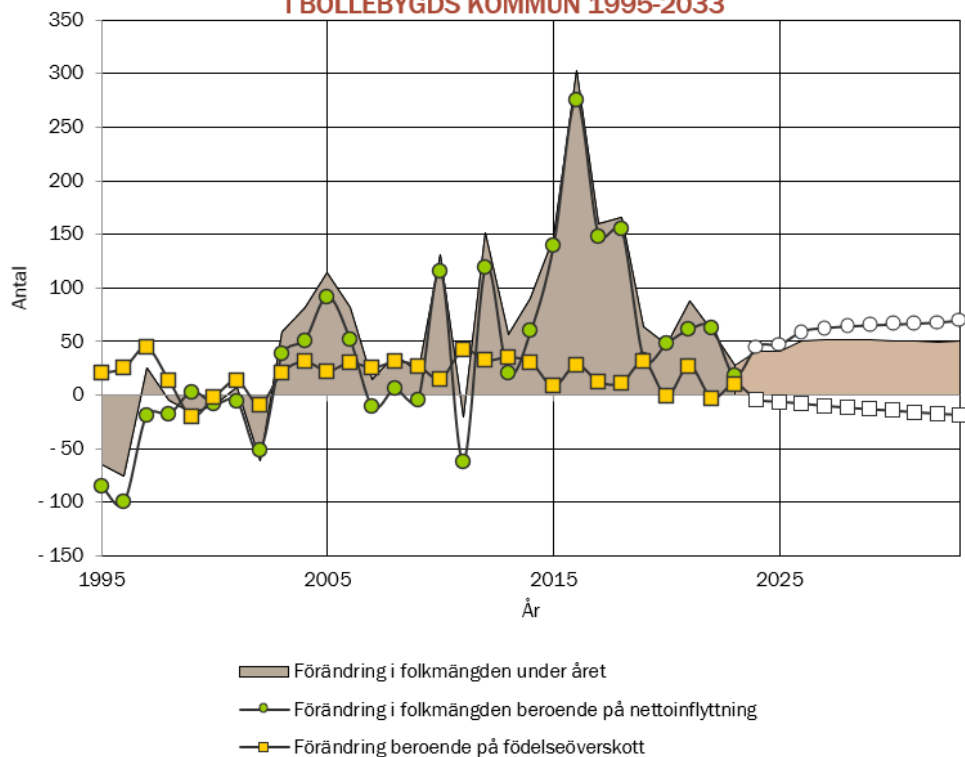
ANTAL FÖDDA OCH DÖDA I BOLLEBYGDS KOMMUN 1995-2033

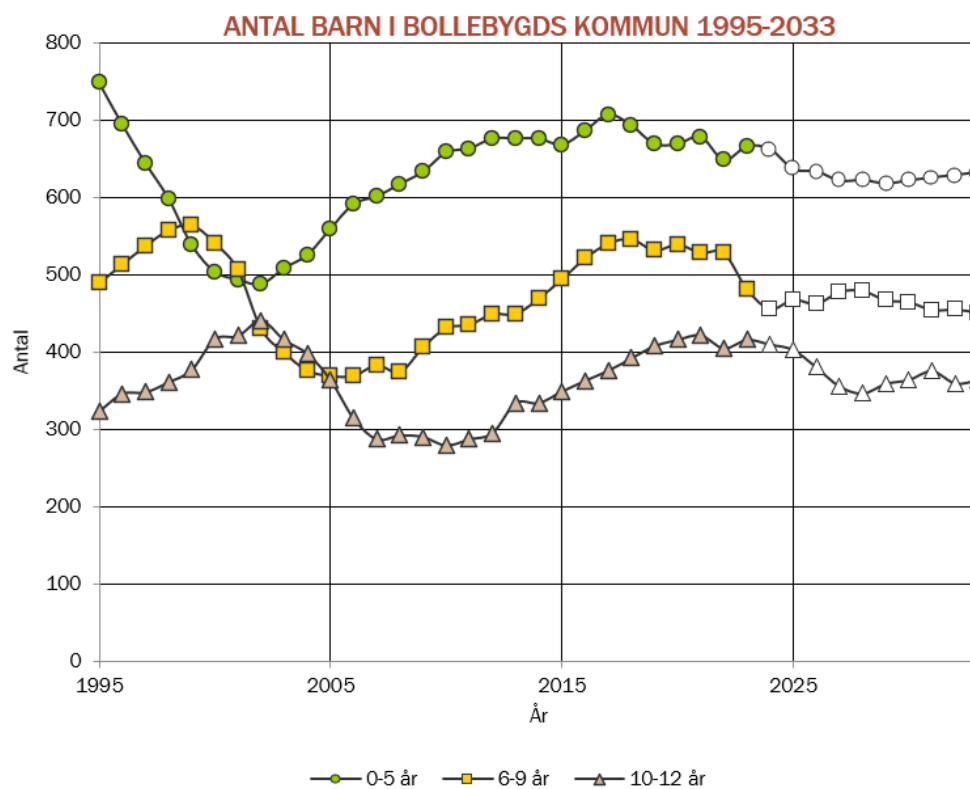

ANTAL IN- OCH UTFLYTTADE I BOLLEBYGDS KOMMUN 1995-2033

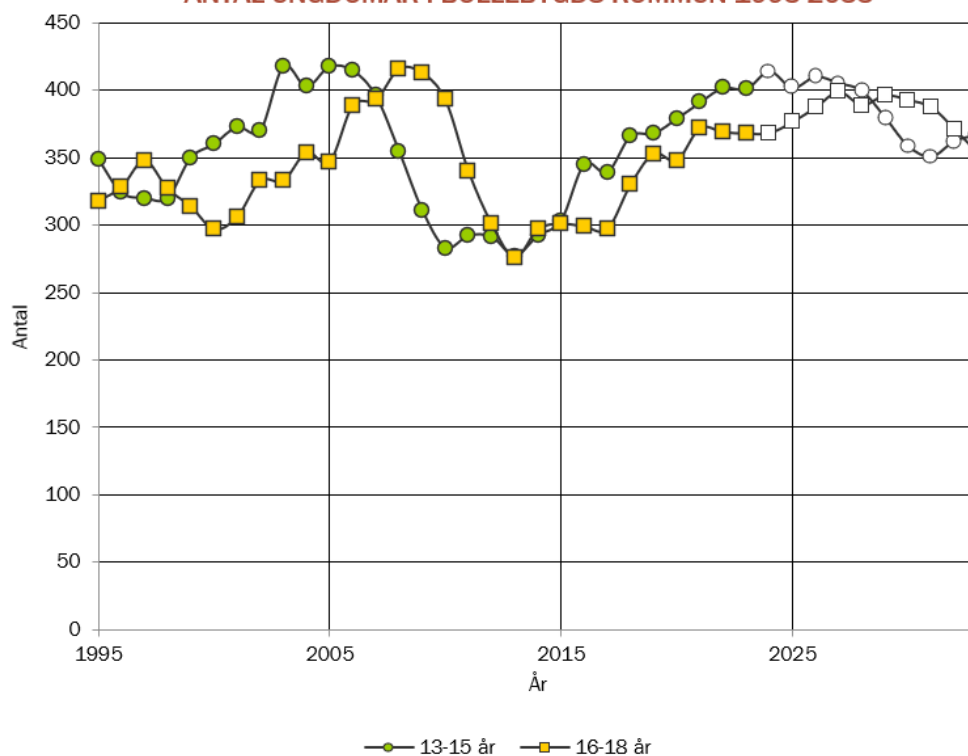

FLYTTNETTO OCH FÖDELSEÖVERSKOTT I BOLLEBYGDS KOMMUN 1995-2033

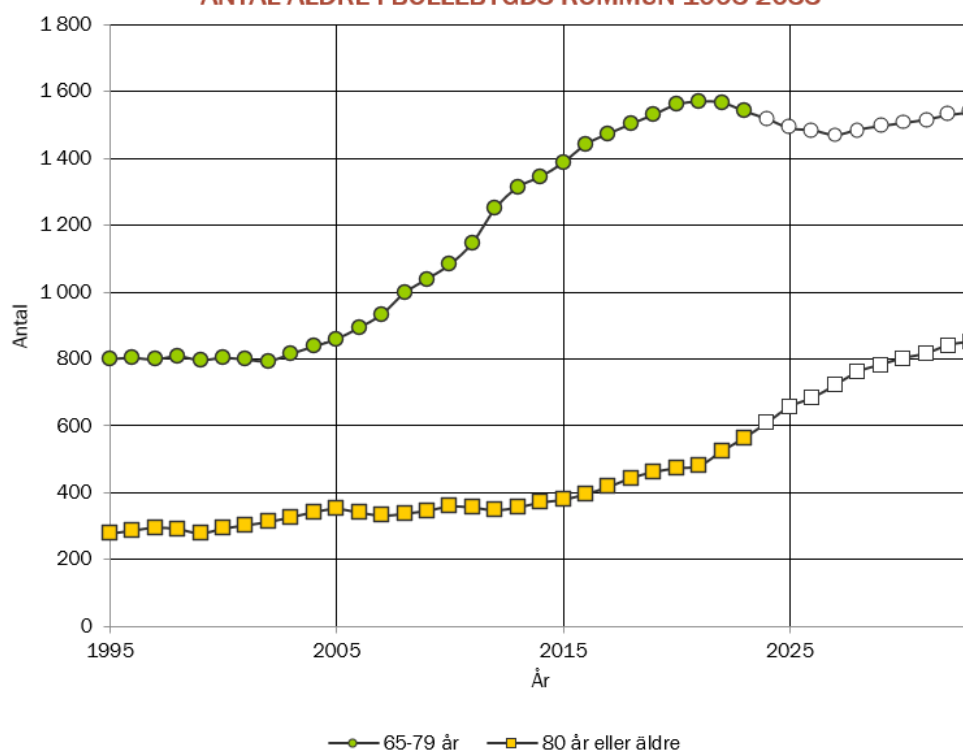

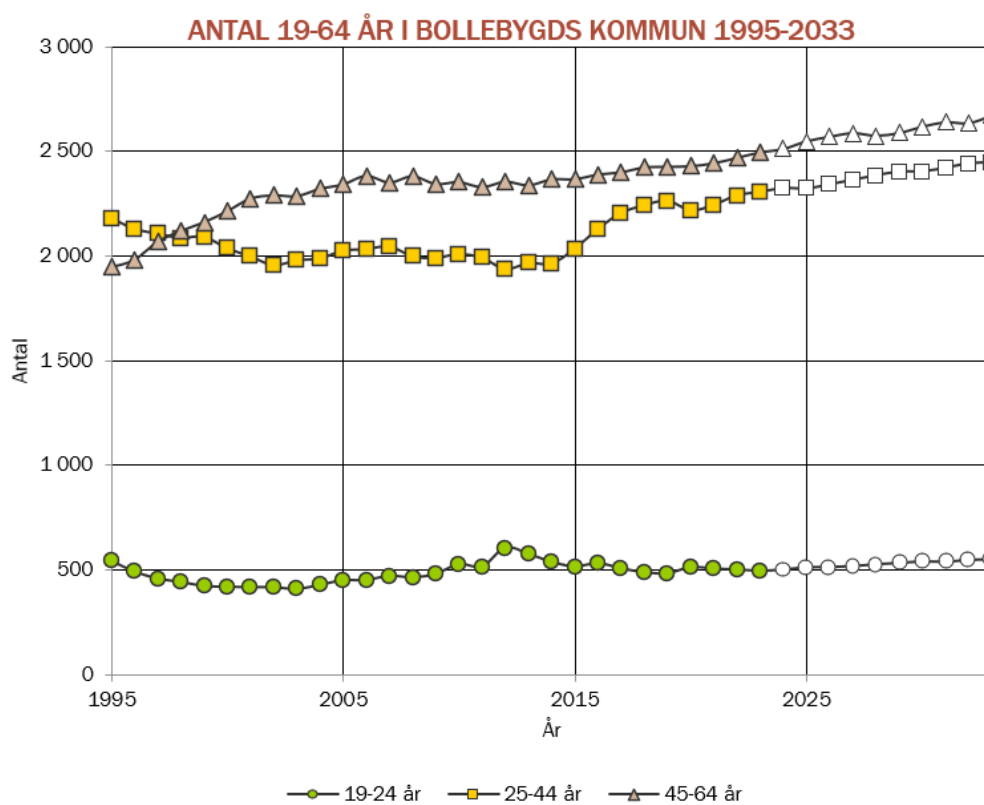

ANTAL UNGDOMAR I BOLLEBYGDS KOMMUN 1995-2033

ANTAL ÄLDRE I BOLLEBYGDS KOMMUN 1995-2033

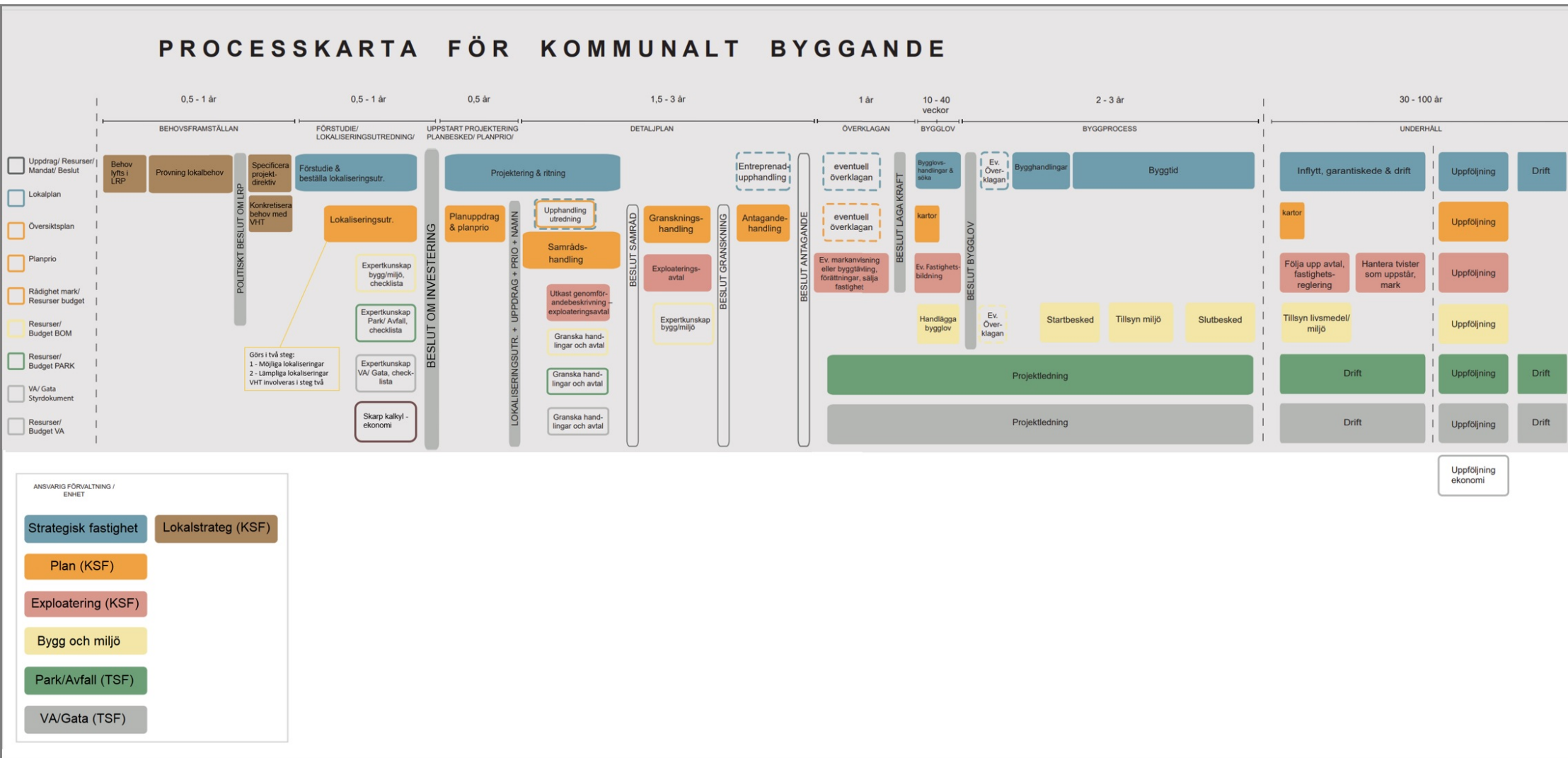

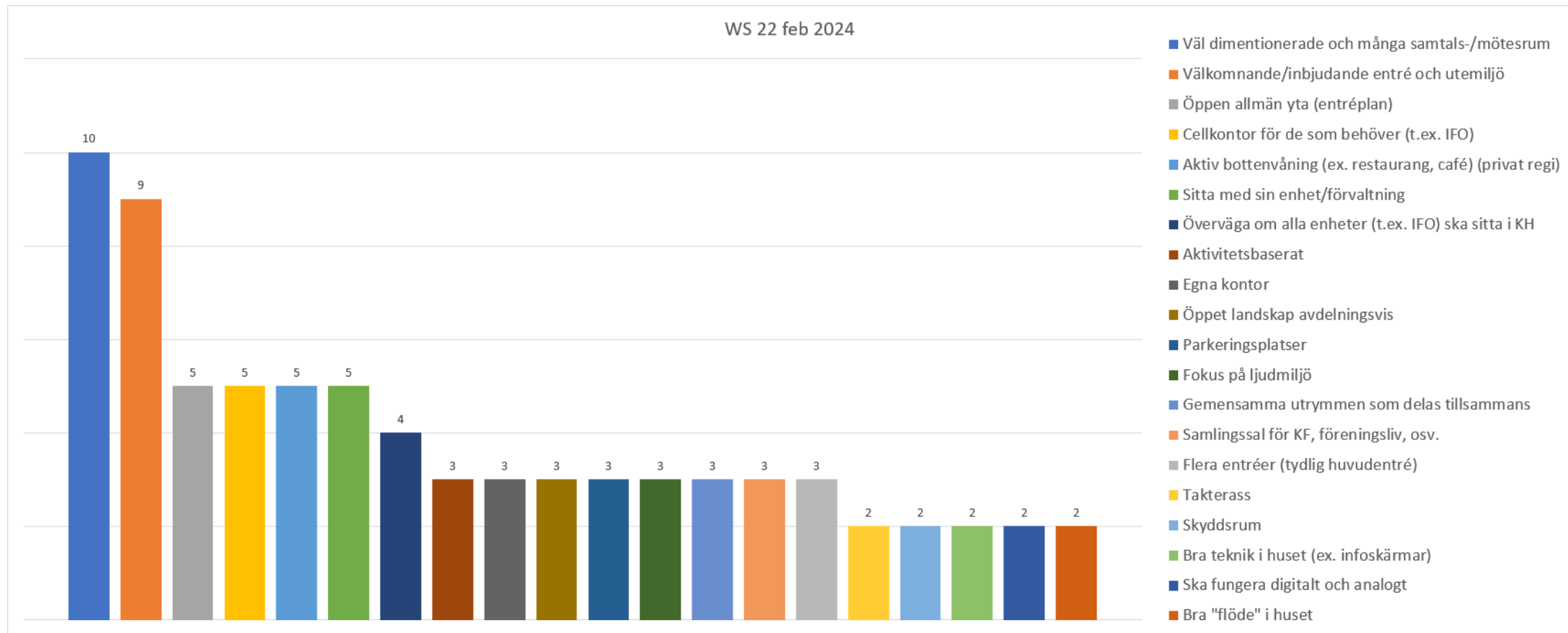
Bilaga 2 – Status för projekt i långsiktig investeringsplan (exkl. VA)

Status för projekt i långsiktig investeringsplan											
Uppdaterad 2024-05-03											
Förstudie											
Projektering											
Detaljplan											
Byggnation											
Nämnd	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Inom 5 år	Inom 10 år	Status	Prel. Beräknad totalkostnad (mnkr.)
Kommunstyrelsen/övergripande	Kommunstyrelsen										80
Kommunhus										Mark inköpt, etapp 1 i bef. byggnad kan påbörjas efter projektering och upphandling.	80
Socialnämnden	Socialnämnden										160
Gruppboend LSS Autism										Entreprenören tar fram bygghandlingar. Byggnation startar under 2024, färdigställs 2025.	40
Kontor IFO										Tillfällig lösning i befintligt kommunhus. Kan flytta in i nytt kommunhus etapp 1 eller 2.	X
Särskilt boende min. 32 platser										Lokaliseringsutredning pågår, följs av inriktningsbeslut. Behöver gå snabbt, annars kommer vi behöva tillfälliga lösningar.	120
Kontor hemsjukvård & hemtjänst, Träffpunkt för äldre										Behöver hitta en inriktning snarast. Eventuellt i kombination med särskilt boende.	X
Gruppboend LSS, traditionell										Specificeras ytterligare framöver. Socialnämnden utreder.	X
Serviceboende satellitlägenheter										Avvaktar möjlighet att hyra t.ex. en trappuppgång i hyreshus av privat bostadsutvecklare.	X
Utbildningsnämnden	Utbildningsnämnden										500
Skola/bibliotek/fsk. Olsfors										Intern projektering, rivningslov ansökt. Behöver detaljplaneändring.	40
Ny förskola centralort										Följer planen för särskilt boende. Generell detaljplan. Ekdalen kan avvecklas vid tillträde.	70
Ny skola etapp 1 (ny 7-9 byggnad)										Prel. Tidplan. Behöver ingen detaljplaneändring. Intern projektering pågår.	210
Ny skola etapp 2 (ombyggnation bef. 7-9)										(Preliminärt) etappvis ombyggnation	120
Allaktivitetshall										Behovet och ambitionsnivån behöver specificeras innan intern projektering kan påbörjas. Behöver detaljplan.	60
Tekniska servicenämnden	Tekniska servicenämnden										10
Lagerlokal (värdesäkring och förvaring)									X	Kan lösas inom befintligt bestånd om Hembygdsvägen inte nyttjas till annat.	X
Ombyggnad Råssa										Färdigställs sommaren 2024.	10
Total											750

Bilaga 3 – Processkarta för kommunalt byggnade

Bilaga 4 – Återkommande svar, Workshop nytt kommunhus

12. Uppföljningsrapport april 2024, kommunstyrelsen KS2024/148

Kommunstyrelseförvaltningen

Karl Norlander | Redovisningschef
0734-64 70 23 | karl.norlander@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Uppföljningsrapport april 2024 Kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner rapporten

Ärendet

Efter april är kommunstyrelsens utfall 26,8 miljoner kronor vilket är enligt budget men 4,8 miljoner kronor högre jämfört med april 2023. Uppföljningsrapporten innehåller en prognos på budget i balans.

Barnkonsekvensanalys

Beslut i ärendet bedöms inte innebära några negativa konsekvenser utifrån ett barnperspektiv

Beslutsunderlag

Uppföljningsrapport april 2024 kommunstyrelsen

Skickas till

Ekonomiavdelningen

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren

Förvaltningschef

Karl Norlander

Redovisningschef

Uppföljningsrapport april 2024, kommunstyrelsen

Ekonomiskt utfall och prognos

	Perioden				Helår			
	2023	2024			2023	2024		
	Utf.	Utf.	Budg.	Avvik.	Utf.	Prog.	Budg.	Avvik.
Kommunstyrelsens ordf	-0,7	-0,8	-0,8	0,0	-2,1	-2,4	-2,4	0,0
Kommunchefens avd.	-10,5	-12,2	-12,7	0,5	-33,4	-37,0	-37,1	0,1
Ekonomiavdelningen	-5,4	-6,4	-6,7	0,3	-16,4	-19,2	-19,1	0,0
HR-avdelningen	-3,0	-2,9	-3,1	0,2	-8,9	-8,6	-8,7	0,0
Plan och Exploatering	-2,4	-4,5	-3,4	-1,1	-8,2	-10,0	-9,9	-0,1
Summa	-22,0	-26,8	-26,8	0,0	-69,0	-77,2	-77,2	0,0

Nettokostnaderna har ökat mellan åren men ligger i linje med budget för perioden. Det är främst lönekostnader och konsultkostnader som ökat.

I prognosen kommer Plan och Exploatering få 500 tusen kronor från Västra Götalandsregionen som en delfinansiering av utbyggnaden av bredband som hittills helt redovisats på kommunen.

Ett arbete med att se över administrativa kostnader har påbörjats under året. Bland annat till följd av ett ytterligare chefsled på Kommunstyrelsen. Kostnader har redovisats över avdelningsgränserna till följd av detta vilket inte alltid har medfört en budgetjustering. Ett exempel är kostnader för porto och posthantering som tidigare redovisats under HR-avdelningen som för 2024 redovisats under Ekonomiavdelningen. Budgeten föreslås att justeras när översynen är färdig.

Kommunstyrelsens ordförande

Under kommunstyrelsens ordförande budgeteras kostnader hänförliga till den politiska verksamheten, främst arvoden. Prognosen är att budgeten kan hållas.

Kommunchefens avdelning

Under kommunchefens avdelning budgeteras flera av de kommunövergripande kostnaderna såsom räddningstjänst, lokaler, färdtjänst och kollektivtrafik. Kommunchefens avdelning rymmer även kanslienheten med tillhörande kanslichef.

En viss osäkerhet finns här kopplat till kostnader för färdtjänst som i dagsläget ser ut att gå mot ett underskott, men som vägs upp av andra delar inom avdelningen.

Ett överskott har prognostiserats till följd av en vakant tjänst från sommaren fram till årsskiftet.

Ekonomiavdelningen

Under ekonomiavdelningen budgeteras kostnader för kommunens ekonomiadministration, upphandling, redovisningsenhet och IT-enhet. Även strategisk fastighet redovisas under ekonomiavdelningen.

Prognosen är budget i balans.

HR-avdelningen

Under HR-avdelningen budgeteras kostnader för kommunens HR-funktion, lönespecialister, fackliga kostnader, samt kostnader för reception. Vakanser i början av året har inneburit ett överskott. Förutsättningen för att enheten enbart ska gå 100 tusen kronor back är att den handlingsplan som tas fram kan genomföras fullt ut

Plan och Exploatering

Enheten tillhörde samhällsbyggnadsförvaltningen föregående år. Försäljning av exploateringstomter på Bergadalen kommer inte enheten till godo enligt investeringsriktlinjerna utan hamnar på finansén. Vid en inventering av exploateringstillgångar har det uppdagats att det finns ej kostnadsredovisade utredningskostnader för tidigare års exploateringsverksamhet som inte innebär någon säljbar tillgång. I prognosen för året har dessa kostnader inte beräknats hamna på Plan och Exploatering utan i stället redovisas som jämförelsestörande kostnader kommuncentralt.

För året finns ett underskott prognostiserat på enheten vilket antas bero på miljökonsulter som täcker upp ett behov där kommunen tidigare kunnat nyttja kommuninterna resurser. Då resultatet på enheten till och med perioden är avvikelse på 1,1 miljoner kronor och endast cirka hälften av underskottet kommer täckas av VGR så bygger prognosen på att den handlingsplan som tas fram kan genomföras fullt ut.

§68

KS2024/148

Uppföljningsrapport april 2024, kommunstyrelsen - information

Ärendet

Dagens sammanträde

Redovisningschef Karl Norlander redogör muntligt för kommunstyrelsens uppföljningsrapport april, 2024.

Närvarande ges tillfälle att ställa frågor. Ordföranden tackar för informationen.

Paragrafen är justerad

13. Uppföljningsrapport april 2024,
Bollebygds kommun (kf fattar slutligt beslut)
KS2024/147

Kommunstyrelseförvaltningen

Karl Norlander | Redovisningschef
0734-64 70 23 | karl.norlander@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Uppföljningsrapport april 2024, Bollebygds kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner uppföljningsrapport april 2024 för Bollebygds kommun.

Ärendet

Förvaltningarna har tagit fram ekonomiska prognoser för 2024. Kommunens helårsprognos är ett resultat på 0,9 miljoner kronor. Det är i linje med det budgeterade resultatet på 0,9 miljoner kronor och motsvarar ca 0,1 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Den ofördelade budgeten på 3,6 miljoner kronor prognosticeras att nyttjas upp till 2,6 miljoner kronor. Av investeringsbudgeten på 71,8 miljoner kronor så kommer 62,6 miljoner kronor att nyttjas, utifrån vad som nu är känt.

Beslutsunderlag

Uppföljningsrapport april 2024, Bollebygd Kommun 2023-05-21

Skickas till

Kommunfullmäktige

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren

Förvaltningschef

Karl Norlander

Redovisningschef

Uppföljningsrapport april 2024 Bollebygds Kommun

Innehållsförteckning

1	Ekonomiskt utfall och prognos	3
1.1	Resultaträkning	3
1.2	Driftsredovisning	4
2	Redovisning per nämnd.....	6
2.1	Kommunstyrelsen.....	6
2.2	Utbildningsnämnden	7
2.3	Socialnämnden.....	8
2.4	Teknik- och servicenämnden.....	9
2.5	Bygg- och miljönämnden	10
3	Investeringar	11
4	Personalstatistik.....	12

1 Ekonomiskt utfall och prognos

1.1 Resultaträkning

Resultaträkning

	Perioden				Helår			
	2023		2024		2023		2024	
	Utf.	Utf.	Budg.	Avvik.	Utf.	Prog.	Budg.	Avvik.
Verksamhetens int.	42,2	39,5	35,4	4,1	135,3	111,6	106,1	5,4
Verksamhetens kostn.	-243,4	-250,2	-263,7	13,5	-749,9	-763,0	-751,8	-11,2
Avskrivningar	-9,2	-11,0	-11,2	0,2	-31,5	-33,9	-34,0	0,2
Nettokostnad	-210,4	-221,7	-239,5	17,8	-646,2	-685,3	-679,7	-5,6
Skatteintäkter	181,0	188,4	187,8	0,6	553,2	564,7	563,4	1,3
Gen. statsbidr o utj	36,9	43,1	42,8	0,3	112,8	132,7	128,4	4,3
Resultat	7,5	9,9	-8,9	1,0	19,8	12,0	12,1	5,6
Finansiella intäkter	0,0	0,3	0,6	-0,3	3,5	1,7	1,8	-0,1
Finansiella kostnader	-2,4	-0,2	-4,3	4,1	-11,2	-12,8	-13,0	0,2
Res efter skatteint o finansn	5,2	10,0	-12,6	3,9	12,2	0,9	0,9	0,0
Extraordinära poster	0,0	0,0	0,0	0,0	-7,7	0,0	0,0	0,0
Summa	5,2	10,0	-12,6	22,6	4,5	0,9	0,9	0,0

Utfall perioden

Utfallet för perioden överstiger den periodiserade budgeten med 22,6 miljoner kronor. Resultatet är missvisande eftersom samtliga pensionskostnaderna för perioden inte är bokförda ännu. Kommunen har beställt analys av pensionskostnader till delår samt helårsboksluten då även avsättningar och upplupna kostnader för pensioner bokförs korrekt.

Avvikelsen för finansiella kostnader beror på att räntekostnader för finansiell leasing inte har bokförts för perioden utan först kommer att redovisas korrekt till delårsbokslutet.

Prognos helår

Prognosen för året är enligt budget. Prognostiserade överskott på generella statsbidrag beror på prestationsbaserade statsbidrag inom äldreomsorgen. Intäkterna från ökade skatteintäkter och statsbidrag väntas mötas av ökade kostnader.

1.2 Driftsredovisning

Driftsredovisning

	Perioden				Helår			
	2023		2024		2023		2024	
	Utf.	Utf.	Budg.	Avvik.	Utf.	Prog.	Budg.	Avvik.
Valnämnd	0,0	0,3	-0,1	0,3	0,0	-0,2	-0,2	0,0
Kommunfullmäktige	-0,5	-0,2	-0,5	0,3	-1,5	-1,4	-1,6	0,2
Kommunstyrelse	-22,0	-26,8	-26,8	0,0	-69,0	-77,2	-77,2	0,0
Överförmyndare	-0,4	-0,2	-0,3	0,0	-0,7	-0,8	-0,8	0,0
Revision	-0,2	-0,1	-0,3	0,2	-0,9	-0,9	-0,9	0,0
Bygg och Miljönämnd	-2,5	-3,7	-3,9	0,2	-8,7	-11,3	-10,6	-0,7
Utbildningsnämnden	-110,6	-120,0	-118,6	-1,5	-317,0	-331,5	-330,6	-0,9
Teknik- och servicenämnden	-12,7	-6,8	-9,0	2,2	-31,2	-23,0	-23,0	0,0
Socialnämnden	-62,0	-74,9	-79,2	4,3	-211,8	-223,4	-223,1	-0,3
Finansförvaltningen Räntor mm.	1,9	4,4	1,2	3,2	-14,4	2,7	3,6	-0,9
Ofördelad budget	0,0	0,0	-1,3	1,3	0,0	-2,6	-3,6	1,0
Avsättning lönerörelse	0,0	0,0	-1,5	1,5	0,0	-13,5	-13,5	0,0
Pensionsförvaltning	-3,7	6,8	-3,0	9,8	-10,1	-13,2	-9,1	-4,1
Skatter & Gen. Statsbidrag	217,7	231,2	230,5	0,8	665,4	697,1	691,4	5,7
	5,2	10,0	-12,6	22,6	0,0	0,9	0,9	0,0

Utfall perioden

Pensionsförvaltningens kostnader är missvisande då inte alla kostnader är bokförda som hänför till perioden.

Prognos helår

Nämnderna har gemensamt lämnat en prognos på -1,7 miljoner kronor medräknat prognos för fullmäktige om 200 tusen kronor överskott som beror på minskade avskrivningskostnader under året. Se vidare analys för respektive nämnd längre ned i rapporten.

I prognosen är det förutsatt att kommunen får sålt merparten av de 14 tomter på Bergadalen som erbjudits till tomtkön. Alternativt hälften av tomterna i tomtkön samt en eller flera byggrätter till samma resultatpåverkan. Utöver Bergadalen kommer exploateringsverksamheten ha kostnader för tidigare års exploateringsverksamhet som inte längre bedöms ge någon framtida säker intäkt. Netto av dessa poster redovisas här ovan under finansförvaltningen.

I prognosen förväntas 2,6 miljoner kronor av kvarvarande 3,6 miljoner kronor från Ofördelad budget att nyttjas.

2 Redovisning per nämnd

2.1 Kommunstyrelsen

Utfall

	Perioden				Helår			
	2023	2024			2023	2024		
	Utf.	Utf.	Budg.	Avvik.	Utf.	Prog.	Budg.	Avvik.
Kommunstyrelsen	-0,7	-0,8	-0,8	0,0	-2,1	-2,4	-2,4	0,0
Kommundirektör	-10,5	-12,2	-12,7	0,5	-33,4	-37,0	-37,1	0,1
Ekonomichef	-5,4	-6,4	-6,7	0,3	-16,4	-19,2	-19,1	0,0
HR-chef	-3,0	-2,9	-3,1	0,2	-8,9	-8,6	-8,7	0,0
Plan och Exploatering	-2,4	-4,5	-3,4	-1,1	-8,2	-10,0	-9,9	-0,1
	-22,0	-26,8	-26,8	0,0	-69,0	-77,2	-77,2	0,0

Utfall perioden

Utfallet för perioden är i enighet med budget för kommunstyrelsen. Efter slutredovisning kommer Plan och Exploateringsverksamheten att erhålla 0,5 miljoner kronor från VGR för utbyggnad av bredband som finns med i utfallet för perioden.

Prognos helår

Plan och Exploateringsverksamheten förväntas hämta in en stor del av underskottet under resterande år bland annat genom bidrag för bredbandsutbyggnaden.

Prognostiserade underskottet på Plan och Exploateringsenheten beror på externa kostnader för miljökonsulter där resursen tidigare kunnat tillgodoses internt i kommunen.

2.2 Utbildningsnämnden

Utfall

	Perioden				Helår			
	2023	2024			2023	2024		
	Utf.	Utf.	Budg.	Avvik.	Utf.	Prog.	Budg.	Avvik.
Nämnd	-0,3	-0,2	-0,3	0,1	-0,8	-0,8	-1,0	0,2
Kultur & Fritid	-2,9	-5,0	-4,1	-0,9	-12,0	-12,2	-12,1	-0,1
Förskola	-23,8	-25,8	-26,1	0,3	-70,5	-73,5	-73,5	0,0
Fritidshem	-6,9	-7,2	-8,1	0,9	-20,9	-20,9	-22,4	1,5
Grundskola	-53,4	-57,3	-55,1	-2,1	-147,3	-151,8	-150,0	-1,8
Anpassad grundskola	-4,7	-5,2	-5,7	0,5	-13,1	-15,3	-15,7	0,4
Gymnasie	-17,3	-18,0	-17,3	-0,6	-48,7	-53,2	-51,0	-2,2
Vuxenutbildning	-1,0	-0,9	-1,3	0,4	-2,7	-2,7	-3,8	1,1
Gemensamt	-0,3	-0,3	-0,4	0,0	-1,0	-1,1	-1,1	0,0
Summa	-110,6	-120,0	-118,6	-1,5	-317,0	-331,5	-330,6	-0,9

Utfall perioden

Utfallet för perioden är något högre än budget vilket beror på att några enheter förväntas ha lägre kostnader på höstterminen. Fler bidrag är också utbetalda under första tertialen än vad budget är fördelad över helåret.

Nettokostnaderna prognostiseras öka med 4,6% på helåret, främst på anpassad grundskola och gymnasiet.

Prognos perioden

Den totala prognosen är relativt oförändrad sedan februari.

Fritid och kultur, grundskola och gymnasiet prognostiserar ett underskott.

Underskottet på kultur och fritid kommer av för höga personalkostnader samt bedömning av att högre bidrag kommer att utbetalas i aktivitetsstöd än budgeterat.

Underskottet på grundskola kommer av för höga personalkostnader kopplat till både bemanning kring barn med omfattande stödbehov samt att befintliga lokaler gör det svårt att effektivisera och därigenom kunna minska bemanning.

Det minskade underskottet i prognosen beror främst på lägre kostnader för köpta platser, minskad indexuppräknings än antagen i budget för skolskjuts och därigenom lägre kostnader för höstterminen samt högre prognos för intäkter. En stor del av intäktsökningen beror på flytt av andel av bidraget Likvärdig skola som ändvants för att täcka tjänst som arbetar mot elevhälsa och anpassad grundskola. Bidraget får inte användas mot anpassad grundskola och har jämfört med budgeterat, bytt verksamhetskod men inte enheten den ligger på.

Underskottet på gymnasieskola kommer av att effektiviseringskrav ihop med indexuppräknings inte kompenserat för prisökningen på utbildningarna för året, att elevantalet i snitt är högre i år än förra året samtidigt som nämnden fått avdrag i budget för minskade volymer samt utfallet av en dyrare köpt utbildning för helåret 2024.

Fritidshem prognostiserar ett lägre överskott än i februari. Man har i konjunkturläget och närliggande kommuners försämrade ekonomi, lättare att anställa utbildad personal i fritidshem.

Förändringen i överskottet på anpassad grundskola beror på att personalkostnaderna för höstterminen prognosteras bli högre än antagits i februari, då tre fler elever tillkommer till hösten än vad man visste då. Resterande förändring i prognos beror på flytt av statsbidrag från anpassad grundskola till grundskola enligt ovan.

Övriga verksamheter har oförändrad prognos.

2.3 Socialnämnden

Utfall

	Perioden				Helår			
	2023	2024			2023	2024		
	Utf.	Utf.	Budg.	Avvik.	Utf.	Prog.	Budg.	Avvik.
Socialnämnd	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	-0,9	-0,9	-0,9	0,0
Soc chef & Utv enhet	1,6	-5,8	-5,0	-0,7	-12,7	-16,2	-14,1	-2,1
Äldreomsorg	-34,1	-37,1	-40,5	3,4	-107,5	-111,5	-112,9	1,5
Funktionsnedsättning	-13,7	-14,0	-15,9	1,9	-44,2	-44,0	-45,6	1,6
Individ- & Familjeomsorg	-16,0	-17,5	-17,5	0,0	-47,2	-51,1	-49,7	-1,4
Flykting	0,7	-0,2	0,0	-0,2	0,8	0,2	0,0	0,2
Summa	-62,0	-74,9	-79,2	4,3	-211,8	-223,4	-223,1	-0,3

Utfall perioden

Utfallet för perioden är bättre än budget vilket beror på att flera enheter prognostiserar större kostnader senare under året.

Nettokostnader jämfört med samma period förra året har ökat med 21 %. Ökning av nettokostnader avser främst reduktion av intäkter. Lägre intäkter driftsbidrag och ersättning från Försäkringskassan jämfört med samma period 2023. Ökade bidragskostnader till Försäkringskassan pga. ändringar i beslut, köpta placeringar på myndighetsteam barn & unga och boende LSS, personalkostnader och övriga kostnader påverkar nettokostnadsökningen mellan åren.

Prognos perioden

Utfallet prognostiseras till -0,3 mnkr för helåret vilket är försämrad prognos från februarirapport. Härrör nytillkomna och förlängda externa placeringar individ och familjeomsorg.

Överskott äldreomsorg härrör tillfällig ramökning 2024, 0,8 mnkr. I aprilprognos ligger detta tillskott som buffert på verksamheten och bidrar till överskottet. Denna buffert kan komma att tas i anspråk vid senare tillfälle, men per aprilprognos har verksamhetschef inte sett behov av att nyttja den under 2024. Hemsjukvård har inte behövt ersätta alla luckor som uppstått vid sjuk, föräldralediga och vård av barn, vilket påverkar resultatet.

Hemtjänst har en ökning av brukare med mer omfattande behov. Korttidsverksamheten

har haft överbeläggningar hela året och prognostiserar det framöver.

Överskott funktionsnedsättning härrör prognostiserad extern placering boende enligt LSS. Placeras i intern regi. Även mer intäkter försäljning av assistanstimmar pga. ändrade förutsättningar påverkar resultatet.

Underskott individ & familjeomsorg härrör placeringar missbruk vuxen, övrig vuxenvård och institutionsvård barn & unga. Förlängda och nya placeringar från förra prognos. Även reducerade intäkter AME, reducerat projektbidrag.

Verksamheten har reducerade kostnader ekonomiskt bistånd, en trend som ses över hela riket. Individ & familjeomsorg har ett ökat inflöde av aktualiseringar.

Statsbidrag budgeteras under socialchef, fördelas ut till enheterna när det används. Enligt årsprognos skall hela det budgeterade statsbidraget nyttjas under 2024, därför negativ avvikelse i prognos utfall helår, då enheterna redovisat det som prognostiserad intäkt.

2.4 Teknik- och servicenämnden

Utfall

	Perioden				Helår			
	2023	2024			2023	2024		
	Utf.	Utf.	Budg.	Avvik.	Utf.	Prog.	Budg.	Avvik.
Teknik och servicenämndens	-0,3	-0,1	-0,2	0,1	-1,0	-0,6	-0,7	0,0
Teknik och service förvaltning	-2,9	-2,1	-2,5	0,3	-9,8	-6,9	-6,9	0,0
Fastighetschef	-0,8	-0,3	-0,2	-0,1	-5,7	0,0	0,0	0,0
Teknisk chef va/gata	-6,2	-2,3	-3,0	0,7	-9,2	-9,3	-9,3	0,0
Teknisk chef rh/park	-1,8	-1,9	-2,3	0,4	-5,5	-6,2	-6,2	0,0
Åsastugorna	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Lokalvård	-0,3	0,0	-0,3	0,3	-0,2	0,0	0,0	0,0
Måltid/kost	-0,4	-0,1	-0,5	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
	-12,7	-6,8	-9,0	2,2	-31,2	-23,0	-23,0	0,0

Utfall perioden

Utfallet för perioden är bättre än budget vilket beror på att flera enheter prognostiserar större kostnader senare under året. För VA har föregående års positiva resultat (1,4 mnkr.) bokats som en intäkt i januari, vilket ytterligare förbättrar resultatet för perioden, trots att verksamheten inte är i strukturell balans.

Kostnaden för halkbekämpning och elkostnader har dock varit högre än budgeterat och nämnden har tagit utredningskostnader som inte budgeterats för. Förvaltningen bedöms kunna bära avvikelserna genom att prioritera och effektivisera. Enhetscheferna tar ansvar för det gemensamma resultatet och är införstådda med att de kommer behöva hjälpas åt för att säkerställa ett gott resultat.

Prognos perioden

Utfallet bedöms landa i linje med budget. VA är dock inte i balans och ökad finansiering behövs till 2025.

2.5 Bygg- och miljönämnden

Utfall

	Perioden				Helår			
	2023	2024			2023	2024		
	Utf.	Utf.	Budg.	Avvik.	Utf.	Prog.	Budg.	Avvik.
Bygg- och miljönämndens ordf.	0,0	-0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,6	-0,7	0,0
Bygg- och miljöchef	-2,5	-3,5	-3,7	0,2	-8,7	-10,6	-9,9	-0,7
	-2,5	-3,7	-3,9	0,2	-8,7	-11,3	-10,6	-0,7

Utfall perioden

Utfallet för perioden är lite bättre än budgeterat. Detta beror främst på bostadsanpassningarna där utfallet hittills i år varit lågt.

Nämnden har även haft överlappande personalkostnader för bygg- och miljöchefer. De dubbla kostnaderna ligger under det första halvåret.

Prognos perioden

Prognosen för bostadsanpassningarna är smått justerad men ligger fortfarande ungefär i linje med budget på grund av större anpassningar som är på gång.

Den övriga avvikelsen mot budgeten beror på intäkter som justerats ned. Nämnden förväntas få ett föreläggande från Länsstyrelsen vilket leder till omfördelning av arbetstiden; det innebär att en del av den tid som idag genererar intäkter, inom miljö- och livsmedelsområdena behöver läggas på andra uppgifter.

Totalt sett har utfallet för perioden varit gott och det är inte omöjligt att prognosen för helåret kan komma att justeras upp efter sommaren. Detta förutsätter dock taxehöjningar.

3 Investeringar

	Utfall perioden	Budget 2024	Prognos 2024	Utfall Ack	Budget total	Prognos total
Kommunstyrelsen:						
Reinvesteringar	1,8	4,0	4,0			
Datahallar	0	2,2	2,2	0	2,2	2,2
Gruppbostad autism	0	2,0	8,5	1,5	37,0	30
Strategiska markinköp	1,4	25	5			
Teknisk servicenämnd:						
Reinvesteringar fastighet	1,4	10,0	10,0			
Reinvestering gata	0,0	1,5	1,5			
Lekredskap	0,0	1	1,0			
Avfall/Park	0,0	1	0,4			
Beachhandbollspl an	0,0	1,0	1,0			
VA	0,4	9	9,0			
Laddstolpar	0,0	0,8	0,8	0,2	1,0	1,0
Ombyggnad Råssa	2,0	6,5	6,5	5,5	10,0	10,0
Servicebyggnade r Åsastugorna	0,4	5,6	5,6	0,4	5,6	5,6
Utvidgning GC- nät	0,0	1,5	1,5		4,5	
Renovering idrottshall	0,0	13,7	9,0	1,3	15,0	15,0
Utbildningsnämnden:						
Reinvesteringar	0	1,3	1,3			
Socialnämnden:						
Reinvesteringar	0,1	1,3	1,3			
Summa investeringar						
	7,5	87,4	62,1	7,8	75,3	
Varav skattefinansierad						
	6,7	71,8	56,1	7,4	69,7	

4 Personalstatistik

	Perioden innevarande år			Perioden föregående år		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Antal tillsvidareanställda	558	146	704	537	142	679
Andel tillsvidareanställda (%)	79 %	21 %	100 %	79 %	21 %	100 %
Antal visstidsanställda	61	22	83	69	27	96
Andel visstidsanställda (%)	73 %	27 %	100 %	72 %	28 %	100 %
Antal timavlönade (timmar)	16 537	8 846	25 382	19 367	6 790	26 158
Övertid/fyllnad/mertid (tim)	489	373	862	994	337	1 331
Andel tillsvidare m. heltid (%)	91 %	95 %	92 %	90 %	94 %	91 %
Sjukfrånvaro (%)	8 %	5 %	7 %	9 %	5 %	8 %
Sjukfrånvaro över 59 dagar (%)	42 %	26 %	40 %	46 %	25 %	43 %
Sjukfrånvaro under 31 år (%)	4 %	7 %	5 %	7 %	5 %	6 %
Sjukfrånvaro 31-49 år (%)	7 %	4 %	6 %	8 %	4 %	7 %
Sjukfrånvaro över 49 år (%)	10 %	5 %	9 %	11 %	7 %	10 %

Anställda

Antalet tillsvidareanställda i kommunen har totalt ökat med 25 st personer från samma period föregående år. Den största förändringen har skett inom socialförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen. Visstidsanställda har minskat med 13 st medarbetare. Största minskning ser vi inom socialförvaltningen.

Arbetade timmar

Det ses en minskning av arbetade timmar utförda av timavlönade hittills under 2024 i jämförelse med 2023 med 775,99 timmar. Utbildningsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen har minskat antal timmar medans socialförvaltningen har ökat antal timmar utförda av timavlönade.

Mer, -fyllnads- och övertidstimmar har totalt för kommunen minskat med 469,32 timmar. Samtliga förvaltningar utom kommunstyrelseförvaltningen står för minskningen av timmar.

Tillsvidareanställda på heltid

Gällande antal anställda med heltidsanställning ses en ökning i kommunen på 0,88 procentenheter. Ökningen står samtliga förvaltningar för.

Sjukfrånvaron

Vid jämförelse av de aktuella perioderna har sjukfrånvaron minskat med 0,79 procentenheter på kommunövergripande nivå. Samtliga förvaltningar har minskat sin sjukfrånvaro. Högst sjukfrånvaro återfinns bland kvinnor över 50 år som utgör 10,09%. Gruppen män mellan 30-50 har minskat sin sjukfrånvaro. Långtidsfrånvaron har totalt minskat i kommunen med 2,95 procentenheter, och gäller både kvinnor och män.

§69

KS2024/147

Uppföljningsrapport april 2024, Bollebygds kommun - information

Ärendet

Dagens sammanträde

Redovisningschef Karl Norlander redogör muntligt för kommunens uppföljningsrapport april, 2024.

Närvarande ges tillfälle att ställa frågor. Ordföranden tackar för informationen.

Paragrafen är justerad

14. Svar på motion (FR) om att anlita en AI-expert för genomlysning av kommunens verksamheter (kf fattar slutligt beslut)
KS2023/207

§79

KS2023/207

Svar på motion (FR) om att anlita en AI-expert för genomlysning av kommunens verksamheter

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige avslår motionen. Det pågår redan arbete med AI, både inom kommunen och i samverkan med andra aktörer (t ex Boråsregionen). Bollebygds kommuns olika systemleverantörer levererar t ex redan AI i både större och mindre omfattning till kommunens olika verksamheter.

Ärendet

Michael Plogell (FR) föreslår i en motion daterad 2023-07-02 att kommunen anlitar en expert på AI som får till uppdrag att göra en genomlysning av kommunens verksamheter och på grundval av analysen lämna förslag där verksamhet kan effektiviseras genom AI. Kommunfullmäktige har på sammanträde 2023-09-21, § 88, remitterat motionen till kommunstyrelsen för handläggning.

AI, eller artificiell intelligens, handlar om att skapa datorprogram och system som kan utföra uppgifter som vanligtvis kräver mänsklig intelligens. Det handlar om att låta datorer tänka, lära sig och fatta beslut på liknande sätt som människor gör. AI kan användas för att lösa problem, förutse mönster, och automatisera uppgifter inom olika områden. AI har på senare år revolutionerat många aspekter av våra liv och samhället som helhet. Med sin förmåga att analysera enorma mängder data, identifiera mönster och fatta snabba beslut har AI blivit en integrerad del av många branscher och verksamheter världen över. Nedan följer en översikt över både fördelar och nackdelar med AI, ej knutet till just kommunala verksamheter.

Fördelar med AI

1. Effektivitet och produktivitet: AI kan automatisera uppgifter och processer som tidigare var tidskrävande och resursintensiva. Detta frigör människors tid och resurser för att fokusera på mer komplexa och kreativa uppgifter.
2. Precision och kvalitet: AI-system kan utföra uppgifter med hög precision och kvalitet, vilket minskar risken för mänskliga fel och ökar tillförlitligheten i olika verksamheter.
3. Dataanalys och insikter: Genom att analysera stora datamängder kan AI dra ut värdefulla insikter och mönster som människor kanske inte upptäcker på egen hand. Detta kan bidra till bättre beslutsfattande inom olika områden som hälso- och sjukvård, affärsstrategi och vetenskaplig forskning.
4. Personlig anpassning: AI kan skapa personliga upplevelser och rekommendationer baserade på individuella preferenser och beteendemönster. Detta kan förbättra kundnöjdhet och användarupplevelse inom exempelvis e-handel, streamingtjänster och marknadsföring.
5. Innovation: AI möjliggör nya innovationer och teknologiska framsteg inom en mängd olika områden, inklusive medicin, transport, energi och kommunikation.

Nackdelar med AI

1. Arbetslöshet och omställning: Automatisering genom AI kan leda till att vissa jobb blir överflödiga, vilket kan leda till arbetslöshet och kräva omställning för arbetstagare som påverkas.
 2. Bristande etik och sekretess: Användningen av AI kan väcka oro kring etiska frågor, inklusive integritet och sekretess. Samling och analys av stora mängder personlig data kan leda till potentiella missbruk och integritetsintrång.
 3. Fördomar och diskriminering: AI-system är inte immuna mot fördomar och kan återspegla och förstärka befintliga sociala och kulturella fördomar. Detta kan leda till orättvisa beslut och diskriminering inom områden som rekrytering och inom rättssystem.
 4. Beroende och sårbarhet: Ett överdrivet beroende av AI-teknik kan göra samhället mer sårbart för störningar, t ex genom cyberattacker eller fel i systemen. Det är viktigt att t ex säkerställa robusthet i AI-system för att minimera risken för avbrott.
 5. Kontroll och makt: Koncentrationen av AI-makt hos ett fåtal företag eller organisationer kan leda till monopolliknande förhållanden och öka klyftan mellan de som har tillgång till teknologin och de som inte har det. Det är viktigt att främja konkurrens och reglering för att säkerställa en rättvis och ansvarsfull användning av AI.
- Sammanfattningsvis erbjuder AI många potentiella fördelar för samhället, men det är viktigt att aktivt hantera dess nackdelar och utmaningar för att säkerställa en ansvarsfull och hållbar integration av teknologin i våra liv, arbeten och verksamheter.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att motionen ska avslås. Motionens innehåll ligger rätt i tiden, men det pågår redan arbete med AI, både inom kommunen och i samverkan med andra aktörer (t ex Boråsregionen), därav finns ingen anledning att i nuläget ta in en AI-expert för en genomlysning av kommunens verksamheter. Bollebygds kommuns olika systemleverantörer levererar t ex redan AI i både större och mindre omfattning till kommunens olika verksamheter. Det är också viktigt att respektive förvaltning inom sina olika verksamhetsområden kan påverka i vilken takt man kan ställa om inom AI, och att eventuell omställning görs i samklang med personal och budget.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen. Det pågår redan arbete med AI, både inom kommunen och i samverkan med andra aktörer (t ex Boråsregionen). Bollebygds kommuns olika systemleverantörer levererar t ex redan AI i både större och mindre omfattning till kommunens olika verksamheter.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Motion (FR) om anlitande av AI-expert

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Jag närvar vid en konferens hösten 2022 där bl a digitalisering av kommunförvaltning diskuterades. Under ett moment avhandlades AI. Föredragshållaren nämnde att det finns många områden inom den kommunala förvaltningen där AI kan användas, men p.g.a. kunskapsbrist nyttjas det inte.

Kommunen strävar efter att bli en bra arbetsgivare och att effektivisera verksamheterna. Mot bakgrund av detta vill FR lämna följande

MOTION

Vi vill att kommunen anlitar en expert på AI som får till uppdrag att göra en due diligence av alla våra verksamheter och på grundval av analysen lämna förslag där verksamhet kan effektiviseras medelst AI.

Folkets Röst

Michael Plogell
2 juli 2023

15. Svar på motion (V) om framtida utbyte av kommunens sopkärl (kf fattar slutligt beslut)
KS2023/225

§80

KS2023/225

Svar på motion (V) om framtida utbyte av kommunens sopkärl

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen tillstyrker teknik- och servicenämndens förslag; Kommunfullmäktige bifaller motionen.

Ärendet

Ralf Lindberg (V) föreslår i motion daterad 2023-09-10 att istället för att förstöra ett stort antal fullt användbara kärl, ska kommunen erbjuda invånare att köpa kärlen till självkostnadspris. Priset ska då motsvara kostnader för den eventuella hantering vid uppsamling och ersättning för återvinning som kan uppstå. Det ska bli attraktivt och möjligt för vem som helst att köpa ett eller fler kärl. Bakgrunden till motionen är framtida utbyte av kommunens sopkärl. Inom 2-3 år kommer alla sopkärl att bytas ut då det är beslutat att Bollebygds kommun ska övergå till mer hushållsnära sophantering/sortering precis som övriga landet. Tusentals sopkärl ska då bytas ut och förstöras med förmodligen medföljande ganska stora kostnader som inte genererar något tillbaka. Motionären anser också att det är miljömässigt oförsvärbart att förstöra kärl som kan användas till så mycket annat i många år, t ex att samla regnvatten i.

Kommunfullmäktige har på sammanträde 2023-10-19, § 104, remitterat motionen till (dåvarande) samhällsbyggnadsnämnden, sedermera överfört till teknik- och servicenämnden. Teknik- och servicenämnden har behandlat motionen på sammanträde 2024-03-13, § 23, och föreslår till kommunfullmäktige att bifalla motionen.

Teknik- och serviceförvaltningen gör följande bedömning: Motionen är värd att beakta. I dagsläget pågår arbetet med upphandling o.s.v gemensamt med övriga Sjuhäradskommuner och i det arbetet kan Bollebygds kommun ta med motionens intentioner. För att minska överutnyttjandet av jordens resurser så är det av vikt att se på cirkulära och resurseffektiva lösningar. Motionen ger möjligheter till återbruk och en förlängd livslängd på produkten. Den praktiska hanteringen får bli en senare fråga för förvaltningen att hantera.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Teknik- och servicenämndens förslag till beslut

Kommunfullmäktige bifaller motionen.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om teknik- och servicenämndens förslag kan tillstyrkas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- §104 Kf Inkommen motion: Motion (V) om framtida utbyte av kommunens sopkärl
- §23 TSN Motion om framtida utbyte av kommunens sopkärl, Vänsterpartiet(TSN202432-6)
- Motion till kommunfullmäktige i Bollebygd gällande framtida utbyte av kommunens sopkärl

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

§23

TSN2024/32

Motion om framtida utbyte av kommunens sopkärl, Vänsterpartiet

Beslut

Teknik- och servicenämnden beslutar föreslå Kommunfullmäktige att bifalla motionen.

Ärendet

Ralf Lindberg (V) föreslår i motion daterad 2023-09-10 att i stället för att förstöra ett stort antal fullt användbara kärl, ska kommunen erbjuda invånare att köpa kärlen till självkostnadspris. Priset ska då motsvara kostnader för den eventuella hanteringen vid uppsamling och ersättning för återvinning som kan uppstå. Det ska bli attraktivt och möjligt för vem som helst att köpa ett eller fler kärl. Bakgrunden till motionen är framtida utbyte av kommunens sopkärl. Inom 2–3 år kommer alla sopkärl att bytas ut då det är beslutat att Bollebygds kommun ska övergå till mer hushållsnära sophantering/sortering precis som övriga landet. Tusentals sopkärl ska då bytas ut och förstöras med förmodligen medföljande ganska stora kostnader som inte genererar något tillbaka. Motionären anser också att det är miljömässigt oförsvarbart att förstöra kärl som kan användas till så mycket annat i många år, t ex att samla regnvatten i. Kommunfullmäktige beslutade 2023-10-19 § 104 att remittera motionen till samhällsbyggnadsnämnden för handläggning.

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut

Teknik- och servicenämnden beslutar föreslå Kommunfullmäktige att bifalla motionen.

Beslutsgång

Ordförande frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Svar på motion om framtida utbyte av kommunens sopkärl
- §104 Kf Inkommen motion Motion (V) om framtida utbyte av kommunens sopkärl
- Motion till kommunfullmäktige i Bollebygd gällande framtida utbyte av kommunens sopkärl(172851) (0)_TMP

Skickas till

Kommunfullmäktige

Paragrafen är justerad

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Motion till kommunfullmäktige i Bollebygd gällande framtida utbyte av kommunens sopkärl

Inom 2 - 3 år kommer alla sopkärl att bytas ut då det är beslutat att vi skall övergå till mer hushållsnära sophantering/sortering precis som övriga landet.

Tusentals sopkärl skall då bytas ut och förstöras med förmodligen medföljande ganska stora kostnader som inte genererar något tillbaka.

Dessutom så är det ju miljömässigt oförsvarbart att förstöra kärl som kan användas till så mycket annat i många år, tex att samla regnvatten i, vilket kan bli en nödvändighet i den framtida miljöförändring som vi lever i just nu.

Förslag

Vänsterpartiet Bollebygd föreslår att istället för att förstöra stort antal fullt användbara kärl, skall vi erbjuda kommunens invånare att köpa kärlen till självkostnadspris.

Priset skall då motsvara kostnader för den eventuella hantering vid uppsamling och ersättning för återvinning som kan uppstå. Det skall bli attraktivt och möjligt för vem som helst att köpa ett eller fler kärl.

Detta kommer förhoppningsvis att generera mindre arbete och kostnader för kommunen.

För Vänsterpartiet Bollebygd 2023-09-10

Ralf Lindberg

Tomas Ridell

Barbro Ridell

16. Partistöd 2024 - Socialdemokraterna (kf fattar slutligt beslut) KS2024/130

§71

KS2024/130

Partistöd 2024 - Socialdemokraterna

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (S) för år 2024 med 93 972 kr.

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde i december 2020 bestämmelser för kommunalt partistöd i Bollebygds kommun. Bestämmelserna överensstämmer med kommunallagens krav kring partistöd – att partistöd bara betalas ut till ett parti som är en juridisk person, och som har mandat i kommunfullmäktige. Vidare regleras i bestämmelserna att varje parti årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet använts för att stärka det politiska partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas in till kommunstyrelse-förvaltningen inom angiven tid. Redovisningen ska omfatta både det partistöd som utbetalats under året och det partiet eventuellt har sparat från tidigare år. En av partiet utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen av partiets användning av partistödet överensstämmer med syftet med det kommunala partistödet. Granskningsrapporten ska bifogas till partiets redovisning. I beslut i september 2017 beslutade fullmäktige att partistödet ska beslutas om kontinuerligt allteftersom enskilt parti inkommit med de handlingar som krävs, vilket Socialdemokraterna nu gjort. Partistödet består av ett bidrag per parti och ett bidrag per mandat:

44 % av prisbasbeloppet/parti

15 % av prisbasbeloppet/mandat

År 2023 beräknas ett prisbasbelopp till 57 300 kr.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (S) för år 2024 med 93 972 kr.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Partistöd 2024 - Socialdemokraterna

– Granskningsrapport Socialdemokraterna

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistödRapporten gäller parti: SOCIALDEMOKRATERNA

Juridisk person (registrerad lokal partiförening)	Organisationsnummer
<u>BOLLEBYGDS ARBETAREKOMMUN</u>	<u>02-035</u>
Adress	Postadress
<u>GÖTEBORGSVÄGEN 17</u>	<u>517 36 BOLLEBYGDS</u>
Telefon	Bankkonto eller postgiro
<u>0761-49884</u>	<u>712-2005</u>

Mottaget partistöd för granskningsperioden

Granskningsperiod	Mottaget stöd (kr)
<u>2023010</u> <u>20231231</u>	<u>86100:-</u>

Ordförande	Kassör
<u>Evelin Nilsson</u>	<u>MARI AHLGREN</u>
Signatur	Signatur
<u>[Signature]</u>	<u>[Signature]</u>
Datum	Datum
<u>2024-04-1</u>	<u>2024-04-11</u>

Redovisning av lokalt partistöd

Beskriv hur det lokala partistödet fördelats.

ENLIGT BILAGA

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Ifylls av den särskilde granskaren som utsetts av partiet

Kommentarer om hur det lokala partistödet använts.

Enligt BILAGA

Härmed intygas att partiet har följt bestämmelserna för partistöd i Bollebygds kommun.

Intygas av	Namn/förtydligande
	
Datum	Ort
11 a.m. 2024	Bollebygds

RESULTATRÄKNING 231231

Intäkter

	BUDGET	UTFALL	Skillnad mot Budget
Partistöd	85,000	86,100	1,100
Partibidrag	30,000	38,734	8,734
Abf	85,000	107,951	22,951
Medlemsavgifter	7,000	10,440	3,440
Övrigt/ 1 maj	0	942	942
Städning	12,000	12,000	0

219,000 256,167

Kostnader

Lokalhyra	140,000	135,715	
el	12,000	6,836	
Utbildning	10,000	7,334	
Politiskt material/val	10,000	13,531	
1a maj	15,000	4484.55	
Bredband	12,600	12,188	
Övrigt	10,000	24,472	
diskmaskin+installation	10,000	19,759	9,759.00

Summa kostnader 219,600 224,320

Resultat -600 **31,848**

17. Partistöd 2024 - Moderaterna (kf fattar slutligt beslut) KS2024/129

§70

KS2024/129

Partistöd 2024 - Moderaterna

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (M) för år 2024 med 76 782 kr.

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde i december 2020 bestämmelser för kommunalt partistöd i Bollebygds kommun. Bestämmelserna överensstämmer med kommunallagens krav kring partistöd – att partistöd bara betalas ut till ett parti som är en juridisk person, och som har mandat i kommunfullmäktige. Vidare regleras i bestämmelserna att varje parti årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet använts för att stärka det politiska partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas in till kommunstyrelseförvaltningen inom angiven tid. Redovisningen ska omfatta både det partistöd som utbetalats under året och det partiet eventuellt har sparat från tidigare år. En av partiet utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen av partiets användning av partistödet överensstämmer med syftet med det kommunala partistödet. Granskningsrapporten ska bifogas till partiets redovisning. I beslut i september 2017 beslutade fullmäktige att partistödet ska beslutas om kontinuerligt allteftersom enskilt parti inkommit med de handlingar som krävs, vilket Moderaterna nu gjort. Partistödet består av ett bidrag per parti och ett bidrag per mandat: 44 % av prisbasbeloppet/parti
15 % av prisbasbeloppet/mandat
År 2024 beräknas ett prisbasbelopp till 57 300 kr.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (M) för år 2024 med 76 782 kr.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Partistöd 2024 - Moderaterna
- Granskningsrapport 2023 Moderaterna

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Rapporten gäller parti:

Moderaterna Bollebygds

Juridisk person (registrerad lokal partiförening)

Organisationsnummer

Bolleb 2-tölsjö Moderata partiförening

802433-8108

Adress

Postadress

Morholt Laggaregården 1

517 93 Tölsjö

Telefon

Bankkonto eller postgiro

0706-406007

6664-134 769 228

Mottaget partistöd för granskningsperioden

Granskningsperiod

Mottaget stöd (kr)

2023-01-01 2023-12-31

70 350 kr

Ordförande

Kassör

Tomas Andersson

Göran Augustsson

Signatur

Signatur

[Signature]

[Signature]

Datum

Datum

2024 04 15

2024 04 15

Redovisning av lokalt partistöd

Beskriv hur det lokala partistödet fördelats.

Administration 8653 kr

Kampanj/möte 27 588 kr

Framtida valrörelse - 34 109 kr

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Ifylls av den särskilde granskaren som utsetts av partiet

Kommentarer om hur det lokala partistödet använts.

Härmed intygas att partiet har följt bestämmelserna för partistöd i Bollebygds kommun.

Intygas av <i>ULLA HJERLING</i>	Namnförtydligande <i>Ulla Hjering</i>
Datum <i>2024-04-15</i>	Ort <i>BOLLEBYGD</i>

18. Partistöd 2024 - Centerpartiet (kf fattar slutligt beslut) KS2024/161

Rapport gällande erhållet lokalt partistöd

2024 -04- 2 5

Ifylles av partiet (se bestämmelser om kommunalt partistöd 2015-2018, sid 2).

Rapporten gäller:

Juridisk person (registrerad lokal partiförening)	Organisationsnummer
Centerpartiet Bollebygdskietsen	802515-5444
Adress	Postadress
Tranemadsvägen 8	51770 Töllsjö
Telefon	Bankkonto eller postgiro
0730-364991	8032-5, 4608753-2

Erhållet partistöd för granskningsperioden

Granskningsperiod	Erhållet stöd (kr)
1/1 -23 -31/12-23	43880 38850

Ordförande	Kassör
Namn Yvonne Andreén	Namn Anneli Henriksson
Signatur	Signatur AH
Datum 240418	Datum 2024-04-18

Redovisning av lokalt partistöd

– beskriv hur det lokala partistödet fördelats

Mötesverksamhet	7801
Utbildning	8432
Brev/porto	5881
Diverse	1515
	<u>23629.-</u>

Granskningsrapport gällande erhållet lokalt partistöd

Ifylles av den särskilde granskaren (se bestämmelser om kommunalt partistöd 2015-2018, sid 2)

– Kommentarer om hur det lokala partistödet använts

Härmed intygas att partiet har följt bestämmelserna för partistöd i Bollebygds kommun gällande användning av partistöd:

Intygas av:	Namnförtydligande
<i>Tommy Andersson</i>	<i>Tommy Andersson</i>
Datum	Ort
<i>240418</i>	<i>Tölsjö</i>

Kommunstyrelseförvaltningen

Suzanna Bengtsson | Kanslichef och kommunsekreterare
0734-64 70 10 | suzanna.bengtsson@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Partistöd 2024 - Centerpartiet

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (C) för år 2024 med 42 402 kr.

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde i december 2020 bestämmelser för kommunalt partistöd i Bollebygds kommun. Bestämmelserna överensstämmer med kommunallagens krav kring partistöd – att partistöd bara betalas ut till ett parti som är en juridisk person, och som har mandat i kommunfullmäktige. Vidare regleras i bestämmelserna att varje parti årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet använts för att stärka det politiska partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas in till kommunstyrelseförvaltningen inom angiven tid. Redovisningen ska omfatta både det partistöd som utbetalats under året och det partiet eventuellt har sparat från tidigare år. En av partiet utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen av partiets användning av partistödet överensstämmer med syftet med det kommunala partistödet. Granskningsrapporten ska bifogas till partiets redovisning. I beslut i september 2017 beslutade fullmäktige att partistödet ska beslutas om kontinuerligt allteftersom enskilt parti inkommit med de handlingar som krävs, vilket Centerpartiet nu gjort. Partistödet består av ett bidrag per parti och ett bidrag per mandat:

44 % av prisbasbeloppet/parti

15 % av prisbasbeloppet/mandat

År 2024 beräknas ett prisbasbelopp till 57 300 kr.

Barnkonsekvensanalys

Beslut i ärendet bedöms inte påverka barn och unga negativt.

Beslutsunderlag

Granskningsrapport 2024-04-18

Skickas till

Kanslichef

BOLLEBYGDS KOMMUN

Monica Holmgren

Förvaltningschef

Suzanna Bengtsson

Kanslichef och kommunsekreterare

19. Begäran från teknik- och servicenämnden
om investeringsmedel för ombyggnation
kontorsplatser (kf fattar slutligt beslut)
KS2024/140

§81

KS2024/140

Begäran från teknik- och servicenämnden om investeringsmedel för ombyggnation kontorsplatser

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen tillstyrker teknik- och servicenämndens förslag; Kommunfullmäktige bifaller äskande om investeringsbudget om 4,9 mnkr. för ombyggnation av fastighet för kontorsplatser till bygg- och miljöförvaltningen samt plan- och exploateringsenheten.

Kommunfullmäktige beslutar även att om investeringsmedlen inte nyttjas fullt ut ska återstoden återbetalas till kommunfullmäktige.

Ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade under 2023 att frånträda Tingkullen och bygga om fastigheten på Hembygdsvägen 5 för att inhysa kontorsplatser för enheterna som tidigare suttit i Tingkullen. Sedan beslutet togs har ytterligare två alternativa lösningar framträtt. Alternativen har olika för- och nackdelar. Äskandet om 4,9 mnkr är baserat på det dyraste alternativet, men om något annat alternativ genomförs, återlämnas outnyttjade medel. De tre alternativen innebär olika ekonomiska förutsättningar. Alla alternativ bedöms mer ekonomiska än lokalen enheterna suttit i tidigare. Att inte besluta att bevilja tillskottet hade inneburit, om kommunen beslutar att bygga om på Hembygdsvägen eller Göteborgsvägen, att övriga reinvesteringar och planerat underhåll hade behövt skjutas på framtiden. Det innebär i sin tur ökade driftkostnader och mindre handlingsutrymme för fastighetsenheten och övriga nämnder.

Teknik- och servicenämnden har behandlat ärendet på sammanträde 2024-04-15, § 34, och beslutat att föreslå kommunfullmäktige att bifalla äskande om investeringsbudget om 4,9 mnkr. för ombyggnation av fastighet för kontorsplatser till bygg- och miljöförvaltningen samt plan- och exploateringsenheten.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Teknik- och servicenämndens förslag till beslut

Kommunfullmäktige bifaller äskande om investeringsbudget om 4,9 mnkr. för ombyggnation av fastighet för kontorsplatser till bygg- och miljöförvaltningen samt plan- och exploateringsenheten.

Ledamöternas förslag till beslut

Ulf Rapp (S) föreslår följande som tilläggsförslag: Om investeringsmedlen inte nyttjas fullt ut ska

återstoden återbetalas till kommunfullmäktige. Förslaget antas.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om teknik- och servicenämndens förslag kan tillstyrkas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- §34 TSN Äskande om investeringsmedel - ombyggnad för kontorsplatser(TSN202481-2)
- Jämförelse Hembygdsv Göteborgsv och Stationsv(176960)

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

§34

TSN2024/81

Äskande om investeringsmedel - ombyggnad för kontorsplatser

Beslut

Teknik- och servicenämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att bifalla äskande om investeringsbudget om 4,9 mnkr. för ombyggnation av fastighet för kontorsplatser till bygg och miljöförvaltningen samt plan och exploateringsenheten.

Ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden tog under 2023 beslutet att frånträda Tingkullen och bygga om fastigheten på Hembygdsvägen 5 för att inhysa kontorsplatser för enheterna som tidigare suttit i Tingkullen. Sedan beslutet togs har ytterligare två alternativa lösningar framträtt. Dessa framgår under bilaga 1 och alternativen har olika för- och nackdelar. Äskandet om 4,9 mnkr. är baserat på det dyraste alternativet, men om något annat alternativ genomförs, återlämnas outnyttjade medel.

Ekonomiska förutsättningar

De tre alternativen innebär olika ekonomiska förutsättningar. Se bilaga 1 för återbetalningstid för investeringen samt antal år till positiv resultatpåverkan. Alla alternativ bedöms mer ekonomiska än lokalen enheterna suttit i tidigare.

Bedömning

Att inte besluta att bevilja tillskottet hade, om kommunen beslutar att bygga om på Hembygdsvägen eller Göteborgsvägen, inneburit att övriga reinvesteringar och planerat underhåll hade behövt skjutas på framtiden. Det innebär i sin tur ökade driftkostnader och mindre handlingsutrymme för fastighetsenheten och övriga nämnder.

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut

Teknik- och servicenämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att bifalla äskande om investeringsbudget om 4,9 mnkr. för ombyggnation av fastighet för kontorsplatser till bygg och miljöförvaltningen samt plan och exploateringsenheten.

Beslutsgång

Ordförande frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Jämförelse hembygdsv göteborgsv och stationsv
- Äskande av medel - ombyggnad kontorsplatser

Skickas till

Kommunfullmäktige

Paragrafen är justerad

Hembygdsvägen:

Ägare: Kommunen.

Antal Platser: 20 st.

Kostnad Investering: Förväntad kostnad är 4,9 miljoner kronor.

Återbetalningstid Investering: 16 år.

Antal år till Positiv Resultatpåverkan: 9 år.

Övrigt: Hembygdsvägen kan också användas för andra ändamål som gynnar kommunen och lättar upp ytor på annat håll (se bilaga 1 för exempel).

Göteborgsvägen:

Ägare: Kommunen.

Antal Platser: 16 st.

Kostnad Investering: Investeringen beräknas uppgå till 4,1 miljoner kronor.

Återbetalningstid Investering: 14–15 år.

Antal år till Positiv Resultatpåverkan: 5–6 år.

Övrigt: Om vi inte bygger om Göteborgsvägen under innevarande år kan den på sikt byggas om och ut, till mer permanenta lokaler som skulle kunna knyta an till ett nytt kommunhus. Det finns även möjlighet att hyra ut lokalerna och generera intäkter för att förbättra ekonomin.

Stationsvägen:

Ägare: Extern hyresvärd.

Antal Platser: 16 st.

Kostnad Investering: -

Återbetalningstid Investering: Ej tillämplig.

Antal år till Positiv Resultatpåverkan: Ej tillämplig.

Övrigt: Stationsvägen är redo för omedelbar inflyttning och lokalerna är i gott skick; bättre än Göteborgsvägen 19 och Hembygdsvägen förväntas vara efter ombyggnation. Indikationen är att vi har möjlighet att tillträda fastigheten några månader innan årsskiftet, vilket hade gjort flytten smidig. Värme och el ingår, vilket förbättrar de ekonomiska förutsättningarna. Hyran är preliminär men kan förväntas öka något till följd av tillgänglighetsanpassningar.

Slutsats och Rekommendation:

Det är tydligt att varje alternativ kommer med sina egna fördelar och utmaningar. Valet bör grundas på en helhetsbedömning som tar hänsyn till faktorer som investeringskostnader, återbetalningstid, potentiell intäktsgenerering och möjlighet till användning för andra ändamål. Stationsvägen framstår som ett attraktivt alternativ med tanke på dess omedelbara tillgänglighet och potential för att nyttja de andra fastigheterna på annat sätt samt möjlighet att teckna ett avtal som är mer gynnsamt än tidigare externa avtal för kontorsplatser. Vilket alternativ som än väljs kommer kräva att enheterna som ska sitta där samsas och är flexibla - om inriktningen blir att endast tillskapa kontorsplatser i en av fastigheterna. Vilket alternativ som än beslutas kommer innebära en kraftig besparing jämfört med nuläget.

Bilaga 1, alternativt nyttjande av Hembygdsvägen:

En sammanställning av fastigheten på Hembygdsvägen 5 och nyttan den kan ge kommunen, förutsatt att den inte byggs om och nyttjas som kontor:

Daglig verksamhet använder redan delar av fastigheten för återbruk och centrallager. Eftersom det inte finns någon annan lämplig lokal för dem att vara i och ventilationen planeras att byggas ut för deras behov, är det lämpligt att fortsätta nyttja del av fastigheten till deras verksamhet.

IT-enheten kan också fortsätta att använda lokalen för sina kontor och verksamhet.

Det efterfrågas även från Teknik- och serviceförvaltningen (TSF) att använda fastigheten som lager för maskiner och material. Detta lyftes redan i 2023 års Lokalresursplan och hade inneburit ekonomiska vinster genom att förlänga livslängden på utrustningen. De platser där utrustningen förvaras idag är hade blivit luftigare, trevligare och eventuellt inneburit verksamhetsvinster. Exempel på vad TSF hade velat förvara i fastigheten på Hembygdsvägen följer:

- Kommunala möbler och övriga inventarier
- Fastighetsförnödenheter så som släpkärror, maskiner mm.
- Parkmaskiner så som gräsklippare, lövblåsar och diverse säsongsmaterial
- VA/Gata/Krisberedskap-förnödenheter, exempelvis nödvattentankar och förbrukningsmaterial
- Krisberedskap för måltidsverksamheten

I detta fall önskas att det tas upp en port i fasad mot väster så slipper man köra genom IT,s lokaler och minimera störande moment för de som redan nyttjar lokalen. Planer har funnits att bygga något slags förråd på Råssa men vid denna lösning så krävs det inte just nu och innebär alltså ytterligare en ekonomisk vinst.

Bilaga 2, Ekonomisk jämförelse (gulmarkerat brytpunkter):

Avskrivningstid 15 år									
Göteborgsvägen					Hembygdsvägen				
4 100 000 kr					4 890 000 kr				
Stationsv.	Kostnad investering + ränta	Resultatpåverkan (endast avsk+ränta)			Stationsv.	Kostnad investering + ränta	Resultatpåverkan (endast avsk+ränta)		
År 1	330 000	4 202 500	-3 872 500	375 833	År 1	330 000	5 012 250	-4 682 250	476 000
År 2	336 600	95 667	-3 631 567	369 000	År 2	336 600	114 100	-3 799 750	440 100
År 3	343 332	88 833	-3 377 068	362 167	År 3	343 332	105 950	-4 222 368	431 950
År 4	350 199	82 000	-3 108 869	355 333	År 4	350 199	97 800	-3 969 969	423 800
År 5	357 203	75 167	-2 826 833	348 500	År 5	357 203	89 650	-3 702 417	415 650
År 6	364 347	68 333	-2 530 820	341 667	År 6	364 347	81 500	-3 419 570	407 500
År 7	371 634	61 500	-2 220 686	334 833	År 7	371 634	73 350	-3 121 286	399 350
År 8	379 066	54 667	-1 896 287	328 000	År 8	379 066	65 200	-2 807 420	391 200
År 9	386 648	47 833	-1 557 473	321 167	År 9	386 648	57 050	-2 477 823	383 050
År 10	394 381	41 000	-1 204 092	314 333	År 10	394 381	48 900	-2 132 342	374 900
År 11	402 268	34 167	-835 991	307 500	År 11	402 268	40 750	-1 770 824	366 750
År 12	410 314	27 333	-453 010	300 667	År 12	410 314	32 600	-1 393 110	358 600
År 13	418 520	20 500	-54 991	293 833	År 13	418 520	24 450	-999 041	350 450
År 14	426 890	13 667	358 233	287 000	År 14	426 890	16 300	-588 450	342 300
År 15	435 428	6 833	786 828	280 167	År 15	435 428	8 150	-161 172	334 150
År 16	444 137	0	1 230 964	0	År 16	444 137	0	282 964	0
					År 17	453 019	0	735 983	0
					År 18	462 080	0	1 198 063	0
					År 19	471 321	0	1 669 384	0
Antal år för att räkna hem investeringen					Antal år för att räkna hem investeringen				
Antal år för positiv resultatpåverkan					Antal år för positiv resultatpåverkan				
El och VA ingår för Stationsvägen - beräknat till 24kkr/år.									
Tas hänsyn till detta innebär det 1-1,5 års fördröjning innan positiv resultatpåverkan och investeringen är återbetalad.									
Hyran för Stationsvägen kommer sannolikt öka för att täcka kostnaden för tillgänglighetsanpassningar. Väntar på svar.									

20. Årsredovisning och
verksamhetsuppföljning 2023 för Södra
Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SÄRF) (kf
fattar slutligt beslut) KS2024/104

§75

KS2024/104

Årsredovisning och verksamhetsuppföljning 2023 för Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SÄRF)

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2023 för Södra Älvsborgs räddningstjänstförbund (SÄRF) och att ansvarsfrihet beviljas för förbundsdirektionen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Ärendet

Förbundsdirektionen har 2024-03-15, § 23, beslutat att fastställa årsredovisning och verksamhetsuppföljning för år 2023 samt att tillsammans med revisionsberättelse överlämna årsredovisning och verksamhetsuppföljning till kommunfullmäktige i respektive medlemskommun för bedömning av ansvarsfrihet för direktionen. Av revisionsberättelsen framgår att revisionen tillstyrker att fullmäktige i medlemskommunerna beviljar ansvarsfrihet för direktionen samt de enskilda ledamöterna i densamma för år 2023.

Verksamheten under 2023 har genomförts enligt beslutat handlingsprogram och verksamhetsplan. Uppföljning av årets verksamhet visar att under 2023 har de uppsatta målen blivit nådda till 98 %. Årets resultat visar ett överskott med 8,4 mnkr med en omsättning under året på 220 mnkr. Verksamheten har hög budgetföljksamhet men avvikelse mot budget är ändå +6 % vilket beror på lägre kostnader för pension och avskrivningar samt högre räntetäkt på tillgodohavande på Borås Stads Internbank.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2023 för Södra Älvsborgs räddningstjänstförbund (SÄRF) och att ansvarsfrihet beviljas för förbundsdirektionen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Årsredovisning och verksamhetsuppföljning 2023 för SÄRF
- Årsredovisning 2023

- § 23 Årsredovining 2023
- Revisionsberättelse 2023
- Rapport Revisorernas granskning av SÄRF årsredovisning 2023
- Sakkunniga revisionsbiträdens yttrande 2023

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Södra Älvsborgs
Räddningstjänstförbund

ÅRSREDOVISNING 2023

Dygnet runt, 365 dagar om året,
finns vi för invånarnas säkerhet och upprätthåller
beredskap för att hantera olika typer av olyckor.

Vi är omkring 500 anställda och tillsammans
arbetar vi för att nå vår vision om
ett säkert och olycksfritt samhälle
för alla.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	4
1.1 Förbundsledningen har ordet	5
1.2 Uppdrag och mål	6
2. FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	8
2.1 Verksamhetsutveckling	8
2.2 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	11
2.3 Händelser av väsentlig betydelse	12
2.4 Förväntad utveckling	18
2.5 Väsentliga personalförhållanden	20
2.6 Styrning och uppföljning av verksamheten	24
2.7 God ekonomisk hushållning	24
2.8 Ekonomisk ställning	25
2.9 Balanskravsutredning	25
3. FINANSIELLA RAPPORTER	26
4. NOTER	28
5. DRIFTSREDOVISNING	30
6. INVESTERINGSREDOVISNING	31

På bilden saknas Ulf Sjösten.

FÖRBUNDSDIREKTIONEN

SKENE 2024-03-15

Förbundsdirektionen för Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund 2023-2026 avlämnar denna årsredovisning.

FÖRBUNDSDIREKTIONEN

Rose-Marie Liljenby Andersson (S), Ordförande, Borås
Ulf Sjösten (M), Borås
Ulf Rapp (S), Bollebygd
AnnSofi Turesson (S), Mark
Johan Björkman (M), Svenljunga
Lennart Haglund (C), Tranemo
Johan Josefsson (M), Ulricehamn

ERSÄTTARE

Petra Vainonpää (S), Borås
Bengt Göran Persson (KD), Borås
Daniel Persson (SD), Bollebygd
Peter Branshøj (M), Mark
Niklas Gardevik (M), Tranemo
Torsten Lindh (S), Svenljunga
Per-Ola Johansson (S), Ulricehamn

TILL KOMMUNFULLMÄKTIGE I:

Bollebygds kommun
Borås Stad
Marks kommun
Svenljunga kommun
Tranemo kommun
Ulricehamns kommun

FÖRBUNDSLEDNINGEN HAR ORDET

SÄRF har för mandatperioden en ny direktion sen januari 2023 som ganska snart fick sätta sig in i flera stora frågor. Året inleddes med en större organisationsjustering i linje med visionsarbetet att ständigt eftersträva en tidsenlig modern offentlig förvaltning med att ytterligare renodla den operativa verksamheten samt en samlad stödverksamhet med kortare beslutsvägar. De mest självmarkerade utmaningarna under året utgjordes av nya pensions- och arbetstidsavtal för operativ personal. I och med att de flesta räddningstjänster ser olika ut rörande ansvarsområden i förhållande till befattningskategorier blev otydligheten en försvårande omständighet i pensionsvalen. Arbetstidsavtalen innebär omställning med minskad flexibilitet som tar flera år att harmonisera med befintlig tillgång av resurs som innebär konsekvenser på verksamheten.

En effektiv hantering av olyckor är en del av välfärdssystemet där kompetensförsörjning blir en överlevnadsfråga som färgar tillgången av personal. Det genomförs rekryteringskampanjer lokalt som regionalt. Till heltidsstationerna genomförs rekryteringar två gånger om året inklusive semestervikarier. "Brandman på jobbet-dagen" uppmärksammas i hela landet årligen där RiB-anställda och deras arbetsgivare uppmärksammas som viktiga ambassadörer för det samhällsviktiga uppdraget. Öppet hus-dagar inbjuder besökare, stora som små, att både lära sig mer om brandskydd och träffa personal som kan berätta om sitt arbete. Ett brandkårsmuseum finns att även besöka i Borås.

SÄRF påverkas som alla andra av det försämrade säkerhetsläget och samhällsekonomin efter perioder av pandemier som fortsätter i nya tappningar. I en allt snabbare och föränderlig värld ställs allt högre prövningar varför innovation och metodutveckling är av väsentlig betydelse för samhällsnyttan.

Räddningstjänstens uppdrag kommer att få en ännu större betydelse att samtidigt klara det ordinarie uppdraget och räddningstjänst under höjd beredskap som är ett påbörjat nationellt utvecklingsområde efter många år i fredstid.

Räddningstjänsten är en viktig del i krisberedskapen i det samhällsansvar som åligger kommunerna i det civila försvaret. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, beslutade i december att tilldela SÄRF uppdraget som en utav två räddningstjänster inom Västra Götaland, VG, att ansvara för införandet av civilplikten som vårdorganisation under våren 2024. Ett utav målen med de civilpliktiga är att kommunala räddningstjänstorganisationer i hela landet har resurser att integrera dem inom egen organisation i syfte att åstadkomma en effektiv kommunal räddningstjänst, även under höjd beredskap.

Under året har ett nytt Handlingsprogram arbetats fram som beslutades av direktionen i december som kontinuerligt ska anpassas utefter rådande förhållanden och förändringar som sker i samhället. Begreppet räddningstjänst i lagen om skydd mot olyckor, LSO, avses ansvaret för ett likvärdigt skydd för räddningsinsatser i olika sammanhang där den operativa förmågan utgår från kontinuerliga riskbedömningar. Det förebyggande uppdraget i samma lagstiftning beskriver ansvaret för tillsyn över den enskildes åtaganden med myndighetsutövning, remissförfaranden och rådgivning. Det förbyggande ansvaret omsluter därför räddningstjänstuppdraget inklusive samtliga medarbetares insatser före, under och efter händelser för att rädda liv, hälsa, miljö och egendom samt minimera följderna av olyckor som säkerhetsmålen i Handlingsprogrammet bygger på.

Metodutveckling och forskningsprojekt fortsätter inom samtliga ämnesområden som ständigt gör skillnad.

RiB-lyftet påbörjades 2017 med fokus på den stora deltidssamarbetet som SÄRF omfattas av. Konceptet "Guttasjökällarna" växte snart fram att tillsammans förbättra samarbetet i ansvar- och rollfördelning i olika typer av händelser. Övningsanläggningen är även sen tidigare en eftertraktad plats för forskning, övning och utbildning samtidigt som efter ombyggnationen även kan axla annan branschbunden fortbildning som besöks av räddningstjänster både inom som utanför Sverige.

Den tillitsbaserade organisationsmodellen fortsätter att utvecklas vilket innebär att både utveckla självledarskap och att olikheter kan bygga starka lag. För att ledning och styrning av verksamheten ska kunna genomföras är därför ansvarsfördelning och tydlighet angeläget. Medarbetare axlar idag utefter egen kompetens uppgifter som det endast var få som fick möjlighet till för ett antal år sedan. Jämställhet, mångfald och likabehandlingsfrågorna har fortsatt att inkorporeras i organisationen på olika vis med att öppna nya dörrar med kunskapspåfyllning, coaching, kvinnligt nätverk samt en intern medarbetardriven arbetsgrupp med värdegrundade perspektiv som väcker intresse.

Räddningstjänsten är att anse som räddaren i nöden men det viktigaste både för den enskilde och samhället är att det inte inträffar några olyckor alls. Att förebygga olyckor oberoende storlek, är nödvändigt för att minska lidandet och kostnaderna. När en olycka trots allt inträffar är det tiden som avgör i många fall. Det är därför viktigt att även den drabbade själv eller någon i närheten kan agera innan professionell hjälp är framme. Alla anställda arbetar direkt eller indirekt oberoende var i organisationen med att rädda liv, egendom, hälsa och miljö som möjliggör förbundets samhällsviktiga uppdrag. Tillsammans är ledordet för Ett SÄRF.

Rose-Marie Liljenby Andersson Ordförande Jill Jingbrant Förbundsdirektör

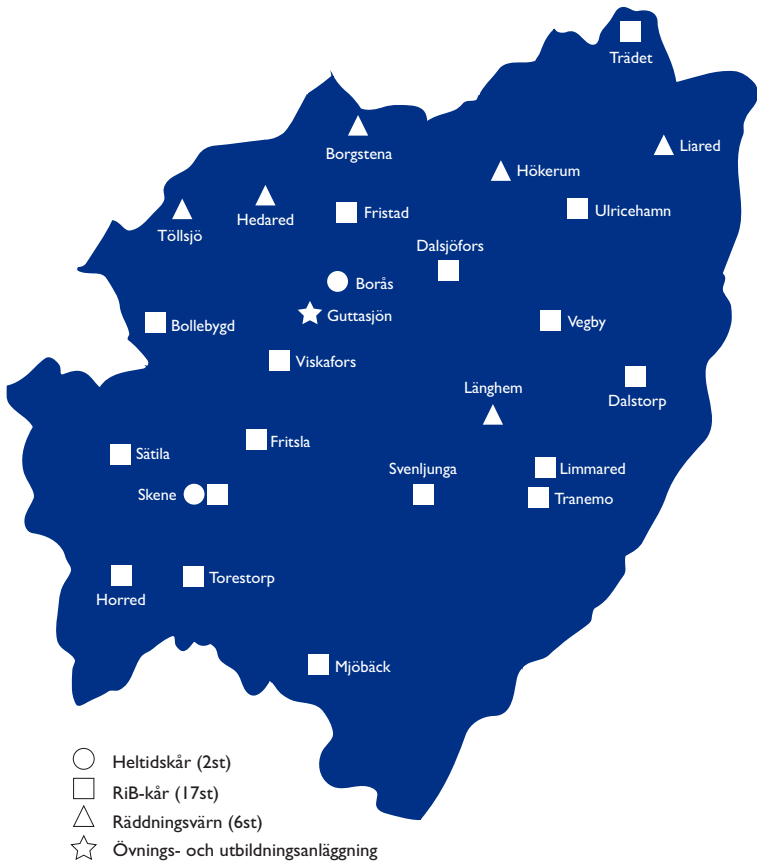
"De mest självmarkerade utmaningarna under året utgjordes av nya pensions- och arbetstidsavtal för operativ personal."

UPPDRAG OCH MÅL

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund, SÄRF, ansvarar för räddningstjänst och förebyggande verksamhet i sex kommuner: Bollebygd, Borås, Mark, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamn. Förbundet bildades 1995 och Marks kommun anslöt 2010.

SÄRF arbetar för ett säkert och olycksfritt samhälle, för alla och att vara en räddningstjänst i tiden, för framtiden.

INFORMERA

Genom information, utbildning och kommunikation förebyggs oönskade händelser för ett säkrare samhälle.

STÖDJA

Invånare och medlemskommuner stöds i skyddet mot olyckor och kriser.

HANTERA

Genom insatser vid risker, olyckor och kriser räddas och skyddas människor, egendom och miljö.

UTVECKLA

Den egna förmågan utvecklas ständigt och SÄRF deltar aktivt i utvecklingen av samhällets kris- och säkerhetsarbete.

RÄDDNINGSTJÄNSTUPPDRAGETS OLIKA DELAR

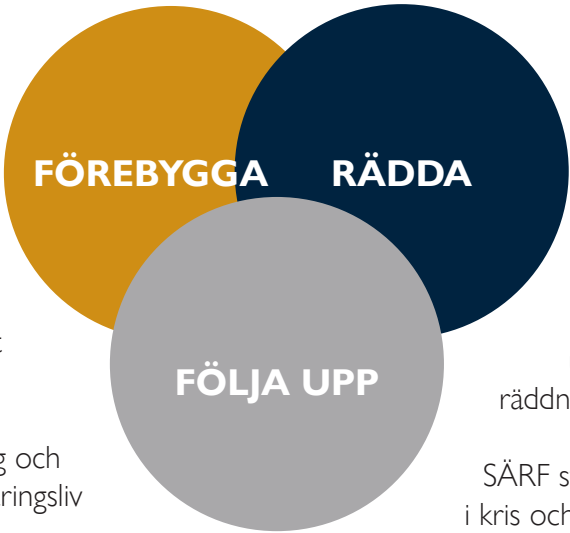
Uppdraget innebär att identifiera risker för att förhindra och begränsa konsekvenserna av oönskade händelser, förbereda och genomföra räddningsinsatser, uppföljning och erfarenhetsåterföring av inträffade händelser samt att delta i samhällets krishantering.

Organisationen är anpassad för att driva och stödja räddningstjänstuppdragets olika delar.

FÖREBYGGA
Genom tillsyn, information, rådgivning och utbildning tillgodoses lagstiftningens krav på skydd och säkerhet i samhället på lokal nivå.

Arbetet bygger på en kontinuerlig och nära samverkan med invånare, näringsliv och medlemskommuner.

I samverkan med kommunerna utformas risk- och sårbarhetsanalyser. SÄRF medverkar i samhällsplanering, utbildar och ger råd och information till samverkande myndigheter näringsidkare och enskilda.

RÄDDA
Beredskapen pågår dygnet runt, året runt för att utföra räddningsinsatser. Arbetet innebär utveckling och bibehållande av kompetens, metoder tekniska resurser för upprätthållande av effektiv räddningstjänstförmåga.

SÄRF stödjer medlemskommunerna i kris och katastrofer med resurser och kompetens i samverkan.

FÖLJA UPP
För att ständigt utveckla verksamheten i takt med samhällets förändrade riskbild identifieras, dokumenteras och analyseras risker, tillbud och olyckor. Att ständigt lära oss av det inträffade och genom att tillvarata erfarenheter, såväl förebyggande som insatsoperativt höjs och omvärderas förbundets kapacitet.

FRÅN NATIONELLA MÅL TILL AKTIVITETER

Med utgångspunkt i förbundets problembild, förbundsordningen och de nationella målen i Lag om skydd mot olyckor, LSO, pågår ett långsiktigt visionsarbete med strategiska inriktningar samt att ett handlingsprogram med säkerhetsmål har beslutats för perioden 2020-2023 som är styrande för verksamheten.

Det fyraåriga handlingsprogrammets säkerhetsmål omsätts i ettåriga prestationsmål i verksamhetsplanen som följs upp årligen.

Ta del av samtliga säkerhetsmål i vårt Handlingsprogram 2020-2023.

Lag om skydd mot olyckor	Nationella mål
Handlingsprogram 2020-2023	Säkerhetsmål
Årlig Verksamhetsplan	Prestationsmål
	Aktiviteter

VERKSAMHETSUTVECKLING

BEFOLKNINGS- OCH OMRÅDESUTVECKLING

SÄRF är ett förbund som sträcker sig över en stor geografisk yta, 90x90 kilometer, och utgörs främst av skog och landsbygd.

Befolkningen på drygt 210 000 invånare ökar även om tillväxten skiljer sig åt mellan de sex medlemskommunerna. En stigande samt åldrande befolkning leder till ökade risker och sårbarhet vid olyckor.

Inom förbundet finns vissa riskkällor som skulle kunna medföra allvarliga konsekvenser för liv, egendom och miljö. Inom vårt område finns tio verksamheter som klassas som farlig verksamhet och genom området går ett flertal leder för farligt gods. Dock transporteras relativt låg andel farligt gods via järnväg i förbundet.

Närmare 20 procent av befolkningen bor på orter med färre än 200 invånare. En olycka som inträffar i glesbygd riskerar att ta längre tid att upptäcka och för räddningstjänsten att komma fram till. Invånare i glesbygd bör därmed ha en högre grad av egen förmåga att själva agera, hantera och begränsa olyckor.

HANDLINGSPROGRAM 2024-TILLSVIDARE

Uppdatering av lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2020 genererade förändringar i hur kommuner ska arbeta med handlingsprogrammet. Förändringen ledde till tydligare styrning från MSB som 2021 utfärdade föreskrifter om handlingsprogrammets innehåll och struktur. Förändringarna medförde bland annat att handlingsprogrammet kan gälla tills vidare och endast behöver uppdateras vid större förändringar.

Handlingsprogrammet ska ses som ett styrande dokument över hur SÄRF arbetar för att uppnå de nationella målen i lag (2003:778) om skydd mot olyckor, nationella strategier utfärdade av MSB, förbundsmedlemmarnas krav formulerade i förbundsordningen samt den politiska viljan när det gäller att förebygga bränder och andra olyckor samt bedriva effektiv räddningstjänst.

I december 2023 fastställde direktionen SÄRF:s handlingsprogram som beskriver förbundets förebyggande och operativa verksamhet samt riktlinjer för mandatperioden 2024 och tills vidare. Riskanalysen med nulägesbeskrivning och förmågebeskrivningarna ses över varje år och ska vid behov revideras. Handlingsprogrammet ska ses över i sin helhet var fjärde år samt jämföras med då gällande vägledningar från MSB och vid behov revideras.

Förändringarna i det reviderade handlingsprogrammet innefattar bland annat uppdaterad statistik samt beskrivningar av en samhällsutveckling i förändring och större organisationsförändringar, exempelvis anpassning enligt enhetligt ledningssystem, ELS, och Räddningsregion Västra Götaland. Inga betydande förändringar har skett avseende risker som räddningstjänsten har att hantera, räddningstjänstförmåga eller målsättningar för perioden 2024-tills vidare.

ORGANISATIONS-UTVECKLING

En ny organisationsstruktur, från och med 1 januari 2023, medför en utveckling av SÄRF:s avdelningar som minskar i antal. Arbete för att kartlägga och strukturera behov och processer för arbetssätt, arbetsmiljö och kommunikation har pågått under året, liksom tillsättning av chefs- och samordningsfunktioner. Ett arbete som präglats av SÄRF:s strategiska initiativ och ett medarbetardrivet arbetssätt.

Fler tvärssektoriella mötesforum har tillkommit för att skapa förutsättningar för insyn och planering i pågående arbete samt, vid behov, justera verksamhet framåt. En struktur som skapar insyn och perspektivförståelse avdelningar emellan.

Behovet av löpande kommunikation inom den operativa avdelningen är utmanade i en skifttjänstgörande verksamhet i varierad geografi. Veckovisa möten, ihop med forum för att behandla uppkomna frågor i ett mer strategiskt perspektiv, har visat sig fördelaktigt.

Personalplaneringen i allmänhet och sommarplaneringen i synnerhet har präglats av SÄRF:s grundmodell för verksamhet, ekonomi och kompetens, VEK.

ENHETLIGT LEDNINGSSYSTEM

Projektet för enhetligt ledningssystem, ELS, avslutades under våren 2023 och arbetet gick in i den löpande verksamheten. I huvudsak handlar arbetet om fortsatt utveckling av system- och insatsledning.

Under året genomförde MSB tillsyn på alla landets 18 räddningsledningssystem, varav SÄRF är ett. MSB:s ställningstagande kommer först under sommaren 2024. I samband med tillsynen fick SÄRF positiv återkoppling vad gäller dokumentation och analys som skapats i ELS-projektet.

I juni 2023 skrev SÄRF och Alingsås och Vårgårda Räddningstjänstförbund, AVRF, avtal kring ett gemensamt ledningssystem. Det gemensamma ledningssystemet, som driftsätts 26 mars 2024, innebär att räddningsledningssystemet har full rådighet över den operativa räddningstjänstverksamheten i båda organisationerna. Personal från SÄRF och AVRF kommer att ansvara för den dagliga driften och det praktiska arbetet i ledningscentralen som är placerad på Borås brandstation. Som en del i introduktionen till räddningsledningssystemet hålls utbildningsdagar för båda organisationernas befäl.

CIVILT FÖRSVAR

Omvärnslaget är mer ostabilt än på länge. Det civila försvaret ska byggas upp på nytt och landets räddningstjänster har en väsentlig roll i uppbyggnaden. Under året har det löpande kommit besked från regering och MSB kring planerade förändringar av det civila försvaret. SÄRF är följande i arbetet och vidtar de åtgärder som är möjliga utifrån befintlig verksamhet. Bland annat skapas en krigsorganisation inom vilken SÄRF reviderat och uppdaterat krigsplaceringen för samtlig personal. Personal från SÄRF har deltagit i pilotutbildningen av oexploderad ammunition, OXA, på MSB:s skola i Sävedal.

FÖREBYGGANDE UPPDRAGET

Inom det förebyggande området har fokus de senaste åren varit MSB:s nya föreskrifter gällande tillsyn enligt LSD. Detta var tydligt vid MSB:s nationella förebyggandekonferens i september där flertalet föreläsningar beskrev de utmaningar som föreskrifterna bidragit till. För SÄRF:s del handlar det i stort om en kraftig volymökning av antalet tillsyner. Detta med bibehållen rättssäkerhet och arbetssätt passande en modern myndighet. Inför 2024 har den förebyggande avdelningen resursskrutats med ytterligare medarbetare med stort fokus på tillsynsarbete. Att detta arbete utförs grundligt minskar riskerna i samhället och skapar på sikt, effektivitet.

Befolkningen
på drygt

210 000

ökar även om tillväxten
skiljer sig mellan
medlemskommunerna.

Det gemensamma
ledningssystemet
mellan SÄRF och
AVRF driftsätts

26/3
2024

VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING

MEDLEMSFÖRHÅLLANDEN

SÄRF är ett kommunalförbund som består av kommunerna Bollebygd, Borås, Mark, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamn som till största delen finansieras med skattemedel. 2023 var medlemsbidraget 192,5 Mnkr och det innebär en bidragsfinansiering av verksamheten med 90,9% och kostnaden per invånare inom förbundet var 929 kr. Resterande finansieras genom intäkter från myndighetsutövning och avtalstjänster.

PENSIONSFRÖPLIKTELSER

En anställd inom räddningstjänst med huvudsaklig tjänstgöring i utryckning har tidigare haft rätt till SAP-R, Särskild avtalspension inom Räddningstjänst, från 58 år om vissa kriterier är uppfyllda.

Nytt avtal är tecknat från och med 2023-01-01 och nyanställd som inte tidigare haft anställning inom räddningstjänst har inte rätt till SAP-R utan får i stället 2 000 kr/månad utbetalt som ett lönetillägg alternativt som en extra avsättning till tjänstepension.

Heltidsanställda brandmän som redan ingick i SAP-R den 2023-01-01 har under året fått göra valet mellan att kvarstå i pensionsavtalet, få 2 000 kr/månad utbetalt som ett lönetillägg eller som en extra avsättning till tjänstepension. 30 anställda har valt att avstå SAP-R vilket sänker förbundets pensionsskuld och effekten blir en låg kostnad för avtalspension 2023 men också en tillkommande årlig kostnad för lön alternativt tjänstepension från och med 2023.

Förbundet genomgår ett generationsskifte och prognosticerar kostnad för avtalspension med en beräknad pensionsålder på 59,5 år. Arbete efter 59,5 år innebär en återvinning för förbundet men en pensionsavgång vid 58 år blir en kostnad utöver budget.

Det nya avtalet innebär att den som har uppfyllt kraven för SAP-R kan vid 58 års ålder lämna önskemål om att frysa alternativt fördröja uttaget av SAP-R och istället få en extra pensionsavsättning på 12%. Detta är en överenskommelse som ska göras mellan arbetsgivaren och arbetstagaren, gäller ett år i taget och som längst till och med 65 års ålder.

RISKER

SÄRF har vid utgången av 2023 Eget kapital på 66,2 Mnkr och en soliditet på 36,0% vilket garanterar en långsiktig och stabil verksamhet som klarar stora händelser. Det egna kapitalet ska täcka den Ansvarsförbindelse som ligger utanför balansräkningen samt förbundets risker.

Eget Kapital
uppgick till

66,2

Mnkr vid utgången
av 2023.

2023 var
beräknad pensionsålder
för heltidsanställd
utryckningspersonal

59,5
år.

EN AV OSS PÅ SÄRF

CAMILLA, UTBILDARE OCH TILLSYN

2023 har varit mitt första hela år som anställd på SÄRF, så det jag tar med mig utifrån mina roller som utbildare och tillsynsförare är att jag lärt mig otroligt mycket och fått äran att träffa och knyta nya kontakter med många härliga människor i hela vårt förbund.

Jag har också under 2023 omgetts med många fina medarbetare som gör det roligt och meningsfullt att gå till jobbet varje dag.

På
Brandvarnardagen
deltog omkring
100
SÄRF-anställda
i en särskild
förebyggande
insats.

HÄNDELSE AV VÄSENTLIG BETYDELSE

TOTALFÖRSVAR OCH RÄDDNINGSTJÄNST UNDER HÖJD BEREDSKAP

Under 2023 har fortsatt planering och uppbyggnad av räddningstjänst under höjd beredskap, RUHB, skett inom SÄRF. Räddningstjänstens ansvar under höjd beredskap har förtydligats genom de nationella dimensionerade planeringsföresättningar för 8 kap LSO som presenterades våren 2023. Detta är en vägledning för att landets räddningstjänster ska kunna konkretisera arbetet med räddningstjänst under höjd beredskap. SÄRF:s ambition är att göra saker och ting i rätt ordning, strategiskt som operativt. Några av de arbetsuppgifter som genomförts under året berör utbildning i höjd beredskap och krig, säkerhetsskydd, krigsorganisation och krigsplacering.

SÄRF deltar i nätverk för att dela erfarenhet och kunskap inom området. Regionalt sker det i stor utsträckning i Länsstyrelsens regi och nationellt i nätverk med MSB och Sveriges Kommuner och Regioner, SKR. En mängd statliga

utredningar har startat och redovisat sina uppgifter, vilket får betydelse för räddningstjänsten. SÄRF har deltagit i flera beredningar initierade av MSB.

TILLSYNSARBETE

SÄRF lägger stor vikt vid rättssäkerhet och den enskildes möjlighet att överklaga räddningstjänstens beslut. Det leder till rättsfall som lägger nivån för vad som är skäligt brandskydd i samhället. Under året har flera ärenden avgjorts hos Länsstyrelse eller i domstol och fler ligger för prövning.

Vid årsskiftet har SÄRF 28 förelägganden med pågående sprinklerinstallationer i vårdboenden, vilket innefattar äldreboenden, gruppboenden, trygghetsboenden och sjukhus. Särskilt omfattande tillsynsärenden har skett på sjukhus, folkhögskola och missbruksboende. Ett tillsynsärende som stuckit ut är tillsyn av en gångbro med rasrisk, utan stängsel.

SOTNING OCH BRANDSKYDDSKONTROLL

1 juni 2023 började ett nytt avtal för sotning och brandskyddskontroll att gälla i

kommunerna Bollebygd, Borås, Tranemo, Svenljunga och Ulricehamn. GÖSAB, som tidigare varit verksam i alla kommunerna utom Tranemo, fick uppdraget efter upphandling. Med syfte att öka förståelsen för deras myndighetsroll arrangerade SÄRF en utbildning där samtliga GÖSAB:s tekniker, som gör brandskyddskontroll, medverkade. Dialog och uppföljning sker även med Sotar'n i Mark.

GÖSAB har ett nytt verksamhetssystem, vilket ger SÄRF ökad insyn i arbetet. Inkörning av systemet samt övertagande av Tranemo har påverkat servicen under hösten. Kommande år förväntas servicen åter fungera enligt plan.

STÖD TILL ENSKILD

Under året slutfördes projektet med inriktning att identifiera hinder som finns för att samhällets särskilt riskutsatta ska ha ett bra brandskydd. Projektet har involverat tre räddningstjänster och stöttats av Brandforsk. Arbetet har fortsatt lokalt där SÄRF bland annat gjort en kartläggning över hur förbundets medlemskommuners arbete ser ut gällande särskilt riskutsatta.

På brandvarnarens dag, fredag 1 december, genomförde SÄRF en organisationsövergripande riktad insats. Ett hundratal medarbetare stod under dagen i utanför lokala matbutiker för att möta allmänheten och informera om vikten av att alla hem har fungerande brandvarnare.

ÖVRIGA FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER

För att stärka samverkan har byggheter i Marks kommun och Svenljunga kommun besökts. En fortsatt minskning av byggärenden ses, vilket väl speglar bilden av byggnation i samhället. Minskningen motsvarar en tredjedel jämfört med antal ärenden 2021.

Antal remisser från Polisen ökar, både vad gäller synpunkter på evenemang samt sakkunnigutlåtanden efter inträffade bränder.

LAGEN OM BRANDFARLIGA OCH EXPLOSIVA VAROR

Antal nya tillstånd inom lagen om brandfarliga och explosiva varor, LBE, ligger på normala nivåer för 2023. De otaliga sprängdåd som skett i landet har lyft frågan om tillsyn enligt LBE och regeringen har tillsatt en utredning om ett nationellt register gällande explosiv vara för bättre kontroll. I det förebyggande nätverk av större räddningstjänster, där SÄRF ingår, har det varit en stor och viktig fråga att hitta samsyn i.

BORTFORSLING OCH DESTRUKTION AV SKUMVÄTSKA

Under 2023 genomfördes en genomlysning av den operativa verksamhetens skumresurser. Beslut fattades om att destruera all skumvätska innehållande det för miljö och människa farliga ämnet PFAS. Under hösten transporterades över 5 000 liter skum till destruktion via MSB:s försorg.

ETT ÖVNINGSFÄLT I STÄNDIG UTVECKLING

I september 2022 nyinriggdes SÄRF:s utbildnings- och övningsanläggning, intill Guttasjön, efter en ombyggnation av huvudbyggnaden. Under 2023 har arbete för att iordningställa övningsfältet för framtida övning- och utbildningsgenomföranden pågått. Det handlar bland annat om att återskapa en järnvägs korsning. Första spadtaget för ett

nytt höghöjdsfält togs i där klättring i mast, repelling och taksäkringsmoment ska kunna övas. Höghöjdsfältet kommer att färdigställas under 2024.

FORSKNINGSPROJEKT KRING SKADLIGA ÄMNINGEN

Under året har ett större forskningsprojekt bedrivits på Guttasjön. Svenska Miljöinstitutet har kartlagt SÄRF:s brandmän under rökdykning med syfte att undersöka hur farliga ämnen tar sig in i kroppen genom huden. Det treåriga projektets mål är att kunna mäta och eventuellt fastställa om vissa hudtyper är känsligare för skadliga ämnen och snabbare absorberar dessa i kroppen.

UTBILDNING

SÄRF bedriver kontinuerligt intern och extern utbildning inom förbundets geografiska område. Den interna utbildningsverksamheten rör grund- och vidareutbildning av operativ personal.

Gällande den externa utbildningsverksamheten ser SÄRF en fortsatt hög efterfrågan sedan pandemiåren. Efterfrågan av utbildning i brandskydd samt hjärt-lungräddning var 2023 större än på många år.

SÄRF utbildar kommunanställda, i fem av sex medlemskommuner, i brandkunskap. Nya avtal har upprättats som innebär en än mer kvalificerad utbildning än tidigare.

GYMNASIEUTBILDNING

SÄRF bedriver räddningstjänstutbildning på tre gymnasieskolor, Sven Eriksonsgymnasiet i Borås, Marks gymnasieskola och Tranemo gymnasieskola. Inför 2023 skrevs nya avtal kring ett nytt utbildningsupplägg för eleverna. Avtalens tyngdpunkt är utökad mängdträning på brand och sjukvård.

FASTIGHETER

I syfte att få likriktning och tydlighet i SÄRF:s hyresavtal togs beslut om att säga upp alla hyresavtal i slutet av 2023. Under 2024 kommer nya, uppdaterade avtal att arbetas fram tillsammans med medlemskommunerna.

Under året genomfördes ombyggnationer på två av förbundets brandstationer, Liared och Vegby.

SÄRF arbetar tillsammans med Ulricehamns kommun gällande ny

brandstation i de centrala delarna av Ulricehamn. Diskussioner för kring placering och dimensionering som behövs idag och i framtiden. Processen styrs av långa tidsperspektiv, 40–60 år, för att få möjlighet till en så bra placering som möjligt med tanke på samhällsutvecklingen.

METOD- OCH FÖRMÅGEUTVECKLING

Räddningstjänsten ska hantera de olyckor som sker inom sitt geografiska område. För att klara av det behöver den operativa organisationen ständigt utvecklas vad gäller rutiner, personal, material, övning och utbildning. Utmaningen ligger i förväntan på räddningstjänsten att från dag ett kunna hantera en ny företeelse eller produkt på marknaden. Ett par konkreta exempel är utvecklingen med byggnation av allt billigare byggnader och fordon med alternativa bränslen som el eller gas. Oftast går det ett par år innan erforderlig lagstiftning finns på plats för att led fram till säkrare sätt att hantera nya utmaningar i samhället.

För att möta utmaningarna beskrivna ovan jobbar SÄRF aktivt med förmågeutveckling. All operativ personal är kopplad till ämnesgrupper för olika områden, exempelvis brand, vattenlivräddning och trafik. Alla ämnesgrupper arbetar för att ständigt utveckla sitt område, enskilt och i samverkan med varandra. Arbetet har strukturerats upp ytterligare och inför 2024 finns aktivitetsplaner för samtliga ämnesgrupper. Räddningstjänstplanering är en återkommande mötesform där all personal kan inkomma med förslag. Förslagen hanteras i mötesform, beslutas eller avslås av berörd chef och fördelas på lämplig arbetsgrupp eller projekt.

Mycket av utveckling som skett de senaste 10 åren inom räddningstjänst är förknippad med förbättrad arbetsmiljö och är tydligt kopplad till arbetsmiljölagstiftning. SÄRF utövar ständigt omvärldsbevakning för nya föreskrifter från Arbetsmiljöverket och rättsfall och tillbud runt om i Sverige. Nya råd och rön för arbetsmiljö hanteras främst vid skyddskommitté och i samband med skyddsronder.

SÄRF har genom övningsfältet Guttasjön från möjlighet att på olika sätt vara involverad i de försök

som externa företag genomför på övningsfältet. Genom att delta i vissa moment eller få vara observatörer ges ytterligare bra förutsättningar för att möta de utmaningar som framtiden har att ge.

Arbetet med att implementera den nya rutinen för blåljuskörning blev klar under året och under 2023 började de utbildades nya uttryckningsförare enligt rutinen och de första två grupperna är nu examinerade som förare. Under 2023 genomförde cirka 100 medarbetare halkkörningsutbildning.

DIGITALISERING

Det verksamhetsomfattande projektet för en digital arbetsplats har intensifierats under året. Ett renodlat intranät med personalhandbok jämte digitala arbetsytor och en central självserviceportal har skapats upp i linje med framtaget styrdokument. Konceptet lanseras under våren 2024 då arbetet med en övergripande digitaliseringsstrategi också startas upp.

Ett digitalt verkstadssystem effektiviserar och utvecklar arbetet med kontroll och inventering av förbundets stora fordonsflotta. Med uppstart 2023 för implementering under 2024.

SÄKERHETSARBETE

Under året har arbetet med att stärka det fysiska skyddet på våra arbetsplatser fortsatt.

SÄRF har följt utvecklingen gällande cyberhoten och arbetar kontinuerligt med att höja cybersäkerheten och förmågan att möta framtida hot.

AKTIV SAMHÄLLSAKTÖR

Flertalet nyinköpta fordon är bakgrunden till en större fordonsrotation inom förbundet 2023. De äldsta fordonen utrangerades och såldes av. Arbetet skapade möjligheter för SÄRF att donera två välfungerande fordon, en släckbil och en ambulans, till det krigsdrabbade Ukraina. Kontakt mellan SÄRF och Ukraina hanterades av ERCC, Emergency Response Coordination Center och MSB. Detta är SÄRF:s andra donation för att stödja räddningstjänstkollegor i Ukraina.

Årets
antal händelser
2 464
är en minskning från
2022 (2 529st).

Samtliga stationer i förbundet har deltagit vid minst ett lokalt evenemang under året för att sprida förebyggande budskap liksom att i rekryteringssyfte beskriva hur arbetet inom räddningstjänsten fungerar. Under påsklovet bjöds allmänheten in till förbundets heltidsstationer i Borås och Skene för att lära sig mer om verksamheten och prova på moment så som brandsläckning. Vid det öppna huset i Borås nyinvides brandkårsmuséet efter flera års idogt arbete av pensionärsföreningen. Guidade besök erbjuds på förfrågan. SÄRF planerar för återkommande öppna hus i samband med skolov.

KOMMUNIKATION

Unga vuxna har även 2023 varit en särskilt utpekad målgrupp för olycksförebyggande informationsinsatser. I kampanjen "En liten insats gör stor skillnad" har en serie videor tagits fram med tema brandsäkerhet i hemmet. På samma tema har informationsblad delats ut till nya studenter, svenska som internationella, på Högskolan i Borås. Kampanjen kompletterades senare under året med innehåll riktat mot högstadie- och gymnasieungdomar. Under parollen "Sh*t happens! En snabb insats är avgörande!" togs två videor fram i samarbete med elever på Kulturskolan i Borås. Målgruppen kommer fortsatt att prioriteras under 2024.

Efter att ha sett ett behov av översatt brandskyddsinformation har SÄRF i samarbete med Brandskyddsföreningen Väst producerat informationsblad om brandskydd i hemmet översatt till persiska, arabiska och somaliska. Materialet ses som ett komplement i möten med personer som talar dessa språk.

I linje med behovet att rekrytera fler brandmän i beredskap på flertalet orter togs kampanjen "Kan jag så kan du!" fram i samband med brandman på jobbet-dagen i september. Med fokus på mångfald filmades medarbetare med skiftande huvudarbetsgivare i sina vardagsmiljöer och berättade om varför de är brandmän i beredskap. Kampanjen spreds framför allt på sociala medier men byggdes även på med lokala aktiviteter, så som öppet hus och prova på-kvällar, på de orter med störst rekryteringsbehov. Informationsinsatserna lyfte särskilt möjligheten att bli praktikant.

För att synliggöra SÄRF:s anställningstester för räddningstjänstpersonal i beredskap, RiB, har en beskrivande video producerats och använts under höstens rekryteringsomgång.

Att marknadsföra SÄRF som arbetsgivare är ett löpande arbete. Under året har filmer med klipp från brandmännens omväxlande vardag, med budskapen att utvecklas, utmanas och göra skillnad med oss, spridits på sociala medier och andra kanaler.

Likt 2022 tog SÄRF hem förstapriset i filmkategorin i den lokala reklamgalan Din Bästa Sida. Filmerna som prisades var en del av 2022 års kampanj "En liten insats gör stor skillnad" med olycksförebyggande budskap kring trafiksäkerhet och vattensäkerhet, riktad mot unga vuxna.

I GOD SAMVERKAN

SÄRF har en givande samverkan, såväl operativt som förebyggande med andra räddningstjänst-organisationer. Genom Räddsam VG förs en god dialog med räddningstjänster i Västra Götaland och genom nätverk även räddningstjänster, med jämförbar storlek och riskbild, i hela landet.

OPERATIVA HÄNDELSE

Under årets första månader drabbades SÄRF:s geografiska område återigen av höga flöden. Marsjöarna, ett område kring Viskans flöde mellan kommunerna Borås och Ulricehamn, drabbades hårdast. Även områden kring Åtran i Svenljunga kommun, som historiskt sett varit hårt ansatt, drabbades även 2023. Vid tiden för detta hade SMHI gjort om systemet för vädervarningar vilket föranledde att de röda varningarna i ovan nämnda områden fick stor uppmärksamhet i media, lokalt som nationellt.

En ovanligt tidig skogsbrandssäsong följde. Den 10 maj inträffade en större skogsbrand på kommungränsen mellan Borås och Ulricehamn. Ett skogshygge tillsammans med torrt väder och stark vind ledde till att en stor areal drabbades av branden. Utöver resurser från en majoritet av förbundets stationer, samt resurser från Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, bidrog externa resurser i form av flygande resurser från MSB och privata markägare till att släcka branden. Räddningsinsatsen pågick i fyra dygn.

Månaderna maj och juni fortsatte med torrt väder. I mitten av juni rekommenderade SÄRF skärpt eldningsförbud i samtliga medlemskommuner. Trots eldningsförbud inträffade tre relativt stora skogsbränder under loppet av en vecka. Vid två av dessa händelser användes MSB:s externa flygande resurser för att effektivt dämpa bränderna. I juli vände väderleken vilket hade en positiv inverkan på skogsbrandssäsongen.

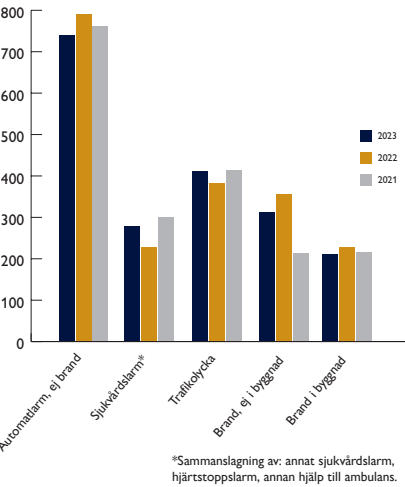
I början av juni skedde den största byggnadsbranden för året i centrala Borås. Denna händelse beskrivs särskilt på sid 18.

Händelser med akut omhändertagande av suicidnära personer, AOSP, ökar markant. Antalet inkomna samtal till SOS Alarm blir fler liksom antalet faktiska larm. Detta är också tydligt i samverkansmöten med ambulanssjukvården och polisen där AOSP är ett återkommande tema. SÄRF har en ansats att ta stort ansvar i frågan. Inriktningen är att SÄRF åker på suicidnära personer trots att kriterierna för räddningstjänst inte till fullo är uppfyllda. Syftet är att möta ett hjälpbehov och att tillsammans med andra aktörer i samhället bidra till att förebygga och minska antalet suicid.

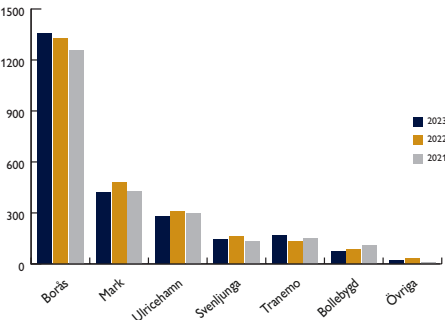
SKADEHÄNDELSE I SÄRF 2010-2023

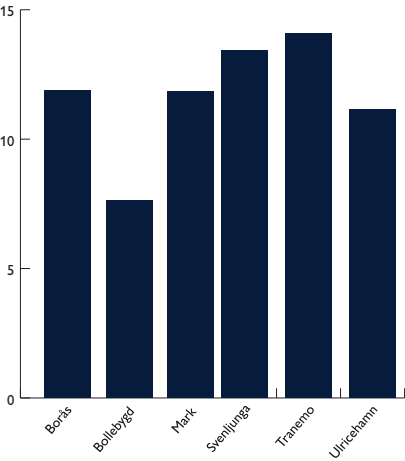
ANTAL VANLIGT FÖREKOMMANDE HÄNDELSE 2021-2023

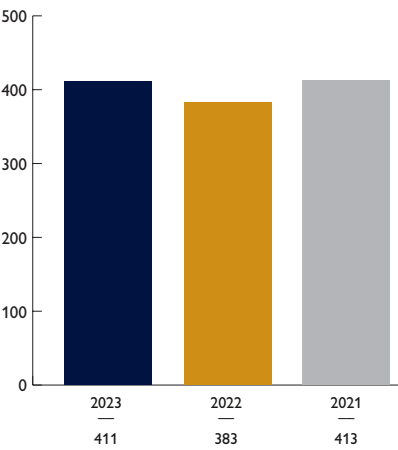
ANTAL INSATSE PER MEDLEMSKOMMUN 2021-2023

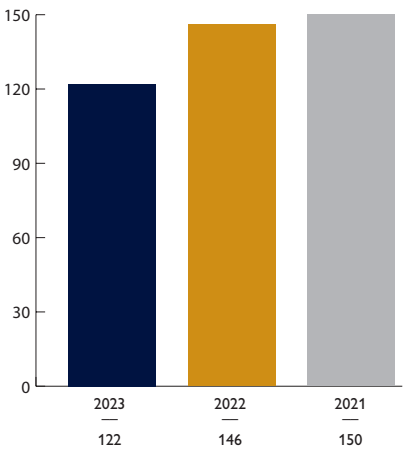
ANTAL INSATSE PER TUSEN INVÅNARE I RESPEKTIVE KOMMUN 2023

ANTAL TRAFIKOLYCKOR 2021-2023

ANTAL BOSTADSBRÄNDER 2021-2023

EN AV ÅRETS HÄNDELSE

Fredag 9 juni 2023, mitt under studentfirandet, startar en brand i en fastighet på Stora Brogatan i centrala Borås. Med anledning av studentfirandet befinner sig mycket människor i stan och Allégatan, vilken korsas av Stora Brogatan, är full av fordon.

Den inledande larminformationer vi får av SOS Alarm lyder: "Brand på balkong, smäller, oklart om personer är kvar. Brinner med öppna lågor". Det är ett stort antal inringare och vårt vakthavande befäl söker svar på frågor som "I vilken byggnad brinner det?" och "Är det en eller flera händelser?".

Vid vår framkomst hade branden spridit sig till balkongens tillhörande lägenhet samt upp till vinden, med ett förlopp som tycktes te sig snabbare än normalt. Initialt var fokus, att med samtliga enheter, utrymma fastigheten och säkerställa att inga personer fanns kvar.

Vi insåg tidigt att insatsen skulle komma att bli tids- och resurskrävande. När vi säkerställt utrymningen var branden fullt utvecklad på vinden och hade spridit sig till intilliggande lägenheter. Vi satte snabbt ett mål med insatsen – att begränsa branden till översta våningen och vind och beakta vattenpåföring med hänsyn till sekundära skador på fastighet och miljö.

Rökutvecklingen var omfattande och vinden låg på vilket gjorde att det drygt en timme in i insatsen togs beslut om VMA, Viktig meddelande till allmänheten, med uppmaningen att gå inomhus och stänga dörrar, fönster och ventilation samt att följa rådande avspärningar.

Vi sektionerade oss genom invändig släckning med rökdykare och utvändigt släckning med hjälp av höjdfordon. Med tanke på takbeklädnaden av koppar vet vi, av erfarenhet, att branden blir svåråtkomlig. Historiskt sett har en framgångsfaktor varit att ta hjälp av kranbilar med grip för att lämpa bort kopparplåten och på så sätt komma åt branden. Denna kontakt togs därför tidigt under insatsen. Kontakt togs även med intilliggande räddningstjänster som kunde stötta med bland annat höjdfordon.

Insatsen fortlöpte under eftermiddag och kväll. Intensivt arbete pågick på brandplatsen liksom i ledningscentralen med systemledningsfrågor som bemanning och avlösning, hantering av samtidiga pågående händelser, samverkan med olika aktörer och mediahantering.

Klockan 22.30 hävdes VMA. Släckningsarbetet fortsatte under natten. Kombinationen med in- och utvändigt släckning samtidigt som kranbilar avlägsnade takets kopparbeklädnad gjorde att räddningsinsatsen kunde avslutas efter drygt 25 timmar. Totalt var cirka 70 personer, fördelat på 13 stationer involverade i händelsen.

Vi har identifierat ett antal styrkor i samband med insatsen. Bland annat att vi var två insatsledare med tydlig ansvarsfördelning, vår möjlighet att flytta resurser och samtidigt hålla beredskap i förbundet och god samverkan med andra räddningstjänster. Drönarflygning för att få överblick, kontinuerlig hänsyn till släckvatten och tillgång till kranbilar är andra viktiga faktorer för utgången.

All personal inblandad i händelsen, på skadeplats liksom i ledningscentralen, har utvärderat arbetet för att dra lärdomar. Vi har gjort en så kallad fördjupad insatsuppföljning som tar upp framgångsfaktorer och förbättringsområden. Vi har också gjort en olycksundersökning samt varit behjälpliga i polisens utredning.

Björn Christoffersson
Insatsledare SÄRF

Den inledande räddningsinsatsen som pågick under eftermiddagen, startade av branden som hade spridit sig till balkong tillhörande lägenhet på översta våningsplanet i byggnaden Pandora 5, mitt i Stora Brogatan i centrala Borås, mitt under pågående studentfirande.

Byggnaden var ett trevårigt verksamhetslokal som gynnade kontorshyll samt 25 hyreslägenheter fördelade på översta våningarna, vinden och

Branden hade spridit sig till vinden ned mot det översta lägenhetsplanet. Målet med insatsen var att begränsa branden till översta våningen och vind

och beakta vattenpåföring med hänsyn till sekundära skador på fastighet och miljö. Branden var svår att komma åt utifrån från tills att kranbilar med grip lämpade bort takets kopparplåtar. En av framgångsfaktorerna i insatsen.

Samtliga människor i byggnaden utrymdes tidigt under insatsen och de personskador som konstaterades var en person med lättare brännskador samt ett barninvaligt som sökt sjukvård, på eget initiativ på grund av en brännskada.

Branden hade spridit sig till vinden ned mot det översta lägenhetsplanet. Målet med insatsen var att begränsa branden till översta våningen och vind

plan men kunde hanteras med enklare sanering. Släckvatten begränsades till fastigheten och kunde tas om hand i ett senare skede, Borås Energi och Miljö fanns på plats och kontrollerade eventuellt läckage till dagvattenbrunnar i anslutning till berörd fastighet.

Samverkan på skadeplats fungerade även här mycket bra och får ses som en av flera framgångsfaktorer, som överlag, får ses som en väl genomförd räddningsinsats, trots skadeutfall.

Verksamheterna i fastigheten kunde under sensommar och höst flytta tillbaka i sina lokaler.

FÖRVÄNTAD UTVECKLING

EN FÖRÄNDERLIG OMVÄRLD

SÄKERHETSLÄGET

Det säkerhetspolitiska läget har försämrats. Försvarsberedningen har sedan tidigare konstaterat att den kommunala räddningstjänsten i dag inte är dimensionerad för uppgifter vid höjd beredskap och ytterst krig.

De kommunala räddningstjänsternas förmåga under höjd beredskap och krig har en central och omedelbar betydelse för skyddet av civilbefolkningen och civil egendom. I händelse av ett väpnat angrepp kommer SÄRF sannolikt att behöva hantera ett stort antal samtidigt inträffade och omfattande räddningsinsatser. Detta i ett läge där också ett stort antal svårt skadade eller döda människor kan förväntas. Vid den mycket stora påfrestning som ett väpnat angrepp innebär, bedöms SÄRF bli mycket hårt ansträngt.

CIVILT FÖRSVAR OCH HÖJD BEREDSKAP

Ett förändrat politiskt klimat i Sveriges närhet medför behov av planering för SÄRF:s verksamhet vid höjd beredskap. SÄRF har påbörjat planeringen för hur verksamheten ska fungera och vilka förmågor förbundet ska ha vid höjd beredskap, ett arbete som fortsätter 2024. Arbetet sker i samverkan med såväl medlemskommunerna som andra berörda aktörer. Analys och framtagande av SÄRF:s krigsorganisation genomförs med utgångspunkt i MSB:s processbeskrivning avseende framtagande av krigsorganisation för kommunal verksamhet. Arbetet är dynamiskt och kommer därför att behöva utvecklas och uppdateras i enlighet med aktuella inriktningar för civilt försvar och höjd beredskap. SÄRF kommer fortsatt att följa utvecklingen av det nationella arbetet kring civilt försvar och räddningstjänst under höjd beredskap för att hålla sig ajour inom området.

Åtgärdsarbete för att möta de krav som ställs på förbundet gällande civilt försvar och höjd beredskap förutsätter att SÄRF får finansiering för att kunna bedriva arbetet. År 2025 beräknas statliga medel komma till kommuner och räddningstjänst för uppdraget med civilt försvar och höjd beredskap. SÄRF ser behov av åtgärder inom området höjd beredskap tidigare än så då det finns en utmaning i att kunna genomföra aktiviteter, enligt de krav som ställs i lagar och föreskrifter, om inte finansiering tillkommer. SÄRF anser att staten tydligt bör specificera att ändamål för medel även inkluderar räddningstjänstförbund för att medel inte ska fastna i primärkommunens organisation för civilt försvar.

Ett försämrat omvärldsläge innebär bland annat brist i tillgång på komponenter och reservdelar. Detta innebär att livslängden på materiel och fordon förlängs vilket i sin tur skapar ökade kostnader och att konkurrenssituationer uppstår gällande reservdelar och vid inköp av ny utrustning.

Konkurrensen om kompetent personal som arbetar med civilt försvar och höjd beredskap ökar då myndigheter får krav på högre förmåga samt finansiering från staten för att arbeta med dessa frågor. Risk finns att kompetens utarmas i kommuner och räddningstjänster.

AKTIVERING AV CIVILPLIKT INOM RÄDDNINGSTJÄNST

Den 19 januari 2024 aktiverades civilplikten för kommunal räddningstjänst efter regeringsbeslut. Syftet är att möjliggöra en skyndsam förstärkning av den kommunala räddningstjänstens krigsorganisation och därmed bemanning under höjd beredskap.

Aktiveringen av civilplikt innebär att SÄRF kommer att förstärkas för uppgifter under höjd beredskap enligt 8 kap LSO. I Västra Götaland kommer Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund och Räddningstjänsten Storgöteborg vara värddorganisationer för de enheter med civilpliktiga som inrättas och fördelas i

länet. Civilpliktiga är en resurs som kan mobiliseras efter beslut av regeringen, i fredstid har dessa inga uppgifter.

RISKER OCH MÖJLIGHETER

FORSKNINGSPROJEKT

SÄRF har de senaste åren varit aktiva i flera forskningsprojekt tillsammans med Brandforsk. Ett exempel är ett pågående projekt där SÄRF tillsammans med RISE, Research Institutes of Sweden, testar äldre lägenhetsdörrar, från omkring 1950-talet, som saknar ordinarie brandklassning. Syftet är att få fram ett värde på hur väl dörrarna står emot brand i jämförelse med nyare brandklassade dörrar. Brandskyddsföreningen Väst och Fortifikationsverket är finansörer.

Ett potentiellt framtida projekt är ett genomförandeprojekt där brandvarnare kopplas till trygghetslarm och där trygghetscentralen vid behov larmar räddningstjänsten. Metoden är inte unik i Sverige utan finns i flera kommuner, vilka upplever lösningen som positiv. Syftet med ett projekt i del av SÄRF:s område är att det sedan tidigare saknas dokumenterad uppföljning.

FRAMTIDA BYGGREGLER

Under 2024 förväntas nya byggregler från Boverket. På remissrundor har de nya byggreglerna, gällande brandskydd, mötts av stor kritik från kommuner, räddningstjänster liksom brandkonsulter. Det finns en oro i att reglerna blir mer otydliga och att det kommer ställa än mer krav på räddningstjänstens granskning.

ÖKAD TILLSYNSVERKSAMHET

Efter MSB:s föreskrift om kommunal tillsyn enligt LSO ser SÄRF år av ökat behov av tillsyn. 2000-talets tämligen låga nivå av tillsyn gör att det finns ett stort behov av åtgärder i samhället. Internt handlar det om att hålla en hög, likvärdig nivå och tillse att det finns resurser. Noggrannhet i processen skapar på sikt effektivitet.

RÄDDNINGSLEDNINGSSYSTEM

Utvecklingen av ett gemensamt räddningsledningssystem för SÄRF och AVRF pågår. Likt ELS-projektet kommer arbetet inledas i projektform för att sedan gå in i löpande verksamhet för fortsatt utveckling. Målet är, att till startdatumet 26 mars 2024, vara på den nivå att utlarmning och hantering av larm bibehåller befintlig nivå för respektive organisation. Gemensamma ledningsdokument, utbildning och övning, i första hand för befäl, samt utveckling av ledningsmetodik och tekniska stöd ligger i framtiden.

Samarbetet inom Räddningsregion Västra Götaland, där fyra räddningsledningssystem ingår, är under utveckling. Ett pågående arbete innefattar utökad redundans där alla fyra ledningscentraler, vid stora händelser eller flera samtidiga händelser, ska kunna fördela rollerna för att stötta och avlasta varandra, redan i ett tidigt skede. Räddningsregionen förväntas också utveckla processer och metoder för ledning med syfte att bistå varandra i system- och insatsledning.

I slutet av 2023 avslutade MSB sitt ELS-projekt för att kort därefter starta sitt nya projekt, ELS 2.0. SÄRF kommer

fortsatt ha stor följsamhet med MSB:s arbete kring ett enhetligt ledningssystem och noga följa utvecklingen lokalt, regionalt och nationellt. Under 2024 kommer SÄRF, via avtal med MSB, ha en medarbetare som är utsedd regional ledningsutvecklare. Uppdraget innebär att 20 procent av arbetstiden ägnas åt ELS-projektet samt att driva arbetet för SÄRF och övriga räddningsregionen.

FÖRMÅGA I FOKUS

SÄRF har en av Sveriges största RiB-organisationer, vilken innefattar strax över 300 medarbetare. SÄRF:s räddningstjänstpersonal i beredskap är avgörande för att räddningstjänstverksamheten ändamålsenligt uppfylls i hela förbundet. Verksamheten är under ständig utveckling för att personalförsörja och hålla en hög förmåga i form av kompetens och materiel liksom korta insatstider. Fokus ligger även på att agera utifrån den lokala riskbilden och ha en säker arbetsmiljö. Framtida aktiviteter mot RiB syftar till att tydliggöra förmågan, anpassa den mot respektive station och på sikt knyta förmågan till övningsverksamheten.

FRAMTID

MYNDIGHETEN SÄRF

SÄRF:s myndighetsutövning och flera av förbundets ansvarsområden, exempelvis krisberedskap och civilt försvar, säkerhetsskydd och arbetsmiljö, styrs av annan lagstiftning, direktiv och överenskommelser. Lagstadgade uppgifter enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, LBE, ingår också i förbundets verksamhet. Myndighetsutövningen hanteras av flera verksamheter inom SÄRF. I syfte är att synliggöra gemensamma prioriteringar och målbild för SÄRF:s fortsatta utveckling ser förbundet behov av att utveckla ett strategiskt styrdokument. Ett dokument som ger en överblick över SÄRF som myndighet samt hur olika delar samspelar och bidrar till "Ett SÄRF".

I program för verksamhetens förhållningssätt fastställs vision, verksamhetsidé, värdegrund och övergripande mål med sikte på 2030. SÄRF:s långsiktiga mål syftar till att tydliggöra de huvudsakliga områden som förbundet behöver sträva mot under de kommande åren för att på lång sikt nå visionen "Ett säkert och olycksfritt samhälle för alla".

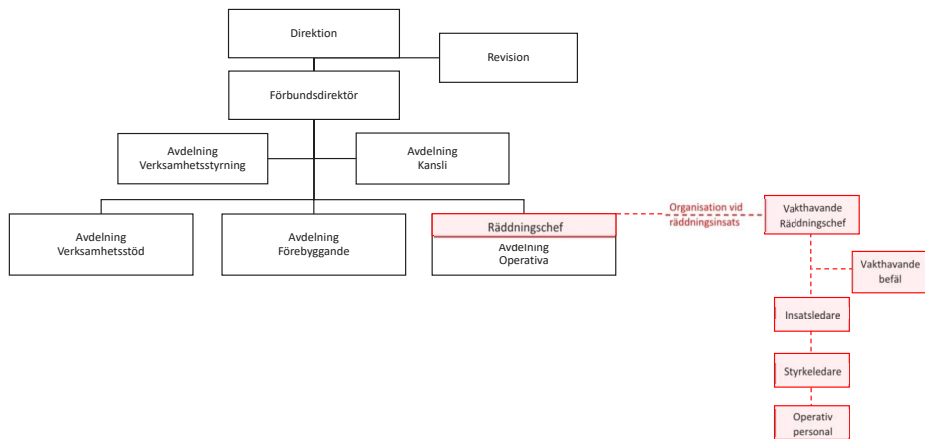

VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN

NY ORGANISATION

SÄRF har sedan 2023-01-01 en ny organisation. I samband med organisationsförändringen infördes nya funktioner med gruppchefer i två avdelningar, avdelning verksamhetsstöd och avdelning operativa. Under våren tillsattes tre gruppchefer inom avdelning verksamhetsstöd och inom den operativa avdelningen tillsattes en gruppchef och en operativ samordnare. Samtliga tjänster tillsattes genom intern rekrytering.

HELTIDSSTATIONER

Varje höst genomförs en rekryteringsprocess för brandmän till heltidsstationerna i Borås och Skene, för semestervikariat och tillsvidareanställningar. Grundkravet för arbete som brandman vid heltidsstationerna är att utbildningen Skydd mot olyckor, SMO, är genomförd. För semestervikariat anställs även personal från SÄRF:s egna RiB-stationer. Det är en uppskattad modell som även resulterat i att flera RiB-anslagna läser SMO. Under 2023 har en brandman tillsvidareanställts till heltidsstationerna.

Under 2023 har bemanningen på Skene heltidsstation utökats från 1+3 till 1+4. Det vill säga att det alltid finns en styrkeledare och fyra brandmän i tjänst. I samband med detta tillsattes tre tjänster som styrkeledare genom intern rekrytering.

Personalomsättningen under året har varit 3,6% för heltidsanställd personal. Under år 2023 har ingen operativ personal avgått med pension från heltidsstationerna. Under år 2024 kan sju personer i operativ funktion avgå med pension. För att möta personalbehovet har SÄRF, till viss del, tidigare lagt utbildningar till styrkeledare och yttre befäl samt valt att överanställa ett antal brandmän i de rekryteringsprocesser som genomförts de senaste åren.

DAGTIDSANSTÄLLD HELTIDSPERSONAL

Med anledning av intern personalrörlighet och avgångar har ett flertal tjänster tillsatts 2023, exempelvis kanslichef, brandinspektör, tekniker, reparatör och administratör. Under våren genomfördes en rekryteringsprocess för brandingenjörer vilket resulterade i att två personer, direkt efter examen i januari 2024, kommer att tillträda sina tjänster. Rekrytering av ekonomichef, för tillträde våren 2024, inleddes under hösten.

Personalomsättningen under året har varit 6% för dagtidanställd heltidspersonal.

RIB-STATIONER

Förbundets räddningstjänstpersonal i beredskap, RiB, är en betydande del av SÄRF:s totala beredskap. Med syfte att behålla och locka ny personal arbetar SÄRF aktivt för att skapa goda förutsättningar för medarbetarna. Vid rekryteringsbehov används framför allt riktade insatser så som prova på-aktiviteter och riktad annonsering, främst digital. Rekryteringsarbetet bygger också på befintliga medarbetares goda ambassadörskap för SÄRF och genom deras kontaktnät på respektive ort.

Trots svårigheter att fylla personalbehovet på ett antal stationer har årets rekryteringsprocesser varit lyckade. Höstens rekrytering resulterade i att 12 personer kommer att anställas under våren 2024. Totalt har 11 personer utbildats och börjat arbeta som RiB under 2023.

En av åtgärderna för att underlätta rekrytering till RiB har sedan ett antal år tillbaka varit en modell för praktiktjänstgöring. Modellen innebär att intresserade personer får möjlighet att prova på arbetet under en begränsad period. Totalt anställdes 18 nya praktikanter under 2023. Utav dessa gick fyra vidare till anställning som räddningstjänstpersonal i beredskap under 2023 och fem personer kommer att anställas i början av 2024.

Beredskapsplanering kräver stort engagemang och hög flexibilitet hos befintliga medarbetare. Hängiven personal gör att SÄRF dygnet runt, året om, upprätthåller beredskap enligt beslutad grundbemanning. Vid ett fåtal tillfällen har situationen krävt en nedgång i beredskap på enstaka stationer på grund av personal- eller kompetensbrist. Trots det intresse som finns för att arbeta som RiB kvarstår utmaningar på grund av en förhållandevis hög personalomsättning. 22 medarbetare har avslutat sin anställning under året.

RÄDDNINGSVÄRN

SÄRF:s sex räddningsvärn utgör en viktig resurs i förbundet. Ett räddningsvärn består av omkring tio personer som bor och ofta även arbetar på orten. De står frivilligt till förfogande för att rycka ut vid händelser och används för en första insats vid bränder och andra slags olyckor. Totalt ingår 62 personer i räddningsvärnen, två kvinnor och 60 män. Under året har två personer antagits och tre slutat. Medelåldern är 50 år.

AVTALSFÖRÄNDRINGAR ARBETSTID

Det centrala kollektivavtalet Allmänna bestämmelser, AB, som gäller inom kommunala verksamheter, förändrades fr.o.m. 2023-10-01 i de regler som gäller för dygnsvila. För SÄRF, liksom många andra räddningstjänster, innebär förändringarna att arbetstidssystem och schema behöver förändras. Inom SÄRF har ett omfattande arbete bedrivits partsammansatt för att se över olika schemaalternativ och bedöma hur dessa påverkar förmåga, verksamhet och arbetsmiljö.

De centrala parterna träffade under hösten 2023 en överenskommelse att räddningstjänster kan skjuta fram ikraftträdandet till 2024-02-01. Parterna gav även en möjlighet att söka dispens från regelverket under högst ett år. SÄRF tog under hösten 2023 beslut att ansöka om dispens under perioden 2024-02-01 – 2025-01-31.

FÖRETAGSHÄLSOVÅRD

SÄRF har under 2023 genomfört en upphandlingsprocess tillsammans med Borås Stad för att teckna ett gemensamt avtal för företagshälsöversiktstjänster. Under hösten kom en reviderad föreskrift från Arbetsmiljöverket som innebär förändringar i innehåll och upplägg

för de medicinska undersökningar som genomförs för personal som utför rök- och kemdykning. Det nya avtalet, gemensamt med Borås Stad, träder i kraft 2024-01-01.

ARBETSMILJÖ

Det systematiska arbetsmiljöarbetet är avgörande i SÄRF:s strävan att vara en attraktiv och framtidsorienterad arbetsgivare. SÄRF:s uppdrag avseende räddningstjänst är förenat med risker som behöver omhändertas med tydliga rutiner och systematiska åtgärder. Riskmedvetenheten och säkerhetstänkandet har fördjupats under året, något som kräver ständig utveckling. Det systematiska arbetet sker i samverkan mellan arbetsgivare och medarbetare i den dagliga kontakten, genom utvecklingssamtal, på arbetsplatsträffar samt genom samverkan på övergripande nivå i Skyddskommittén. I Skyddskommittén hanteras alla typer av arbetsmiljöfrågor med fokus på struktur, uppföljning och återkoppling. Samtliga tillbud och arbetsskador hanteras och följs upp i kommittén med syfte att klargöra behov av åtgärder och riskeliminering. Antalet anmälda tillbud under 2023 har ökat något från föregående år och uppgick till 19st. Anmälda arbetsskador under året var 6st.

Inga arbetsskador eller tillbud har anmälts till Arbetsmiljöverket. Skyddsronder har genomförts under året och utmynnat i åtgärdsplaner som följs upp kontinuerligt.

SÄRF har under 2023 fortsatt tillämpat möjlighet till distansarbete i viss utsträckning för de yrkesgrupper där detta är möjligt. Distansarbetet har bland annat fördelen att bidra till bättre möjligheter att förena arbete och föräldraskap och bidrar i förlängningen till att SÄRF blir en

EN AV OSS PÅ SÄRF

DESIRÉE, RIB MJÖBÄCK

För Mjölby station var 2023 ett utmanande år på många sätt men tillsammans är vi starka och vi gjorde vårt yttersta för att bemanna beredskapsveckorna. Kunskapen har ökat genom att vi deltagit på både utbildningar och flertalet bra övningstillfällen på Guttasjön.

Vi går in i 2024 med tre nyanställda brandmän. Vi ser fram emot nya utmaningar och att finnas där för de i vårt samhälle som behöver oss när olyckan är framme.

mer attraktiv arbetsplats. För att kunna erbjuda distansarbete och samtidigt säkerställa en god arbetsmiljö och en fortsatt effektiv verksamhet har tydligare rutiner utvecklats.

JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD

Lönekartläggning utförs varje år och vid rekryteringstillfällen. SÄRF har infört en lönestruktur i syfte att följa gällande avtal och god sed på arbetsmarknaden. Medarbetares förutsättningar sett till rutiner, materiel, lokaler och dylikt behöver fortlöpande förändras och förbättras i avsikt att öka möjligheterna för alla att kunna utföra sitt arbete på ett säkert och tryggt sätt. Normer och normkritik är fortlöpande ett tema på arbetsplatsträffar.

Likt flertalet räddningstjänster är SÄRF underrepresenterat avseende kvinnor och utlandsfödda medarbetare. SÄRF strävar efter att vara en räddningstjänst för alla och deltar aktivt i samverkan kring jämställdhets- och mångfaldsfrågor lokalt, regionalt och nationellt. SÄRF är medlem i Nätverket för Jämställd Räddningstjänst, NJR, och Nätverket för kvinnor inom räddningstjänsten, KIRtj. Vid KIRtj:s årliga nätverksträff, denna gång i Stockholm, deltog sex medarbetare från olika yrkesgrupper. SÄRF:s Förbundsdirektör Jill Jingbrant fick i samband med nätverksträffen utmärkelsen Årets förebild för hennes engagemang och lyhördhet för personalens välmående och utveckling.

I Västra Götaland samverkar räddningstjänsterna i RäddsamVG. Beredningsgruppen för HR-frågor har under 2023 arrangerat ett antal inspirationsdagar för att främja en inkluderande räddningstjänst, vid vilka personal från SÄRF deltagit.

Våren 2023 startade ett lokalt nätverk för SÄRF:s kvinnliga anställda. Syftet är att värna de kvinnliga medarbetarna samt skapa förutsättningar, fysiska som psykosociala, för att kvinnor ska trivas på SÄRF:s arbetsplatser och på sikt bli fler. Föreläsningar och erfarenhetsutbyte har varit fokus under årets två träffar.

Under året inrättades en intern arbetsgrupp med uppdrag att arbeta med jämställdhetsfrågor inom förbundet. Gruppen utgörs av representanter från olika yrkesgrupper och kommer under 2024 att fortsätta sitt arbete, bland annat kopplat till SÄRF:s framtida anställningstester för operativ personal.

ANTAL ANSTÄLLDA

Antalet anställda inklusive tidsbegränsat anställda uppgick 2023-12-31 till 490 personer, 41 kvinnor och 449 män. Fördelning per personalgrupp enligt nedan:

Personalgrupper	2023	2022	2021
Heltidsanställd operativ personal, ledning och stödfunktioner	147	147	137
Räddningstjänstpersonal i beredskap fördelade på 17 stationer	281	293	301
Personal i räddningssvårn fördelade på sex stationer	62	63	64
Totalt	490	503	502

SJUKFRÅNVARO FÖRDELAT PER ÅLDERSGRUPP OCH LÅNGTIDSSJUKA*

Statistiken omfattar heltidsanställd operativ personal samt dagtidspersonal, inte RiB- eller värnpersonal. Sjukfrånvaro anges i procent av ordinarie arbetstid. Långtidssjuka anges i procent av den totala sjukfrånvaron. Fördelning av sjukfrånvaro för kvinnor och män redovisas inte av integritetsskäl. (* >60 dagar)

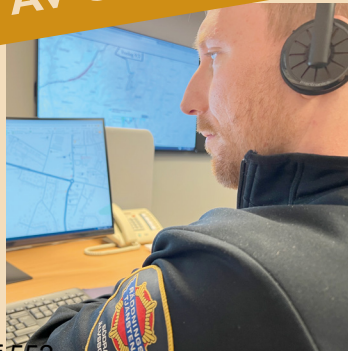
Ålder	Sjuk %	varav Långtidssjuk %
29 år eller yngre	*	*
30-49 år	3,88	13,38
50 år eller äldre	10,65	29,12
Samtliga åldersgrupper	5,84	21,03

PERSONALSTATISTIK

Antal anställda, sjukfrånvaro samt medelålder innefattar alla anställda (tillsvidareanställda, vikarier, visstidsanställda). Avgångar, nyanställda och personalomsättning omfattar endast tillsvidareanställningar.

	2023	2022	2021
Borås och Skene heltidskårer samt dagtidspersonal			
Antal anställda	147	147	137
varav kvinnor	22	20	18
varav män	125	127	119
Avgångar under året	5	10	7
Nyanställda under året	6	15	7
Personalomsättning (%)	3,6	8,0	5,9
Sjukfrånvaro (%)	5,84	5,83	2,44
Medelålder	43	42	43
Borås heltidskår	44	43	43
Skene heltidskår	48	47	48
Dagtidspersonal			
RiB-personal			
Antal anställda	281	293	301
varav kvinnor	17	17	16
varav män	264	276	285
Avgångar under året	22	27	22
Nyanställda under året	11	21	20
Personalomsättning (%)	7,4	8,5	7,0
Sjukfrånvaro (%)	6,02	5,13	3,11
Medelålder	44	44	43
Värnpersonal			
Antal anställda	62	63	64
varav kvinnor	2	2	2
varav män	60	61	62
Avgångar under året	3	2	4
Nyanställda under året	2	1	3
Medelålder	50	49	48
Personalomsättning (%)	5,9	2,9	6,2
Arbetssskador och tillbud för samtliga personalgrupper			
Anmälda arbetssskador	6	5	7
Anmälda tillbud	19	10	14

EN AV OSS PÅ SÄRF

PONTUS, VAKTHAVANDE BEFÄL

För mig som Vakthavande befäl har 2023 inneburit ett utökat samarbete inom Räddningsregion Västra Götaland för att skapa redundans inom regionens ledningscentraler.

Under 2024 går vi ihop med Alingsås Vårgårda

Räddningstjänstförbund, AVRF, i ett gemensamt ledningssystem vilket innebär flertalet nya befälskollegor. Jag upplever att det är högt i tak och att alla är måna om att få till ett bra samarbete.

STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV VERKSAMHETEN

MÅLUPPFÖLJNING

Direktionen fastställde 2022-12-16 Verksamhetsplanen för 2023 som övergripande beskriver hur SÄRF avser att arbeta under året för att uppnå Handlingsprogrammets fyraåriga säkerhetsmål. Säkerhetsmålen syftar till att ge styrning till organisationen och delas upp i årliga prestationsmål. Om de uppfylls anses säkerhetsmålen uppfyllda.

Totalt har förbundet nått 98% i måluppfyllelse för Prestationsmål 2023. Sammanfattningsvis kan konstateras att förbundet under året har arbetat med samtliga prestationsmål. Personalbrist på grund av svårigheter i att rekrytera brandingenjörer under året samt överklaganden som dragit ut på tiden är de främsta anledningarna till att utförandet av ett fåtal aktiviteter behövs planeras om.

För detaljer kring uppföljning av mål hänvisas till rapporten "Uppföljning av verksamhetens mål 2023".

INTERN STYRNING OCH KONTROLL

Kommunallagen anger att direktionen ska tillse att kontrollen är tillräcklig och att det finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det vill säga att de ska med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås:

- ▶ Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- ▶ Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- ▶ Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter och riktlinjer

Förbundsledningen ansvarar för konkreta regler och anvisningar för en god intern kontroll och ska årligen rapportera till direktionen hur den interna kontrollen fungerar.

De verksamhetsansvariga cheferna inom SÄRF ska följa regler och anvisningar om intern kontroll, och informera övriga anställda om innebörden. De ska verka för att arbetsmetoderna bidrar till en god intern kontroll.

INTERNKONTROLLPLAN 2023

Förbundet har genomfört en risk- väsentlighets- och konsekvensanalys av verksamheten genom att ringa in de rutiner och processer som är viktiga att följa upp.

Förbundets metod för riskhantering och internkontroll omfattar identifiering och värdering av risker samt framtagande av åtgärdsplaner.

För årets uppföljning hänvisas till rapporten "Uppföljning Internkontrollplan 2023".

EKONOMISK STÄLLNING OCH BALANSKRAVSUTREDNING

ÅRETS RESULTAT

Resultat efter finansiella intäkter och kostnader uppgår till plus 8,4 Mnkr på en omsättning som uppgår till 220,0 Mnkr (202,6 Mnkr för 2022).

Balanslikviditet och rörelsekapital har minskat. Eget kapital uppgår till 66,2 Mnkr och ska täcka den ansvarsförbindelse som finns för Pensionsutfästelse före 1997 på 10,1 Mnkr samt förbundets risker.

BALANSKRAVS- UTREDNING

Enligt Kommunallagen 11 Kap 5 § ska det varje år upprättas en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Undantag får göras i den utsträckning som medel från en resultatutjämningsreserv tas i anspråk eller om det finns synnerliga skäl.

Förbundet använder inte Resultatutjämningsfond, RUR, då denna är avsedd för utjämning av skatteintäkter.

Uppgift om årets balanskravsresultat ska redovisas i årsredovisningen och ska rensas från poster som inte härrör från den egentliga verksamheten.

Kommunalförbundet redovisar ett balanskravsresultat för 2023 på 0,0 Mnkr.

% och Mnkr	2023	2022	2021	2020
Balanslikviditet	313%	368%	319%	313%
(Oms. tillgång/kortfristig skuld i %)				
Rörelsekapital	80,5	81,4	79,2	73,7
(Oms. tillgång - kortfristig skuld)				
Soliditet	36%	34%	34%	36%
(Eget kapital/tillgångar)				
Soliditet inkl. Ansvarsförbindelse	30%	27%	26%	28%

BERÄKNING AV BALANSKRAVSRESULTAT

	Belopp i Mnkr
Ingående balanskravsresultat från 2022	0,0
Årets resultat 2023	+8,4
Reducering av Jämförelsestörande poster	0,0
Reducering av samtliga realisationsvinster	-0,4
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	+8,0
Utgående balanskravsresultat per 2023-12-31	+8,0
Balanskravsresultat att återställa	0,0

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

God ekonomisk hushållning är att klara balansgången mellan uppsatta mål, beslutad förmåga, god arbetsmiljö, hög säkerhet och en ekonomi i balans.

Det finansiella målet för 2023 uppfylls genom ett positivt resultat på 8,4 Mnkr.

Förbundet har arbetat med effektivisering vilket resulterat i hög budgetföljksamhet för kärnverksamheten men total avvikelse mot budget är ändå +6,0%. Avvikelsen beror på lägre pensionskostnad enligt prognos från KPA per 2023-12-31, lägre avskrivningar samt högre ränteintäkt på tillgodohavande på Borås Stads Internbank.

Det är förbundets uppfattning att medlemsbidragen och övriga ekonomiska medel används på ett effektivt sätt och att SÄRF därmed uppfyller kravet på god ekonomisk hushållning.

BALANSRÄKNING, TKR

		2023-12-31	2022-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Maskiner och inventarier	7	61 900	50 329
Pågående investering	8	4 486	5 866
Summa materiella anläggningstillgångar		66 386	56 195
Finansiella anläggningstillgångar			
Långfristiga fordringar	9	5	29
Summa finansiella anläggningstillgångar		5	29
Summa anläggningstillgångar		66 391	56 224
Omsättningstillgångar			
Fordringar	10	28 033	25 823
Kassa och Bank		90 196	85 966
Summa omsättningstillgångar		118 229	111 789
Summa tillgångar		184 620	168 013
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital			
Ingående eget kapital		57 828	57 452
Årets resultat		8 393	376
Summa eget kapital		66 221	57 828
Avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	11	80 706	79 838
Summa avsättningar		80 706	79 838
Skulder			
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		9 760	3 793
Övriga kortfristiga skulder		27 933	26 554
Summa kortfristiga skulder	12	37 693	30 347
Summa skulder		37 693	30 347
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		184 620	168 013

EN AV OSS PÅ SÄRF

JOHAN, VERKSTADSSAMORDNARE

2023 har "rullat på" på i verkstaden som är en del i nya avdelningen Verksamhetsstöd. Med nya tillsatta tjänster har vi gemensamt sett till att fordonsflottan alltid rullar ut när den behövs. Vi har klarat oss från stora haverier under året vilket är positivt för vår budget. Vi stöttar även uttryckande verksamheten vid större insatser såsom branden på Stora

Brogatan och vid de skogbränder som vi alla kände av i början av sommaren. Vi gläds åt att göra nytta och avlasta operativ personal.

Jag känner att det är aldrig tråkigt att gå till jobbet då jag aldrig vet exakt vad som kommer att hända den dagen eller veckan. Tiden går fort när man har roligt!

RESULTATRÄKNING, TKR

	Not	2023	2022
Verksamhetens intäkter	1	27 502	24 283
Verksamhetens kostnader	2	-200 804	-194 241
Avskrivningar	3	-8 041	-7 263
Summa verksamhetens nettokostnader		-181 343	-177 221
Medlemsbidrag	4	192 517	178 442
Generella statsbidrag och utjämning		0	0
Verksamhetens resultat		11 174	1 221
Finansiella intäkter	5	3 459	666
Finansiella kostnader (avser pensionsskuld)	6	-6 240	-1 511
Resultat efter finansiella poster		8 393	376
Extraordinära poster		0	0
Resultat efter extraordinära poster		8 393	376

KASSAFLÖDESANALYS, TKR

	Not	2023	2022
Den löpande verksamheten			
Rörelseresultat exkl. räntenetto		11 173	1 214
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar		8 041	7 263
Realisationsvinst vid försäljning av inventarier		-374	-191
Förändring av avsättning till pension inkl. löneskatt		869	5 264
		19 709	13 550
Erhållen ränta		3 459	666
Erlagd ränta (inkl. ränta på pension)		-6 240	-1 504
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		16 928	12 712
Förändring i rörelsekapital			
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar		-2 209	-9 728
Ökning/minskning av kortfristiga skulder		7 345	-5 840
Kassaflöde från den löpande verksamheten		22 064	-2 856
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	8	-18 232	-11 494
Försäljning av anläggningstillgångar		374	995
Ökning/minskning av långfristig fordran	9	24	-25
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-17 834	-10 524
Ökning/minskning av likvida medel		4 230	-13 380
Likvida medel vid årets början		85 966	99 346
Likvida medel vid årets slut		90 196	85 966

NOTER, TKR

Not 1 Verksamhetens intäkter	2023	2022
Automatiska brandlarm	12 608	11 596
Myndighetsutövning	2 318	1 776
Uppdragsutbildning	5 833	5 407
Avtal	3 177	2 620
Bidrag fr. bl.a. EU inkl. komp. sjuklönekostn.	863	1 080
Uthyrning lokaler, fordon	1 348	840
Teknisk service	510	421
Övrigt	471	352
Realisationsvinst	374	191
Summa	27 502	24 283

Not 2 Verksamhetens kostnader	2023	2022
Löner och arvoden	104 171	99 168
Personalomkostnader	34 170	31 853
Pensioner	11 497	15 095
Personalsociala	5 633	4 387
Lokaler	13 657	13 744
Materiel	11 683	10 262
Främmande tjänster exkl räkenskapsrev.	19 906	19 649
Räkenskapsrevision	87	83
Summa	200 804	194 241

Not 3 Avskrivningar enligt plan
Planenliga avskrivningar har beräknats på objektens anskaffningsvärden.

Not 4 Medlemsbidrag	2023	2022
Bollebygd	10 801	9 752
Borås	98 864	91 086
Mark	33 984	32 594
Svenljunga	12 036	11 063
Tranemo	13 021	12 079
Ulricehamn	23 811	21 868
Summa	192 517	178 442

Not 5 Finansiella intäkter
Intäkter hänförliga till tillgodohavande på Borås stads Internbank.

Not 6 Finansiella kostnader	2023	2022
Ränta pensionsavsättning	6 233	1 504
Övriga finansiella kostnader	7	7
Summa	6 240	1 511

Not 7 Anläggningstillgångar	2023	2022
Ingående anskaffningsvärde	167 605	184 420
Omklassificeringar under året	19 612	9 245
Försäljningar och utrangeringar	-3 771	-26 060
Utgående anskaffningsvärde	183 446	167 605
Ingående ackumulerande avskrivningar	117 276	135 269
Årets avskrivningar enligt plan	8 041	7 263
Försäljningar och utrangeringar	-3 771	-25 256
Utgående ackumulerade avskrivningar	121 546	117 276
Summa	61 900	50 329

Not 8 Investeringar, påg. investeringar	2023	2022
Ingående anskaffningsvärde	5 866	3 618
Omklassificeringar under året	-19 612	-9 246
Anskaffningar	18 232	11 494
Utgående anskaffningsvärde	4 486	5 866

Not 9 Långfristiga fordringar
Posten avser lån till RiB-personal för genomförande av körkortsutbildning

Not 10 Kortfristiga fordringar	2023	2022
Kundfordringar	22 864	21 748
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	5 021	3 943
Övriga fordringar	148	132
Summa	28 033	25 823

Not 11 Pensionsavsättning	2023	2022
Ingående balans	79 838	74 575
Utbetalningar	-4 553	-2 934
Ränta mm	3 287	983
Årets intjänande	1 964	6 187
Särskild löneskatt	170	1 027
Utgående balans	80 706	79 838

Not 12 Kortfristiga skulder	2023	2022
Leverantörsskulder	9 760	3 793
Semesterlöneskuld	8 912	8 423
Upplupna löner	2 997	2 888
Upplupna sociala avgifter	1 208	1 148
Arbetsgivaravgift	2 686	2 641
Moms	1 958	2 973
Pensioner, individuell del	4 542	4 345
Pensioner, löneskatt	1 898	931
Övriga interimsskulder	1 152	622
Övriga kortfristiga skulder	2 580	2 583
Summa	37 693	30 347

Not 13 Ansvarsförbindelse	2023	2022
Pensionsförpliktelse inklusive löneskatt (för tiden t.o.m. 1998)	10 101	11 993

REDOVISNINGSPRINCIPER

ALLMÄNNA REDOVISNINGSPRINCIPER

Kommunalförbundet tillämpar Kommunallagen, KL, Lagen om Kommunal bokföring och redovisning, LKBR, samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

VÄRDERINGSPRINCIPER

Intäkter och kostnader

Periodisering av inkomster och utgifter har gjorts enligt god redovisningssed.

Fakturor överstigande 5 tkr exklusive moms har periodiserats.

Pensionskostnader

Förbundets pensionskostnader utgörs dels av under året utbetalda pensioner och pensionspremier, dels av årets förändring av kapitalvärdet av utgående och utfästa framtida pensioner.

Värdering av pensionsförpliktelseerna är gjord enligt den av SKR antagna beräkningsmodellen för pensionsförpliktelser, RIPS 21.

Särskild avtalspension inom Räddningstjänst, SAP-R, är beräknad på pensionsålder 59,5 år.

Värdet av utfästa pensionsåtaganden redovisas under rubriken avsättning.

Pensionsutfästelser före 1997-12-31 redovisas som ansvarsförbindelse.

Fordringar och Skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Avsättning har gjorts för bedömda förlustrisker.

Skulder har tagits upp till nominella värden.

Investering

En investering anses föreligga när tillgången är anskaffad för stadigvarande bruk, tillgången har en ekonomisk livslängd på minst 3 år och anskaffningsvärdet uppgår till minst ett halvt prisbasbelopp exkl. moms.

Avskrivningar

Förbundet tillämpar komponentavskrivning av sina tillgångar. Enligt RKR 11:4 ska avskrivningarna spegla hur tillgångars värde successivt förbrukas och då måste skillnader, i förbrukning och nyttjandeperioder av betydande komponenter i en materiell anläggningstillgång, beaktas. Förväntas skillnaden i förbrukningen av en materiell anläggningstillgångs betydande komponenter vara väsentlig, ska tillgången delas upp på dessa och respektive komponent skrivs av separat.

Förbundets befintliga anläggningstillgångar och de som har aktiverats under året med värde som uppgår till väsentligt belopp består av räddningsfordon. Fordonen har i sin helhet samma förbrukning och nyttjandeperiod och förbundets bedömning är att varje fordon består av en komponent.

Avskrivningstider enligt plan på anskaffningsvärdet

Höjdfordon	18 år
Övriga stora fordon	14 år
Personbilar/Båtar/Maskiner	7/10 år
Räddningsmateriel	7/10 år
Radioutrustning	5 år
Elektronik/Kameror/Datorer	3 år

VERKSAMHETENS INTÄKTER OCH KOSTNADER

Verksamhetens intäkter avviker mot budget avseende avtalstjänster med +1,6 Mnkr samt finns intäkter på +0,9 Mnkr som ej budgeterats avseende försäljning av anläggningstillgångar och statligt bidrag för tidigare höga elkostnader.

Verksamhetens kostnader avviker totalt mot budget med -2,4 Mnkr avseende avtalstjänster och personal men också högre kostnader för bland annat drivmedel.

Den största budgetavvikelsen avser pension med +8,3 Mnkr då nytt avtal för SAP-R, Särskild Avtalspension inom Räddningstjänst, är tecknad från och med 2023-01-01. Kostnadsminskningen beror på utfallet av valet heltidsanställda brandmän har gjort mellan att kvarstå i pensionsavtalet SAP-R eller att få

2.000 kr/månad utbetalt som lön eller till en tjänstepensionsförsäkring. Valet innebar en kraftigt sänkt pensionskostnad för förbundet under 2023 men innebär också en årlig kostnad från och med 2023.

Vidare finns avvikelse på avskrivningar med +1,7 Mnkr då budgeterade investeringar på 22,1 Mnkr är påbörjade men kommer att slutföras först under 2024 samt att förbundet fått intäktsränta på tillgodohavande på Borås stads Internbank med i snitt 3,8 % vilket är 1 % högre än i budget.

Personalkostnader inklusive pension utgör 74,4% (74,7%) av förbundets totala kostnader och tillsammans med lokalkostnader för förbundets 24 brandstationen är det 80,9% (81,5%). Det är en personalintensiv verksamhet i ett stort geografiskt område.

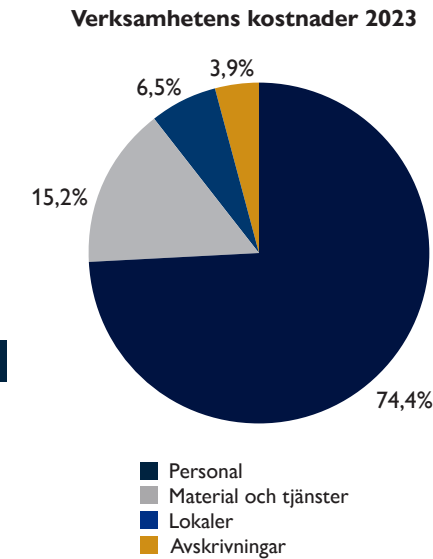
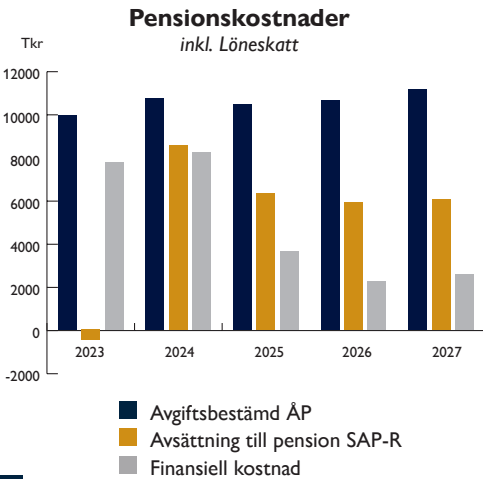
Mnkr	Utfall 2023	Budget 2023	Avvikelse	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	27,5	25,0	2,5	24,3
Verksamhetens kostnader	-189,3	-186,9	-2,4	-179,1
Pensionsförpliktelser	-11,5	-19,8	8,3	-15,1
Avskrivning	-8,0	-9,7	1,7	-7,3
Nettokostnader	-181,3	-191,4	10,1	-177,2
Medlemsbidrag	192,5	192,5	0,0	178,4
Finansiella intäkter	3,5	2,5	1,0	0,7
Finansiella kostnader	-6,2	-6,4	0,2	-1,5
Årets resultat	8,4	-2,8	11,3	0,4

Budgetsäkerhet

%	2023	2022	2021	2020
Budgetavvikelse Årets resultat (exkl. Medlemsbidrag)	+6,0	+2,5	+0,9	+4,7

MEDLEMSBIDRAG

Medlemskommunerna ersätter förbundet genom bidrag för att utföra uppdraget enligt gällande handlingsprogram. Medlemsbidraget är förbundets största intäkt och uppgår till 192,5 Mnkr vilket är en höjning från 2022 med 7,9%. Detta innebär en bidragsfinansiering av verksamheten på 90,9% (88,2%). Kostnad för Räddningstjänst per invånare inom förbundet är 2023 929 kr (868 kr).

ÅRETS INVESTERINGAR

Årets investeringar består huvudsakligen av nödvändiga reinvesteringar inom fordonsparken och har uppgått till 19,6 Mnkr (9,2 Mnkr).

Årets investeringar avviker mot budget men dessa kommer att genomföras under 2023 varav höjdfordon, släck/räddningsbilar, fordon och räddningsutrustning är påbörjade och ingår med 22,1 Mnkr i kvarstående investeringar 2023-12-31.

Investeringar i Mnkr

	Pågående 2023-01-01	Budget 2023	Färdigställda 2023	Kvarstående 2023-12-31
Släck/Räddningsbil	9,5	5,2	9,8	4,9
Höjdfordon	7,0	1,9		8,9
Lastväxlare samt tank	1,6	4,2	3,6	2,2
Transportbilar	1,0			1,0
Utbildningscontainer	3,5		3,3	0,2
Räddningsutrustning		4,0	0,8	3,2
Fordon, Båt	1,5	2,0	0,8	2,7
IT, Teknik	1,2	3,3	0,2	4,3
Band till bandvagnar	1,5			1,5
Inventarier Guttasjön	1,4		1,1	0,3
SUMMA	28,2	20,6	19,6	29,2

Mnkr	2023	2022	2021	2020
Avskrivningar		7,3	7,3	6,9

Södra Älvsborgs
Räddningstjänstförbund

FÖLJ OSS
raddningSARF

BESÖKSADRESS Oloysholmsgatan 12, 506 34 Borås
TELEFON 033-17 29 00 **MAIL** serf@serf.se **WEBB** www.serf.se

PROTOKOLLSUTDRAG Sida 1 av 1
DIREKTIONEN
Sammanträdesdatum
2024-03-15

§ 23

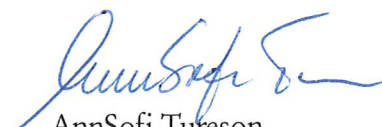
Årsredovisning och verksamhetsuppföljning 2023 (Dnr. 2024-000168)

Årsredovisning för Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund har utarbetats enligt bifogad Årsredovisning samt rapporterna Uppföljning av verksamhetens mål 2023 och Uppföljning av Internkontrollplan 2023. Verksamheten under 2023 har genomförts enligt beslutat handlingsprogram och verksamhetsplan. Uppföljning av årets verksamhet visar att under 2023 har de uppsatta målen blivit nådda till 98 %. Årets resultat visar ett överskott med 8,4 Mnkr med en omsättning under året på 220,0 Mnkr. Verksamheten har hög budgetföljsamhet men avvikelse mot budget är ändå +6,0 % vilket beror på lägre kostnader för pension och avskrivningar samt högre ränteintäkt på tillgodohavande på Borås Stads Internbank.

Direktionen beslutar enhälligt

- att fastställa årsredovisning och verksamhetsuppföljning för år 2023
- att tillsammans med revisionsberättelse överlämna årsredovisning inkl. rapporterna till kommunfullmäktige i respektive medlemskommun för bedömning av ansvarsfrihet för direktionen
- att förklara paragrafen omedelbart justerad

Rose-Marie Liljenby Andersson
ordförande

AnnSofi Tureson

Justeringen tillkännagiven på SÄRFs och medlemskommunernas anslagstavlor 2024-03-18

Rätt utdraget betygar;

RAPPORT 2023

Granskning av Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbunds årsredovisning

Stefan Sjöblom
Anna Sandström

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	3
1.1 Syfte och revisionsfrågor	3
1.2 Revisionskriterier	3
1.3 Ansvarig nämnd/styrelse	3
1.4 Metod	4
1.5 Projektorganisation	4
2 GRANSKNINGSRESULTAT	5
2.1 Årsredovisning	5
2.1.1 Förvaltningsberättelse	5
2.2 Redovisningsprinciper	6
2.3 Balanskrav	6
2.4 Resultaträkning	6
2.4.1 Ekonomiskt resultat	7
2.4.2 Stickprov	7
2.5 Balansräkning	8
2.6 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed	8
2.6.1 Drift- och investeringsredovisning	8
2.6.2 Kassaflödesanalys	9
2.6.3 Övriga rekommendationer från RKR	9
2.7 Bedömning av Direktionens mål med betydelse av god ekonomisk hushållning	9
2.8 Måluppfyllelse	10
2.9 Särskilda bevakningsområden	11
2.10 Intern kontroll	13
2.11 Övriga iakttagelser	14
2.11.1 Internbanken i Borås Stad	14
3 SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	15

1 Inledning

Enligt kommunallag (2017:725) ska förbundets revisorer pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Revisorerna ska även bedöma om årsredovisningen är förenligt med de mål som Direktionen fastställt.

Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv. Granskning av årsredovisningen inklusive verksamhetsmässigt resultat/måluppfyllelse har genomförts av Borås Stads Revisionskontor och redovisas i innevarande rapport.

Årsredovisningen och revisorernas bedömning ska behandlas av respektive medlemskommuns Kommunfullmäktige. Syftet är bland annat att ge Kommunfullmäktige underlag för uppföljning och styrning av den fortsatta verksamheten, så att god ekonomisk hushållning kan säkerställas. Ställningstagandena i revisionsberättelsen utgår från en samlad bedömning av all den granskning av förbundets verksamhet som har genomförts under året.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att den ska vara ett underlag till revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen gällande ansvarsfrihet. Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv. Denna styr vilka Rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) som används i granskningen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Är årsredovisningen upprättad enligt gällande lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), gällande rekommendationer från RKR samt i enlighet med God redovisningssed?
- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? (med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar)
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?
- Ger årsredovisningen en rättvisande bild av resultatet för förbundet?
- Har balanskravet uppfyllts?
- Har verksamheten bedrivits på ett sätt som gör att Direktionens beslutade mål, finansiella likväl som verksamhetsmässiga, för god ekonomisk hushållning uppnåtts?

1.2 Revisionskriterier

Granskningen har utförts enligt kommunallag (2017:725), lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), God revisionssed i kommunal verksamhet samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

1.3 Ansvarig nämnd/styrelse

Direktionen i Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SÄRF) är ansvarig.

1.4 Metod

Granskningen har utförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och i enlighet med Standard för kommunal räkenskapsrevision. Detta innebär bl.a. att tillämpliga ISA, ISAE och ISRE har följts. Ramverket beskriver förutsättningar och tar hänsyn till den kommunala särarten samt de regler som sakkunniga biträden, däribland kommunala yrkesrevisorer och auktoriserade/godkända revisorer samt registrerade revisionsbolag har att följa.¹

Granskningen grundas på analys av resultat- och balansräkning samt utökad granskning av poster och processer som är av väsentlig betydelse för resultat och ställning. Granskningen innefattar att granska ett urval av underlag och annan information i räkenskapsammandraget samt att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten. Planeringen har genomförts med utgångspunkt i en risk- och väsentlighetsanalys, där insatser koncentreras till där risken för väsentliga fel är störst. Därutöver ska granskningen innehålla en bedömning om årsredovisningen är rättvisande, d.v.s. att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till felaktigt beslutsfattande.

Räkenskaperna granskas enligt följande:

- Att redovisningen följer krav på räkenskapsföring enligt 11 kap kommunallagen, d.v.s. att räkenskaper och årsredovisning upprättats.
- Att upplysning lämnats om utfallet, finansieringen av verksamheten och den ekonomiska ställningen vid årets slut.
- Att upplysning lämnats om borgensförbindelser och övriga ansvarsförbindelser.
- Att årsredovisningen är upprättad med iakttagande av god redovisningssed. God redovisningssed innebär att redovisningsskyldiga i första hand ska följa lagar och rekommendationer och i övriga fall, då det inte finns någon specifik regel, tillämpa god sed.
- Att redovisningen är materiellt rätt (alla tillgångar och skulder existerar och avser SÄRF).
- Att redovisningen är rätt periodiserad (alla intäkter och kostnader avser redovisningsåret).

Övriga delar kommer att granskas översiktligt i syfte att bedöma om uppgifter som ska ingå i årsredovisningen enligt lag och rekommendationer från RKR har lämnats.

Granskningen är genomförd med kontrollmålsmetodik och ett kvalitetssäkrat systemstöd. Granskning av fakturaunderlag och stickprov av specifikationer har genomförts. Stickprov av konton med större avvikelser mellan åren 2022 och 2023 har utförts. Totalt har en genomgång av 20 av förbundets konton genomförts (ca 120 verifikationer). Årets granskning inriktas särskilt mot materiella anläggningstillgångar, där RKR R4 uppdaterats i november 2022.²

En genomgång av balanskontona samt rutiner för periodiseringar har genomförts. Vidare har avstämningar och kontroll av anläggningsreskontran samt moms- och skatteredovisning utförts. En redogörelse av pensionsavsättning och prognos har avhandlats. Avstämning har skett med förbundets ekonomiavdelning.

1.5 Projektorganisation

Stefan Sjöblom är granskningsledare. Granskningsmedarbetare är Anna Sandström.

¹ Standard för kommunal räkenskapsrevision, SKR, Skyrev och FAR, 16 september 2023.

² <https://www.rkr.se/wp-content/uploads/2023/06/RKR-R4-Materiella-anlaggningstillgangar.pdf>

2 Granskningsresultat

Nedan avrapporteras de iakttagelser och granskningsresultat som framkommit vid granskning av förbundets årsredovisning.

2.1 Årsredovisning

Enligt lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska kommunalförbund upprätta en årsredovisning.³

En årsredovisning ska bestå av:

- en resultaträkning,
- en balansräkning,
- en kassaflödesanalys,
- noter,
- en driftredovisning,
- en investeringsredovisning, och
- en förvaltningsberättelse.

Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning. Årsredovisningen har i allt väsentligt upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning och god redovisningssed.

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god.

2.1.1 Förvaltningsberättelse

Enligt lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) 11 kap ska en förvaltningsberättelse innehålla följande delar:

- Utvecklingen av verksamheten
- Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning
- Händelser av väsentlig betydelse
- Förväntad utveckling
- Väsentliga personalförhållanden
- Andra förhållanden av betydelse för styrning och uppföljning
- God ekonomisk hushållning
- Ekonomisk ställning
- Balanskravsresultat

I förvaltningsberättelsen ska information lämnas om viktiga händelser som inträffat under rapportperioden. Revisionskontoret bedömer att SÄRF:s årsredovisning följer den uppställning som anges i 11 kap i LKBR.

³ LKBR, 1 Kap. 3§

Revisionskontoret noterar att väsentliga personalförhållanden gällande sjukfrånvaro för kvinnor respektive män är undantagna från redovisning av integritetsskäl enligt 11 kap. § 6 LKBR.

Revisionskontoret konstaterar att förvaltningsberättelsen innehåller en sammanställning av mål och uppdrag och att framställningen i allt väsentligt är deskriptiv. I årsredovisningen genomförs en samlad bedömning om att målen för god ekonomisk hushållning uppnås under 2023.

Revisionskontoret bedömer att den information som lämnas i förvaltningsberättelsen ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning.

2.2 Redovisningsprinciper

I årsredovisningen har samma redovisningsprinciper använts som vid föregående bokslut.

2.3 Balanskrav

Ett kommunalförbund ska enligt kommunallagen göra en avstämning av balanskravet som ska redovisas i förvaltningsberättelsen. Eventuella negativa resultat som uppkommer ska enligt kommunallagen regleras inom tre år. Om det föreligger synnerliga skäl finns emellertid möjlighet att inte reglera ett negativt resultat.

RKR har i sin rekommendation RKR R15 Förvaltningsberättelse lämnat information om beräkning och redovisning av balanskravet utifrån tolkning av förarbeten till reglerna om balanskrav i LKBR och kommunallagen.

Enligt 11 kap. 10 § LKBR ska upplysningar om årets resultat efter balanskravsjusteringar och balanskravsresultat redovisas i förvaltningsberättelsen. Vidare framgår att vid beräkningen av balanskravsresultatet, som är kopplat till kommunallagens balanskrav, ska årets resultat rensas för vissa poster som inte härrör från den egentliga verksamheten.

SÄRF redovisar en avstämning av balanskravet enligt RKR R15 i förvaltningsberättelsen. Förbundets överskott för året uppgår till 8,4 mnkr och det finns inget negativt historiskt resultat att beakta då ingående balanskravsresultat från 2022 uppgick till 0,0 mnkr. En balanskravsjustering har gjorts gällande reducering av samtliga realisationsvinster om minus 0,4 mnkr. Det utgående balanskravsresultatet uppgår till 8,0 mnkr. SÄRF redovisar därmed ett balanskravsresultat för 2023 om 0,0 mnkr.

2.4 Resultaträkning

Enligt 5 kap. 1 § LKBR ska resultaträkningen i sammandrag redovisa samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret.

Revisionskontoret konstaterar att SÄRF:s resultaträkning redovisar samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret. Resultaträkningen följer i huvudsak lagstiftningens uppställning. I uppställningen har förbundet bytt ut posten Skatteintäkter mot Medlemsbidrag. För att förtydliga redovisningen i resultaträkningen kan man komplettera med andra poster och delposter enligt LKBR 5 kap 3§, vilket förbundet gjort.⁴

⁴ Eriksson, Haglund, Tagesson, "Kommunal bokförings- och redovisningslag", 2019, sid 66-67

2.4.1 Ekonomiskt resultat

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SÄRF) redovisar ett överskott på 8,4 mnkr för perioden 1 januari 2023 till 31 december 2023. Budgeten för 2023 är underfinansierad med 2,8 mnkr. Därför blir skillnad mot budget ett positivt utfall om 11,2 mnkr jämfört med budget.

Den största budgetavvikelsen avser pensioner med 8,3 mnkr. De minskade kostnaderna beror på utfallet av det val som heltidsanställda brandmän kunnat göra mellan att stå kvar i SAP-R eller att få 2000 kr mer i månaden i lön eller till en tjänstepensionsförsäkring. Detta val innebar en sänkt pensionskostnad för förbundet avseende 2023 men kommer även att innebära en årlig kostnad från och med år 2023. Det finns även en positiv budgetavvikelse som avser avskrivningar om 1,7 mnkr. Detta då budgeterade investeringar på 22,1 mnkr är påbörjade men kommer att slutföras 2024 enligt förbundet. Verksamhetens kostnader var 2,4 mnkr högre än budget. De innefattar högre kostnader för avtalstjänster, personal, drivmedel.

Det egna kapitalet uppgår vid utgången av 2023 till 57,8 mnkr (år 2022: 57,4 mnkr). Eget kapital ska täcka den ansvarsförbindelse som finns för pensionsutfästelse före 1997 på 12,0 mnkr samt förbundets risker.

Förbundet budgeterar årligen utifrån överenskomna medlemsbidrag enligt beslutad rambudget och kostnad för pension enligt KPA:s prognos per den 30 april. Förbundet uppger att pensionskostnad i internbudget är enligt prognos per 31a augusti och vid avvikelse från tidigare pensionsprognos kan Direktionen besluta om att överskott alternativt underskott ska föras mot eget kapital. För 2023 bedömde förbundet i budget 2023 att medlemsbidrag inte räcker för att självfinansiering ska uppnås. Förbundet förväntas inte generera något överskott utan målet är nollresultat varje enskilt år. I beslutad rambudget ingår kostnad för SAP-R (Särskild Avtalspension inom Räddningstjänst)⁵ enligt prognos per föregående årsskifte.

Revisionskontoret noterar att förbundet har lagt en minusbudget om 2,8 mnkr. Enligt kommunallagen 11 kap 5 § ska det varje år upprättas en budget där intäkterna överstiger kostnaderna, undantag får göras i den utsträckning som medel från en resultatutjämningsreserv tas i anspråk eller om det finns synnerliga skäl. Förbundet uppger i budget 2023 att med hänsyn till förändrad kostnadsbild för pension föreslås att Direktionen beslutar att underskottet på 2,8 tas mot eget kapital. Av förbundets budget framgår inte vilka synnerliga skäl som åberopas för att fatta beslut om en underfinansierad budget 2023.

Synnerliga skäl kan vara att tillfälligt utnyttja en god soliditet om förbundets egna kapital klarar att täcka budgeterat underskott för 2023, men det innebär en försämring av förbundets ekonomiska ställning. Möjligheten att underbalansera budgeten skall användas med restriktivitet och normalt sett endast något enstaka år. Att konsekvent underbalansera budgetarna är inte heller förenligt med god ekonomisk hushållning enligt kommunallagen.⁶ Revisionskontoret kan konstatera att förbundet har haft en underfinansierad budget 2020, 2021, 2022 och 2023.

Revisionskontorets uppdrag är att bedöma om årsredovisningens ekonomiska resultat är förenligt med Direktionens beslut om finansiella mål och om verksamheten bedrivs i enlighet med fastställda mål. Revisionskontoret noterar att det finansiella målet om ett nollresultat uppnås och att budgetmålet för 2023 överträffas.

2.4.2 Stickprov

Revisionskontoret har genomfört cirka 120 stycken stickprov (76 stycken 2022) av konton i resultaträkningen som har stora avvikelser mellan åren 2022 och 2023. Därutöver har andra konton än vid delårsbokslutet granskats. Konton som har granskats är främst konton i kontoklass 5-6, larmöverföring, reservdelar, avskrivningar på maskiner och inventarier, administrativt stöd, datakonsulter m.m. Granskningen visar att det inte förekommer några större avvikelser i de stickprov som genomförts.

⁵ Nytt avtal för SAP-R, Särskild Avtalspension inom Räddningstjänst är tecknat från 1 januari 2023.

⁶ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/god-ekonomisk-hushallning-i-kommuner-och-landsting_GR03105/html/

2.5 Balansräkning

Enligt 6 kap 2 § LKBR ska balansräkningen i sammandrag redovisa förbundets samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). Ställda panter och ansvarsförbindelser ska tas upp inom linjen. Revisionskontoret konstaterar att SÄRF:s balansräkning i huvudsak är uppställd i enlighet med 6 kap 2 § LKBR och omfattar tillräckliga noter.

2.6 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed

Enligt 1 kap. 4 § LKBR ska bokföring och redovisning fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed.

Bokslutsprocessen har adekvata anvisningar som har informerats i rimlig tid innan bokslutets transaktioner ska vara genomförda. Huvudsakliga bokslutsjusteringar har bokförts i redovisningssystemet.

2.6.1 Drift- och investeringsredovisning

Revisionskontoret har i år granskat drift- och investeringsredovisningen i SÄRF. SÄRFs investeringar består huvudsakligen av nödvändiga reinvesteringar inom fordonsparken. Investeringar under 2023 har uppgått till 19,6 mnkr (2022: 9,2 mnkr). Förbundets investeringar avviker med 1,0 mnkr mot budget (20,6 mnkr) men förbundet uppger att dessa kommer att genomföras under 2024 varav höjdfordon, släck/räddningsbilar, fordon och räddningsutrustning är påbörjade och ingår med 22,1 mnkr i kvarstående investeringar vid årets slut.

Budgeterade investeringar fördelas enligt nedanstående tabell:

Investeringar i Mnkr

	Pågående 2023-01-01	Budget 2023	Färdigställda 2023	Kvarstående 2023-12-31
Släck/Räddningsbil	9,5	5,2	9,8	4,9
Höjdfordon	7,0	1,9		8,9
Lastväxlare samt tank	1,6	4,2	3,6	2,2
Transportbilar	1,0			1,0
Utbildningscontainer	3,5		3,3	0,2
Räddningsutrustning		4,0	0,8	3,2
Fordon, Båt	1,5	2,0	0,8	2,7
IT, Teknik	1,2	3,3	0,2	4,3
Band till bandvagnar	1,5			1,5
Inventarier Guttasjön	1,4		1,1	0,3
SUMMA	28,2	20,6	19,6	29,2

Mnkr	2023	2022	2021	2020
Avskrivningar		7,3	7,3	6,9

Bild 1 Förbundets investeringar 2023 (mnkr)

Revisionskontoret noterar att SÄRF:s drift- och investeringsredovisning i huvudsak är upprättad i enlighet med RKR R14.

2.6.2 Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalys beskriver hur verksamhet och investeringar finansierats och hur de har inverkat på verksamhetens likvida ställning. Revisionskontoret har granskat RKR R13 Kassaflödesanalys. Kassaflödesanalysen med tillhörande noter är korrekt. Enligt RKR R13 ska räntor och utdelningar hänföras till den löpande verksamheten. SÄRF redovisar både erhållen och erlagd ränta (inklusive ränta på pension) i kassaflödesanalysen. Det är en ränta på pensionen som uppstår genom att man så att säga lånar de anställdas pensionsmedel tills pensionen betalas ut. Det är alltså att betrakta som en ränta på lån och en finansiell kostnad.

Revisionskontoret noterar att SÄRF:s kassaflödesanalys i huvudsak är upprättat i enlighet med RKR R13.

2.6.3 Övriga rekommendationer från RKR

Revisionskontoret har granskat RKR R3 Immateriella anläggningstillgångar. SÄRF har inga immateriella anläggningstillgångar.

Revisionskontoret har granskat RKR R4 Materiella anläggningstillgångar. Revisionskontoret noterar att SÄRF har lämnat not i balansräkningen avseende anläggningstillgångar. Revisionskontoret noterar att såväl avskrivningar samt avskrivningstider finns uppställda i avsnittet redovisningsprinciper, vilket är i enlighet med RKR R4. I bokslutsmaterialet finns även förteckning över sålda/utrangerade inventarier.

Revisionskontoret har översiktligt granskat RKR R5. I denna RKR definieras leasing enligt följande: ”leasingavtal – ett avtal enligt vilket en leasegivare enligt avtalade villkor under en avtalad period ger en leasetagare rätt att använda en tillgång i utbyte mot betalningar. Leasingavtal kallas ibland hyresavtal, särskilt när det gäller leasing (hyra) av fastighet”.

Leasingavtal kan vara finansiella eller operationella. Enligt RKR R5 Leasing ska objekt, vilka innehas till följd av ett leasingavtal som klassificeras som finansiellt, redovisas hos leasingtagaren som en anläggningstillgång i balansräkningen. Förpliktelsen att i framtiden betala leasingavgifter ska hos leasingtagaren redovisas som en skuld. Revisionskontoret rekommenderar förbundet att se över sina hyresavtal⁷, detta för att se om några av dessa kan klassificeras som finansiell leasing.

2.7 Bedömning av Direktionens mål med betydelse av god ekonomisk hushållning

Från och med år 2006 gäller för samtliga kommuner och kommunalförbund att Kommunfullmäktige ska fastställa mål för ”god ekonomisk hushållning” enligt 11 kap 1 § kommunallagen. Enligt kommunallagen föreligger därutöver krav på att ”fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen”.

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning enligt 11 kap. 6 § första och andra styckena kommunallagen har uppnåtts och följts.⁸ Förbundet bedömer i årsredovisningen att SÄRF uppfyller kraven på god ekonomisk hushållning.

Revisionskontoret noterar att SÄRF:s budget och årsredovisning har en skrivning om god ekonomisk hushållning. Förbundet uppnår det finansiella målet för 2023, det vill säga uppnår minst ett nollresultat. Verksamhetsmålen enligt handlingsprogrammet för skydd mot olyckor och verksamhetsplan och internbudget 2023 redovisas nedan i 2.8.

⁷ Revisionskontoret noterar att samtliga SÄRFs hyresavtal är uppsagda per 31 december 2024. Direktionens protokoll §94, 15 december 2023.

⁸ LKBR 11 kap. 8 §

2.8 Måluppfyllelse

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbunds målarbete

Kommunallagen ställer krav på att budgeten ska vara i balans och att budget och flerårsplan ska innehålla finansiella mål, samt mål och riktlinjer för verksamheten. Målen ska följas upp kontinuerligt, och det är Direktionens ansvar att i årsredovisningen utvärdera måluppfyllelsen.

Södra Älvsborgs Räddningstjänsts (SÄRF) förbundsordning utgör grunden för förbundets verksamhet. Direktionen beslutar om ett handlingsprogram som reglerar målsättning och ambitioner för SÄRF för varje mandatperiod. Förbundsordning och handlingsprogram fastställs av respektive medlemskommuns fullmäktige.

Direktionen tog beslut 6 december 2019 om SÄRF:s vision samt om det övergripande handlingsprogrammet för perioden 2020-2023. Handlingsprogrammet har reviderats under 2021 och beslutas av Direktionen.⁹ Handlingsprogrammet syftar till att vara ett strategiskt styrdokument för SÄRF som kan anpassas utefter rådande förhållanden och förändringar som sker i samhället. Programmet beskriver SÄRF:s förebyggande-, operativa- och stödverksamhet samt drar upp breda riktlinjer för de kommande fyra åren. De övergripande målen i handlingsprogrammet bygger på räddningstjänstens uppdrag som bryts ned till mål i årliga verksamhetsplaner.

Säkerhetsmålen beskriver den nivå av skydd och säkerhet som SÄRF vill uppnå i samhället för perioden 2020-2023. Hur detta ska genomföras beskriver SÄRF i den årliga verksamhetsplanen.¹⁰

De fyraåriga säkerhetsmålen (totalt 12 stycken) är uppdelade i tre kategorier; före händelse, under händelse och efter händelse. Varje säkerhetsmål är uppdelat på ett eller flera årliga prestationsmål.

Prestationsmål för 2023 fastställdes av Direktionen 16 december 2022 i Verksamhetsplan och internbudget för 2023. Sammantaget fastställdes 17 prestationsmål för 2023 uppdelat på kategorierna; före händelse (8 st.), under händelse (7 st.) och efter händelse (2 st.).

I årsredovisningen¹¹ framgår säkerhetsmålen som gäller för perioden 2020-2023 samt de prestationsmål som är beslutade för 2023.

Samtliga beslutade prestationsmål i verksamhetsplanen följs upp i årsredovisningen tillsammans med en skattning i procent av måluppfyllelsen/genomförandet.

Måluppfyllelsen per den 31 december 2023 redovisas i enlighet med nedanstående:

Förbundets prestationsmål 2023 för säkerhetsmål, Före händelse

0 ■ 3 ◆ 5 ● av 8 prestationsmål 2023

Förbundets prestationsmål 2023 för säkerhetsmål, Under händelse

0 ■ 1 ◆ 6 ● av 7 prestationsmål 2023

Förbundets prestationsmål 2023 för säkerhetsmål, Efter händelse

0 ■ 0 ◆ 2 ● av 2 prestationsmål 2023

Sammantaget redovisar förbundet följande måluppfyllelse per 31 december 2023

0 ■ 4 ◆ 13 ● av 17 prestationsmål 2023

Sammantaget är 13 av 17 prestationsmål helt uppfyllda under 2023. Förbundet skattar i årsredovisningen måluppfyllelsen totalt sett till 98 % uppnått under året.

⁹ Direktionen har på sammanträdet 15 december 2023 beslutat om ett reviderat Handlingsprogram som ska gälla från och med 1 januari 2024.

¹⁰ SÄRF:s Verksamhetsplan och internbudget, beslutad av Direktionen 16 december 2022

¹¹ Uppföljning av Verksamhetens mål 2023 som är bilaga till årsredovisningen.

2.9 Särskilda bevakningsområden

Revisorerna i SÄRF har särskilt under året bevakat följande områden: Samverkan med kommunernas krisberedskap, omlokalisering av brandstationen i Ulricehamn, hyressättning av verksamhetslokaler samt de nya arbetstidsreglerna i kollektivavtal (EU krav om dygnsvila).

Samverkan med kommunernas krisberedskap

Den tilltänkta tjänsten som krisberedskapssamordnare på SÄRF som ska jobba mot kommunerna har inte tillsatts. Förbundet har anställt en verksamhetsstrateg som även kan arbeta med krisberedskap. Avtalet med kommunerna om krisberedskapssamordnare (krisberedskapshandläggare som bara arbetar ut mot de sex medlemskommunerna) har sagts upp av medlemskommunerna. SÄRF har regelbundna kontakter med respektive medlemskommuns krisberedskapsorganisation.

När det gäller civilt försvar och höjd beredskap uppger förbundet i årsredovisningen 2023 att ett förändrat politiskt klimat i Sveriges närhet medför behov av planering för SÄRF:s verksamhet vid höjd beredskap. SÄRF har påbörjat planeringen för hur verksamheten ska fungera och vilka förmågor förbundet ska ha vid höjd beredskap, ett arbete som fortsätter 2024. Arbetet sker i samverkan med såväl medlemskommunerna som andra berörda aktörer.

Omlokalisering av brandstationen i Ulricehamn

Ulricehamns kommun har under en längre tid arbetat tillsammans med SÄRF med att utreda var den nya brandstationen ska lokaliseras. Det är många parametrar som måste tas med i beräkningarna menar förbundet. Det geografiska läget för brandstationen kan enligt information på SÄRFs hemsida inte ändras särskilt mycket om anspänningstiden inte ska påverkas. Flyttas stationen norrut kommer man närmre många arbetsplatser men för långt ifrån många bostäder och vice versa framgår det av informationen på hemsidan.¹²

Det finns ett fullmäktigebeslut som anger att en ny brandstation ska vara på plats senast 31 december 2024.

Kommunen har nu meddelat till SÄRF att kommunen avser att gå vidare med placering på Alängsgatan. Den tilltänkta placeringen kommer att innebära behov av förändringar i bemanning och/eller anspänningstid. De ekonomiska konsekvenserna av att bygga en ny brandstation är ännu ej utredda.¹³

Den 5 oktober 2023 var det meningen att kommunstyrelsen skulle ta ställning till ett inriktningsbeslut gällande förstudie/projektering av ny brandstation i Ulricehamn.

Kommunen har meddelat SÄRF att ärendet om inriktningsbeslut för placeringen av en ny brandstation drogs ur Kommunstyrelsens sammanträde 5 oktober 2023. Anledningen är att en hyresavtalsupphandling behöver genomföras under första kvartalet 2024. SÄRF:s riskbedömning kommer att ses över och kompletteras och i detta arbete medverkar en partsammansatt arbetsgrupp samt skyddsombud. Kompletterande körtidsanalyser kommer att tas fram för att säkerställa anspännings- och insatstider. SÄRF och Ulricehamns kommun kommer att ha fortsatt samverkan genom processen. Direktionen har informerats om de synpunkter och reaktioner som framförts från personal till politiker och tjänstemän angående den föreslagna placeringen av en ny brandstation i Ulricehamn.¹⁴

¹² <https://serf.se/om-oss/organisation/raddningsstyrkor/ulricehamn-rib/>

¹³ Direktionens sammanträdesprotokoll §65, 1 september 2023

¹⁴ Direktionens sammanträdesprotokoll §76, 13 oktober 2023

Hyressättning av verksamhetslokaler

De förtroendevalda revisorerna genomförde 2020 en granskning av hyressättning av SÄRF:s verksamhetslokaler. Syftet med granskningen har varit att granska hur principerna för hyressättning, renoveringar, nybyggnationer och nyetableringar av de lokaler förbundet hyr i medlemskommunerna ser ut.

Den samlade bedömningen var att medlemskommunerna, med få undantag, inte i tillräcklig utsträckning lever upp till förbundsordningens krav om att tillämpa självkostnadsprincipen, samt att tillhandahålla nödvändiga och ändamålsenliga lokaler. Det saknades dessutom en sammanhållen process inom förbundet som tydliggör beslutsgången för investeringar.

Rapporten är utskickad till medlemskommunerna. Ekonomichefsgruppen har haft uppe rapporten. SÄRF:s ekonomichef samt chef för avdelningen Teknik och fastighet fick hösten 2022 i uppdrag att genomföra dialogmöten med samtliga medlemskommuner. Detta slutfördes i mars 2023.

Frågan flyttades därefter över till medlemskommunernas ekonomichefsgrupp som redovisade ett gemensamt förslag på modell för hyressättning för SÄRFs verksamhetslokaler. Detta redovisades på medlemsrådet 21 april 2023 och förankrades i medlemsrådet 17 november 2023.¹⁵

Förbundet har sagt upp alla hyresavtal efter avstämning med ekonomichefsgruppen. Alla avtal upphör den 31 december 2024 oavsett hur avtalen ser ut. Nya avtal tecknas från 1 januari 2025 och förbundet menar att det blir tydligare med likartade avtal som verkligen bygger på självkostnadsprincipen.¹⁶

De nya arbetstiderna i kollektivavtal (EU krav om dygnsvila)

De centrala parterna träffade 11 november 2022 överenskommelse om att göra ändringar i bestämmelserna om dygnsvila i Allmänna bestämmelser (AB) att gälla från och med 1 oktober 2023. Där anges att arbetstagaren har rätt till minst 11 timmars dygnsvila under varje period om 24 timmar samt under vilka förutsättningar det är möjligt att göra undantag från reglerna om dygnsvila, både vad avser planerad arbetstidsförläggning och vid oförutsedd händelse. Vidare anges att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour får vara högst 20 timmar. Det förändrade regelverket har medfört att flera kommunala och regionala verksamheter, bl.a. räddningstjänsten, ser problem med arbetstidsförläggningen. De centrala parterna har träffat överenskommelse om att ge möjlighet att ansöka om dispens samt senarelägga ikraftträdandet till 1 februari 2024. De centrala parterna anger att beslut om dispensansökan ska tas av den politiska ledningen. På Direktionens möte 13 oktober beslutades att godkänna att SÄRF ansöker om dispens samt att ge förbundsdirektören i uppdrag att färdigställa dispensansökan samt att ärendet återkommer till Direktionen för beslut 8 november 2023.¹⁷

Av Direktionens sammanträdesprotokoll 8 november 2023 framgår det att dispensansökan är färdigställd och MBL-förhandling har genomförts med lokala fackliga parter. Direktionen beslutar enhälligt att godkänna utarbetad dispensansökan samt begära dispens för perioden 1 februari 2024 till 31 januari 2025.¹⁸

Beslut togs av Arbetstidsnämnden 22 december 2023. Beslutet delgavs till SÄRF 1 februari 2024. Arbetstidsnämndens beslut innebär att dispens för arbete 24-timmarsspass endast medgavs för sommarperioden juni till augusti 2024. Av verksamhetsskäl och arbetsmiljöskäl ser SÄRF behov av en förnyad dispensansökan. MBL-förhandling har genomförts med lokala fackliga parter 19 februari 2024. Direktionens beslutade 23 februari att godkänna utarbetad förnyad dispensansökan samt begära dispens till och med 31 januari 2025.¹⁹

¹⁵ Direktionens sammanträdesprotokoll §94, 15 december 2023

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Direktionens sammanträdesprotokoll §75, 13 oktober 2023

¹⁸ Direktionens sammanträdesprotokoll §83, 8 november 2023

¹⁹ Direktionens sammanträdesprotokoll §14 23 februari 2024

2.10 Intern kontroll

Direktionen ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med förbundsordning samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Direktionen för Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund har vidare ansvar för att den interna kontrollen är tillräcklig.

Direktionen har 13 oktober 2017 antagit en policy för intern styrning och kontroll.

Förbundet har genomfört en riskanalys, som identifierade 62 risker. Riskanalysen ligger till grund för upprättandet av plan för intern kontroll. Fyra risker från riskanalysen togs med till planen för intern kontroll. Planen för intern kontroll 2023 har antagits av Direktionen 17 mars 2023.

Processen för förbundets arbete med intern kontroll beskrivs i bilden nedan.

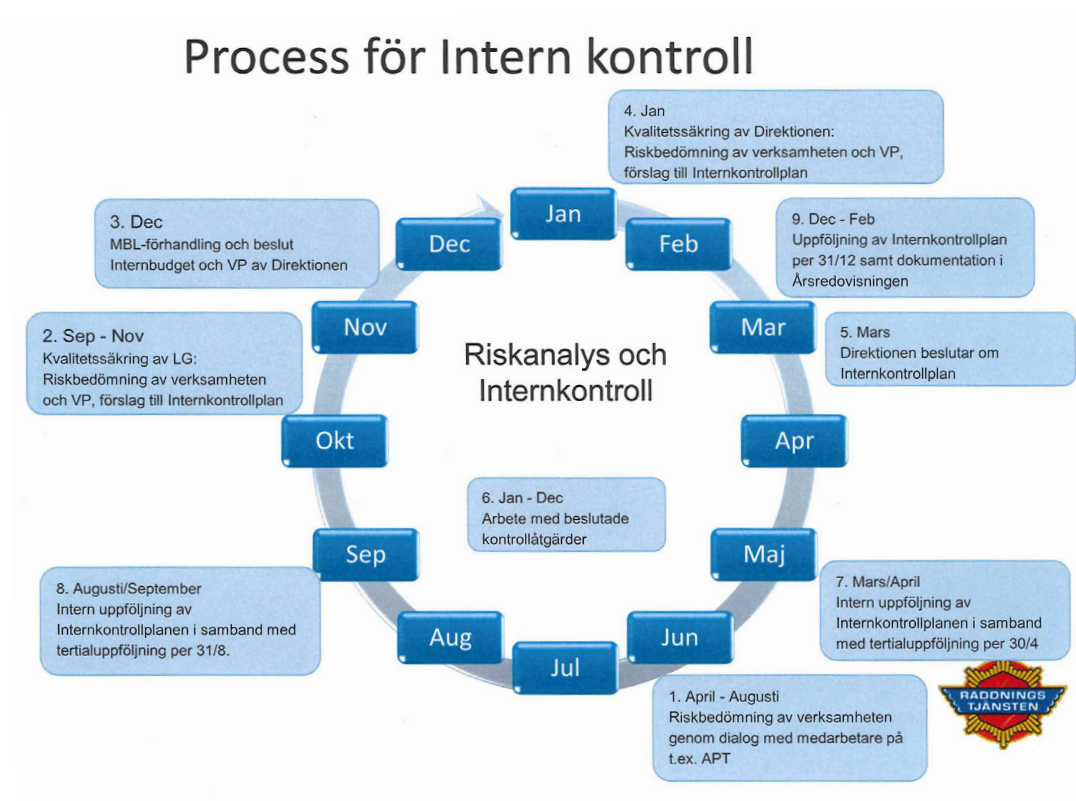

Bild 2. Process för intern kontroll i SÄRF, 2022-09-22

Arbetet i förbundet med intern kontroll har fortsatt löpande under året. En tjänsteperson från kansliet leder den interna internkontrollgruppen där en från varje avdelning ingår i gruppen. Gruppen väljer att utföra kontroller utifrån riskanalys. Gruppen gör bland annat stickprovskontroller på löner och redovisning, just lön har varit ett särskilt fokus för internkontrollgruppen under 2023. En del kontrollåtgärder ska utföras och en viss nivå av stickprov ska göras enligt riskanalys/intern kontrollplan för 2023 men gruppen kan själv bestämma att utföra flera stickprov än dessa. Gruppen går ut till varandras avdelningar och stämmer av arbetet med intern kontroll. Man ser verksamheten med "nya ögon" och kan exempelvis ställa frågor om varför en avdelning arbetar på ett visst sätt menar gruppen. Att gå runt till varandras avdelningar menar gruppen leder till ständiga förbättringar och att personalen blir mer engagerad i sin verksamhet. Gruppen skriver åtgärdsrapporter och arbetar delvis med förbättringsarbete.

Det görs en intern uppföljning av planen för intern kontroll och beslutade kontrollåtgärder i riskanalysen i samband med tertialuppföljning. SÄRF redovisar uppföljningen av intern kontroll i årsredovisningen.

Revisionskontoret har tidigare noterat att förbundets policy för intern kontroll inte uppdaterats sedan 2017. Policyn har nu reviderats, bland annat för att anpassas till förbundets förändrade organisation. Policyn beskriver syfte, organisation och uppföljning av SÄRFs verksamhet och mål genom internkontroll. I policyn framgår även roller och ansvarsfördelning samt hur riskhanteringsprocessen är uppbyggd. Direktionen fattade beslut om den uppdaterade policyn vid sammanträdet 15 december 2023.

SÄRF redovisar uppföljningen av intern kontroll 2023 som bilaga till årsredovisningen. Uppföljning av samtliga fyra internkontroller/moment i planen har genomförts under 2023. Samtliga kontrollmoment är avrapporterade till Direktionen den 15 mars 2024. Uppföljningen av den interna kontrollen innehåller kortfattade analyser och åtgärder.

2.11 Övriga iakttagelser

2.11.1 Internbanken i Borås Stad

Revisionskontoret noterar att SÄRF för närvarande erhåller ränta (ca 3,5 mnkr under 2023) på förbundets medel om 90,2 miljoner som är insatt hos internbanken i Borås Stad. Räntan var 3,8 procent i snitt under 2023.

3 Sammanfattande bedömning

Granskningen av Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbunds årsredovisning bedöms i huvudsak utifrån kommunallagen, lag om kommunal bokföring och redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning och God redovisningssed. Granskning har utförts i enlighet med Standard för kommunal räkenskapsrevision. I granskningen av förbundets årsredovisning utgår bedömningarna från följsamhet mot Direktionens budgetbeslut och eventuella beslut om specifika mål och prioriterade aktiviteter som avser budgetåret 2023. Den interna kontrollen bedöms utifrån riskanalys och plan för intern kontroll samt dess uppföljning. I den sammanfattande bedömningen ingår i förekommande fall också granskningsresultat från granskning av bevakningsområden och de fördjupade granskningar som har varit riktade mot förbundet under året.

Granskningen visar att förbundets årsredovisning är upprättad i enlighet med de krav som finns för resultat- och balansräkning. Revisionskontoret konstaterar att SÄRF:s resultaträkning redovisar samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret. Resultaträkningen följer i huvudsak lagstiftningens uppställning.

För helåret 2023 redovisar förbundet ett överskott på 8,4 mnkr, vilket är 11,2 mnkr bättre jämfört med budget. Revisionskontoret noterar att budgeten för 2023 var underfinansierad med 2,8 mnkr. Enligt kommunallagen 11 kap 5 § ska det varje år upprättas en budget där intäkterna överstiger kostnaderna, undantag får göras i den utsträckning som medel från en resultatutjämningsreserv tas i anspråk eller om det finns synnerliga skäl. Av förbundets budget framgår inte vilka synnerliga skäl som åberopas för att fatta beslut om en underfinansierad budget 2023. Möjligheten att underbalansera budgeten skall användas med restriktivitet och normalt sett endast något enstaka år. Revisionskontoret kan konstatera att förbundet har haft en underfinansierad budget 2020, 2021, 2022 och 2023.

Revisionskontoret bedömer med utgångspunkt i ovanstående att Direktionen behöver upprätta balanserade budgetar kommande år i enlighet med kommunallagen. Revisionskontoret noterar att det finansiella målet om ett nollresultat uppnås och att budgetmålet för 2023 överträffas. Balanskravet är uppfyllt. Årsredovisningen innehåller en förvaltningsberättelse och lämnar upplysningar om måluppfyllelse.

Revisionskontoret noterar att de materiella anläggningstillgångarna i huvudsak är redovisade i enlighet med RKR R4. Enligt RKR R5 Leasing ska objekt, vilka innehas till följd av ett leasingavtal som klassificeras som finansiellt, redovisas hos leasingtagaren som en anläggningstillgång i balansräkningen. Förpliktelsen att i framtiden betala leasingavgifter ska hos leasingtagaren redovisas som en skuld. Revisionskontoret rekommenderar förbundet att se över sina hyresavtal, detta för att se om några av dessa kan klassificeras som finansiell leasing.

Sammantaget konstateras att förbundet genomfört uppföljning avseende samtliga de 17 prestationsmål Direktionen fastställt för 2023. Sammantaget är 13 av 17 prestationsmål helt genomförda per 31 december 2023. Förbundet skattar i årsredovisningen måluppfyllelsen till 98 % genomfört under året och bedömer därmed att kravet på god ekonomisk hushållning uppfylls.

Direktionen har 15 december 2023 antagit en reviderad policy för intern styrning och kontroll. Förbundet har genomfört en riskanalys, som identifierade 62 risker. Riskanalysen ligger till grund för upprättandet av plan för intern kontroll. Fyra risker från riskanalysen togs med till planen för intern kontroll. Planen för intern kontroll 2023 har antagits av Direktionen 17 mars 2023.

SÄRF redovisar uppföljningen av intern kontroll 2023 som bilaga till årsredovisningen. Uppföljning av samtliga fyra internkontroller/moment i planen har genomförts under 2023. Samtliga kontrollmoment är avrapporterade till Direktionen den 17 mars 2023. Uppföljningen av den interna kontrollen innehåller kortfattade analyser och åtgärder.

Revisionskontoret bedömer att förbundets årsredovisning i huvudsak är upprättad i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning, kommunallagen och God redovisningssed. Årsredovisningen följer i huvudsak rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning.

Revisionskontoret bedömer att förbundets årsredovisning redogör för väsentliga händelser och lämnar genom sin förvaltningsberättelse en översiktlig redogörelse över hur förbundets verksamhet utvecklats under året. Samtliga av Direktionens prestationsmål följs upp på ett enhetligt sätt i årsredovisningen. Revisionskontoret bedömer att redovisningen av verksamhetsresultat och mål i årsredovisningen i huvudsak är förenliga med de mål som Direktionen beslutat om. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning. Den sammantagna bedömningen är att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

Revisionskontoret rekommenderar de förtroendevalda revisorerna att godkänna den av förbundet upprättade årsredovisningen.

Borås 2024-03-26

Andreas Ekelund,
Revisionschef, Revisionskontoret
Borås Stad

Stefan Sjöblom
Certifierad kommunal yrkesrevisor, Revisionskontoret
Borås Stad

BORÅS
STAD

REVISIONSKONTORET

Besöksadress Sturegatan 42 **Postadress** 501 80 Borås
Telefon 033-35 71 56 **E-post** revisionskontoret@boras.se
Webbplats boras.se/stadsrevisionen

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Revisorerna i SÄRF

Till Kommunfullmäktige i:

Bollebygds Kommun

Borås Stad

Marks Kommun

Svenljunga Kommun

Tranemo Kommun

Ulricehamns Kommun

Revisionsberättelse för Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund år 2023

Vi, av respektive fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (organisationsnummer 222000-0810) av dess Direktion. Direktionen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll. Vårt ansvar är att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs är tillräcklig.

Vi har granskat årsredovisningen för januari – december 2023. Kommunallagen ställer krav på att det både för ekonomin och verksamheten skall anges mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. För att kunna uttala oss om huruvida Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund har en god ekonomisk hushållning har vi granskat resultat- och balansräkning per den 31 december 2023. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, lagen om kommunal bokföring och redovisning, Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer och God revisionssed i kommunal verksamhet. Granskning har utförts i enlighet med Standard för kommunal räkenskapsrevision. Granskningen har genomförts med biträde av sakkunniga och med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning. Till revisionsberättelsen bifogas de sakkunnigas granskningsrapport som utgör en sammanfattning av granskningen.

Avseende verksamheten konstaterar vi att förbundet inte uppnått 4 av 17 beslutade prestationsmål för 2023. Vi bedömer att förbundet i sin uppföljning av prestationsmål för 2023 anger rimliga förklaringar till varför målen inte nåtts.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Vi bedömer att förbundets årsredovisning i huvudsak är upprättad enligt kommunallagen, lagen om kommunal bokföring och redovisning, God redovisningssed och rådet för kommunal redovisnings rekommendationer. Resultat, ekonomisk ställning och räkenskaper redovisas på ett i huvudsak rättvisande sätt. Balanskravet bedöms uppfyllt. Resultatet för året 2023 är ett överskott om 8,4 mnkr.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som Direktionen uppställt. Förbundet bedömer i sin årsredovisning

att målen för god ekonomisk hushållning har uppnåtts avseende 2023. Vi ser ingen anledning att göra en annan bedömning.

Enligt kommunallagen 11 kap 5 § ska det varje år upprättas en budget där intäkterna överstiger kostnaderna, undantag får göras i den utsträckning som medel från en resultatutjämningsreserv tas i anspråk eller om det finns synnerliga skäl. Av förbundets budget framgår inte vilka synnerliga skäl som åberopas för att fatta beslut om en underfinansierad budget 2023. Möjligheten att underbalansera budgeten skall användas med restriktivitet och normalt sett endast något enstaka år. Vi kan konstatera att förbundet har haft en underfinansierad budget under flera år. Vi bedömer med utgångspunkt i ovanstående att Direktionen behöver upprätta balanserade budgetar kommande år i enlighet med kommunallagen.

Vi rekommenderar Direktionen att se över sina hyresavtal, detta för att se om några av dessa kan klassificeras som finansiell leasing.

Vi bedömer att verksamheten i förbundet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Direktionen behöver upprätta balanserade budgetar kommande år i enlighet med kommunallagen. Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

Vi tillstyrker att respektive fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för år 2023 för Direktionen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Vi åberopar bifogade bilagor.

BORÅS 2024-03-26

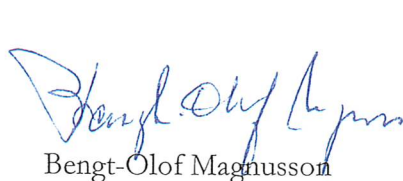
Nils-Gunnar Blanc
Ordförande

Marijke Hallencreutz
Vice ordförande

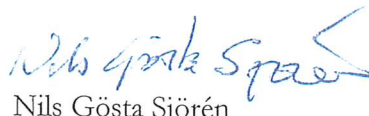
Jörgen Hansson

Bengt-Olof Magnusson

Göran Nordh

Nils Gösta Sjörén

Bilagor

Rapport avseende granskning av årsredovisning 2023, Södra Älvsborgs Räddningstjänst-förbund

Sakkunniga biträdets yttrande om årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, driftredovisning samt noter

21. Årsredovisning 2023 för Tolkförmedling Väst (kf fattar slutligt beslut) KS2024/110

§76

KS2024/110

Årsredovisning 2023 för Tolkförmedling Väst

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2023 för Tolkförmedling Väst. Kommunfullmäktige föreslås även bevilja ansvarsfrihet för Direktionen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Ärendet

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund som bedriver språktolkförmedling och översättningservice. Tolkförmedling Väst har varit i drift sedan 1 april 2013 och har totalt 43 medlemmar; Västra Götalandsregionen samt kommunerna Alingsås, Borås, Bollebygd, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Göteborg, Götene, Herrljunga, Hjo, Härryda, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lidköping, Lilla Edet, Lysekil, Mariestad, Mark, Munkedal, Mölndal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Sotenäs, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tjörn, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vargårda och Öckerö. Tolkförmedling Väst leds av en direktion (förbundsstyrelse) som består av förtroendevalda från medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen. Bollebygds kommun är medlem i Tolkförmedling Väst sedan 1 januari 2019.

Enligt § 16 i förbundsordningen, som samtliga medlemmar godkänt innan inträdet i förbundet, ska alla medlemskommuner godkänna årsredovisningen och besluta om ansvarsfrihet för direktionen. Bollebygds kommun har därför fått förbundets årsredovisning 2023 för godkännande. Direktionen beslutade på sammanträde 2024-03-22, § 550, att godkänna årsredovisningen för 2023 och översända den till medlemmarna för godkännande och prövning av ansvarsfrihet. Årsredovisningen innehåller bland annat en förvaltningsberättelse med genomgång av verksamhetsmål och måluppfyllelse. Förbundsordningen reglerar att förbundets årliga kostnader minst ska täckas av årets intäkter. Förbundet ska debitera medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

Översikt över verksamhetens utveckling: De senaste åren, med undantag för 2020 på grund av pandemin, har efterfrågan på tolk ökat. Under 2023 har dock efterfrågan sjunkit och kommer sannolikt att plana ut de kommande åren då inflödet av nya tolkbehövande är avsevärt mindre. Det minskade inflödet har en koppling till såväl Sveriges som Europas mer slutna gränser. Förbundet har under året haft oväntat höga konsultkostnader på grund av ett antal pågående juridiska ärenden, vilket har bidragit till ett negativt resultat för året. Under 2022 påbörjades investeringen av ett nytt bokningssystem vilket var färdigställt under 2023. Total investering uppgår till 8,3 miljoner, varav 7 mkr har investerats under 2023.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2023 för Tolkförmedling Väst. Kommunfullmäktige föreslås även bevilja ansvarsfrihet för Direktionen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Årsredovisning 2023, Tolkförmedling Väst
- Protokollsutdrag
- Årsredovisning 2023
- Revisionsberättelse
- Sakkunnigas yttrande

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

ÅRSREDOVISNING

Dnr 24/0011-2

2024-03-22

Årsredovisning 2023

Tolkförmedling Väst

Organisationsnummer 222000-2972

Innehåll

Inledning.....	4
Vision.....	5
Ledord	5
Förvaltningsberättelse.....	6
Översikt över verksamhetens utveckling	6
Organisation	6
Direktionen	7
Förbundets verksamhet.....	9
Tolkar och översättare.....	11
Kunder.....	14
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.....	14
Ekonomi.....	14
Likviditet.....	15
Utvärdering av ekonomisk ställning.....	15
Händelser av väsentlig betydelse	15
Driftsättning av nytt bokningssystem.....	15
Minskning av antalet kontor	15
Avslut av jouren.....	15
ISO-Certifiering.....	15
West Pride	16
Flertalet rättsärenden	16
TFV 10 år	16
Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång.....	16
Styrning och uppföljning av verksamheten.....	17
Övergripande verksamhetsmål.....	17
Verksamhetsmål 2023 och måluppfyllelse.....	18
God ekonomisk hushållning	20
Balanskravsresultat	21
Balanskravsavstämning.....	21
Väsentliga personalförhållanden.....	22
Medarbetare	22
Tillsvidare- och visstidsanställda	22
Sysselsättningsgrad	23

Sjukfrånvaro	23
Pensioner	24
Förväntad utveckling.....	24
Budget 2023	25
Ekonomisk plan 2023–2025	25
Räkenskaper.....	26
Redovisningsprinciper, upplysningar och definitioner.....	26
Resultaträkning.....	26
Resultaträkning	26
Balansräkning.....	27
Kassaflödesanalys	28
Noter	29
Driftsredovisning	32
Utfall i förhållande till budget	32
Bakgrund till budget.....	32
Utfall.....	32
Förbundets investeringsverksamhet.....	34

Inledning

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund och dess ändamål är att tillgodose medlemmarnas behov¹ av språktolk. Förbundet har tilldelats uppdraget att bedriva språktolkförmedling och är därmed huvudman för verksamheten. Medlemsorganisationernas verksamheter köper samtliga språktolktjänster av Tolkförmedling Väst. Förbundet bedriver även översättningsverksamhet.

Tolkförmedling Väst har varit i drift sedan 1 april 2013 och består av totalt 43 medlemmar; Västra Götalandsregionen samt kommunerna Alingsås, Borås, Bollebygd, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Göteborg, Götene, Herrljunga, Hjo, Härryda, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lidköping, Lilla Edet, Lysekil, Mariestad, Mark, Munkedal, Mölndal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Sotenäs, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tjörn, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda och Öckerö.

Figur 1 Karta över medlemmar

Förbundet är en egen offentligrettslig juridisk person, fristående i förhållande till sina medlemmar. Medlemmarna har kvar ett yttersta ekonomiskt ansvar för verksamheten. Varje medlem har tillskjutit en krona per kommuninvånare som andelskapital. Kvotvärdet av detta ger medlemmens andel i förbundet.

¹ En myndighet ska enligt 13 § i Förvaltningslagen ”... använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska.”

Förbundet styrs av en direktion bestående av ledamöter från respektive medlemsorganisation. Särskilt utsedda revisorer granskar förbundets verksamhet. Förbundet har sitt säte i Göteborg samt ett lokalkontor i Mariestad.

Vision

Genom att erbjuda kvalitativa språktolktjänster bidrar Tolkförmedling Väst till ökad integration i samhället.

Ledord

Förbundets ledord; professionalitet, tillgänglighet och trygghet är en del av förbundets varumärke. Ledorden talar om vad förbundet står för och ska genomsyra verksamheten.

Förvaltningsberättelse

Översikt över verksamhetens utveckling

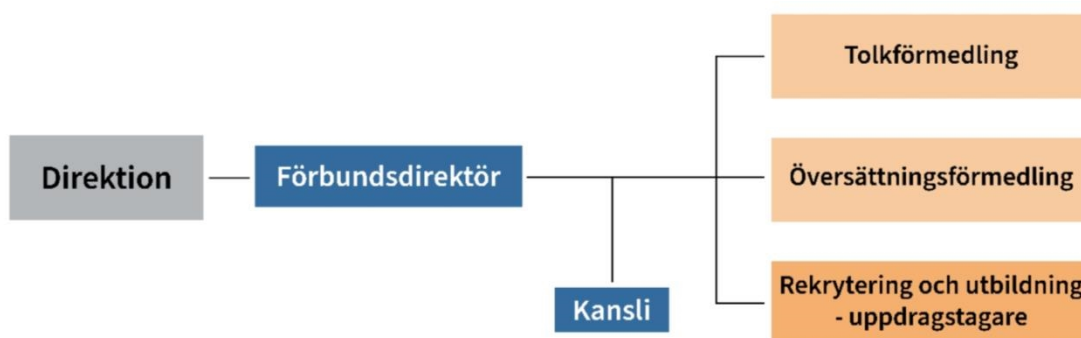
De senaste åren, med undantag för 2020 på grund av pandemin, har efterfrågan på tolk ökat. Under 2023 har dock efterfrågan sjunkit och kommer sannolikt att plana ut de kommande åren då inflödet av nya tolkbehövande är avsevärt mindre. Det minskade inflödet har en koppling till såväl Sveriges som Europas mer slutna gränser. Förbundet har under året haft oväntat höga konsultkostnader på grund av ett antal pågående juridiska ärenden, vilket har bidragit till ett negativt resultat för året. Under 2022 påbörjades investeringen av ett nytt bokningssystem vilket var färdigställt under 2023. Total investering uppgår till 8,3 miljoner, varav 7 mkr har investerats under 2023.

Förbundet (tkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Verksamhetens intäkter	221 686	223 851	206 925	195 487	220 370
Verksamhetens kostnader	-218 256	-213 340	-198 269	-190 985	-214 448
Årets resultat	-215	4 177	5 442	3 465	5 867
Soliditet (%)	49 %	50 %	56 %	53 %	49 %
Nettoinvesteringar	7 035	1 254	0	10 086	3 031
Långfristig skuld	0	0	0	0	0

Tabell 1 Översikt över verksamhetens utveckling 2019–2023

Organisation

På uppdrag av direktionen leds tjänstemannaorganisationen av förbundsdirektör. Verksamheten består av kansli, tre tolkförmedlingskontor samt översättningsförmedling. Kansliet leds av förbundsdirektören. De lokala förmedlingskontoren, inklusive översättningsförmedling samt verksamheten för rekrytering och utbildning av uppdragstagare, leds av förbundets fyra verksamhetschefer. Administrativt stöd inom IT, ekonomi, HR och lön köps av Mariestads, Töreboda, Gullspångs kommuner i samverkan. Verksamhetsspecifikt IT-stöd och verksamhetsanpassat telefonisystem köps separat.

Figur 2 Organisationsschema

Direktionen

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund med direktion. Direktionens uppdrag regleras i kommunallagen och den förbundsordning som medlemmarna antagit. Direktionen har haft sex möten under året, varav fyra genomförts på distans.

Direktionen för Tolkförmedling Väst utgjordes 2023-12-31 av:

Göteborgs Stad

Claudia Nistor Pedrini (S), ordförande
Zagros Hama Ada (M), ersättare

Alingsås kommun

Per-Gordon Tranberg (M), ledamot
Ulla Dalén (MP), ersättare

Borås Stad

Marie Samuelsson (S), ledamot
Birgitta Bergman (M), ersättare

Essunga kommun

Marie-Louise Svensson (M), ledamot
Pernilla Jönsson (M), ersättare

Grästorps kommun

Svante Classon (C), ledamot
Lars-Erik Tengeland (M), ersättare

Götene kommun

Rebecka Franzén (GF²), ledamot
Björn Cavalli Björkman (S), ersättare

Hjo kommun

Eva-Lott Gram (KD), ledamot
Lars-Göran Svensson (S), ersättare

Karlsborgs kommun

Ingvar Kärsmyr (KD), ledamot
Hilkka Eskelinen (S), ersättare

Lerums kommun

Halim Azemi (S), ledamot
Yvonne Kuhlin (SD), ersättare

Lilla Edets kommun

Gitte Jensen (S), ledamot
Johan Sösaeter Johansson (SD), ersättare

Västra Götalandsregionen

Dragan Dobromirovic (S), vice ordförande
Monika Beiring (M), ersättare

Bollebygd kommun

Fredrik Drugge (M), ledamot
Lisette Vermeulen (SD), ersättare

Dals-Eds kommun

Christina Virevik (C), ledamot
Carina Halmberg (S), ersättare

Falköpings kommun

Caroline Lundberg (M), ledamot
Niclas Hillestrand (S), ersättare

Gullspångs kommun

Björn Thodenius (M), ledamot
Ann-Christin Erlandsson (S), ersättare

Herrljunga kommun

Mats Palm (S), ledamot
Gunnar Andersson (M), ersättare

Härryda Kommun

Maria Kornevik Jakobsson (C), ledamot
Siw Hallbert (S), ersättare

Kungälv kommun

Ulrica Brogren (S), ledamot
Dagmar Marcusson (S), ersättare

Lidköpings kommun

Vakant
Lena O Jenemark (S), ledamot

Lysekils kommun

Ricard Söderberg (S), ledamot
Philip Nordqvist (M), ersättare

² Götene Framtid

Mariestads kommun

Richard Thorell (M), ledamot
Janne Jansson (S), ersättare

Munkedals kommun

Fredrik Roos-Fylksjö (SD), ledamot
Liza Kettil (S), ersättare

Orust kommun

Veronica Almroth (L), ledamot
Martin Reteike (MP), ersättare

Skara kommun

Suzanne Johansson (C), ledamot
Marie Nilsson (M), ersättare

Sotenäs kommun

Gerardo Alas (S), ledamot
Roland Mattsson (M), ersättare

Svenljunga kommun

Birgitta Boo (M), ledamot
Patrik Harrysson (S), ersättare

Tibro kommun

Peter Söderlund (L), ledamot
Bodil Olsson (M), ersättare

Tjörns kommun

Cathrine Berntsson (L), ledamot
Maricanne Berndtsson (S), ersättare

Trollhättans Stad

Margreth Johnsson (S), ledamot
Dana Roman Blomster (KD), ersättare

Uddevalla kommun

Marie-Louise Andreasson (M), ledamot
Stefan Skoglund (S), ersättare

Vara kommun

Elin Härling (SD), ledamot
Fredrik Pettersson (S), ersättare

Öckerö kommun

Sandra Svensson (M), ledamot
Thomas Wijk (S), ersättare

Marks kommun

Niklas Herneryd (L), ledamot
Kerstin Wimman-Lindén (M), ersättare

Mölnåls stad

Shahla Alamshahi (S), ledamot
Delaram Wall (L), ersättare

Partille Kommun

Anette Nord (KD), ledamot
Eva Carlsson (S), ersättare

Skövde kommun

Maria Hjærtqvist (S), ledamot
Ann-Britt Nilsson (SD), ersättare

Strömstads kommun

Hans-Robert Hansson (L), ledamot
Merry Johansson (S), ersättare

Tanums kommun

Roger Wallentin (C), ledamot
Birgitta Nilsson (M), ersättare

Tidaholms kommun

Zelal-Sara Yesildeniz (VT³), ledamot
Jonas Storm (S), ersättare

Tranemo kommun

Eva-Karin Haglund (S), ledamot
Erene Bertilsson (KD), ersättare

Töreboda kommun

Björn Lagerqvist (M), ledamot
Anne-Charlotte Karlsson (S), ersättare

Ulricehamn kommun

Sebastian Gustavsson (M), ledamot
Kari Isomaa (S), ersättare

Vårgårda kommun

Bengt Hilmerström (C), ledamot
Tony Willner (S), ersättare

³ Vi Tidaholm

Förbundets verksamhet

Tolkförmedling Väst har i uppdrag att tillgodose medlemmarnas behov av språktolktjänster. Förbundet erbjuder även översättningstjänster till sina medlemmar. Språktolkning erbjuds på plats och på distans. Distanstolkning utförs via telefon eller skärm för såväl kortare meddelanden som längre tolkningsuppdrag.

Bokning av förbundets tjänster kan ske på webben eller via telefon. Förmedlingskontoren har öppet vardagar under kontorstid, övriga tider bokas tolk via webben. Via förbundets digitala tjänst, Akut tolk, tillsätts akuta tolkuppdrag omgående, dygnet runt, årets alla dagar.

Förbundet har under 2023 utfört drygt 329 000⁴ uppdrag vilket är 6 000 färre än budgeterat. Differensen i budget och utfall avseende antal uppdrag beror troligtvis på att behovet av tolk nu planar ut vilket går i linje med tidigare prognoser. Kundernas tolkbehov är påverkade av många parametrar och behovsanalysen för prognosen i budget är därför komplex. En orsak till den minskade efterfrågan är ett minskat inflöde av nya tolkbehövande i landet. Tillsättningsgraden av uppdrag är i stort sett densamma som föregående år och ligger strax över 99 %.

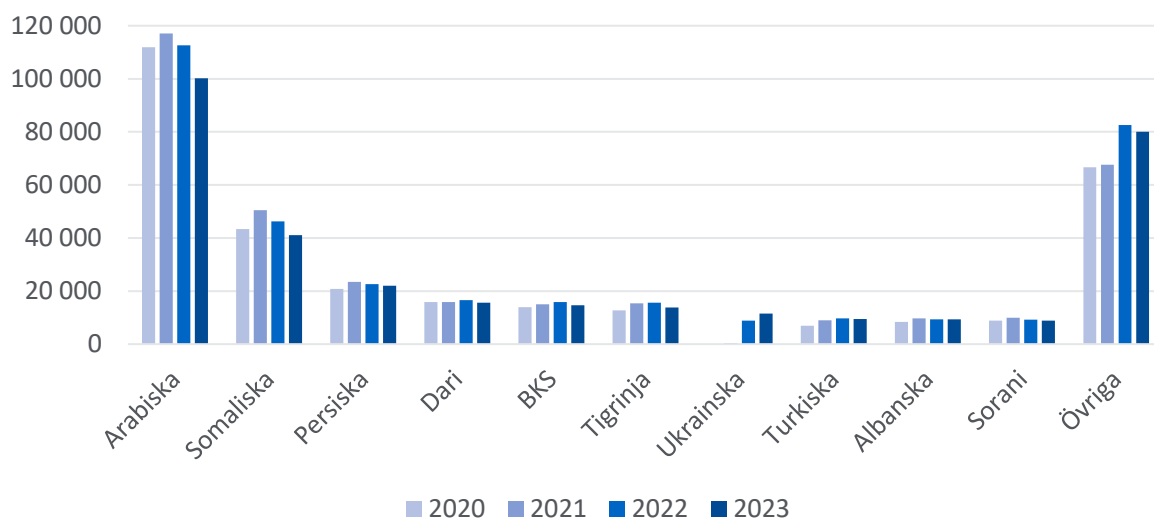
År	Antal utförda uppdrag	Procentuell tillsättning, tolkuppdrag	Antal utförda uppdrag, tolk	Antal utförda uppdrag, översättning
2023	329 156	99,1 %	328 053	1 103
2022	349 349	99,2 %	347 789	1 560
2021	341 088	99,1 %	339 366	1 722
2020	315 663	99,0 %	313 907	1 756
2019	346 564	99,5 %	344 972	1 592
2018	336 634	99,2 %	335 134	1 500
2017	336 093	98,8 %	334 434	1 659
2016	355 429	97,6 %	353 689	1 740
2015	307 462	97,3 %	306 230	1 232

Tabell 2 Uppdrag och tillsättningsgrad

Under 2023 utfördes 1 103 översättningsuppdrag vilket är betydligt färre än tidigare år. Någon annan förklaring än att kundernas behov av översättningstjänster har minskat finns i dagsläget inte. Nästan 73 % av översättningsuppdragen beställs av medlemskommunerna och resterande del är kopplat till Västra Götalandsregionens olika verksamheter. Översättningsuppdragen är utförda på 35 olika språk. Svenska är det vanligaste källspråket, det vill säga att översättningar görs från svenska till andra språk. Flest översättningar har gjorts från svenska till; engelska, arabiska, somaliska, persiska och finska. De största källspråken, där översättning görs från annat språk till svenska är; arabiska, persiska, ukrainska, engelska och finska.

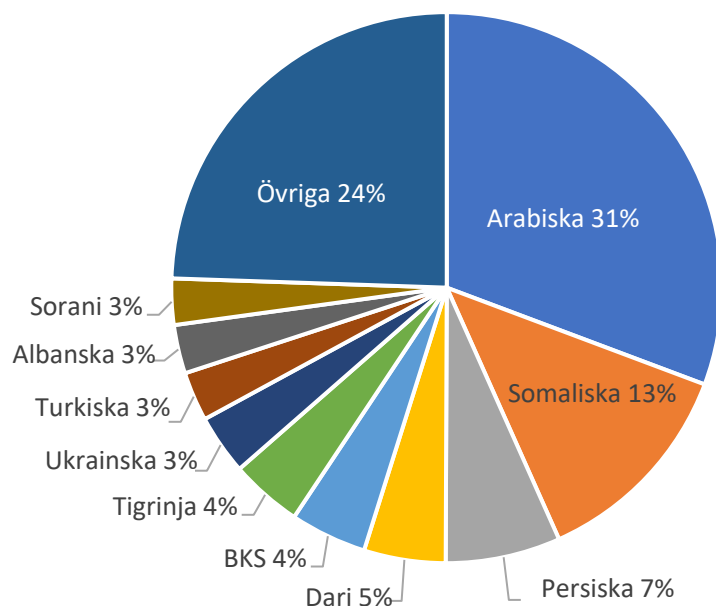
Under året har standardutbudet av översättningstjänster utökats med undertextning till film. En tjänst som bland annat används av medlemmarna för video- och ljudinnehåll på deras webbplatser. Förbundet erbjuder numera även omarbetning av texter till lätt svenska i syfte att möta språksvaga målgrupper och läsare med annat modersmål än svenska.

⁴ Av dessa 329 000 uppdrag är 0,3 % översättningsuppdrag.

Figur 3 Antal uppdrag 2020–2023

Under 2023 var arabiska och somaliska, liksom tidigare år, de mest efterfrågade språken. Tillsammans motsvarar de knappt hälften av de utförda uppdragen. Samtliga av de tio största språken, förutom ukrainska, har minskat i antal beställningar under 2023 jämfört med föregående år. Förbundet förmedlade under året tolkuppdrag på 136 olika språk och dialekter.

Figur 4 Språkfördelning i relation till varandra 2023

Tolkar och översättare

Den 31 december 2023 hade förbundet 1 432 aktiva uppdragstagare. Av dessa var 1 295 tolkar vilket är en ökning med 135 tolkar jämfört med föregående år. Den 31 december 2023 fanns även 137 aktiva översättare vilket är 21 fler än föregående år. Totalt var 44 uppdragstagare aktiva som både tolk och översättare i förbundet. Tolkyrket har varit, och är delvis fortfarande, ett så kallat genomgångsyрке vilket innebär att omsättningen av tolkar är relativt stor till skillnad mot översättningsyrket.

År	Tolkar	Översättare	Tolk och översättare	Auktoriserade uppdragstagare	Sjukvård-auktorisering
2023	1 295	137	44	377	89
2022	1 160	116	37	289	76
2021	1 078	109	33	273	69
2020	1 204	94	29	294	63
2019	1 183	96	31	271	62
2018	1 088	87	27	251	58
2017	992	151	38	264	52
2016	969	138	38	261	52
2015	919	139	44	260	45

Tabell 3 Statistik över förbundets aktiva uppdragstagare

I Sverige talas ca 200 språk. Kammarkollegiet ansvarar för auktorisation av tolkar och översättare. Möjligheten till auktorisation erbjuds dock endast i ca 50 språk för tolkar respektive ca 30 språk för översättare. En uppdragstagare kan vara auktoriserad på flera språk. Tillgången på auktoriserade tolkar är begränsad och inte i paritet med vilka språk som efterfrågas.

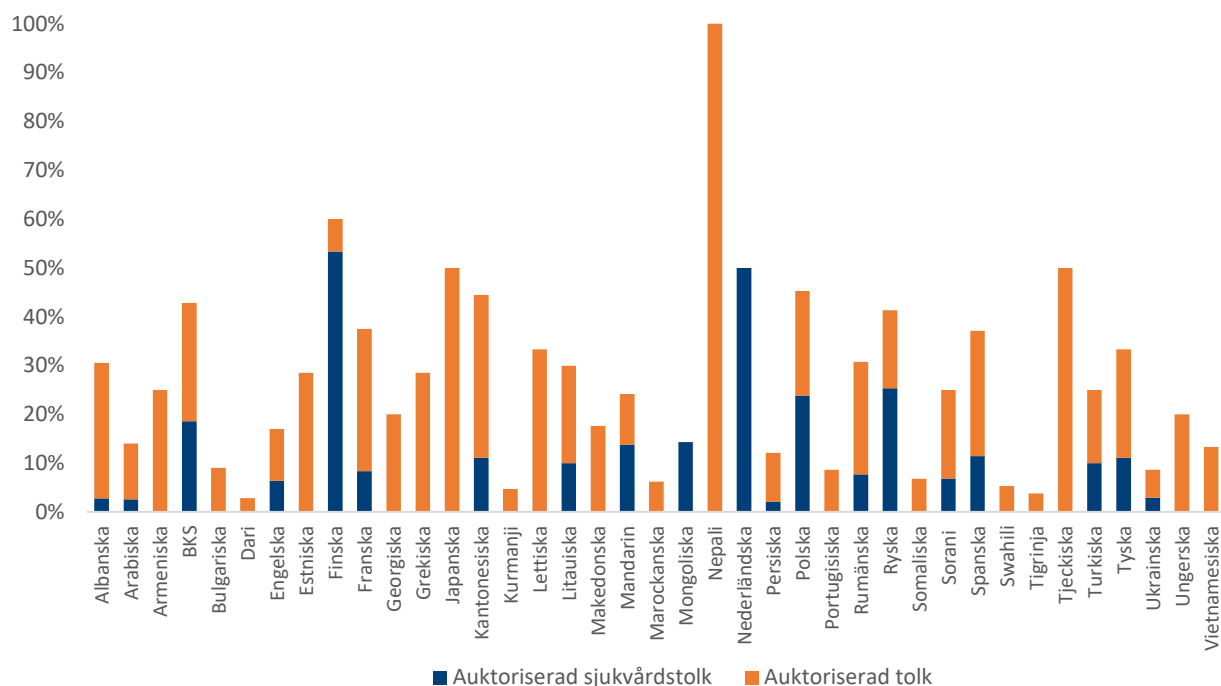
Språk	Antal uppdrag	Antal tolkar	Auktoriserad tolk	Auktoriserad sjukvårdstolk
Arabiska	100 248	270	38	7
Somaliska	41 124	132	9	0
Persiska	22 005	99	12	2
Dari	15 647	70	2	0
BKS	14 654	70	30	13
Tigrinja	13 758	52	2	0
Ukrainska	11 460	69	6	2
Turkiska	9 437	40	10	4
Albanska	9 331	36	11	1
Sorani	8 836	44	11	3
Polska	7 518	42	19	10
Ryska	6 357	75	31	19

Tabell 4 Tolkuppdrag i relation till antal tolkar och auktorisationsnivå på de tolv mest efterfrågade språken per 31 december 2023.

Av förbundets uppdragstagare är 21% av tolkarna auktoriserade och 75 % av översättarna är auktoriserade translatorer. Av de auktoriserade tolkarna innehar 89 även sjukvårdsauktorisering. På förbundets mest efterfrågade språk, arabiska, med totalt 270 tolkar är endast 38 tolkar auktoriserade, varav sju med sjukvårdsauktorisering. Somaliska är det näst mest efterfrågade språket och förbundet har 132 aktiva somaliska tolkar. Endast nio av dessa är auktoriserade tolkar, tyvärr innehar ingen sjukvårdsauktorisering. Procentuellt flest auktoriserade tolkar finns

inom språkgruppen BKS (bosniska/kroatiska/serbiska) och ryska. Av förbundets 70 aktiva tolkar på BKS är 30 auktoriserade, varav 13 med sjukvårdsauktorisering. 31 av förbundets 75 ryska tolkar är auktoriserade varav 19 även innehar sjukvårdsauktorisering.

Under året har 18 auktoriserade tolkar rekryterats varav tre med sjukvårdsauktorisering. Utöver det har nio av förbundets redan etablerade tolkar auktoriserat sig under året och sex tolkar har blivit auktoriserade sjukvårdstolkar.

Figur 5 Fördelning utbildningsnivå inom de språk där auktoriserade tolkar finns.

Förbundet arbetar kontinuerligt med att rekrytera såväl tolkar som översättare och fokus under året har legat på att rekrytera och attrahera redan utbildade eller auktoriserade tolkar. Rekrytering av tolkar sker bland annat genom annonsering men också i samarbete med externa utbildningsanordnare. Under året har totalt 164 tolkar och 17 översättare rekryterats. Av tolkarna var 72 utbildade och 18 auktoriserade varav tre även innehar sjukvårdsauktorisering. Av de rekryterade översättarna var sex auktoriserade translatorer. Sju av de totalt 181 rekryterade uppdragstagarna är verksamma som både tolk och översättare.

År	Tolkar	Sjukvårds-auktoriserade tolkar	Auktoriserade tolkar	Utbildade tolkar	Översättare	Auktoriserade translatorer
2023	164	3	18	72	17	6
2022	161	3	9	64	10	3
2021	76	9	16	32	13	8

Tabell 5 Totalt antal rekryterade tolkar/översättare samt fördelning per utbildningsnivå.

Under året har ett internt rekryteringstest för översättare tagits fram för förenklad rekrytering av översättare i de språk där möjlighet till utbildning och auktorisation saknas.

Intresset för att tolka för förbundet har under året varit stort. Dock har inte de sökandes språkkompetens speglat förbundets rekryteringsbehov i den utsträckning som efterfrågats. Förbundet har en ständig utmaning i att rekrytera numerärt små språk. Under året genomförde totalt 73 tolkaspiranter förbundets rekryteringstest, redan auktoriserade och utbildade tolkar genomgår inte testet. Knappt hälften av de testade tolkspiranterna fick godkänt resultat vilket är i paritet med tidigare år, undantaget 2022 då en stor andel ukrainska tolkar rekryterades. Dessa var generellt mycket välutbildade, med i flera fall akademisk bakgrund, och hade därmed större förutsättningar för godkänt resultat.

År	Antal personer som genomfört rekryteringstest	Andel godkända resultat, rekryteringstest	Antal utfärdade kursintyg	Antal personer som genomgått SRHR-utbildning
2023	73	48%	127	73
2022	97	70 %	224	65
2021	36	47%	268	10
2020	93	55 %	63	25
2019	143	38 %	137	54
2018	248	46 %	148	86
2017	211	56 %	212	62
2016	251	52 %	195	35
2015	475	33 %	224	76

Tabell 6 Test- och utbildningsstatistik

I syfte att väcka intresse för tolkyrket samt att synliggöra Tolkförmedling Väst har förbundet återigen under året deltagit på rekryteringsmässor som Opportunity Day men också besökt Göteborgs Universitet för att attrahera flerspråkiga studenter till tolkyrket.

Förbundet uppmuntrar och stöttar aktiva tolkar och översättare att höja sin kompetens, bland annat erbjuds preparandkurs inför auktorisationsprov. 18 tolkar har under 2023 höjt kompetensnivån till utbildad tolk vilket är nivån under auktorisation. Nio tolkar har auktoriserats och sex tolkar har erhållit sjukvårdsauktorisering under året.

Förbundets interna kurser har även under 2023 varit mycket efterfrågade. Genom att förbundet erbjuder samtliga kurser på distans nås numera alla tolkar oavsett bostadsort. Totalt har 41 tolkar genomgått "Fördjupningskurs Psykiatri och psykisk ohälsa", 41 tolkar "Fördjupningskurs Socialtjänst" och 42 tolkar "Att tolka i skolan". 73 tolkar har genomgått SRHR-utbildningen⁵.

Under 2023 har förbundets uppdragstagare vid två tillfällen bjudits in till informationsmöten på distans. I december bjöds tolkar och översättare in till kontoret i Göteborg för att i samband med årets julfika även uppmärksamma förbundets 10-årsjubileum.

Som ett led i förbundets kvalitetsarbete skickades under hösten en enkät ut till förbundets tolkar och översättare i syfte att fånga upp upplevelsen av Tolkförmedling Väst som uppdragsgivare. Totalt inkom 736 svar vilket motsvarar ca 60 % i svarsfrekvens. Uppdragstagarna var generellt mycket positiva och deras synpunkter och idéer beaktas i förbundets kvalitets- och utvecklingsarbete.

⁵ Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Kunder

Den 31 december 2023 hade förbundet 5 415 registrerade medlemskunder. Varje månad under 2023 förmedlades i snitt 25 000 uppdrag till 2 000 kunder. 99,99 % av uppdragen köptes av förbundets medlemmar⁶. Västra Götalandsregionen stod för 69 % av förbundets uppdrag under året vilket är samma siffra som året innan.

Kundarbete

Förbundets kundarbete är numera en naturlig del i verksamheten och i medarbetarnas vardag. Under våren skickades den årliga kundenkäten ut och värdefull input från kunderna inhämtades för verksamhetens utveckling. Nöjd kundindex (NKI) för 2023 uppgick till 80 vilket visar på en mycket stor kundnöjdhet.

Under året har ett antal öppna webinarier genomförts för förbundets kunder i syfte att öka kunskapen kring tolkanvändande. Även skräddarsydda informationsmöten har genomförts på plats hos kund alternativt på distans.

Liksom tidigare år har förbundet besökt Högskolan i Skövde och utbildningen för blivande sjuksköterskor för att utbilda i tolkanvändning. Likaså har de blivande specialistläkarna inom Sahlgrenska Universitetssjukhuset fått besök av förbundet och ett fyrtiotal blivande ST-läkare har utbildats i tolkanvändning.

Vid åtta tillfällen har ”Kulturdialog” under året genomförts på plats hos förbundets kunder. Kulturdialog syftar till att öka kunskapen och förståelsen avseende kulturella utmaningar som kan uppstå i tolksituationen.

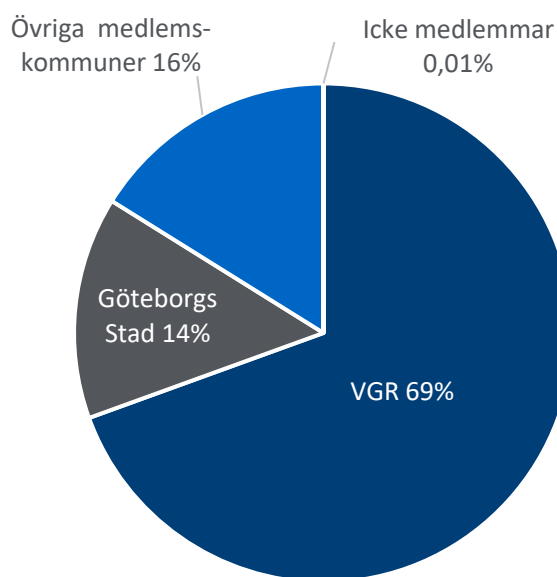
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Ekonomi

I enlighet med förbundsordningen ska förbundets årliga kostnader minst täckas av årets intäkter. Ett av de övergripande verksamhetsmålen är att verksamheten ska vara kostnadseffektiv. Intäkter fås genom förmedling av tolktjänster och förbundets största kostnader är arvoden till tolkar kopplat till tolkuppdrag. Den totala kostnaden för arvoden och de totala intäkterna är beroende av hur många tolktjänster som utförs. Förbundet debiterar medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

Tolkförmedling Väst har en checkkredit hos bank på 10 mkr.

Andelskapitalet är beräknat på medlemmarnas invånarantal och uppgår till totalt 3,1 mkr.

Figur 6 Fördelning av bokade uppdrag

⁶ Förbundet utför i ett fåtal akuta situationer tolkuppdrag till domstol och polis.

Likviditet

Förbundet har haft en god likviditet under 2023 och utbetalning av investering av nytt verksamhetssystem har klarats med egna medel. Checkkrediten har inte nyttjats under året.

Utvärdering av ekonomisk ställning

Förbundet finansieras av intäkter från de tjänster som medlemmarna köper enligt självkostnadsprincipen. Sedan start har förbundet byggt upp ett stabilt eget kapital. Det ekonomiska överskottet tillsammans med medlemsandelarna är förbundets likvida medel.

Direktionen har fastställt att lägsta nivå på eget kapital ska vara 22 mkr, vilket motsvarar ca sex månaders löpande driftskostnader. Efter att direktionen beslutat att godkänna årsredovisningen beslutas även om en eventuell återbetalning ska ske av eget kapital till förbundsmedlemmarna. Ett eget kapital om minst 27 mkr krävs enligt tidigare beslut för att en återbetalning ska bli aktuell. Trots ett eget kapital över 27 mkr beslutade direktionen, i avvaktan på utfallet av de pågående juridiska ärendena, att inte återbetala medlemmarna under 2023. Förbundets checkkredit kan komma att nyttjas vid en återbetalning av eget kapital varför den är beslutad att finnas kvar.

Sedan driftstarten 2013 har likviditeten varit god och alla investeringar har klarats med egna medel. Det överskott som genererats i förbundet gör att den ekonomiska ställningen är god.

Händelser av väsentlig betydelse

Driftsättning av nytt bokningssystem

Under 2022 upphandlades ett nytt bokningssystem för förmedling av förbundets tjänster. Efter intensivt implementeringsarbete under hösten 2022 och våren 2023 driftsattes det nya systemet 15 maj. Bokningssystemet har sedan driftsättning fungerat enligt plan.

Minskning av antalet kontor

Direktionen beslutade under hösten att minska antalet kontor från tre till två, vilket resulterade i att kontoret i Borås stängdes ner i slutet av året. Verksamheten flyttade över till Göteborg, där även medarbetarna erbjöds fortsatt anställning.

Avslut av jouten

Under hösten sades avtalet med Regionservice, Västra Götalandsregionen, upp vilka hanterat förbundets bokningar utanför ordinarie kontorstid. Från och med 1 januari 2024 kommer förbundets kunder att boka tolkuppdragen direkt i förbundets bokningssystem på webben.

ISO-Certifiering

Under 2023 övergick förbundet från kvalitetsledningssystemet FR2000 till ISO-standard. Förbundet är sedan hösten certifierade i enlighet med ISO 9001 (kvalitet) och ISO 45001 (arbetsmiljö).

West Pride

Förbundet har även under 2023 medverkat med monter under West Pride-veckan. Då fler och fler av förbundets kunder efterfrågar tolkar med SRHR⁷-kompetens är det angeläget för förbundet att visa sin medvetenhet avseende HBTQI⁸-frågornas betydelse i tolksammanhang.

Flertalet rättsärenden

Anmälan till konkurrensverket

Förbundet blev anonymt anmälda till Konkurrensverket under våren. Konkurrensverket har yrkat på att Tolkförmedling Väst ska betala en upphandlingsskadeavgift. Ärendet är pågående hos Förvaltningsrätten.

Överklagade direktionsmöte

Direktionsmötet i september överklagades och Förvaltningsrätten dömde till motpartens fördel. Ett extra direktionsmöte sattes därmed in i oktober, även detta möte överklagades dock på andra grunder. Ärendet är pågående i Förvaltningsrätten.

Begäran om allmän handling

Förbundet avlog under hösten utlämnande av allmän handling då den bedömdes omfattas av sekretess. Beslutet överklagades till Kammarrätten som dömde till förbundets fördel. Domen överklagades och ärendet är pågående i Högsta Förvaltningsdomstolen.

TFV 10 år

Förbundet bildades 2013 och har därmed varit i drift i 10 år 2023. 10 årsjubileet uppmärksammades såväl internt tillsammans med förbundets medarbetare som med uppdragstagarna.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

I ärendet gällande anmälan till Konkurrensverket döms förbundet att betala upphandlingsskadeavgift. Analys av domen pågår och beslut om överklagan är ännu inte fattat. Upphandlingsskadeavgiften har reserverats i bokslutet för 2023.

⁷ Sexuell och Reproductiv Hälsa och Rättigheter

⁸ Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner.

Styrning och uppföljning av verksamheten

Övergripande verksamhetsmål

Tolkförmedling Väst ska tillgodose medlemmarnas behov av språktolk och ska vara det självklara valet av förmedling för professionella uppdragstagare. Förbundet ska vara en attraktiv arbetsgivare där alla medarbetare vet sitt uppdrag och vem vi är till för. Tolkförmedling Väst ska vara i framkant och en förebild för andra. Förbundets värdegrund ska vara ett gemensamt förhållningssätt och verksamheten ska genomsyras av professionalitet, tillgänglighet och trygghet i alla led.

Tolkförmedling Väst ska

- ha god tillgänglighet och likvärdig service till förbundets kunder
- hantera och tillvarata såväl kundernas som uppdragstagarnas synpunkter för verksamhetens kvalitetssäkring och utveckling
- ha en god ekonomisk medvetenhet och arbeta kostnadseffektivt
- arbeta miljömedvetet och hållbart
- verka för ökad kunskap om tolkanvändande och vikten av professionella språktolkar i samhället.

Måluppfyllelse

Tillgången av tolkar har varit god vilket delvis är ett resultat av att förbundet under året löpande arbetat strategiskt med rekrytering av tolkar. Bland annat har flertalet tolkar rekryterats i mindre frekventa språk och i kombination med den fortsatt höga andelen distanstolkning har tillsättningen på efterfrågade uppdrag varit hög. Genom tydliga och, i organisationen, gemensamma rutiner säkerställs likvärdig service till förbundets olika kunder. För att kvalitetssäkra och utveckla verksamheten sker bland annat ett kontinuerligt arbete med inkommande synpunkter. Förbundet har även under året ISO-certifierats.

För att uppnå en god ekonomisk medvetenhet inom förbundet redovisas och kommuniceras verksamhetens ekonomi kontinuerligt. Förbundet arbetar också systematiskt med verksamhetsutveckling för att vara kostnadseffektiva.

Andelen distanstolkning har under året fortsatt dominera. Fördelarna med tolkuppdrag på distans är att antalet resor minskar och tolkens tid kan användas mer effektivt samt att det är mer ekonomiskt fördelaktigt för kunden. Ett kundarbete kopplat till att öka distanstolkningen har under året fortgått för att bibehålla den höga andelen distansuppdrag och därmed bidra till en hållbar och miljömedveten verksamhet.

Under året har förbundet genomfört ett antal Kulturdialoger för att synliggöra de kulturella utmaningar som ofta uppstår i det tolkade mötet. Förbundets kunder bjuds också regelbundet in till webinarier avseende tolkanvändning för att öka kunskapen om tolkanvändande och vikten av professionella språktolkar. Förbundet erbjuder även kundanpassad information och utbildning, såväl på plats som på distans.

Verksamhetsmål 2023 och måluppfyllelse

Direktionen har fastslagit följande verksamhetsmål:

Kvalitetsmål

Tolkförmedling Väst ska ha en pålitlig leverans

Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Utfall 2023
Andel tillsatta beställningar ska överstiga 99 %.	99,2 %	≥99 %	99,1 %
Andel tillfällen tolkar kommer sent eller uteblir från bokade uppdrag ska understiga 1 %.	0,8 %	<1 %	0,8 %

Tolkförmedling Väst ska tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar

Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Utfall 2023
Andel hälso- och sjukvårdsuppdrag som utförs av auktoriserad sjukvårdstolk ska uppgå till minst 7 %.	8,8 %	≥7 %	10,7 %
Andel uppdrag som utförs av auktoriserad tolk ska uppgå till minst 20 %	23,2 %	≥20 %	27,5 %
Andel uppdrag som utförs av utbildad tolk ska uppgå till minst 63 %.	59,3 %	≥63 %	56,8 %

Tolkförmedling Väst ska ligga i framkant och verksamheten ska utvecklas

Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Utfall 2023
Andel beställningar som inkommer via digitala tjänster ska uppgå till minst 70 %.	72,7 %	≥70 %	75,6 %
Nöjd kundindex (NKI) ska överstiga 80*	-	-	80

*Ny indikator 2023

Arbetsmiljömål

Tolkförmedling Väst ska vara en attraktiv arbetsgivare

Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Utfall 2023
Sjukfrånvaron ska understiga 6 %.	5,3 %	<6 %	6,4 %
Hållbart medarbetarengagemang (HME) ska överstiga 87.	85	>87	89

Miljömål

Tolkförmedling Väst ska bedriva en hållbar verksamhet

Indikator	Utfall 2022	Målvärde 2023	Utfall 2023
Andel uppdrag som utförs på distans ska uppgå till minst 65 %.	67,2 %	≥65 %	67,9 %

Måluppfyllelse

Tolkförmedling Väst ska ha en pålitlig leverans

Utfallet av andel tillsatta beställningar blev 99,1 % och är i paritet med de senaste åren. Andelen uppdrag där tolkar kommer sent eller uteblir från bokade uppdrag ligger på samma nivå som föregående år. Den höga andelen distanstolkningsuppdrag bidrar till utfallet då yttre faktorer, exempelvis trafikproblem, inte existerar vid uppdrag som utförs på distans. Målet att ha en pålitlig leverans bedöms ha uppnåtts då båda indikatorerna uppfyllts.

Tolkförmedling Väst ska tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar

Utfallet av såväl andelen uppdrag som utförs av auktoriserad tolk som andelen hälso- och sjukvårdsuppdrag som utförs av auktoriserad sjukvårdstolk har ökat jämfört med föregående år. Ökningen beror främst på att tolkning på distans fortsatt dominera men också att förbundet rekryterat 18 nya auktoriserade tolkar under året, varav tre även hade sjukvårdsauktorisering. Vid tolkning på distans kan tolkarnas tid i större utsträckning nyttjas till effektiv tolktid vilket resulterar i att de auktoriserade tolkarna kan utföra fler uppdrag. Andelen uppdrag som utförts av nivån utbildad tolk har däremot fortsatt att minska. Minskningen är dock till fördel för andelen uppdrag som utförs av auktoriserade tolkar och ska därmed inte ses som något negativt. Totalt sett så utförs alltså fler tolkuppdrag av de högre kompetensnivåerna. Målet att tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar bedöms ha uppnåtts trots att en av indikatorernas målvärde ej uppfyllts.

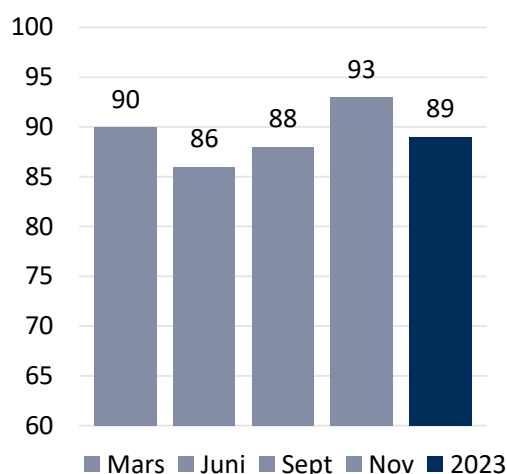
Tolkförmedling Väst ska ligga i framkant och verksamheten ska utvecklas

Förbundet har haft en hög andel beställningar som inkommit via digitala tjänster de senaste åren. I mitten på maj implementerade förbundet ett nytt bokningssystem vilket har resulterat i att andelen beställningar som sker via digitala tjänster har ökat ytterligare. Under året genomfördes en mätning av Nöjd kundindex (NKI). Svarsfrekvensen var god och 167 frisvar inkom. Genom förbundets lyhördhet för kundernas föränderliga behov sker ett kontinuerligt utvecklingsarbete. Målet att ligga i framkant och att verksamheten ska utvecklas bedöms därmed uppfyllt.

Tolkförmedling Väst ska vara en attraktiv arbetsgivare

Det fokuserade värdegrundsarbetet som bedrivits i organisationen de senare åren har haft en fortsatt positiv inverkan på förbundets arbetsmiljö. Att årets indikator avseende att Hållbart Medarbetarengagemang (HME) skulle överstiga 87 var en mycket hög ambition, utfallet blev 89 vilket är synnerligen bra. Förbundet mäter HME fyra gånger per år och den högsta mätningen, i november, var på hela 93.

Sjukfrånvaron under året har varit högre än senaste åren och hänger samman med ett fåtal personers, icke arbetsrelaterade, långtidsfrånvaro samt att flera medarbetare i högre utsträckning än tidigare år varit korttidssjuka i exempelvis vanlig influensa under detta år. Indikatorn avseende att sjukfrånvaron ska understiga 6 % uppfylls inte då utfallet för året blev 6,4%. Även om målvärdet inte uppfylls så finns ingen arbetsrelaterad frånvaro utan förbundet

Figur 7 HME-mätningar 2023

bedöms vara en välmående och välfungerande organisation vilket också det höga HME-värdet visar. Målet att förbundet ska vara en attraktiv arbetsgivare bedöms därför uppfyllt.

Tolkförmedling Väst ska bedriva en hållbar verksamhet

Andelen uppdrag som utförts på distans har ökat med 0,7 procentenheter jämfört med föregående år och uppgick till 67,9 % under 2023. För att öka andelen distanstolkning har distanstolkningens fördelar fortlöpande marknadsförts under året. Riktade insatser har också skett till de kunder som i mindre utsträckning nyttjat tjänsten. Genom distanstolkning minskar miljöpåverkan samt kundernas kostnader och tolkens tid kan nyttjas mer effektivt. Målet att bedriva en hållbar verksamhet bedöms därmed uppnått.

God ekonomisk hushållning

I enlighet med kommunallagen ska förbundet ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Verksamheten ska genomsyras av en god ekonomisk hushållning både i ett kort- och i ett långsiktigt perspektiv. Kännetecken för detta är bland annat att de löpande intäkterna täcker de löpande kostnaderna och att resultatet, sett över en längre period, är positivt.

Direktionen har fastslagit följande finansiella mål rörande god ekonomisk hushållning:

- Den löpande verksamheten ska visa ett positivt resultat
- Checkkrediten ska ej nyttjas

Den löpande verksamheten visar ett negativt resultat för 2023 vilket innebär att målet avseende att den löpande verksamheten ska visa ett positivt resultat ej uppfylls. Underskottet kommer att omhändertas i budgetarbetet för 2025. Checkkrediten har inte nyttjats under året och likviditeten har varit god.

Förbundet bedöms ha uppfyllt samtliga verksamhetsmål, sid 18, och delvis de finansiella målen. Sammantaget bedöms förbundet ha en god ekonomisk hushållning.

Balanskravsresultat

Balanskravet innebär att förbundets intäkter måste vara högre än kostnaderna. Om resultatet i bokslutet är negativt och det egna kapitalet därmed minskar, är förbundet skyldig att inom tre år återställa det egna kapitalet. Balanskravet uppfylls inte 2023. Underskottet kommer att omhändertas i budgetarbetet för år 2025. Inga underskott finns att återställa från tidigare år.

Balanskravsavstämning

(tkr)	2023	2022	2021
Årets resultat enligt resultaträkningen	-215	4 177	5 442
- Samtliga realisationsvinster	0	0	0
+ Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	0	0	0
+ Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	0	0	0
-/+ Orealiserade vinster och förluster i värdepapper			
+/- återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-215	4 177	5 442
Årets balanskravsresultat	-215	4 177	5 442
Balanskravsresultat att reglera inom 3 år	-215	0	0

Väsentliga personalförhållanden

Medarbetare

Förbundet har generellt haft en hög personalomsättning även under 2023. Ett nytt, och mycket välfungerande, bokningssystem driftsattes innan sommaren. Såväl det nya systemet som den i övrigt snabba tekniska utvecklingen har medfört effektivare förmedlingsarbete. Likaså har den stora andelen distanstolkningsuppdrag minskat behovet av lokalkontor vilket har resulterat i att kontoret i Borås stängdes under hösten. Medarbetarna på Boråskontoret erbjöds fortsatt anställning inom förbundet och bemanningsresurserna kopplat till tolkförmedling omfördelades mellan kontoren i Göteborg och Mariestad. Efter en tids underbemanning på översättningsenheten blev åter bemanningen fulltalig i början av året.

Den, i slutet av 2022, nyanställda verksamhetschefen för Boråskontoret valde under sommaren 2023 att lämna sin anställning då hon erbjödits annat uppdrag. Då verksamhetschefens avslut sammanföll med avvecklingen av Boråskontoret har inte tjänsten återbesatts.

Under senvåren 2023 tillträdde återigen en, och för förbundet välbehövd, ny kommunikatör. Detta efter att den under hösten 2022 då nytillträdde kommunikatören, efter en lång tids sjukskrivning, valde att avsluta sin anställning i början av 2023. Förbundet har därmed i princip inte haft någon kommunikatör i tjänst sedan augusti 2022.

Inför semestern avslutade förbundets digitaliseringsutvecklare sin anställning för nya utmaningar. Huruvida tjänsten kommer att återbesättas eller inte är i dagsläget ännu oklart.

Det kontinuerliga värdegrundsarbetet som bedrivits i organisationen de senare åren har haft en fortsatt positiv inverkan på förbundets arbetsmiljö och medarbetarnas engagemang, vilket tydligt synliggörs i arbetsmiljöverktyget Winningtemp. Hållbart medarbetarengagemang (HME) för 2023 uppgick till 89 vilket är ett extremt högt utfall och tre enheter högre än föregående år.

Den, sedan 2016 årliga, förbundsdagen genomfördes i december med kundfokus som årets tema. Årets externa föreläsare var Vanessa Leporati med rubriken ”Det är DU som gör skillnad - med kunden i fokus”. Under dagen gjordes även en uppskattad tillbakablick av de tio år som förbundet varit i drift. Som tidigare år uttrycktes stor uppskattning från medarbetarna över värdet av en gemensam och utvecklande dag.

Årets löneöversyn genomfördes i enlighet med avtal och ny lön betalades ut i april. Löneöversynen föranleddes av en lönekartläggning där inga osakliga löneskillnader förelåg.

Tillsvidare- och visstidsanställda

Per den 31 december 2023 hade förbundet 52 tillsvidareanställda arbetstagare. Av de tillsvidareanställda arbetstagarna var 46 kvinnor och sex män. Vid mättillfället var sex tillsvidareanställda arbetstagare partiellt lediga, varav två var föräldralediga och en var studielediga. Ytterligare en person var 100 % föräldraledig och två personer var 100 % studielediga. Totalt har 52 olika personer varit tillsvidareanställda i förbundet under året vilket motsvarar en personalomsättning om 25 %. Även under 2023 låg personalomsättningen på en relativt hög nivå, vilket för året har en koppling till minskning av antal kontor.

Under året har totalt antal arbetade timmar inom förbundet motsvarat 53,7 aa vilket är en minskning om 2,2 aa jämfört med föregående år. Såväl visstidsanställda som tillsvidareanställda

har minskat. Det färre antalet arbetade timmar beror främst på att flera tjänster inte har återbesatts.

År	Tillsvdare (åa)	Visstid (åa)	Timavlönade (åa)	Totalt (åa)
2023	52	1,4	0,3	53,7
2022	53,6	2,0	0,3	55,9
2021	57,5	3,8	1,0	62,3
2020	52,5	7,6	1,1	61,3
2019	53,4	9,8	1,6	64,8
2018	57,6	6,8	2,0	66,4
2017	57,0	6,8	2,6	66,4
2016	47,3	8,6	9,6	65,5

Tabell 7 Faktiskt arbetade timmar omvandlat till årsarbetare (åa)

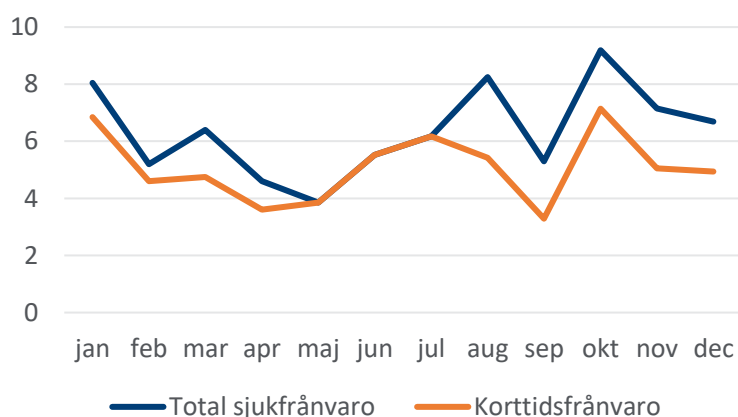
Sysselsättningsgrad

Den genomsnittliga sysselsättningsgraden för de tillsvidareanställda medarbetarna är 99,6 % vilket är samma utfall som föregående år. 97,4 % av kvinnorna respektive 100 % av männen är heltidsanställda inom förbundet.

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron för 2023 var 6,4 % vilket är högre än förväntat men är med stor sannolikhet ett resultat av att vi alla efter pandemin tycks ha mindre immunförsvar.

Långtidssjukfrånvaron är betydligt högre än föregående år och motsvarar 19,9 % av den totala sjukfrånvaron, dock är inte långtidssjukfrånvaro arbetsrelaterad.

Figur 8 Sjukfrånvaro 2023

Sjukfrånvaron för förbundets anställda kvinnor har minskat något jämfört med föregående år och var 5,5 % under året. Männens sjukfrånvaro har i stället ökat kraftigt till 11,2 % vilket är direkt kopplat till en icke arbetsrelaterad långtidssjukfrånvaro. Den högre sjukfrånvaron i åldersgrupperna 30 år och uppåt är kopplade till de icke arbetsrelaterade sjukskrivningarna. Övrig sjukfrånvaro bedöms ligga inom ett normalvärde.

	2023	2022
Total sjukfrånvaro i procent av de anställdas sammanlagda ordinarie arbetstid	6,4	5,3
Andel av sjukfrånvaron som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer	19,9	9,8
Sjukfrånvaron för kvinnor	5,5	5,7
Sjukfrånvaron för män	11,2	4,3
Sjukfrånvaron i åldrarna 29 år eller yngre	4,7	2,9
Sjukfrånvaron i åldrarna 30 - 49 år	6,7	3,8
Sjukfrånvaron i åldrarna 50 år eller äldre	6,3	7,2

Tabell 8 Översikt sjukfrånvaro, jämförelse mellan 2022 och 2023

Kostnaden för företagshälsovård var i princip obefintlig under året. Friskvårdsbidraget har under 2023 nyttjats av 37 medarbetare vilket är något färre jämfört med föregående år men fortfarande en mycket hög andel.

Pensioner

Intjänande av pensioner inklusive löneskatt bokförs löpande i driftsredovisningen och är en pensionslösning via KPA.

Förväntad utveckling

2023 driftsattes ett nytt bokningssystem vilket möjliggör andra utvecklingsmöjligheter. Under kommande år beräknas bokningsförfarandet bli än mer automatiserat och digitaliserat. De traditionella tolktjänsterna kommer med största sannolikhet inom de närmaste åren att kompletteras med digitaliserade tolk och översättningstjänster.

De senaste årens mätning av Nöjd Kundindex (NKI) visar på en hög kundnöjdhet och sedan ett år tillbaka ingår mätetalet i förbundets verksamhetsmål. Under 2024 kommer kundarbetet att intensifieras ytterligare för att än mer kunna möta kundernas olika behov.

Rekrytering av nya uppdragstagare och vidareutbildning av befintliga sker löpande för att möta kundernas förväntade behov. Förbundet har en ständig utmaning i att attrahera och rekrytera lämpliga kandidater till tolkyrket. Under senaste åren har rekryteringen av tolkar varit mer riktad och ambitionen har varit, och är även framledes, att kunna tillgodose kundernas behov med förbundets egna tolkar även på mindre frekventa språk.

Från och med 2024 kommer förbundets interna kursutbud för tolkar utökas med distansutbildningen "Väld i nära relationer". Introduktionskursen för nya tolkar planeras att erbjudas digitalt under nästa år. Förbundet avser även att delta på olika mässor och event såsom exempelvis Opportunity Day, Kompetensmässan och West Pride.

Budget 2023

Budget 2023 är lagd utifrån gällande förutsättningar och efter samråd med förbundets medlemmar. Medlemmarnas behov beräknades till ca 335 000 uppdrag för 2023. För en budget i balans bedömdes en prisjustering för 2023 resultera i en snitthöjning om 2,9 %.

Budget 2023	(tkr)
Verksamhetens intäkter	213 000
Verksamhetens kostnader	213 000
Årets resultat	0

Ekonomisk plan 2023–2025

Budget, (tkr)	2023	2024	2025
Intäkter	213 000	219 000	225 000
Kostnader	213 000	219 000	225 000
Budgeterat resultat	0	0	0

Räkenskaper

Redovisningsprinciper, upplysningar och definitioner

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Lagen om kommunal redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Redovisningsprinciperna är oförändrade sedan föregående årsredovisning. Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärdet om inget annat anges. Intäkter redovisas i den period som tolk- och översättningsuppdragen har utförts och har upptagits till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas. Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras av förbundet och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Fordringar upptas till det lägsta av nominellt värde och det belopp varmed de beräknas inflyta. Intjänande av pensioner inklusive löneskatt bokförs löpande i driftsredovisningen. Inventarier av mindre värde (understigande ett halvt prisbasbelopp) aktiveras inte. Avskrivningar av inventarier och immateriella tillgångar skrivs av på fem år.

Resultaträkning

Förbundets årliga kostnader ska minst täckas av årets intäkter. Förbundet debiterar medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen. Om årets kostnader inte täcks ska finansieringen av underskottet fördelas mellan medlemmarna i förhållande till medlemmens andel av andelskapitalet.

Resultaträkning

(tkr)	Not	Budget 2023	Utfall 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	1	213 000	221 686	223 851
Verksamhetens kostnader	2	-210 427	-218 256	-213 340
Avskrivningar	3	2 618	-3 516	-6 232
Verksamhetens nettokostnader		-45	-86	4 279
Finansiella intäkter	4	5	22	5
Finansiella kostnader	5	-50	-151	-107
Resultat före extraordinära poster		0	-215	4 177
Extraordinära poster		0	0	0
Årets resultat		0	-215	4 177

Balansräkning

(tkr)

TILLGÅNGAR	Not	2023	2022
Anläggningstillgångar			
Immateriell anläggningstillgång	6,7	7 412	3 820
Inventarier	8	47	120
Summa anläggningstillgångar		7 460	3 940
Omsättningstillgångar			
Fordringar	9	42 055	45 118
Likvida medel	10	18 974	18 467
Summa omsättningstillgångar		61 029	63 585
SUMMA TILLGÅNGAR		68 489	67 525
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	11		
Eget kapital		30 946	26 769
Andelskapital, medlemmar		3 135	3 135
Årets resultat		-215	4 177
Summa eget kapital		33 866	34 081
Skulder			
Kortfristiga skulder	12	34 623	33 444
Summa skulder		34 623	33 444
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		68 489	67 525

Kassaflödesanalys

(tkr)	Not	2023	2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Årets resultat	11	-215	4 177
Justering för av- och nedskrivning	3	3 516	6 226
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		3 301	10 403
Förändring kortfristiga fordringar		3 063	-3 699
Förändring kortfristiga skulder		1 179	2 686
Medel från den löpande verksamheten		7 542	9 390
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Bruttoinvestering i anläggningstillgångar	6	-7 035	-1 254
Medel från investeringsverksamheten		-7 035	-1 254
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
Andelskapital	13	0	0
Återbetalning av Eget Kapital	11	0	-10 000
Medel från finansieringsverksamheten		0	-10 000
ÅRETS KASSAFLÖDE		507	-1 864
Likvida medel vid årets början		18 467	20 331
Likvida medel vid årets slut	10	18 974	18 467

Noter

(tkr)	2023	2022
1 Verksamhetens intäkter		
Förmedlingstjänster	221 671	223 802
Övriga intäkter	15	49
Summa verksamhetens intäkter	221 686	223 851
2 Verksamhetens kostnader		
Direktionskostnader	540	454
Sociala avgifter direktion	241	179
Personalkostnad	21 747	21 209
Sociala avgifter personal	7 043	6 355
Arvoden och ersättning tolkar	144 628	144 003
Sociala avgifter tolkar	30 492	29 354
Tolkutbildning	471	554
Lokalkostnader	4 095	3 553
Dator/IT/telefoni/post	3 831	2 192
Inventarier, förbrukningsmaterial	252	383
Administrativa- och konsulttjänster	4 712	4 992
Summa verksamhetens kostnader	218 051	213 228
Ersättning för revisorer		
Revisionsuppdraget, sakkunniga	205	112
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget, sakkunniga	0	0
Skatterådgivning	0	0
Övriga tjänster	0	0
Summa	205	112
3 Avskrivningar		
Inventarier	3 516	6 232
Summa	3 516	6 232
4 Finansiella intäkter		
Ränteintäkter	22	3
Övriga finansiella intäkter	0	2
Summa	22	5
5 Finansiella kostnader		
Räntekostnad	0	0
Övriga finansiella kostnader	151	106
Summa	151	107
Lånekostnader redovisas i enlighet med huvudmetoden och belastar följaktligen resultatet i den period de hör hemma.		

(tkr)	2023	2022
Anläggningstillgångar		
6 Pågående investeringar		
Pågående investeringar		
- <i>Nytt verksamhetssystem</i>	0	1 254
Summa	0	1 254
7 Immateriella anläggningstillgångar		
Ingående anskaffningsvärde	12 758	12 758
Årets investering	7 035	0
Årets Utrangering	-12 758	0
Omklassificering från pågående investering	1 254	0
Utgående anskaffningsvärde	8 289	12 758
Avskrivningar		
Ingående avskrivning	-10 191	-4031
Årets Avskrivning	-3 444	-6 160
Försäljning/utrangering	12 758	0
Utgående avskrivningar	-877	-10 191
Utgående bokfört värde vid årets slut	7 412	2 567
8 Inventarier		
Ingående anskaffningsvärde	1 438	1 600
Årets försäljning	0	-162
Årets utrangering	-98	0
Utgående anskaffningsvärde	1340	1438
Avskrivningar		
Ackumulerade avskrivningar	-1 319	-1 409
Årets avskrivning	-72	-72
Försäljning/utrangering	98	162
Utgående avskrivningar	-1293	-1319
Utgående bokfört värde	47	119
9 Fordringar		
Kundfordringar	25 467	26 908
Div. kortfristiga fordringar	83	228
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	16 505	17 982
Summa	42 055	45 118

(tkr)	2023	2022
10 Kassa och bank		
Bank	18 974	18 467
Summa	18 974	18 467
En checkkredit på 10 mnkr finns. Ingen kredit var nyttjad per 31 december 2023.		
11 Eget kapital		
Ingående balans Allmänt eget kapital	30 946	36 769
Återbetalning av Eget Kapital till förbundets medlemmar	0	-10 000
Utgående balans Allmänt eget kapital	30 946	26 769
Årets resultat	-215	4 177
Andelskapital, medlemskommuner	3 135	3 135
Summa eget kapital	33 866	34 081
12 Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	1 678	2 047
Moms	8 176	8 722
Personalens skatter och avgifter	3 605	3 541
Skulder till anställda	27	-6
Upplupna semesterlöner	1 013	869
Upplupna tolkkostnader inkl. sociala avgifter	13 149	6 039
Övriga upplupna kostnader	6 976	12 233
Summa	34 623	33 444
13 Andelskapital		
Årets förändring av andelskapital	0	0
Varje medlem i förbundet har andelar motsvarande antalet invånare		
Summa	0	0

Driftsredovisning

Driftsredovisningen redovisas totalt för förbundet då styrningen av verksamhet sker på en förbundsövergripande nivå. Kostnader kopplat till respektive verksamhetsort finns utfördelad, dock ligger de övergripande kostnaderna budgeterat centralt.

Utfall i förhållande till budget

Bakgrund till budget

Budget 2023 är lagd utifrån ett beräknat behov om 335 000 uppdrag och efter samråd med förbundets medlemmar. För en budget i balans bedömdes prisjusteringen för 2023 resultera i en snitthöjning om 2,9 %.

Utfall

Utfallet för 2023 blev 329 000 uppdrag vilket är 6 000 färre än budgeterat. Årets resultat blev -215 tkr att jämföra med budgeterat nollresultat.

INTÄKTER	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2023
Förmedlingstjänster	223 802	221 665	213 000
Övriga intäkter	49	21	0
Summering	223 851	221 686	213 000
KOSTNADER			
Ersättning direktionen	633	781	800
Personalkostnader	27 547	28 790	34 600
Arvoden uppdragstagare	173 357	175 120	164 150
Rekrytering och tolkutbildning	554	471	800
Lokalkostnader	3 553	4 095	3 447
Hyra IT-utrustn., IT-program, licenser	2 192	3 831	2 506
Förbrukningsinventarier, förbrukningsmaterial	383	252	237
Administrativa- och konsulttjänster	5 120	4 917	3 797
Finansiella kostnader	6 334	3 645	2 663
Summering	219 674	221 901	213 000
RESULTAT			
Årets resultat	4 177	-215	0

Tabell 9 Utfall mot budget 2023

Den minskade efterfrågan på förbundets tjänster tros hänga ihop med det minskade inflödet av nya tolkbehövande till Sverige. Kundens tolkbehov är påverkade av många parametrar och behovsanalysen som ligger till grund för budgeten är därför komplex och svårbedömd. Utfallet av försäljningsintäkter och kostnader för uppdragstagare ligger över budget vilket är ett resultat av att andelen distansuppdrag ökat och därmed utförs fler uppdrag av tolkar med högre kompetens. Dessa uppdrag genererar högre arvodeskostnader men också högre intäkter.

Utfallet för personalkostnader blev betydligt lägre än budgeterat vilket främst beror på flera under året vakanta tjänster. Däribland både en chefstjänst samt en specialisttjänst.

Endast hälften av budget för tolkutbildning har använts vilket bland annat är ett resultat av att tolkarnas kompetensutveckling, som skett i förbundets regi, genomförts på distans. I kombination med att förbundet har rekryterat flertalet redan utbildade tolkar har rekryterings- och utbildningsverksamheten varit mer kostnadseffektiv än budgeterat vilket förklarar avvikelsen.

Direktionen beslutade under hösten att minska antalet kontor från tre till två, vilket resulterade i att kontoret i Borås stängdes ner i slutet av året. Hyran för resterande avtalstid belastar därmed 2023 vilket resulterade i ett högre utfall jämfört mot budget.

Även kostnaderna kopplat till IT-program och licenser är högre än budgeterat och beror på att det nya bokningssystemet har en högre driftskostnad än vad som budgeterats för året. När direktionen beslutade om "Förslag till Budget och verksamhetsplan 2023" var inte upphandlingen av nytt bokningssystem klar vilket förklarar avvikelsen.

Kostnadsutfallet för konsulttjänster är betydligt högre än budgeterat och är bland annat kopplat till det juriststöd som förbundet anlitat till följd av de olika juridiska ärenden som pågått under större delen av 2023. Förbundet har också haft högre kostnader i samband med driftsättning av det nya bokningssystemet, delvis för projektledning, men framför allt till följd av att den tidigare leverantören av bokningssystem debiterade förbundet en stor summa för att migrera data till det nya systemet. Då investeringen av nytt bokningssystem blev högre än budgeterat resulterat det i att även utfallet för avskrivningarna blev högre. Sammantaget förklarar detta avvikelserna för konsulttjänster och finansiella kostnader jämfört mot budget.

Förbundets investeringsverksamhet

I september 2022 skrevs avtal med en ny leverantör för nytt bokningssystem. I samband med avtalsskrivningen påbörjades implementeringsarbetet och driftsättning skedde i maj 2023. Budget för investeringen var 6,5 mkr och den totala investeringen uppgick till 8,3 mkr. Avvikelsen beror främst på utvecklingskostnader för att uppnå önskad funktionalitet. Såväl implementeringsprocessen som samarbetet med den nya leverantören har fungerat mycket bra.

Investering, tkr	Budget	Utfall 2022	Utfall 2023	Total investering	Avvikelse
Bokningssystem	6 500	1 254	7 035	8 289	1 789

Tolkförmedling Väst, Göteborg 2023-03-22

Claudia Nistor Pedrini
Ordförande

Dragan Dobromirovic
Vice ordförande

Tolkar med kvalitet

www.tolkformedlingvast.se

2024-04-08

Till fullmäktige i

Västra Götalandsregionen
Alingsås kommun, Bengtsfors kommun,
Bollebygd kommun, Borås stad, Dals-Eds kommun,
Essunga kommun, Falköpings kommun,
Grästorps kommun, Gullspångs kommun,
Göteborgs Stad, Götene kommun,
Herrljunga kommun, Hjo kommun,
Härryda kommun, Karlsborgs kommun,
Kungälv kommun, Lerums kommun,
Lidköpings kommun, Lilla Edets kommun,
Lysekils kommun, Mariestads kommun,
Marks kommun, Munkedals kommun,
Mölnåls kommun, Orust kommun,
Partille kommun, Skara kommun, Skövde kommun,
Sotenäs kommun, Stenungsunds kommun,
Strömstads kommun, Svenljunga kommun,
Tanums kommun, Tibro kommun,
Tidaholms kommun, Tjörns kommun,
Tranemo kommun, Trollhättans Stad,
Töreboda kommun, Uddevalla kommun,
Ulricehamns kommun, Vara kommun,
Vårgårda kommun, Vänersborgs kommun samt
Öckerö kommun

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, *vid bolagsstämman* utsedda revisorer för Tolkförmedling Väst, har granskat den verksamhet som bedrivits i kommunalförbundet (organisationsnummer 222000-2972) av dess direktion.

Direktionen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller verksamheten. Direktionen ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamheten.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt de uppdrag, mål, lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet, förbundsordning och revisionsreglementet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vi bedömer sammantaget att direktionen i kommunalförbundet Tolkförmedling Väst har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att direktionens interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som direktionen uppställt.

Vi tillstyrker att respektive fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för direktionen samt de enskilda ledamöterna densamma.

Vi åberopar bifogad redogörelse.

Vänersborg 2024-04-08

/Marie Engström Rosengren/

/Anne-Lie Sundling/

Bilaga: Yttrande över årsredovisning 2023 Tolkförmedling Väst, PWC

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN: MARIE ENGSTRÖM ROSENGREN
TITEL, ORGANISATION: Förtroendevald revisor, Västra Götalandsregion...
TID: 2024-04-08 18:57:13 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _05725333c43e9a5bd87202298616e060fa

NAMN: KARIN ANNELIE SUNDLING
TITEL, ORGANISATION: Förtroendevald revisor, Västra Götalandsregion...
TID: 2024-04-08 19:50:23 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _06691647f09089f8ed6734fcb912beef7f

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2024-04-08 19:50:28 +02:00
Ref: 123790SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

§ 550 Årsredovisning 2023

Beslut

Direktionen beslutar att godkänna Årsredovisning 2023 med ändringsyrkandet att texten under rubriken om väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång på sidan 16 ändras till:

”I ärendet gällande anmälan till Konkurrensverket döms förbundet att betala upphandlingsskadeavgift. Analys av domen pågår och beslut om överklagan är ännu inte fattat. Upphandlingsskadeavgiften har reserverats i bokslutet för 2023.”

Vidare beslutar direktionen att översända årsredovisningen till medlemmarna för godkännande och prövning av ansvarsfrihet.

Sammanfattning

Efter varje räkenskapsår, tillika kalenderår, ska en årsredovisning upprättas. Årsredovisningen ska innehålla förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkning, finansieringsanalys, noter samt drift- och investeringsredovisning.

Förbundsordningen reglerar att förbundets årliga kostnader minst ska täckas av årets intäkter. Förbundet ska debitera medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

Andelskapitalet är beräknat på medlemmarnas invånarantal och uppgår till totalt 3,1 mkr.

Händelser av väsentlig betydelse:

- Driftsättning av nytt bokningssystem - Under 2022 upphandlades ett nytt bokningssystem för förmedling av förbundets tjänster. Bokningssystemet driftsattes i maj 2023 och har sedan driftsättning fungerat enligt plan.
- Minskning av antal kontor - Direktionen beslutade under hösten att minska antalet kontor från tre till två, vilket resulterade i att kontoret i Borås stängdes ner i slutet av året. Såväl verksamheten, som delar av medarbetarna, flyttade till Göteborg.
- Avslut av jouten – Under hösten sades avtalet med Regionservice, Västra Götalandsregionen, upp vilka hanterat förbundets bokningar utanför ordinarie kontorstid.
- ISO-Certifiering – Under året övergick förbundet från FR2000 till ISO-standard.
- West Pride – Förbundet medverkade i West Pride-veckan.
- Flertalet rättsärenden – Förbundet har under året haft ett antal rättsärenden; anmälan till konkurrensverket, överklagande av direktionmöte samt en överklagan gällande avslag om begäran om allmän handling.
- TFV 10 år – Förbundet har under 2023 varit i drift i 10 år. Årsjubileet uppmärksammades under året såväl internt som externt.

Under 2023 utfördes drygt 329 000 uppdrag vilket är 6 000 färre uppdrag än budgeterat. Årets resultat blev -250 tkr att jämföra med budgeterat nollresultat. Det negativa resultatet är främst kopplat till färre utförda uppdrag än budgeterat.

Förbundet bedöms ha uppfyllt samtliga verksamhetsmål och delvis de finansiella målen. Sammantaget bedöms förbundet ha en god ekonomisk hushållning.

Förslag under sammanträdet

Ordförande föreslår att direktionen beslutar enligt förslaget med ändringsyrkandet att texten under rubriken om väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång på sidan 16 ändras till:
”I ärendet gällande anmälan till Konkurrensverket döms förbundet att betala upphandlingsskadeavgift. Analys av domen pågår och beslut om överklagan är ännu inte fattat. Upphandlingsskadeavgiften har reserverats i bokslutet för 2023.”

Beslutsgång

Direktionen beslutar enligt ordförandens förslag.

Beslutsunderlag

- Tjänsteutlåtande
- ÅRSREDOVISNING 2023, dnr 24/0011-2
- INTERNKONTROLLRAPPORT, dnr 24/0011-3

Beslutet ska skickas till

Förbundsmedlemmarna
Revisorerna

Internkontrollrapport

Kontrollmoment

Sammanfattning av internkontroller

Enhet

Förbundsövergripande

Metod

Genomgång av utförda internkontroller kopplat till planen för interkontroll.

Mätperiod

2023-01-01 – 2023-12-31

Tillvägagångssätt

Genomgång av kontroller genomförda inom ramen för internkontrollplanen 2023.

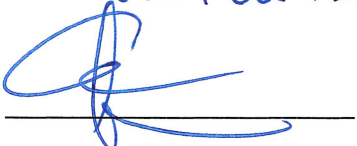
Resultat

1. GDPR; inga brister påvisade.
2. Politiska beslut; inga brister påvisade.
3. Löneutbetalningar; inga brister påvisade.
4. Arvodesutbetalningar politiker; inga brister påvisade.
5. Arvodesnivå och uppdragstagarregister; I ett ärende saknades korrekt beslutsunderlag och i ett ärende fanns ett utbildningsintyg som ej var översatt till svenska, samt var eventuellt behov av auktorisationsförnyelse ej klarlagt. Bristerna åtgärdades skyndsamt.
6. Synpunkter; inga brister påvisade.
7. Driftmöten; inga brister påvisade.
8. Internkontrollrapport; se denna sammanställning.

Sammanfattningsvis konstateras att samtliga kontroller i internkontrollplanen genomförts. De brister som uppmärksammats har åtgärdats direkt.

Kontroll utförd

Datum 2024-02-13

Åsa Fröding
Förbundsdirektör

Kontroll rapporterad

Datum 4/3 - 2024

Claudia Nistor-Pedrini
Ordförande

Till revisorerna i kommunalförbundet Tolkförmedling Väst (org.nr 222000-2972)

Vi har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i kommunalförbundet Tolkförmedling Väst utfört revision och granskning av årsredovisningen enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision för år 2023-01-01–2023-12-31.

Yttrande om årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision för kommunalförbundet Tolkförmedling Väst för år 2023-01-01–2023-12-31. Förvaltningsberättelsen har granskats enligt särskilda instruktioner.

Enligt vår bedömning har årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av kommunalförbundets finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året.

Förvaltningsberättelsens lagstadgade delar [1] är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört uppdraget enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision. Vårt ansvar enligt denna standard beskrivs närmare i avsnittet *Det sakkunniga biträdets ansvar*. Uppdraget är utfört utifrån opartiskhet och självständighet i förhållande till kommunalförbundet.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information

Årsredovisningen innehåller också annan information än balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter och denna andra information återfinns på sidorna 1–5. Det är direktionen som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna andra information och i vårt uppdrag ingår inte att genomföra en revision av denna information, men det är vårt ansvar att läsa den och överväga om den i väsentlig utsträckning är oförenlig med

årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen och bedömer om den andra informationen verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldig att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Direktionens ansvar

Det är direktionen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt LKBR. Direktionen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Det sakkunniga biträdets ansvar

Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna ett yttrande som en del av en revisionsrapport till de förtroendevalda revisorerna. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i ovan nämnda delar.

Som del av en revision enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

1. identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag,
2. Skaffar vi oss en förståelse av den del av kommunalförbundets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

3. Utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i direktionens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

4. Utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

5. Måste vi informera de förtroendevalda revisorerna om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Det sakkunniga bitrådets granskning av förvaltningsberättelsen

Det är direktionen som har ansvaret för förvaltningsberättelsen att dessa upprättas i enlighet med LKBR. Vår granskning har skett enligt "Instruktion för granskning av förvaltningsberättelse" i Standard för kommunal räkenskapsrevision. Detta innebär att vår granskning av förvaltningsberättelsen har en annan inriktning och mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden.

En förvaltningsberättelse har upprättats i enlighet med LKBR.

Datum enligt digital signatur

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Gunilla Lönnbratt
Auktoriserad revisor

[1 De granskade lagstadgade delarna återfinns på sidorna 6–35].

Deltagare

ÖHRLINGS PRICEWATERHOUSECOOPERS AB 556029-6740 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2024-03-26 11:49:04 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: Gunilla Fredrika Lönnbratt

Datum

Gunilla Lönnbratt

Auktoriserad revisor

Leveranskanal: E-post

22. Årsredovisning 2023 för Boråsregionen,
Sjuhärads kommunalförbund (kf fattar slutligt
beslut) KS2024/109

§73

KS2024/109

Årsredovisning 2023 för Boråsregionen, Sjuhärads kommunalförbund

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2023 för Boråsregionen, Sjuhärads kommunalförbund. Förbundsdirektionen och de enskilda ledamöterna i densamma beviljas ansvarsfrihet.

Ärendet

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund redovisar ett överskott på 695 tkr för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31 jämfört med budget. Den största avvikelsen är förbundskansliet som redovisar ett positivt resultat om knappt 1 000 tkr, vilket härrör från högre ränteintäkter än budgeterat om ca 2 000 tkr samt ett budgeterat överskott om 500 tkr. En avsättning om 1 500 tkr har gjorts till socionomutbildning vid Borås högskola, enligt beslut i Direktionen 2023-09-29. Navet science center uppvisar ett negativt resultat om 385 tkr vilket i sin helhet beror på en engångskostnad då befintligt varulager kostnadsförts. Business Region Borås, Dataskyddsverksamheten, Medarbetarcentrum, Vård- och omsorgscollege samt Närvårdskontoret redovisar balanserat resultat vilket beror på att de interna överskotten i verksamheterna i sin helhet överförs till 2024. Revisorerna tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för Direktionen samt de enskilda ledamöterna.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2023 för Boråsregionen, Sjuhärads kommunalförbund. Förbundsdirektionen och de enskilda ledamöterna i densamma beviljas ansvarsfrihet.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Årsredovisning 2023 för Boråsregionen, Sjuhärads kommunalförbund
- Protokollsutdrag § 10 240301 Årsbokslut 2023

- Årsbokslut Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund 2023
- Bilaga 1-9 Årsbokslut 2023
- Rapport - Granskning av Sjuhärads kommunalförbund årsbokslut 2023
- Sakkunniga biträdes yttrande Sjuhärad 2023 - Signerad

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Årsbokslut

2023

Innehåll

1.	Politisk representation	4
1.1	Direktion.....	4
1.2	Revisorer.....	4
2.	Förvaltningsberättelse.....	5
2.1	Organisation.....	5
2.1.1	Syfte och strategiskt mål	5
2.1.2	Grunduppdrag.....	5
2.1.3	Styrdokument.....	6
2.1.4	Finansiering.....	6
2.2	Händelser av väsentlig betydelse.....	7
2.3	Väsentliga personalförhållanden.....	8
2.4	Resultat 2023	9
2.4.1	Kommentarer till ekonomiskt resultat i förhållande till delårsbokslutet	9
2.5	God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning.....	9
2.6	Balanskravsutredning	10
2.7	Redovisningsprinciper och beräkningsmetoder.....	10
2.8	Investeringsredovisning	10
2.9	Intern kontroll.....	10
2.10	Verksamhetens förväntade utveckling	10
3.	Räkenskaper	12
3.1	Resultaträkning total	12
3.1.1	Resultaträkning Förbundskansli	12
3.1.2	Resultaträkning Administration.....	13
3.1.3	Resultaträkning Regional utveckling	13
3.1.4	Resultaträkning Välfärdsutveckling.....	14
3.1.5	Resultaträkning Business Region Borås	14
3.1.6	Resultaträkning Dataskyddsombud	15
3.1.7	Resultaträkning Medarbetarcentrum.....	15
3.1.8	Resultaträkning Vård- och omsorgscollege	16
3.1.9	Resultaträkning Navet science center	16
3.1.10	Resultaträkning Närvårdssamverkan Södra Älvsborg	17
3.2	Balansräkning.....	17
3.3	Noter.....	18
3.4	Kassaflödesanalys	23
3.5	Driftredovisning	24
4.	Måluppfyllelse.....	25
4.1	Strategiskt mål.....	25
4.2	Grunduppdrag.....	25
4.3	Mål och uppdrag 2023	28
4.4	Intressebolag.....	34

Bilagor

1. Uppföljning internkontrollplan 2023
2. Uppföljning Utvecklingsstrategi för Sjuhärad
3. Uppföljning Kulturplan Boråsregionen
4. Årsrapport Business Region Borås
5. Årsrapport Dataskyddsombud
6. Årsrapport Medarbetarcentrum
7. Årsrapport Vård- och omsorgscollege
8. Årsrapport Närvårdskontoret
9. Årsrapport Navet science center

1. Politisk representation

1.1 Direktion

Direktionen är förbundets beslutande organ och tillika förbundsstyrelse. Direktionen hade sju sammanträden under 2023.

Ordförande	Ulf Olsson (S)	Borås Stad
1e vice ordförande	Annette Carlson (M)	Borås Stad
2e vice ordförande	Ulf Dahlberg (S)	Marks kommun
Ledamot	Ulf Rapp (S)	Bollebygds kommun
Ledamot	Mats Palm (S)	Herrljunga kommun
Ledamot	Johan Björkman (M)	Svenljunga kommun
Ledamot	Driton Bilalli (S)	Tranemo kommun
Ledamot	Wiktor Öberg (M)	Ulricehamns kommun
Ledamot	Bengt Hilmersson (C)	Vårgårda kommun
Ersättare	Daniel Persson (SD)	Bollebygds kommun
Ersättare	Kerstin Hermansson (C)	Borås Stad
Ersättare	Niklas Arvidsson (KD)	Borås Stad
Ersättare	Gunnar Andersson (M)	Herrljunga kommun
Ersättare	Tomas Ekberg (M)	Marks kommun
Ersättare	Patrik Harrysson (S)	Svenljunga kommun
Ersättare	Niklas Gardewik (M)	Tranemo kommun
Ersättare	Klas Redin (S)	Ulricehamns kommun
Ersättare	Tony Willner (S)	Vårgårda kommun
Adjungerad	Tobias Carlsson (L)	Varbergs kommun
Adjungerad	Jeanette Qvist (S)	Varbergs kommun
Adjungerad	Stefan Lindborg (V)	
Adjungerad	Mikael Levander (NU)	
Adjungerad	Anna Svalander (L)	

1.2 Revisorer

Förbundet ska revideras av minst tre revisorer som är gemensamma för förbundsmedlemmarna. Borås, Mark och Ulricehamn utser vardera en revisor. Borås Stads revisor är sammankallande. Dessutom kan övriga medlemskommuner om de så önskar utse vardera en revisor.

Boris Preijde (M)	Borås Stad	
Marijke Hallencreutz (M)	Marks kommun	
Olof Qvist (SD)	Ulricehamns kommun	
Elin Axelsson (SD)	Bollebygds kommun	Tom 231019
Göran Nordh (FR)	Bollebygds kommun	From 231019
Jonny Gustafsson (-)	Herrljunga kommun	
Bengt Melkersson (C)	Tranemo kommun	
Weine Eriksson (S)	Vårgårda kommun	

2. Förvaltningsberättelse

2.1 Organisation

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund bildades 1999 och är en samverkansorganisation för kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda. Varbergs kommun är adjungerad till förbundet enligt särskilt avtal.

Förbundet leds av en Direktion där medlemskommunerna företräds av politiskt valda ledamöter. De två beredningsgrupperna Hållbar regional utveckling Sjuhärad (BH7) och Valfärd och Kompetens (VoK) arbetar med strategiska frågor, bereder ärenden till Direktionen och företräder kommunalförbundet inom sina verksamhetsområden.

Sjuhärads kommunalförbund är delägare i bolagen Gryning Vård AB och Mediapoolen AB. Förbundet ingår även i VästKom, en sammanslutning av de delregionala kommunalförbunden i Västra Götaland som inom vissa områden på regional nivå ska företräda och samordna kommunernas intressen.

Förbundet utser Boråsregionens representanter i regionala beredningar samt nominerar deltagare till styrelsen för VästKom, Beredningen för hållbar utveckling Västra Götaland (BHU) och det politiska samrådsorganet SRO.

2.1.1 Syfte och strategiskt mål

Förbundets övergripande strategiska mål är **Att aktivt arbeta för att Sjuhärad/Boråsregionen ska vara ett bra område att bo, arbeta och leva i.**

Detta görs genom att med tydligt och långsiktigt Sjuhäradsperspektiv skapa gränsöverskridande möten för att främja samverkan, innovation och nytänkande. Förbundet syftar till att stärka Sjuhäradsregionen samt att främja medlemmarnas samverkan för utveckling och effektivt resursutnyttjande.

Enligt förbundsordningen ska förbundet aktivt tillvarata medlemskommunernas gemensamma intressen, bland annat regionalt och nationellt, samt vara en plattform för medlemmarnas sammanhållning byggd på samsyn över kommun- och partigränser.

Ändamål med verksamheten

1. Att verka för samordning av strategiska angelägenheter av gemensamt intresse för medlemskommunerna i deras roll och verksamheter
2. Samverkan i andra frågor där medlemmarna bedömer detta lämpligt
3. Att tills vidare svara för drift av verksamheter som Direktionen samfällt beslutar

2.1.2 Grunduppdrag

Förbundet är en samverkansplattform med huvuduppdrag att verka för samordning och utveckling inom de områden medlemskommunerna anser vara angelägna. Förbundet har specialistkompetens som kan utgöra ett viktigt stöd för medlemskommunerna och bidra till utveckling av Sjuhärad. Förbundet har grunduppdrag inom regional utveckling och välfärdsutveckling av både permanent och tillfällig karaktär samt fördelar utvecklingsmedel enligt avtal med Västra Götalandsregionen.

Förbundskansliet stödjer de politiska grupperingarna och är kontakt gentemot medlemskommunerna samt andra myndigheter och organisationer. I syfte att tillvarata och fånga upp utvecklingsbehov deltar förbundet i grupperingar på såväl delregional, regional som nationell nivå.

Förbundets verksamhet innefattar även verksamheter och uppdrag som finansieras av deltagande kommuner; Business Region Borås, Dataskyddsombud, Medarbetarcentrum, Vård- och omsorgscollege, Navet science center samt Närvårdskontoret som koordinerar Närvårdssamverkan Södra Älvsborg.

Närvårdssamverkan styrs av ett delregionalt politiskt samråd bestående av representanter från medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen.

2.1.3 Styrdokument

Verksamheten grundar sig på [förbundsordningen](#). Styrdokument inom regional utveckling är [Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2021-2030](#) samt [Kulturplan för Boråsregionen 2020-2023](#). Inom område välfärdsutveckling styrs verksamheten utifrån gällande lagstiftning samt regionala och delregionala avtal och överenskommelser. De övriga verksamheterna har planer och uppdragsbeskrivningar som beskriver deras arbete.

2.1.4 Finansiering

Verksamheten finansieras i första hand via medlemsavgifter från medlemskommunerna samt via bidrag för tillväxtingsningar från Västra Götalandsregionen. Utvecklingsmedel och projektmedel utgör de största intäktsposterna för förbundet. Merparten av dessa delas sedan ut till externa parter för olika projekt och utvecklingsarbeten enligt fastställd modell.

Business Region Borås, Dataskyddsombudsverksamheten, Medarbetarcentrum och Navet science center finansieras och nyttjas olika av medlemskommunerna och förs därför som egna enheter i den interna redovisningen. Detta gäller även Vård- och omsorgscollege och Närvårdssamverkan Södra Älvsborg som finansieras av både medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen.

Utöver ovanstående bedriver förbundet en rad projekt där finansiering sker i särskild ordning.

Verksamhet	Finansiering
Basverksamhet	Medlemsavgift 41 kr, Varberg 11 kr/invånare. Total intäkt ca 10 000 tkr. Uppräkning till 2023 ca 0,7 %
Utvecklingsmedel samt projekt	Förbundet erhåller enligt beslutad överenskommelse medel från Västra Götalandsregionen avseende delregionala utvecklingsmedel. Medlen betalas ut från regionutvecklingsnämnden (7 500 tkr), kulturnämnden (2 050 tkr) och miljönämnden (1 500 tkr). Medlemskommunerna motfinansierar dessa medel med 37 kr/invånare, totalt 8 000 tkr. Medlen förvaltas av kommunalförbundet och används för att ge stöd till projekt som främjar hållbar regional utveckling och löser aktuella samhällsutmaningar i Västra Götaland enligt den Regionala utvecklingsstrategin 2030, Kulturstrategi 2020–2023 och Klimat- och miljöstrategin 2030. Utöver utvecklingsmedel erhålls projektmedel från andra externa parter.
Business Region Borås	Medlemsavgift 6 kr/invånare. Uppräkning till 2023 ca 0,7 %.
Dataskyddsombud	Verksamheten finansieras genom en fast avgift om 135 tkr per deltagande kommun samt en rörlig avgift om 6,53 kr/invånare. Uppräkning enligt avtal 2,5 %.
Medarbetarcentrum	Medlemsavgift samt försäljning av tjänster. Uppräkning enligt avtal 2,5 %.
Vård- och omsorgscollege	Verksamheten finansieras av kommunerna och Västra Götalandsregionen enligt fastställd modell. Kommunernas kostnader fördelas utifrån invånarantal. Uppräkning enligt PKV.
Navet science center	Medlemsavgift, Skolverket, Västra Götalandsregionen, sålda tjänster, temporära projektmedel. Uppräkning skolvärd 2,5 %.
Närvårdssamverkan	Medlemsavgift 6 kr/invånare (50 %), Södra Hälso- och sjukvårdsnämnden 50 %, temporära projektmedel.

2.2 Händelser av väsentlig betydelse

Under våren fattades ett beslut gällande omställning av VästKoms organisation och verksamhet, vilket har påverkat enhet Välfärdsutveckling och kommunalförbundet i sin helhet. Förändringen innebär att VästKom kommer att få ett mer tydligt och avsmalnat uppdrag att företräda kommunerna i samverkansfrågor och förhandlingar med Västra Götalandsregionen inom hälso- och sjukvårdsområdet, där det krävs ett länsgemensamt synsätt. För förbundet innebär förändringen att flera ansvarsområden flyttas från VästKom till förbundet.

En annan stor fråga för förbundet och kommunerna i Sjuhärad är att program Millenium, tidigare FVM, kommer att implementeras under hösten 2024 med start i Sjuhärad. Som stöd för kommunerna har förbundet fått i uppdrag av socialcheferna att samordna implementeringen av etapp 1 på delregional nivå.

Business Region Borås har tillsammans med övriga tre investeringsfrämjande aktörer i Västra Götaland samt Västra Götalandsregionen beviljats medel för Västsvenska etableringar för grön omställning. Satsningen, som är gemensam för hela Västra Götaland, innebär inte bara en kraftsamling för att ta nya steg mot att ställa om utan även att Business Region Borås tillsammans med kommunerna behöver hitta nya samverkansformer. Förbundet har genom satsningen erhållit medel för att förstärka befintlig organisation under en treårsperiod.

Arbetet med att möjliggöra etableringen av en batterifabrik i Lockryd, Svenljunga, pågick under årets åtta första månader utifrån framtagna organisationsmodell. I september kom beskedet att etableringen inte blir av, men det arbete som gjorts och de kontakter som etablerats med olika aktörer på lokal, delregional, regional och nationell nivå kommer att vara till stor hjälp vid nästa förfrågan om en större etablering.

Arbetet inom ramen för Fossilfri Boråsregion har intensifierats under året med en tydlig inriktning mot att skapa en trygg energiförsörjning för framtiden. Insatser har skett i samverkan med kommuner, aktörer inom energibranschen, forskning och myndigheter med ett tydligt mål om att skapa en mer stabil energiförsörjning i kombination med ökad egenproduktion av fossilfri el.

Navet science center har utökat sina öppettider under året samt utvecklat sin hemsida och kommunikationskoncept. Antal publika besökare ökade med 60 % jämfört med 2022. Under sommaren hade Navet dubbelt så många besökare jämfört med sommaren 2022 - vilket är nytt besöksrekord.

2.3 Väsentliga personalförhållanden

Det faktum att förbundet endast har 50 anställda innebär att enstaka personer kan leda till stora svängningar i mätningarna. Utökningen av antalet anställda är i sin helhet kopplad till projektverksamhet.

	2020	2021	2022	2023
Antal anställda, åa	42,2	41,3	43,9	49,0
Sjukfrånvaro total i %	2,3	1,4	2,4	3,3
<i>Män</i>	<i>0,5</i>	<i>2,1</i>	<i>0,9</i>	<i>2,9</i>
<i>Kvinnor</i>	<i>3,2</i>	<i>1,2</i>	<i>2,9</i>	<i>3,5</i>
Sjukfrånvaro 1-14 dgr i % av total sjukfrånvaro	38,7	63,6	68,9	52,8
<i>Män</i>	<i>18,8</i>	<i>12,1</i>	<i>14,6</i>	<i>43,5</i>
<i>Kvinnor</i>	<i>35,7</i>	<i>51,4</i>	<i>85,4</i>	<i>55,5</i>
Sjukfrånvaro över 15 dgr i % av total sjukfrånvaro		36,4	31,2	9,2
<i>Män</i>		<i>25,1</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Kvinnor</i>		<i>11,3</i>	<i>34,6</i>	<i>11,9</i>
Sjukfrånvaro över 60 dgr i % av total sjukfrånvaro	27,9	0	12,6	38
<i>Män</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>56,5</i>
<i>Kvinnor</i>	<i>27,9</i>	<i>0</i>	<i>14</i>	<i>32,5</i>
Sjukfrånvaro 29 år och yngre	0,4	0,9	2,8	2,0
<i>Män</i>	<i>0</i>	<i>2,7</i>	<i>0,3</i>	<i>1,6</i>
<i>Kvinnor</i>	<i>0,4</i>	<i>0,7</i>	<i>3,4</i>	<i>2,2</i>
Sjukfrånvaro 30-49 år	4,6	1,1	2,0	2,6
<i>Män</i>	<i>1,1</i>	<i>0,7</i>	<i>2,2</i>	<i>6,3</i>
<i>Kvinnor</i>	<i>6,1</i>	<i>1,2</i>	<i>1,2</i>	<i>1,8</i>
Sjukfrånvaro 50 år och äldre	1,2	2,0	2,7	4,2
<i>Män</i>	<i>0,8</i>	<i>3,5</i>	<i>0,9</i>	<i>1</i>
<i>Kvinnor</i>	<i>1,2</i>	<i>1,3</i>	<i>3,4</i>	<i>5,8</i>
Medianlön för tillsvidareanställda, kr/månad	43 328	44 000	44 000	46 250
<i>Män</i>	<i>42 462</i>	<i>43 900</i>	<i>45 150</i>	<i>50 800</i>
<i>Kvinnor</i>	<i>43 328</i>	<i>44 059</i>	<i>43 150</i>	<i>45 800</i>
Tillsvidareanställda med heltidsanställning i %	92	90	97	92
Genomsnittlig sysselsättningsgrad i %	97	97	99,6	98

2.4 Resultat 2023

Totalt redovisar förbundet ett positivt resultat om 695 tkr gentemot budget vilket är ca 1 300 tkr lägre än resultatet 2022. Den största avvikelsen är förbundskansliet som redovisar ett positivt resultat om knappt 1 000 tkr, vilket härrör från högre ränteintäkter än budgeterat om ca 2 000 tkr samt ett budgeterat överskott om 500 tkr. En avsättning om 1 500 tkr har gjorts till socionomutbildning vid Borås högskola, enligt beslut i Direktionen 2023-09-29.

Navet science center uppvisar ett negativt resultat om 385 tkr vilket i sin helhet beror på en engångskostnad då befintligt varulager kostnadsförts.

Business Region Borås, Dataskyddsverksamheten, Medarbetarcentrum, Vård- och omsorgscollege samt Närvårdskontoret redovisar balanserat resultat vilket beror på att de interna överskotten i verksamheterna i sin helhet överförs till 2024.

2.4.1 Kommentarer till ekonomiskt resultat i förhållande till delårsbokslutet

Prognos för helårsresultat i samband med delårsbokslutet var ett positivt resultat om 1 989 tkr i förhållande till lagd budget. Differensen härrör främst från den avsättning till socionomutbildningen som gjorts samt bättre resultat för Navet science center.

2.5 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Enligt kommunallagen 11 kap §1 ska kommuner, kommunalförbund och regioner ha god ekonomisk hushållning. Förbundet ska bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt för att skapa förutsättningar för god ekonomisk hushållning enligt följande riktlinjer:

1. Förbundet ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt så att de gör mesta möjliga nytta för Boråsregionen och medlemskommunerna
 - Förbundets verksamheter, insatser och kostnader ska kontinuerligt utvärderas och omprövas
 - Förbundet ansvarar för att en god intern kontroll upprätthålls utifrån Direktionens reglemente, riktlinjer och beslut
2. Förbundets tillgångar och skulder ska förvaltas på ett trygghetssätt
3. Direktionens budgetbeslut är överordnat verksamheten och vid målkonflikter är det ekonomin som ytterst sätter gränsen för det totala verksamhetsuttrycket.

Kommunallagen anger att ekonomin ska vara i balans. Intäkterna ska överstiga kostnaderna och det så kallade balanskravet utgör en miniminivå för det ekonomiska resultatet. Förbundets finansiella mål 2023 är:

1. Förbundets kostnader ska inte överstiga intäkterna
2. Förbundet ska uppvisa ett eget kapital om lägst 4 000 tkr

Förbundets positiva resultat samt att det totala egna kapitalet vid årets utgång uppgår till 12 569 tkr innebär att de finansiella målen är uppnådda.

Utöver de finansiella målen redovisar förbundet generellt god måluppfyllelse. Grunduppdraget har genomförts enligt plan och med gott resultat, sett till uppföljningen av styrdokumentet samt den enkät som besvarats av 156 deltagare i förbundets nätverk där 94 % anger att de är nöjda med nätverken i sin helhet. När det gäller de mål och uppdrag som sattes för 2023 är 15 av 17 uppnådda och två delvis uppnådda. Även driftverksamheterna uppvisar generellt god måluppfyllelse.

Samtliga verksamheter har ett tydligt och långsiktigt Sjuhäradsperspektiv, bygger på gränsöverskridande samverkan samt främjar nytänkande. Det är förbundets samlade bedömning att verksamheten når såväl de finansiella som verksamhetsmässiga målen och att kraven för god ekonomisk hushållning därmed kan anses vara uppfyllda.

2.6 Balanskravsutredning

Kommunalförbundet redovisar ett positivt ekonomiskt resultat för 2023 om 695 tkr. Förbundet använder inte resultatutjämningsreserv (RUR).

Beräkning av balanskravsresultat

Belopp i tkr

Årets resultat enligt resultaträkningen	695
Reducering realisationsvinster	0
Balanskravsresultat	695

2.7 Redovisningsprinciper och beräkningsmetoder

Samma redovisningsprinciper har använts som i årsredovisning 2022.

2.8 Investeringsredovisning

Under året har kansliet investerat i ny mötesteknik och kontorsmöbler. Navet science center har investerat i en ny utställning.

Projekt	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse
Inventarier kontor och möteslokaler, kansliet	210 tkr	96 tkr	114 tkr
Ny utställning Navet	1 200 tkr	1 171 tkr	29 tkr

2.9 Intern kontroll

Uppföljning av intern kontrollplan för 2023 är genomförd och redovisas i bilaga 1. Beslut om intern kontrollplan 2024 fattades av Direktionen 2023-12-08.

2.10 Verksamhetens förväntade utveckling

Att samordna och koordinera planeringsprocesser gällande frågor som sträcker sig över kommungränserna bidrar till både högre kvalitet och ökad effektivitet i samhällsplaneringen. Projektet strategisk markanvändning fortsätter under 2024, med fokus på gröna och blå strukturer. Beslutet kring ny järnväg Göteborg-Borås kommer att påverka förbundets arbete i hög utsträckning, samtidigt som samverkan inom övriga två stråk i delregionen är prioriterad för att stärka möjligheterna till effektivt och hållbart resande.

Den gröna omställningen ställer nya krav på kommunerna och näringslivet och behovet av el är en av flera utmaningar. För att skapa förutsättningar för fler etableringar krävs ökad samverkan, både delregionalt mellan kommunerna och regionalt. Konjunkturen kan dock påverka investeringsviljan i negativ riktning, där exempelvis branscher som bygg och handel står inför stora utmaningar. För att ge befintligt näringsliv möjlighet att utvecklas och växa fortsätter förbundets arbete med att utveckla ett närmare samarbete mellan näringsliv, akademi och innovationsstödssystemet.

Att minska negativ klimatpåverkan och stoppa förlusten av biologisk mångfald är två stora utmaningar som kräver samverkan. Satsningen Fossilfri Boråsregion kommer, i enlighet med den regionala energiöverenskommelsen, att arbeta med aktiviteter i syfte att stärka förutsättningarna för en trygg energiförsörjning. Den gemensamma avfallsplanen är också ett viktigt instrument för att driva på utvecklingen mot att minska avfallsmängder, hushålla med resurser och minska klimatpåverkan. Den Europeiska gröna given kommer att påverka såväl kommunerna som näringslivet i Sjuhärad. Genom samverkan kan Sjuhärad vara förberedd på ny lagstiftning och nödvändiga anpassningar för att nå långsiktig hållbarhet.

Kompetensförsörjning anges som en av de största utmaningarna för arbetsgivarna; privata såväl som offentliga. Utbildningssystemet måste skyndsamt anpassas efter arbetsmarknadens behov. Kopplingen mellan skola och

arbetsliv behöver stärkas för att skapa intresse för bristyrken. Omställning av befintlig arbetskraft samt att attrahera kompetens utanför regionen är andra viktiga prioriteringar. Sjuhärads attraktionskraft kommer att ha betydelse såväl för kompetensförsörjningen som för nya etableringar.

Omsättningen till Nära vård innebär ett mer personcentrerat förhållningssätt. Målet är att vården ska finnas nära och ges jämlikt med tydligt fokus på hälsofrämjande och förebyggande. Detta leder till att alltmer hälso- och sjukvård kommer att ges i hemmet, vilket ställer nya och förändrade krav på den kommunala hälso- och sjukvården.

Ett förslag till ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention togs fram under 2023, vilken kommer att vara utgångspunkten för arbetet med psykisk hälsa på regional och delregional nivå.

Under 2024 presenteras en ny Socialtjänstlag för att möta dagens samhällsutmaningar. Nationella utredningar inom socialtjänstområdet kommer, tillsammans med de ekonomiska utmaningarna, att påverka kommunernas verksamhet under kommande år.

En socialt hållbar delregion innebär att alla invånare har jämlika förutsättningar att leva ett gott liv och delta i samhällslivet. Att bli behörig till gymnasiet och gå klart sin utbildning är viktigare än någonsin, då en gymnasieutbildning ger bättre förutsättningar att få ett arbete och att klara sig i samhället. Nationellt ses en negativ trend där fler elever lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet eller avbryter sina gymnasiestudier. I Sjuhärad är andelen elever som inte fullföljer sina studier högre än i riket. Kunskapsnod Fullföljda studier arbetar utifrån lokala behov och förutsättningar för att stödja kommunerna i arbetet.

Under 2023 reviderades Västra Götalands kulturstrategi och Kulturplan Sjuhärad. Fokus under 2024 kommer att vara att implementera dessa styrdokument tillsammans med kommunerna. Förbundet kommer att fortsätta arbetet med att stödja kulturaktörer att utveckla sin verksamhet. Insatser kommer att ske för att öka den externa finansieringen till föreningar, kommuner, bygdegårdar, konstnärer och organisationer i Sjuhärad.

3. Räenskaper

3.1 Resultaträkning total

Tkr	2023	2022	Not
Verksamhetens intäkter	34 851	36 476	1
Verksamhetens kostnader	-71 114	-67 639	2
Avskrivningar	-549	-575	
Verksamhetens nettokostnader	-36 812	-31 738	
Förbundsbidrag, Förbundskansli	3 925	5 646	3
Förbundsbidrag, Administration	288	439	4
Förbundsbidrag, Regional utveckling	10 020	9 184	5
Förbundsbidrag, Valfärdsutveckling	2 741	2 202	6
Medlemsavgifter, BRB	1 199	1 694	7
Medlemsavgifter, DSO	2 237	2 508	8
Medlemsavgifter, MC	2 322	2 550	9
Medlemsavgifter VO-college	1 102	683	10
Medlemsavgifter, Navet	8 579	7 597	11
Medlemsavgifter, NVS	1 496	1 910	12
Finansiella intäkter	3 622	718	13
Finansiella kostnader	-24	-1 382	14
Resultat före extraordinära poster	695	2 011	
Extraordinära intäkter	0	0	
Extraordinära kostnader	0	0	
Årets resultat	695	2 011	

3.1.1 Resultaträkning Förbundskansli

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter	173	274
Verksamhetens kostnader	-6 770	-4 736
Avskrivningar	-7	-27
Verksamhetens nettokostnader	-6 604	-4 489
Förbundsbidrag, Förbundskansli	3 925	5 646
Finansiella intäkter	3 626	718
Finansiella kostnader	-14	-1 376
Resultat före extraordinära poster	933	499
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	933	499

3.1.2 Resultaträkning Administration

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter*	6 841	6 757
Verksamhetens kostnader*	-6 913	-6 082
Avskrivningar	-69	-20
Verksamhetens nettokostnader	-141	655
Förbundsbidrag, Administration	288	439
Finansiella intäkter	0	0
Finansiella kostnader	0	0
Resultat före extraordinära poster	147	1 094
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	147	1 094

*Inkl. interna poster på 5 989 tkr

3.1.3 Resultaträkning Regional utveckling

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter	14 018	16 815
Verksamhetens kostnader	-24 038	-25 981
Avskrivningar	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-10 020	-9 166
Förbundsbidrag, Regional utveckling	10 020	9 184
Finansiella intäkter	0	0
Finansiella kostnader	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	18
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	0	18

3.1.4 Resultaträkning Vårhårsutveckling

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter	272	326
Verksamhetens kostnader	-3 013	-2 521
Avskrivningar	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-2 741	-2 195
Förbundsbidrag, Vårhårsutveckling	2 741	2 202
Finansiella intäkter	0	0
Finansiella kostnader	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	7
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	0	7

3.1.5 Resultaträkning Business Region Borås

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter	561	118
Verksamhetens kostnader	-1 758	-1 812
Avskrivningar	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-1 197	-1 694
Medlemsavgifter, BRB	1 198	1 694
Finansiella intäkter	0	0
Finansiella kostnader	-1	0
Resultat före extraordinära poster	0	0
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	0	0

3.1.6 Resultaträkning Dataskyddsombud

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter	0	0
Verksamhetens kostnader	-2 237	-2 321
Avskrivningar	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-2 237	-2 321
Medlemsavgifter, DSO	2 237	2 508
Finansiella intäkter	0	0
Finansiella kostnader	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	187
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	0	187

3.1.7 Resultaträkning Medarbetarcentrum

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter	838	730
Verksamhetens kostnader	-3 160	-3 105
Avskrivningar	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-2 322	-2 375
Medlemsavgifter, MC	2 322	2 550
Finansiella intäkter	0	0
Finansiella kostnader	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	175
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	0	175

3.1.8 Resultaträkning Vård- och omsorgscollege

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter	0	0
Verksamhetens kostnader	-1 102	-683
Avskrivningar	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-1 102	-683
Medlemsavgifter, VO-college	1 102	683
Finansiella intäkter	0	0
Finansiella kostnader	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	0	0

3.1.9 Resultaträkning Navet science center

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter	15 730	12 790
Verksamhetens kostnader	-24 209	-19 826
Avskrivningar	-473	-528
Verksamhetens nettokostnader	-8 952	-7 564
Medlemsavgifter, Navet	8 579	7 597
Finansiella intäkter	0	0
Finansiella kostnader	-12	-4
Resultat före extraordinära poster	-385	29
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	-385	29

3.1.10 Resultaträkning Närvårdssamverkan Södra Älvsborg

Tkr	2023	2022
Verksamhetens intäkter	2 406	5 001
Verksamhetens kostnader	-3 902	-6 911
Avskrivningar	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-1 496	-1 910
Medlemsavgifter, NVS	1 496	1 910
Finansiella intäkter	0	0
Finansiella kostnader	0	0
Resultat före extraordinära poster	0	0
Extraordinära intäkter	0	0
Extraordinära kostnader	0	0
Årets resultat	0	0

3.2 Balansräkning

Tkr	2023	2022	Not
Anläggningstillgångar	3 921	3 202	
Maskiner och inventarier	3 409	2 690	15
Värdepapper	512	512	16
Omsättningstillgångar	103 869	87 694	
Varulager	0	378	
Kortfristiga fordringar	10 550	8 159	17
Fordringar hos Borås stad	93 300	79 147	18
Kassa och bank	19	10	
Summa tillgångar	107 789	90 896	
Eget kapital	12 569	11 875	19
Därav årets resultat	695	2 011	
Därav resultatutjämningsreserv	0	0	
Avsättningar	8 491	11 810	
Andra avsättningar	8 491	11 810	20
Skulder	86 729	67 211	
Kortfristiga skulder	86 729	67 211	21
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	107 789	90 896	

3.3 Noter

Tkr	2023	2022
1 Verksamhetens intäkter		
Statsbidrag	4 556	3 428
RUN Navet	2 657	2 657
RUN DRUM	7 500	7 500
KN DRUM	2 050	2 050
MN DRUM	1 500	1 500
MN Fossilfri Boråsregion	0	432
VGR Vårdens medarbetare	4 031	0
VGR Närvårdssamverkan	3 530	5 140
Nollning av projektkostnader genom tidigare utbetalade medel	-5 730	748
EU-bidrag	591	352
Övriga intäkter	14 166	12 669
Summa	34 851	36 476
2 Verksamhetens kostnader		
Bidrag till projekt/verksamheter	10 051	13 076
Personalkostnader	40 580	34 080
Material och tjänster	20 382	20 392
Revisionskostnader	102	91
Summa	71 114	67 639
3 Förbundsbidrag, Förbundskansli		
Bollebygd	220	228
Borås	2 588	2 716
Herrljunga	215	225
Mark	800	836
Svenljunga	246	257
Tranemo	271	283
Ulricehamn	567	590
Varberg	409	422
Vårgårda	278	288
Beslutade och ej avslutade interna projekt 2022*	0	-200
Medfinansiering Högskolan i Borås	-1 500	0
Medfinansiering projekt VEGO	-170	0
Summa	3 925	5 646
*Projekt 4012 och 2000		
4 Förbundsbidrag, Administration		
Bollebygd	11	17
Borås	133	204
Herrljunga	11	17
Mark	41	63
Svenljunga	13	19
Tranemo	14	21
Ulricehamn	29	44
Varberg	21	32
Vårgårda	14	22
Summa	288	439

5 Förbundsbidrag, Regional utveckling

Bollebygd	487	430
Borås	5 368	4 965
Herrljunga	478	423
Mark	1 684	1 536
Svenljunga	541	481
Tranemo	594	530
Ulricehamn	1 204	1 090
Varberg	110	90
Vårgårda	607	538
Beslutade och ej avslutade interna projekt 2022	0	-816
Beslutade och ej avslutade interna projekt 2022*	0	-80
Beslutade och ej avslutade interna projekt 2023	-1 053	0
Summa	10 020	9 184

**Projekt 4012 och 2000

6 Förbundsbidrag, Velfärdsutveckling

Bollebygd	108	99
Borås	1 268	1 172
Herrljunga	105	97
Mark	392	360
Svenljunga	120	111
Tranemo	133	122
Ulricehamn	278	254
Varberg	201	182
Vårgårda	136	124
Beslutade och ej avslutade interna projekt 2022*	0	-320
Summa	2 741	2 202

*Projekt 4012 och 2000

7 Medlemsavgifter, BRB

Bollebygd	58	57
Borås	685	684
Herrljunga	57	57
Mark	212	210
Svenljunga	65	65
Tranemo	72	71
Ulricehamn	150	148
Vårgårda	74	73
Överskott 2021	0	803
Överskott 2022	474	-474
Överskott 2023	-649	0
Summa	1 198	1 694

8 Medlemsavgifter, DSO

Bollebygd	199	193
Borås	882	859
Herrljunga	198	193
Mark	366	355
Svenljunga	206	201
Tranemo	214	208
Ulricehamn	299	290
Vårgårda	216	209
Överskott 2023	-342	0
Summa	2 237	2 508

9 Medlemsavgifter, MC

Borås	1 641	1 601
Mark	596	582
Svenljunga	177	172
Tranemo	200	195
Överskott 2023	-291	0
Summa	2 322	2 550

10 Medlemsavgifter, VO-college

Bollebygd	34	32
Borås	398	380
Herrljunga	33	0
Mark	123	117
Svenljunga	38	36
Tranemo	42	40
Ulricehamn	87	82
Vårgårda	43	0
Fakturerat SÄS och Närhälsan	118	116
Överskott 2021	0	448
Överskott 2022	567	-567
Överskott 2023	-380	0
Summa	1 102	683

11 Medlemsavgifter, Navet

Borås	6 607	6 347
Herrljunga	150	0
Mark	797	742
Svenljunga	229	226
Tranemo	257	282
Ulricehamn	538	0
Summa	8 579	7 597

12 Medlemsavgifter, NVS

Bollebygd	58	49
Borås	685	577
Herrljunga	57	48
Mark	212	177
Svenljunga	65	55
Tranemo	72	60
Ulricehamn	150	125
Vårgårda	74	61
Fakturerat HSNK	1 374	1 151
Överskott 2021	0	289
Överskott 2022	682	-682
Överskott 2023	-1 934	0
Summa	1 496	1 910

13 Finansiella intäkter

Ränteintäkter kortfristiga fordringar	3 622	718
---------------------------------------	-------	-----

14 Finansiella kostnader

Index E20	0	1 361
Övrigt	24	21
Summa	24	1 382

15 Maskiner och inventarier

Ingående balans	2 690	2 417
Investeringar	1 267	848
Avskrivningar	-549	-575
Utgående balans	3 409	2 690

16 Värdepapper

Aktier i Mediapoolen AB och Gryning Vård AB	512	512
--	-----	-----

17 Kortfristiga fordringar

Kundfordringar	4 942	4 927
Interimsfordringar	5 608	3 232
Summa	10 550	8 159

18 Fordringar hos Borås Stad

Internbanken	93 300	79 147
--------------	--------	--------

19 Eget kapital

Ingående eget kapital	11 875	9 864
Årets resultat	695	2 011
Utgående eget kapital	12 569	11 875

20 Andra avsättningar

Bidrag till statlig infrastruktur	8 491	11 810
-----------------------------------	-------	--------

Sjuhärads kommunalförbund har i december 2014 beslutat att medfinansiera utbyggnad av E20 genom Västra Götaland med 15 miljoner kronor i 2013 års penningvärde plus anläggningsindex. Bidraget redovisas i balans- och resultaträkning och upplöses på fem år. Indexuppräkningsindex tillkommer från 2017.

	Upplösning tkr		
	2013 års prisnivå	Index	Utbetalning
2014	9 500	0	0
2015	1 375	0	0
2016	1 375	0	0
2017	1 375	310	0
2018	1 375	1 361	0
2019	0	477	0
2020	0	343	1 351
2021	0	1 270	4 717
2022	0	1 361	2 244
2023	0	0	3 318

21 Kortfristiga skulder

Semesterlöneskuld	1 526	1 355
Interimsskulder, huvudsakligen inkomstförskott	68 203	45 488
Beslutade projekt	9 138	11 368
Pensioner individuell del, inkl. löneskatt	1 273	1 754
Leverantörsskulder	2 083	2 307
Preliminär skatt	592	523
Arbetsgivaravgift	701	604
Övriga löneskatter	1 952	1 232
Moms mm	1 262	2 580
Summa	86 729	67 211

Interna poster på 5989 tkr för 2023 och 6338 tkr för 2022 har exkluderats från resultaträkningen.

Debetposter om 6 tkr för 2023 och 10 tkr för 2022 på kortfristiga skulder har flyttats till kortfristiga fordringar.

3.4 Kassaflödesanalys

Tkr	2023	2022
Den löpande verksamheten		
Årets resultat före extraordinära poster	695	2 011
Justering för av- och nedskrivningar	549	575
Justering för gjorda avsättningar	-3 318	-883
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	-2 075	1 703
Minskning av varulager	378	0
Minskning/ökning kortfristiga fordringar	-15 211	6 344
Minskning/ökning kortfristiga skulder	18 184	-7 181
Kassaflöde från den löpande verksamheten	1 276	866
Investeringsverksamheten		
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-1 267	-848
Finansieringsverksamheten		
Minskning av långfristig skuld	0	-21
Minskning av långfristiga fordringar	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	0	-21
Årets kassaflöde	9	-3
Likvida medel vid årets början	10	13
Likvida medel vid årets slut	19	10
	9	-3

3.5 Driftredovisning

Tkr	Utfall 2022	Utfall 2023*	Budget 2023	Avvikelse budget
Verksamhetens intäkter	36 476	40 840	97 549	-56 709
Verksamhetens kostnader	-67 639	-77 103	-135 620	58 517
Avskrivningar	-575	-549	-755	206
Verksamhetens nettokostnader	-31 738	-36 812	-38 826	2 014
Förbundsbidrag, Förbundskansli	5 646	3 925	5 595	-1 670
Förbundsbidrag, Administration	439	288	348	-60
Förbundsbidrag, Regional utveckling	9 184	10 020	9 913	107
Förbundsbidrag, Valfärdsutveckling	2 202	2 741	2 741	0
Medlemsavgifter, BRB	1 694	1 199	1 374	-175
Medlemsavgifter, DSO	2 508	2 237	2 580	-343
Medlemsavgifter, MC	2 550	2 322	2 613	-291
Medlemsavgifter VO-college	683	1 102	836	266
Medlemsavgifter, Navet	7 597	8 579	8 579	0
Medlemsavgifter, NVS	1 910	1 496	2 747	-1 251
Finansiella intäkter	718	3 622	1500	2 122
Finansiella kostnader	-1 382	-24	0	-24
Resultat före extraordinära poster	2 011	695	0	695
Extraordinära intäkter	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0
Årets resultat	2 011	695	0	695

*Inkl. interna poster på 5 989 tkr

4. Måluppfyllelse

4.1 Strategiskt mål

Förbundets övergripande strategiska mål är *Att aktivt arbeta för att Sjuhärad/Boråsregionen ska vara ett bra område att bo, arbeta och leva i*. Detta görs genom att med tydligt och långsiktigt Sjuhäradsperspektiv skapa gränsöverskridande möten för att främja samverkan, innovation och nytänkande.

Måluppfyllelsen är god inom förbundets samtliga verksamheter och bedömningen är att genomförda och planerade aktiviteter ligger i linje med det övergripande strategiska målet.

4.2 Grunduppdrag

Förbundet är en samverkansplattform med huvuduppdrag att verka för samordning och utveckling inom de områden medlemskommunerna anser vara angelägna. Förutom de politiska beredningarna samt Direktionen, driver förbundet ca 25 nätverk för tjänstepersoner i kommunerna.

De fastställda styrdokumenterna Utvecklingsstrategi för Sjuhärad samt Kulturplan för Boråsregionen beskriver förbundets grunduppdrag och fokusområden inom regional utveckling och kulturområdet.

Projektverksamheten regleras i den överenskommelse gällande delregionala utvecklingsmedel som tecknats mellan Västra Götalandsregionen och kommunalförbunden i samband med beslutet om den nya regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030. Överenskommelsen gäller 2021–2024.

Grunduppdraget inom enheten för välfärdsutveckling utgår från medlemskommunernas behov tillsammans med gällande lagstiftning samt regionala och delregionala avtal och överenskommelser. Förbundet företräder medlemskommunerna på regional och länsnivå samt nationell nivå i partssamtal med olika myndigheter och organisationer. Enligt verksamhetsplanen ska det löpande grunduppdraget följas upp enligt nedan.

	Uppföljning 231231
Uppföljning av Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2021-2030 utifrån framtagna handlingsplan	Utvecklingsstrategi för Sjuhärad lyfter fram prioriterade fokusområden, inriktningar och önskade effekter. Strategin är styrande för förbundet och fungerar som vägledning och inspiration för alla parter som bidrar till utvecklingsarbetet i Sjuhärad. Strategins fem fokusområden är: En innovativ och konkurrenskraftig delregion, Strategisk kompetensförsörjning, En socialt hållbar delregion, En cirkulär och hållbar framtid samt Hållbar samhällsplanering. Arbete pågår enligt plan inom alla områden. I den detaljerade redogörelsen i bilaga 2 framgår både de aktiviteter som genomförs internt på förbundet samt de externa projekt som beviljats medel för att bidra till de uppsatta inriktningarna och effekterna i utvecklingsstrategin. Den samlade bedömningen är att de aktiviteter som genomförts och planeras är i linje med strategins syfte och intentioner.
Uppföljning Kulturplan för Boråsregionen 2020-2023	Utifrån Kulturstrategi Västra Götaland – en regional kulturplan, har en delregional kulturplan tagits fram som anger riktning och prioriteringar för satsningar under perioden 2020–2023. Kultursamverkan i Boråsregionen ska bidra till att uppfylla målen i regionens kulturstrategi. Kulturplanen består av fem målbilder för samverkan: Bibliotek och läsförmedling, Kulturskolan – barn och ungas eget skapande, Offentlig konst och gestaltad livsmiljö, Hållbar platsutveckling samt Folkbildning och civilsamhälle. I Boråsregionen ska barnperspektivet genomsyra kulturutvecklingen. Uppföljning av den delregionala kulturplanen presenteras i bilaga 3.

	Under 2023 har Västra Götalandsregionens kulturstrategi reviderats och kommunalförbundet var remissinstans. Synpunkter samlades in genom workshops i samtliga kommuner. Parallellt pågick revidering av den delregionala kulturplanen och beslut togs av Direktionen i december.																														
Uppföljning av de delregionala utvecklingsmedlen, DRUM, enligt regional modell	Regionutvecklingsnämnden, kulturnämnden och miljönämnden avsätter årligen medel för delregional utveckling. De regionala medlen motfinansieras till samma nivå av medlemskommunerna. Syftet är att med gemensam finansiering skapa en god grund för regional och delregional utveckling genom flernivåsamverkan. De projekt som beviljats delregionala utvecklingsmedel följs regelbundet upp genom rekvisitioner halvårsvis. I slutet av varje år lämnar förbundet en redovisning av pågående utvecklingsprojekt samt processledartjänster inom den regionala utvecklingsstrategin till Västra Götalandsregionen som sedan årligen presenterar DRUM-projektens resultat och effekter för Direktionen. Uppföljning och utlysning av medel har genomförts enligt plan och utan avvikelser. VGR redovisade uppföljningen av 2022-års medel på Direktionen i september.																														
Årlig enkät till nätverken utifrån grunduppdraget. Minst 85 % ska vara nöjda med förbundets verksamhet	156 personer svarade på den enkät som skickades ut till 22 av förbundets nätverk, vilket motsvarar 65 % svarsfrekvens, jämfört med 69 % föregående år. På respektive fråga har 4-8 personer angett att de inte har tillräcklig kännedom för att svara på frågan, i de flesta fall beroende på att de är nya i nätverket. Undantaget är frågan om regional påverkan där 26 personer angett att de inte har tillräcklig kännedom för att göra en bedömning. Dessa är borttagna i resultatet nedan. <table><tr><th>%</th><th>Instämmer i mycket hög grad</th><th>Instämmer i hög grad</th><th>Totalt 2023</th><th>Totalt 2022</th></tr><tr><td>Nätverksträffarna bidrar till samverkan</td><td>34</td><td>56</td><td>90</td><td>88</td></tr><tr><td>Nätverksträffarna bidrar till omvärldsbevakning</td><td>26</td><td>56</td><td>82</td><td>93</td></tr><tr><td>Nätverksträffarna har relevant innehåll</td><td>35</td><td>57</td><td>92</td><td>96</td></tr><tr><td>Nätverksträffarna bidrar till en möjlighet att påverka frågor på regional nivå</td><td>12</td><td>67</td><td>79</td><td>73</td></tr><tr><td>Hur nöjd är du med förbundets nätverk i sin helhet?</td><td>38</td><td>56</td><td>94</td><td>93</td></tr></table> Resultatet på frågan om omvärldsbevakning är lägre jämfört med föregående år, vilket kommer att diskuteras i nätverken. Möjligheten till regional påverkan beror på verksamhetsområde och skiljer sig därmed åt mellan nätverken. Det är även den fråga där flest personer angett att de inte har tillräcklig kännedom för att uttala sig. Sammantaget är deltagarna nöjda med förbundets nätverk och bedömningen är att förbundet uppvisar ett bra resultat när det gäller uppdraget att vara en samverkansplattform och verka för samordning och utveckling.	%	Instämmer i mycket hög grad	Instämmer i hög grad	Totalt 2023	Totalt 2022	Nätverksträffarna bidrar till samverkan	34	56	90	88	Nätverksträffarna bidrar till omvärldsbevakning	26	56	82	93	Nätverksträffarna har relevant innehåll	35	57	92	96	Nätverksträffarna bidrar till en möjlighet att påverka frågor på regional nivå	12	67	79	73	Hur nöjd är du med förbundets nätverk i sin helhet?	38	56	94	93
%	Instämmer i mycket hög grad	Instämmer i hög grad	Totalt 2023	Totalt 2022																											
Nätverksträffarna bidrar till samverkan	34	56	90	88																											
Nätverksträffarna bidrar till omvärldsbevakning	26	56	82	93																											
Nätverksträffarna har relevant innehåll	35	57	92	96																											
Nätverksträffarna bidrar till en möjlighet att påverka frågor på regional nivå	12	67	79	73																											
Hur nöjd är du med förbundets nätverk i sin helhet?	38	56	94	93																											
Uppföljning av övriga verksamheter och projekt inom samtliga delregionala områden utifrån fastställda uppdrag och planer	Enligt förbundsordningen kan Direktionen besluta att förbundet ska svara för drift av verksamheter. Dessa finansieras av kommunerna separat och har specifika uppdrag och planer. Måluppfyllelse för följande driftverksamheter presenteras i bilaga 4–9: Business Region Borås, Dataskyddsombud, Medarbetarcentrum, Vård- och omsorgscollege Sjuhärad, Närvårdskontoret samt Navet science center. Beroende på inriktning och uppdrag återfinns även vissa verksamheter i handlingsplanen för Utvecklingsstrategi för Sjuhärad. Måluppfyllelsen är generellt god och arbetet inom verksamheterna löper på enligt plan.																														

Sammanfattande bedömning

Det löpande grunduppdraget pågår enligt plan inom samtliga enheter och verksamheter. Handlingsplanerna för arbetet med Utvecklingsstrategi för Sjuhärad samt Kulturplan för Boråsregionen ger en bra översikt hur både intern verksamhet och externa aktörer arbetar tillsammans mot uppsatta inriktningar och effekter. Inom ramen för utvecklingsstrategin har arbetet tagit stora steg framåt inom samtliga fokusområden under året och samarbetet internt på förbundet samt externt med kommuner och övriga aktörer har stärkts ytterligare. Det har blivit än tydligare att de fem fokusområdena i utvecklingsstrategin hänger samman och vikten av att sprida det arbete som pågår för att skapa synergier.

Även inom kulturområdet har flera aktiviteter lett till utveckling och stärkt samverkan. Det Knallebibliotek som planerats under många år infördes under året, vilket innebär att biblioteken i Sjuhärad delar IT-system och böcker. Konkret innebär det att invånarna i Sjuhärad inom kort kan låna böcker i samtliga kommuner, med ett och samma lånekort. Den delregionala kulturplanen har reviderats under året för att gå i linje med Västra Götalandsregionens kulturstrategi och planeringen av aktiviteter för 2024 pågår.

Gällande enheten för välfärdsutveckling är arbetet starkt knutet till de olika chefsnätverken inom välfärdsområdet, vilket kommenteras under 4.3. Den enkät som skickades ut i slutet av året visar att deltagarna i stort är nöjda med förbundets nätverk och att uppdraget gällande samverkan och erfarenhetsutbyte uppnås.

Driftverksamheternas omfattning och uppdrag skiljer sig åt, vilket tydligt framgår av redovisningen.

Bedömningen är att grunduppdraget löper på enligt plan med god kvalitet och i linje med det strategiska målet.

4.3 Mål och uppdrag 2023

Utifrån den nulägesbeskrivning som presenteras i [verksamhetsplanen](#) sattes följande mål och uppdrag för 2023:

Enhet	Mål/uppdrag	Uppföljning 231231
Regional utveckling	Skapa förutsättningar för hållbar samhällsplanering med strategisk markanvändning utifrån väsentliga samhällsintressen	Första delen av projektet Strategisk markanvändning hade målsättningen att ta fram en gemensam definition av väsentliga samhällsintressen i Sjuhärad, samla underlagsmaterial om fysiska strukturer inom delregionen samt ta fram förslag på fortsatt arbete. Under våren genomfördes workshops i samtliga åtta kommuner där representanter från kommunernas samhällsbyggnadsförvaltningar samt näringslivsansvariga deltog. En rapport presenterades i juni där områdena bostäder, verksamheter, infrastruktur inklusive energiförsörjning samt grönstruktur lyfts fram som gemensamma samhällsintressen. Under hösten har rapporten och det fortsatta arbetet förankrats och diskuteras på både politisk och tjänstepersonsnivå. Det fortsatta arbetet kommer att fokusera på gröna och blåa strukturer i Sjuhärad med start i början av 2024. Målet är uppnått.
	Utveckla samarbetet inom stråket Borås-Värnamo	Ett antal möten med representanter från de berörda kommunerna Borås, Svenljunga, Tranemo, Gislaved, Gnosjö, Värnamo samt region Jönköping genomfördes under våren och samtliga är positiva till utvecklad samverkan. Arbeta avseende organisation, mål- och handlingsplan samt finansiering har initierats under hösten. Ett utkast till handlingsplan har tagits fram och ambitionen är att en formaliserad stråksamverkan startar under 2024. Målet är uppnått.
	Skapa förutsättningar för att behov och utbud av kompetens möts	Strukturer har börjat byggas genom avsiktsförklaringen med Västra Götalandsregionen om kompetensförsörjningsarbetet, men även genom arbete med behovsinventering hos branscher som underlag för dimensionering av gymnasieskolan och för arrangerande av yrkeshögskoleutbildningar. Målet är delvis uppnått och kommer att utvecklas under 2024.
	Utveckla strukturen i arbetet med kompetensförsörjning samt förbättra samarbetet med Västra Götalandsregionen och Kompetensrådet enligt antagen avsiktsförklaring	Arbetet enligt avsiktsförklaringen har genomförts enligt plan, vilket bland annat innefattat en omstrukturering av det delregionala Kompetensrådet. Rådet har fått en tydligare arbetsordning, sammansättning och struktur och prioriterade områden för de kommande åren har pekats ut. Förbundet deltar i nätverk och arbetsgrupper på regional nivå i linje med det som är överenskommet. Målet är uppnått.
	Stimulera omställningen till ett cirkulärt och fossiloberoende samhälle med särskilt fokus på fossilfria transporter och fossilfri energiförsörjning	Inom projektet Fossilfri Boråsregion har ett arbete kring biogas och vätgas som energibärare för ett fossilfritt Sjuhärad genomförts innefattande workshops, intervjuer, analyser och beräkningar. Inventering och kartläggning avseende arbetsmaskiner i kommunerna och de kommunala bolagen har påbörjats. Workshops och dialogmöten har hållits avseende laddinfrastruktur, upphandling samt effektiva transporter. En samverkansarena för trygg energiförsörjning har initierats där samhällsbyggnadschefer,

		näringslivsansvariga samt lokala elnätsbolag och elnätsägare deltagit. Arbete med att växla upp de pengar projektet beviljats har genomförts, bland annat med Fyrbodal och danska kommuner samt med VGR kring projektet Elektrifieringsresan. Inom ramen för elektrifieringsresan har ett underlag kring potentiella platser för sol, vind och sol på tak i Sjuhärad tagits fram. Målet är uppnått.
	Stödja kommunerna i genomförandet av Klimat 2030, kommunernas klimatlöften samt den gemensamma avfallsplanen för Boråsregionen	Regelbundna möten med de inblandade aktörerna om Klimat 2030 har genomförts. Webbinarier har arrangerats inom området tillsammans med övriga kommunalförbund, bland annat med tema cirkulär upphandling. Klimat 2030 och kommunernas klimatlöften är även en stående punkt på mötena med miljöstrategnätverket. Regelbundna möten med nätverket gällande avfallsplanen har genomförts under året och förbundet har processlett arbetsgrupper inom olika områden, såsom kommunikation och nedskräpning. Förbundet har även genomfört digitala introduktioner till avfallsplanen samt arrangerat konferensen Cirkulära dagen. Tillsammans med avfallsplanenätverket har processledaren genomfört den årliga uppföljningen av avfallsplanen. Arbetet har pågått enligt plan och målen är uppnådda.
	Utveckla samarbetet mellan kommunerna och akademien och det regionala innovationssystemet	En förstudie gällande innovationslots är genomförd där aktörer i innovationsstödssystemet samt näringslivsansvariga i kommunerna intervjuats. En rapport presenterades innan sommaren med 10 förslag på fortsatt arbete, vilka diskuterats under hösten inom ramen för Business Region Borås. Förbundet har arrangerat möten med aktörerna i innovationsstöds-systemet och några har deltagit på möten med näringslivscheferna. Kommunchefsgruppen har tagit initiativ till fördjupade kontakter med såväl Högskolan i Borås som Science Park, vilket lett till en ny struktur för kommunernas kontaktytor gentemot högskolan. Dialog har förts på både politisk och tjänstepersonsnivå och gemensamma satsningar när det gäller verksamhetsförlagd utbildning samt planering för en socionomutbildning har påbörjats. Målet är uppnått.
	Utveckla en samverkansmodell för stora etableringar	En organisationsmodell är framtagen och kontakter med olika aktörer på lokal, delregional, regional och nationell nivå är etablerade. I september kom beskedet att den planerade etableringen av en batterifabrik i Lockryd inte blir av, men det arbete som gjorts och de modeller som byggts upp kommer att vara till stor hjälp vid nästa förfrågan om en större etablering. Målet är uppnått.
	Revidera den delregionala kulturplanen	Under året har Västra Götalandsregionens kulturstrategi reviderats och kommunalförbundet var remissinstans. Synpunkter samlades in genom workshops i samtliga kommuner. Parallellt pågick

		revidering av den delregionala kulturplanen för att gå i linje med den regionala kulturstrategin. Arbetet förankrades genom nämnda workshops samt arbete i kulturnätverken. Kulturschefs nätverket agerade styrgrupp för kulturplanen, vilket tydliggjorde prioriteringar och gav planen en övergripande kontext. Kulturplan Sjuhärad 2024-2027 har sex prioriterade områden; Barn och ungas rätt till kultur, Kulturskola, Bibliotek, demokrati och läsfrämjande, Kultur och samhällsbygge, Kultur och lokal utveckling samt Kultur och lokalt engagemang. Beslut togs av Direktionen i december. Målet är uppnått.
	Rikta insatser mot de prioriterade målbilderna Barnperspektivet, Hållbar platsutveckling samt Folkbildning och civilsamhälle	Utvecklingsmedel har beviljats till projektet Öppen vägg – barn och ungas delaktighet för att skapa öppna graffitiväggar för gatukonst i Ulricehamn, Svenljunga och Tranemo med och av ungdomar. Projektet har syftat till att hitta en metod för kommunikation med fastighetsägare och föreläsningar har anordnats där synen på graffiti som konstfrämjande respektive samhällsproblem har diskuterats. Projektet har förlängts och kommer att avslutas 2024. Kulturskolornas nätverk har ett nybildat regionalt elevforum från Mark, Tranemo och Borås som planerar och genomför en gemensam Demokratidag. Deltagande på konferens i Stockholm för chefer, samordnare och elever i elevråd har genomförts. Inom platsutveckling och gestaltad livsmiljö pågår ett samarbetsprojekt med Science Park Borås för New European Bauhaus (NEB) – Gestaltad livsmiljö genom att kartlägga behov och möjligheter med ett större utvecklingsprojekt i samverkan med medlemskommunerna och Science Park Borås. Kartläggning och förstudie är genomförd och slutrapport väntas i februari 2024. Därefter utvärderas och planläggs en eventuell fortsättning av arbete med New European Bauhaus och Gestaltad Livsmiljö. En kontakt har etablerats med Hallands bildningsförbund och studiebesök genomfördes i september för erfarenhetsutbyte kring deras folkbildningsplattform. En arbetsgrupp har bildats i Kulturschefs nätverket och kontakt är tagen med representanter från de lokala studieförbunden. Diskussioner och utforskande kring lokal samverkan pågår med fortsättning 2024. Målet är nått.
	Inrätta funktionen finansieringslots för kultur	Rekrytering av kulturutvecklare med inriktning projekt och finansiering genomfördes under våren och tjänsten tillsattes i augusti. Under hösten har kulturutvecklaren varit i kontakt med 53 unika aktörer i form av civilsamhälle, kulturella kreativa branscher (KKB) och kommun. Fokus 2023 har legat på kartläggning, nätverkande och omvärldsspaning. Arbetet har på grund av sina skilda målgrupper varit behovsstyrt och innehållit stöttning i ansökningar likväl som utveckling av projekt. Höstens kartläggning har lagt en stabil

		grund för fortsatt arbete. En respons har varit behov av ökad och tydligare information om tjänsten, vilket ska genomföras under våren 2024. Målet är nått.
	Främja uppväxlingen av delregionala utvecklingsmedel för att öka resurserna till det regionala utvecklingsarbetet	Enligt överenskommelsen mellan regionen och kommunalförbunden ska möjligheten till uppväxling av delregionala utvecklingsmedel via externa finansieringskällor alltid undersökas. Under året har flera regionutvecklare deltagit i en kurs i praktisk projektledning av EU-projekt för att höja den interna kompetensen. En workshop tillsammans med regionutvecklarna och ansvariga på Västra Götalandsregionen genomfördes i juni för att öka förståelsen för sammanhållningspolitiken och identifiera områden för möjlig extern finansiering. Inrättandet av kulturutvecklare med inriktning projekt och finansiering, se ovan, är ytterligare ett exempel på insats. Projektet Fossilfri Boråsregion har tillsammans med Fyrbodals kommunalförbund och danska samarbetspartners beviljats medel från EU-programmet Interreg Öresund-Kattegatt-Skagerack för ett projekt om fossilfria transporter. Inom kultursamverkan har medel sökts och beviljats från Statens kulturråd och Allmänna arvsfonden för ökad samverkan mellan kulturskolorna samt för att öka barn och ungas delaktighet i kulturutbudet. Kulturstrategen på förbundet deltog under 2022 och 2023 i utbildningen European Diploma in Cultural Project Management, vilket skapat kontakter inom kulturarvsfrågor i Europa. Temat på den uppsats som togs fram under utbildningen var kulturarv som resurs för mindre kommuner. Tillsammans med VGR och övriga kommunalförbund har medel sökts och beviljats från Europeiska regionala utvecklingsfonden för satsningen Västsvenska etableringar för grön omställning. Samarbetsprojektet Arena Circular Hub, som ska främja övergången till en cirkulär ekonomi inom textil-, mode- och möbelindustrierna, växlar upp bidraget från Boråsregionen med både nationella medel och EU-medel. Målet är uppnått.
Välfärdsutveckling	Genom Kunskapsnod Fullföljda studier Sjuhärad stödja kommunerna samt samverka med andra aktörer i genomförandet av kraftsamling Fullföljda studier	Projektet pågår enligt plan och Kunskapsnod Sjuhärad har under året gått från inriktningsfas till insatsfas. Tillsammans med styrgruppen har arbetet utvecklats mot en mer enhetlig målbild. Samverkan har skett med övriga delregioner genom gemensamma nätverksträffar, vilket breddat kommunernas kontaktnät samt gemensamma webinarier som bidragit till kunskapshöjning för medarbetare inom Västra Götalands kommuner. Utifrån tidigare genomförd behovsinventering har insatser påbörjats inom det utvalda området Skola -

		hem. Sex kommuner deltar i en tjänstedesignsprocess för att stärka samverkan mellan skolan och hemmet. Kommunerna arbetar utifrån sina egna förutsättningar och behov samtidigt som de samverkar kring metoder, data och insikter och på detta sätt uppnår större effekter gemensamt. Skolverket följer satsningen då informationen som framkommer och arbetssätten som används kan stötta deras fortsatta arbete med detta viktiga område. Målet är uppnått.
	Tillsammans med Närvårdskontoret hålla samman ett omställningsarbete för att stärka kommunerna och regionens verksamheter i arbetet med samsjuklighet med utgångspunkt i samsjuklighetsutredningen	En förstudie genomfördes under våren och rapporten behandlades i Närvårdssamverkans styrgrupp under tidig höst. Styrgruppen beslutade att underlaget skulle bearbetas ytterligare för att tydligare belysa glappen mellan nuläge och önskat läge. Detta har gjorts och den omarbetade versionen ska presenteras på för styrgruppen i januari 2024. Åtgärdsförslagen som presenteras i förstudierapporten utgår från att skapa sammanhängande vård och stöd till personer med samsjuklighet samt öka kompetensen inom området. Målet är delvis uppnått.
	Bistå i processen med revidering av befintligt avtal gällande Barnahus	Under våren gjordes en inventering av andra kommunalförbunds avtal och intervjuer med nyckelpersoner från ingående huvudmän genomfördes. Förslag till nytt avtal kommer att presenteras för styrgrupp Barnahus Södra Älvsborg under våren 2024. Målet är uppnått.
	Samordna delregionalt utvecklingsarbete utifrån genomförd kartläggning av kvinnojourerna i Sjuhärad	Arbetsgrupp Kvinnojourer i Sjuhärad har under året arbetat på uppdrag av Socialchefsnätverket. Arbetsgruppen har identifierat vad som ingår i kvinnojourernas lågtröskelverksamhet som kommunernas föreningsbidrag delfinansierar. I uppdraget ingick även att definiera alternativa ersättningsmodeller, se över rimlighet i eventuell höjd ersättningsnivå samt identifiera vad eventuell ny lagstiftning om skyddat boende kan få för konsekvenser för framförallt socialtjänsten, men även för kvinnojourer. Resultat utifrån definierat uppdrag finns sammanställt i en rapport. Inom ramen för utvecklingsarbetet anordnades i november en konferens kring samverkan om våld i nära relation där medaktörer i Sjuhärad bjöds in. Målet är uppnått.
	Omhändertat resultatet av förstudie Branschråd Valfärd och utveckla formerna för delregional samverkan inom området	Utifrån resultatet från förstudien branschråd välfärd har förslag på handlingsplan tagits fram och godkänts av berörda chefsnätverk inom välfärd. Beslut togs att anställa en projektledare för att hålla samman det fortsatta gemensamma arbetet med kompetensförsörjning inom välfärden. Rekrytering har genomförts och projektledaren påbörjar sitt uppdrag i februari 2024. Målet är uppnått.
Nätverken inom välfärdsområdet har i sina handlingsplaner lyft fram följande fokusområden för 2023 Välfärdsteknik och digitalisering Införandet av program Millennium, tidigare FVM, har påbörjats i Sjuhärad. Förbundet har fått i uppdrag av socialcheferna att samordna implementeringen av etapp 1 på delregional nivå och arbete pågår tillsammans med VästKom för att säkerställa kommunernas implementering under 2024. Arbetet har intensifierats under hösten och har till stor del fokuserat på att tillsätta resurser och tydliggöra projektstruktur. Förbundet		

arrangerade en heldags workshop mellan Projekt Millennium på VästKom och de lokala projektledarna, vilken utmynnade i en plan för aktiviteter för att möjliggöra implementering den 12 november 2024.

IFO/Socialpsykiatrinätverket har under året bjudit in gäster som pratat om digitalisering samt Chat GPT och AI-teknik.

Digitaliseringsnätverk välfärd har arbetat med resultatet från Socialstyrelsens enkät e-hälsa och välfärdsteknik i kommuner. En analys har genomförts av resultatet för Boråsregionens kommuner och styrkor samt utvecklingsområden har identifierats.

Personal- och kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning är en prioriterad fråga för samtliga nätverk då flera av kommunerna står inför ett svårt rekryteringsläge, både gällande baspersonal och socionomer/handläggare för myndighetsutövning. Utifrån resultatet från förstudien branschråd välfärd har förslag på handlingsplan tagits fram som godkänts av berörda chefsnätverk. Socialchefsnätverket ställde sig bakom att rekrytera en projektledare som får i uppdrag att hålla samman det delregionala arbetet med kompetensförsörjning inom välfärdsområdet. Samtliga nätverk har arbetat vidare med föreslagna områden. Under hösten har socialchefsnätverket genomfört en workshop som hölls av Governo. Socialchefsnätverket inspirerades av det strategiska arbete som nationella socialchefsnätverket genomfört gällande kompetensförsörjningskrisen. Workshopens syfte var att skapa ett gemensamt budskap om den välfärdskris som blir konsekvensen av kompetensbristen inom socialtjänsten. Budskapet riktas till politik och kommunchefsnätverk. På workshopen bjöds även HR in att medverka. Ett gediget förberedelsearbete gjordes i varje kommun mellan HR och socialchef. Arbetet fortsätter under 2024.

MiniFokus Välfärd har haft en digital träff där Fyrbodals kommunalförbund presenterade sin modell för kunskap, kompetens och kvalitet för baspersonal.

Det nationella arbetet med framtagande av yrkesresor kring barn- och unga, funktionshinder och äldreomsorg har bevakats och det planeras för en implementering med start 2024.

Ett arbete är påbörjats för att starta ett socionomprogram på Högskolan i Borås inom tre år. I samarbetet ingår Högskolan i Borås, kommunerna och förbundet. Förbundet delfinansierar projektet.

Ledarskap

En heldagsföreläsning med temat Att hålla som ledare har genomförts för samtliga chefsnätverk inom välfärd.

Samverkan i vårdfrågor

Äldreomsorgschefsnätverket har gemensamt arbetat med ny delregional tillämpning vid in- och utskrivning från slutna hälso- och sjukvård. Ett arbete med att titta på respektive kommuns resursfördelningsmodell samt vad kommunerna bedömer som skälig levnadsnivå har påbörjats.

Placeringar barn och unga

Arbetsgrupp placerade barn och unga har haft återkommande träffar under året. En forskare från FoUS har varit kopplad till arbetet, vars empiri besvarat flera av arbetsgruppens ursprungliga frågeställningar. Forskaren har löpande under året muntligt återkopplat resultat både till arbetsgruppen och till verksamheter i kommunerna samt sammanställt resultatet i en rapport. I december hölls en slutrapportering till arbetsgruppen där områden, möjliga att arbeta vidare med över kommungränserna, presenterades. Arbetsgruppen, som skapades av IFO/Socialpsykiatrichefsnätverket, hade då varit igång lite drygt två år.

Funktionshinderpolitik

I januari bjöd verksamhetschefsnätverket för funktionshinder in Länsstyrelsen att hålla ett informationstillfälle om aktuellt läge inom funktionshinderpolitiken. Till tillfället bjöds även berörda i kommunerna in för att ta del av informationen och föra dialog kring hur processer kan upprättas i arbetet med implementering av funktionshinderpolitiken.

Social hållbarhet

Under hösten har socialchefsnätverket beslutat om ett nytt fokusområde; social hållbarhet. Inom detta område

ingår omställning till en ny socialtjänstlag; ett viktigt område att samverka och hålla samman. Länsstyrelsen har varit inbjuden till socialchefs nätverket för att berätta om sitt uppdrag att stödja kommunerna i arbetet med den kommunala hälso- och sjukvården och socialtjänstens civila beredskap.

Sammanfattande bedömning

Utifrån den nulägesanalys som gjordes under hösten 2022 formulerades 17 specifika mål och uppdrag för 2023; områden och frågor där förbundet såg behov av extra fokus och utveckling. Bedömningen är att 15 av dessa nåtts under året och att två är delvis uppnådda. Inom enheten för välfärdsutveckling är arbetet även starkt knutet till de olika chefsnätverken inom välfärdens område och de handlingsplaner nätverken tagit fram.

Samtliga mål och uppdrag har lett till både utvecklat arbetssätt och förflyttning framåt. Nya behov och utmaningar har synliggjorts och arbetet fortsätter under kommande år, i vissa fall med justerad inriktning. Bedömningen är att måluppfyllelsen under året är mycket god.

4.4 Intressebolag

Förbundet är delägare i Gryning Vård AB samt Mediapoolen AB. Förbundet har under året hållit sig informerad om verksamheten i de båda bolagen genom löpande skriftlig och muntlig information samt deltagande vid ägarsamråd.

Revisorerna i Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Till samtliga medlemskommuner i Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Revisionsberättelse för Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund år 2023

Vi, av respektive fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund (organisationsnummer 222000-1008) av dess Direktion. Direktionen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll. Vårt ansvar är att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs är tillräcklig.

Vi har granskat årsredovisningen för januari – december 2023. Kommunallagen ställer krav på att det både för ekonomin och verksamheten skall anges mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. För att kunna uttala oss om huruvida Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund har en god ekonomisk hushållning har vi granskat resultat- och balansräkning per den 31 december 2023. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, lagen om kommunal bokföring och redovisning, Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer och God revisionssed i kommunal verksamhet. Granskning har utförts i enlighet med Standard för kommunal räkenskapsrevision. Granskningen har genomförts med biträde av sakkunniga och med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning. Till revisionsberättelsen bifogas de sakkunnigas granskningsrapport som utgör en sammanfattning av granskningen.

Avseende verksamheten konstaterar vi att förbundet inte uppnått två av 17 beslutade enhetsmål för 2023. Vi bedömer att förbundet i sin uppföljning av enhetsmål för 2023 anger rimliga förklaringar till varför målen inte uppnåtts.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Vi bedömer att förbundets årsredovisning i huvudsak är upprättad enligt kommunallagen, lagen om kommunal bokföring och redovisning, god redovisningssed och rådet för kommunal redovisnings rekommendationer. Resultat, ekonomisk ställning och räkenskaper redovisas på ett i huvudsak rättvisande sätt. Balanskravet bedöms som uppfyllt. Förbundet uppnår båda de finansiella målen under 2023.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som Direktionen uppställt. Förbundet bedömer i sin årsredovisning att målen för god ekonomisk hushållning har uppnåtts avseende 2023. Vi ser ingen anledning att göra en annan bedömning.

Vi bedömer att verksamheten i förbundet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig med ett utvecklingsområde. Förbundet bör ange storlek på de stickprov som görs inom ramen för kontrollmomenten i den interna kontrollplanen.

Vi tillstyrker att respektive fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för år 2023 för Direktionen samt enskilda ledamöter i densamma.

Vi återopar bifogade bilagor.

Borås den 26 mars 2024

Boris Preijde

Marijke Hallencreutz

Olof Qvist

Weine Eriksson

Göran Nordh

Jonny Gustafsson

Bengt Melkersson

Bilagor:

*Rapport - Granskning av Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund årsbokslut 2023
Sakkunniga biträdets yttrande om årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys,
driftredovisning samt noter*

Internkontrollplan 2023

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Färgerna hänvisar till resultatet av risk- och väsentlighetsanalysen. Avvikelser följs upp inom en 6-månadersperiod efter att internkontrollen genomförts. Avrapportering görs till Direktionen i samband med årsbokslut.

Granskningsområde	Kontrollmoment	Kontrollmetod	Frekvens	Kontrollansvarig	Resultat av granskning
<i>Ekonomi och administration</i>					
1. Räkningsinformation	Kontroll av att räkenskapsinformation förvaras på rätt sätt	Stickprov	1 gång/år	Administrativ chef	Utan anmärkning
2. Redovisning	Kontroll av bokförda poster	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	Samtliga punkter kontrollerade enligt plan utan anmärkning
	Kontroll av leverantörsfakturor och kontering	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	
	Utbetalning ska ske med korrekta uppgifter och underlag	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	
3. Fakturering	Fakturering ska ske med korrekta uppgifter och underlag	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	Utan anmärkning
4. Moms och skatter	Att rapportering sker på rätt sätt och att avstämning finns upprättad. Att inbetalning har skett.	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	Utan anmärkning
5. Drift eller investerings-redovisning	Kontroll av att inventarieköp bokas på inventariekonto och uppfyller kraven på inventarie	Kontroll av bokförda inventarietkostnader	2 ggr/år	Administrativ chef	Utan anmärkning
6. Attesträtt	Namnprover över attestanter ska upprättas inför varje räkenskapsår	Är den upprättad?	1 gång/år samt löpande	Administrativ chef	Attestlista med namnprover upprättad, stickprov utan anmärkning
	Beslutsattest ska ske av rätt person	Stickprov			
	Besluts- och mottagningsattest ska ske av två olika personer	Stickprov			
7. Löner	Kontroll att rätt utbetalning sker till rätt person	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	Kontrollerats månadsvis, utan anmärkning
	Kontroll mot avtalad lön	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	

8. Arvoden och reseräkningar	Kontroll att rätt utbetalning sker till rätt person	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	Samtliga punkter kontrollerade enligt plan utan anmärkning
	Kontroll mot avtalade ersättnings-belopp	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	
	Arvoden/reseräkning ska attesteras	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	
9. Företagskort	Att utställda kontokort är aktuella och används på rätt sätt	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	Kontrollerats månadsvis, utan anmärkning
10. Representation	Kontroll av kontering, syfte och deltagare	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	Utan anmärkning
11. Handkassa	Handkassan ska vara korrekt	Kontroll att kvitto och kontanter stämmer med bokfört belopp	2 ggr/år	Ekonom Navet	Utan anmärkning
12. Behörighetsrutiner IT	Att behörigheter är korrekta och aktuella för person/period	Kontroll av aktuellt register över användar-licenser	2 ggr/år	Administrativ chef, Bitr verksamhetschef Navet	Utan anmärkning
13. Mobiltelefoner	Kontroll av att aktuell förteckning av mobiltelefoner finns samt att telefonavgifter är rimliga i förhållande till tänkt användning	Genomgång av fakturor	Månadsvis	Administrativ chef	Telefonkostnader kontrollerats månadsvis, utan anmärkning
14. Tillträdeskontroll till lokaler	Kontroll att rätt personer har tillgång till lokalerna	Kontroll och genomgång av nycklar och larmkoder	1 gång/år	Administrativ chef, Bitr verksamhetschef Navet	Utan anmärkning
15. Diarie/posthantering	Handläggningsrutiner ska vara aktuella och tillämpas	Genomgång av rutiner	1 gång/år	Administrativ chef	Utan anmärkning

Styrdokument					
16. Delegationsordning	Delegationsordningen ska vara aktuell	Kontroll av aktualitet	1 gång/år	Administrativ chef	Utan anmärkning
17. Avtalshantering	Undertecknande av avtal sker i enlighet med gällande delegation	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	Utan anmärkning
18. Dokumenthantering	Alla ärende- och handlingstyper hanteras i enlighet med dokumenthanteringsplanen	Stickprov	2 ggr/år	Administrativ chef	Utan anmärkning
19. Inköp och upphandling	Att gällande rutiner för inköp och upphandling är kända och efterlevs	Stickprovsgranskning av dokumentation, kontroll och attest	2 ggr/år	Administrativ chef	Utan anmärkning
20. Kris och säkerhet	Att planer för kris och säkerhetsarbete finns, är kända och efterlevs Att telefonlista till anhöriga finns och är aktuell	Uppföljning av introduktion och genomgång på APT. Kontroll och revidering av telefonlista	2 ggr/år	Administrativ chef	Planer under kontinuerlig revidering, telefonlista aktuell
21. Personal	Rutinerna i personalhandboken ska vara aktuella, kända och efterlevs Kontroll av organisationen ur ett kompetensförsörjningsperspektiv	Uppföljning av introduktion och genomgång på APT Riskanalys	1 gång/år 1 gång/år	Administrativ chef Förbundsdirektör	Revidering av personalhandboken påbörjad i samband med införande av nytt intranät.
22. Systematiskt arbetsmiljöarbete	Att arbetsmiljöalmanackan följs	Granskning av rutiner och genomförande	2 ggr/år	Skyddskommittén	Utan anmärkning
23. Slutredovisning av projekt - interna och tillväxtmedel	Kontroll av avslutade projekts slutresultat	Granskning av projektets kostnader och finansiering	2 ggr/år	Förbundsdirektör	Utan anmärkning
24. Dataskyddsförordningen	Kontroll av att åtgärdsplanen följs	Aktiviteterna i åtgärdsplanen granskas	Kvartalsvis	Administrativ chef	Arbete pågår enligt plan

Handlingsplan för Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2023

Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2021–2030 är styrdokument för det regionala utvecklingsarbetet i Sjuhärad. Strategin pekar ut riktningen och beskriver fokusområden, viktiga inriktningar och önskvärda effekter där takten i omställningen behöver öka fram till 2030. Utvecklingsstrategi för Sjuhärad samspelar med Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030.

Detta dokument är en plan för att dokumentera och följa upp genomförandet av Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2023. Planen tydliggör vad kommunalförbundet gör för att uppnå mål och inriktningar i Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2021–2030 i form av processledning på kommunalförbundet och aktiviteter som genomförs av externa utvecklingsprojekt och finansieras av delregionala utvecklingsmedel – DRUM-medel.

Handlingsplanen är ett verktyg för att redovisa hur mål och inriktningar i fokusområdena har uppfyllts. Insatserna som bidrar till att uppfylla målen ska årligen presenteras för Boråsregionens Direktion och Västra Götalandsregionen enligt Överenskommelse 2021–2024 - Boråsregionen/Sjuhärads kommunalförbund (KF) och Västra Götalandsregionen (VGR).

Internt: Planen skapar en helhetssyn och överblick, förtydligar ansvar och roller och fungerar som underlag vid uppföljning av styrdokumentet. Handlingsplanen är ett komplement till Boråsregionens Budget- och verksamhetsplan 2023 och tydliggör det löpande arbete som pågår. Den är ett stöd för enhet Regional utvecklings interna arbete och interna kontrollen av genomförandet av utvecklingsstrategin. Handlingsplanen biläggs boksluten.

Externt: Planen utgör underlag för dialog och samtal mellan politik- och tjänstenivå på regional och delregional nivå. Handlingsplanen fungerar också som stöd vid rapporteringen till Västra Götalandsregionen om hur Boråsregionen arbetar med att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin, den regionala kulturstrategin, Klimat 2030 och hur de delregionala utvecklingsmedlen bidrar till att nå målen enligt överenskommelsen mellan förbundet och regionen.

Handlingsplanen har tagits fram av berörda medarbetare på enheten för regional utveckling och välfärdsutveckling på Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund.

Rapportering: Uppföljning och rapportering sker vid enhetsmötena i april, augusti och december inför delårsbokslut och årsbokslut.

Utvecklingsstrategins fem fokusområden

1. En innovativ och konkurrenskraftig delregion

Aktiviteter	Samverkanspartner	När	Uppföljning 31 december	Vem
Deltar i Cirkulära kommun	VGR, Science Park Borås	Löpande	Dialog med projektledare och VGR för att titta på en fortsättning inför 2024 har skett.	Regionutvecklare miljö
Styrgrupp och internt erfarenhetsutbyte Business Region Borås		Löpande	11 nätverksmöten genomförda, varav en heldag med studiebesök samt strategidagar med studiebesök.	Business Region Borås
Nätverksträffar mellan BRB och samhällbyggnadsnätverket kring förbättrat företagsklimat, planering av verksamhetsmark samt etableringsärenden		Löpande	WS genomförda inom projektet Strategisk markanvändning. Gemensam nätverksträff i november 2023 med fokus på hur vi kan samverka mer kring verksamhetsmark, energiförsörjning och transportinfrastrukturplanerna.	Business Region Borås Regionutvecklare samhällsplanering
Samverkan med Business Swedens ekosystem		Löpande	Samverkan genom kvartalsvisa möten och erfarenhetsutbyte med BuS och andra regioner.	Business Region Borås
Samverka med etableringsnätverket i Västra Götaland		Löpande	Samverkan sker både strategiskt och operativt. Driver ett gemensamt treårigt projekt, VEGO, Västsvenska etableringar för grön omställning.	Business Region Borås
Externt erfarenhetsutbyte för BRB samt omvärldsbevakning	Näringslivsansvariga i kommunerna (BRB), innovationssystemet såsom t.ex. IUC, Exportcenter Väst och kluster såsom E-handelsstaden m.fl.	Löpande	Heldag med studiebesök på Asta Zero och Business Sweden. Två digitala möten med aktörer i innovationssystemet. Erfarenhetsutbyte med Business Region Skaraborg samt studiebesök på ASSAR i Skövde.	Business Region Borås
Arbeta med Business Swedens program Expand & Retain	Stora företag i Boråsregionen som ingår i internationella koncerner.	Löpande	Urval har gjorts av 10 målbolag i regionen. Vi har genomfört besök hos två företag varav ett resulterade i fortsatt samarbete med Business Sweden. Projektet löper även under 2024 och fler besök planeras in.	Business Region Borås
Samverka med VGR i fråga om kompetensförsörjning vid etableringar och expansionsinvesteringar	VGR, övriga delregioner	Löpande	Frågan diskuteras i Strategiska samordningsgruppen för kompetensförsörjning	Business Region Borås Regionutvecklare kompetens

Arena Circular Hub Externt projekt	Science Park Borås, VGR	Projektperiod 2023-01-01- 2023-12-31	Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen. Flertalet samverkansmöten har genomförts med projektledning för att diskutera samverkan.	Ansvarig handläggare
Techarena Borås Externt projekt	E-handelsstaden Borås, Högskolan i Borås	Projektperiod 2023-01-01- 2023-12-31	Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen. Flertalet möten med projektet har genomförts. Projektet var med och samarrangerade FOKUS-dag 2023 med tema Tech/AI.	Ansvarig handläggare
Creative Cluster CO-working Externt projekt	Creative Cluster	Projektperiod 2023-01-01- 2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
Företagsrevitalisering 3.0 Externt projekt	Högskolan i Skövde, BRB	Projektperiod 2023-01-01- 2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
Företagsstart Sjuhärad Externt projekt	Företagsstart Sjuhärad	Projektperiod 2023-01-01- 2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
STINA – Strategiska insikter och aktiviteter Externt projekt	IUC Sjuhärad	Projektperiod 2023-01-01- 2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
Starkare företag – bättre samhälle Externt projekt	Connect Väst	Projektperiod 2023-01-01- 2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
INKW för Innovation (Inspiration, Nätverkande, Kunskap och Workshops) Externt projekt	Borås INK	Projektperiod 2023-01-01- 2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
7H Kompetens 2.0 Externt projekt	HoloHouse	Projektperiod 2023-01-01- 2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare

Analys

De senaste åren har frågor som elförsörjning, markanvändning och kompetensförsörjning fått ökad betydelse i kommunernas arbete med näringslivsfrågor. Företagen står inför nya utmaningar som kräver samverkan; internt inom kommunerna och externt med andra kommuner och aktörer. Arbetet med den stora siten i Lockryd har tydligt visat behovet av samverkan över kommungränserna samt behovet av marknadsföring. Tillsammans med övriga delregioner och Västra Götalandsregionen har Business Region Borås under året beviljats medel för en treårig satsning med titeln Västsvenska etableringar för grön omställning, VEGO. Syftet med satsningen är att stärka samarbetet inom Västra Götaland och marknadsföra Västra Götalands framdrift inom grön omställning för att på så sätt locka nya investeringar samt stödja det befintliga näringslivet i omställningen.

2. Strategisk kompetensförsörjning

Aktiviteter	Samverkanspartner	När	Uppföljning 31 december	Vem
Delregionala träffar	Skaraborg och Fyrbodal	Löpande	Fyra delregionala träffar har genomförts, vilket bidragit till erfarenhetsutbyte som ger samsyn och lärande.	Regionutvecklare kompetens
Samordna Kompetensrådet	Kompetensrådets deltagare	Sex ggr/år	Sex möten genomförda. Ett omtag har skett under året, vilket lett till tydligare arbetsordning, sammansättning och struktur för rådet. Prioriterade områden för de kommande åren har pekats ut.	Regionutvecklare kompetens
Regional samordningsgrupp för strategisk kompetensförsörjning	VGR, Övriga delregioner	Löpande	Fyra möten genomförda. Arbetet mellan VGR och delregionerna synkroniseras allt mer. Mycket fokus på underlag från branscherna avseende utbildningar samt gemensamt analysmaterial.	Regionutvecklare kompetens
VO-College	Åtta medlemskommuner	Löpande	Se separat redovisning inom ramen för VO-Colleges verksamhet.	Regional processledare Vård- och omsorgscollege Sjuhärad
Delregional samordning VFU	Nytt VFU-avtal tillsammans med VGR, alla lärosäten och kommunerna	Löpande	Regelbundna träffar har genomförts med VFU-representanter från kommunerna i Sjuhärad samt Alingsås. Det har även varit regelbundna träffar mellan kommun, region och lärosätet inom delregionen för att diskutera frågor kopplade till VFU.	Regionutvecklare välfärd
Framstegsfokus Externt projekt	Stiftelsen Drivhuset	Projektperiod 2023-01-01-2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
Kompetensakademin Externt projekt	Stiftelsen Proteko/ Nordiska textilakademin	Projektperiod 2023-01-01-2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare

Kunskapsnod Fullföljda studier Sjuhärad	VGR, KF, alla medlemskommuner	Projektperiod 2022-01-01–2024-12-31	Enligt plan.	Projektledare Kunskapsnod Fullföljda studie Sjuhärad
Ung Företagsamhet Externt projekt	Ung Företagsamhet Älvsborg	Projektperiod 2023-01-01-2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
7H Komp 2.0 Externt projekt	Miljöbron	Projektperiod 2023-01-01-2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
Förstudie Sjuhäradsbild Kompetens 2030 Internt projekt	Kompetensrådet	Vår 2022 – vår 2023	Konsultrapport för del av uppdraget är inlämnad och har delvis legat till grund för omstrukturering av Kompetensrådet.	Regionutvecklare kompetens

Analys

Kompetensförsörjning är en stor utmaning både för privata och offentliga arbetsgivare. Arbetet går för långsamt, men under 2023 har uppdraget klarnat för delregionernas del och arbetet i hela VGR knyts samman. En avsiktsförklaring är framtagen mellan VGR och kommunalförbunden, av vilken de olika rollerna och uppdragen framgår; exempelvis har det fastställts att det ska finnas ett kompetensråd som processleds av kommunalförbundet. Vidare ska VGR och delregionerna ta fram relevanta underlag för analyser och prognoser. Under 2023 har ett gemensamt arbete påbörjats med att inventera branschernas behov av utbildningar på gymnasial- och YH-nivå, arbetet fortsätter och kommer att finna sina former under 2024. Vikten av ett tätare samarbete inom Västra Götaland blir också tydligt i det investeringsfrämjande arbetet, där kompetensförsörjning och attraktionskraft är viktiga områden.

3. En socialt hållbar delregion

Aktiviteter	Samverkanspartner	När	Uppföljning 31 december	Vem
Kunskapsnod Fullföljda studier Sjuhärad	VGR, KF, alla medlemskommuner	2022-01-01 – 2024-12-31	Se separat redovisning inom ramen för enhet välfärdsutveckling.	Projektledare Kunskapsnod Fullföljda studier Sjuhärad
Närvårdssamverkan	Närvårdssamverkan	Löpande	Se separat redovisning inom ramen för Närvårdskontoret	Koordinator Närvårdssamverkan
Digitaliseringsnätverket		Löpande	Se separat redovisning inom ramen för enhet välfärdsutveckling.	Regionutvecklare Valfärdsutveckling

Övergripande digitaliseringsarbete på kommunalförbundet	VGR & Boråsregionen	Löpande	Arbetet fortsätter för att skapa en hållbar struktur för det delregionala digitaliseringsarbetet som ger ett mervärde till kommunernas digitaliseringsarbete i linje med kraftsamling Digitalisering.	Regionutvecklare Regional utveckling
Ung delaktighet Externt projekt	Navet, Marks kommun, Tranemo kommun	2023-01-01 – 2023-12-31	Enligt plan. Projekten jobbar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	Ansvarig handläggare
Barnrätt inom kultur	VGR, medlemskommunerna	2020 - 2023	Workshops genomförd i alla kommunerna och för utbildningsdag 6 september, Delningskonferens 23 november 2023.	Kulturutvecklare
Förstudie Bokstart – alla barns rätt till språket Externt projekt	Svenljunga och Tranemo, BVC och biblioteken	2022-09-01 – 2023-09-01	Förstudien har avslutats. Syftet var att utveckla ett arbetssätt för att stimulera språkutveckling för barn 0–3 år. En förstudierapport har skickats in.	Ansvarig handläggare

Analys

Att bli behörig till gymnasiet och gå klart sin utbildning är viktigare än någonsin, då en gymnasieutbildning ger bättre förutsättningar att få ett arbete och att klara sig i samhället. Nationellt ses en negativ trend där fler elever lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet eller avbryter sina gymnasiestudier. I Sjuhärad är andelen elever som inte fullföljer sina studier högre än i riket. Kunskapsnod Fullföljda studier kommer under 2024 att fortsätta arbeta utifrån lokala behov och förutsättningar för att stödja kommunerna i arbetet. Under 2023 har stort fokus inom ramen för Närvårdssamverkan och enhet välfärdsutveckling varit på omställningen till Nära vård som kommer att innebära ett mer personcentrerat förhållningssätt. Målet är att vården ska finnas nära och ges jämlikt med tydligt fokus på hälsofrämjande och förebyggande. I Boråsregionen ska barnperspektivet genomsyra regionens kulturutveckling. Utgångspunkten är FN:s barnkonvention som blev lag 2020. Barnen ska mötas och komma till tals genom de kanaler som regionens kulturverksamheter erbjuder.

4. En cirkulär och hållbar framtid

Aktiviteter	Samverkanspartner	När	Uppföljning 31 december	Vem
Styrgrupp i område 3 Klimat 2030	VGR, Länsstyrelsen, Science park Borås Johanneberg Science park	Löpande	Styrgruppsmöten har genomförts under perioden. Verksamhetsplan har godkänts inför 2024.	Regionutvecklare
DOREMI	VGR, Länsstyrelsen, Kommunalförbunden	Löpande	Deltagit i mötena	Regionutvecklare
Deltar i strategigrupp för Textile movement	Science Park Borås, VGR, TEKNO, m fl	Löpande	Har deltagit på strategimöte och event som Textile movement har genomfört.	Regionutvecklare kompetens och miljö
Förstudie Återvunnen betong som bädd för elledning	Högskolan i Borås, företagskluster inom industriellt symbios	2022-05-01 – 2023-03-31	Förstudien har skickat in slutrapport som godkänts.	Ansvarig handläggare
Förstudie Symbios som ett strategiskt arbetssätt vid etableringar i Sjuhärad	RISE, kommunerna i Sjuhärad	2023-08-01 – 2024-04-30	Uppstartsmöte har genomförts tillsammans med RISE. En intern workshop har anordnats för att sätta en gemensam kunskapsbas och diskutera mål och syfte med förstudien. Tre externa workshoppar har planerats och kommer genomföras under Q1 2024.	Regionutvecklare/ Processledare avfallsplan/ Business Region Borås
Förstudie Upphandling Väst	IVL, Ecoplan, GR, Fyrbodalskommunalförbund, Skaraborgs kommunalförbund	2023-09-10- 2023-12-31	1 digital utbildning har genomförts under hösten 2023 med fokus på livslängden på elektronik och avfallsförebyggande upphandling. Ytterligare en utbildning ska genomföras Q1 2024.	Regionutvecklare/Proc essledare avfallsplan
Fossilfri Boråsregion 2.0 <i>Internt projekt</i>	Medlemskommunerna	Löpande	Samverkansarena trygg energiförsörjning har träffats en gång med fokus på kombinationsenergiparker. Dialog med VGR kring elektrifieringsresan har skett och ett avtal har signerats. Workshops, dialogmöten har hållits med kommunerna avseende laddinfrastruktur, upphandlingsfrågor samt effektiva transporter.	Regionutvecklare/ Projektledare
Klimat 2030 – Kommunernas klimatlöften	VGR, Länsstyrelsen, Science parks, kommunalförbunden och medlemskommunerna	Löpande	Kommunernas klimatlöften är en punkt på varje nätverksmöte för miljöstrategerna. Det har även skett möte med de andra kommunalförbunden och samordnarna för att se på hur kommunerna kan få det bästa stödet.	Regionutvecklare miljö
Förnybart i Väst	Innovatum, Kommunalförbunden, Region Halland	2023-09-01- 2026-06-31	Under hösten har inga aktiviteter skett utan dialog med projektet har skett för att planera framtida aktiviteter.	Regionutvecklare

Analys

Under 2023 har arbetet inom området utvecklats och stärkts. Samverkan med aktörer inom Sjuhärads kommuner och utanför Sjuhärad har lett till nya samarbeten. Fossilfri Boråsregion har genom transportdelen växlat upp pengar inom Interreg ÖKS tillsammans med danska och svenska partners under namnet GreenFleets. LUMP är en förstudie kring det kommunala insamlingsansvaret av textil som kommunalförbundet driver med fokus på alla 49 kommuner i Västra Götaland. Andra samverkansformer såsom att vara delaktiga i projekt har lett till kunskapshöjande insatser och projektansökningar. Många av aktiviteterna i området går in i varandra och synergierna bidrar till att målen att uppnås. Många av de aktiviteter som genomförts har varit dialogmöten, nätverksmöten och workshop med fokus på kunskapshöjning. Underlag har även skapats för att bidra till uppfyllnad av målen.

5. Hållbar samhällsplanering

Aktiviteter	Samverkanspartner	När	Uppföljning 31 december	Vem
Samarbete inom samhällsplanering i stråket Gbg-Borås (för tjänstepersoner)	Göteborg, Borås, Bollebygd, Mölndal, Härryda, GR, Mark samt VGR och Swedavia	Löpande	Arbetet med caset "Potential för kollektivtrafikresande och bebyggelseutveckling i stråket Göteborg-Borås" har avslutats och ett utkast på rapport har tagits fram. I övrigt inväntas diskussioner med ledningsgruppen för stråket i vilken form stråksamverkan ska fortsätta.	Regionutvecklare hållbar samhällsutveckling
Arbetsgrupp detaljplan projekt Lockryd	Svenljunga	Möten var 14onde dag.	Boråsregionens deltagande i trafikutredningen är klar. Detaljplanen är nu i ett nytt skede, där kommunen är ansvarig.	Regionutvecklare infrastruktur
Styrgrupp RoRiLand	Fyrbodal och Skaraborgs kommunalförbund, VGR och kommuner	Löpande	Styrgruppsmöten har hållits under året för att följa upp framdrift och ekonomi. En stor fråga har varit deltagande parter medfinansiering, vilket nu ser positivt ut.	Regionutvecklare hållbar samhällsutveckling
Framtagandet nya regionala serviceprogrammet	KF + VGR	Löpande	Regionalt uppföljningsmöte av programmet ägde rum i december tillsammans med samarbetspartner. Enhetschef regional utveckling deltar i planering och program	Enhetschef Regional utveckling

Analys

Under 2023 har arbetet inom hållbar samhällsplanering utvecklats. Projektet strategisk markanvändning utgör en bra grund för Sjuhäradskommunerna att tillsammans utvärdera vilka kommunöverskridande frågor som är viktiga att arbeta tillsammans med. Under 2023 togs ett utkast fram av en definition av Sjuhärads väsentliga samhällsintressen. Under 2024 arbetar vi vidare med den parallellt med en fördjupning inom gröna och blåa strukturer i Sjuhärad. Detta kommer tillsammans med annat arbete som pågår, bl.a. energiförsörjningsanalyser och arbetet med verksamhetsmark, utgöra viktiga kunskapsunderlag när kommunerna och Sjuhärad utvärderar markanvändning. Under 2023 har även stråksamverkan i västlig och östlig riktning fortskridit och initierats. I stråket Göteborg-Borås är mycket avhängt av huruvida en järnvägssatsning kommer beslutas. I stråket Borås-Värnamo har en tjänstepersonsgrupp arbetat fram formerna för hur stråksamverkan kan vara uppbyggd. Arbetet i båda stråken fortsätter under 2024 i olika form.

Handlingsplan för Boråsregionens kulturplan

Utifrån Kulturstrategi Västra Götaland – en regional kulturplan, har en delregional kulturplan tagits fram som anger riktning och prioriteringar för satsningar under perioden 2020–2023. Kultursamverkan i Boråsregionen ska bidra till att uppfylla målen i regionens kulturstrategi. Kulturplanen består av fem målbilder för samverkan: Bibliotek och läsfrämjande, Kulturskolan – barn och ungas eget skapande, Offentlig konst och gestaltad livsmiljö, Hållbar platsutveckling samt Folkbildning och civilsamhälle. I Boråsregionen ska barnperspektivet genomsyra kulturutvecklingen.

Detta dokument är en plan för att dokumentera och följa upp genomförandet av Kulturplan för Boråsregionen 2020–2023. Planen tydliggör vad kommunalförbundet gör för att uppnå mål och inriktningar i form av processledning på kommunalförbundet och aktiviteter som genomförs av externa utvecklingsprojekt och finansieras med delregionala utvecklingsmedel – DRUM-medel.

Handlingsplanen är ett verktyg för att redovisa hur mål och inriktningar i målområdena har uppfyllts. Insatserna som bidrar till att uppfylla målen ska årligen presenteras för Boråsregionens Direktion och Västra Götalandsregionen enligt Överenskommelse 2021–2024 - Boråsregionen/Sjuhärads kommunalförbund (KF) och Västra Götalandsregionen (VGR).

Internt: Planen skapar en helhetssyn och överblick, förtydligar ansvar och roller och fungerar som underlag vid uppföljning av styrdokumentet. Handlingsplanen är ett komplement till Boråsregionens Budget- och verksamhetsplan 2023 och tydliggör det löpande arbete som pågår. Den är ett stöd för enhet Regional utvecklings interna arbete och interna kontrollen av genomförandet av Kulturstrategin. Handlingsplanen biläggs boksluten

Externt: Planen utgör underlag för dialog och samtal mellan politik- och tjänstenivå på regional och delregional nivå. Handlingsplanen fungerar också som stöd vid rapporteringen till Västra Götalandsregionen om hur Boråsregionen arbetar med att uppfylla målen i den regionala kulturstrategin och hur de delregionala utvecklingsmedlen bidrar till att nå målen enligt överenskommelsen mellan förbundet och regionen.

Rapportering: Uppföljning och rapportering sker vid enhetsmötena i april, augusti och december inför delårsbokslut och årsbokslut.

- Bibliotek och läsfrämjande
- Kulturskolan – barn och ungas eget skapande
- Offentlig konst och gestaltad livsmiljö
- Hållbar platsutveckling – natur- och kulturarv, besöksnäring
- Barnperspektivet

1. Bibliotek och läsfrämjande

Boråsregionen vill; Skapa ett regionalt bibliotekskluster med ett gemensamt medieutbud, Främja bibliotekens roll i samhällsutvecklingen samt i linje med barnkonventionen arbeta för att vidga deltagandet och medskapandet.

Aktiviteter	Samverkanspartner	Uppföljning 31 december	Vem
Genom samverkan ska biblioteksnätverket arbeta mot ett gemensamt Knallebibliotek	Samtliga kommuner i Sjuhärad	Lansering av Knallebiblioteken pågår vilket innebär ett gemensamt lånekort för alla åtta kommuner i Sjuhärad. Biblioteken delar datasystem och böcker med varandra. Borås var först ut i implementering av Knallebibliotekens gemensamma system följt av Ulricehamn, Svenljunga och Tranemo. 2024 ansluter Bollebygd, Mark, Herrljunga och Vårgårda.	Kulturcheferna, Bibliotekscheferna
Gemensam utbildning med kultursamordnarnätverk om barnrätt inom kultur		Utbildning genomförd, kunskaperna som följde med det systematiska arbetet har använts i skapandet av den nya kulturplanen och ska implementeras inom ramen för kommande arbete.	Samverkan med kultursamordnarna och Förvaltningen för kulturutveckling VGR

Analys

I slutet av mars 2024 har alla kommuner gått över till det nya systemet och effektutvärdering planeras efter att implementeringen är slutförd. Arbetet har tydliggjort både möjligheter och svårigheter i samverkan, bland annat i vilka resurser respektive kommun har tillgång till. Knallebiblioteket har med stöttning av Boråsregionen delregionala utvecklingsmedel utformat en gemensam logga och grafisk profil.

2. Kulturskolan – barn och ungas eget skapande

Boråsregionen vill; Utveckla kompetenser. Vi organiserar oss och lär av varandra, kreativitet och goda idéer uppmuntras och tas tillvara. Vi är i framkant och använder ny teknik och media, Samverka med kulturförvaltningar, föreningsliv, skolor och högskolor, det fria kulturlivet och kulturinstitutioner, regionalt och internationellt. Regional samverkan leder till ett bredare utbud av estetiska uttrycksformer för våra ungdomar; vi utvecklar kapaciteter. Möjliggöra att alla barn får möta kulturskolan. Som kreativ motor i regionen synliggör kulturskolan de ungas kultur. Vi vidgar deltagandet. Vara en kulturskola med tydlig röst för alla barn och ungdomar. Vara attraktiva och kreativa mötesplatser. Vara med och leda och påverka utvecklingen.

Aktiviteter	Samverkanspartner	Uppföljning 31 december	Vem
Samverka i plattformen kulturskolechefsnätverk	Samtliga kommuner i Sjuhärad via kulturcheferna och kulturskolecheferna	En samordnare arbetar tillsammans med kulturskolecheferna kring utveckling och samskapande finansierat av Kulturrådet och delregionala utvecklingsmedel med utgångspunkt i barn och ungas egna skapande. Under hösten har workshops och revidering av Boråsregionens kulturplan gällande kulturskolorna genomförts.	Kulturstrateg Boråsregionen Borås kulturskola

Fortsatt arbete av utvecklingsledare Kulturskolorna i Sjuhärad	Kulturrådet, kulturskolerådets nätverk för regionala samordnare	Kulturskolenätverket har bildat tre arbetsgrupper med inriktning mot: Regiongemensamma strukturer, nätverk och planering, Regiongemensamt utbud och aktiviteter samt Barn och ungas delaktighet och inflytande. En gemensam kompetensutvecklingsdag för samtliga lärare i Sjuhärad genomförd. Marknadsföringsstrategi för gemensamt utbud framtagen. Sjuhärads kulturskolor på karta. Kartläggning verksamhetsformer och verksamheters placering i Sjuhärad.	Utvecklingsledare kulturskolor Sjuhärad
Söka externa medel för en utvecklingsledare	Kulturrådet och Västra Götalandsregionen, Sparbanksstiftelsen i Sjuhärad Allmänna arvsfonden	Utvecklingsledaren har tillsammans med nätverket sökt och beviljats medel från Allmänna Arvsfonden med syfte att öka barns delaktighet och inflytande. Kulturskolorna i Sjuhärad har sökt och beviljats ytterligare medel från Arvsfondsprojektet. Förbereder nya ansökningar till Kulturrådet och kommunalförbundet.	Utvecklingsledare kulturskolor Sjuhärad
Arbeta med delaktighet och inflytande för barn och unga på kulturskolan	Kulturskolerådet och Arvsfondsprojektet ” Ungas inflytande i Kulturskolan” tillsammans med 15 kulturskolor i Sverige Boråsregionen, Navets projekt; Ungas Delaktighet	Regiongemensam grupp för kollegialt lärande med syfte att stötta upp lokala elevforum. Regiongemensam grupp med representanter från lokala elevföreningar i Sjuhärad, med syfte att stärka inflytandeprocesser i Kulturskolans verksamhet. Konferens i Stockholm för chefer, samordnare och elever i elevråd Nybildat regionalt elevforum från Mark, Tranemo och Borås planerar och genomför en gemensam Demokratidag. Aktiviteter, erfarenhetsutbyte och utbildning med gäster från nationella arvsfondsprojektet	Utvecklingsledare kulturskolor Sjuhärad
Regiongemensamt utbud på kulturskolorna i Sjuhärad	Lärare söker Sjuhärads kulturskolors stöd för gemensamma aktiviteter.	Fler regiongemensamma aktiviteter/orkestrar/ grupper för barn och unga i Sjuhärad Regiongemensamma aktiviteter i olika ämnen. Barn från hela Sjuhärad träffas.	Utvecklingsledare kulturskolor Sjuhärad

Analys

Insatsen att ha en utvecklingsledare som bygger samverkan leder till erfarenhetsutbyte och kollektivt lärande vilket driver det gemensamma utvecklingsarbetet framåt. Utmaningar har identifierats tillsammans med kulturskolechefsnätverket. Ett annat behov som identifierats, är att synka processerna med VGRs uppdrag inom Kulturskolesamverkan för finansiering framåt.

3. Offentlig konst och gestaltad livsmiljö

Boråsregionen vill; Utveckla nytänkande publikarbete för alla åldrar, Lyfta konst och kultur i Sjuhärad med anledning av Borås 400-årsjubileum 2021, Anordna konstbiennaler med samarbeten mellan kommunerna, Bjuda in internationella konstnärer till utställningar och residens, Göra invånare och besökare till aktiva medskapare i konst- och kulturlivet, Tillämpa enprocentsregeln¹ konsekvent vid kommunala investeringar Målbild: Sjuhärad är ett nationellt och internationellt uppmärksammat centrum för offentlig konst och design i alla dess former och uttryck.

Aktiviteter	Samverkanspartner	Uppföljning 31 december	Vem
Förankra arbetet med Gestaltad livsmiljö och NEB i kommuner. Förstudie som ska öka kunskapen om Gestaltad livsmiljö och New European Bauhaus.	Science park Borås, Högskolan Borås, kommuner, kulturcheferna.	Förstudiemedel sökta och beviljade, förankrat med Science Park Borås. Ansvarig projektledare från Science Park utsedd. Ett MiniFOKUS om NEB arrangerades 2 juni. Konferens 27 juli. Tre digitala NEB Frukostar planerade, kontakt med kommuner initierat och kartläggning. Kartläggning och förstudie genomförd i samverkan med kommunerna. Rapport färdig 6 feb. Därefter ser vi över hur vi arbetar med NEB och GL framåt.	Kulturstrateg Boråsregionen

Analys

Kartläggning och förstudie genomförd i samverkan med kommunerna, där en EIT-ansökan för gemensam utveckling av offentligt område i Tranemo genomförts. Utmaningar har legat i att kommunicera en komplex fråga, där samverkan mellan både kultur, stadsplanering och civilsamhälle är nödvändig. Slutrapport av förstudie väntas i februari 2024. Därefter utvärderas och planläggs en eventuell fortsättning av arbete med New European Bauhaus och Gestaltad Livsmiljö.

¹ Enprocentsregeln innebär att minst en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnationer av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer ska investeras i konstnärlig gestaltning.

4. Hållbar platsutveckling – natur- och kulturarv, besöksnäring

Boråsregionen vill; Arrangera utbildningar, kompetensutveckling kring samhällsplanering/ utveckling, Utveckla samarbeten mellan kommunerna inom platsutveckling, Öka tillgängligheten genom att verka för digitalisering av kulturarvet, Öka förståelsen för kulturens plats i samhället, Främja samverkan mellan kultur och besöksnäring för att öka Sjuhärads attraktionskraft.

Aktiviteter	Samverkanspartner	Uppföljning 31 december	Vem
Samverka med Fyrbodals för att utveckla Kulturarv Sjuhärad tillsammans Samverka med VGR kring Kulturarv och Besöksnäring	Fyrbodals kommunalförbund, Boråsregionen, Innovatum och VGR	I april arrangerade VGR en platsutvecklingskonferens för att summera de platsutvecklingsprojekt de haft under åren. Limmared, Uddebo och Fåglavik från vår region deltog. Samarrangemanget med Fyrbodals var lyckat och innefattar numer även Innovatum. Tillsammans med en arbetsgrupp planerar vi förlängning av samverkan under 2024.	Kulturstrateg Boråsregionen
Ansöka om pengar för en gemensam satsning på Kulturarv		En ny ansökan planeras med de nya inspel som kommit under året när vi haft workshops i kommunerna kring kulturplanen.	Kulturstrateg Boråsregionen

Analys

Att genomföra gemensamma aktiviteter med Fyrbodals och Innovatum har visat sig lyckat, då det skapat en medvetenhet och ett kunskapsutbyte mellankommunalt. Samarbetet kan även i framtiden ligga som grund för gemensamma projekt och ansökningar av externa medel.

5. Folkbildning och civilsamhälle

Boråsregionen vill; Skapa möten över de gränser som kan sättas av funktionsvariationer eller bakgrund, Främja ungdomars delaktighet, Bevara kulturarvet inom byggnadsvård, textil, musik, Skapa förutsättningar för upplevelser inom konst och kultur samt Verka för demokrati och alla människors lika värde.

Aktiviteter	Samverkanspartner	Uppföljning 31 december	Vem
Samverka med Region Halland för att lära om deras överenskommelse	Västra Götalands bildningsförbund, Kulturcheferna Kommuner tillsammans med Folkbildningen	Ett lyckat erfarenhetsutbyte under hösten ledde till en tätare dialog med Folkbildningen. Tillsammans planerar vi nu nästa steg.	Kulturstrateg Boråsregionen

Analys

Erfarenhetsutbytet gav stor insikt i hur en samverkan mellan kommun och folkbildningen kan se ut. Kunskapen ledde till tätare dialog med studieförbunden och att en intern arbetsgrupp med fokus på samverkan med folkbildningen bildats i kulturcheferns nätverk.

6. Barnperspektiv inom kultur

I Boråsregionen ska barnperspektivet genomsyra regionens kulturutveckling. Utgångspunkten är FN:s barnkonvention som blev lag 2020. Barnen ska mötas och komma till tals genom de kanaler som regionens kulturverksamheter erbjuder. Samverkan ska ske i former som tar barnens behov och åsikter tillvara. Medarbetare och personal ska fortbildas i konsten att möta och ställa rätt frågor till barnen.

Aktiviteter	Samverkanspartner	Uppföljning 31 december	Vem
Plocka upp goda exempel och metoder att sprida, utbildningsdag kring barnrätt	Förvaltningen för kulturutveckling Boråsregionen och kommunerna gemensamt, via Kulturchefsnätverk och Kultursamordnarnätverk	Projektet avslutat och utvärderat. Har innehållit workshops i alla kommuner kring barnrätt inom kultur, inventering av pågående arbete och behov av utbildningar. Kunskaperna som följde med det systematiska arbetet har använts i skapandet av den nya kulturplanen och ska implementeras där. Fortsättning planeras tillsammans med kulturchefsnätverket och kultursamordnarnätverket.	Kulturstrateg Boråsregionen

Analys

Ny processmodell i samverkan med Västra Götalandsregionen har utforskats, eventuell fortsättning baseras på utvärderingar och analys av arbetsmodellen. Stort intresse med positiv respons, både för nyfunna kunskaper i ämnet men också för den samverkan som skedde, där olika yrkesgrupper inom kommunerna fick utbyta erfarenheter.

7. Projekt inom kultur

Målområde	Projekt	Utförare	Projektperiod	Uppföljning 31 december	Information
Offentlig konst och gestaltad livsmiljö	Borås Art Biennial-Moving out	Vårgårda kommun, Bollebygds kommun och Borås konstmuseum	2022-01-01-2023-06-28	Projektet avslutat och slutrekvirerat. Det resulterade i ett erfarenhetsutbyte mellan kommuner, ökad förståelse för konst och kultur i samhället och ökad internationalisering av Sjuhärad.	Regionalisering av Borås internationella konstbiennial. Muraler skapas i Bollebygd och Vårgårda https://www.borasartbiennial.se/sv/moving-out
Platsutveckling och besöksnäring	Smakresan	Bollebygds kommun	2023-01-01 - 2023-12-31	Enligt plan. Projektet jobbar mot målen och rekvirerar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	

Barnperspektiv på kulturen / Offentlig gestaltning	Öppen vägg för barn och unga	Svenljunga kommun (projektägare), Tranemo kommun, Ulricehamns kommun och Borås stad (mentor)	2023-03-10 – 2023-12-31	Projektet förlängt till 2024. Projektet går enligt plan, arbetar mot målen och rekviderar var sjätte månad. Årlig rapportering till Direktionen.	
--	------------------------------	--	-------------------------	--	--

Analys

Tre externa projekt har genomförts under 2023 varav ett blivit förlängt till 2024. De har arbetat enligt plan, mot målen, med rekvirering var sjätte månad och årlig rapportering till Direktionen.

8. Kulturutvecklare – projekt och finansiering

Målområde	Projekt	Utförare	Projektperiod	Uppföljning 31 december	Information
Kulturstrategi VGR, Öka internationalisering	Kulturutvecklare Projekt och finansiering (fd. Finansieringslots)	Boråsregionen	2023-08-01 – 2024-08-20	Funktionen har under hösten varit i kontakt med 53 unika aktörer i form av civilsamhälle, KKB och kommun. Fokus 2023 har legat på kartläggning, nätverkande och omvärldsspaning. Arbetet har på grund av sina skilda målgrupper varit behovsstyrt och innehållit stöttning i ansökningar likväl som utveckling av projekt.	Samtliga kommuner i Sjuhärad är medfinansierare.

Analys

Höstens kartläggning har lagt en stabil grund, där det finns kontakt med ett flertal aktörer, system har byggts upp för dokumentation och uppföljning samt omvärldsspaning. En respons har varit att tydligare kommunicera information om tjänsten, vilket ska tillämpas tydligare under våren 2024.

Årsrapport Business Region Borås

Verksamhet och analys

Business Region Borås, BRB, är Sjuhärads kommunernas samverkansorgan i övergripande tillväxtfrågor. BRBs arbete ska leda till ett expanderande näringsliv i hela regionen. BRBs mål är att vi tillsammans stärker varandras arbete så att vi på regional nivå kan vara en mer attraktiv region för investeringar, ett utvecklat näringsliv i framkant och god tillväxt. Detta leder till fler och växande företag samt ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv. Arbetet ska synliggöras genom en aktiv profilering av Boråsregionen och stärkas genom ett ökat lokalt, regionalt, nationellt och internationellt arbete. BRB består av näringslivscheferna i de åtta kommunerna samt en koordinator på förbundet.

De senaste åren har frågor som elförsörjning och markanvändning aktualiserats i kommunernas arbete med näringslivsfrågor. Företagen står inför nya utmaningar som kräver samverkan; internt inom kommunerna och externt med andra kommuner och aktörer. Arbetet med den stora siten i Lockryd har tydligt visat behovet av samverkan över kommungränserna samt behovet av marknadsföring. Tillsammans med övriga delregioner och Västra Götalandsregionen har BRB beviljats medel för ett treårigt projekt med titeln Västsvenska etableringar för grön omställning, VEGO. Syftet med projektet är att stärka samarbetet inom Västra Götaland och marknadsföra Västra Götalands framdrift inom grön omställning för att på så sätt locka nya investeringar och stötta befintligt näringsliv i omställningsarbetet. Befintlig verksamhetsplan för BRB löper tom 2024 och en prioritering av mål och aktiviteter har genomförts utifrån ovanstående faktorer.

Verksamhetsplan 2022-2024

Samverkan för en stark region

Styrgrupp och strategiarbete för BRB

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
10 nätverksmöten/år	Löpande	EvaLotta	Medel	Deltagande och enkät		Genomfört
10 digitala avstämningsmöten/år	Löpande	EvaLotta	Medel	Deltagande		Genomfört
1 strategimöte/ år för årsplanering	Höst	EvaLotta Annica	Medel	Deltagande		Genomfört
1 heldag/kick off /år	Januari	EvaLotta Annica	Medel	Deltagande		Genomfört

En region utan etableringsgränser

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Samverkan kring stora etableringar	Vid behov	Annica Linda NLA	Hög	Utvärdering av aktivitet		Fungerar bra. En organisationsmodell är framtagen. Aktuell fråga som utvecklas kontinuerligt

Marknadsföring och kommunikation

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Intern kommunikation till politiker, nyhetsbrev	4 ggr/år	EvaLotta	Hög	Utförd aktivitet		Ej prioriterad. Planeras till 2024
Uppdatering av hemsida	2023	EvaLotta	Hög	Utförd aktivitet		Genomfört
Löpande uppdatering av hemsida	Löpande	EvaLotta Peder	Medel	Kvartalsvis på styrgruppsmöte		Genomfört
Ta fram en mediaplan för sociala medier och LinkedIn	2023	EvaLotta	Medel	Utförd aktivitet		Plan framtagen, avvaktar kommunikatör för att aktivera
Information om arbetet med Lockryd-etableringen	2023	EvaLotta Annica Linda	Hög	Utförd aktivitet		Genomfört

Kartläggning och kunskap
Erfarenhetsutbyte och omvärldsbevakning

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Omvärldsbevakning – fånga upp trender, nyheter och intressanta aktiviteter	Löpande	Alla	Medel	Rapport till styrgrupp		Låg aktivitet på grund av nedprioritering
Internt erfarenhetsutbyte kopplade till näringsliv och samhällsutveckling mellan kommunerna i Boråsregionen	Varje nätverksmöte	NLA, enligt lista	Medel	Info på styrgruppsmöte		Påbörjat, nytt upplägg till nätverksträffarna 2024 infört
Externt erfarenhetsutbyte – bjuda in och besöka andra organisationer.	Löpande	EvaLotta Annica	Medel	Info på styrgruppsmöte		Besökt Asta Zero och kollegor i Skaraborg, fått info från Borås Ink och Business Sweden. Inom ramen för satsningen Västsvenska etableringar för grön omställning har fler kontakter tagits som kommer att utöka erfarenhetsutbytet under 2024
Ta fram en gemensam mall med frågeställningar att användas vid företagsbesök.	2023	EvaLotta	Medel	Utförd aktivitet		Aktivitet ej påbörjad på grund av nedprioritering

Statistik och analys

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Ta fram ett grundläggande statistiskt material för näringslivets sammansättning och utveckling i Boråsregionen. Uppdateras årsvis.	Årsvis	EvaLotta	Medel	Utförd aktivitet		Klar i februari 2024
Samverkan med VGR-analysavdelning	2023	EvaLotta Annica	Medel	Rapport till styrgrupp		Aktiviteten ej påbörjad.
Teckna licens hos UC för att ta fram gemensamma listor och urval.	2023	Annica	Låg	Rapport till styrgrupp		Beslut taget att ej teckna licens
Ta fram statistik och urvalslistor genom UC	Löpande, vid behov	Borås Stad	Låg	Utförd aktivitet		Beslut taget att ej teckna licens

Förutsättning för start och tillväxt
Stärka företagsklimatet

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Insikt – Gemensam rapport för Sjuhärad.	1 g/år	Annica	Hög	Presentation av rapport		Genomfört 16 juni
Regelbundna nätverksträffar mellan BRB och samhällsbyggnadsnätverket med erfarenhetsutbyte och tema kring de arbetsområden som mäts i Insikt.	2 ggr/år	Johanna Annica	Medel	Utvärdering av genomförda träffar		En träff genomförd under året
Arrangera erfarenhetsutbyte mellan kommunernas inrapportörer till Insikt.	1 g/år	Annika Hansson, Borås Stad	Medel	Utvärdering av genomförda träffar		Ej genomfört på grund av nedprioritering

Stärka befintligt näringsliv

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Företagsrevitalisering, fortsätta att vara aktiva lokalt i kommunerna med projektet samt anpassa metoden för fortsatt arbete.	2023	Annica NLA	Medel	Rapportering till styrgrupp.		Omfördelning av utvecklingsmedel har gjorts för att säkerställa fortlevnad av projektet

Inleda samverkan tillsammans med Business Sweden i ekosystem "Smart Transport".	2023	Annica NLA	Hög	Rapport till styrgrupp		Genomfört
Arbeta med Business Swedens program "Expand & Retain".	2023	Annica NLA	Hög	Genomförda besök		Två besök genomförda, resterande planerade till 2024.
Insatser för att koppla ihop näringslivet och innovationssystemet.	2022-2023	Annica/EvaLotta	Medel	Rapportering till styrgrupp		Förstudie klar, arbetet fortsätter 2024

Verka för god tillgång på kompetens

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Samverkan via kompetensplattformgruppen (KP-forum).	6 ggr/år	Annica NLA	Hög	Återrapportering till styrgrupp		Löpande deltagande.
Samverkan med VGR i frågan om kompetensförsörjning vid etableringar och expansionsinvesteringar	Löpande	Annica/EvaLotta	Hög	Återrapportering till styrgrupp		Aktiviteten påbörjad.
Vara behjälplig med att identifiera de viktigaste branschernas kompetensbehov.	Löpande, signaler fångas upp vid företagsbesök	NLA	Medel	Kvartalsvis inrapportering till EvaLotta		Arbetet påbörjat
Vara behjälplig med företagskontakter i samarbete mellan skola och näringsliv.	Löpande, vid behov	NLA	Medel	Rapportering till styrgrupp		Aktivitet ej påbörjad.
Ta fram underlag för frågor vid företagsbesök	2023	Annica EvaLotta	Hög	Färdigt underlag		Aktivet ej påbörjad.
Vara en länk mellan det lokala näringslivet och de insatser som görs inom kompetensförsörjningsarbetet.	Löpande, vid behov.	NLA	Medel	Rapportering till styrgrupp.		Viss aktivitet påbörjad.

Strategisk samverkan kring nyföretagarstöd

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Kommunerna samverkar kring nyföretagarstöd tillsammans med olika parter. Dialog kring frågan sker på BRB:s möten.	Vid behov	NLA	Låg	Dialog på styrgruppsmöten		Löpande avstämning

Investera och etablera

Stärka vår position som etableringsregion

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Skapa rutiner för att bli investeringsredo tillsammans med Business Sweden	2023	Annica	Hög	Rapportering till styrgrupp.		Pågår, löpande arbete
Samverka med Etableringsnätverket i VGR	Löpande	Annica	Hög	Rapportering till styrgrupp.		Kontinuerliga möten hålls. Gemensamt projekt beviljat
Ta fram underlag för lediga tomter och lägga upp dem på Objektvision och/eller Site Finder	2023	NLA	Medel	Uppföljning på styrgruppsmöte.		Aktivitet påbörjad
Ta fram säljmaterial	2023	Camilla EvaLotta	Hög	Rapportering till styrgrupp		Folder framtagen. Arbetar med att ta fram ytterligare material

Fysiska förutsättningar för etablering

Aktiviteter	När	Vem	Prio	Uppföljning	Status	Kommentar
Årligt erfarenhetsutbyte kring planering av verksamhetsmark, mellan BRB och berörda personer i kommunerna.	2023	Manda Malin Carl-Olov Annica	Medel	Genomförd träff		Pågår
Erfarenhetsutbyte kring hur man arbetar med etableringsärenden, mellan BRB och berörda personer i kommunerna.	2023	Manda Malin Carl-Olov Annica	Medel	Genomförd träff		Pågår
Ta fram checklista för etablering för att få "offertmogna" kommuner. Förbereda för Site Finder.	2023	Annica Linda	Medel	Färdig checklista		Pågår

Årsrapport Dataskyddsombud

Verksamhet och analys

Medlemskommunerna har gått samman om en gemensam dataskyddsfunktion. Syftet med verksamheten är att bevaka en rättssäker och korrekt hantering av den personliga integriteten. Målet är att kommunmedlemmar och kommunalt anställda ska känna sig trygga med hur deras personliga uppgifter hanteras. Dataskyddsombudens viktigaste uppgift är att ge råd och stöd till de kommunala verksamheterna om hur de bäst tillvaratar och skyddar den personliga integriteten på ett lagligt och korrekt sätt samt att genom olika former av granskningar följa upp efterlevnaden. Dataskyddsombuden ska också följa och kommunicera rättsutveckling och praxis relaterat till GDPR och angränsande regelverk, så att ansvariga inom kommunerna kan förhålla sig till detta inom sina verksamheter. Dessutom är de ombud gentemot alla enskilda vars personliga uppgifter hanteras inom den kommunala sfären.

Det finns en väl inarbetad modell för arbetet med dataskyddsfrågor gentemot kommunerna. Dataskyddsombuden stödjer och granskar ett 80-tal verksamheter, vilket ger begränsat utrymme för fördjupade granskningar. Under 2023 har en extern revision av DSO-verksamheten slutförts, vilken har lett till utveckling och viss förändring av tjänsten. Dessutom har starten av en ny mandatperiod inneburit att dataskyddsombuden på nytt träffat majoriteten av nämnderna och styrelserna.

Dataskyddsombuden har haft en god relation till de olika verksamheterna vilket resulterat i hög måluppfyllelse inom samtliga målkategorier. Granskningarna har givit verksamheterna viktiga åtgärder att vidta för att stärka sitt dataskydd. Dagliga frågor och ärenden har besvarats som en del i vår rådgivande roll, jämte alla de besök och utbildningar som stärkt medvetenheten om personlig integritet ute i verksamheterna. Råd och stöd har getts i samband med alla inkomna incidenter. Den större medvetenheten har inneburit att antalet inrapporterade incidenter ökat vilket ses som positivt. Ett antal ombudsmannaärenden där enskilda har kontaktat oss är också hanterade under året. Att denna typ av ärenden fortfarande är få, kan bero på att kunskapen om rätten att få ärenden bedömda av dataskyddsombudet, är bristfällig bland våra kommunmedlemmar. För att hålla en fortsatt hög professionell kunskapsnivå där vi kan erbjuda kommunerna en kvalificerad tjänst deltar dataskyddsombuden i relevanta nätverk och utbildningar. Sammantaget är bedömningen att dataskyddsombuden på Boråsregionen erbjuder en heltäckande, relevant och efterfrågad tjänst.

Mål och aktiviteter 2023

Det övergripande målet är att **Säkerställa ett gott skydd av den personliga integriteten.**

Mål	Aktivitet/mätetal	Uppföljning 2023-12-31
Granska - Tillhandahålla ett konkret verktyg som skapar möjlighet till ökad efterlevnad av Dataskyddsförordningen - Tillhandahålla ett strategiskt verktyg som skapar möjlighet till ökad efterlevnad av Dataskyddsförordningen	- Alla verksamheter (drygt 80) ska under året ha genomfört minst en granskningsomgång - Alla 8 kommuner ska under året ha genomfört en genomgång med Mognadsmatrisen	77 av 79 granskningar genomförda 16 av 20 mognadsmatriser genomförda Målet bedöms uppnått
Kunskap - Tillhandahålla experttjänst i frågor som rör den personliga integriteten - Tillhandahålla möjlighet att låta DSO bidra i det interna arbetet med kulturfrågor som rör den personliga integriteten - Bidra till kompetenshöjning i de kommunala verksamheterna	- DSO ska stötta verksamheterna med råd i både enkla och mer komplexa frågor och utredningar - DSO ska besöka nätverk och personalträffar/APT för att informera om dataskydd och stärka medvetenheten kring integritetsfrågor - På uppdrag arrangera utbildningar för att höja kompetensen om dataskydd genom utbildningsaktiviteter samt publicera minst 3 nyhetsbrev	- Alla hittills inkomna ärenden är hanterade utan dröjsmål - Alla olika former av inbjudningar prioriteras och ses som viktig kanal att nå ut med budskapet - Vi har på uppdrag hållit 6 utbildningar samt publicerat 3 nyhetsbrev Målet är uppnått

Ombudsmannaskap - Tillhandahålla expert- och bedömningshjälp vid personuppgiftsincidenter - Tillhandahålla en kontaktpunkt inom ramen för DSO-rollen	- DSO ska stötta arbetet vid alla misstänkta och bekräftade personuppgiftsincidenter - DSO ska finnas tillhands för alla registrerade personer, medarbetare, verksamheter och tillsynsmyndigheten som önskar hjälp med ärenden, information med mera. Alla ärenden ska vara återkopplade till frågeställaren inom 5 arbetsdagar	- DSO har mottagit och agerat på 62 incidenter varav 15 medelstora fall - DSO har mottagit och agerat på 120 ärenden och frågor varav 5 ombudsmannaärenden från anställd eller privatperson. Återkoppling har skett inom utsatt tid. Målet är uppnått
Externt nätverk Boråsregionen ska fortlöpande ses som en självklar och relevant partner när det gäller dataskyddsombud	DSO ska organisera och kontinuerligt inhämta värdefulla nyheter och kunskaper genom omvärldsbevakning, deltagande i relevanta nätverk och utbildningar	- Medverkat på 26 olika nätverksträffar - Deltagit i 14 olika utbildningar rörande nya lagar och digitalisering Målet är uppnått.
Planera Skapa än mer relevant innehåll till de kommunala verksamheterna	Genom årlig utvärdering av gångna periodens verksamhet bättre möta efterfrågade aktiviteter och skapa relevant verksamhetsplan och budget	Den externa revisionen har givit underlag för input till uppdaterad verksamhetsplan inför 2024 Målet är uppnått

Årsrapport Medarbetarcentrum

Verksamhet och analys

Medarbetarcentrums syfte är att stödja och utveckla anställda i de samverkande kommunerna Borås, Mark, Svenljunga och Tranemo. Syftet är att arbeta hälsofrämjande, förhindra inlåsning och aktivt verka för en lönsam personalrörlighet. Genom Medarbetarcentrum erbjuds ledarskapsutbildningar och grupputveckling samt individuellt stöd i roll och yrkeskarriär. Medarbetarcentrum tar tillvara medarbetarnas kompetens, arbetar för välmående arbetsgrupper; för hälsa, trivsel och prestation såväl för chefer som för medarbetare. Medarbetarcentrum inspirerar medarbetare som vill ha och behöver en positiv *Kraft till förändring*.

Medarbetarcentrum har god måluppfyllelse 2023. Hur kommunernas ekonomiska utmaningar framöver påverkar Medarbetarcentrums verksamhet är svårt att förutse. Antal reflekterande samtal och efterfrågan på grupputvecklingsinsatser samt ledarutvecklingsprogram kan både öka och minska, beroende på hur kommunerna prioriterar denna typ av insatser. Antal matchningar till lediga tjänster kan komma att minska genom att kommunerna är försiktiga och restriktiva i sin rekrytering och ersättning av personal. Medarbetarcentrum ser dock redan en efterfrågan på tilläggstjänster inför 2024, vilket visar på att kommunerna fortsatt vill satsa på sina medarbetare, chefer och arbetsgrupper.

Mål och aktiviteter 2023

På uppdrag skall Medarbetarcentrum proaktivt och som neutral resurs i samverkan med våra medlemskommuner; Borås, Mark, Svenljunga och Tranemo verka för att öka hälsan, trivseln och prestationen hos både medarbetare och arbetsgrupper med målsättningen att skapa sunda och attraktiva arbetsplatser.

Mål	Aktivitet/ Mätetal	Uppföljning 2023-12-31
- Marknadsföra Medarbetarcentrums verksamhet för ökat användande - Tillhandahålla ett attraktivt utbud av tjänster utifrån kommunernas behov - Bidra till personalrörlighet genom jobbmatchning - Bidra till att nödvändig kunskap och kompetens finns hos cheferna i medlemskommunerna genom ledarskapsprogrammet - Genom grupputvecklingsinsatser vara ett stöd och verktyg för	- Tre nyhetsbrev - Uppdaterad eller ny hemsida klar under året - Årlig dialogträff med fackliga representanter - Erbjuda dialogträff med kommunernas ledningsgrupper - Årlig dialogträff med HR-personal på respektive förvaltning och kommun - Minst två styrgruppsmöten - Ha full tillgänglighet att utföra basverksamheten med reflekterande samtal och jobbmatchning alla arbetsdagar 90 % av medarbetarna ska vara nöjda med det reflekterande samtalet 90 % av deltagarna på ledarskapsprogrammet ska ange att de kan rekommendera utbildningen till annan. - Erbjuda chefer individuellt stöd ex coachning.	- Fem nyhetsbrev gavs ut - Ej prioriterat 2023 och målet har inte nåtts. Arbetet påbörjat januari 2024 - Facklig träff 7 november - Har erbjudits via Styrgruppen - HR-träff 16 november - Fyra styrgruppsmöten har hållits - Full tillgänglighet 2023 100% var nöjda med samtalet 100% av deltagarna var nöjda och rekommenderar utbildning till annan - Coachning erbjuds och utförs för flera chefer

arbetsgivarna i arbetet med organisatorisk och social arbetsmiljö för att bidra till ökad hälsa hos medarbetarna, högre prestationer i grupper och för ökad attraktivitet hos medlemskommunerna	• Vid kortare uppdrag: 90 % av cheferna ska vara nöjda med insatsen • Vid längre uppdrag: Gruppens prestation ska ha ökat med minst 10% • Uppföljning av insatser efter sex månader för att erbjuda ytterligare stöd om behov finns	• Alla chefer har varit nöjda med uppdragen • Uppnått. Ett fåtal uppdrag har pausats på grund av orsaker hos beställaren • Görs kontinuerligt.
--	---	--

VERKSAMHETSUPPFÖLJNING TILL BORÅSREGIONENS ÅRSBOKSLUT 2023

Regionala mål VOC Sjuhärad

- Öka antalet elever och studenter som söker vård- och omsorgsutbildning
- Öka antalet elever och studenter som fullgör sin vård- och omsorgsutbildning
- Kvalitetssäkra praktik, APL/LIA-platser
- Öka mångfalden på utbildningar och arbetsplatser genom en breddad rekrytering

Beslutad verksamhet 2023

Genomförd verksamhet är markerad med *kursiv stil*

Utveckla stödstruktur för språkombuden i syfte att stödja dem i sina uppdrag.

Under de senaste åren har vi utbildat ett stort antal språkombud. Vi kan se att de som utbildades för ett par år sedan kontinuerligt behöver "påfyllning" för sina uppdrag. Det finns en tendens att språkombudets roll på en arbetsplats försvagas för att sedan helt försvinna ett par år efter genomgången utbildning. Under året har vi byggt en regional stödstruktur för att långsiktigt stödja språkombuden i deras uppdrag och erbjuda dem kontinuerlig kompetensutveckling.

- Chefsutbildningen "Fem nycklar till en språkutvecklande arbetsplats kommer att genomföras i mars 2023. *Utbildningen genomfördes med 26 deltagare.*
- *Under året har flera chefer deltagit i digitala varianter av utbildningen "Fem nycklar..." som genomförs av VOC nationellt.*
Nätverk för språkombud har startats i båda lokala vo-college.
- Språkombudsutbildningar kommer att genomföras även under 2023 utifrån de behov som verksamheterna har. *Fem utbildningar har genomförts med sammanlagt 85 deltagare.*

Kvalitetsutveckling handledning och validering

Under 2022 har en kompletterande modul i VOCs handledarutbildning lanserats. Modulen ska säkerställa att handledare som möter validander ska kunna handleda dem på ett kvalitativt sätt. Under 2023 planeras två utbildningstillfällen av den nya modulen. Målgrupp: Valideringshandledare. *Två utbildningstillfällen har genomförts under året.*

Vård- och omsorgslärare som arbetar med validering ingår i ett regionalt nätverk som leds av regional processledare. *Tre nätverksmöten har genomförts under året.*

Handledarutbildning steg 1 och steg 2 kommer att genomföras utifrån de behov som samverkansparterna har. *Tio handledarutbildningar har genomförts med 181 deltagare.*

Ett nationellt apl-verktyg till stöd för elever, lärare och handledare har implementerats.

Samverkansmöte med utbildningsanordnarna har hållits under våren. Senast den 1 november ska samtliga utbildningsanordnare ha implementerat verktyget, enligt beslut i regional styrgrupp. Två informationsmöten för handledarna har hållits i september med sammanlagt 230 deltagare. Två informationsmöten för vo-lärare har hållits under hösten med sammanlagt 25 deltagare.

Marknadsföringsinsatser

- En ny Upplevelseverkstad för elever i åk 8 kommer att genomföras under våren i samverkan med VGR och Navet Science center.
Har genomförts med cirka 520 besökande elever från åtta högstadieskolor i Sjuhärad.
- Medverkan i jobb-mässor och öppet-husarrangemang. *Medverkat på flera lokala arrangemang under året.*

- Utåtriktade aktiviteter i samband med VO-Collegeveckan (vecka 42). *Verksamheter och utbildningsanordnare genomförde en mängd aktiviteter för att informera och inspirera till arbete och studier inom vård- och omsorg.*
- *VOC Sjuhärad medverkar med helsidesannons i materialet "Framtidsvalet" som distribueras till alla elever i åk 9 under hösten inför gymnasievalet.*

Implementering av konceptet Vårdskapet, en del av projekt Män i Hälsa

Vårdskapet är ett koncept som riktar sig till arbetsplatser i syfte att stärka arbetslaget och deras chef. Konceptet har utvecklats inom ramen för projekt Män i hälsa (projektägare är Sjuhärads samordningsförbund). Projektet avslutades under våren 2023 och det finns en viljeinriktning att Vårdskapet ska implementeras som en del i den kompetensutveckling som Vård- och omsorgscollege erbjuder nationellt. Under 2023 kommer VOC Sjuhärad i samverkan med projektägaren att utbilda Vårdskapsutbildare. *Två utbildningar har genomförts varav en av dem var digital. Deltagare från Sjuhärad, Skaraborg, Skåne, Trondheim och KS (Norges motsvarighet till SKR). Under året har samtal förts mellan projektägaren och VOC nationellt kring ett avtal för övertagande av konceptet. Inget avtal är ännu klart.*

Återcertifiering

VOC Sjuhärad ska återcertifieras under senare delen av 2024. Nuvarande certifieringsperiod löper ut 2024-12-31. Processen kring en återcertifiering tar ungefär ett år. *Regionalt college arrangerade i oktober en konferens för ledamöter i regional och lokala styrgrupper med tema Återcertifiering 2024 där processen inleddes.*

Övrigt

- Yrkesambassadörsutbildningar kommer att genomföras utifrån de behov som samverkansparterna har. *Inga utbildningar har genomförts då samverkansparterna inte haft behov av dem under året.*
- *Herrljunga och Vångårda kommuner samt Drottning Blankas gymnasieskola i Borås är nu certifierade samverkansparter i VOC Sjuhärad.*

Årsrapport Närårdskontoret

Uppdrag, syfte och målbild

Närårdskontorets huvuduppdrag är att stötta kommunerna och regionen i det som krävs för att samtliga vårdgivare tillsammans ska kunna ge bästa möjliga vård, stöd och omsorg för alla invånare i alla åldrar. Närårdssamverkan Södra Älvsborg omfattas av verksamheter i kommun, region och vid behov även andra verksamheter.

Närårdskontoret som oberoende part koordinerar Närårdssamverkan Södra Älvsborg och återfinns organisatoriskt inom kommunalförbundet. Verksamheten styrs dock av det Delregionala Politiska Samrådet bestående av politiska representanter från medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen samt av en Styrgrupp bestående av tjänstemän. Det Politiska Samrådet beslutar om inriktningen för Närårdssamverkan Södra Älvsborg och tydliggör verksamhetens styrning samt plan och budget.

Närårdskontorets uppdrag, mål och syfte är att;

- Koordinera alla frågor på uppdrag av Styrgrupp närård och Delregionalt Politiskt Samråd.
- Sammanställa protokoll, mötesanteckningar, dokument, avtal, rutiner och uppdragsbeskrivningar.
- Stödja, omvärldsbevaka, bereda ärenden samt följa upp arbetet inom olika grupper.
- Stödja och driva projekt och processer inom ramen för samverkan.
- Genomföra en årlig Samverkanskonferens.

Närårdskontoret har valt mål utifrån en strävan efter att vara en förebild i hur man samarbetar och samverkar, i det komplexa uppdrag som samarbetet mellan kommun och region innebär.

Mätning

Måluppfyllelsen mäts via en kvantitativ mätning i enkäter som skickas ut av Närårdskontoret två gånger per år (augusti och januari) till samverkans olika grupperingar (Styrgrupp närård, Delregionalt Politiskt Samråd, Projektledare samt Uppdragsgrupper). Följande frågor har ställts, i syfte att besvara hur väl Närårdskontoret svarar upp mot uppsatta mål;

- Har Närårdskontoret samordnat och genomfört den årliga spridningskonferensen på ett tillfredsställande sätt?
- Har kallelsen kommit i tid, minst en vecka innan mötet?
- Är protokollen som skickas ut för justering tydliga?
- Är informationsbrevet tydligt?
- Är personalen på Närårdskontoret professionella?
- Är personalen på Närårdskontoret tillgängliga?
- Är ärendena väl beredda?
- Ges rätt och tillräckligt stöd för att leda uppdragsgrupperna?
- Ges rätt och tillräcklig handledning till projektledare?
- Är mötesanteckningarna som skickas ut tydliga?
- Är protokollen tydliga?

Utgångspunkten är att involverade parter ska vara nöjda med det arbete som Närvårdskontoret utför och är ålagda att genomföra.

Utfall

- 58 % har svarat på frågan om Spridningskonferensen har genomförts på ett tillfredsställande sätt och 100 % av dessa svarar att Spridningskonferensen genomförts tillfredsställande under 2023.
- 50 % har svarat på frågan om kallelserna har kommit i god tid innan mötet och 100 % av dessa svarar att kallelsen har kommit i god tid innan mötet.
- 58 % har svarat på frågan om protokollen för justering tydliga och 100 % av dessa svarar att dem anser att protokollen för justering är tydliga.
- 58 % har svarat på frågan gällande om Informationsbrevet är tydligt och 100 % av dem svarar att informationsbrevet är tydligt och i enlighet med målen.
- 49 % har svarat på frågan om Närvårdskontorets personal är objektiva och professionella och 95 % av dessa anser att kontorets personal är objektiva och professionella. Resterande 5 % anser att Närvårdskontorets personal till viss del är professionella.
- 49 % har svarat på frågan om Närvårdskontorets personal är tillgängliga och 95 % av dessa anser att så är fallet. Resterande 5 % anser att Närvårdskontorets personal till viss del är tillgängliga.
- 50 % har svarat på frågan om ärendena är väl beredda och 100 % av dem anser att frågorna är väl beredda.
- 100 % har svarat på frågan om tillräckligt stöd ges för att leda uppdragsgrupperna och 60 % ha svarat ja och 40 % personer har svarat delvis.
- 100 % av projektledarna har besvarat frågan om det ges tillräcklig handledning och 100 % av dessa svarar att de har fått rätt och tillräcklig handledning.
- 75 % har svarat på frågan om minnesanteckningarna från presidiet och AU är tydliga och 100 % av dessa svarar att minnesanteckningarna är det.
- 40 % har svarat på frågan om protokollen är tydliga och 100 % svarar att protokollen är tydliga.

Analys av resultat

Svarsfrekvensen har sjunkit respektive stigit inom olika områden sedan tidigare enkät genomfördes. Den låga svarsfrekvens som är kopplad till enkät som gått till Delregionalt Politiskt Samråd kan bero på att även ersättare fått enkäten, men valt att inte svara. Enligt svaren som inkommit är dock måluppfyllelsen god och tillfredsställande. De arbetssätt som Närvårdskontoret har förefaller vara väl anpassat till beställarnas önskemål och krav.

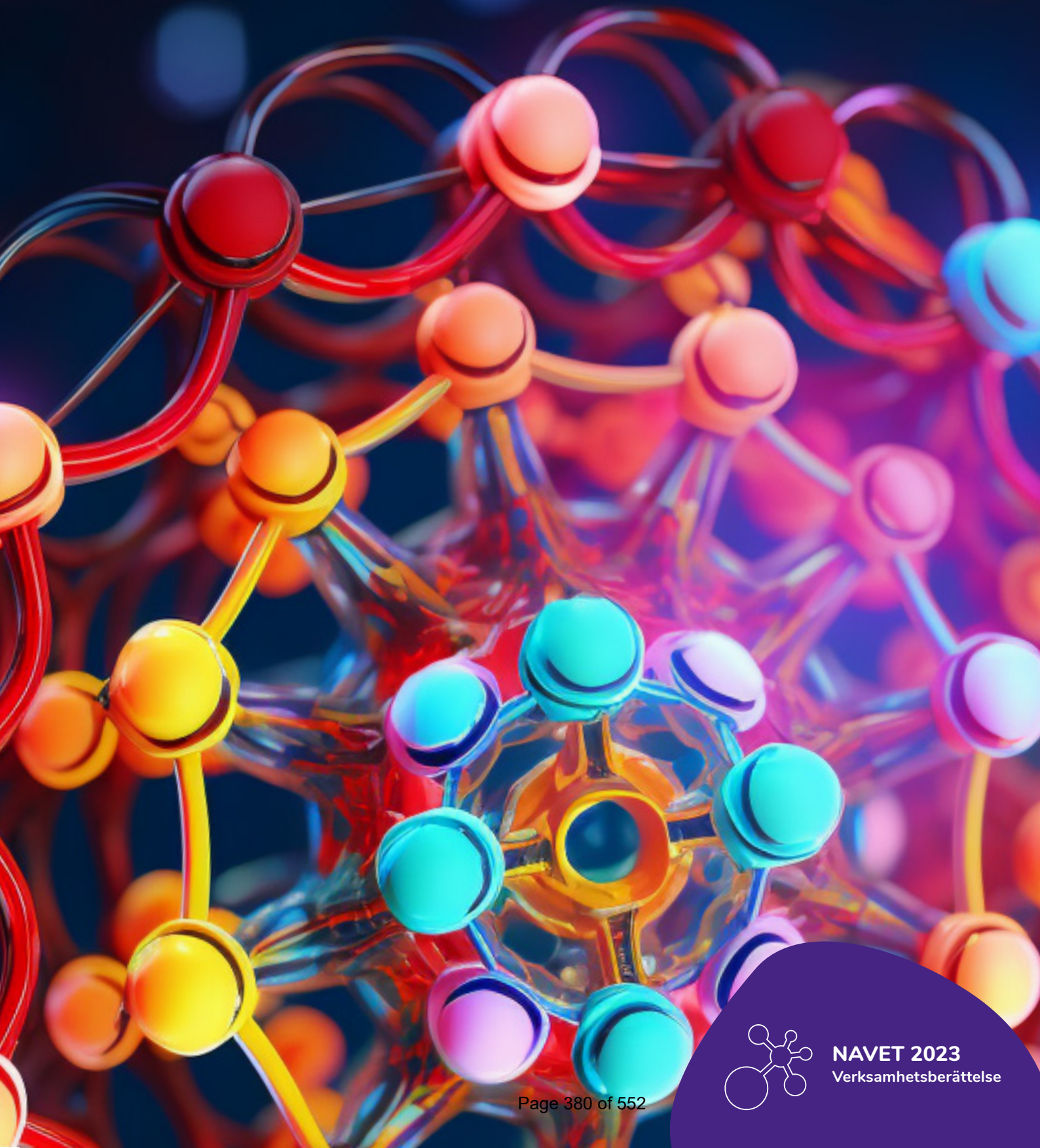
Ekonomiskt utfall och förväntad utveckling

Det ekonomiska utfallet per december 2023 är ett överskott på 1 934 tkr, vilket härrör från dels överflyttade medel från tidigare år på 682 tkr och dels på återbetalning av pensionskostnader på 600 tkr. Överskott av medel för 2023 flyttas över till nästkommande år.

QUALIA

NAVET SCIENCE CENTER

På Navet blir upplevelsen Qualia, den blir din egen. Då blir också kunskapen din egen.

NAVET 2023
Verksamhetsberättelse

ETT FANTASTISKT ÅR FÖR NAVET SCIENCE CENTER!

Hur ser sommarblå himmel ut för just dig? Hur smakar en solvarm jordgubbe? Lika lite som det finns något facit över livet, finns det något facit för dina upplevelser. Detta är Qualia – att dina upplevelser är dina och att du har rätt till dina alldeles egna tolkningar och till din beskrivning av dem.

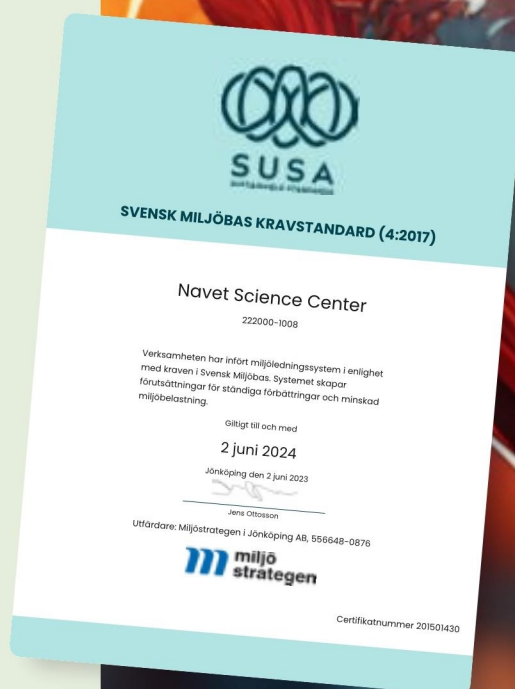
På Navet får du som besökare kunskaper om naturvetenskap, teknik, matematik och hållbar utveckling genom upplevelser. På Navet blir upplevelsen Qualia, den blir din egen. Då blir också kunskapen din egen.

På Navet har vi upplevt ett fantastiskt år tillsammans där vi tagit stora kliv inom flera områden, bland annat genom att ta fram en hållbarhetshandbok och arbeta integrerat med de tre dimensionerna av hållbar utveckling. Vi har slagit rekord i antal publika besökare samtidigt som vi har mött 15 000 elever i pedagogiska program. De stora kliven avspeglas även i den ekonomiska omsättningen som blev något bättre än budgeterat (24,3 miljoner kr), vilket främst beror på att intäkterna ökat inom nästan alla verksamhetsgrenar. Våra besökares upplevelser kan mätas i barnens skratt och glittret i deras ögon, men det syns också i Navets fantastiska betyg och recensioner på Google.

I denna skrift hoppas vi att Du som läser får en känsla av vad vi och våra besökare har upplevt tillsammans under året. God läsning!

Lisa Belfrage

Lisa Belfrage

INNEHÅLL:

UTBILDNING

Skolprogram	6
Ulricehamn – ny avtalskommun	8
Drömstaden – nästa generations miljöhjältar	10
Tekniktrappan	12
Fysik och teknik i förskolan	14
ForskarFredag	16
Kompetensutveckling	18
Mobila brandveckor	22

BESÖKSMÅL

Rekordåret 2023	4
SmåFysik	15

MENINGSFULL FRITID

Lovkollo	24
Ungas delaktighet i Sjuhärad	26
Socialt hållbart föräldraskapsstöd	27

ARBETSMILJÖ OCH PERSONAL

Internt arbete	29
Nyanställd på Navet	30
Tre snabba med Navets helgpersonal	30
Doldisarna som får Navet att snurra	31

SAMVERKAN

Navet som utvecklingsarena	32
Meningsfulla möten	33
Advisory Board	34
Navets vänner och möjliggörare	35

REKORDÅRET 2023

2023 har Navet mött 60 000 barn, unga och vuxna och tagit stora kliv inom flera verksamhetsområden. Bland annat ökade antalet publika besökare med nästan 60%.

”

Navet som destination har en stark attraktionskraft och bidrar till att vi får ännu fler besökare till Borås.

Deras höga betyg är ett kvitto på det fina jobb som organisationen gjort de senaste åren. Navet tillför ett unikt värde till Borås.

Thomas Walle Walfridsson, VD, Borås TME

MER FÖR FLER

Under 2023 har Navet utökat öppettiderna från att tidigare bara ha helgöppet till att nu vara öppet onsdag till söndag, samt lov. Dessutom har vi öppnat en helt ny avdelning för de allra minsta besökarna, SmåFysik. Mer öppet för fler besökare.

TOPPBETYG AV VÅRA BESÖKARE

Navet science center i Borås är den sjätte högst rankade turistattraktionen i Västra Götalands län! Enligt statistik från Google får Navet 4,8 i medelbetyg av sina besökare. Det är ett exceptionellt högt betyg och endast 0,6% av alla besöksmål listade av Google maps får lika höga poäng.

”Det är en medveten satsning på både kvalitet och kvantitet”, säger Lisa Belfrage, verksamhetschef på Navet. Kvalitet i helhetsupplevelse och bemötande för våra besökare, men också kvantitet i form av ökade öppettider. Att vi är på rätt spår visar sig både i våra fina omdömen och i mötet med våra besökare samt genom att vi mer än dubblat antalet besökare under 2023.

Att besökarna varit nöjda framgår också i den feedback vi får:

”Ett riktigt framgångsrikt science center för unga och gamla. En fantastisk möjlighet att experimentera och utforska... Vi älskade det” skriver en besökare på Google.

PÅ NAVET VET VI ATT HELHETSUPPLEVELSEN ÄR VIKTIG FÖR LÄRANDET

Ett skolprogram på Navet inleds alltid med en kort dramatisering, där eleverna möts av någon av Navets alla karaktärer som tar med gruppen till den avdelning där skolprogrammet kommer vara. Att använda Navets fantastiska miljöer och avdelningar som en del av lärandet är en viktig del av skolprogrammen. Avdelningarna är inspirerande och lockande lärmiljöer. Dramatiseringen sätter skolprogrammet i ett sammanhang, det kan till exempel vara en historisk kontext eller något annat som berikar. Dramatiseringen blir också ett sätt för pedagogerna att ge bra förutsättningar för mötet med eleverna.

Utöver skolprogram på Navet erbjuds också mobila program, där Navet åker ut till skolorna och genomför skolprogram. Dessa program är ofta utomhus nära skolan

och baserade på utomhuspedagogik, men även mobila program inomhus erbjuds. Navet har också digitala program där klasserna möter Navets pedagoger digitalt.

Under 2023 har Navet erbjudit totalt 37 olika skolprogram från förskolan till gymnasiet, men även för anpassad grundskola, anpassad gymnasieskola samt för SFI och vuxenutbildningen. Programmen rymmer många olika inriktningar inom naturvetenskap, teknik, matematik och hållbar utveckling.

Inom den pedagogiska kärnverksamheten lanserades ett efterlängtat digitalt bokningsprogram under våren 2023. Programmet innebär en mer effektiv bokningsprocess för både lärare och Navets personal.

14 019
elever

1 023
förskolebarn

1 642
pedagoger på
skolprogram

330
högskolestudenter

ULRICEHAMN – NY AVTALSKOMMUN

År 2023 började på bästa sätt när Ulricehamn återigen valde att teckna kommunavtal med Navet. Elisabeth Johansson är tillförordnad barn- och utbildningschef i Ulricehamns kommun.

Varför valde ni att teckna avtal med oss?

– Vi hade ett väldigt gott samarbete med er i många år. Läsåret 2018/19 valde vi att avsluta samarbetet då sektor lärande inte upplevde att vi fick gehör för de behov vi hade. Men vi saknade Navet och det fanns flera verksamheter inom kommunen som efterfrågade ett nytt samarbete.

När vi fick ett nytt erbjudande mars 2022 – där man lyfte fram den dialogprocess som gjorts och det nya samarbete som erbjöds var vi jätteintresserade. Vi hade ett förutsättningslöst möte och därefter bjöd vi in Navet att föredra för kommunstyrelsen. Beslut om att återigen ingå ett samarbete togs av Kommunstyrelsen.

Vilket värde ser ni i att samarbeta med oss?

Bara i år har Ulricehamns elever fått ta del av satsningen som Navet och SÄRF gör gällande brandkunskap genom det mobila skolprogrammet Det brinner. Pedagoger har också fått ta del av en kommungemensam kompetensutvecklingsdag som genomfördes i augusti.

Det viktigaste för oss är att vi återigen har påbörjat ett samarbete där Navet kan vara ett komplement som ger våra elever rätt förutsättning att lyckas. Naturvetenskap, teknik, matematik och hållbar utveckling är områden som vi behöver lägga fokus på och jobba strategiskt med.

Elisabeth framhåller också att hon upplever att Navet varit lyhörda för de behov Ulricehamns kommun uttryckt.

– Det har varit väldigt lätt att gå in i det här samarbetet med Navet då det har funnits en ömsesidig öppenhet och nyfikenhet och det har känts som att Navet har varit genuina i sin vilja i att satsa på Ulricehamn. Jag upplever att Navet på ett strukturerat sätt verkar för likvärdighet och utmanar sig själva i att hitta bra processer för att stötta likvärdighet mellan kommunerna.

Vad ser du fram emot i det framtida samarbete?

– Jag vill hitta ännu fler forum för att rektorer och pedagoger själva ska använda Navet som en naturlig resurs att ta hjälp utav. Det är spännande att fundera kring olika modeller för det. En sak vi gemensamt med Navet arbetar med att utveckla är en "Navettrappa" för att synliggöra vad våra elever från förskolan till gymnasiet ska få ta del av inom Navets utbud. Jag ser också fram emot att titta på hur vi strategiskt kan lägga en gemensam plan för kompetensutveckling.

Har du något mer du vill tillägga?

– Jag vill skicka med en stor rekommendation till andra kommuner: Fundera inte på om du ska samarbeta med Navet, gör det bara!

”

FUNDERA INTE PÅ OM DU SKA
SAMARBETA MED NAVET, GÖR DET BARA!

DELREGIONAL SAMVERKAN:

Navet är hela Sjuhärads science center där samtliga åtta Sjuhäradskommuner är medlemmar. Navets huvudman är Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund. Genom delregional samverkan och samfinansiering skapas utbud, utvecklingsmöjligheter och synergier som inte ryms i en enskild kommun.

Skolavtalen innebär bland annat att elever har möjlighet att gratis ta del av Navets skolprogram och att pedagoger har möjlighet att få kompetensutveckling av Navet kostnadsfritt.

I dagsläget har Navet skolavtal med: Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamns kommun.

NÄSTA GENERATIONS MILJÖHJÄLTAR

Drömstaden är Sveriges största kunskapsprojekt inom hållbarhet för femteklassare som Navet driver tillsammans med Borås Energi och Miljö. Detta är sjunde året projektet genomförs och projektet har nu nått cirka 2 500 elever i årskurs 5 i Borås Stad.

Navet och Borås Energi och Miljö har som gemensam utgångspunkt att att lyfta frågor kring miljö och demokrati på ett kreativt och inspirerande sätt för skolklasser i Borås Stad, samtidigt som målen i läroplanen uppfylls. Som mediapartner har Drömstaden Borås Tidning som bistår med prenumeration av dagstidning till klassen och studiebesök under vårterminen. Borås Rent och Snyggt finns också med i projektet då de arbetar för en renare stad på många olika sätt.

Samtliga elever i årskurs fem i Borås stad erbjuds möjlighet att delta i Drömstaden. Under ett helt läsår arbetar eleverna med uppgifter inom hållbar utveckling uppdelat i fyra områden: Kretslopp och nedbrytning, Tekniska system, Konsumtion och Transporter.

När eleverna gjort minst 20 uppgifter fördelat på samtliga fyra områden får de ta fram en modell för hur just deras drömstad skulle se ut. Drömstaden redovisas för en jury och presenteras på en avslutade gala där alla deltagande elever och lärare bjudits in. Årets gala leddes av Tusse och eleverna gav stående ovationer när han framförde Sveriges Eurovisionbidrag, låten Voices.

Under 2023 avslutades Drömstadsåret 22/23 och Drömstadsåret 23/24 har påbörjats. I och med Drömstadsåret 23/24 initieras dessutom ett större utvärderingsarbete som kommer presenteras i samband med finalen i maj.

DÄRFÖR BEHÖVS DRÖMSTADEN!

Sverige har genom Agenda 2030 förbundit sig att verka för att ”alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling”.

I februari 2023 publicerades en rapport från Skolinspektionen som pekade på stora brister i undervisningen om hållbar utveckling i grundskolan. Erik Vikstrand är projektledare för Drömstaden.

Vilka slutsatser presenterades i rapporten?

– I Skolinspektionens granskning ingår 30 högstadieskolor. På 27 av dessa har Skolinspektion bedömt att arbetet med hållbar utveckling kan utvecklas. För att lärande för hållbar utveckling ska prägla en skola behöver det därför finnas ett medvetet arbete på skolorna som binder samman både innehållet och formen för utbildningen. Skolinspektionens bedömning var att ett sådant medvetet arbete ofta saknades.

På vilket sätt kan Drömstaden vara en resurs för att åtgärda dessa brister?

– Skolinspektionens granskning fokuserar på högstadiet men jag ser ändå att det här är ett stöd för att grundskolan behöver stöttning i hur de ska arbeta med hållbar utveckling. Drömstaden implementerar ett ämnesövergripande arbetssätt där eleverna har stor möjlighet att påverka sin undervisning. Samtidigt får klassläraren kompetensutbildning och hjälp med praktiskt material genom Navet.

Granskningen pekar också på att de flesta rektorer inte känner till vilka kunskaper lärarna på skolan har om lärande för hållbar utveckling, samtidigt som lärarna beskriver olika dilemman i undervisning kopplat till lärande för hållbar utveckling som tyder på att de kan behöva mer kunskaper eller mer stöttning.

Hur kan Drömstaden arbeta för att nå även rektorerna?

– Det är faktiskt en av nyheterna för de som deltar läsåret 23/24. I år kommer vi att bjuda in rektorerna på samtliga deltagande skolor så att de också får ta del av det fantastiska presentationer som eleverna levererar. I anslutning till det kommer vi också att ha ett seminarium för skolledare om just hur lärande för en hållbar utveckling blir så bra som möjligt!

”

I år kommer vi att bjuda in rektorerna på samtliga deltagande skolor så att de också får ta del av det fantastiska presentationer som eleverna levererar.

Erik Vikstrand,
projektledare för Drömstaden

TEKNIKTRAPPAN

Navet driver tillsammans med IUC-Sjuhärad projektet Tekniktrappan. Projektet startade oktober 2022 och under de kommande åren ska Tekniktrappan bidra till att väcka teknikintresse från förskola till gymnasiet och säkra kompetensförsörjningen för teknikföretagen i Sjuhärad. Företag och utbildning möts för att väcka teknikglädje hos unga och för att skapa framtidens hållbara arbetsplatser. Projektet finansieras av Västra Götalandsregionen.

Ett urval av de satsningar som gjorts inom Tekniktrappan under 2023:

Skolprogram

Med Tekniktrappan har två nya skolprogram för teknik tagits fram 2023. Programmen har sin grund i vardagstekniken och ger en historisk bakgrund i hur tekniken har utvecklats för att sedan låta barnen testa själva. I Rör om i köket ligger fokuset på vispen, från risknippe till elvisp och sedan får eleverna bygga sina egna vispar. I Skåpmat hjälper moderna kylskåpets uppfinnare och en av världens första programmerare eleverna att koppla och programmera ett larmsystem.

Teknikglädje

Som ett startskott för Tekniktrappan träffades cirka 100 deltagare för att uppleva Teknikglädje i januari 2023. Under en eftermiddag möttes teknikföretag, gymnasieelever, lärare, studievägledare med flera för att bland annat lyssna till framtidsspaningar, AI-analyser och goda exempel på samverkan mellan skola och näringsliv. Deltagarna skapade nya kontakter genom kommunikations- och konstruktionsövningar.

Tech4U

Betydelsen av teknikkunskap, bredden inom tekniska yrken och större valkompetens låg till grund för teknikmässan Tech4U. Högstadiееlever besökte Navet för att lära sig mer om produkter och processer från ett antal sjuhäradsbaserade företag. Presentationer och övningar leddes av gymnasieelever som också visade upp sina utbildningslinjer. Cirka 500 elever kom och testade bland annat tekniska textillösningar från Engtex, tryckteknik från Boråstapeter, sängfjädrar från Starsprings, AI-prompting med HiveAndFive och automatisering med Göteborgs Tekniska College.

3 700

elever tog del av
Tekniktrappans
utbud under 2023

3 FRÅGOR TILL PETER KRAHL RYDBERG, PROJEKTLEDARE FÖR TEKNIKTRAPPAN:

Varför behövs Tekniktrappan?

Det finns flera anledningar men tydligast är att Tekniktrappan har fått stöd från VGR och tas emot med stor glädje av skolor och företag eftersom alla är medvetna om samhällets och företagens stora behov av kompetensförsörjning. För att kunna få fler elever att intressera sig för teknik och behålla intresset och självförtroendet hela vägen behövs insatser från förskoleålder till att elever lämnar skolan. Hela den bredden siktar Tekniktrappan på och levererar konkreta insatser.

Vilket är ditt bästa minne från Tekniktrappan 2023?

Oj, det var många härliga saker som har hänt under 2023, stolta företag som visar upp sin verksamhet under ett studiebesök, lärare som inte kan sluta prata med varandra på våra nätverksträffar, mötet mellan elever och företag på Teknikglädje och Tech4U. Men det är ändå elevernas upplevelser som skapar de starkaste känslorna. Särskilt minns jag alla stolta deltagare i vårt byggkollo som presenterade sina verk för föräldrarna och också hur ögonen lyser när eleverna märker att de har lyckats programmera en Micro:bit till att visa deras namn.

Vad ser du fram emot inom projektet?

Det jag ser fram emot, eller det jag hoppas på, är att de nya kontakterna mellan företag, lärare, Högskolan, elever består och utvecklas så att fler elever hittar till rätt utbildning och yrke. Har vi tur får vi kanske höra om en elev som hittat rätt program eller praktikplats tack vare Tekniktrappan redan under 2024.

FYSIK OCH TEKNIK I FÖRSKOLAN

För andra året i rad genomförde Göteborgs Universitet i samverkan med Navet science center en kurs som syftar till att stärka förskolepedagoger inom ämnena fysik och teknik. Genom kursen ska pedagoger få verktyg för att fånga upp nyfikenheten och ge barnen vetenskapliga begrepp utifrån ett lekresponsivt förhållningssätt.

Bakgrunden är att kraven på förskolan ökat kring att aktivt arbeta med att utbilda och undervisa inom naturvetenskap och teknik. I läroplanen för förskolan (Lpfö18) preciseras följande mål;

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla:

- Förståelse för naturvetenskap, kunskaper om växter och djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen.
- Förmåga att utforska, beskriva med olika uttrycksformer, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap och teknik.
- Förmåga att upptäcka och utforska teknik i vardagen.

Från Göteborgs Universitet såg man ett värde att tillgängliggöra verktyg så att pedagoger inom förskolan känner sig trygga med att undervisa i fysik och teknik. Initiativtagare bakom kursen är Ann-Sofie Mårtensson som är universitetslektor på institutionen för fysik vid Göteborgs Universitet.

Josephine Stensson och Fedoua Beckerman arbetar som pedagoger på Navet och är kursledare för Fysik och teknik i förskolan:

Hur kom det sig att Navet och Göteborgs Universitet inledde det här samarbetet?

– Ann-Sofie visste sedan tidigare att Navet är duktiga på att göra "svåra" saker praktiska, sänka trösklar och förklara på ett sätt som gör att fysik och teknik inte blir svårt, utan spännande och begripligt. På den vägen är det, säger Josephine Stensson.

Vad är er bild av hur förskolan arbetar med fysik och teknik?

– Min utgångspunkt utifrån förskolor jag tidigare arbetat

på och de pedagoger jag möter på Navet idag är att man gärna använder sig av processer och fenomen som är trygga och bekanta. Där kan pedagogen faktaförmedla och känner sig trygg i att hålla aktiviteter, men när det blev lite mer komplexa frågor så backar många, ofta med motiveringen att barnen är för små, säger Josephine.

Upplever inte ni att det är svårt att undervisa fysik och teknik för så små barn?

– Ju mer pedagogerna får grepp om processer, förklaringsmodeller och undervisningsstrategier med utgångspunkt i att barnen själva ska få se, känna och uppleva så växer deras självförtroende. Det har jag och de andra kursledarna fått bevittna under helt fantastiska redovisningar. Vi tror att kursen ger dem redskap, kunskap och nyfikenhet att våga undersöka mer säger Fedoua Beckerman och får medhåll av Josephine Stensson.

KURSSTART
HÖSTEN 2024!

Missa inte höstens kursstart Fysik och teknik i Förskolan.

**7,5 högskolepoäng, studietakt 25 %
4 fysiska träffar, resterande digital
undervisning. Eximination genom muntlig
redovisning av praktiska moment**

Välkommen till SmåFysik!

Här hittar du fysikupplevelser för
små och stora att upptäcka
tillsammans.

Ställ skorna utanför och kom in för att
testa och prova.

Alla är välkomna men kom ihåg att
upptäcka avdelningen på de små
barnens villkor!

SMÅFYSIK – SVERIGES FÖRSTA FYSIKAVDELNING FÖR SMÅ BARN

Genom åren har Navet på olika sätt närmat sig idén om att arbeta med fysik för de allra minsta. I samband med en ombyggnation av lokalerna som gjordes för flera år sedan blev lokalen till SmåFysik ledig och redan då paxades den för ändamålet.

Under 2023 var det äntligen dags att bygga Sveriges första fysikavdelning för små barn. I processen med att skapa avdelningen SmåFysik har Navet varit på studiebesök, tänkt mycket på materialval och hela tiden haft de små barnen i fokus.

Helene Berntsson var ansvarig designer för utformningen av SmåFysik

På vilket sätt skiljer sig designen när man utformar en avdelning för de allra yngsta barnen jämfört med de andra avdelningarna som riktar sig till lite äldre besökare?

– Skillnaden är att man måste tänka annorlunda kring höjder och storlekar. Svårigheten med det är att små barn ofta även har syskon med sig. Därför måste avdelningen vara anpassad för de minsta men även fungera för större barn. Utöver det är det förstås viktigt att ha ett medvetet tänk kring innehåll i material osv.

Vad känner du dig mest nöjd över i utställningen?

– Det bästa betyget jag kan få är att besökarna gillat att vara där och att de är nöjda. Vi ser ju att det har blivit en miljö där både föräldrar och barn gillar att vara.

Är det något du behövt tänka lite extra kring?

– Jag har jobbat mycket med färgställningen. Målsättningen har varit att det ska vara happy färger och mycket färg, men det ska ändå harmoniera med resten av huset.

SmåFysik är en 130 kvadratmeter stor värld där de allra minsta upptäckarna kan krypa, klättra och kika runt bland fysikupplevelser. Alla är välkomna, men det är på de små barnens villkor. Det är helt enkelt lite svårt för vuxna att ta sig fram här och var.

VAD GÖR EGENTLIGEN EN FORSKARE PÅ JOBBET?

ForskarFredag är en del av European Researchers' Night med evenemang över hela Europa den sista helgen i september varje år. ForskarFredag vill visa vad vetenskap är, hur forskning går till och hur roligt, spännande och vardagsnära forskning kan vara.

Tillsammans med Högskolan i Borås genomfördes flertalet aktiviteter, bland annat Spräck myten om forskare. Då fick gymnasieelever möjlighet att komma till Navet för att träffa forskare och prova spännande experiment.

Grundskoleelever och allmänhet samlades i Stadsparken i Borås för att prova på att håva smådjur i Viskan och prata med forskaren Ola Svensson från Högskolan i Borås.

Årets ForskarFredag avslutades på Navet, där besökare fick testa på chokladkakor som bakats med svampbiomassa istället för mjöl. Det är ett hållbart livsmedel i och med att det kan produceras lokalt, görs på svensk havre och inte innehåller några tillsatser eller bindemedel.

Fedoua Beckerman arbetar som pedagog på Navet och ansvarar för Navets inslag under ForskarFredag. Hon ser tillbaka på en lyckad vecka:

– Det som är bra med ForskarFredag är bland annat att kunna visa mångfalden och nyttan av forskningen. Det är ett tillfälle att avmystifiera forskaryrket för gymnasieungdomar så att de kan se sig själva i den rollen i framtiden.

ForskarFredag i Borås arrangeras av Navet och Högskolan i Borås och samordnas nationellt av Vetenskap & Allmänhet.

ALLA ELEVER SKA MÖTA UNDERVISNING AV HÖG KVALITET!

Lärare, förskollärare, fritidspedagoger och annan skolpersonals kompetensutveckling är en otroligt viktig del i arbetet för likvärdig utbildning.

Varje år för Navet dialog med avtalskommunerna i Sjuhärad kring behov och prioriterade strategiska fortbildningsområden. Navet genomför alltifrån kommunövergripande satsningar till uppdrag för en enskild skolenhet. Varje kompetensutveckling skräddarsys utifrån gruppens förutsättningar och förkunskaper.

Ökad kunskap och inspiration inom naturvetenskap, teknik, matematik och hållbar utveckling är prioriterat område för Navet. Därtill erbjuds kompetensutveckling inom entreprenöriellt lärande. Ett särskilt fokus under året har varit teknik som en del i satsningen Tekniktrappan.

1 440

vuxna på utbildning,
teambildning och
pedagogiska aktiviteter

872

pedagoger på
kompetensutveckling

KOMMUNGEMENSAM KOMPETENS- UTVECKLINGSDAG OM HÅLLBAR UTVECKLING

Sverige har genom Agenda 2030 förbundit sig att verka för att "alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling".

I februari 2023 publicerades en rapport från Skolinspektionen om lärande för hållbar utveckling som pekade på brister i undervisningen hos 27 av 30 granskade högstadieskolor.

I augusti genomförde Navet en gemensam kompetensutvecklingsdag inom hållbar utveckling för NO-, SO- och hemkunskapslärare i högstadiet i samtliga stadskommuner. Fortbildningsdagens innehåll har utformades utifrån med Skolinspektionens nyligen utgivna rapport.

Det blev en praktisk, utmanande och tankeväckande dag. Från de stora sammanhangen till de specifika detaljerna inom de tre perspektiven ekologisk hållbarhet, social hållbarhet och ekonomisk hållbarhet.

Under dagen fick deltagarna fördjupa sig i:

- Hållbara case och scenarier som utmanar vårt sätt att tänka.
- Praktiska workshopinslag som är direkt tillämpbara i undervisningen.
- Att undervisa för delaktighet inom Hållbar utveckling.
- Social hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och ekologisk hållbarhet.
- Globala målens djupgående inriktningar och intentioner. Vad döljer sig bakom rubriker och klara färger?

NYA TILLFÄLLEN FÖR KOMPETENSUTVECKLING INOM HÅLLBAR UTVECKLING 2024

15/8: Lärare i årskurs F-6

16/8 Lärare i årskurs 7-9 Kompetensutveckling del 2.
OBS! du behöver inte ha gått del 1 för att kunna delta.

**Missa
inte!**

ETT AXPLOCK AV KOMPETENS- UTVECKLINGSDAGAR UNDER ÅRET

Matematiksatsning i Vårgårda

I oktober genomförde Navet en kompetensutvecklingsdag för cirka 80 pedagoger F-9 från Vårgårda i praktisk och kreativ matematik. Dagen innehöll gruppdiskussioner och praktiska moment med syfte att få mer kunskap och skapa motivation för förändring i klassrummet.

– Det var riktigt roligt att så många pedagoger ville delta, säger Jessica Vångström, pedagog på Navet. Här på Navet har vi lyxen att ha miljöer som är väldigt inspirerande, men här fanns önskan om att få hjälp att skapa magi hemma i det egna klassrummet. Det blir ett viktigt verktyg för att stärka elevernas måluppfyllelse och berika elevernas lärande.

Marks Bostad – miljöutbildning

I november arrangerade Navet en kompetensutvecklingsdag inom hållbar utveckling för alla medarbetare på Marks Bostad. Syftet med dagen var att ge alla medarbetare en gemensam grund att stå på och en fördjupad förståelse för hållbar utveckling.

Med utgångspunkt i de Globala Målen dök deltagarna ner i de tre dimensionerna; ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Deltagarna fick varva teori med praktiska övningar såsom att experimentera med koldioxid, rangordna olika delmål utifrån Mark Bostäders möjlighet att bedriva hållbarhetsarbete och att fundera kring vilka drivkrafter som styr människors val av boende. Efter lunchen fick deltagarna röra sig i hela huset och gruppvis besöka ett antal stationer som utmanade både det vetenskapliga tänkandet och samarbetsförmågan.

Fritidshemspersonal Mark – digitala verktyg

Under två veckor i april åkte Navet ut till 9 olika fritidshem i Mark och kompetensutvecklade fritidshemspedagoger i digitala verktyg. Satsningen utgick ifrån kommunens egna utvecklingsarbete där de själva identifierat ett behov av ökad kompetens i arbetet med digitala verktyg.

Pedagogerna fick välja mellan tre olika inriktningar; Programmering i scratch, programmering i Sphero eller Filmskapande i Stop Motion. Därefter fick fritidshemspedagogerna samma dag öva och genomföra aktiviteter för fritidshemseleverna med stöd från Navets pedagoger.

Herrljunga Matematik

Vid två halvdagstillfällen träffade Navet all förskolepersonal i Herrljunga kommun på plats i Herrljunga.

Del ett var utomhus och innehöll:

- Taluppfattning
- Rums- och kroppsuppfattning
- Matte med rep
- Geometriska former och mönster

Del två var inomhus och fördjupade sig i:

- Upptäck matematik i experimenterandet
- Hur hör konstruktion ihop med matematik?

Utöver dessa tillfällen träffade Navet också all fritidshemspersonal för en halvdags fortbildning kring hur man kan jobba med matematik i fritidshemmet.

MOBILA BRANDVECKOR

Navet och Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund genomför en gemensam satsning på brandkunskap hos Sjuhärads elever genom ett mobilt program som heter Det brinner. Konceptet med mobila brandveckor integrerar både natur- och samhällsvetenskapliga ämnen och är tillgängligt för elever från alla kommuner i Sjuhärad.

Varje år anläggs ett stort antal bränder i Sverige, i genomsnitt är var fjärde brand i Sverige anlagd. När det gäller anlagda skolbränder är siffran betydligt högre. Detta är ett stort och kostsamt problem och det finns stor risk att människor skadas eller dör.

Genom skolprogrammet *Det brinner* ges elever i årskurs 5–7 i Sjuhärad möjlighet att, under ledning av Navets pedagoger, utreda en anlagd brand. Målet med brandveckorna är att ge barn kunskap om möjliga konsekvenser av en brand. Hur ser ett brandförlopp ut? Hur kan man minimera risk för brand och hur funkar det svenska rättssystemet?

Navets personal åker ut till kommunerna med en container och mobila labbstationer för att möta eleverna. I labbet väntar olika laborationer för att analysera bevismaterial. Eleverna får bland annat titta närmare på aska från brandplatsen, leta fingeravtryck och undersöka de

misstänkta ungdomarnas kläder. Efter en stunds detektivarbete, indelade i grupper, har klassen en gemensam genomgång av vad respektive grupp kommit fram till.

Efter besöket får klasserna med sig manus till ett rollspel som äger rum i klassrummet. Eleverna tilldelas roller och spelar sedan upp en rättegång med åtalade, vittnen, målsägare, advokater och domare. Detta för att själva ta reda på vad som händer vid en rättegång samt vad de tycker de åtalade ska få för straff. Är man ansvarig för sina handlingar om man inte är straffmyndig?

– Det är viktigt att barn i de här åldrarna får kunskap om hur de ska agera om det börjar brinna och blir medvetna om konsekvenserna av en anlagd brand. Vi ser väldigt positivt på vårt samarbete med Navet, säger Fredrik Skattberg, utbildningssamordnare på Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

FAKTA:

Varje år erbjuds samtliga kommuner i Sjuhärad att ta del av skolprogrammet *Det brinner*. Under 2023 deltog klasser från Borås, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamns kommun. Sammanlagt tog 796 elever och 72 medföljande lärare del av programmet.

Läs mer
och boka här!

”

Det är en speciell upplevelse att gå in i containern. Eleverna får se hur det ser ut, känna hur det luktar och sedan ta med sig sina intryck in i labbet.

Nina Svensson, pedagog på Navet

ALLA BARN HAR
RÄTT TILL EN
MENINGSFULL
FRITID!

På Navet letar vi alltid efter samarbeten som ger oss chansen erbjuda roliga, pedagogiska och meningsfulla aktiviteter för barn i olika åldrar på deras fritid.

Genom att sänka trösklarna till naturvetenskap vill vi bidra till både delaktighet, framtidstro och nyfikenheten till att fortsätta lära.

LOVKOLLO PÅ NAVET

Genom Navets kolloverksamhet får nästa generations kreatörer och näringsliv möjlighet att mötas. Målet är att ingjuta självförtroende hos barnen och en känsla av att allt är möjligt.

Programmeringskollo

Tänk att få hålla på med ditt intresse och samtidigt få hjälp och handledning av proffs! Programmeringskollot är ett samarbete mellan Navet och Eriksson, där Ericsson går in med resurser i form av handledare som är med både under planering och genomförande.

Nina Svensson arbetar som pedagog på Navet och hon betonar vikten av samarbetet bakom initiativet:
– Det är jätteviktigt att låta de här två världarna mötas. Barnen som deltar får förebilder och de får också upp ögonen för att det finns stora möjligheter att arbeta med programmering som vuxen.

Byggkollo

Sommarens mest kreativa veckor var tveklöst under Byggkollo. Tillsammans med Bostäder i Borås och RO-gruppen skapades en sommarlovsaktivitet som inspirerade barn till att utforska byggnad och utmana sin kreativitet.

Kolloveckan började med en introduktion i stadsplanering av Borås stadsarkitekt Richard Mattsson. Därefter fick de i uppdrag att skapa en stadsdel av fågelbostäder där varje fågelbostad blivit ett eget byggprojekt med skiss, byggande, taklagsfest, slutbesiktning och vernissage.

”

Navet är en naturlig och värdefull samarbetspartner för oss.

Deras engagemang för att skapa meningsfulla och lärorika upplevelser för barn går hand i hand med vårt mål att stödja samhällsinitiativ.

David Neess, Ericsson

UNGAS DELAKTIGHET I SJUHÄRAD

Navet science center driver tillsammans med Borås Stad, Marks kommun och Svenljunga kommun ett tvåårigt projekt, Ungas delaktighet i Sjuhärad. Projektet syftar till att öka ungas delaktighet i olika beslutsprocesser samt öka möjligheterna till en meningsfull fritid.

Målgruppen är 13–18-åringar med särskild inriktning på vissa grupper. Fokus ligger på att bidra till att utveckla kommunernas arbete med att inkludera ungdomar. Genom att testa olika metoder för delaktighet och låta ungdomarna själva få ta initiativ är förhoppningen att det långsiktiga effekterna ska bidra till en större framtidstro och att fler unga ska få prova på aktiviteter som främjar deras intressen.

Projektet pågår under 2023–2024 och är finansierat av Boråsregionen, Sjuhärads kommunalförbund och Västra Götalandsregionen.

SOCIALT HÅLLBART FÖRÄLDRASKAPSTÖD

Navet driver tillsammans med Borås Stad projektet Socialt hållbart föräldraskapsstöd. Projektet startade i januari 2023 och under de kommande åren ska Socialt hållbart föräldraskapsstöd bidra till att minska socialt utanförskap, ge större chanser för barn att fullfölja sina studier samt öka samverkan mellan olika förvaltningar i Borås stad.

Kan en mötesplats som Navet tillgängliggöra föräldraskapsstödsutbildningar för fler?

– Det tror jag absolut. Bara det att du får ta med dina barn hit samtidigt som du går utbildningen gör att det blir lättare för ensamstående att ta del av utbildningen, säger Josephine Stensson, pedagog och projektledare för Socialt hållbart föräldraskapsstöd.

Att komma till ett nytt land och inte behärska språket, känna till kultur och traditioner eller hur samhällsstrukturen fungerar innebär en hel del utmaningar, inte minst som vårdnadshavare. Föräldraskapsstöd till utlandsfödda vårdnadshavare är en viktig del i att barnen ska kunna utvecklas, känna sig trygga och må bra.

Bakgrunden till projektet är att Borås stad inte når de vårdnadshavare som är utlandsfödda i lika stor utsträckning som de som har svenskfödda vårdnadshavare, gällande föräldraskapsstödsprogram. Dessutom har det saknats utbud för familjer med lite äldre barn, 6–12 år.

– Det märks att det finns en stor efterfrågan. Alla grupper har varit fullbokade och intresset har varit stort, säger Josephine.

Under 2023 har 30 vuxna deltagit i utbildningarna. Utbildningen består av fyra delar med olika teman. Barnen är med Navets pedagoger i våra unika lärmiljöer medan föräldrarna träffas delar erfarenheter med varandra. Träffarna är kostnadsfria och i samband med träffarna bjuds alla deltagare på fika.

Projektet finansieras genom Västra Götalandsregionens sociala investeringsmedel.

ARBETSMILJÖ OCH PERSONAL

Det är viktigt för Navet att medarbetarna trivs och utvecklas. Navets ordinarie personal består av 18 personer. Därtill har ytterligare 20 personer arbetat extra under helger och lov.

Under 2023 välkomnades två nya medarbetare: Eva-Maria Sandin arbetar som projektledare för projektet Ungas Delaktighet och Christian Ericsson arbetar som pedagog.

Sjuhärads kommunalförbund

Navets huvudman är Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund. Det skapar många möjligheter till intern samverkan och gemensamt utvecklingsarbete. Tillsammans med medarbetarna på Sjuhärads kommunalförbund är det cirka 50 personer i organisationen.

Navet och Boråsregionen har också en gemensam trivselgrupp som genomför gemensamma aktiviteter. Under året firas exempelvis kanelbullens dag och till Lucia anordnas varje år luciamorgon. Då välkomnas alla medarbetare, både på Navet och Boråsregionen till en stämningsfull frukost med lussekatter, glögg och SVTs luciasändning i utställningen Astronoma.

Prao och praktik

Navet tar socialt ansvar och minskar steget mellan utbildning och arbete genom att erbjuda möjlighet till prao och praktik. Det är viktigt för verksamheten att elever och praktikanter får en meningsfull tid på Navet och att de erbjuds lärorika och varierade uppgifter. Några av de elever som tagits emot har efter sin tid som praoelever börjat arbeta som helgpersonal på Navet. Under 2023 har Navet tagit emot tio praoelever från grundskolan och två praktikanter.

Studieresa Göteborg

I augusti var Navets ordinarie personal på studieresa till Göteborg för att stärka sammanhållningen och inspireras av andra verksamheter.

Första dagen fick personalen förmånen att låna konferenslokaler på Botaniska trädgården. Där fick personalgruppen ta del av en heldagsworkshop om grupputveckling och förändringsarbete.

Det blev en fantastisk dag i strålande sol med lunch och fika i härliga miljöer. Medarbetarna fick även förmånen

att träffa Helen Ekvall och Karen Otto som arbetar som pedagoger på Botaniska. De presenterade deras arbete, uppdrag och erfarenheter från verksamheten under en härlig rundvandring.

Dag två var full av inspiration då både Göteborgsoperan, Sjöfartsmuseet och Universeum betades av. Logistiken bakom kulisserna på Göteborgsoperan blev en snackis som följt med personalgruppen året ut.

Tisdagskompetens

För att stärka den interna kompetensen och ge möjlighet till kunskapsöverföring kollegor emellan lanserades konceptet tisdagskompetens under 2023. Sista tisdagseftermiddagen varje månad kan medarbetare delta i kompetensutveckling.

Sedan starten har har träffarna bland annat behandlat entreprenöriellt lärande, social hållbarhet, klimatbudget och en utbildning i Barnkonventionen.

För att kunna efterleva och tillämpa barnkonventionen måste ett barnrättsperspektiv genomsyra hela organisationen – från styrning och ledning till verksamhetsnivå. Därför har all personalen på Navet, inom ramen för Tisdagskompetens, erbjudits möjlighet att delta i VGR:s barnkonventionsutbildning; Barnkonventionen från teori till praktik.

BARNKONVENTIONEN:

FN:s konvention om barnets rättigheter består av 54 artiklar och ska ses som en helhet. Ett barnrättsperspektiv motsvarar konventionens barnsyn och innebär att:

Barnet inte får diskrimineras på någon grund (artikel 2). Att barnets bästa ska bedömas och beaktas vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3). Att barnet har rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) och att barnet får möjlighet att säga sin mening och få den respekterad (artikel 12). Det handlar även om att avsätta resurser för barn och unga (artikel 4) och att barn, unga och vuxna har goda kunskaper om barnets rättigheter (artikel 42).

3 SNABBA MED HADIL KHALAF, HELGPERSOAL PÅ NAVET

Vad är det som gör att du vill jobba på Navet?

Det är ett ställe som på ett kreativt sätt får både stora och små att lära sig nya saker. Som helgpersoonal får jag vara med och hjälpa besökare och bidra till att de får en så spännande upplevelse som möjligt. Min roll är att visa allt som går att upptäcka på Navet. Sedan tycker jag också att det är otroligt lärorikt och roligt att prata och socialisera med nya människor.

Har du någon favoritavdelning i huset?

Min favoritavdelning på Navet har alltid varit Tasset. Där kan man vara hur kreativ man vill! Jag tycker också att vår nya avdelning SmåFysik verkligen visar att fysik och naturvetenskap inte behöver vara svårt och komplicerat. Det går utmärkt att anpassa även för små barn. Hela avdelningen är också otroligt mysig!

Hur var det att jobba i somras när det kom så otroligt många besökare?

Sommaren 2023 var inte min första sommar på Navet och jag märkte en stor kontrast jämfört med tidigare år. Det var många fler besökare och för mig är det bara positivt. Då får jag göra mitt jobb som jag verkligen brinner för och omges av alla glada besökare!

NY PÅ NAVET!

Vi snackar med Navets senaste tillskott, Christian Eriksson som arbetar som pedagog på Navet.

Vad gjorde du innan du började på Navet?

Innan Navet arbetade jag på Högskolan i Borås som medieproducent. I den rollen hjälpte jag lärare att ta fram digitala läroböcker i form av filmer och poddar, och fungerade som teknisk stöd i samband med föreläsningar med mera.

Vad fick dig att vilja jobba hos oss?

Oj! Vem skulle inte vilja arbeta på Navet? Det är väldigt trevligt här! Framför allt ville jag komma närmare undervisningen. Sedan är det ju alltid roligt att lära sig mer och som bonus får jag träffa mängder med nyfikna barn.

Var det som du trodde?

Navet är betydligt mer dynamiskt än vad jag trodde. Under mina första månader här har jag upptäckt hur lyhörd verksamheten är och hur snabbt man fångar upp behov. Jag blev också överraskad av bredden! Förutom alla skolklasser och besökare, arrangerar vi även event,

fortbildning och möten. Allt i samverkan med kommuner, näringsliv och akademien – det är många delar!

Vilket skolprogram är roligast att genomföra?

Kul att du frågar! Jag gillar våra astronomiprogram bäst, eftersom jag är mycket förtjust i rymden! På avdelningen Astronoma har vi ett planetarium där vi har möjlighet att titta på stjärnbilder och göra rymdresor – det är häftigt!

Vilket är ditt bästa Navetminne hittills?

Det finns så många! Men om jag ska välja säger jag alla gånger det kommit fram barn som sagt att de älskar att vara på Navet!

DOLDISARNA SOM FÅR NAVET ATT SNURRA!

”

Det är en rolig utmaning att hitta felet.

Hamit Bytyqi, snickare och tekniker på Navet

Navet vill inte vara en plats där man bara får titta och inte röra. Navet vill att besökarna vågar testa sig fram. Men hur underhålls ett hus där besökarna uppmanas trycka på alla knappar och testa allt de ser? Anna Berntsson och Hamit Bytyqi arbetar som vaktmästare samt snickare och tekniker på Navet.

Vad lagar ni oftast?

Allt i Meccanot. Flygplanet som snurrar. Tåget som åker fram och tillbaka. Det kan vara alltifrån motorer som bränner till att kopplingar dras loss.

Hamit har ett otroligt tålamod och det är bara han som får laga Meccanot. Ibland försöker någon annan "hjälpa till" men det slutar nästan alltid med att Hamit både måste laga ursprungsfelet och felsöka vad den som försökt hjälpa har gjort, säger Anna Berntsson.

Det är en rolig utmaning att hitta felet. Det finns så många orsaker till att en station slutat fungera, fortsätter Hamit Bytyqi.

Är det något riktigt otippat som gått sönder?

Otippat skulle jag inte säga men ibland kan en station ha stått i flera år utan incidenter, men plötsligt behöver den lagas två gånger på en månad.

En klassiker är när jag ska tömma vattnet i vattenavdelningen och det inte rinner ut. Då kan det vara någon besökare som upptäckt att bollarna som flyter i rännorna passar perfekt i avrinningshålen, säger Anna.

Blir det aldrig trööstlöst?

Ska man ha det här jobbet måste man nog vara en person som gillar utmaningar och som tycker det är kul att det hela tiden händer nya grejer, säger Anna.

Hamit nickar instämmande och säger: Elektronik kan vara svårt, särskilt när den är inbyggd. Det kan ibland kännas omöjligt att laga, men när jag löser problemet brukar jag känna mig väldigt imponerad över mig själv, skrattar Hamit.

Har det märkts i huset att besöksantalet ökat?

Ja det märks tydligt. Särskilt när vi har extra många besökare. Grejerna går sönder mer, men jag är ändå imponerad att det håller så bra som de gör, säger Hamit.

NAVET SOM UTVECKLINGSARENA

Navets ambition är att vara en plats för kontinuerlig utveckling. Därför söker Navet efter partnerskap där verksamhetens kunskap kan göra en betydande skillnad. Genom samverkan på lokal, regional, nationell och internationell nivå ligger Navet i framkant och kan på så sätt stödja andra aktörer till att nå sina långsiktiga mål. Vi har pratat med Anna Gunnarsson, projektledare på Navet om Goodlash och Klimatneutrala Borås.

Vad tar du med dig i arbetet med Goodlash?

Jag skulle nog säga att det är vikten av att jobba med social innovation och social hållbarhet som något självklart i strävan mot en positiv utveckling för samhället. Att faktiskt medvetet kunna arbeta för att öka människors välbefinnande genom att identifiera och möta upp sociala behov som en del av hållbarhetsarbetet.

Vad skulle du vilja highlighta från året 2023?

Jag vill gärna lyfta fram samverkan inom Klimatneutrala Borås 2030, i gemensamma aktiviteter som vi gör så mycket bättre än var för sig och att vi gemensamt har nått många människor i strävan mot hållbar förändring.

Goodlash

En mötesplats för social innovation där medborgare, aktörer i civilsamhället, offentlig verksamhet, forskning och företag kan mötas på lika villkor från olika bakgrund och perspektiv i utvecklingen av ett hållbart samhälle. Projektet syftade till att etablera en samhällsinkubator för att stötta civilsamhällets kulturella och sociala innovationskraft och socialt företagande. Initiativet finansierades av Vinnova och drevs av Coompanion Sjuhärad, Navet science center och Science Park Borås.

Klimatneutrala Borås 2030

Klimatneutrala Borås 2030 är en del av Viable Cities storsatsning Klimatneutrala städer. 23 svenska städer och 6 myndigheter arbetar tillsammans för att skapa ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbara städer.

Frågor till Anna
Varför behöver vi

”

Navet engagerar sig gärna i pågående processer och projekt som rör centrala samhällsfrågor.

Anna Gunnarsson,
projektledare på Navet

Under året genomfördes bland annat tre Klimatprat. Ett forum där paneldeltagare i olika åldrar, med olika bakgrunder och yrken, bjuds in till öppna samtal om klimatfrågor och där du som åhörare också får vara en del av samtalet.

Varför är det viktigt att Navet är med som projektpartner i Klimatneutrala Borås 2030?

Om vi ska jobba med Hållbarhetsfrågor på riktigt krävs det att vi gör det i samverkan med andra som också vill förändring. Att vara med i Klimatneutrala Borås 2030 är ett sätt att öka på förändringstakten och att kunna göra det på en bredare arena.

I den lokala satsningen är Borås Stad koordinatörer och Navet science center är projektpartner tillsammans med Science Park Borås, Borås Energi och Miljö och Fristadbostäder (FRIBO).

Tillsammans med andra ska Klimatneutrala Borås 2030 öka takten i arbetet med den lokala klimatomställningen. Projektet testar nya arbetssätt och lösningar, utbyter lär-domar och arbetar för att skapa en stad som fungerar bra för människorna som bor i den. En stad som är bra för invånarnas, företagens och samhällets ekonomi – och – som är bra för klimatet.

Initiativet finansieras av Energimyndigheten (Viable Cities strategiska innovationsprogram får gemensamt stöd av Vinnova, Energimyndigheten och Formas)

MENINGSFULLA MÖTEN OCH HÅLLBARA KONFERENSER!

Navet vill verka för meningsfulla möten där och när huset inte är fullt. Vi tror på kraften i möten och vi vill gärna vara en arena för företag och organisationer som vi samverkar med.

En konferens på Navet är så mycket mer än en lokalbokning. Vi älskar när våra gäster vill använda Navet som en resurs för teambuilding, inspiration och när vi får i uppdrag att organisera och hålla i workshops. Under 2023 bokades 240 möten i Navets lokaler.

Den som bokar en konferens på Navet ska kunna känna sig trygg med att hållbarhetstänket genomsyrar hela Navets verksamhet.

VIKTEN AV SAMVERKAN!

Navets uppdrag är att vara en publik arena för bildning. Navet ska vara med och utveckla Sjuhärad till en attraktiv och konkurrenskraftig delregion med hög utbildningsnivå och en befolkning med stort intresse för naturvetenskap, teknik, matematik och hållbar utveckling.

Genom att gemensamt angripa problem och utmaningar kan ett större utbud, utvecklingsmöjligheter och synergier skapas. Det blir dessutom mycket roligare när vi krokar arm och gör saker tillsammans!

NAVET ADVISORY BOARD

Advisory Board Navet science center är en rådgivande funktion som bidrar till att utveckla verksamheten. Syftet är att agera bollplank, identifiera problem och hitta vägar till utveckling. I maj ägde det första mötet rum. Representerarna företräder akademi, näringsliv och samhälle:

- **Anders Stenström**, Chef forskning och innovation, Högskolan i Borås
- **Anna Lambert**, Head of Technology & Development, Ericsson AB
- **Elisabeth Johansson**, Verksamhetschef skolutveckling, Ulricehamn
- **Jeanette Lindström**, VD, Borås Djurpark
- **Julio García Atterström**, Chef lärandesektionen/skolchef, Tranemo
- **Mia Wallengren**, Förvaltningschef Fritid- och folkhälsa, Borås
- **Niklas Gardewik (M)**, Oppositionsråd Tranemo
- **Patrik Harrysson (S)**, Oppositionsråd Svenljunga

”

Högskolan i Borås har en lång historik av att samarbeta med Navet. Genom det nystartade Advisory Board, där högskolan finns representerat, skapas nya möjligheter att tillsammans med övriga representanter bidra till Navets positiva utveckling.

Anders Stenström, chef för forskning och utveckling vid Högskolan i Borås

NAVETS VÄNNER OCH MÖJLIGGÖRARE

Navets vision är att vara en självklar aktör och samarbetspartner för förverkligandet av Agenda 2030.

Navet har uppdrag från och samarbetsavtal med ett urval av väl valda aktörer som delar vår värdegrund och vill bidra till att inspirera till ökad nyfikenhet och lust att lära. Detta är våra partners och finansiärer 2023.

NAVET

navet.com

RAPPORT 2023

Granskning av Boråsregionen Sjuhärad kommunalförbunds årsredovisning

Samuel Kaufman

Anna Duong

Anna Sandström

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	3
1.1 Syfte och revisionsfrågor	3
1.2 Revisionskriterier	3
1.3 Ansvarig nämnd/styrelse	4
1.4 Metod	4
1.5 Projektorganisation	4
2 GRANSKNINGSRESULTAT	5
2.1 Årsredovisning	5
2.2 Förvaltningsberättelse	5
2.3 Redovisningsprinciper	6
2.4 Resultaträkning	6
2.4.1 Ekonomiskt resultat	6
2.5 Balansräkning	6
2.6 Kassaflödesanalys	6
2.7 Drift- och investeringsredovisning	6
2.8 Balanskrav	7
2.9 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed	7
2.10 Bedömning av Direktionens mål med betydelse av god ekonomisk hushållning	7
2.11 Måluppfyllelse	8
2.12 Specifika bevakningsområden	10
2.13 Fördjupade granskningar	11
2.14 Intern kontroll	11
3 SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	12

1 Inledning

Enligt kommunallag (2017:725) ska förbundets revisorer pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Revisorerna ska även bedöma om årsredovisningen är förenlig med de mål som Direktionen fastställt.

Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv. Granskning av årsredovisningen inklusive verksamhetsmässigt resultat/måluppfyllelse har genomförts av Borås Stads revisionskontor och redovisas i innevarande rapport.

Årsredovisningen och revisorernas bedömning ska behandlas av respektive medlemskommuns Kommunfullmäktige. Syftet är bland annat att ge Kommunfullmäktige underlag för uppföljning och styrning av den fortsatta verksamheten, så att god ekonomisk hushållning kan säkerställas. Ställningstagandena i revisionsberättelsen utgår från en samlad bedömning av all den granskning av förbundets verksamhet som har genomförts under året.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att den ska vara ett underlag till revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen gällande ansvarsfrihet. Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv. Denna styr vilka Rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) som används i granskningen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Är årsredovisningen upprättad enligt gällande lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), gällande rekommendationer från RKR samt i enlighet med god redovisningssed?
 - Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? (med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar)
 - Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?
- Ger årsredovisningen en rättvisande bild av resultatet för förbundet?
- Har balanskravet uppfyllts?
- Har verksamheten bedrivits på ett sätt som gör att Direktionens beslutade mål, finansiella likväl som verksamhetsmässiga, för god ekonomisk hushållning uppnåtts?

1.2 Revisionskriterier

Granskningen har utförts enligt kommunallag (2017:725), lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), God revisionssed i kommunal verksamhet samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Granskningen har utförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning.

Räkenskaperna granskas enligt följande:

- Att redovisningen följer krav på räkenskapsföring enligt 11 kap. kommunallagen, d.v.s. att räkenskaper och årsredovisning upprättats.
- Att upplysning lämnats om utfallet, finansieringen av verksamheten och den ekonomiska ställningen vid årets slut.
- Att årsredovisningen är upprättad med iakttagande av god redovisningssed. God redovisningssed innebär att redovisningsskyldiga i första hand ska följa lagar och rekommendationer och i övriga fall, då det inte finns någon specifik regel, tillämpa god sed.
- Att redovisningen är materiellt rätt (alla tillgångar och skulder existerar och avser Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund).
- Att redovisningen är rätt periodiserad (alla intäkter och kostnader avser redovisningsåret).

Övriga delar har granskats översiktligt i syfte att bedöma om de uppgifter som ska ingå i årsredovisningen enligt lag och rekommendationer från RKR har lämnats.

1.3 Ansvarig nämnd/styrelse

Direktionen i Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund är ansvarig.

1.4 Metod

Granskningen har utförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och i enlighet med Standard för kommunal räkenskapsrevision. Detta innebär bl.a. att tillämpliga ISA, ISAE och ISRE har följts. Ramverket beskriver förutsättningar och tar hänsyn till den kommunala särarten samt de regler som sakkunniga biträden, däribland kommunala yrkesrevisorer och auktoriserade/godkända revisorer samt registrerade revisionsbolag har att följa.¹

Granskningen grundas på analys av resultat- och balansräkning samt utökad granskning av poster och processer som är av väsentlig betydelse för resultat och ställning. Granskningen innefattar att granska ett urval av underlag och annan information i räkenskapssammandraget samt att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten. Planeringen har genomförts med utgångspunkt i en risk- och väsentlighetsanalys, där insatser koncentreras till där risken för väsentliga fel är störst. Därutöver ska granskningen innehålla en bedömning om årsredovisningen är rättvisande, d.v.s. att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till felaktigt beslutsfattande.

Granskningen är genomförd med en kontrollmålsmetodik och ett kvalitetssäkrat systemstöd. Granskning av fakturaunderlag och stickprov av specifikationer har genomförts. Stickprov av konton med större avvikelser under 2023 har utförts. Totalt har en genomgång av 44 av förbundets konton genomförts (ca 85 verifikationer).

En genomgång av balanskontona samt rutiner för periodiseringar har genomförts. Vidare har avstämningar och kontroll av moms- och skatteredovisning utförts. Avstämning har genomförts med tjänstepersoner vid Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund.

1.5 Projektorganisation

Samuel Kaufman är granskningsledare. Granskningsmedarbetare är Anna Duong och Anna Sandström.

¹ Standard för kommunal räkenskapsrevision, SKR, Skyrev och FAR, 2023-09-16.

2 Granskningsresultat

2.1 Årsredovisning

Enligt 1 kap. 3 § lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska kommunalförbund upprätta en årsredovisning.

En årsredovisning ska bestå av:

- en resultaträkning,
- en balansräkning,
- en kassaflödesanalys,
- noter,
- en driftredovisning,
- en investeringsredovisning, och
- en förvaltningsberättelse

Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen, i allt väsentligt upprättats i enlighet med den kommunala bokförings- och redovisningslagen och god redovisningssed.

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god.

2.2 Förvaltningsberättelse

Enligt lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning 11 kap. ska en förvaltningsberättelse innehålla följande delar:

- Utvecklingen av verksamheten
- Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning
- Händelser av väsentlig betydelse
- Förväntad utveckling
- Väsentliga personalförhållanden
- Andra förhållanden av betydelse för styrning och uppföljning
- God ekonomisk hushållning
- Ekonomisk ställning
- Balanskravsresultat

I förvaltningsberättelsen ska information lämnas om viktiga händelser som inträffat under året. Revisionskontoret bedömer att Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbunds årsredovisning i huvudsak följer den uppställning som anges i 11 kap. i LKBR. Rubrikerna följer inte exakt den ordning som anges i lagstiftningen.

Revisionskontoret konstaterar att förvaltningsberättelsen i Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbunds årsredovisning innehåller en sammanställning av fokusområden, uppdrag och mål. I årsredovisningen genomförs en samlad bedömning om att målen för god ekonomisk hushållning uppnås under 2023.

Revisionskontoret bedömer i stort att den information som lämnas i förvaltningsberättelsen ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning.

2.3 Redovisningsprinciper

I årsredovisningen har samma redovisningsprinciper använts som vid föregående bokslut.

2.4 Resultaträkning

Enligt 5 kap. 1 § ska resultaträkning i sammandrag redovisa samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret.

Revisionskontoret bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat och att noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster. Resultaträkningen är uppställd enligt LKBR.

2.4.1 Ekonomiskt resultat

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund redovisar ett överskott på 695 tkr för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31 jämfört med budget. Resultatet för förbundskansliet redovisar ett överskott om ca 1 000 tkr och beror bl.a. på högre ränteintäkter än budgeterat.

2.5 Balansräkning

Enligt 6 kap. 1 § LKBR ska balansräkningen i sammandrag redovisa kommunens eller kommunalförbundets samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). Ställda panter och ansvarsförbindelser ska tas upp inom linjen.

Revisionskontoret bedömer att balansräkningen är i huvudsak uppställd enligt LKBR och omfattar tillräckliga noter. Föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser. Specifikationer och underlag till utgående balanser finns i tillräcklig omfattning och årets resultat enligt balansräkningen stämmer överens med resultaträkningen. Revisionskontorets samlade bedömning är att balansräkningen i allt väsentlighet ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättningar, skulder och eget kapital.

2.6 Kassaflödesanalys

Enligt 8 kap. 1 § LKBR ska kassaflödesanalysen redovisa kommunens eller kommunalförbundets in- och utbetalningar under räkenskapsåret.

Revisionskontoret bedömer att kassaflödesanalysen är uppställd enligt RKR R13 Kassaflödesanalys och överensstämmer i allt väsentligt med övriga delar i årsredovisningen.

2.7 Drift- och investeringsredovisning

Enligt 10 kap 1-2 §§ LKBR ska driftredovisningen innehålla en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställs för den löpande verksamheten. Investeringsredovisningen ska innehålla en samlad redovisning av kommunens eller kommunalförbundets investeringsverksamhet.

Revisionskontoret noterar att Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbunds drift- och investeringsredovisning är uppställd enligt RKR 14 Drift- och investeringsredovisning. Drift- och investeringsredovisningen överensstämmer i allt väsentligt med övriga delar i årsredovisningen.

2.8 Balanskrav

Ett kommunalförbund ska enligt kommunallagen göra en avstämning av balanskravet och redovisas i förvaltningsberättelsen. Eventuella negativa resultat som uppkommer ska enligt kommunallagen regleras inom tre år. Om det föreligger synnerliga skäl finns emellertid möjlighet att inte reglera ett negativt resultat.

RKR har lämnat information om beräkning och redovisning av balanskravet utifrån tolkning av förarbeten till reglerna om balanskrav i LKBR och kommunallagen.

Enligt 11 kap. 10 § LKBR ska upplysningar om årets resultat efter balanskravsjusteringar och balanskravsresultat redovisas i förvaltningsberättelsen. Vidare framgår att vid beräkningen av balanskravsresultatet, som är kopplat till kommunallagens balanskrav, ska årets resultat rensas för vissa poster som inte härrör från den egentliga verksamheten.

Revisionskontoret noterar att balanskravsutredningen i årsredovisningen redovisar ett positivt resultat om 695 tkr. Förbundet använder inte resultatutjämningsreserv (RUR).

2.9 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed

Enligt 1 kap. 4 § LKBR ska bokföring och redovisning fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed.

Bokslutsprocessen har adekvata anvisningar som har informerats i rimlig tid innan bokslutets transaktioner ska vara genomförda. Huvudsakliga bokslutsjusteringar har bokförts i redovisningssystemet.

2.10 Bedömning av Direktionens mål med betydelse av god ekonomisk hushållning

Från och med år 2006 gäller för samtliga kommuner och kommunalförbund att Kommunfullmäktige ska fastställa mål för "god ekonomisk hushållning" enligt 11 kap 1 § kommunallagen. Enligt kommunallagen föreligger därutöver krav på att "fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen".

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning enligt 11 kap. 6 § första och andra styckena kommunallagen har uppnåtts och följts.

Förbundet har i budget och verksamhetsplan 2023 beslutat om två finansiella mål;

1. Förbundets kostnader ska inte överstiga intäkterna
2. Förbundet ska uppvisa ett eget kapital på lägst 4 mnkr.

Revisionskontoret noterar att Boråsregionen Sjuhärad's kommunalförbunds budget och årsredovisningen har en skrivning om god ekonomisk hushållning. Förbundet uppnår båda målen under året. Förbundets samlade bedömning är att verksamheten når såväl de finansiella som verksamhetsmässiga målen och att kraven för god ekonomisk hushållning därmed kan anses vara uppfyllda.

2.11 Måluppfyllelse

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbunds målarbete

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbunds förbundsordning utgör grunden för förbundets verksamhet och fastställs av respektive medlemskommuns fullmäktige. Direktionen har beslutat om det övergripande målet; *Att aktivt arbeta för att Sjuhärad/Boråsregionen ska vara ett bra område att bo, arbeta och leva i.*

Verksamheten arbetar mot målet genom att *Med tydligt och långsiktigt Sjuhäradsperspektiv skapa gränsöverskridande möten för att främja samverkan, innovation och nytänkande.*

Förbundet har två beredningsgrupper, *Hållbar regional utveckling Sjuhärad (BH7)* och *Välfärd och Kompetens*. Beredningsgrupperna arbetar med strategiska frågor, bereder ärenden till Direktionen och företräder kommunalförbundet inom sina verksamhetsområden.

I förbundet ingår även Business Region Borås, Dataskyddsbud, Medarbetarcentrum, Vård och omsorgscollege, Navet science center samt Närvårdskontoret. Dessa verksamheter finansieras och nyttjas olika av medlemskommunerna. Vård och omsorgscollege och Närvårdskontoret finansieras av både medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen.

Styrdokument inom regional utveckling är Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2021-2030 samt Kulturplan för Boråsregionen 2020-2023. Under 2023 har Västra Götalandsregionens kulturstrategi samt Kulturplan Sjuhärad reviderats.

Inom område välfärdsutveckling styrs verksamheten utifrån gällande lagstiftning samt regionala och delregionala avtal och överenskommelser. De övriga verksamheterna har planer och uppdragsbeskrivningar som beskriver deras arbete.

Utvecklingsstrategi för Sjuhärad samt Kulturplan för Boråsregionen beskriver förbundets grunduppdrag. Utifrån de fastställda styrdokumenterna och fokusområden inom regional utveckling och kulturområdet följs grunduppdraget upp löpande uppger förbundet.

Projektverksamheten regleras i den överenskommelse gällande delregionala utvecklingsmedel som tecknats mellan Västra Götalandsregionen och kommunalförbunden i samband med beslutet om den nya regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030.

Grunduppdraget inom enheten för välfärdsutveckling utgår från medlemskommunernas behov tillsammans med gällande lagstiftning samt regionala och delregionala avtal och överenskommelser.

Förbundet uppger sammantaget att det löpande arbetet utifrån grunduppdraget pågår enligt plan inom samtliga enheter och verksamheter.

Mål och uppdrag i verksamhetsplan och budget 2023

Utifrån förbundets verksamhetsplan och budget 2023 har mål formulerats i syfte att nå förbundets övergripande målsättning. Målen och dess uppföljning delas in under följande enheter:

- Uppföljning av Grunduppdrag
- Regional utveckling
- Välfärdsutveckling

2022 genomförde Kommunalförbundet en förändring av strukturen för mål och uppföljning. Detta innebar att förbundet då fick ett övergripande mål och 16 enhetsmål. Antalet mål minskade då avsevärt jämfört med tidigare år. Den nya målstrukturen innebar även en enhetlig presentation av uppföljningen för de olika verksamheterna inom förbundet.

För de olika driftverksamheterna i förbundet presenteras fortfarande uppföljning av verksamhetsmål och indikatorer men som en bilaga till årsredovisningen.

Förbundet redogör i årsredovisningen för hur de arbetat för att bidra till de uppsatta inriktningarna och effekterna i Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2021-2030 samt Kulturplan för Boråsregionen 2020-2023. I årsredovisningen redogör man även för uppföljning av de delregionala utvecklingsmedlen, DRUM, enligt regional modell.

Enligt förbundets Verksamhetsplan och budget för 2023 ska en årlig enkätundersökning genomföras avseende nöjdhet hos nätverken med förbundets verksamhet. Målsättningen fastställs till att minst 85 % ska vara nöjda med förbundets verksamhet. I förbundets årsredovisning framgår att 94 % av respondenterna är nöjda med förbundets nätverk i sin helhet. Svarsfrekvensen var 65 %.

Förbundet uppger även att måluppfyllelsen generellt är god och att arbetet inom verksamheterna löper på enligt plan.

Regional utveckling

För den enheten Regional utveckling har förbundet ställt upp 12 mål. Förbundet bedömer i årsredovisningen att elva av målen är uppnådda och att ett av målen delvis har nåtts.

Det mål som inte uppnåtts under året är:

0 ■ 1 ◆ 11 ● 0 ■ av 12 uppdrag.

- **Skapa förutsättningar för att behov och utbud av kompetens möts.**

I årsredovisningen uppger förbundet att strukturer har börjat byggas genom avsiktsförklaringen med Västra Götalandsregionen om kompetensförsörjningsarbetet, men även genom arbete med behovsinventering hos branscher som underlag för dimensionering av gymnasieskolan och för arrangerande av yrkeshögskoleutbildningar.

Välfärdsutveckling

För enheten Välfärdsutveckling har förbundet ställt upp fem mål. Förbundet bedömer i årsredovisningen att fyra av målen är uppnådda och att ett av målen delvis har nåtts.

Målet som förbundet inte når är:

0 ■ 1 ◆ 4 ● 0 ■ av 5 mål.

- **Tillsammans med Närvårdskontoret hålla samman ett omställningsarbete för att stärka kommunerna och regionens verksamheter i arbetet med samsjuklighet med utgångspunkt i samsjuklighetsutredningen.**

I årsredovisningen uppger förbundet att en förstudie genomfördes under våren och rapporten behandlades i Närvårdssamverkans styrgrupp under tidig höst. Styrgruppen beslutade att underlaget skulle bearbetas ytterligare för att tydligare belysa glappen mellan nuläge och önskat läge. Detta har gjorts och den omarbetade versionen ska presenteras på för styrgruppen i januari 2024. Åtgärdsförslagen som presenteras i förstudierapporten utgår från att skapa sammanhängande vård och stöd till personer med samsjuklighet samt öka kompetensen inom området.

Sammanfattningsvis konstateras att Boråsregionen Sjuhärad's kommunalförbund i budget och verksamhetsplan för 2023 har fastställt ett övergripande strategiskt mål, 12 mål för enheten regional utveckling och fem mål för enheten välfärdsutveckling.

Utöver detta har förbundet följt upp de strategier och planer som styr förbundet samt genomfört en nöjdhetsenkät för deltagare i förbundets nätverk.

Förbundet har i årsredovisningen redovisat vad de gjort för att närma sig sitt övergripande strategiska mål och förbundet gör bedömningen att måluppfyllelsen är god inom förbundets samtliga verksamheter. Förbundet gör bedömningen att genomförda och planerade aktiviteter ligger i linje med det övergripande strategiska målet.

Kommunalförbundet har också redogjort för de olika enheternas måluppfyllelse samt om de når målen under verksamhetsåret.

Sammantaget är måluppfyllelsen för 2023:

0 ■ 2 ◆ 15 ● 0 ■ av 17 mål.

Förbundet uppnår inte två av de 17 mål som förbundet ställt upp för verksamhetsåret 2023.

För de olika verksamheterna i förbundet presenteras uppföljningen av verksamhetsmål och indikatorer som en bilaga till årsredovisningen.

2.12 Specifika bevakningsområden

Arbetet med kompetensförsörjning

Under hösten 2022 startades en förstudie upp med mål att inventera kompetensbehov. Underlaget till förstudien arbetades fram i nära samverkan med de strategiska grupperingar inom förbundet som arbetar med kompetensförsörjning. Utifrån resultatet från förstudien har förslag på handlingsplan tagits fram som godkänts av berörda chefsnätverk. Socialchefs-nätverket ställde sig bakom att rekrytera en projektledare som får i uppdrag att hålla samman det delregionala arbetet med kompetensförsörjning inom välfärdsområdet.

Boråsregionen Sjuhärad's kommunalförbund har förstärkt sitt arbete med kompetensförsörjningsfrågor genom att inrätta en processledartjänst med finansiering från Västra Götalandsregionen (VGR). Syftet är att bättre identifiera såväl det privata näringslivets som den offentliga sektorns behov av kompetens. Förstärkningen skall bidra till att stärka kompetensrådets roll och funktion.

Förbundet har även omstrukturerat kompetensrådet för att inkludera representanter från olika sektorer, däribland Arbetsförmedlingen, LO, Svenskt Näringsliv och Västsvenska Handelskammaren, i syfte att främja samverkan mellan olika aktörer och effektivare adressera kompetensbehov.

Samarbetet med Borås Högskola har resulterat i en fördjupad samverkan där högskolan inrättat en ny funktion, vilken erbjuder kommunerna en väg in i kontakt med högskolan. Förbundet har även bidragit till utvecklingen av programutbudet genom att delfinansiera initiativet från högskolan om att inrätta ett socionomprogram; ett sätt att möta identifierade bristyrken inom regionen.

Förbundet har även under 2023 initierat projekt för att förstärka kopplingen mellan skola och arbetsliv, där elever fick möjligheten att besöka företag och industrier för att öka sin förståelse för olika yrken. Dessa insatser var del av ett större arbete att informera om och generera intresse för yrkesvägar bortom de akademiska.

Batterifabriken i Lockryd

Projektet kring batterifabriken i Lockryd beskrivs av förbundet som en omfattande satsning där Business Region Borås spelat en central roll. Projektet krävde avsevärd tid och resurser, där särskilt en person från Business Region Borås investerade en betydande arbetsinsats. En ytterligare halvtidsanställning skapades för att ge generellt stöd inom Business Region Borås, vilket innebar att arbetsbelastningen för det specifika projektet kunde delas.

En organisationsmodell utvecklades för projektet, vilken ansågs framgångsrik. Förbundet planerar att använda modellen för framtida projekt. Trots att FREYR avslutade projektet i september 2023 menar förbundet att marken i Lockryd fortfarande är attraktiv och att intresse från andra aktörer finns. Man kan då få användning av de lärdomar förbundet tillräknat sig under projektet.

2.13 Fördjupade granskningar

Förbundet har under 2023 inte varit föremål för någon fördjupad granskning.

2.14 Intern kontroll

Direktionen ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med förbundsordning samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Direktionen för Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund har vidare ansvar för att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredställande sätt.

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund har en plan för intern kontroll för 2023 som antagits av Direktionen 2022-12-08. Direktionen har tillsammans med övriga förbundet genomfört en riskanalys som grund för upprättandet av plan för intern kontroll.

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund uppger i årsredovisningen att arbetet med intern kontroll har fortlöpt enligt fastställd plan utan anmärkningar. Uppföljning av intern kontrollplan för 2023 redovisades vid direktionens sammanträde 1 mars 2024. Revisionskontoret noterar att storleken på stickproven för kontrollmomenten i den interna kontrollplanen inte är angivna samt att resultatformuleringarna skiljer sig åt i redovisningen.

3 Sammanfattande bedömning

Granskningen av Sjuhärads kommunalförbunds årsredovisning bedöms i huvudsak utifrån kommunallagen, lag om kommunal bokföring och redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning och God redovisningssed. Granskningen har genomförts i enlighet med standard för kommunal räkenskapsrevision. I granskningen av förbundets årsredovisning utgår bedömningarna från följsamhet mot Direktionens budgetbeslut och eventuella beslut om specifika mål och prioriterade aktiviteter som avser budgetåret 2023.

Den interna kontrollen bedöms utifrån riskanalys och plan för intern kontroll samt dess uppföljning. I den sammanfattande bedömningen ingår i förekommande fall också granskningsresultat från granskning av bevakningsområden och de fördjupade granskningar som har varit riktade mot förbundet under året.

Granskningen visar att förbundets årsredovisning är upprättad i enlighet med de krav som finns för resultat- och balansräkning. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt har upprättats i enlighet med LKBR och god redovisningssed.

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god. För helåret 2023 redovisas ett överskott på 695 tkr jämfört med budget.

Revisionskontoret noterar att Sjuhärads kommunalförbunds budget och årsredovisning 2023 har en skrivning om god ekonomisk hushållning som innefattar två finansiella mål. Revisionskontoret konstaterar att förbundet uppnår båda de finansiella målen under 2023. Förbundets samlade bedömning är att verksamheten når såväl de finansiella som verksamhetsmässiga målen och att kraven för god ekonomisk hushållning därmed kan anses vara uppfyllda.

Kommunalförbundet har i "*Verksamhetsplan och budget 2023 Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund*" beslutat om ett övergripande strategiskt mål samt 17 enhetsmål för förbundets verksamheter. Uppföljning av verksamhetsspecifika mål och indikatorer presenteras i en bilaga till delårsrapporten. Förbundet uppnår inte två av de 17 mål som förbundet ställt upp för verksamhetsåret 2023.

Sammanfattningsvis kan Revisionskontoret konstatera att Sjuhärads kommunalförbund överlag har redovisat vad de gjort för att uppnå det övergripande målet och de uppställda enhetsmålen.

Revisionskontoret bedömer att Sjuhärads kommunalförbund inom ramen för årsbokslutet redogör för väsentliga händelser och lämnar genom sin förvaltningsberättelse en översiktlig redogörelse över hur förbundets verksamhet utvecklats under året. Med utgångspunkt i att förbundet i årsredovisning 2023 redogör för måluppfyllelsen i förhållande till Direktionens fastställda mål bedömer Revisionskontoret att redovisningen av verksamhetsresultaten i huvudsak är förenlig med de mål som Direktionen fastställt.

Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig med ett utvecklingsområde. Förbundet bör ange storlek på de stickprov som görs inom ramen för kontrollmomenten i den interna kontrollplanen.

Borås 2024-03-26

Andreas Ekelund,
Revisionschef, Revisionskontoret
Borås Stad

Samuel Kaufman
Certifierad kommunal yrkesrevisor, Revisionskontoret
Borås Stad

BORÅS
STAD

REVISIONSKONTORET

Besöksadress Sturegatan 42 **Postadress** 501 80 Borås
Telefon 033-35 71 56 **E-post** revisionskontoret@boras.se
Webbplats boras.se/stadsrevisionen

23. Årsredovisning 2023, Stiftelsen
Bollebygds hyresbostäder (Bollebo) (kf fattar
slutligt beslut) KS2024/105

§74

KS2024/105

Årsredovisning 2023, Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder (Bollebo)

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen rekommenderar att kommunfullmäktige godkänner Stiftelsen Bollebygds hyresbostäders årsredovisning för 2023.

Ärendet

Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder (Bollebo) har upprättat årsredovisning för 2023. Enligt revisionsberättelsen har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen. Årets resultat för stiftelsen var 4,3 mnkr före skatt och 3,5 mnkr efter skatt, vilket är 0,3 mnkr sämre än 2022. Enligt stiftelsens stadgar ska kommunfullmäktige före juni månads utgång fatta beslut om man kan godkänna årsredovisningen.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen rekommenderar att kommunfullmäktige godkänner Stiftelsen Bollebygds hyresbostäders årsredovisning för 2023.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Årsredovisning 2023 för stiftelsen Bollebygds hyresbostäder
- Årsredovisning 2023 med underskrifter
- RB 13.2.A_Stiftelse ÅR med styrelse o förtroendevald 2023 (003)

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Årsredovisning 2023

Bollebo
Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder

Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder
Org nr 864500-0459

Årsredovisning för
Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder
för räkenskapsåret 2023-01-01—2023-12-31

Innehåll	Sida
VD har ordet	1
Förvaltningsberättelse	2
Nyckeltal	5
Resultaträkning	6
Balansräkning	7
Kassaflödesanalys	9
Noter	10
Underskrifter	14
Våra fastigheter	15

Alla belopp redovisas, om inte annat anges, i kronor (kr).

VD ord

Vår primära uppgift som en allmännyttig bostadsstiftelse är att aktivt bidra till bostadsförsörjningen i kommunen. Förändringar i omvärlden har för närvarande begränsat möjligheterna till nybyggnation av bostäder.

Det ekonomiska resultatet för 2023 är positivt, intäkterna ökade genom att elstöd beviljades samtidigt minskade hyresbortfallet då rivningen av Vinkelvägen 9-37 flyttades fram till nästa årsskifte. Den totala låneskulden har minskats med 32 miljoner under året och är nu 217 miljoner kronor.

Behovet av att höja hyran för att möta våra stora kostnadsökningar är en utmaning. Kostnadsökningarna har främst uppkommit till följd av att räntan på våra lån har gått upp, och även priserna för bland annat el, värme och avfall har stigit. Samtidigt har merparten av våra hyresgäster fått mindre pengar att röra sig med.

Att nå en överenskommelse om hyreshöjningen var därför en utmaning, och det var slutligen hyresmarknadskommittén som beslutade om en höjning med 4,25%. Höjningen är på en historiskt hög nivå och upplevs som påfrestande för många av våra hyresgäster. Trots det täcker höjningen inte de kostnadsökningar som vi har.

För att mildra effekterna av de ökande kostnaderna arbetar vi för att minska våra utgifter. Under året har vi främst fokuserat på inre renoveringar som en del av vårt planerade underhåll. Renoveringen av Odens väg 18, 20 och 22 har flyttats fram i tiden, vilket har bidragit till att sänka våra kostnader i år. Dessutom har vi amorterat på våra lån. Genom att göra investeringar som främjar energieffektivisering finns även möjlighet att minska våra utgifter samtidigt som vi minskar vår klimatpåverkan.

Bollebygd fortsätter att vara en attraktiv plats att flytta till, vilket har resulterat i en ökning av antalet invånare. Trots detta märker vi av en minskad efterfrågan på bostäder som inte är centralt belägna, och för första gången på länge har vi haft vakanser i vårt bestånd. Marknaden för lokaler är fortfarande trög, och vår stora lokal på Kungsbackavägen har varit outhyrd hela året.

Som en del av vårt miljöarbete fortsätter vi att göra energibesparande åtgärder för att nå målet om en minskning med 30% till 2030 (med 2009 som basår). I vår miljöredovisning kan ni läsa mer om hur vi har minskat vår miljöpåverkan under året.

Enligt plan har vi utökat antalet laddpunkter för elbilar med fyra stycken, vilket innebär att vi nu har totalt 20 stycken, varav fyra är belägna i Olsfors. Laddplatserna kan hyras på olika sätt och är tillgängliga både för våra hyresgäster och allmänheten.

På Östra Hedängsvägen har vi investerat i två robotar som kommer att effektivisera vår skötsel av gräsmattor framöver.

Även om nybyggnationen på Vinkelvägen inte har påbörjats enligt plan, hoppas vi på förbättrade ekonomiska förutsättningar så att vi kan påbörja projektet under 2025.

I december förvärvades Hemgården på Göteborgsvägen 30, en fastighet som är centralt belägen i Bollebygd. Så snart möjlighet ges planerar vi att påbörja nybyggnation av bostäder.

Det är glädjande att de senaste rapporterna visar på att det ekonomiska läget förväntas stabiliseras och att vi framöver kan förvänta oss lägre räntor och en fallande inflation.

Bollebygd, mars 2024

Heléne Persson Alsin

VD, Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder

Förvaltningsberättelse

VD och styrelsen för Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder avger härmed följande årsredovisning för räkenskapsåret 2023-01-01—2023-12-31.

Stiftelsens säte är Bollebygds kommun.

Information om styrelse mm

Styrelse

Tillträdande styrelse utsedd av Bollebygds kommun, är vald för tiden 2023-01-01 - 2026-12-31

Ledamöter

Sverre Fredriksson (M) ordförande
Eivor Carlsson (KD) vice ordförande
Beatrice Ekelund (S)
Ralph Utbult (S)
Gunnar Riegertz (SD)

Ersättare

Stefan Hederdal (M)
Tomas Ridell (V)
Peter Krahll-Rydberg (MP)
Caroline Frodin Fatnassi (SD)
Cecilia Carlhson (KD)

Revisorer

Ordinarie

Erik Kullberg, auktoriserad revisor Ernst & Young AB
Göran Nordh (FR)

Ersättare

Gustaf Albin, auktoriserad revisor Ernst & Young AB
Jan-Åke Andersson (S)

Ändamålet med Stiftelsens verksamhet är att inom ramen för den kommunala kompetensen främja bostadsförsörjningen i kommunen. Den kommunala kompetensen innebär bl a att verksamheten skall bedrivas utan vinstsyfte. Detta hindrar emellertid inte att Stiftelsen drivs med vinst som används till att konsolidera Stiftelsen och höja dess soliditet.

Affärsidé

Stiftelsen skall ha ett varierat utbud av bostäder i små områden med trivsamma gårdsmiljöer. Bostäderna skall enbart avse hyresrätter utan egen kapitalinsats. Valmöjligheter avseende standard och servicegrad ska erbjudas kunderna. Förvaltningen ska ske miljömedvetet och nära kunden.

Marknaden

I Bollebygds kommun finns totalt ca 4 077 (Kolada 2022) hushåll. Kommunen har en positiv befolkningsutveckling och efterfrågan på bostäder är stor, främst i Bollebygds tätort.

Fastighetsbeståndet

Totalt förvaltar Stiftelsen 414 lägenheter och 13 lokaler. Därutöver ägs och förvaltas ett äldreboende som i sin helhet hyrs av Bollebygds kommun.

Den totala bostadsytan, exkl. äldreboendet uppgår till 29 097 kvm och lokalytan uppgår till 1 039 kvm. Äldreboendets yta uppgår totalt till 8 278 kvm.

Stiftelsens fastighetsbestånd består av ett 10-tal bostadsområden med varierande antal lägenheter. Flertalet lägenheter är markbostäder, typ radhusboende. Utav beståndet finns 351 lägenheter i Bollebygd, 41 lägenheter i Olsfors och 22 lägenheter i Töllsjö.

Lägenhetsfördelning			
	Bostäder	Särskilt boende	Totalt
1 rok	29	81	110
2 rok	193	2	195
3 rok	142		142
4 rok	49		49
5 rok	1		1
Summa	414	83	497

Kråktorps 1:14

Av de avstyckade enheterna återstår en att avyttra.

Nybyggnation

Det ekonomiska läget gör att det är svårt att bygga nytt och få en rimlig hyresnivå.

Under året har det därför inte påbörjats någon nybyggnation.

Hyresutveckling

Den 1 mars 2023 höjdes hyrorna för bostäder med i snitt 4,25 %.

Uthyrning

Hyresbortfall på grund av outhyrt uppgår till 393 tkr.

Lägenhetsbeståndet fördelat efter byggnadsår

1937	1 st
1952	1 st
1963-1985	163 st
1986-1993	186 st
2003-2010	35 st
2012-2015	74 st
2020	24 st
2021	13 st

Bokfört värde

Fastigheternas bokförda värde uppgick per den 31 december 2023 till 261 745 tkr.

Av totalt bokfört värde hänför sig 51 971 tkr till Bollegårdens äldreboende.

PC

Samtliga fastigheter är försäkrade till fullvärde.

Lån och finansiering

Under år 2023 har 70 500 tkr av stiftelsens lån löpt ut. Av detta belopp har 32 000 tkr amorterats och 38 500 tkr satts om i nya lån. Låneskulden uppgår nu till 217 000 tkr. Kommunal borgen för 299 000 tkr är beviljad.

Underhåll

Stiftelsens inriktning på verksamheten är att ha hög servicenivå och väl underhållna fastigheter. Företaget tillämpar hyresgäststyrt lägenhetsunderhåll (HLU). Årets underhållskostnader uppgår till totalt 7 662 tkr varav 1 350 tkr avser Bollegårdens äldreboende.

Miljöarbete

Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder är sedan 2001 certifierade enligt ISO 14001. Vi bedriver ett aktivt miljöarbete som syftar till, att ur miljösynpunkt på bästa möjliga sätt hushålla med resurser, för att bidra till en långsiktig hållbar utveckling.

Miljöarbetet redovisas som särskild bilaga till årsredovisningen.

Miljöfarlig verksamhet

Följande delar av stiftelsens verksamhet är kontrollpliktiga:

- Större kyl och frysanläggningar (Bollegårdens äldreboende)
- Drift av större värmepumpar på Vinkelvägen 1-7.
- Drift av större värmepumpar på Boråsvägen 35 i Olsfors.

Ekonomi

Stiftelsen har en hög skuldsättningsgrad vilket medför en hög ränterisk. Genomsnittsräntan år 2023 var 1,39 % (0,54 % år 2022). Den genomsnittliga underhållskostnaden under den kommande femårsperioden bedöms vara 9-10 miljoner kronor per år.

Omvärldsfaktorer

Läget i omvärlden påverkar den ekonomiska utvecklingen i landet och i världen. Under 2023 har inflationen varit hög och räntorna stigande, även om inflationen vände nedåt i slutet på året. Kostnaderna för nybyggnation och underhåll har varit fortsatt höga. Det påverkar möjligheterna att genomföra underhåll och att påbörja nybyggnationer.

Stiftelsens stadgar

En översyn av stadgarna från 1963 har gjorts av stiftelsen, förslaget har godkänts av Bollebygds Kommun och stiftelsen har sedermera även fått tillstånd för ändring av stadgarna hos Kammarkollegiet och Länsstyrelsen. Därav har Stiftelsen under 2023 fått nya stadgar. I dessa stadgar finns det inte längre något som föreskriver att grundfonden skall vara ett visst belopp eller att reservfond respektive dispositionsfond skall finnas. Det som anges i dessa nya stadgar är enbart att grundfonden som lägst skall vara 1 000 tkr. Med anledning av detta har styrelsen beslutat att genomföra omföringar inom eget kapital för att följa och redovisa enligt gällande stadgar. Detta kommer innebära att reservfond och dispositionsfond förs om till balanserat resultat under 2024 och även del av grundfonden så att den härnäst uppgår till 1 000 tkr.

Förändringar i eget kapital (tkr)

	Grund-fond	Reserv-fond	Dispositions-fond	Årets resultat
Belopp vid årets ingång enligt fastställd balansräkning	2 678	11 133	35 775	3 880
Omföring av föregående års resultat	-35	388	3 526	-3 880
Årets resultat				3 500
	2 643	11 521	39 301	3 500

EC

Nyckeltal, flerårsöversikt

	2023	2022	2021	2020
Nettoomsättning (tkr)	47 318	44 951	43 822	40 692
Resultat efter finansiella poster (tkr)	3 955	5 343	2 366	3 932
Balansomslutning (tkr)	292 513	318 257	310 911	314 534
Justerat eget kapital (tkr)	61 409	58 154	53 801	51 753
Soliditet (%)	20,99%	18,27%	17,30%	16,45%
Antal bostäder	497	496	496	483
Area bostäder i m ²	32 702	32 576	32 576	31 753
Lokaler	13	12	12	12
Area lokaler i m ²	5 712	5 544	5 544	5 544
Outhyrt, bostäder	187	22	0	0
Vakansgrad (%)	0,5%	0,1%	0	0
Hyresbortfall bostäder (tkr)	234	67	60	113
Hyresbortfall lokaler (tkr)	159	31	28	26
Genomsnittlig hyra bostäder, kr/m ² /år (exkl. äldreboendet)	1 251	1 204	1 181	1 157

1, Nettoomsättning

Rörelsens huvudintäkter, fakturerade kostnader, sidointäkter samt intäktskorrigeringar.

2, Resultat efter finansiella poster

Resultat efter finansiella intäkter och kostnader, men före bokslutsdispositioner och skatt.

3, Balansomslutning

Stiftelsens samlade tillgångar.

4, Justerat eget kapital

Eget kapital plus 79,4 % av obeskattade reserver.

5, Soliditet (%)

Justerat eget kapital i procent av balansomslutningen.

Resultaträkning

	Not	2023	2022
Rörelseintäkter, lagerförändring m.m.	1		
Hyresintäkter	2	47 317 893	44 951 044
Övriga intäkter		1 485 937	470 557
Summa rörelseintäkter, lagerförändring m.m.		48 803 830	45 421 601
Rörelsekostnader			
Direkta fastighetskostnader	3	-25 027 759	-21 925 591
Övriga externa kostnader		-2 205 780	-1 983 935
Personalkostnader	4	-5 637 177	-5 689 837
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	5, 6	-9 020 014	-8 885 375
Summa rörelsekostnader		-41 890 730	-38 484 738
Rörelseresultat		6 913 100	6 936 863
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		797 652	131 422
Räntekostnader och liknande resultatposter		-3 755 675	-1 725 297
Summa finansiella poster		-2 958 023	-1 593 875
Resultat efter finansiella poster		3 955 077	5 342 988
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfonder		470 000	-338 000
Förändring av överavskrivningar		-161 439	-258 168
Summa bokslutsdispositioner		308 561	-596 168
Resultat före skatt		4 263 638	4 746 820
Skatt på årets resultat		-763 271	-867 136
Årets resultat		3 500 367	3 879 684

Balansräkning

	Not		
Tillgångar	1	2023-12-31	2022-12-31
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader & Mark	5	261 745 085	265 233 650
Inventarier, verktyg och installationer	6	1 461 298	1 647 168
Pågående nyanläggning och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	7	<u>2 556 129</u>	<u>2 556 129</u>
		265 762 512	269 436 947
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	8	<u>40 000</u>	<u>40 000</u>
		40 000	40 000
Summa anläggningstillgångar		265 802 512	269 476 947
Omsättningstillgångar			
Varulager m.m.			
Råvaror och förnödenheter		<u>223 731</u>	<u>288 314</u>
		223 731	288 314
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		79 546	313 532
Övriga fordringar		439 356	660 629
Skattefordran		295 320	229 091
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		<u>1 276 573</u>	<u>1 059 399</u>
Summa kortfristiga fordringar		2 090 795	2 262 651
Kassa och bank		<u>24 396 344</u>	<u>46 228 635</u>
Summa omsättningstillgångar		24 396 344	46 228 635
Summa tillgångar		292 513 382	318 256 547

EC

Balansräkning

	Not		
Eget kapital och skulder	1	2023-12-31	2022-12-31
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Grundfond		2 643 012	2 677 898
Reservfond		11 521 217	11 133 249
Dispositionsfond		39 301 213	35 774 611
		<u>53 465 442</u>	<u>49 585 758</u>
Fritt eget kapital			
Årets resultat		3 500 367	3 879 684
		<u>3 500 367</u>	<u>3 879 684</u>
Summa eget kapital		56 965 809	53 465 442
Obeskattade reserver			
Ackumulerade överavskrivningar		819 586	658 147
Periodiseringsfonder		4 777 000	5 247 000
Summa obeskattade reserver		<u>5 596 586</u>	<u>5 905 147</u>
Långfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	9	136 500 000	178 500 000
Summa långfristiga skulder		<u>136 500 000</u>	<u>178 500 000</u>
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	9	80 500 000	70 500 000
Leverantörsskulder		3 913 315	3 133 598
Skuld till Bollebygds kommun		1 076 123	1 211 062
Övriga skulder		419 438	569 432
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		7 542 111	4 971 866
Summa kortfristiga skulder		<u>93 450 987</u>	<u>80 385 958</u>
Summa skulder och eget kapital		292 513 382	318 256 547

FL

Kassaflödesanalys

	2023	2022
Den löpande verksamheten		
Rörelseresultat	6 913 100	6 936 863
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet		
Avskrivningar	9 020 014	8 885 375
Bokförd vinst vid avyttring av anläggningstillgångar	0	-47 000
	15 933 114	15 775 238
Erhållen ränta m m	797 652	131 423
Erlagd ränta	-3 755 675	-1 725 297
Betald skatt	-829 499	-596 402
Kassaflöde från den löpande verksamheten		
före förändringar av rörelsekapital	12 145 592	13 584 962
Förändring i rörelsekapital		
Ökning(-)/Minskning av varulager	64 583	-168 495
Ökning(-)/ minskning av fordringar	238 084	-1 005 332
Ökning(+)/ minskning av kortfristiga skulder	3 065 029	2 869 475
Kassaflöde från den löpande verksamheten	15 513 288	15 280 609
Investeringsverksamheten		
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-5 345 579	-2 290 069
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	0	47 000
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-5 345 579	-2 243 069
Finansieringsverksamheten		
Ökning(+)/ minskning av skulder till kreditinstitut	-32 000 000	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-32 000 000	0
Förändring av likvida medel	-21 832 291	13 037 540
Likvida medel vid årets början	46 228 635	33 191 095
Likvida medel inklusive kortfristiga placeringar vid årets slut	24 396 344	46 228 635

Noter

Not 1. Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2016:10) om årsredovisning i mindre företag.

Anläggningstillgångar

Materiella och immateriella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar.

Avskrivningsbart belopp utgörs av anskaffningsvärdet med avdrag för beräknat restvärde om detta bedöms vara väsentligt. Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden. Följande avskrivningstider tillämpas:

Materiella anläggningstillgångar

Byggnader	25-50 år
Markanläggningar	20 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar	5-12 år
Inventarier, verktyg och installationer	5 år

Not 2. Hyresintäkter

	2023	2022
Bostäder	41 287 630	39 433 000
Lokaler	5 331 811	4 932 790
Garage, P-platser	698 452	585 254
Summa Hyresintäkter netto	47 317 893	44 951 044

Not 3. Direkta fastighetskostnader

	2023	2022
Reparationer	1 032 420	854 067
Underhåll	7 661 574	7 443 945
Fastighetsskatt	518 400	499 655
Skötselkostnader		
Uttagsskatt	417 302	447 737
Övrigt	3 659 372	3 328 742
Förbrukning		
Vatten	2 570 504	2 772 684
El	2 245 210	1 351 508
Renhållning	859 296	755 046
Värmekostnader	5 357 279	3 812 207
Försäkringskostnader	706 402	660 000
Summa direkta fastighetskostnader	25 027 759	21 925 591

Not 4. Anställda, löner och andra ersättningar mm

	2023	2022
Medelantalet anställda	9	9
Löner och andra ersättningar	3 883 045	3 857 127
Sociala kostnader (varav pensionskostnader)	1 571 490	1 623 527
	*(366 753)	*(426 557)

* I pensionskostnader ingår pensionsförsäkringspremie

Löner och andra ersättningar fördelade mellan
styrelseledamöter och övriga anställda

	2023	2022
Styrelse	159 088	144 726
Övriga anställda	3 723 957	3 712 401

Not 5. Byggnader, markanläggning och mark

	2023-12-31	2022-12-31
Byggnader och markanläggning		
Ingående anskaffningsvärden	396 938 924	395 461 147
Årets anskaffningar	3 788 644	1 477 777
Omklassificeringar	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	400 727 568	396 938 924
Ingående avskrivningar	-144 547 015	-135 874 338
Årets avskrivningar	-8 721 870	-8 672 677
Utgående ackumulerade avskrivningar	-153 268 885	-144 547 015
Utgående redovisat värde	247 458 683	252 391 909
Mark		
Ingående anskaffningsvärden	12 841 741	12 841 741
Årets anskaffningar	1 444 661	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	14 286 402	12 841 741
Totalt planenligt restvärde för fastigheterna	261 745 085	265 233 650

Utgående ackumulerade anskaffningsvärden har minskats med erhållna offentliga bidrag uppgående till 18 209 085 kr (18 209 085 kr).

Not 6. Inventarier, verktyg och installationer

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	7 290 437	6 717 194
Årets anskaffningar	112 274	690 868
Försäljningar/utrangeringar	0	-117 625
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	7 402 711	7 290 437
Ingående avskrivningar	-5 643 269	-5 548 196
Försäljningar/utrangeringar	0	117 625
Årets avskrivningar	-298 144	-212 698
Utgående ackumulerade avskrivningar	-5 941 413	-5 643 269
Utgående redovisat värde	1 461 298	1 647 168

Utgående ackumulerade anskaffningsvärden har minskats med erhållna offentliga bidrag uppgående till 70 000 kr (0 kr).

Not 7. Pågående nybyggnation

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående nedlagda kostnader	2 556 129	2 434 706
Under året nedlagda kostnader	0	121 423
Omklassificeringar	0	0
Utgående nedlagda kostnader	2 556 129	2 556 129

Not 8. Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2023-12-31	2022-12-31
HBV, insatskapital	40 000	40 000
Summa andra långfristiga värdepappersinnehav	40 000	40 000

Not 9. Långfristiga skulder

Långgivare	Kapitalskuld	Bundet till år	Ränta
Kommuninvest	38 500 000	2024	Rörlig
Kommuninvest	30 000 000	2024	Fast
Kommuninvest	25 000 000	2025	Fast
Kommuninvest	22 000 000	2026	Fast
Kommuninvest	12 000 000	2024	Fast
Kommuninvest	14 000 000	2025	Fast
Kommuninvest	5 000 000	2026	Fast
Kommuninvest	29 000 000	2026	Fast
Kommuninvest	20 000 000	2025	Fast
Kommuninvest	21 500 000	2027	Fast
Summa fastighetslån	217 000 000		
Lån som förfaller inom 12 månader	80 500 000		
Lån som förfaller inom 12 - 60 månader	136 500 000		

Not 10. Eventualförpliktelser

	2023-12-31	2022-12-31
Fastigo, garantiförbindelse	72 523	74 000

52

Bollebygd den 20 mars 2024.

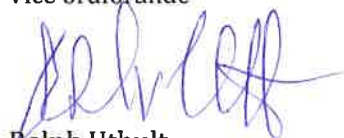
Sverre Fredriksson
Ordförande

Eivor Carlsson
Vice ordförande

Beatrice Ekelund

Ralph Utbult

Gunnar Riegertz

Heléne Persson Alsin
VD

Vår revisionsberättelse har avgivits den 27/3 2024

Erik Kullberg
Auktoriserad revisor

Göran Nordh
Förtroendevald revisor

Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäders fastigheter 2023-12-31 (i tkr)

Fastighet	Nybyggnads- år	Area byggnad	Anskaffn.- värde	Bokfört restvärde	Tax.värde totalt
Flässjum 3:105	1964	1 638	1 543	28	11 134
	2017		906	791	
Örlid 1:111	1965	1 218	2 318	455	9 371
Flässjum 4:97	1966	3 522	3 639	70	31 000
	1972	1 746	6 842	2 243	17 515
	2015		164	0	
	2021		36	98	
	2022		1 123	1 034	
	2022		80	76	
	2003	1 128	12 198	7 142	14 938
	2010		3 595	1 714	
	2020	1 557	36 402	33 631	27 062
Flässjum 4:98	1963	623	357	195	4 853
	2003	376	4 593	2 695	5 002
Töllsjö Stom 1:61	1974	523	848	488	3 209
Flässjum 3:120	1970	1 513	2 028	297	13 436
Örlid 1:35	1980	1 671	4 564	1 180	13 497
Laddstolpar till elbilar	2023		104	104	
Flässjum 3:139	1991	2 476	26 769	11 474	27 808
Flässjum 1:87	1991	1 176	16 343	7 079	12 644
	2017		52	34	
Flässjum 3:86 S-hus	1993	7 541	62 128	24 996	
Sprinkler	2004		1 151	597	
C-hus och storkök	2009	737	16 237	9 380	
A- och B-hus	2010		18 821	11 556	
C-hus markanläggning	2010		454	279	
A- och B-hus	2011		2 644	1 655	
Solcellsanläggning	2018		406	357	
Sinnenas trädgård	2018		2 006	1 799	
Sinnenas trädgård markanl.	2018		1 338	992	
Avgasare till värmesystemet	2022		46	41	
Luftvärmepumpar	2023		329	318	
Kråkorp 1:14	1993	3 417	36 740	16 892	34 400
Laddstolpar till elbilar	2022		188	176	
Kråkorp 1:23	1993	72	797	358	1 631
Kråkorp 1:25	1993	308	5 015	2 961	5 122
Flässjum 2:58		1 258	7 210	3 367	12 661
Flässjum 3:167	2012	1 084	23 160	17 876	17 439
Laddstolpar till elbilar	2022		41	37	
Flässjum 12:93	2015	3 515	76 902	64 417	59 800
Örlid 1:73	1952	198	2 541	2 339	1 810
Töllsjö 1:65	2021	823	27 175	25 341	12 103
Töllsjö 1:34, mark			381	381	340
Flässjum 2:49	1937	294	4 800	4 800	1 276
Summa		38 414	415 014	261 745	338 051

EX

Ballebovägen 4, 517 83 Bollebygd

Telefon: 033 – 23 14 10

E-post: info@bollebo.se

www.bollebo.se

Revisionsberättelse

Till styrelsen och verkställande direktören i Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder, org.nr 864500-0459

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder för år 2023.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten *De auktoriserade revisorernas ansvar* samt *Den förtroendevalde revisorns ansvar*.

Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Vi som auktoriserade revisorer har fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information. Den andra informationen består av "VD har ordet" och fastighetsförteckning (men innefattar inte årsredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna).

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att upphöra med verksamheten.

De auktoriserade revisorernas ansvar

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte

innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfälskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen och verkställande direktören om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Den förtroendevalde revisorns ansvar

Jag har utfört en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av stiftelsens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder för år 2023.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna och verkställande direktören inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Vi som auktoriserade revisorer har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

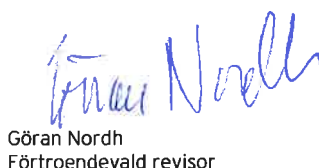
Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder de auktoriserade revisorerna professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på de auktoriserade revisorernas professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Borås den 27 mars 2024

Erik Kullberg
Auktoriserad revisor
Ernst & Young AB

Göran Nordh
Förtroendevald revisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen och verkställande direktören i Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder, org.nr 864500-0459

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder för år 2023.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten *De auktoriserade revisorernas ansvar* samt *Den förtroendevalde revisorns ansvar*.

Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Vi som auktoriserade revisorer har fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information. Den andra informationen består av "VD har ordet" och fastighetsförteckning (men innefattar inte årsredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna).

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att upphöra med verksamheten.

De auktoriserade revisorernas ansvar

Vi har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte

innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen och verkställande direktören om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Den förtroendevalde revisorns ansvar

Jag har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av stiftelsens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder för år 2023.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna och verkställande direktören inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisionssed i Sverige. Vi som auktoriserade revisorer har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försumelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder de auktoriserade revisorerna professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på de auktoriserade revisorernas professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Borås den 27 mars 2024

Erik Kullberg
Auktoriserad revisor
Ernst & Young AB

Göran Nordh
Förtroendevald revisor

24. Samverkansavtal e-arkiv i Sjuhärad (kf
fattar slutligt beslut) KS2024/75

§77

KS2024/75

Samverkansavtal e-arkiv i Sjuhärad

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige godkänner samverkansavtal e-arkiv i Sjuhärad.

Ärendet

Ett e-arkiv är en funktion för långtidsbevarande och hållbar hantering av digital information som består av en teknisk lösning för långtidsbevaring (hädanefter kallat Systemet) samt en förvaltande organisation. Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund driver sedan hösten 2022 ett projekt tillsammans med kommunerna Ulricehamn, Tranemo, Herrljunga, Vårgårda, Bollebygd, Mark och Svenljunga med syfte att införa ett gemensamt e-arkiv i samtliga organisationer. Projektet är planerat för tre år med slutrapportering kring sommaren 2025. Samverkansavtalet har tagits fram inom styrgruppen för projektet och behandlats i kommunchefsnätverket i januari 2024.

Ett elektroniskt arkiv är en förutsättning för kommunernas digitaliseringsarbete. Många arbetsprocesser är idag helt digitala och kommunernas information sparas i verksamhetssystem som inte är skapta för långtidsbevarande. Samverkansavtalet säkerställer en långsiktig förvaltning av Systemet och möjliggör för värdkommunen - Ulricehamns kommun - att genomföra nödvändiga rekryteringar. Samverkansavtalet kommer från och med 2026-01-01 att finansiera två heltidstjänster i Ulricehamns kommun med ansvar för e-arkivet inklusive stöd till samverkanskommunerna i frågor om elektronisk arkivering. E-arkivarie kommer att rekryteras under 2024 medan IT-resurs kommer att rekryteras efter att upphandlingen av Systemet är slutförd. Samtliga kostnader fram till 2025-12-31 tas av projektet och kommer inte att belasta kommunerna ytterligare.

Den långsiktiga finansieringen av förvaltningsorganisationen baseras på en fast avgift per kommun samt en rörlig del utifrån kommuninvånarantal. Kostnader för Systemet, dess drift och kopplingar/ integrationer mellan verksamhetssystem och Systemet täcks inte av fördelningsnyckeln i samverkansavtalet.

Samverkansavtalet reglerar kostnaden för förvaltningsorganisationen, det vill säga två heltidstjänster i Ulricehamns kommun. Kostnaden fördelas mellan parterna enligt en fördelningsnyckel bestående av en fast avgift motsvarande 15 % av den totala kostnaden, fördelad på respektive part, samt en rörlig avgift baserad på befolkningsuppgift den 1 juli föregående år, hämtad från Statistiska Centralbyrån (SCB).

Beräknad kostnad i kronor, 2024 års kostnadsnivå:

	Fast avgift	Rörlig avgift	Totalt
Bollebygd	44 558	150 234	194 791

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Herrljunga	44 558	146 699	191 256
Mark	44 558	544 376	588 933
Svenljunga	44 558	166 141	210 698
Tranemo	44 558	183 815	228 373
Ulricehamn	44 558	387 072	431 630
Vårgårda	44 558	189 118	233 675
Summa	311 904	1 767 454	2 079 358

Utöver kostnaden för samverkansavtalet/förvaltningsorganisationen tillkommer kostnader i respektive kommun för Systemet och dess drift samt kopplingar mellan kommunens verksamhetssystem och Systemet. Efter kartläggning av andra kommuners och organisationers kostnad för e-arkiv är uppskattningen att kostnaden för System och drift kommer att uppgå till omkring 100 tkr/år och kommun.

Kopplingar/integrationer mellan Systemet och kommunens verksamhetssystem varierar beroende på system och kan uppgå till mellan 20 tkr och 80 tkr eller mer. Den kostnaden kan minskas om flera kommuner har samma system och delar på kostnaderna. Respektive kommun avgör själva i vilken takt man vill ställa av till e-arkivet. Samtliga kostnader uppkommer efter e-arkivprojektets slut, det vill säga från och med 2026-01-01. Driftkostnaden är något som måste med i fullmäktiges ram till kommunstyrelsen, i budgetarbetet inför 2026. Upphandlingen av Systemet genomförs under 2024 vilket innebär att faktiska kostnader för System och drift kommer att kunna redovisas under 2025 inför respektive kommuns budgetprocess.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige godkänner samverkansavtal e-arkiv i Sjuhärad.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Samverkansavtal e-arkiv i Sjuhärad
- Samverkansavtal e-arkiv i Sjuhärad

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Samverkansavtal – E-arkiv i Sjuhärad

§ 1 Avtalsparter

Avtal har träffats mellan nedanstående parter med stöd av 9 kap 37 § kommunallagen gällande avtalssamverkan.

Parter	Organisationsnummer
Bollebygds kommun	212000-2973
Herrljunga kommun	212000-1520
Marks kommun	212000-1504
Svenljunga kommun	212000-1512
Tranemo kommun	212000-1462
Ulricehamns kommun - Vårdkommun	212000-1579
Vårgårda kommun	212000-1454

Även Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund (212000-1008) ingår i samverkan, men tecknar ett särskilt avtal med Ulricehamns kommun.

§ 2 Inledning och syfte

Kommunerna i Sjuhärad har behov av att digitalt kunna spara och arkivera information, som numera i allt större utsträckning är digital i stället för i pappersform. Införande och förvaltning av ett e-arkiv kräver särskild kompetens och resurser som är svårt för respektive kommun att hantera på egen hand. Kommunerna, som är geografiskt närliggande, ser behov av att samarbeta för att kunna införa e-arkiv samt säkerställa en långsiktig förvaltning av detsamma, vilket är till gagn för verksamheterna i alla kommunerna. Samarbetet sker genom avtalssamverkan enligt 9 kap 37 § kommunallagen.

Avtalet avser samverkan inom elektronisk arkivering och informationsförvaltning mellan samverkanskommunerna och kommunalförbundet, benämnt E-arkiv i Sjuhärad.

E-arkiv är en funktion för långtidsbevarande och hållbar hantering av digital information. Det sker genom en teknisk lösning för elektronisk bevaring, nedan kallat Systemet.

Ulricehamns kommun är vårdkommun för funktionen e-arkiv, vilket innefattar förvaltning av Systemet och ansvar för dess förvaltningsorganisation.

Avtalet beskriver vad som gäller avseende det gemensamma e-arkivet; organisation, ansvarsfördelning, finansiering, ersättning och tvist.

Bakgrund

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund genomförde på uppdrag av kommuncheferna/kommundirektörerna en förstudie gällande införande av e-arkiv hos medlemskommunerna och kommunalförbundet.

Projekt E-arkiv i Sjuhärad startade hösten 2022 och projekttiden är tre år. Under projekttiden ska en projektgrupp genomföra upphandling av den tekniska lösningen för elektronisk långtidsbevaring (system och drift), upprätta en förvaltningsorganisation samt förbereda verksamheterna på elektronisk bevaring. Arbetet under projekttiden genomförs i enlighet med beslutat projektstartsdirektiv samt fastställd projektbeskrivning.

Detta samverkansavtal omfattar den löpande driften av e-arkivet efter avslutat projekt.

§ 3 Organisation

Respektive kommun är arkivmyndighet och informationsägare av sin information. Det är arkivmyndigheten i respektive kommun som äger den information som levererats till Systemet för bevarande (slutarkiv).

Befintliga arkivresurser är kvar i sina respektive kommuner och involveras på olika sätt i den gemensamma förvaltningsorganisationen.

Styrgrupp

Styrgruppen består av de samverkande kommunernas kanslichefer eller motsvarande och sammanträder två gånger/år eller oftare vid behov. Kanslichef i värdkommunen är ordförande och sammankallande.

Styrgruppen hanterar budget enligt samverkansavtalet och godkänner prioriterings- och anslutningsplaner till Systemet efter förslag från den centrala arbetsgruppen.

Styrgruppen ansvarar för att hålla kommuncheferna/kommundirektörerna i samverkande kommuner informerade samt ansvarar för att följa upp samverkansavtalet årligen.

Styrgruppen har rätt att adjungera deltagare till möten.

Styrgruppen beslutar om framtida upphandlingar och tillvägagångssättet för desamma.

Central arbetsgrupp

Den centrala arbetsgruppen leds av värdkommunens kanslichef. Här ingår de resurser som bekostas genom samverkansavtalet, förslagsvis en e-arkivsamordnare och en IT-resurs, vilka är anställda hos värdkommunen. Denna grupp driver arbetet med e-arkivet, genomför relevanta utredningar och samordnar prioriterings- och anslutningsplaner som styrgruppen sedan fastställer. Arbetsgruppen projektleder också inleveranserna till Systemet.

Strategiskt samverkar den centrala arbetsgruppen med de lokala organisationerna i samverkanskommunerna för att få underlag till prioriterings- och anslutningsplaner.

Lokal organisation

Respektive samverkanskommun ansvarar för sin egen arkivhantering, vilket bland annat avser arkivredovisning och gallringsutredningar. Respektive kommun ansvarar för uttag av information från sina verksamhetssystem samt framtagande av den egna kommunens prioriteringslista för leverans till Systemet. Kommunen arbetar tillsammans med den centrala arbetsgruppen för att genomföra arkivbeständiga, informationssäkrade inleveranser till Systemet.

Exempel på kompetenser som behövs i arbetet är arkiv, informationssäkerhet och IT samt funktioner från den verksamhet som ska göra inleverans till e-arkivet; exempelvis arkivredogörare, informationssäkerhetshandläggare, administrativ systemförvaltare och teknisk systemförvaltare. Till sin hjälp kan de komma att behöva stöd från jurist, ekonom och kommunikatör i respektive kommun

§ 4 Värdkommunens ansvar

Ulricehamns kommun är värdkommun för det gemensamma e-arkivet. Värdkommunen anställer de kompetenser som behövs för förvaltning av det gemensamma e-arkivet. Värdkommunen upplåter erforderliga lokaler och utrustning för personal vid E-arkiv i Sjuhärad samt svarar för att erforderliga investeringar avseende lös egendom görs inom gällande budget. Kostnaden fördelas mellan de samverkande kommunerna enligt § 6 Finansiering.

Värdkommunen ansvarar för:

- Kontakt gentemot systemleverantör
- Kontakt gentemot driftleverantör
- Förvaltning av Systemet
- Användarstöd/utbildning
- Stöd till kommunala projekt vid skapandet av leveranser
- Resurser för att ta emot leveranser såsom personal och system som behövs för att skapa paket för långtidsbevaring
- Bemanning inom fastställd budget

Värdkommunen ska för styrgruppen redovisa hur behörighetsstruktur, ansvarsfördelning och roller kring systemet är organiserat och dokumenterat utifrån krav i gällande lagstiftning. Detta ska löpande följas upp av styrgruppen. Organisationer som ingår i samverkan ska på begäran ges tillgång till dokumentation och andra underlag, till exempel fakturor eller avtal, som berör det gemensamma e-arkivet.

Samverkanskommunens ansvar i § 5 gäller även värdkommunen.

§ 5 Samverkanskommunens ansvar

Respektive samverkanskommun är arkivmyndighet för sina arkivhandlingar och informationsägare för sin information enligt gällande lagstiftning.

Kommunen ansvarar för sin egen arkivhantering, vilket bland annat avser arkivredovisning och gallringsutredningar. Kommunen ansvarar för uttag av information från verksamhetssystemen.

Kommunen ska bistå och underlätta för det gemensamma e-arkivet vid leveranser till Systemet. För det fall det system/informationspaket som kommunen vill leverera till Systemet innebär ett mer kostnadskrävande arbete än vad som är normalt, ska kommunen svara för denna merkostnad. Vid oenighet fattas beslut i styrgruppen om kommunens kostnadsansvar.

Kommunen förbinder sig att tillämpa de rutiner och liknande som styrgruppen tar fram för tillämpning av detta avtal.

Kommunen ska tillse att styrgrupp och lokal organisation bemannas med representanter från kommunen samt bistå den centrala arbetsgruppen i dess strategiska arbete.

Vid behov ska kommunerna bistå det gemensamma e-arkivet med personal eller andra resurser som krävs för utredningar kring exempelvis juridik-, ekonomi- eller IT-frågor.

§ 6 Finansiering

Den gemensamma kostnaden för förvaltning av e-arkivet fördelas mellan parterna enligt en fördelningsnyckel bestående av en fast avgift motsvarande 15 % av den totala kostnaden, fördelad på respektive part, samt en rörlig avgift baserad på befolkningsuppgift den 1 juli föregående år, hämtad från Statistiska Centralbyrån (SCB).

Styrgruppen ska årligen upprätta en budget, vilken tillhandahålls respektive kommun senast den 15 mars året innan aktuellt verksamhetsår för att kunna hanteras i kommunernas ordinarie budgetprocess. Kostnaderna uppräknas årligen till följd av löneökningar, ökade lokalkostnader med mera; uppräkning sker årligen enligt PKV (prisindex för kommunal verksamhet) om inte annat bestäms av styrgruppen.

Fördelningsnyckeln omfattar följande

- Personal- och lokalkostnad för de resurser utöver kanslichefen som ingår i den centrala arbetsgruppen
- Värdkommunens overheadkostnader i form av kostnader för central personal- och ekonomihantering, administration och liknande

Värdkommunen fakturerar respektive kommun halvårsvis i förskott i januari och juni den i budgeten bestämda kostnaden inklusive mervärdesskatt. Fakturan förfaller till betalning 30 dagar efter fakturans utställningsdatum. Vid försenad betalning utgår dröjsmålsränta. Faktureringsavgift debiteras inte.

Vid årets slut sker avräkning mot faktisk kostnad, vilket hanteras enligt § 7 Ekonomi och regleras mellan parterna enligt fördelningsnyckeln.

Följande ingår inte i fördelningsnyckeln

- Respektive parts licenskostnad för Systemet, vilket regleras i avtal med leverantören
- Drift och underhåll av Systemet, vilket regleras i avtal med leverantören
- Respektive parts egen arkivhantering
- Kostnad för respektive parts leverans till Systemet

§ 7 Ekonomi

Värdkommunen ska årligen till samverkanskommunerna redovisa föregående års räkenskaper. Redovisningen ska färdigställas i tid för att kunna hanteras i kommunernas ordinarie årsredovisningsprocess. Underlagen ger förutsättningar för kommunstyrelsen att tillgodogöra sin uppsiktsplikt i enlighet med 6 kap 1 § kommunallagen och rapporteringsskyldighet till kommunfullmäktige enligt 9 kap 38 § kommunallagen.

Beslut om reglering av överskott/underskott i årsresultatet tas av styrgruppen och fördelas enligt § 6 Finansiering.

§ 8 Försäkringar

Varje part ansvarar för att hålla sin egendom och sin verksamhet försäkrad på ett erforderligt sätt.

§ 9 Revidering av samverkansavtalet

Ändringar och tillägg

Ändringar och tillägg till detta avtal ska ske skriftligen och vara undertecknade av samtliga parter genom behörig företrädare för att vara gällande. Ändringar och tillägg som i grund ändrar förutsättningarna för samverkan ska godkännas av respektive kommunfullmäktige.

Utvärdering och omförhandling

Avtalet ska utvärderas på skriftlig begäran av en samverkanskommun. Att särskilt beakta vid utvärderingen är att verksamheten ska bedrivas med hög kvalitet och rättssäkerhet. Verksamheten ska bedrivas så kostnadseffektivt som möjligt.

Avtalet ska även utvärderas och eventuellt omförhandlas vid följande tidpunkter:

- Upphandling av system och driftleverantör är genomförd
- Projektet övergår i förvaltningsfas

Förslag på nytt samverkansavtal ska godkännas av styrgruppen innan det översänds till respektive kommun för beslut i kommunfullmäktige. Parterna är däremot fortfarande bundna av avtalet enligt § 15.

§ 10 Utökad samverkan

Vid förfrågan från intresserade kommuner om att ansluta till samverkan ska en analys genomföras av kostnadseffekt och kapacitetseffekt för samverkanskommunerna. Ärendet bereds av den centrala arbetsgruppen.

För inträde av ny part krävs att samtliga parter i samverkansavtalet godkänner det. Inträdet sker till självkostnadspris och utifrån gällande kostnadsmodell. Inträde av ny part ska godkännas av respektive kommunfullmäktige i samband med att avtalet justeras för att omfatta ny part.

I det fall omfattande investeringar har gjorts och som bekostats av parterna innan en ny part vill träda in i samverkan, har parterna rätt att besluta om en skälig engångskostnad för den nya parten som vill träda in i samverkan.

§ 11 Hantering av handlingar, dokumentation och arkiv

Kommunerna är fortsatt arkivmyndighet och informationsägare av sin information i Systemet. E-arkivet ska säkra att endast informationsägende kommun har tillgång till sin information.

Världkommunens eventuella tillgång till annan kommuns information ska endast vara i den omfattning som behövs som ett led i teknisk bearbetning eller teknisk lagring i samband med förvaltning av det gemensamma Systemet.

§ 12 Personuppgiftsbehandling

Varje part ansvarar för att säkerställa att partens behandling av personuppgifter sker i enlighet med dataskyddslagstiftningen.

Personuppgiftsbiträdesavtal tecknas separat med berörda parter. De myndigheter som äger information i Systemet är personuppgiftsansvariga för sin del och tecknar avtal med kommunstyrelsen i Ulricehamns kommun, som är personuppgiftsbiträde.

§ 13 Sekretess

Världkommunen ansvarar för att den personal som utför uppgifter med anledning av avtalet informeras om och följer för uppdraget tillämpliga bestämmelser i lag eller annan författning.

§ 14 Tvist

Twister angående tolkning och/eller tillämpning av detta avtal ska i första hand lösas genom förhandling mellan parterna. Om samförstånd inte uppnås, rekommenderas parterna utan onödigt dröjsmål hänskjuta frågan till ansvarig nämnd i världkommunen för särskilt förlikningsförfarande. Om förlikning inte kan uppnås ska tvisten slutligt avgöras av allmän domstol varvid tingsrätten i Borås ska utgöra första instans. Det ankommer på parterna att genom tydlig kommunikation och god vilja lösa problemställningar för att undvika tvister.

§ 15 Giltighet och uppsägning

Detta avtal gäller från och med den tidpunkt då avtalet är underskrivet av alla samverkande parter och tills vidare.

Vid uppsägning av avtalet gäller en uppsägningstid om tre (3) år från det att Ulricehamns kommun och samtliga samverkansparter mottagit uppsägningen. Part är under uppsägningstiden till fullo bunden av de åtaganden och förpliktelser som följer av avtalet.

Kommun som lämnar samverkan står för alla kostnader som uppstår i samband med utträdet.

§ 16 Hävning

Parterna är överens om att en part inte kan häva detta samverkansavtal. Om en part vill träda ur samverkansavtalet gäller reglerna i § 15 Giltighet och uppsägning.

§ 17 Upplösning/avveckling

Samverkansavtalet ska avvecklas om kvarvarande samverkanskommuner inte kan enas om fördelning av kostnader för det gemensamma e-arkivet.

Avveckling ska också ske om samtliga kvarvarande samverkanskommuner är överens om att samverkan ska upphöra.

Beslut om avveckling och tidplan för denna fattas av respektive kommunfullmäktige. Ärendet bereds av styrgruppen.

Vid sådan avveckling ska resterande värden i det gemensamma e-arkivet fördelas mellan de kvarvarande samarbetskommunerna. Fördelning sker enligt aktuell fördelningsnyckel enligt § 6 Finansiering.

§ 18 Befrielsegrunder - Force majeure

Part ska vara befriad från ansvar, skadestånd och andra påföljder om fullgörandet av visst åtagande förhindras eller väsentligen försvåras av omständigheter som parten inte rimligen kunnat råda över eller förutse. Exempel på detta är krig, revolution, strejk, lockout, blockad, brand, myndighetsåtgärd, miljökatastrofer eller liknande förhållanden.

Parterna ska omgående informera varandra om det föreligger omständigheter som kan föranleda tillämpning av denna bestämmelse. Så snart den åberopade omständigheten upphört ska parten underrätta motparten och omedelbart återuppta fullgörandet av avtalad prestation.

Dokumentet signeras digitalt av behöriga företrädare. Det signerade dokumentet distribueras sedan digitalt till samtliga parter.

25. Samverkansavtal inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel (kf fattar slutligt beslut) KS2024/95

§78

KS2024/95

Samverkansavtal inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen tillstyrker bygg- och miljönämndens förslag; Kommunfullmäktige godkänner samverkansavtal benämnt "Avtalssamverkan inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel" mellan Marks kommun och Bollebygds kommun. Kommunfullmäktige delegerar till bygg- och miljönämnden att göra mindre revideringar i avtalet, för de fall där avtalets syfte eller innehåll inte väsentligen ändras.

Ärendet

Från och med den 1 juli 2018 finns det en generell rätt till kommunal avtalssamverkan i kommunallagen (9 kap 37 §). De förvaltningar i Sjuhärads kommuner som ansvarar för myndighetsutövning, ser fördelar med att ha möjlighet till kommunal avtalssamverkan. Ett förslag till avtal har arbetats fram. Enligt 9 kap 37 § kommunallagen får en kommun ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun (avtalssamverkan). Sveriges kommuner och regioner (SKR) tog i september 2019 fram ett underlag i syfte att underlätta för kommuner och regioner att nyttja möjligheterna till avtalssamverkan.

Avtalet omfattar myndighetsutövning inom område tobak, alkohol samt receptfria läkemedel. Uppdragstagaren har rätt till ersättning från den andra kommunen för sitt arbete, vilket regleras i förslag till avtal. Samverkan finns idag inom miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelsområdet och plan- och bygglagens område mellan kommuner inom Sjuhärad. Kommunfullmäktige godkände det samverkansavtalet i juni 2020. Detta avtal är enkelriktat där kommunen är uppdragsgivaren och samverkande kommun är uppdragstagaren.

Bygg- och miljöförvaltningen bedömer att avtal bör tecknas för att minska sårbarheten samt att arbetsområdena kräver stor insats i förhållande till få objekt och ärenden. Bygg- och miljönämnden har behandlat ärendet på sammanträde 2024-03-18, § 42, och beslutat följande: Bygg- och miljönämnden beslutar att översända samverkansavtal benämnt "Avtalssamverkan inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel" mellan Marks kommun och Bollebygds kommun till kommunfullmäktige för godkännande. Bygg- och miljönämnden föreslår kommunfullmäktige att mindre revideringar i avtalet kan delegeras till bygg- och miljönämnden, för de fall där avtalets syfte eller innehåll inte väsentligen ändras.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Bygg- och miljönämndens förslag till beslut

Kommunfullmäktige godkänner samverkansavtal benämnt "Avtalssamverkan inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel" mellan Marks kommun och Bollebygds kommun. Kommunfullmäktige delegerar till bygg- och miljönämnden att göra mindre revideringar i avtalet, för de fall där avtalets syfte eller innehåll inte väsentligen ändras.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om bygg- och miljönämndens förslag kan tillstyrkas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- BMN-2024-560-4-§42 protokollsutdrag BMN 2024-03-18
- Avtal, samverkan inom tillsynsområdena alkohol tobak receptfria läkemedel

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

§42 Avtalssamverkan inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel. – BMN-2024-560.

Beslut

Bygg- och miljönämnden beslutar att översända samverkansavtal benämnt ”Avtalssamverkan inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel” mellan Marks kommun och Bollebygds kommun till kommunfullmäktige för godkännande.

Bygg- och miljönämnden föreslår kommunfullmäktige att mindre revideringar i avtalet kan delegeras till bygg- och miljönämnden, för de fall där avtalets syfte eller innehåll inte väsentligen ändras.

Ärendet

Från och med den 1 juli 2018 finns det en generell rätt till kommunal avtalssamverkan i kommunallagen (9 kap 37 §).

De förvaltningar i Sjuhärads kommuner som ansvarar för myndighetsutövning, ser fördelar med att ha möjlighet till kommunal avtalssamverkan. Ett förslag till avtal har arbetats fram.

Enligt 9 kap 37 § kommunallagen får en kommun ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun (avtalssamverkan). Sveriges kommuner och regioner (SKR) tog i september 2019 fram ett underlag i syfte att underlätta för kommuner och regioner att nyttja möjligheterna till avtalssamverkan.

Avtalet omfattar myndighetsutövning inom område tobak, alkohol samt receptfria läkemedel.

Uppdragstagaren har rätt till ersättning från den andra kommunen för sitt arbete, vilket regleras i förslag till avtal..

Samverkan finns idag inom miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelsområdet och plan- och bygglagens område mellan kommuner inom Sjuhärad. Kommunfullmäktige godkände det samverkansavtalet i juni 2020. Detta avtal är enkelriktat där kommunen är uppdragsgivaren och samverkande kommun är uppdragstagaren.

Ekonomiska förutsättningar

Att beställa uppdraget innebär en kostnad för uppdragsgivaren. Uppdragsgivaren skall till uppdragstagaren betala en ersättning som är baserad på uppdragstagarens självkostnader med anledning av uppdraget. Avgår görs för de kostnader som ligger kvar hos uppdragsgivaren i form av administrativa arbetsuppgifter.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Avtalsperiodens start behöver tas i dialog med uppdragstagaren, men båda parter ser fördelar med uppstart snarast möjligt.

Bedömning

Bygg- och miljöförvaltningen bedömer att avtal bör tecknas för att minska sårbarheten samt att arbetsområdena kräver stor insats i förhållande till få objekt och ärenden

Förvaltningens förslag till beslut

Bygg- och miljönämnden beslutar att översända samverkansavtal benämnt "Avtalssamverkan inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel" mellan Marks kommun och Bollebygds kommun till kommunfullmäktige för godkännande.

Bygg- och miljönämnden föreslår kommunfullmäktige att mindre revideringar i avtalet kan delegeras till bygg- och miljönämnden, för de fall där avtalets syfte eller innehåll inte väsentligen ändras.

Beslutsgång

Ordförande frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

-Avtalssamverkan inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel – bygg- och miljöförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-03-08

-Avtalssamverkan inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel

Skickas till

Kommunstyrelsen

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Marks kommun: Beslutsnummer
Bollebygds kommun: KS2024/95

Avtalssamverkan inom tillsynsområdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel

Marks kommun, genom bygg- och miljönämnden,
nedan benämnd uppdragstagaren
(org.nr. 212000-1504)
511 80 Kinna
bmn@mark.se

Bollebygds kommun, genom bygg- och miljönämnden,
nedan benämnd uppdragsgivaren
(org.nr. 212000-2973)
517 83 Bollebygd
byggochmiljo@bollebygd.se

har träffat följande avtal gällande samverkan inom området för
tillsyn av alkohol, tobak och receptfria läkemedel.

1. Bakgrund och syfte

Kommunerna ser behov av att samverka i fråga om tillsyn inom områdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel för att säkerställa och utveckla de offentliga tjänster som kommunerna ska tillhandahålla inom området. Genom samverkan kan kommunerna, som är geografiskt närliggande, nyttja varandras personalresurser och kompetens samt därigenom öka parternas kapacitet, minska sårbarhet och bidra till ökad effektivitet i arbetet med tillsyn. Detta är till gagn för verksamheterna i alla kommunerna.

En kommun kan enligt 9 kap. 37 § kommunallagen ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun, så kallad avtalssamverkan.

Avtalet innebär inte att uppdragsgivarens övergripande och yttersta ansvar för tillsynen av alkohol, tobak och receptfria läkemedel har överlåtits till uppdragstagaren.

2. Avtalssamverkan

Kommunerna ska gemensamt samverka avseende myndighetsutövning, inkluderande tillsyn, inom områdena alkohol, tobak och receptfria läkemedel samt däri även ingående e-cigarettor och tobaksfria nikotinprodukter. Samverkan innefattar inte de bestämmelser om rökfria miljöer som regleras i lagen om tobak och liknande produkter.

Kommunerna är överens om att personal hos uppdragstagaren ska utföra lagstadgad tillsyn och annan myndighetsutövning som uppdragsgivaren ansvarar för inom områdena för den här avtalssamverkan.

3. Precisering av uppdraget

Uppdrag som omfattas av detta avtal är framtagande av tillsynsplan och behovsutredning samt utförandet av tillsyn, provtagning, utredning, rådgivning, beslutsfattande, upprättande av yttranden och andra likvärdiga insatser. Uppräkningen utgör exempel och ska inte ses som uttömmande.

I uppdraget ligger att säkerställa att tillsynen uppfyller de lagkrav och mål som ställs på verksamheten.

Uppdragsgivaren har rätt att delegera beslutanderätt till anställd hos uppdragstagaren, så kallad extern delegation. Bygg- och miljönämnden hos uppdragsgivaren beslutar om delegationens omfattning och om de villkor som ska gälla för delegationen.

Vid delegation till anställd i en annan kommun beslutar den anställde på den delegerande kommunens vägnar och beslutet är formellt sett fattat av den uppdragsgivande kommunen.

Uppdragstagaren utser, efter samråd med uppdragsgivaren, vilken eller vilka anställda som utför uppdraget enligt detta avtal.

Kommunerna ansvarar var och en för att utsedd anställd hos uppdragstagaren har tillgång till erforderligt administrativt och annat stöd för att kunna fullgöra uppdraget under avtalstiden.

4. Uppdragsgivarens åtaganden

Uppdragsgivaren ska medverka till att uppdraget kan utföras enligt bestämmelserna i avtalet. Det innebär bland annat att uppdragsgivaren ska tillhandahålla information, stöd, underlag, material och lokaler i den utsträckning som krävs för uppdragets utförande.

Uppdragsgivaren ska ge utsedd anställd hos uppdragstagaren behörighet till uppdragsgivarens verksamhetssystem.

Uppdragsgivaren ansvarar för att säkerställa att uppdraget är ordentligt beskrivet för uppdragstagaren och att uppdragstagaren förstår vad uppdraget innebär.

Uppdragsgivaren ska se över sin delegationsordning och komplettera den med de bestämmelser om extern delegation av beslutanderätt till anställd hos uppdragstagaren som bedöms motiverad.

5. Uppdragstagarens åtaganden

Uppdragstagaren ska utföra uppdraget fackmässigt och med omsorg. Uppdragstagaren ska se till att uppdraget utförs i enlighet med de mål och riktlinjer samt andra relevanta styrdokument som uppdragsgivaren har bestämt för verksamheten samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för uppgifterna.

6. Hantering av handlingar, dokumentation och arkiv

Under aktiv handläggning av ett ärende ansvarar uppdragstagaren för att dokumentation sker och för förvaring av aktuell dokumentation. Handlingar som inte kan hanteras elektroniskt, hanteras av uppdragstagaren fram tills ärendets avslutande. Handlingar hos uppdragstagaren som är allmänna ska hållas ordnade och diarieföras. Vid arkivering sänds aktuella handlingar till uppdragsgivaren.

Under aktiv handläggning ansvarar uppdragstagaren för utlämnande av allmänna handlingar, om utlämnandet inte hindras av sekretess. Formellt beslut om att avslå begäran om utlämnande av allmän handling fattas enligt respektive kommuns delegationsordning.

7. Behandling av personuppgifter

Uppdragsgivaren är ansvarig för den behandling av personuppgifter som anställd hos uppdragstagaren utför i ärenden som omfattas av uppdraget enligt detta avtal.

Avtalet innebär att utsedd anställd hos uppdragstagaren anses ingå i uppdragsgivarens verksamhet och uppdraget enligt avtalet medför inte att uppdragstagaren är personuppgiftsbiträde till uppdragsgivaren.

8. Sekretess

Uppdragstagaren ansvarar för att den personal som utför uppgifter med anledning av avtalet informeras om och följer för uppdraget tillämpliga bestämmelser om sekretess i lag eller annan författning.

9. Försäkring

Varje part ansvarar för att ha gällande ansvarsförsäkring för sin verksamhet.

10. Ansvar för skador

Vem som svarar för skador orsakade av anställd hos uppdragstagaren bestäms utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet i enlighet med skadeståndslagen.

11. Arbetsgivaransvar och arbetsmiljöansvar

Uppdragstagaren är arbetsgivare för den personal som utför uppdrag som regleras i avtalet och är ytterst ansvarig för sin personals arbetsmiljö och arbetsvillkor. Samverkansavtalet påverkar inte respektive kommuns arbetsgivaransvar även om personal utför verksamhet inom andra kommuner.

Uppdragsgivaren har arbetsmiljöansvar för uppdragstagarens arbetstagare när de utför arbete i uppdragsgivarens verksamhet och i dennes lokaler i enlighet med 3 kap 12 § arbetsmiljölagen.

12. Uppföljning av samverkan

Parterna har rätt att kontrollera och följa upp verksamheten inom ramen för avtalet. Både uppdragsgivare och uppdragstagare är skyldiga att medverka i uppföljning och utvärdering av uppdraget.

Uppdragsgivaren har rätt till löpande insyn i den verksamhet uppdragstagaren svarar för på uppdragsgivarens vägnar.

Uppdragstagaren ska årligen rapportera till uppdragsgivaren med redogörelse för antalet ärenden som utförts för uppdragsgivaren samt antalet delegationsbeslut som fattats i dessa ärenden. Utöver den årliga uppföljningen kan ytterligare uppföljning ske på uppdragsgivarens initiativ.

Samverkansmöten mellan parterna, genom närmast ansvarig chef, ska genomföras minst två gånger per år. Ansvarig chef hos uppdragstagaren är sammankallande. Uppdragstagaren ansvarar för att protokollföra dessa möten.

13. Kontaktpersoner

För Marks kommun:

Pelle Thorsson, biträdande miljöchef

Telefon 0320-21 72 94

E-post Pelle.thorsson@mark.se

För Bollebygds kommun:

Ann-Charlotte Lind, bygg- och miljöchef

Telefon 0734-64 71 00

E-post ann-charlotte.lind@bollebygd.se

Byte av kontaktperson ska meddelas motparten. Meddelandet ska läggas som bilaga till detta avtal.

14. Ersättning

Uppdragsgivaren ska till uppdragstagaren betala en ersättning som är baserad på uppdragstagarens självkostnader med anledning av uppdraget.

Ersättningen baseras på uppdragstagarens timtaxa som är fastställd av kommunfullmäktige. Ersättningen fastställs på grundval av faktiskt nedlagd handläggartid för uppdraget som redovisas kvartalsvis. Ersättning ska även utgå för redovisade bil- och resekostnader som ligger utanför ärenden, till exempel nämndmöten eller andra möten på plats i uppdragsgivarens lokaler.

Kostnader som enligt detta avtal fortfarande ligger kvar hos uppdragsgivaren räknas bort från ersättningen i form av ett avdrag på timtaxan. Detta så verksamhetsutövare i den uppdragsgivande kommunen inte betalar för samma omkostnad två gånger.

Avdraget vid avtalets startdatum är 47 kr och höjs löpande med den procentsats för PKV som är publicerad på SKR:s webbplats för oktober månad året före avgiftsåret.

Avdraget kan också ses över året före avgiftsåret om uppdragsgivare eller uppdragstagare ser att avdraget inte längre speglar faktiska omkostnader.

15. Fakturering

Uppdragstagaren fakturerar uppdragsgivaren enligt de principer för bestämmandet av ersättningen som anges i punkt 14. Debitering ska ske kvartalsvis i efterskott.

Faktura ska i tillämpliga fall omfatta uppgift om antal debiterade timmar uppdelade på objekt/ärende.

Betalning ska ske inom 30 dagar från mottagen faktura. Vid försenad betalning utgår dröjsmålsränta enligt räntelagen. Faktureringsavgift debiteras inte.

Ersättningen ska vara undantagen från mervärdesskatt eftersom samverkan enligt detta avtal handlar om utförande av lagstadgade uppgifter som innefattar myndighetsutövning.

16. Force majeure

Om part förhindras i sina avtalade åtaganden till följd av omständigheter som ligger utanför dennes kontroll och vars följder denne inte skäligen kunde ha undvikit, ska detta utgöra befrielsegrund från ersättning, påföljder, liksom betalning så länge hindren kvarstår. Med force majeure menas exempelvis brand, explosion, miljökatastrof, allvarlig smittspridning, krig, upplopp, blockad eller annan liknande omständighet som parterna inte råder över.

Parterna ska omgående informera varandra om det föreligger omständigheter som kan föranleda tillämpning av denna bestämmelse. Så snart den åberopade omständigheten upphört ska parten underrätta motparten och omedelbart återuppta fullgörandet av avtalad prestation.

17. Avtalsperiod

Avtalet gäller tills vidare från och med den 1 september 2024 med tolv månaders uppsägningstid. Uppsägningstiden avser hela kalendermånader och börjar således löpa vid nästa kalendermånads start vid en uppsägning.

Avtalet får avslutas med kortare uppsägningstid om parterna är överens om det vid uppsägningen.

18. Omförhandling

Parterna är överens om att söka anpassa sig till nya förhållanden som kan uppstå under avtalsperioden och på bästa sätt försöka tillgodose varandras förutsättningar och behov.

Var och en av parterna har rätt att begära omförhandling av detta avtal om det under avtalstiden sker väsentliga förändringar av de förutsättningar som avtalet baseras på. Omförhandling ska skriftligen begäras hos motparten. Rätten till begäran om omförhandling innebär inte någon rätt till ändring av avtalets innehåll.

19. Ändringar och tillägg

Ändringar och tillägg till detta avtal ska ske skriftligen och undertecknas av behöriga företrädare för samtliga parter för att vara bindande.

20. Hävning

Vardera parten har rätt att häva avtalet med omedelbar verkan om annan part gjort sig skyldig till väsentligt avtalsbrott. Med väsentligt avtalsbrott avses att part bryter mot viktig bestämmelse i detta avtal eller inte följer gällande tillämpliga lagar, förordningar eller andra bestämmelser av betydelse för motparten samt om rättelse inte skett inom 30 dagar efter skriftlig anmaning därom.

21. Tvistlösning

Tvist angående tolkning eller tillämpning av detta avtal och därmed sammanhängande rättsförhållanden ska i första hand lösas genom förhandling mellan parterna. Skulle parterna inte enas ska tvisten avgöras av svensk allmän domstol med Borås tingsrätt som första instans.

22. Meddelanden

Meddelanden med anledning av detta avtal ska ske skriftligen genom brev eller e-post till de adresser eller e-postadresser som angivits i ingressen till detta avtal.

23. Godkännande av avtal

Detta avtal förutsätter för sin giltighet att det godkänns av behörig part i respektive kommun. Avtalet gäller mellan de kommuner som godkänt och signerat avtalet.

Detta avtal är upprättat i två likalydande exemplar, varav parterna har tagit var sitt.

Kinna 2024-

MARKS KOMMUN
Samhällbyggnadsförvaltningen

Malin Bexell
Förvaltningschef

Bollebygd 2024-

BOLLEBYGDS KOMMUN
Bygg- och miljöförvaltningen

Ann-Charlotte Lind
Förvaltningschef

26. Trafikverkets åtgärdsprogram för omgivningsbuller 2024-2028 - yttrande KS2024/74

§72

KS2024/74

Trafikverkets åtgärdsprogram för omgivningsbuller 2024-2028

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kanslichef får i uppdrag att svara Trafikverket enligt synpunkter i tjänsteskrivelse, genom bifogad (till ärendet) svarsmall.

Ärendet

Trafikverket översänder förslag till Trafikverkets åtgärdsprogram som är upprättat i enlighet med Förordning (2004:675) om omgivningsbuller. Trafikverket har valt att ta fram ett åtgärdsprogram som även omfattar statliga vägar och järnvägar utanför de sträckor och kommuner som omfattas av förordningen. Åtgärdsprogrammet behandlar även vibrationsstörningar. Synpunkter på förslaget ska ha kommit in till Trafikverket senast 31 maj 2024 (förlängd svarstid). Synpunkter skickas in elektroniskt via e-post, genom bifogad (till ärendet) svarsmall.

I kommunstyrelseförvaltningens handläggning av ärendet är synpunkter inhämtat från bygg- och miljöförvaltningen; *Hänsyn behöver tas till kommunens planering och samhällsutveckling, särskilt med fokus på bostäder och andra störningskänsliga lokaler, för en god bebyggd miljö. Bygg- och miljönämnden kan bedriva tillsyn enligt miljöbalken, men är även styrda av inte kunna ställa ytterligare krav om nyare detaljplan finns för området och det av planbeskrivningen framgår att beräknade bullervärden inte överskrids. Därav är tidig dialog och samrådsprocesser viktiga verktyg. Åtgärdsprogrammet bedöms fånga in åtgärder på både kort och lång sikt för en god bebyggd miljö, idag och framåt. Programmet beskriver att arbetet görs enhetligt och med god ekonomisk hushållning, med samhällsnytta i fokus.*

Även teknik- och serviceförvaltningen är tillfrågad om synpunkter men har valt att avstå då man inte har något man vill påtala i ärendet. Kommunstyrelsens plan- och exploateringsenhet lämnar följande synpunkt: Åtgärdsprogrammet bedöms ta hänsyn till så väl internationella som nationella regler och mål. Programmet visar sedan hur de appliceras i lokala projekt, i både befintliga och framtida. Bollebygds kommun har tät dialog med Trafikverket gällande planering och samhällsutveckling enligt principen;

1. Planera och bygg rätt
2. Åtgärda källan
3. Skydda de mest utsatta

Bollebygds kommun stöttar Trafikverket i mark- och åtkomstfrågor liksom med handläggning av olika typer av ärenden för att Trafikverket ska kunna utföra åtgärder för minskat buller och dämpning av vibrationer.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kanslichef får i uppdrag att svara Trafikverket enligt synpunkter i denna tjänsteskrivelse, genom bifogad (till ärendet) svarsmall.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Trafikverkets åtgärdsprogram för omgivningsbuller 2024-2028 - yttrande
- Missiv_2024-02-29
- Åtgärdsprogram_BoV_2024-2028_remissversion_2024-02-28

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Ärendenummer
TRV 2024/21713

Dokumentdatum
2024-02-29

Konfidentialitetsnivå

Mottagare
Landets kommuner och länsstyrelser

Kopia till
Diariet

Trafikverkets åtgärdsprogram för omgivningsbuller 2024–2028, samråd

Trafikverket översänder remissversion av Trafikverkets åtgärdsprogram som är upprättat i enlighet med Förordning (2004:675) om omgivningsbuller.

Vi har valt att ta fram ett åtgärdsprogram som även omfattar statliga vägar och järnvägar utanför de sträckor och kommuner som omfattas av förordningen. Åtgärdsprogrammet behandlar även vibrationsstörningar.

Synpunkter ska ha kommit in till Trafikverket senast **30 april 2024**.

För vår fortsatta hantering vore det dock värdefullt om era synpunkter kan inlämnas tidigare än så.

Vi ser helst att era synpunkter skickas in elektroniskt via e-post. Använd den bifogade svarsmallen.

Svar skickas till trafikverket@trafikverket.se. Ange diarienummer TRV 2024/21713. För e-post ange även remissinstansens namn i ämnesraden.

Vid frågor om remissmaterialet kontakta Ingegerd Johansson, ingegeerd.johansson@trafikverket.se, tfn 010-123 61 15

Med vänlig hälsning

Johanna Daniels
Chef Enhet Hälsa
Trafikverket Planering

Dokumentegenskaper, Ärendenummer TRV 2024/21713, Motpartens ärendenummer [Motpartens ärendenummer], Dokumentdatum 2024-02-29, Dokumenttyp BREV.
Konfidentialitetsnivå.[Konfidentialitetsnivå]

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

RAPPORT

Trafikverkets åtgärdsprogram enligt förordningen om omgivningsbuller 2024–2028

Remissversion 2024-02-28

Trafikverket

Postadress: 78189 Borlänge

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

Konfidentialitetsnivå: Ej känslig

Dokumenttitel: Trafikverkets åtgärdsprogram enligt förordningen om omgivningsbuller 2024–2028, Remissversion 2024-02-28

Författare: Blidberg Karin, Dahlbom Lars, Johansson Ingegerd, Johansson Peter

Dokumentdatum: 2024-02-28

Ärendenummer: TRV 2024/21713

Kontaktperson: Ingegerd Johansson

Omslagsbild: Kasper Dudzik

Publikationsnummer:

ISBN

Innehåll

1 Sammanfattning.....	6
2 Upprättande och samråd	7
2.1 Upprättande och fastställelse.....	7
2.2 Samråd.....	7
3 Innehåll, syfte och omfattning.....	8
3.1 Innehållskrav och syfte enligt förordningen om omgivningsbuller.....	8
3.2 Trafikverkets utökade syfte för åtgärdsprogrammet	9
3.3 Behov av miljöbedömning.....	9
4 Tillståndsbeskrivningar – buller och vibrationer från trafik	10
4.1 Hälsoeffekter av trafikbuller och vibrationer	10
4.2 Svenska och europeiska bullermått	11
4.3 Bullerkartläggningar i europeiska mått.....	12
4.3.1 Antal bullerexponerade längs väg och järnväg.....	13
4.3.2 Antal bullerexponerade vid flygplatser	13
4.3.3 Skadliga effekter	14
4.4 Bullerkartläggningar i svenska mått	14
4.4.1 Bullerkartläggningar längs statlig väg.....	14
4.4.2 Bullerkartläggningar längs statlig järnväg.....	15
4.4.3 Strategi för uppdatering av bullerkartläggningar.....	17
4.5 Vibrationskartläggningar	18
4.5.1 Inriktning.....	18
4.5.2 Tidigare vibrationskartläggningar	18
4.5.3 Prioritering av stråk.....	19
4.5.4 Kartläggningsmetodik för vibrationer.....	19
4.5.5 Genomförda vibrationskartläggningar	19
4.6 Utveckling av IT-stöd för tillståndsbeskrivningar och analyser	21
5 Åtgärder – strategi och prioritering.....	22
5.1 Samhällsmål och riktvärden.....	22
5.1.1 Mål inom EU	22

5.1.2 Nationella mål och riktvärden.....	22
5.2 Åtgärdsstrategier buller.....	26
5.2.1 Åtgärder på kort och lång sikt	26
5.2.2 Trafikverkets arbetssätt.....	26
5.2.3 Mindre källbuller.....	27
5.3 Åtgärdsstrategier mot vibrationer	30
5.4 Avvägning mellan mål, samhällsnyttor och kostnader för åtgärder.....	31

6 Genomförda åtgärder 32

6.1 Genomförda åtgärder längs väg och järnväg de senaste tio och fem åren...	33
6.2 Genomförda åtgärder mot vibrationer	34
6.3 Kommunikation och ärendehantering.....	35

7 Planerade åtgärder 36

7.1 Inriktning för åtgärder längs befintlig väg och järnväg	36
7.2 Åtgärder i nationell plan för transportinfrastrukturen 2022-2033.....	38
7.3 Åtgärdsnivåer för buller och vibrationer längs befintlig infrastruktur	39
7.4 Planerade skyddsåtgärder vid nybyggnad och väsentlig ombyggnad	40
7.5 Anpassad vägbeläggning för mindre buller	41

8 Buller vid Stockholm Arlanda Airport – villkor och åtgärder 41

8.1 Bakgrund – villkorsbeslut.....	42
8.2 Nytt miljötillstånd 2015.....	42
8.3 Åtgärdsarbetet de kommande åren.....	43
8.3.1 Skyddsåtgärder vid utsatta fastigheter	43
8.3.2 Övriga åtgärder.....	43

9 Åtgärdernas effekt 44

9.1 Effekten av genomförda och planerade åtgärder	45
---	----

10 Samhällsplanering och samverkan 46

10.1 Trafikverkets roll	46
10.1.1 Tidiga skeden i planeringen	46
10.1.2 Planeringsstöd	46
10.1.3 Statlig medfinansiering.....	47
10.2 Viktiga aspekter på buller och vibrationer i planeringen	47

10.3 Nationellt samarbete	48
10.4 Internationellt samarbete	49
10.5 Forskning och utveckling	50

BILAGOR 52

BILAGA 1 Beräkning av skadliga effekter	52
BILAGA 2 Antal bullerutsatta bostäder längs kartlagd statlig väg.....	52
BILAGA 3 Antal bullerutsatta bostäder och skolor/förskolor längs kartlagd järnväg	52

1 Sammanfattning

Detta åtgärdsprogram har tagits fram enligt förordningen (2004:675) om omgivningsbuller. Åtgärdsprogrammet ska enligt förordningen omfatta statliga vägar som under 2021 trafikerades med mer än 3 miljoner fordon, samt statliga järnvägar som trafikerades med mer än 30 000 tåg. Dessutom omfattas flygplatsen Stockholm Arlanda Airport, som under 2021 hade mer än 50 000 flygrörelser. Trafikverket har valt att utöka omfattningen av åtgärdsprogrammet till att innefatta all statlig väg och järnväg, samt även vibrationsstörningar i bostäder.

Trafikverket har kartlagt de mest trafikerade vägarna, järnvägarna och flygplatserna enligt ovan. Kartläggningen visar att totalt drygt 1,2 miljoner människor var utsatta för bullernivåer som översteg $L_{den} 55$ från trafiken på de kartlagda vägarna och järnvägarna. Vid Stockholm Arlanda Airport var 143 boende utsatta för bullernivåer överstigande $L_{den} 55$.

Som underlag till åtgärdsstrategier och planerade åtgärder längs väg och järnväg används kartläggningar och mer detaljerade bullerkartläggningar i svenska bullermått. Ett omfattande arbete med att genomföra kartläggningar av buller och vibrationer har genomförts under de senaste åren, och resultaten redovisas nedbrutna på län (för vägbuller) respektive järnvägsstråk.

Arbetet för att minska bullerstörningarna kräver ett brett arbetssätt som inkluderar forskningssatsningar och samarbete såväl nationellt som internationellt. Inom samhällsplaneringen omfattar det bland annat dialog mellan Trafikverket och kommuner i tidiga planeringsskeden och planeringsstöd i form av vägledande dokument, underlag för bullerberäkningar och information om miljö- och hälsoeffekter.

Trafikverkets åtgärdsarbete utgår från fastställda mål, riktvärden och åtgärdsnivåer. För att nå målen krävs en kombination av åtgärder. Bullerskärmar eller bullervallar, förbättrad ljuddämpning i fasader och bullerskyddade uteplatser genomförs för att skydda de mest bullerutsatta miljöerna. Bullerreducerande vägbeläggningar är en viktig åtgärd i befolkningstäta områden och andra bullerkänsliga miljöer. Det krävs också åtgärder som tystare fordon, däck och tåg för att kunna åstadkomma minskade bullernivåer i alla miljöer.

För att prioritera åtgärder på längre sikt behöver hänsyn tas till samhällsutveckling, fordonsutveckling och användning av fordon. Även om källbullernivåerna skulle minska generellt, kan de kvarstående behoven av bullerdämpande åtgärder fortfarande vara stora.

Under femårsperioden 2019–2023 har Trafikverket vidtagit bullerskyddsåtgärder för ca 31 600 personer längs statliga vägar och järnvägar. 9 100 personer var utsatta för buller från statliga vägar och 22 500 personer var utsatta för buller från statliga järnvägar. Ett antal fastighetsägare har erbjudits förvärv på grund av höga vibrationsnivåer.

Inom perioden för åtgärdsprogrammet beräknas arbetet med skyddsåtgärder i form av skärmar, fasadåtgärder och inköp av fastigheter kunna fortgå i ungefär samma takt som de senaste åren. Även förskolor och grundskolor kommer att åtgärdas.

Trafikverket har tagit fram indikatorer för att sortera ut vägsträckor som kan vara lämpliga för bullerreducerande beläggningar, vilket ger underlag för val av sådan beläggning i samband med planerat belägningsbyte.

Det arbete som genomförts för att förbättra kommunikationen med berörda fastighetsägare och kommuner om pågående och kommande åtgärdsarbete kommer att utvecklas ytterligare.

Då det gäller flygplatser är det tillstånden enligt miljöbalken som bestämmer hur man arbetar med bullerisolering av bostäder. Program för bullerisolering av bostäder har genomförts i enlighet med gällande miljötillstånd.

2 Upprättande och samråd

2.1 Upprättande och fastställelse

Detta åtgärdsprogram är upprättat av Trafikverket i enlighet med förordningen (2004:675) om omgivningsbuller och gäller för tidsperioden 2024–2028.

Åtgärdsprogrammet har tagits fram av en arbetsgrupp på Trafikverkets verksamhetsområde Planering, enhet Hälsa, och har fastställts ÅÅÅÅ-MM-DD

Uppföljning av åtgärdsprogrammet görs årligen i samband med ordinarie verksamhets- och miljöuppföljning.

2.2 Samråd

Samrådsförfarandet och inkomna synpunkter kommer att beskrivas i den slutliga versionen av åtgärdsprogrammet. Remissinstanser kommer att vara samtliga landets kommuner och länsstyrelser. Allmänhet och organisationer kommer via publicering på Trafikverkets webbsida att ges möjlighet att lämna synpunkter.

3 Innehåll, syfte och omfattning

3.1 Innehållskrav och syfte enligt förordningen om omgivningsbuller

Enligt 1 § första stycket förordningen (2004:675) om omgivningsbuller ska det genom kartläggning av omgivningsbuller samt upprättande och fastställande av åtgärdsprogram eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa (miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. 2 § första stycket miljöbalken).

Kartläggning ska genomföras och åtgärdsprogram upprättas vart femte år, och detta är tredje gången som det sker.

Åtgärdsprogrammet ska innehålla bland annat

- en beskrivning av de aktuella bullerkällorna och en sammanfattning av bullerkartläggningens resultat
- en uppskattning av antalet personer som beräknas vara utsatta för buller och en bedömning av hur de påverkas av skadliga effekter av buller
- en beskrivning av situationer som behöver förbättras samt problem som bedöms vara prioriterade och kriterierna för hur dessa valts ut
- en beskrivning av de bullerminskande åtgärder som vidtagits eller planeras, däribland åtgärder som planeras att vidtas under de kommande fem åren
- en uppskattning av antalet personer som i minskad omfattning påverkas av skadliga effekter av buller, till följd av de bullerminskande åtgärder som vidtagits och de åtgärder som planeras
- en långsiktig strategi för hantering av buller och effekten av buller
- en analys av kostnaderna i förhållande till åtgärdsprogrammets effektivitet och nytta, och en beskrivning av hur utvärdering kommer att ske.

De verksamheter som Trafikverket ska kartlägga och upprätta åtgärdsprogram för är

- buller från vägtrafik vid vägar med en trafiktäthet på mer än tre miljoner fordon per år (motsvarar 8200 fordon per årsmedeldygn (ÅDT))
- buller från järnvägstrafik vid järnvägar med en trafiktäthet på mer än 30 000 tåg per år (motsvarar 82 tåg per årsmedeldygn)
- buller från flygtrafik vid civila flygplatser med en trafiktäthet på mer än 50 000 flygrörelser per år.

Inom kommuner med mer än 100 000 invånare är det respektive kommun som har ansvaret för kartläggning och åtgärdsprogram, även för buller från statlig infrastruktur och flygplatser inom kommunen.

3.2 Trafikverkets utökade syfte för åtgärdsprogrammet

Utöver vad som följer av förordningen om omgivningsbuller har Trafikverket som syfte att åtgärdsprogrammet ska ge en samlad bild av de åtgärder som krävs och planeras, med fokus på statlig väg och järnväg. Det omfattar all statlig infrastruktur, inte enbart de mest högtrafikerade vägar och järnvägar som omfattas av kravet på kartläggning.

Åtgärdsprogrammet ska innehålla en beskrivning av Trafikverkets arbetssätt på området, och en översiktlig sammanställning av vad som planeras för att skydda de mest utsatta och minska det totala antalet bullerstörda i samhället. Programmet ska utgöra en grund för kommunikation, både internt och externt, och för fortsatt arbete kring strategiska trafikbullerfrågor.

Åtgärdsprogrammet tar även upp vibrationsstörningar i bostäder orsakade av trafik på statlig väg och järnväg.

3.3 Behov av miljöbedömning

De åtgärder som presenteras i åtgärdsprogrammet motsvaras av de förslag som utarbetats inom arbetet med den nationella planen för transportsystemet.

Trafikverket har genomfört en sammantagen strategisk miljöbedömning av förslag till Nationell plan för transportsystemet¹. En av de aspekter som behandlats i detta sammanhang är buller och vibrationer från trafiken och effekterna av de åtgärder som föreslås för perioden.

Programmet anger inte förutsättningarna för kommande tillstånd för verksamheter som anges i 3 § eller i bilaga 3 i Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. En miljöbedömning av programmet är därför inte nödvändig.

¹ Miljökonsekvensbeskrivning av förslag till Nationell plan för transportsystemet 2018-2029, Trafikverket, Publ 2017:167

4 Tillståndsbeskrivningar – buller och vibrationer från trafik

4.1 Hälsoeffekter av trafikbuller och vibrationer

Buller påverkar välbefinnandet och hälsan på många sätt. Omgivningsbuller kan leda till en rad besvär såsom allmän störning, försämrad talförståelse, nedsatt inlärning och prestation, sömnstörningar och ökad risk för hjärt-och kärlsjukdom¹.

Trafik på väg och järnväg är den bullerkälla som berör flest människor i Sverige. Höga bullernivåer från trafiken medför negativa effekter på hälsa och välbefinnande, och minskad bullerexponering ger därför betydande hälsovinster. Även vibrationer kan ge upphov till störningar och påverka människors hälsa. Den sammantagna störningen ökar om boende utsätts för buller och vibrationer samtidigt. Dock saknas vetenskaplig metodik för att göra en sammanvägning av störningar från buller och vibrationer.

Nästan 20 procent av Sveriges befolkning (motsvarande 2 miljoner personer) utsätts för trafikbuller som är högre än riktvärdena utomhus, vid sina bostäder. Vägtrafik är den klart dominerande källan följt av spårtrafik och flygtrafik. 8 procent av befolkningen är mycket eller väldigt mycket störda av trafikbuller. 2,3 procent upplever att trafikbuller gör det svårare att somna, väcker dem nattetid eller påverkar sömnkvaliteten. De som bor i flerbostadshus i storstäder störs mest av trafikbuller: 12 procent eller var åttonde person som bor så störs mycket eller väldigt mycket. Det kan jämföras med att cirka 5 procent av de som bor i småhus utanför storstäder störs av trafikbuller¹.

Ökad risk för hjärt- och kärlsjukdomar har påvisats redan vid bullernivåer från 50 dBA ekvivalent ljudnivå utomhus. Den relativa risken ökar med 5–8 procent för varje 10-decibels ökning av ljudstyrkan². De flesta studier om hälsoeffekter är baserade på vägtrafikbuller utomhus vid bostadens fasad. Vi behöver mer kunskaper om hur hälsoeffekterna påverkas av byggnadstekniska åtgärder för att skapa goda ljudmiljöer inomhus.

Hälsoeffekter av trafikbuller kan kvantifieras i enheten DALY, som är en förkortning för Disability Adjusted Life Years. Det är en sammanvägd indikator för hälsa på populationsnivå, utvecklad av World Health Organization (WHO). Med indikatorn kan man mäta hälsoförluster och hälsovinster i samhället samt effekten

¹ Miljöhälsorapport 2017 Folkhälsomyndigheten och Institutet för miljömedicin, Karolinska institutet.

² WHO Environmental Noise Guidelines I en svensk kontext, Institutet för Miljömedicin 2021-10-29

av olika åtgärder. DALY omfattar dels funktionsnedsättning genom insjuknande i olika sjukdomar och dels förlorade friska levnadsår genom förtida död.

Buller från väg- och spårtrafik i Sverige beräknas under ett år orsaka hälsoförluster i storleksordningen 6 700 DALY till följd av hjärtinfarkt, stroke och hypertoni (högt blodtryck). Detta avser all infrastruktur, oavsett huvudman. Om även hälsoförluster till följd av allmänstörningar och sömnstörningar tas med i beräkningarna ökar antalet DALY från 6 700 till 41 000¹. Beräkningarna visar vidare att trafikbullerexponeringen i Sverige ger upphov till cirka 1 000 hjärtinfarkter och 1 000 fall av stroke per år och att cirka 500 av dessa leder till dödsfall. Dödsfall till följd av hjärtinfarkt eller stroke drabbar oftast äldre personer och de cirka 500 personer som dött i förtid till följd av buller beräknas i genomsnitt ha förlorat 8 friska levnadsår, enligt utökade beräkningar gjorda av Trafikverket utifrån DALY-beräkningar av WSP, Karolinska Institutet och Umeå Universitet.

4.2 Svenska och europeiska bullermått

Hur starkt vi uppfattar ett ljud beror dels på ljudtrycket, dels på ljudets frekvenssammansättning. Omfånget av det ljud vi kan uppfatta är enormt, ljudtrycket vid smärtgränsen är cirka 100 000 miljarder gånger starkare än det svagaste ljud vi kan uppfatta. För att slippa använda mycket stora tal används en logaritmisk skala för ljudtrycket som anges i decibel (dB). En förändring av en ljudnivå med 3 dB motsvarar en fördubbling av ljudtrycket, men är ändå en skillnad som det mänskliga örat i många situationer knappt kan uppfatta.

För att beskriva hur människan uppfattar ett ljud görs oftast en vägning av ljudets frekvenssammansättning. Vägningen kan göras på olika sätt. De vanligaste vägningsfiltren är A- och C-filtren. A-vägningen används normalt för trafikbuller. Den uttrycks som dBA.

Trafikljud kan variera mycket över tid, med långa tystare perioder mellan ljudhändelserna (till exempel nära en järnväg eller en lågt trafikerad väg) eller ha en mycket liten variationsbredd (till exempel långt ifrån en högtrafikerad motorväg). Det finns stora fördelar med att ändå kunna beskriva olika ljud med samma enhet. En metod för genomsnittsberäkning över tid ger en så kallad ekvivalent ljudnivå, L_{eq} . I Sverige används för trafikbuller måttet L_{eq24h} , som avser den ekvivalenta ljudnivån under ett årsmedeldygn.

Den ekvivalenta ljudnivån ger ofta en god beskrivning av bullerexponering under en längre tidsperiod. Måttet har dock nackdelar vid mycket snabbt varierande ljud och sällan förekommande ljudhändelser, när man t.ex. vill bedöma risken för sömnstörningar. Vid beskrivningar av trafikbuller i Sverige används därför måttet

¹ WSP, Karolinska Institutet, Umeå Universitet. Metod för DALY-beräkning i transportsektorn. 2016.

$L_{\max}$ som kompletterande beskrivning till den ekvivalenta ljudnivån. Detta mått anger maximal ljudnivå vid en fordonspassage, och tillämpas tillsammans med en angivelse av hur många gånger under en viss tidsperiod som en viss nivå får överskridas.

Inom EU används i samband med omgivningsbullerdirektivet måtten L_{den} , där ”den” står för day-evening-night och L_{night} , ekvivalent ljudnivå nattetid. I måttet L_{den} räknas den ekvivalenta ljudnivån för kvällen upp med 5 dB och nivån för natten med 10 dB. För måttet L_{night} görs ingen uppräknings.

Det är inte möjligt att genom generella omräkningstal göra översättningar mellan nivåer i måtten L_{den} / L_{night} och det svenska måttet för ekvivalent ljudnivå, L_{eq24h} . Hur nivåerna förhåller sig till varandra beror till stor del på hur trafiken fördelar sig över dygnet, och det varierar mycket mellan olika typer av vägar och järnvägar. För högtrafikerade järnvägar med mycket godstrafik kvälls- och nattetid är nivån i L_{den} ca 6 dBA högre än för motsvarande situation mätt i L_{eq24h} . För vägtrafik bedöms motsvarande skillnad i ett typiskt fall vara ca 4,5 dBA¹.

4.3 Bullerkartläggningar i europeiska mått

Kartläggningen har gjorts enligt direktiv och förordning om omgivningsbuller. Kartläggningen i Sverige tillsammans med andra medlemsländers kartläggningar ska vara en grund för gemensamma åtgärder mot buller.

Bullernivåerna är beräknade i två EU-gemensamma mått (L_{den} och L_{night}). Denna gång har beräkningarna skett med den EU-gemensamma beräkningsmodellen CNOSS-2001.

Bullret är beräknat på 4 meters höjd över marken vid bostädernas fasad. Därefter har en beräkning av antalet boende som utsätts för dessa nivåer gjorts.

Trafikverkets kartläggning avser förhållanden för statliga vägar som trafikerades med mer än 3 miljoner fordon under 2021, samt för statliga järnvägar som trafikerades med mer än 30 000 tåg under 2021. Den totala längden på vägarna är drygt 400 mil och järnvägarna cirka 150 mil. Detta utgör cirka 5 procent respektive 15 procent av det statliga väg- och järnvägsnätet i Sverige. Utöver dessa kartläggningar görs bullerinventeringar i svenska mått som underlag för åtgärdsplaneringen, och detta arbete presenteras i avsnitt 4.4.

Bullerkartorna för respektive trafikslag finns på Trafikverkets webbplats: [Kartläggning och åtgärdsprogram för buller enligt EU-direktiv - Bransch \(trafikverket.se\)](https://trafikverket.se/planering-och-utveckling/planering-och-utveckling-2021/kartlaggning-och-atgardsprogram-for-buller-enligt-eu-direktiv-bransch)

¹ SP Akustik, Svenska riktvärden och L_{den} , Rapport ETaP404604 ver. 2, 2005

4.3.1 Antal bullerexponerade längs väg och järnväg

Antal boende som exponerades för buller under dygnet

Nedan visas antal boende som exponerades för buller från statliga vägar med mer än 3 miljoner fordon och från statliga järnvägar med mer än 30 000 tåg under 2021, mätt i EU-måttet L_{den} .

Tabell 1 Antal boende som exponerades för buller under dygnet 2021

Bullernivå L_{den} (dBA)	55–59	60–64	65–69	70–74	Över 75	Summa
Längs väg	268 000	107 400	30 700	4 500	600	411 000
Längs järnväg	336 100	259 500	137 100	60 100	28 900	821 700

Antal personer som exponerades för buller under natten

Nedan visas antal människor som exponerades för buller från statliga vägar med mer än 3 miljoner fordon och från statliga järnvägar med mer än 30 000 tåg under 2021, mätt i EU-måttet L_{night} .

Tabell 2 Antal boende som exponerades för buller under natten 2021

Bullernivå L_{night} (dBA)	50–54	55–59	60–64	65–69	Över 70	Summa
Längs väg	209 200	75 600	17 800	2 200	300	305 100
Längs järnväg	325 600	226 700	108 700	31 600	19 700	712 300

4.3.2 Antal bullerexponerade vid flygplatser

Kartläggningen omfattar tre flygplatser med fler än 50 000 flygrörelser 2019 (Arlanda, Bromma, Landvetter). Beräkningarna är sedan utförda med 2021 års trafikeringsuppgifter enligt EU-direktivets krav. På grund av pandemin hade flygplatserna Bromma och Landvetter färre än 50 000 flygrörelser och redovisas

därmed inte i detta åtgärdsprogram. Rapporten med alla tre flygplatserna finns på Trafikverkets webbplats:

[Kartläggning och åtgärdsprogram för buller enligt EU-direktiv - Bransch \(trafikverket.se\)](https://trafikverket.se/Kartlaggning-och-atgardsprogram-for-buller-enligt-EU-direktiv-Bransch)

Tabell 3 Antal personer som exponerades för buller under dygnet och natten vid Arlanda flygplats 2021.

Bullernivå (dBA)	55–59	60–64	65–69	70–74	Över 75	Summa
L _{den}	143	0	0	0	0	143
L _{night}	0	0	0	0	0	0

4.3.3 Skadliga effekter

En bedömning av på vilket sätt och i vilken omfattning de personer som redovisas i tabell 1–3 påverkas av skadliga effekter av buller redovisas i bilaga 1. För denna redovisning används de bedömningsmetoder som anges i bilaga 3 till direktiv 2002/49/EG.

I kapitel 9 kvantifieras hälsoeffekter av trafikbuller även i enheten DALY.

4.4 Bullerkartläggningar i svenska mått

Trafikverket genomför detaljerade bullerkartläggningar i svenska mått för att få nödvändig kunskap om utsatta bostadsbyggnader, skolor och förskolor längs statliga vägar och järnvägar. Kartläggningarna utgör bland annat underlag för genomförande av bullerskyddsåtgärder längs befintlig infrastruktur, enligt Nationell plan för transportinfrastrukturen 2022–2033.

Vid kartläggningarna har beräkningar genomförts enligt de nordiska beräkningsmodellerna; för vägtrafik Nord 96 och för järnvägstrafik NMT96. Beräkningarna har gjorts för aktuell trafikering och hastigheter, och med hänsyn till markens och topografins påverkan på bullernivåerna.

Nedan beskrivs genomförda kartläggningar av buller, med en sammantagen redovisning av resultaten för hela landet.

4.4.1 Bullerkartläggningar längs statlig väg

Bullerkartläggningar längs statliga vägar har genomförts mellan åren 2017–2019.

Nedan visas antal bostäder som exponerades för buller från statliga vägar med mer än 36 500 fordon per år, mätt i ekvivalent årsdygnsmedelvärde Leq24h.

Tabell 4 Antal bostäder som exponerades för buller under dygnet

Bullernivå Leq24h (dBA)	55-59	60-64	Över 65	Summa
Längs statlig väg	146 000	55 000	15 000	216 000

I Bilaga 2 redovisas hur antalet bostäder är fördelade över landet per län.

Redovisade antal är bruttoantal, vilket innebär att inte samtliga bostäder har behov av bullerskyddsåtgärder. Många av bostäderna är byggda efter 1997 med god ljudisolering och med uteplatsen på den bullerdämpade sidan av huset. Flertalet av bostäderna med nivåer över 65 dBA har erhållit skyddsåtgärder i form av förbättrad ljudisolering samt bullerskyddad uteplats.

Grundskolor och förskolor

Totalt har cirka 600 skol- eller förskolefastigheter identifierats som har över riktvärdet 55 dBA Leq24h på mer än 20% av skolgården. Av dessa kommer cirka 120 skolgårdar prioriteras för vidare utredning av eventuell åtgärd, då de bedömts ha ekvivalenta ljudnivåer över Leq 60 dBA på en väsentlig del av skolgården.

4.4.2 Bullerkartläggningar längs statlig järnväg

Bullerskyddsåtgärder längs befintlig järnväg genomförs för banor med minst fem tåg per natt (ÅDT), och det är även dessa banor som har prioriterats för bullerkartläggningar.

Under åren 2012–2023 har bullerkartläggningar genomförts för ett antal järnvägsstråk. De stråk som kartlagts listas i Bilaga 3, tillsammans med redovisning av resultat per stråk.

Bostäder

Resultaten avseende bostäder visar att

- Cirka 36 000 bostäder har bullernivåer utomhus på L_{max} 85 dBA eller mer
- Cirka 17 000 bostäder har bullernivåer utomhus på Leq24h 65 dBA eller mer.

Dessa nivåer indikerar att de boende, om ingen åtgärd genomförts, kan utsättas för bullernivåer inomhus respektive på uteplats som överskrider gällande åtgärdsnivåer längs befintlig infrastruktur. Åtgärdsnivåerna beskrivs närmare i avsnitt 7.3.

Antalet är ett bruttoantal, vilket innebär att inte samtliga byggnader kommer att behöva åtgärdas. Som nästa steg i processen utreds närmare vilket åtgärdsbehov som finns för respektive fastighet, och en bedömning görs av vilken åtgärd som är möjlig och rimlig. Under de senaste åren har skyddsåtgärder vidtagits för en del av dessa bostäder.

Grundskolor och förskolor

Totalt har 159 skol- eller förskolefastigheter identifierats som kan behöva utredas vidare för åtgärd utifrån den åtgärdsnivå som tillämpas, dvs Leq 60 dBA på väsentliga delar av skolgården. I bilaga X redovisas antal nedbrutet på järnvägsstråk, tillsammans med information om vilket underlag som ligger till grund för bedömningarna. Även detta antal är ett bruttoantal, och för många av verksamheterna har inte hänsyn tagits till etableringsår för verksamheterna, eller hur stor andel av skolans område som har höga ljudnivåer.

Sammanfattande karta

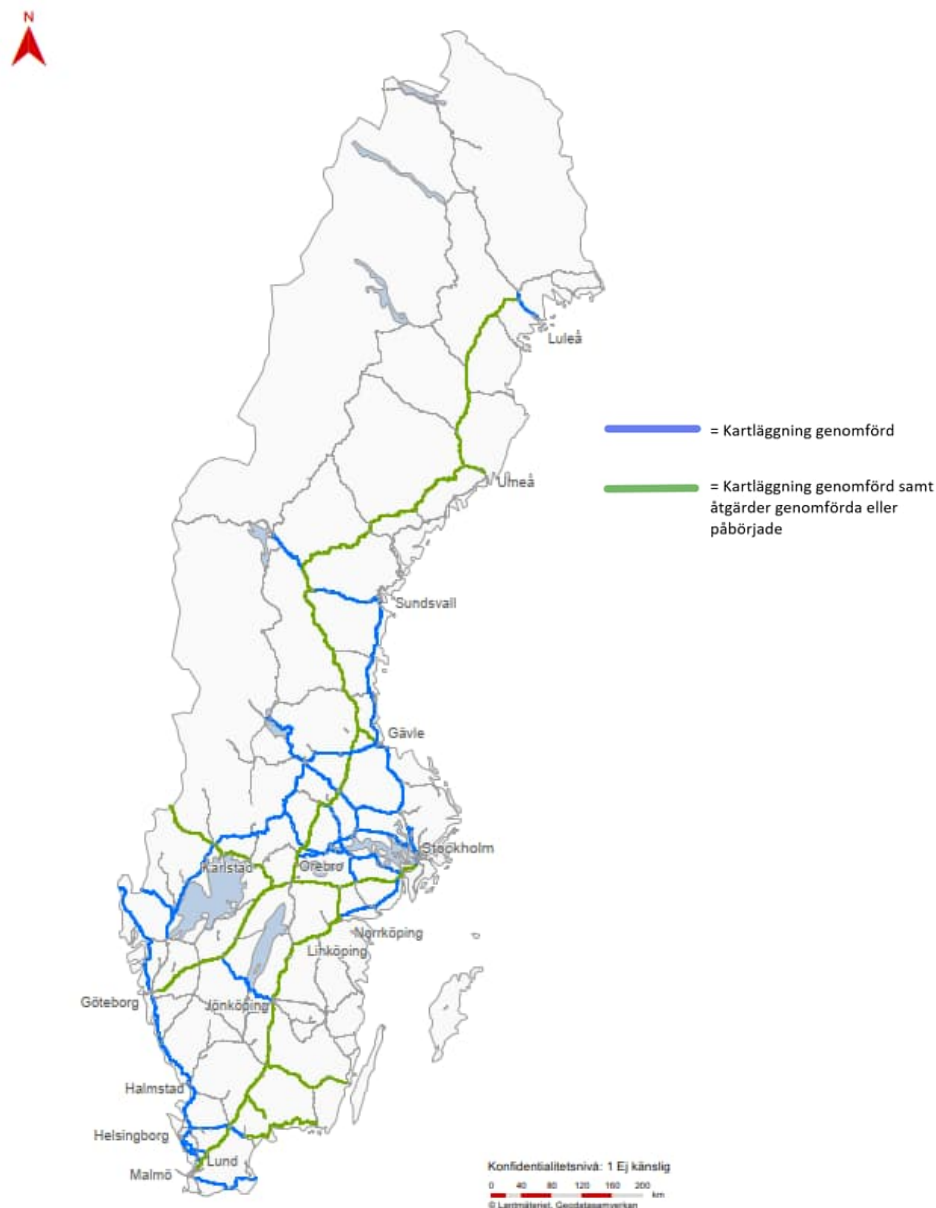
På kartbilden nedan (Figur 1) visas järnvägssträckor där bullerinventering genomförts. Längs grönmarkerade sträckor har även åtgärder genomförts under de senaste åren, eller pågår.

Delar av de markerade sträckorna kan vara väsentligt ombyggda eller ha färre än 5 tåg per natt. Dessa omfattas då inte av åtgärdsprogrammet för befintlig infrastruktur.

De flesta sträckorna har även åtgärdats i tidigare åtgärdsetapper, men kompletterande åtgärder behövs på grund av förändrade åtgärdsnivåer och målnivåer.

Vissa sträckor kan också vara aktuella för större ombyggnader, som exempelvis utbyggnad till dubbelspår. Beroende på hur långt beslutsprocessen har kommit kan det innebära att åtgärdsprogrammet för befintlig infrastruktur inte genomförs.

Figur 1. Karta över Sverige som visar järnvägsstråk där bullerkartläggningar genomförts.

4.4.3 Strategi för uppdatering av bullerkartläggningar

Övergång till ny beräkningsmodell för buller från väg- och järnvägstrafik, Nord2000, beräknas ske under 2024 för väg och 2025 för järnväg. Trafikverket kommer att utarbeta en strategi för hur uppdateringar av genomförda bullerkartläggningar ska ske därefter.

Åtgärdsprogrammet för befintlig infrastruktur hanteras som en s.k. programbeställning från Trafikverkets verksamhetsområde Planering till Investering. Investering upphandlar åtgärdsutredningar för de fastigheter som

beräknats ha ljudnivåer som kan överskrida åtgärdsnivåerna, och genomför sedan åtgärderna i den takt som tilldelade medel medger. Ett antal år kan passera efter att bullerberäkningar genomförts till dess att åtgärder faktiskt kan genomföras.

Ett mycket stort antal fastigheter är i dagsläget inne i denna process. Redan utförda kartläggningar kommer fortsatt att ligga till grund för de åtgärder som ska planeras och genomföras under de närmaste åren. Detta är en förutsättning för att arbetet med åtgärder enligt nationell plan ska kunna genomföras och för att uppsatta mål ska kunna nås vad gäller de boende som är mest utsatta.

Prioritering av nya kartläggningar behöver även ske utifrån faktorer som kan påverka bullernivåerna för befintlig bebyggelse, exempelvis genomförda eller planerade förändringar vad avser källåtgärder eller källnära åtgärder, trafikering, omfattande nybyggnation nära infrastrukturen osv.

4.5 Vibrationskartläggningar

4.5.1 Inriktning

Trafik både på väg och järnväg kan i vissa fall ge upphov till markvibrationer. När markförhållandena är relativt mjuka, som exempelvis lera eller silt, så kan markvibrationerna fortplantas till närliggande byggnader vilket i förlängningen kan skapa vibrationsstörningar. De störningar som uppstår från vägtrafik beror vanligtvis på någon form av skada eller ojämnhet i vägens yta. Uppkomsten av dessa störningar är därför av temporär karaktär vilket inte gör det meningsfullt att kartlägga vibrationer från vägtrafik.

Vibrationsstörningar från järnvägstrafik är betydligt mer omfattande vilket beror på tågens längd och höga vikt. Mot denna bakgrund kartlägger Trafikverket järnvägsnätet eftersom det är utmed järnvägen som det finns större risk för permanenta överskridande av riktvärden och åtgärdsnivåer.

4.5.2 Tidigare vibrationskartläggningar

Redan i början av 2000-talet genomförde dåvarande Banverket vibrationskartläggningar utmed ett flertal järnvägsstråk i västra Sverige. Kartläggningarna resulterade i att Banverket kunde identifiera ett tio-tal bostäder som utsattes för vibrationsnivåer som översteg 2,5 mm/s vägd RMS nattetid, vilket var dåvarande högsta acceptabla vibrationsnivå.

I samband med att Trafikverket tog fram en ny riktlinje för buller och vibrationer antogs nya riktvärden för vibrationer. Den nya riktlinjen innebar att inom befintlig infrastruktur fick bostäder inte överskrida vibrationsnivåer över 1,4 mm/s vägd RMS vid fler än fem tillfällen per årsmedelnatt. De skärpta kraven föranledde att

Trafikverket 2015 påbörjade nya vibrationskartläggningar som syftar till att kartlägga samtliga järnvägsstråk i landet som trafikeras av ett flertal godståg nattetid. Under tiden som kartläggningarna pågått har ambitionsnivån för vibrationer höjts ytterligare och numer tillämpas riktvärdet 0,7 mm/s vägd RMS för befintlig infrastruktur.

4.5.3 Prioritering av stråk

När Trafikverket 2015 inledde nya kartläggningar av järnvägsstråk visade mätresultaten att mängden godstrafik nattetid var avgörande för utfallet av åtgärdsberättigade. Analyser av mätresultaten visade att järnvägsstråket åtminstone behövde trafikeras av minst sex godståg per årsmedelnatt för att det skulle föreligga risk för överskridande av åtgärdsnivå. Utifrån denna analys har Trafikverket valt att prioritera de stråk som har sex eller fler godstågspassager per årsmedelnatt.

4.5.4 Kartläggningsmetodik för vibrationer

Vid vibrationskartläggning av bostäder utmed järnvägen är det dessvärre inte praktiskt möjligt eller ekonomiskt försvarbart att genomföra mätning i samtliga bostäder som ligger utmed järnvägslinjen. När Trafikverket kartlägger vibrationer inleds kartläggningen med att identifiera de bostäder som riskerar att utsättas för vibrationsnivåer som överskrider Trafikverkets åtgärdsnivåer. Merparten av bostäderna kan i detta skede uteslutas med hänseende till tidigare uppmätta vibrationsnivåer, markförhållanden, avstånd till banan samt byggnadstyp.

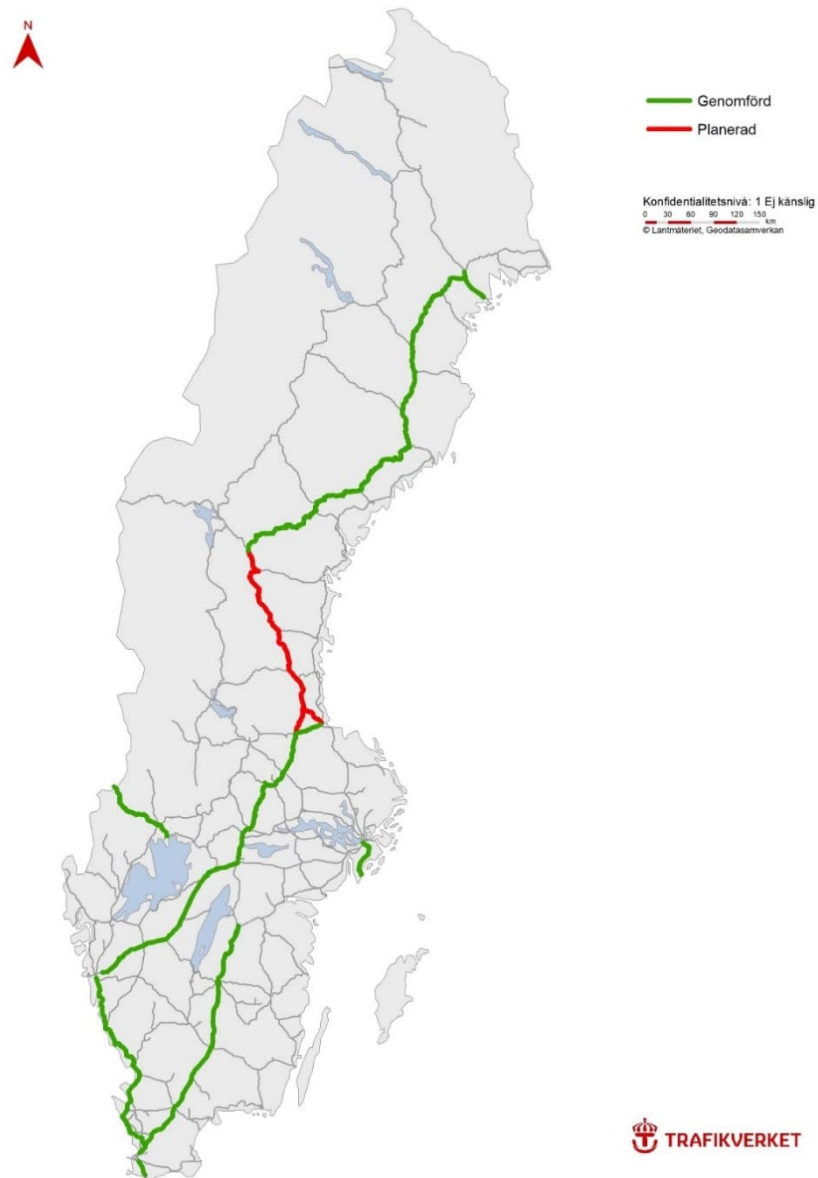
De bostäder som inte utesluts i detta skede väljs ut för inledande mätning i grundmur. Grundmursmätningen sker under minst ett dygn och ger en indikation på hur höga markvibrationer som bostaden utsätts för. Utifrån resultatet från grundmursmätningen görs ett nytt urval av de bostäder som är i behov av komfortmätning.

I den sista delen av kartläggningen genomförs komfortmätning inomhus under sju dygn för de byggnader som inte kunnat uteslutas tidigare. Mätresultatet från komfortmätningen visar sedan om riktlinjen innehålls och om åtgärder eventuellt behöver vidtas.

4.5.5 Genomförda vibrationskartläggningar

På kartbilden nedan visas status för de järnvägsstråk som är prioriterade för kartläggning av vibrationer. Längs grönmarkerade sträckor är kartläggning genomförd och längs rödmarkerade sträckor planeras kartläggning. Notera dock att två av stråken, Trelleborgsbanan och Nynäsbanan, är kartlagda utifrån åtgärds-kategorin väsentlig ombyggnad och omfattas inte av åtgärdsprogrammet.

Figur 2. Karta över Sverige som visar järnvägsstråk aktuella för kartläggning av vibrationer.

Tabell 5 Antal genomförda vibrationsmätningar samt antal åtgärdsberättigade fastigheter för respektive stråk

Stråk	Grundmurs- mätningar	Komfort- mätningar	Åtgärds- berättigade
Södra stambanan <i>Sträckan: Malmö - Mjölby</i>	570	60	7
Västkustbanan <i>Sträckan: Göteborg - Lund</i>	332	89	0
Västra stambanan <i>Sträckan: Göteborg - Hallsberg</i>	535	264	45*
Värmlandsbanan <i>Sträckan: Karlstad - Charlottenberg</i>	326	116	6
Godsstråket genom Bergslagen <i>Sträckan: Hallsberg - Gävle</i>	483	67	7
Stambanan genom övre Norrländ <i>Sträckan: Bräcke - Luleå</i>	403	110	6

* Uppskattat antal då en del av mätunderlaget utgörs av äldre mätningar från början av 2000-talet. Kompletterande mätning planeras att slutföras under 2024.

4.6 Utveckling av IT-stöd för tillståndsbeskrivningar och analyser

Trafikverket arbetar sedan en tid med att utveckla ett nytt IT-verktyg, BoViT, som ska samla information om planerade och genomförda beräkningar, bullerutredningar och åtgärder från olika enheter inom verket. Detta verktyg kommer framöver att ge en förbättrad möjlighet att beskriva tillståndet vad avser buller och vibrationer från statlig infrastruktur, och att följa utvecklingen mot målen.

Genom krav på strukturerad och likriktad dokumentation ges också förutsättningar för en samlad bild av de bullerskyddande åtgärder som genomförts och deras effekt, oavsett om de genomförs längs befintlig infrastruktur eller inom ombyggnadsprojekt. Det kommer också att ge ett bättre underlag för analyser av förändringar som påverkar bullernivåerna.

5 Åtgärder – strategi och prioritering

5.1 Samhällsmål och riktvärden

5.1.1 Mål inom EU

Inom ramen för den europeiska gröna given har EU åtagit sig att uppnå ett nollföroreningsmål. I handlingsplanen¹ fastställs målet minska andelen människor som är kroniskt störda av trafikbuller med 30 % till år 2030 jämfört med 2017.

Bullerpolitiken inom EU styrs genom direktiv 2002/49/EG om omgivningsbuller. Syftet med direktivet är gemensamma tillvägagångssätt för att förhindra, förebygga eller minska skadliga effekter på grund av buller.

5.1.2 Nationella mål och riktvärden

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Till det övergripande transportpolitiska målet finns två delmål, funktionsmålet och hänsynsmålet.

Hänsynsmålet lyder: Transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt. Det ska också bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljö kvalitetsmålen nås, samt bidra till ökad hälsa. Prioritet ska ges till de miljöpolitiska mål där transportsystemets utveckling är av stor betydelse för möjligheterna att nå uppsatta mål. Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är ett målområde som påverkas mycket av transportsystemet. En av regeringens preciseringar av miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är att:

- människor inte utsätts för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

Riksdagens riktvärden för trafikbuller

Riksdagen beslutade år 1997 (Prop. 1996/97:53) att nedanstående riktvärden för trafikbuller normalt inte bör överskridas vid nybyggnation av bostadsbebyggelse eller vid nybyggnation eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur:

¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, Vägen till en frisk planet för alla – EU-handlingsplan: Med sikte på nollförorening av luft, vatten och mark, COM(2021) 400 final.

- Leq 30 dBA inomhus
- Lmax 45 dBA inomhus nattetid
- Leq 55 dBA utomhus (vid fasad)
- Lmax 70 dBA vid uteplats i anslutning till bostad.

Vid åtgärd i järnväg eller annan spåranläggning avser riktvärdet Leq 55 dBA nivå på uteplats, och Leq 60 dBA avser fasadnivå i bostadsområdet i övrigt.

För utomhusnivån avses för flygbuller FBN 55 dBA.

Vid tillämpning av riktvärdena vid åtgärder i trafikinfrastrukturen bör hänsyn tas till vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. I de fall utomhusnivån inte kan reduceras till nivåer enligt riktvärdena bör inriktningen vara att inomhusvärdena inte överskrids.

Riksdagens etappmål för trafikbuller

Riksdagen beslutade även 1997 (Prop. 1996/97:53) om åtgärdsprogram och etappmål för buller längs statlig infrastruktur. Beslutet innebar att i en första etapp skulle åtgärdsprogram avse minst de fastigheter som exponeras av buller vid följande nivåer och därutöver:

- 65 dBA ekvivalent ljudnivå utomhus för vägtrafikbuller
- 55 dBA maximalnivå inomhus nattetid avseende buller från järnvägstrafik.

I propositionen uttalades att åtgärdsprogram mot störningar i befintlig bebyggelse bör genomföras för statlig trafikinfrastruktur, syftande till att på sikt uppnå riktvärdena inomhus.

Hur riktvärden och rimliga nivåer för övervägande av åtgärd bör tillämpas kan också uttryckas genom vägledning från centrala tillsynsmyndigheter och genom vägledande domar.

Trafikverkets strategiska mål

Ett av Trafikverkets strategiska mål är att utveckla tillgängligheten inom ramen för hälso-, miljö- och klimatmålen. Det innebär bland annat att vi ska minimera negativa hälsoeffekter av trafikolyckor, luftföroreningar och buller.

I Trafikverkets rapport Tillgänglighet i ett hållbart samhälle¹ formuleras mål som tar sin utgångspunkt i ett hållbarhetsperspektiv, men också i en bedömning av hur vi kan skapa ett samhälle som är attraktivt och erbjuder en god livskvalitet för alla medborgare och utvecklingsmöjligheter för näringslivet i hela landet. Buller

¹ PM Tillgänglighet i ett hållbart samhälle, 2017-06-02, bilaga till remissvar TRV 2017/31596 Ny målstyrning för transportpolitiken

hanteras som en prioriterad aspekt för att nå hållbarhetsmålen. Som mål för år 2030 anges att antalet utsatta för trafikbuller över riktvärdena ska minska med 50 procent jämfört med 2015, och att ingen ska utsättas för buller på mer än 10 dB över riktvärdena. Visionen till år 2050 är att ingen dödas eller skadas allvarligt i transportsystemet, varken i olyckor eller av luftföroreningar eller buller.

Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader

Regeringen fastställde i april 2015 förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Ändringar i förordningen trädde i kraft den 1 juli 2017. Förordningen innehåller riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser. Riktvärdena för väg- och spårtrafik ska tillämpas vid planering och byggande av bostäder.

Grundriktvärdet för ekvivalent ljudnivå från väg- och järnvägstrafik är Leq24h 60 dBA vid fasad. Bostäder kan också byggas där den ekvivalenta ljudnivån överskrider detta, om de anpassas så att hälften av bostadsrummen är vända mot en sida med högst Leq24h 55 dBA. Förordningen innehåller inga riktvärden för buller inomhus när nya bostäder byggs, utan dessa regleras även fortsättningsvis genom Boverkets byggregler.

Regeringen har i proposition 2013/14:128, *Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen* uttryckt att de riktvärden som föreslogs inte ska gälla vid planering och byggande av infrastruktur för väg- och spårtrafik och att bedömningar enligt Prop. 1996/97:53 fortfarande ska göras i dessa sammanhang.

Trafikverkets riktlinje för buller och vibrationer från trafik på väg och järnväg

I Trafikverkets riktlinje "Buller och vibrationer från trafik på väg och järnväg", TDOK 2014:1021, redovisas buller- och vibrationsnivåer som utgör underlag för bedömningar av miljöeffekter och behov av åtgärder. De riktvärden för bostäder som anges i Prop. 1996/97 utgör en grund för Trafikverkets interna riktlinje för buller och vibrationer. En tillhörande handledning, TDOK 2016:0246, ger stöd för tillämpning och avvägningar.

Nedanstående värden i tabell 6 är en konkretisering av vad Trafikverket anser vara en god eller i vissa fall godtagbar miljö. Värdena ska utgöra ett stöd vid Trafikverkets bedömningar om behov av utredningar och genomförande av skyddsåtgärder mot höga buller- och vibrationsnivåer. De tillämpas vid ny- och väsentlig ombyggnad av infrastruktur.

En mindre översyn av TDOK 2014:1021 och 2016:0246 pågår och planeras vara klar hösten 2024. Gällande riktlinje och handledning kan hämtas från Trafikverkets webbplats. [Trafikverkets styrande dokument - Bransch](#)

Tabell 6. Trafikverkets riktvärden för buller och vibrationer från väg- och spårtrafik

Lokaltyp eller områdestyp	Ekvivalent ljudnivå, Leq24h, utomhus	Ekvivalent ljudnivå, Leq24h utomhus på uteplats/skolgård	Maximal ljudnivå, LmaxF utomhus på uteplats/skolgård	Ekvivalent ljudnivå, Leq24h inomhus	Maximal ljudnivå, LmaxF inomhus	Maximal stomljudsnivå, LmaxF inomhus	Maximal vibrationsnivå, mm/s vägd RMS inomhus
Bostäder ^{1 2}	55 dBA ³ 60 dBA ⁴	55 dBA	70 dBA ⁵	30 dBA	45 dBA ⁶	32 dBA ^{7,13}	0,4 mm/s ⁸
Vårdlokaler ⁹				30 dBA	45 dBA ⁶		0,4 mm/s ⁸
Skolor och undervisningslokaler ¹⁰	55 dBA ³ 60 dBA ⁴	55 dBA	70 dBA ¹¹	30 dBA	45 dBA ¹²		
Bostadsområde n med låg bakgrundsnivå ¹³	45 dBA						
Parker och andra rekreationsytor i tätorter	45-55 dBA						
Friluftsområden	40 dBA						
Betydelsefulla fågelområden	50 dBA						
Hotell och annat tillfälligt boende ^{13, 14}				30 dBA	45 dBA		
Kontor ^{13, 15}				35 dBA	50 dBA		

¹ Riktvärden inomhus omfattar bostadsrum i permanentbostad och fritidsbostad

² Dessa riktvärden för luftburet buller anges även i prop. 1997/97:53

³ Avser ljudnivå vid fasad från vägtrafik samt från spårtrafik i hastighet högre än 250 km/h

⁴ Avser ljudnivå vid fasad från spårtrafik vid hastighet lägre än eller lika med 250 km/h

⁵ Avser trafikårsmedeldag/kväll (06-22). Riktvärdet innebär att ljudnivån 70 dBA får överskridas högst fem gånger per timme. Ljudnivån 80 dBA får dock inte överskridas regelbundet dag- eller kvällstid.

⁶ Avser trafikårsmedelnatt (22-06). Riktvärdet innebär att ljudnivån 45 dBA får överskridas högst fem gånger per natt. Ljudnivån 50 dBA får dock inte överskridas regelbundet nattetid.

⁷ Avser trafikårsmedelnatt (22-06) i järnvägstunnel. Riktvärdet innebär att ljudnivån 32 dBA får överskridas högst fem gånger per natt. Medelvärde enligt mätmetod NTACOU98.

⁸ Avser trafikårsmedelnatt (22-06) för de spår/ vägbenor som berörs av markarbeten. Riktvärdet innebär att vibrationsnivån 0,4 mm/s får överskridas högst fem gånger per natt.

⁹ Avser utrymme för sömn och vila, eller utrymme med krav på tystnad.

¹⁰ Riktvärden inomhus omfattar undervisningsrum samt rum för sömn och vila.

¹¹ Avser trafikårsmedeldag (06-18). Riktvärdet innebär att ljudnivån 70 dBA får överskridas högst fem gånger per timme. Ljudnivån 80 dBA får dock inte överskridas regelbundet dagtid.

¹² Avser trafikårsmedeldag (06-18). Riktvärdet innebär att ljudnivån 45 dBA får överskridas högst fem gånger per timme. Ljudnivån 50 dBA får dock inte överstigas regelbundet dagtid.

¹³ Beaktas endast vid nybyggnad av infrastruktur.

¹⁴ Avser gästtrum för sömn och vila.

¹⁵ Avser rum för enskilt arbete.

I riktlinjen framgår även åtgärdsnivåer för att skydda de mest utsatta bostäderna, förskolorna och grundskolorna längs befintlig infrastruktur, det vill säga vilka miljöer som ska prioriteras för åtgärd. Åtgärdsnivåerna presenteras i avsnitt 7.3. När åtgärdsnivåerna överskrids är motsvarande riktvärde i tabell 6 den målnivå som ska eftersträvas för åtgärderna.

5.2 Åtgärdsstrategier buller

Det finns ingen enskild typ av åtgärd som ensam leder fram till målen inom rimlig tid och kostnad. Det bästa sättet att nå målen är att välja ut de mest kostnadseffektiva åtgärderna som kompletterar varandra, och tillsammans planera och genomföra dessa åtgärder. I Trafikverkets åtgärdsstrategi ingår därför både eget åtgärdsarbete och att stödja andras arbete, vilket beskrivs närmare i kapitel 10.

5.2.1 Åtgärder på kort och lång sikt

På kort sikt prioriterar Trafikverket åtgärder för de mest bullerutsatta. För att skydda dessa miljöer anlägger vi bullerskärmar eller bullervallar längs väg och järnväg, bygger lokala bullerskärmar vid uteplatser och förbättrar ljuddämpningen närliggande byggnaders fasader. Trafikverket har under de senaste 20 åren vidtagit denna typ av åtgärder och det är ett arbete som kommer att fortsätta.

För att på lång sikt uppnå en god ljudmiljö är det dock nödvändigt att dels minska bullret vid källan, dels utforma samhällets strukturer så att inte buller och vibrationer från transportsystemet försämrar de goda ljudmiljöerna. Trafikverket är en av många aktörer som har ansvar för att bidra till lägre källbullernivåer och skydda de goda ljudmiljöerna.

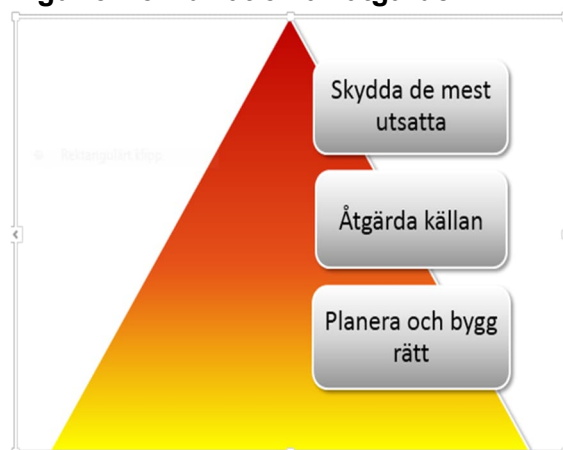
Åtgärder avseende vägbeläggningar, spår och trafik är viktiga, och kan vidtas i befolkningstäta områden och andra bullerkänsliga miljöer. Åtgärder som tystare fordon, däck och tåg krävs dock också för att minska bullernivåerna i alla miljöer.

5.2.2 Trafikverkets arbetssätt

Trafikverkets riktlinje för buller och vibrationer, TDOK 2014:1021 lägger fast grundläggande förhållningssätt för hur Trafikverket ska bidra till långsiktiga mål. Riktlinjen ger även stöd för att Trafikverket på ett enhetligt och kostnadseffektivt sätt ska uppfylla gällande lagkrav.

Av riktlinjen framgår att Trafikverket bör stimulera att de samhällsekonomiskt mest effektiva åtgärderna eller kombinationerna av åtgärder genomförs.

Figur 3 Kombination av åtgärder

Skydda de mest utsatta: Bullerskärmar eller bullervallar, förbättrad ljuddämpning i fasader samt bullerskyddade uteplatser.

Åtgärda källan: Tystare beläggning, spår och trafik är viktiga åtgärder i befolkningstäta områden och andra störningskänsliga miljöer. Tystare vägfordon, däck och tåg behövs för att minska bullernivåerna i alla miljöer.

Planera och bygg rätt: För att uppnå de långsiktiga målen krävs det stor hänsyn till buller och vibrationer i samband med planering och genomförande av åtgärder som förändrar samhällets strukturer.

5.2.3 Mindre källbuller

De långsiktiga bulleremissionerna och bullerexponeringen i samhället är beroende av hittills fattade beslut om fordonskrav, framtida beslut och övrig samhällsutveckling.

Buller från vägfordon

Omsättningstiden för vägfordon är relativt lång. Lägre bullernivåer från nya vägfordon kan förväntas ge betydande effekter om först 10–20 år. För däck går utbytet snabbare, vilket gör att betydande effekter kan förväntas inom 5–10 år.

För att minska buller från däckens interaktion med vägen krävs åtgärder på internationell nivå. Forskningsprojektet STEER har i sina studier

kommit fram till att en halvering av bulleremissionerna från däck är möjlig att nå till år 2040, om lämpliga åtgärder vidtas¹.

En högre andel elbilar i framtiden kan medföra att bullernivåerna i städer minskar. Elbilar bullrar mindre än fordon med förbränningsmotor i de lägre hastigheterna, eftersom motorljudet är det som genererar bullret. Vid högre hastigheter dominerar däremot ljudet från interaktionen mellan däck och vägbana.

För järnvägsfordon är omsättningstiden längre än för vägfordon. De fordonskrav som infördes inom EU för nya järnvägsfordon 2006 kommer successivt att leda till tystare järnvägsfordon.

Buller från järnvägsfordon

Järnvägsfordon som godkänts för trafikering efter 2006 omfattas av EU:s krav på högsta tillåtna bullernivåer. Detta innebär att allteftersom fordonsflottan förnyas kommer bulleremissionerna att minska avsevärt. Nya motorvagnar, som kan vara upp till 10 decibel tystare, kommer att ersätta äldre persontåg.

Godstrafik på järnvägen orsakar betydande bullerstörningar och därför har EU beslutat om retroaktiva bullerkrav på befintliga godsvagnar. Dessa träder i kraft december 2024, men det finns ett undantag för Sverige fram till december 2032².

Kraven bedöms innebära att bulleremissionerna från godståg kan minska med upp till 8 dB, och kan på sikt medföra att personer som utsätts för mer än 55 dBA ekvivalent ljudnivå minskar med cirka 30 procent. De samhällsekonomiska störningskostnaderna beräknas samtidigt minska med cirka 40 procent.³

Dessa nya krav kommer att påverka bullret längs järnvägar med stor andel godstrafik. En preliminär bedömning är att de järnvägssträckor som kommer att beröras av kraven är Västra stambanan, Södra stambanan, Godsstråket genom Bergslagen och delar av Norra Stambanan. En positiv

¹ Bühlman E. et al (2022). STEER – strengthening the Effect of quieter tyres on European Roads. CEDR report: CR2022-07 (cedr.eu)

² Kommissionens förordning (EU) nr 1304/2014 av den 26 november 2014 om en teknisk specifikation för driftskompatibilitet avseende delsystemet "Rullande materiel – buller"

³ Framtida bullerkrav på godståg, Beräkning av bullereffekter och samhällsnyttor, Trafikverket 2018

effekt av mindre bullriga godståg kommer dock även att få genomslag på anslutande järnvägssträckor.

Även om trafiken på järnvägen kommer att öka så är det troligt att bullerremissionerna från järnvägen kommer att minska till år 2030. En förutsättning för att fordonskraven ska medföra minskade bullerstörningar är att risken för bullerstörningar även beaktas vid underhållet av järnvägen. Här har Trafikverket ett särskilt ansvar och till exempel regelbunden spårslipning behövs för att säkerställa att bullerstörningarna minskar.

Källbulleregenskaper på vägar och järnvägar

Bullerremissionerna kan också minskas genom åtgärder på vägbanan eller spåren. Bullerreducerande beläggning och anpassad spårslipning kan ge betydande effekter under rätt förutsättningar. Denna typ av åtgärd kan dock inte vidtas generellt och komma alla bullerutsatta till del, utan kommer att behöva förbehållas sträckor där många människor är utsatta.

Ny forskning har visat att bullerremissionerna från järnvägen kan minska genom särskild utformning av de mellanlägg som dämpar tryck och vibrationer i rälsen, track decay rate. Mellanlägget finns mellan rälsen och betongslipern och med förändrade krav på dess egenskaper kan bullret minska med 1-4 dBA. Bäst effekt ges på buller från moderna och redan av den anledningen tystare tåg, medan effekten uteblir från äldre och mer bulleralstrande tåg.¹

Kvarstående bullerproblematik vid generellt lägre källbullernivåer

Även om alla tekniskt och ekonomiskt rimliga åtgärder vidtas för att minska bullret vid källan så kommer det att kvarstå en mängd bullerstörningar.

Trafikverket har gjort en översiktlig analys av kvarstående bullerproblematik utifrån ett antagande att källbulleråtgärder generellt skulle medföra 5 dBA lägre bullernivåer. Analysen visar att det, trots denna minskning, kommer att kvarstå ett stort behov av bullerdämpande åtgärder. För att klara ekvivalenta ljudnivåer inomhus och på uteplatser bedöms det finnas behov av bulleravskärmande åtgärder längs statliga vägar och järnvägar för ytterligare cirka 100 000 personers boendemiljöer.

I analysen har en avgränsning gjorts utifrån en bedömning att det kommer att vara realistiskt att nå en målbild där alla bostäder klarar riktvärden utomhus vid den mest bullerexponerade fasaden. Högre bullernivåer

¹ LOWNOISEPAD, Optimised Rail Pad Performance for Noise Reduction: Outcomes and Recommendations Final Report, UIC October 2023

tillåts vid nya bostäder. Dessa bostäder ska dock anpassas så att risker för olägenheter ska förebyggas.

5 dBA generell minskning av bullret från järnväg bedöms inte vara realistiskt på lång sikt. Nya och tystare fordon kommer att ge mycket stor effekt. För vägtrafiken kommer bulleremissionerna att förändras till följd ökad andel elfordon. Effekterna kommer att variera för olika hastigheter och trafiksammansättningar. För att uppnå 5 dBA generell bullersänkning längs väg behövs dock ytterligare åtgärder som till exempel tystare däck och beläggningar som minskar bullret.

5.3 Åtgärdsstrategier mot vibrationer

Trafikverket har sedan 1997, då den första riktlinjen för vibrationer trädde i kraft, arbetat med att åtgärda vibrationer utmed befintlig infrastruktur. Den vanligaste förekommande åtgärden vid överskridande av åtgärdsnivåer är att Trafikverket erbjuder förvärv av fastighet. Erbjudande av förvärv är ingen tvingande åtgärd och ungefär hälften av de berörda avstår från att sälja fastigheten. Att vidta vibrationsskyddsåtgärder i befintlig spåranläggning är oftast tekniskt svårt och väldigt sällan ekonomiskt rimligt. Vanligtvis genomförs spårriktning innan förvärv av fastighet erbjuds. I vissa fall har spårriktning gett tillräcklig reduktion av vibrationer för att uppfylla Trafikverkets åtgärdsnivåer för vibrationer.

När Trafikverket bygger ny eller genomför väsentlig ombyggnad av befintlig infrastruktur finns betydligt större möjligheter att vidta vibrationsskyddsåtgärder i spåranläggningen. Nedan följer en kort beskrivning av de åtgärder som kan vidtas för att reducera vibrationer vid nybyggnad och i vissa fall även väsentlig ombyggnad.

Påldäck

Påldäck är en mycket effektiv åtgärd för att minska vibrationer från järnvägstrafik och reduktionen av vibrationsnivåerna kan ge god till mycket god reduktion. Konstruktionen består av ett betongtråg vilket grundläggs på pålar till berg eller fast mark. Påldäck är dessvärre mycket kostsamt att anlägga och därför sällan en ekonomiskt rimlig åtgärd såvida inte ett stort antal bostäder med höga vibrationsstörningar kan dra nytta av reduceringen.

Kalkcementpelare under banan

Uppstyvning av marken under bankroppen med kalkcementpelare (KC-pelare) är en relativt vanlig markförstärkningsmetod. Metoden innebär att en blandning av cement och kalk injekteras i jorden med hjälp av ett roterande verktyg. KC-pelarna anläggs till fastare jordlager och läggs med mönster som gitter. Metoden är kostnadseffektiv och innebär vanligtvis en

god reduktion av vibrationsnivåerna. Nackdelen är att metoden inte fungerar i alla typer av jordarter och är beroende av vilken vattenkvot som förekommer.

Kalkcementpelare invid banan

Metoden innebär att marken invid banan förstärks med KC-pelare. Fördelen är att ingrepp i banan kan undvikas men kräver i stället markanspråk invid banan. Åtgärden är inte lika effektiv som att anlägga KC-pelare under banan och reduktionen av vibrationsnivåerna kan därför i bästa fall ge en måttlig reduktion av vibrationer.

Spontvägg

I Halmstad har test med spontvägg utförts utmed järnvägen. Sponten monterades 5 meter från närmsta räl till ett djup av 12–18 meter under markytan. Effekten av sponten blev relativt god och vibrationerna bedömdes minska i marken med upp till 50 procent för de bostäder som låg närmast sponten. Reduktionen avtog sedan med ökat avstånd från sponten och vid ett avstånd av 65 meter från spontväggen fanns ingen reduktion alls kvar. Åtgärden är mycket dyr och har inte använts vid något mer tillfälle då effekten endast gav en måttlig reduktion.

Urschaktning

Metoden innebär att vibrationsförande massor schaktas bort från banan. För att uppnå full effekt av åtgärden krävs att urschaktningen sker till fast botten. Denna teknik nyttjas främst när det finns möjlighet att schakta ur merparten av de lösa jordmassorna. Tekniken ger måttlig till god reduktion beroende på markförhållandena i övrigt.

Bankpålning

Bankpålning är en teknisk åtgärd för att förstärka marken under banan. Metoden innebär att pålar trycks eller gjuts ned i marken under banan. På toppen av varje påle gjuts en platta för att överföra ovanliggande last till pålarna. Bankpålning ger en mycket god reduktion av vibrationer men är mycket kostsam.

5.4 Avvägning mellan mål, samhällsnyttor och kostnader för åtgärder

Trafikverkets verksamhet ska medverka till att långsiktiga politiska mål uppnås. Det innebär bland annat att befintliga störningar och negativa hälsoeffekter från buller och vibrationer ska minska, och nya störningar och negativa hälsoeffekter ska förebyggas.

När ett investeringsprojekt klassats som nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av infrastruktur är ambitionen att de riktvärden som beskrivs

i tabell 6 uppnås. Längs befintlig infrastruktur ska åtgärder genomföras i de prioriterade och mest utsatta miljöerna. Detta sker i den takt som anges i den nationella planen för transportsystemet.

Trafikverkets kostnader för att skydda enskilda individer mot störningar får dock inte vara orimligt höga. Samhällsekonomiska beräkningar utgör ett stöd för bedömning av om åtgärden är ekonomiskt rimlig. Om kostnaden för att uppnå angivna riktvärden bedöms vara orimligt hög i förhållande till nyttan av åtgärden, övervägs i stället andra och mer kostnadseffektiva åtgärder.

I rapporten *Analysmetod och samhällsekonomiska kalkylvärden för transportsektorn*¹, även kallad ASEK-rapporten, presenteras bland annat samhällsekonomiska analysmetoder och kalkylvärden. I rapporten ges kalkylvärden för buller från väg- respektive järnvägstrafik i termer av kostnad per person och år. ASEK:s rekommendationer avser kostnaden för buller i såväl inomhus- som utomhusmiljöer.

Beräkningsgången för förändrade bullerkostnader innebär i grova drag att man avläser bullernivåer i decibel, före och efter en åtgärd, och avläser motsvarande bullerkostnad per person och år, före och efter åtgärden. Åtgärdens samhällsekonomiska nytta är lika med skillnaden i total bullerkostnad för exponerade personer, före och efter åtgärden.

När nyttan med en bullerskyddsåtgärd är större än kostnaden under kalkylperioden får man en positiv nettonuvärdeskvot (NNK). Nettonuvärdeskvoten är ett av beslutsunderlagen vid åtgärdsval, och innebär att kostsammare åtgärder oftare kan komma i fråga där bebyggelsestrukturen är sådan att många människor får del av dem.

6 Genomförda åtgärder

Trafikverket har genomfört omfattande åtgärder för att minska antalet bullerutsatta längs statliga vägar och järnvägar. Åtgärder har genomförts både längs den infrastruktur som kartlagts enligt förordningen (2004:675) om omgivningsbuller och längs övriga statliga vägar och järnvägar som har lägre trafikering.

Bullerdämpande åtgärder, som bullersskyddskärmar, fasadåtgärder och bullerdämpande beläggningar, har genomförts dels inom ramen för Trafikverkets program för riktade åtgärder i de mest bullerutsatta

¹ Analysmetod och samhällsekonomiska kalkylvärden för transportsektorn: ASEK 7.1, Trafikverket, 2023-02-01

befintliga miljöerna, och dels inom större investeringsprojekt. I investeringsprojekt som utgjort nybyggnad eller väsentlig ombyggnad har utgångspunkten varit att klara de långsiktiga riktvärdena så långt det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt.

Figur 4 Bild från fyrspårsutbyggnaden mellan Hässleholm och Lund

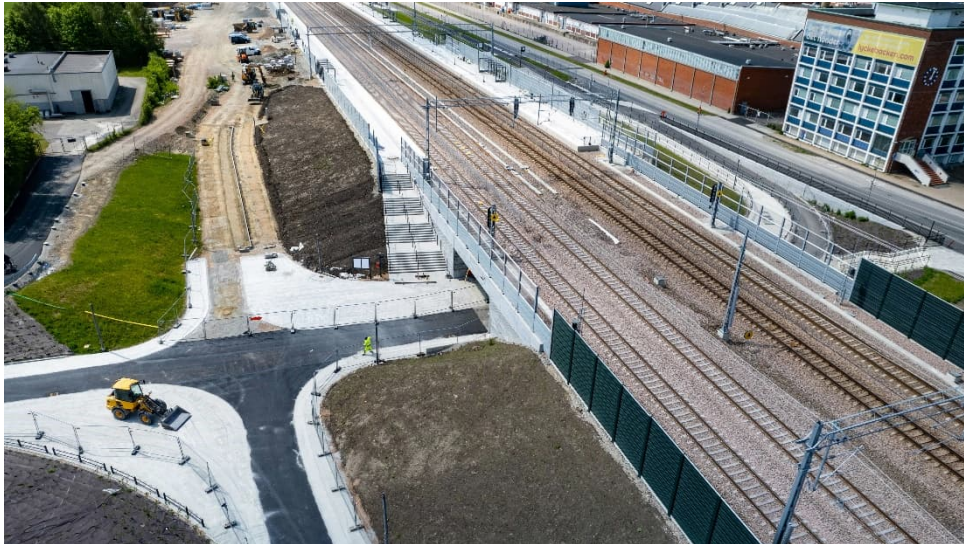

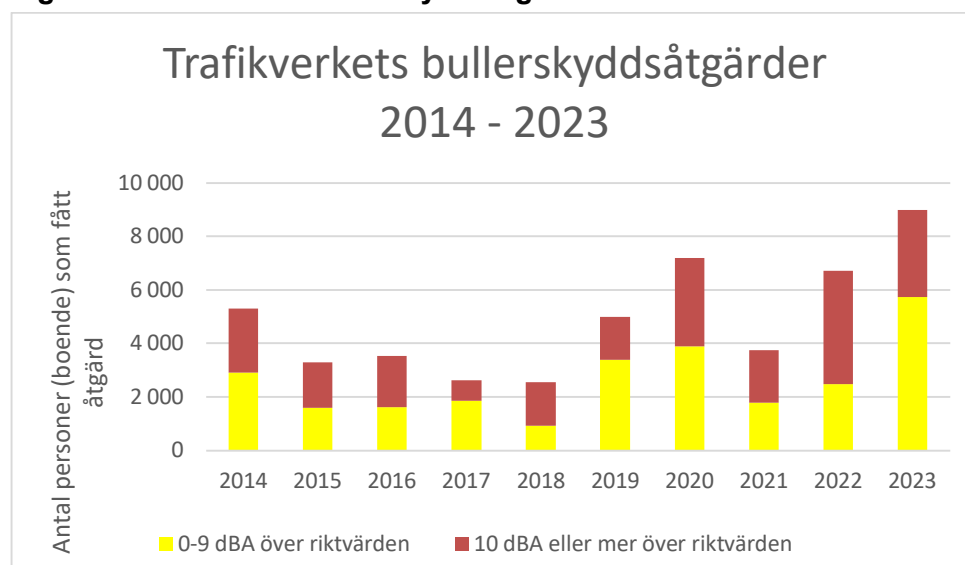
Foto: NCC/OHLA/Trafikverket, 2023

6.1 Genomförda åtgärder längs väg och järnväg de senaste tio och fem åren

Cirka 113 000 personer med de högsta bullernivåerna (mer än 10 dBA över riktvärden) har fått bullerskyddsåtgärder under perioden 1998–2023; 50 000 personer längs de statliga vägarna och 63 500 personer längs de statliga järnvägarna

Under femårsperioden 2019–2023 har Trafikverket vidtagit bullerskyddsåtgärder för ca 31 600 personer längs statliga vägar och järnvägar. 9 100 personer var utsatta för buller från statliga vägar och 3 600 av dessa hade bullernivåer på mer än 10 dBA över riktvärdet före åtgärderna. Under samma period har 22 500 personer fått åtgärd längs statliga järnvägar, varav 10 800 hade bullernivåer högre än 10 dBA över riktvärdet.

Figur 5 Trafikverkets bullerskyddsåtgärder 2014–2023

Förutom åtgärder i boendemiljöer har flera investeringsprojekt även gjort åtgärder i bullerexponerade natur- eller fågelområden samt kulturmiljöer. Även skolor och förskolor har fått skyddsåtgärder av Trafikverket i form av skärm eller fasadåtgärd.

Trafikverket har även medverkat till att 800 personer längs kommunala gator har fått minskade bullernivåer i sina bostäder under perioden 2019–2023, genom statlig medfinansiering till kommunerna. Under 2023 genomfördes även åtgärder för att skydda ca 940 skolelever längs kommunala gator.

6.2 Genomförda åtgärder mot vibrationer

Trafikverket har utifrån stråkkartläggningarna för vibrationer identifierat ett flertal bostäder som överskrider nuvarande åtgärdsnivåer. I tabell 7 framgår det hur åtgärdsbehovet ser ut för respektive stråk. De identifierade bostäderna är under åtgärdsutredning och ett flertal av dem har erbjudits förvärv.

Tabell 7 Antal åtgärdsberättigade för respektive stråk

Stråk	Antal åtgärdsberättigade
Södra stambanan Sträckan: Malmö - Mjölby	7
Västkustbanan Sträckan: Göteborg - Lund	0
Västra stambanan Sträckan: Göteborg - Hallsberg	45*
Värmlandsbanan Sträckan: Karlstad - Charlottenberg	6
Godsstråket genom Bergslagen Sträckan: Hallsberg - Gävle	7
Stambanan genom övre Norrland Sträckan: Bräcke - Luleå	6

* Uppskattat antal då en del av mätunderlaget utgörs av äldre mätningar från början av 2000-talet.

Kompletterande mätning planeras att slutföras under 2024.

6.3 Kommunikation och ärendehantering

Trafikverket handlägger en stor mängd ärenden årligen som rör frågor om buller och vibrationer från trafik och möjliga skyddsåtgärder. De flesta sådana ärenden inkommer från privatpersoner och från kommunala tillsynsmyndigheter.

Under de senaste åren har två e-tjänster utvecklats som ger möjlighet att se uppgifter om den egna fastigheten respektive att lämna in en förfrågan om utredning. Tjänsterna är utvecklade för privatpersoner som störs i sin boendemiljö, och främst avsedda för att hantera ärenden som rör befintlig infrastruktur. För ny- eller ombyggnadsprojekt som innefattar bullerskyddsåtgärder hänvisas till respektive projektorganisation.

Länk till Trafikverkets webbsida med de bägge tjänsterna: [Bullernivå vid din fastighet - www.trafikverket.se](https://www.trafikverket.se/bullerniva-vid-din-fastighet)

Buller vid din fastighet

I denna e-tjänst kan man hämta tillgängliga uppgifter om bullernivåer vid en fastighet och få ett preliminärt besked om vilka bullerskyddsåtgärder som kan bli aktuella att utreda. Buller från järnvägstrafik är inte inlagt i

tjänsten än, men det förväntas ske under 2024. I samband med uppgifterna lämnas också information om bl.a. hur åtgärdsarbetet bedrivs och vilka faktorer som kan påverka om en åtgärd blir aktuell.

Förfrågan om buller- eller vibrationsutredning

I denna e-tjänst, som kräver legitimering, kan man lämna in en förfrågan om buller- eller vibrationsutredning som registreras som ett ärende och fördelas till en handläggare.

Tillsynsärenden och kommunikation med kommunala tillsynsmyndigheter

Kommunernas nämnder för tillsyn enligt miljöbalken (miljönämnd eller motsvarande) initierar årligen ett hundratal ärenden där man efterfrågar uppgifter eller utredningar för sin bedömning av hur Trafikverket lever upp till miljöbalkens krav på skäliga åtgärder. Dessa ärenden kan även resultera i förelägganden och i vissa fall överklagandeprocesser.

Trafikverket ser ett behov av utökad information till berörda kommuner om var och när åtgärder planeras. I dagsläget kan viss information hämtas från Trafikverkets webbsida där planer för de närmaste åren listas för järnväg och väg, uppdelat på järnvägsstråk respektive län. [Bulleråtgärder längs väg och järnväg - www.trafikverket.se](http://www.trafikverket.se)

7 Planerade åtgärder

7.1 Inriktning för åtgärder längs befintlig väg och järnväg

Trafikverket vidtar åtgärder längs befintlig infrastruktur för bostäder, grundskolor och förskolor som utsätts för de högsta buller- och vibrationsnivåerna och därmed de största riskerna för störningar. Åtgärderna prioriteras utifrån de åtgärdsnivåer och överväganden som presenteras i avsnitt 7.3

Dessa åtgärder genomförs längs hela det statliga väg- och järnvägsnätet utifrån fastställda kriterier, inte endast vid de kartlagda sträckor som ingår i kartläggning enligt förordningen om omgivningsbuller.

Befintlig infrastruktur omfattar vägar och järnvägar som byggts före 1997 och som inte varit föremål för en väsentlig ombyggnad sedan 1997. Bostäder och verksamheter som tillkommit efter 1997 ingår inte heller i åtgärdsprogrammet för befintlig infrastruktur. Då fastställdes riktvärden som skulle gälla för nya bostäder, i infrastrukturproposition 1996/97:53. De inomhusriktvärden som hade funnits sedan tidigare i plan- och bygglagstiftningen bekräftades och kompletterades med riktvärden

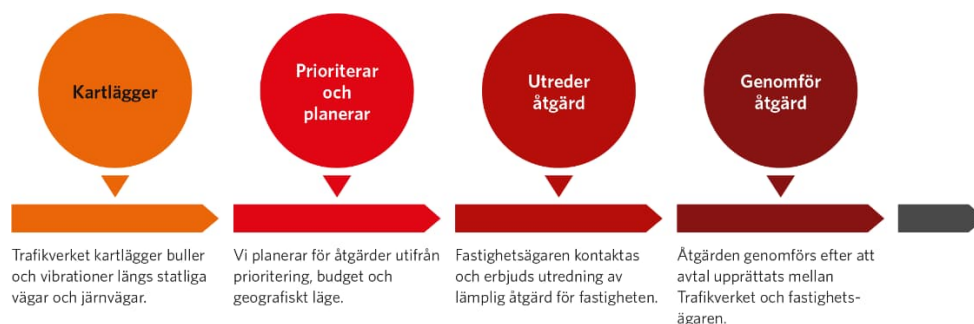
utomhus, som skulle tillämpas vid nybyggnad av bostäder. I praxis har uttalats att riktvärdena för uteplatser även var tillämpliga för skolgårdar.

Buller

För att förbättra ljudmiljön i de mest utsatta bostäderna genomför Trafikverket åtgärder på bostadsfasader, främst byte till ljuddämpande fönster och ventiler. För att minska bullret på en avgränsad uteplats sätts lokala bullerskyddsskärmar upp. Även källnära åtgärder som längre bullerskyddsskärmar eller -vallar längs infrastrukturen förekommer. Det gäller främst i tätare bostadsbebyggelse med höga ljudnivåer där en lång bullerskyddsskärm kan ge en samhällsekonomisk nytta som motiverar kostnaden. Vid prioriterade skolor och förskolor utreds och genomförs åtgärder i form av källnära eller lokala bullerskyddsskärmar.

Trafikverket prioriterar de mest utsatta objekten, kontakter fastighetsägare med erbjudande om att utreda och genomföra åtgärder. Tiden från identifiering av åtgärdsbehov till utförd åtgärd varierar, men det är inte ovanligt att det kan röra sig om ett antal år.

Figur 6 Trafikverkets arbete med bullerskyddsåtgärder längs statliga vägar och järnvägar

Behov av kompletterande bullerskyddsåtgärder finns även längs vägar och järnvägar där åtgärder har vidtagits i ett tidigare skede. Bostäder med åtgärdsbehov kan av olika skäl ha förblivit oåtgärdade i tidigare åtgärdsomgång, eller behöva ytterligare åtgärder. Det kan exempelvis bero på att ägaren tackat nej, eller att en annan åtgärds- eller målnivå än idag gällde. Under tidigare åtgärdsetapper för bostäder längs järnväg genomfördes åtgärder endast för sovrum, vilket innebär ett kompletteringsbehov avseende övriga bostadsrum.

Vibrationer

Vad avser fastigheter med höga vibrationsnivåer är åtgärder vid källan, i utbredningsvägen och i byggnaden sällan praktiskt genomförbara eller ekonomiskt försvarbara för befintlig infrastruktur. Därför erbjuder

Trafikverket förvärv av fastighet som den vanligaste åtgärden för de bostäder som utsätts för vibrationsstörningar som överstiger Trafikverkets riktlinjer för vibrationer. Erbjudande av förvärv innebär att Trafikverket köper fastigheten och eventuellt river eller förändrar byggnadens användningsområde.

7.2 Åtgärder i nationell plan för transportinfrastrukturen 2022–2033

I Trafikverkets förslag till Nationell Plan för transportinfrastrukturen 2022–2033¹ föreslogs en indikativ ram inom buller och vibrationer uppgående till 2,5 miljarder kronor. Nivån bedömdes möjliggöra för Trafikverket att fortsätta åtgärdsarbetet längs befintlig infrastruktur i ungefär samma takt som de senaste åren.

Den föreslagna ramen beräknades innebära att bullerskyddande åtgärder och åtgärder mot vibrationer längs befintlig infrastruktur årligen kan vidtas för ca 3000–4000 personer. Vissa år läggs mer resurser på bland annat åtgärdsutredningar och förberedelser för upphandling, vilket gör att en variation mellan åren kan förväntas.

I samband med förslaget till nationell plan för transportsystemet gjordes en samlad effektbedömning² av föreslagna åtgärder. Planförslagen bedöms sammantaget medföra att färre personer utsätts för de högsta buller- och vibrationsnivåerna och har potential till att bidra till att minska antalet personer som utsätts för buller över riktvärden. Åtgärderna har bedömts ha mycket hög eller hög samhällsekonomisk lönsamhet.

Den 7 juni 2022 fastställde regeringen Nationell plan för transportinfrastruktur för perioden 2022–2033³. Regeringen fastställde den ekonomiska ramen för trimnings- och miljöåtgärder till 11,55 miljarder. Riktade miljöåtgärder omfattar buller och vibrationer, landskap (natur- och kulturmiljöer), vatten samt förorenade områden.

¹ Förslag till Nationell plan för transportinfrastrukturen 2022-2033, Trafikverket, Publ 2021:186

² Planförslagens samlade effekter - Utifrån förslag till nationell plan och preliminära länsplaner för transportinfrastrukturen 2022-2033, Trafikverket, Publ 2022:019

³ Regeringsbeslut 2022-06-07: Fastställelse av nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033, beslut om byggstarter 2022–2024, beslut om förberedelse för byggstarter 2025–2027 samt fastställelse av definitiva ekonomiska ramar för trafikslagsövergripande länsplaner för regional transportinfrastruktur för perioden 2022–2033 (rskr. 2020/21:409)

Samlad information med dokument om den nationella planen och underlagsrapporter med mera har publicerats på Trafikverkets webbsida: [Nationell plan 2022–2033 - Bransch \(trafikverket.se\)](https://www.trafikverket.se/planering/planering-och-utveckling/nationell-plan-2022-2033-bransch)

7.3 Åtgärdsnivåer för buller och vibrationer längs befintlig infrastruktur

Åtgärdsnivåerna är ett uttryck för den prioritering som behöver göras i dagsläget, med hänsyn till det stora åtgärdsbehov som finns längs befintlig infrastruktur. De kan justeras efterhand som behoven för de mest utsatta blir omhändertagna. Åtgärdsnivåerna har fastställts i Trafikverkets riktlinje "Buller och vibrationer från trafik på väg och järnväg" (TDOK 2014:1021), och ytterligare vägledning kring tillämpningen finns tillhörande handledning med samma namn (TDOK 2016:0246).

Åtgärdsnivåerna har utvecklats stegvis under 2000-talet. Bland annat har åtgärdsnivåer för uteplatser, förskolor och grundskolor införts. Även sedan förra åtgärdsprogrammet har vissa ändringar gjorts i åtgärdsnivåerna och de tillämpningsanvisningar som framgår av fotnoterna. De senaste förändringarna är:

- Justering av åtgärdsnivån för vibrationer i bostäder till 0,7 mm/s istället för 1,4 mm/s längs befintlig infrastruktur
- Justering av åtgärdsnivån för buller på skolgård till 60 dBA istället för 65 dBA ekvivalent ljudnivå.

Den reviderade åtgärdsnivån 0,7 mm/s vägd RMS för vibrationer har tagit sin utgångspunkt från forskningsartikeln Comparison of annoyance from railway noise and railway vibration¹ som bygger på uppdaterade forskningsresultat från studien Jämförelse av fysiologisk respons vid exponering för buller eller vibrationer. Enligt forskningsartikeln motsvarar åtgärdsnivån 0,7 mm/s vägd RMS en bullerstörning inomhus på cirka 55 dBA maximal ljudnivå och 35 dBA ekvivalent ljudnivå.

I tabell 8 finns nuvarande åtgärdsnivåer sammanställda. Det pågår för närvarande en revidering av riktlinjen och handledningen, som dock inte bedöms innebära förändringar vad avser åtgärdsnivåerna.

¹ Ögren M., Gidlöf-Gunnarsson A., Gustavsson S., Persson Wayne K., Comparison of annoyance from railway vibration Int. J. Environ. Public Health 2017.

Tabell 8. Trafikverkets åtgärdsnivåer för buller från väg- och spårtrafik längs befintlig infrastruktur.

Avser bostäder/verksamheter byggda före 1997.

Lokal- eller områdestyp	Ekvivalent ljudnivå, L_{eq24h} utomhus på uteplats/skolgård	Ekvivalent ljudnivå, L_{eq24h} inomhus	Maximal ljudnivå, L_{max} , inomhus	Maximal vibrationsnivå vägd RMS
Bostäder	65 dBA	40 dBA	55 dBA ²	0,7 mm/s ³
Skolor (förskola och grundskola)	60 dBA	40 dBA ⁴	55 dBA ^{4, 5}	

1) Avser bostadsrum i permanentbostad och fritidsbostad samt om bullernivån överskrider på bostadens alla befintliga uteplatser.

2) Avser trafikårsmedelnatt (22-06) Åtgärd vidtas om nivån L_{max} 55 dBA överskrider oftare än fem gånger per natt. För järnväg vidtas åtgärd även när L_{max} 50 dBA överskrider fler än fem gånger per natt och om minst en av dessa störningshändelser överskrider L_{max} 55 dBA.

3) Avser trafikårsmedelnatt (22-06) Åtgärd vidtas om nivån 0,7 mm/s överskrider oftare än fem gånger per natt. För järnväg vidtas åtgärd om nivån 0,4 mm/s överskrider fler än fem gånger per natt och om minst en av dessa störningshändelser överskrider 0,7 mm/s.

4) Avser undervisningsrum samt rum för sömn och vila.

5) Avser trafikårsmedeldag (06-18) Om nivån överskrider bör den inte överskridas oftare än fem gånger per timme. För vägtrafikbuller gäller åtgärdsnivån endast i rum för sömn och vila.

Längs befintliga vägar och järnvägar utreds bullernivåer och åtgärder i normalfallet utifrån nuvarande trafiksituation, och målsättningen med åtgärderna ska vara att klara det riktvärde som motsvaras av den aktuella åtgärdsnivån. Det kan dock visa sig orimligt att nå ända fram, utifrån teknisk möjlighet och samhällsekonomisk nytta. I Handledningen "Buller och vibrationer från trafik på väg och järnväg" (TDOK 2016:0246) ges råd om de avvägningar som behöver göras.

7.4 Planerade skyddsåtgärder vid nybyggnad och väsentlig ombyggnad

I investeringsprojekt som utgör nybyggnad eller väsentlig ombyggnad genomförs bullerskyddsåtgärder med ambitionen att klara riktvärdena enligt tabell 6, så långt det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. Skyddsåtgärderna fastställs vanligen i väg- eller järnvägsplan efter ett omfattande samrådsförfarande, och de dimensioneras utifrån prognostiserad framtida trafik.

De lokal- eller områdestyper som hanteras vid väsentlig ombyggnad är förutom bostäder och bostadsområden även vårdlokaler, skolor och

förskolor, parker och andra rekreationsytor i tätorter, friluftsområden och betydelsefulla fågelområden. Vid nybyggnad beaktas därutöver även kontor samt hotell och annat tillfälligt boende.

Information om de byggprojekt som planeras, utreds och byggs just nu finns på Trafikverkets webbplats, med presentation av verksamhetsplan och genomförandeplan respektive beskrivningar av respektive projekt.

[Verksamhetsplanering - Bransch \(trafikverket.se\)](https://trafikverket.se/verksamhetsplanering-bransch)

[Våra projekt - www.trafikverket.se](https://www.trafikverket.se/vara-projekt)

7.5 Anpassad vägbeläggning för mindre buller

Trafikverket har tagit fram indikatorer för att sortera ut vägsträckor som kan vara lämpliga för bullerreducerande beläggningar och under 2021 har indikatorerna använts som underlag för analyser av samtliga statliga vägar i landet. Indikatorerna syftar till att identifiera vägsträckor där många boende utsätts för höga bullernivåer och där trafikflödet och hastigheten gör att en beläggning med mindre stenstorlek (ABS 11) beräknas hålla under minst 7 år. Byte till ABS11 medför 1 dBA lägre bullernivå än om ABS16 hade fortsatt läggas på aktuell sträcka.

Fokus är att minska bullernivåerna där många utsätts för buller på mellan 60–65 dBA ekvivalent ljudnivå. Analyserna visar att cirka 90 000 boende kan få minskat buller om bullerreducerande beläggning väljs på cirka 300 kilometer statliga väg.

Detta kartunderlag finns tillgängligt i PMS Beläggning. Det är ett system för planering av vilka statliga vägsträckor som behöver komma med i underhållsplanerna för att åtgärdas. Underhåll kan därmed se var det kan vara lämpligt, enligt tidigare nämnda kriterier, att byta till beläggningstypen ABS11. Tillsammans med Planering utreds sedan om merkostnaden för aktuell sträcka kan vara samhällsekonomiskt lönsam. Om bytet är samhällsekonomiskt lönsamt kommer Planering stå för merkostnaden av bytet.

8 Buller vid Stockholm Arlanda Airport – villkor och åtgärder

Den enda flygplats i Sverige som omfattas av kravet på kartläggning och åtgärdsprogram i denna omgång är Stockholm Arlanda Airport. I och med

att verksamheten är tillståndsprövad enligt miljöbalken regleras bullernivåer och åtgärdsbehov i villkor.

Flygplatsens bullervillkor följs upp och kontrolleras genom beräkningar och -mätningar. Beräkningarna baseras på föregående års flygtrafik och utförs enligt gällande beräkningsmetod¹. Mätningar utförs främst via stationära bullermätare i närheten till flygplatsen.

8.1 Bakgrund – villkorsbeslut

Det första beslutet om bullerskyddsåtgärder för flygplatsens närliggande fastigheter kom i koncessionsnämndens beslut 1993. Nya krav infördes i miljötillståndet för trebanesystemet från 1998 och i mark- och miljödomstolens delbeslut 2003 och beslut 2004. Enligt dessa beslut bullerisolerades i en första etapp bostäder inom gränskurvan för FBN 60 dBA. FBN är en ekvivalent ljudnivå, som är viktad över dygnet så att bullerhändelser under kväll och natt viktas högre. I en andra etapp bostäder som exponerades för 70 dBA 3 gånger per natt, under 150 störningsnätter per år.

Dimensioneringen av bullerskyddsåtgärderna i dessa områden beräknades på ett fullt nyttjat miljötillstånd på 372 100 rörelser per år. Av drygt 1 000 utredda bostäder har cirka 700 bullerisolerats till en kostnad av drygt 100 miljoner kronor.

8.2 Nytt miljötillstånd 2015

Arlandas nya miljötillstånd fastställdes 2015 och togs i bruk 2016. I detta miljötillstånd fastställdes bullervillkor enligt nedan:

Swedavia ska vidta bullerskyddsåtgärder i bostadsbyggnader (här avses både permanent- och fritidsbostäder) samt vård- och undervisningslokaler som exponeras för

- FBNEU 55 dB(A) eller däröver
- maximalljudnivåer 70 dB(A) eller däröver, minst 150 nätter per år med minst 3 flygrörelser per natt.

Dessutom ska bullerskyddsåtgärder vidtas i bostadsbyggnader som regelbundet exponeras för

- 80 dB(A) maximalnivå och därutöver, dag- och kvällstid (kl. 06-22).

¹ Kvalitetssäkring av flygbullerberäkningar, Underlag för en enhetlig tillämpning, 2024-01-26, Trafikverket, Naturvårdsverket, Transportstyrelsen

Dimensionerande för bullerskyddsåtgärderna ska vara de vid varje tidpunkt mest bullrande flygplanstyperna, dock inte sådana flygplanstyper som endast förekommer vid enstaka tillfällen.

Bullerskyddsåtgärderna ska utformas och företas i samråd med fastighetsägarna. Vid bedömning av vilka åtgärder som ska vidtas ska även hänsyn tas till att kostnaderna är rimliga med hänsyn till bostadens standard och värde. Vid denna rimlighetsbedömning ska även beaktas tidigare vidtagna åtgärder och nedlagda kostnader på fastigheten.

De nya villkoren innebar vissa skärpningar och medförde att bullerskyddsåtgärder för ett 20-tal bostäder och 2 vårdbyggnader behövde genomföras avseende FBN 55 dBA, samt att 33 tidigare åtgärdade bostäder behövde kompletterande åtgärder avseende maximala ljudnivåer. Dessa åtgärder har genomförts.

8.3 Åtgärdsarbetet de kommande åren

8.3.1 Skyddsåtgärder vid utsatta fastigheter

Inga ytterligare skyddsåtgärder planeras, eftersom de åtgärder som följer av gällande miljötillstånd är genomförda.

8.3.2 Övriga åtgärder

Nedanstående text är hämtad ur Miljörapport 2022 för Stockholm Arlanda Airport, Avsnitt 8.1 Flygbuller. I miljörapporten beskrivs också genomförda beräkningar och kontrollmätningar. [Miljö | Stockholm Arlanda Airport \(swedavia.se\)](https://www.swedavia.se/miljo/stockholm-arlanda-airport)

Åtgärder som flygplatsen arbetar med för att minska bullerexponering och total bulleremission som framför allt belastar kringboende vid flygplatsen finns samlade i ett antal aktiviteter som följer ett internationellt vedertaget åtgärdsprogram för flygplatsers bullerhantering, den så kallade Balanced Approach. Exempel på åtgärder är:

Åtgärder vid källan

Exempelvis utformning och implementering av bulleravgifter. De senaste åren har bulleravgifterna totalt sett ökat, vilket har ett viktigt signal- och incitamentsvärde mot flygbolagen.

Operativa åtgärder

Exempelvis utformning av procedurer och banfördelningar för att minska buller. Swedavia arbetar vidare med innovations- och

forskningsprogrammet IRIS – ”Icke-raka Inflygningar till Stockholm Arlanda Airport”. Syftet med IRIS är att identifiera och utveckla de delar som krävs för att skapa ett system för regelmässig användning av kurvade inflygningar.

Driftsrestriktioner

Regleras i miljövillkor bland annat genom att raka inflygningar till Bana 3 (01R) söderifrån inte är tillåtna kl. 22.00–06.00, samt att starter från Bana 1 (19R) norrifrån inte är tillåtna innan kl. 22.00–06.00 annat än i undantagsfall såsom i samband med banarbeten eller potentiella flygsäkerhetsrisker.

Markanvändning

Under denna punkt återfinns Riksidresset Stockholm Arlanda samt projektet ”Bullerisolering Arlanda flygplats”.

Uppföljning och kontroll

Uppföljning och kontroll genom bullerkartläggningar/mätningar/beräkningar utförs av Flygakustik inom Anläggning & System. Egenuppföljning- och kontroll regleras också i flygplatsens miljövillkor.

Kommunikation

Åtgärden sker genom hantering av bullerklagomål samt kommunikation med omgivningen. Flygplatsen har under året genomfört följande aktiviteter i sitt arbete med information till allmänheten:

- Ett nummer av ett nyhetsbrev riktat särskilt till flygplatsens grannar
- Utveckling av grannsidorna på hemsidan (www.arlanda.se)

9 Åtgärdernas effekt

Det finns tydliga effektsamband mellan buller och hälsoeffekter.¹² Risken för hjärt- och kärlsjukdom ökar om buller från vägtrafik är högre än 50 dBA dygnsekvivalent ljudnivå utomhus. Riskerna för sjukdom ökar med ökade bullernivåer.

Forskningen visar att även vibrationer kan ge upphov till hälsoeffekter.³ Den sammantagna störningen ökar väsentligt om boende utsätts för både buller och vibrationer samtidigt.

¹ Environmental noise guidelines for the European Region, WHO, 2018. [Länk](#)

² Strategi för bedömning av hälsopåverkan av trafikbuller i Sveriges befolkning, IMM, Karolinska Institutet, 2022 [Länk](#)

³ EPIVIB: Hälsoeffekter av att bo vid en järnväg, Sahlgrenska Akademin Medicinska Institutionen, 2021. [Länk](#)

Trafikverket har tillsammans med bland annat Karolinska institutet utvecklat en metod för att beräkna skadliga effekter av trafikbuller, och hälso nytta av bullerskyddsåtgärder. I metoden kan hälsoeffekter av trafikbuller kvantifieras i enheten DALY (se faktaruta).

DALY

DALY är en förkortning för Disability Adjusted Life Years och kan översättas till funktionsjusterade levnadsår. Det är en sammanvägd indikator för hälsa på populationsnivå, utvecklad av World Health Organization (WHO). Med indikatorn kan man mäta hälsoförluster och hälsovinster i samhället samt effekten av olika åtgärder. DALY omfattar dels risk för funktionsnedsättning genom insjuknande i olika sjukdomar, dels förlorade friska levnadsår och dels risk för förtida död.

Buller från trafik på statliga vägar och järnvägar i Sverige beräknas under ett år orsaka hälsoförluster i storleksordningen 2 000 DALY till följd av hjärtinfarkt, stroke och hypertoni. Om även bullerrelaterade hälsoförluster till följd av allmänstörningar och sömnstörningar tas med i beräkningarna, ökar antalet DALY till ca 11 700.¹

9.1 Effekten av genomförda och planerade åtgärder

I avsnitt 6.1 beskrivs genomförda bullerskyddsåtgärder längs statliga vägar och järnvägar.

Trafikverket har årligen beräknat nyttan av de åtgärder som gjorts i form av bullerskärmar och förbättrad ljudisolering i fasader. Nyttan beräknas i måttet DALY till följd av hjärtinfarkt, stroke och hypertoni. Trafikverkets åtgärder under den senaste 5 årsperioden, 2019 - 2023, minskat hälsobelastningen med cirka 93 DALY eller cirka 20 DALY per år. I beräkningen ingår då en minskning med 5–6 fall av hjärtinfarkt eller stroke per år, och att förekomsten av hypertoni minskat med cirka 130 fall per år.

Bedömningen är att denna typ av åtgärder kommer att fortgå i ungefär samma omfattning kommande år, och då med ungefär samma hälso nytta.

¹ Metod för DALY-beräkning i transportsektorn, WSP, Karolinska Institutet, Umeå Universitet, 2016. [Länk](#)

10 Samhällsplanering och samverkan

10.1 Trafikverkets roll

Trafikverket medverkar och har en stödjande funktion i olika aktörers arbete med samhällsplanering. Nedan beskrivs några viktiga områden och angreppssätt.

10.1.1 Tidiga skeden i planeringen

- Tidig dialog i samhällsplaneringen med kommuner, näringsliv med flera, för att stödja bebyggelseutveckling med god ljudmiljö.

Ett viktigt område är att stödja transportsystem, där till exempel en större andel av persontransportresandet i tätorter sker med kollektivtrafik, cykel och gång så att biltrafiken kan minska.

- Samverkan i åtgärdsvalsstudier enligt 4-stegsprincipen:

steg 1: påverka transportbehovet och val av transportsätt

steg 2: effektivare utnyttjande av befintligt väg- och järnvägsnät

steg 3: begränsade väg och järnvägsförbättringsåtgärder

steg 4: nyinvesteringar och större ombyggnader.

10.1.2 Planeringsstöd

- Precisering av mål, riktlinjer och övergripande regler.
Ett exempel är Rutinbeskrivning buller och vibrationer vid planering av bebyggelse, TDOK 2017:0686. Rutinbeskrivningen syftar till att nå en likartad hantering och ett gemensamt arbetssätt när Trafikverket samverkar med kommuner vid samhällsplanering där det finns risk för buller- eller vibrationsproblem.

Rutinbeskrivningen finns, liksom andra styrande och vägledande dokument, tillgänglig på Trafikverkets webbsida.

<https://www.trafikverket.se/tjanster/publikationer-och-styrande-dokument/trafikverkets-styrande-dokument/>

- Metoder och modeller för inventeringar och bedömningar.
Exempel är VägBUSE och järnvägsBUSE - Excelbaserade verktyg för samhällsekonomisk analys av bulleråtgärder i anslutning till väg- eller järnvägssystemet, baserade på ASEK:s kalkylvärden.

- Underlag för bullerberäkningar
Trafikdata för bullerberäkningar vad avser såväl aktuell trafik som trafikprognoser finns att tillgå via Trafikverkets vår webbsida. Vi arbetar också med utveckling av övriga indataleveranser som är anpassade för bullerberäkningar i GIS-baserade beräkningsprogram. Arbetet med beräkningsunderlag behöver fortgå löpande i takt med utveckling av ökad detaljeringsgrad i underlaget och nya beräkningsmodeller.
- Information om tillståndet och hälsoeffekter för både buller och vibrationer.

10.1.3 Statlig medfinansiering

Statlig medfinansiering kan ges till miljöförbättrande åtgärder, till exempel bullerskyddande åtgärder, vid kommunala gator och vägar.

Länk till information och ansökan: [Ansök om statlig medfinansiering till regionala kollektivtrafikanläggningar, trafiksäkerhet och miljö - Bransch \(trafikverket.se\)](https://trafikverket.se/ansokan-om-statlig-medfinansiering-2019-2023)

Under åren 2019 till 2023 beviljades ansökningar om statlig medfinansiering för planerade bullerskyddsåtgärder från ett tiotal kommuner.

10.2 Viktiga aspekter på buller och vibrationer i planeringen

Planering av bostäder och andra störningskänsliga lokaler

Vid planering och byggande finns krav i plan- och bygglagen (2010:900) på att man ska välja plats och utforma bebyggelsen med hänsyn till människors hälsa och säkerhet. Det finns särskilda bestämmelser om lokalisering och anpassning av bostäder med hänsyn till omgivningsbuller. Med en genomtänkt planering finns i de flesta fall goda möjligheter att skapa en bra ljudmiljö för de som bor och vistas i området. De bästa förutsättningarna för detta får man genom att lyfta in bullerfrågan tidigt i planeringen och låta akustisk kompetens arbeta nära planhandläggare, exploatör och arkitekter.

Exempel på planeringsåtgärder

Förtätning av bebyggelse kan användas som en åtgärd för att minska bullerstörningar. Ytor nära vägar och järnvägar kan vara bra lägen för mindre störningskänsliga byggnader, exempelvis kontor eller parkeringshus/garage. Dessa byggnader kan även fungera som bullerskärmar för bakomliggande bostäder eller rekreationsområden.

I större stadsbyggnadsprojekt finns möjlighet att se över trafiklösningar. Trafiken kanske kan ledas om och samlas på färre gator eller byggas över för att minska bullerexponeringen i området.

Andra planeringsåtgärder kan vara att lägga till grönska i befintliga miljöer genom att omvandla stenlagda och asfalterade ytor till naturlig mjuk mark med planteringar och träd för att öka absorptionen. Grönska kan dessutom minska den upplevda störningen av buller och ge förutsättningar för ökad trivsel bidra samt bidra med andra positiva ekosystemtjänster.

Bostadsnära områden

Ljudmiljön på offentliga platser, på torg och i parker, längs gång-och cykelvägar med mera är viktig även om den inte är lika reglerad som ljudnivån vid bostäder. Med god ljudkvalitet menas inte nödvändigtvis att en plats är tyst utan snarare ljudmässigt attraktiv, och att platsens egen karaktär dominerar. Det innebär också att vi kan uppfatta platsens rymd, samt att vi kan identifiera ljud från fordon och uppfatta varifrån de kommer.

10.3 Nationellt samarbete

Den nationella bullersamordningen

Naturvårdsverket har ett utpekat ansvar för att samordna myndigheternas arbete med omgivningsbuller. De myndigheter som ingår är Boverket, Folkhälsomyndigheten, Naturvårdsverket, Trafikverket och Transportstyrelsen, och en representant för landets länsstyrelser. Ett flertal andra aktörer deltar också i arbetsgrupper och delprojekt. Trafikverket har aktivt bidragit i bullersamordningen i såväl styrgrupp som nätverk och projektgrupper. Arbetet har bland annat resulterat i kunskapssammanställningar om stomljud, om vibrationer, om lågfrekvent buller samt risker för hälsoeffekter. Under 2022 genomförde Nationella bullersamordningen bland annat en inspirationsdag om goda ljudnivåer.

Under 2023 har vi medverkat aktivt i styrgrupp, beredningsgrupp samt tre arbetsgrupper inom den nationella bullersamordningen. Arbetsgrupperna har i uppdrag att uppdatera och utveckla gemensamma definitioner som behövs inom bullerarbetet i Sverige, att uppdatera kvalitetssäkringsdokument om flygbullerberäkningar och utarbeta myndighetsgemensamma rekommendationer i samband med övergång till bullerberäkningsmodellen Nord 2000.

Läs mer om resultat och pågående arbete inom bullersamordningen på Naturvårdsverkets webbplats:

[Nationell samordning av omgivningsbuller \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/nationell-samordning-av-omgivningsbuller)

Kunskapscentrum om buller

Kunskapscentrum om buller utvecklar och vägleder om mät- och beräkningsmetoder för buller utomhus, på uppdrag av bland annat Trafikverket. Under de senaste åren har kunskapscentrum arbetat för att möjliggöra en övergång till en ny och modernare trafikbullerberäkningsmodell för väg- och spårtrafik, Nord 2000. Kunskapscentrum har även utvärderat de bullerkartläggningar som gjordes 2022 enligt Förordningen om omgivningsbuller.

Läs mer: [Kunskapscentrum \(kunskapscentrumbuller.se\)](https://kunskapscentrumbuller.se)

Hälsorelaterad miljöövervakning

Trafikverket samarbetar med Naturvårdsverket i ett arbete inom ramen för Naturvårdsverkets uppdrag med hälsorelaterad miljöövervakning, HÄMI. Inom HÄMI har det med ungefär fem års intervall gjorts uppföljningar av trafikbullerexponering vid bostäder i Sverige. En ny sådan beräkning av antalet boende i bullerutsatta bostäder i Sverige kommer att göras 2024–2025 och samtidigt ska metoder för hälsorelaterad miljöövervakning av väg- och spårtrafikbuller utvecklas och fastställas.

10.4 Internationellt samarbete

Trafikverket deltar i internationellt samarbete genom olika nätverk. Några av dessa som bedriver projekt och driver utvecklingen inom områdena buller och vibrationer är

- CEDR (Conference of European Directors of Roads), ett nätverk för statliga väghållare i Europa.

Trafikverket har delfinansierat tre forskningsprojekt (STEER, SOPRANOISE och FAMOS) som finns redovisade på CEDR:s webbplats. [PEB: Research Programme 2018 Noise and nuisance \(cedr.eu\)](https://cedr.eu)

- EIM (European Rail Infrastructure Managers) är ett nätverk för europeiska järnvägsinfrastrukturhållare som är en godkänd intresseorganisation gentemot europeiska järnvägsbyrån (ERA). Detta innebär att EIM har rätt att medverka i arbetsgrupper för tekniska specifikationer avseende driftskompatibilitet. Trafikverket är aktivt i EIM och är en av två speakers för arbetsgruppen buller (EIM NOI) gentemot ERA.

- UIC (International Union of Railways), en världsomspännande organisation för järnvägstransporter. Trafikverket är aktiva i deras expertnätverk för både buller och vibrationer.

Ett specifikt exempel på internationellt utvecklingsarbete är bullerkraven på järnvägsfordon i Europa, vilket beskrivs närmare i avsnitt 5.2.3.

10.5 Forskning och utveckling

Trafikverket bedriver forskning om buller och vibrationer, ofta i samverkan med andra aktörer. Via Trafikverkets webbplats kan man söka information om pågående och avslutade projekt. [Forskning och innovation - Bransch \(trafikverket.se\)](https://trafikverket.se/forskning-och-innovation-bransch)

I Trafikverkets fördjupande beskrivning framgår att buller och vibrationer samt goda ljudmiljöer är viktiga utvecklingsområden där forsknings- och utvecklingsprojekt på olika sätt kan bidra till ökad kunskap och utveckling.¹

Nedan ges exempel på forskningsbehov som är prioriterade, och förslag på typer av forskningsprojekt

Typ av projekt inom Buller eller goda ljudmiljöer

- Tillståndsbeskrivningar och kunskaper om effektsamband mellan bullernivåer och hälsoeffekter. Det kan till exempel vara kopplat till tröskelvärden för sömnstörningar, epidemiologiska studier avseende hälsoeffekter och hälsoeffekter redovisat i måttet DALY.
- Tillståndsbeskrivningar och kunskaper om goda ljudmiljöers hälsofrämjande effekter.
- Utveckling av bullerberäkningsmetoder, modeller och verktyg samt underlag till dessa. Detta kan till exempel vara databehov för olika typer av järnvägsfordon, emissionsdata för strategiska bullerkartläggningar samt emissionsdata i modeller för detaljerade beräkningar, till exempel beräkningsmodellen Nord 2000.
- Analysmetoder och verktyg för buller och vibrationer kopplat till samhällsekonomi, hälsopåverkan och måluppfyllnad.
- Kunskap om olika typer av åtgärders effekter på bulleremissioner och bullerexponering. Det kan till exempel handla om bulleremissioner från fordon och däck, bullerreducerande beläggningar, bulleremissioner från järnvägsspår med avseende på spårslipning, räfflingar, kurvor, växlar, stålbroar och bangårdar.

¹ Fördjupade beskrivningar av angelägen forskning och innovation för åren 2024–2029, Trafikverket, Publ. 2024:002 [Länk](#)

- Utveckling av bulleravskärmande åtgärder som till exempel bullerskärmar och fasadåtgärder. Det kan handla om optimering av skärmar inom väg och spårområdet beroende på avstånd till väg eller spår, skärmmaterial, skärmkrönutformning, underhållsaspekter och hastigheter.
- Kunskap om bullerexponering och bullereffekter till följd av samhällsförändringar, som till exempel urbanisering och förtätning av bebyggelse, elektrifiering av fordon och förändrat trafikarbete.
- Utveckling av sammantagna målbilder för goda ljudmiljöer, begränsad förekomst av trafikbuller och andra hållbarhetsaspekter för hälsa, klimat, social hållbarhet och trafiksäkerhet.
- Utveckling av metoder, modeller och verktyg för effektbedömningar avseende buller och goda hälsofrämjande ljudmiljöer: analysmetoder och verktyg för samhällsekonomi, hälsopåverkan och måluppfyllnad.

Typ av projekt inom Vibrationer och stomljud

- Utveckling av samhällsekonomisk modell.
- DALY kopplat till vibrationsstörningar.
- Kostnadseffektiva vibrationsskyddsåtgärder.
- Vibrationer från trafik på höghastighetsjärnväg.
- Allmänstörning med hänseende till vibrationer.
- Effekt av spårriktning på vibrationsgenerering.
- Prediktionsmodell för vibrationer.
- Kombinationseffekter av vibrationer och buller på sömn.
- Sömnstörningseffekter vid medelhöga vibrationsnivåer.
- Kostnadsoptimering av stomljudsåtgärder.
- Prediktionsmodell för stomljud

Forskning om flygbuller

Centrum för hållbar luftfart (CSA) är en forskningssatsning som genomförs i samverkan mellan Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) och Trafikverket och som ska pågå till och med 31 december 2024. Syftet är att bidra till forskning om styrning och drift av luftfart med hänsyn till miljö, särskilt buller.

Läs mer om CSA och pågående projekt: www.kth.se/csa/

BILAGOR

BILAGA 1 Beräkning av skadliga effekter

**BILAGA 2 Antal bullerutsatta bostäder längs
kartlagd statlig väg**

**BILAGA 3 Antal bullerutsatta bostäder och
skolor/förskolor längs kartlagd järnväg**

Bilaga 1 Beräkning av skadliga effekter

Exponerad befolkning	Väg	Spår	Flyg
Lden 55-59	268 000	336 100	143
Lden 60-64	107 400	259 500	-
Lden 65-69	30 700	137 100	-
Lden 70-74	4 500	60 100	-
Lden >75	600	28 900	-
Lnight 50-54	209 200	325 600	-
Lnight 55-59	75 600	226 700	-
Lnight 60-64	17 800	108 700	-
Lnight 65-69	2 200	31 600	-
Lnight >70	300	19 700	-

Highly Annoyed	Väg	Spår	Flyg
Lden 55-59	33 284	45 708	43
Lden 60-64	18 459	52 627	-
Lden 65-69	7 265	38 917	-
Lden 70-74	1 433	22 788	-
Lden >75	251	14 124	-
Sum	60 692	174 163	43
Highly Sleep disturbed	Väg	Spår	Flyg
Lnight 50-54	10 365	24 865	-
Lnight 55-59	5 408	29 517	-
Lnight 60-64	1 777	22 130	-
Lnight 65-69	296	9 370	-
Lnight >70	53	8 057	-
Sum	17 898	93 939	-

IHD	Väg	IHD bestäms inte för järnväg eller flyg
Incidens*	0,001761206	
N fall av IHD	34	

*IHD Incidens från WHO Global Burden of Disease 2016.

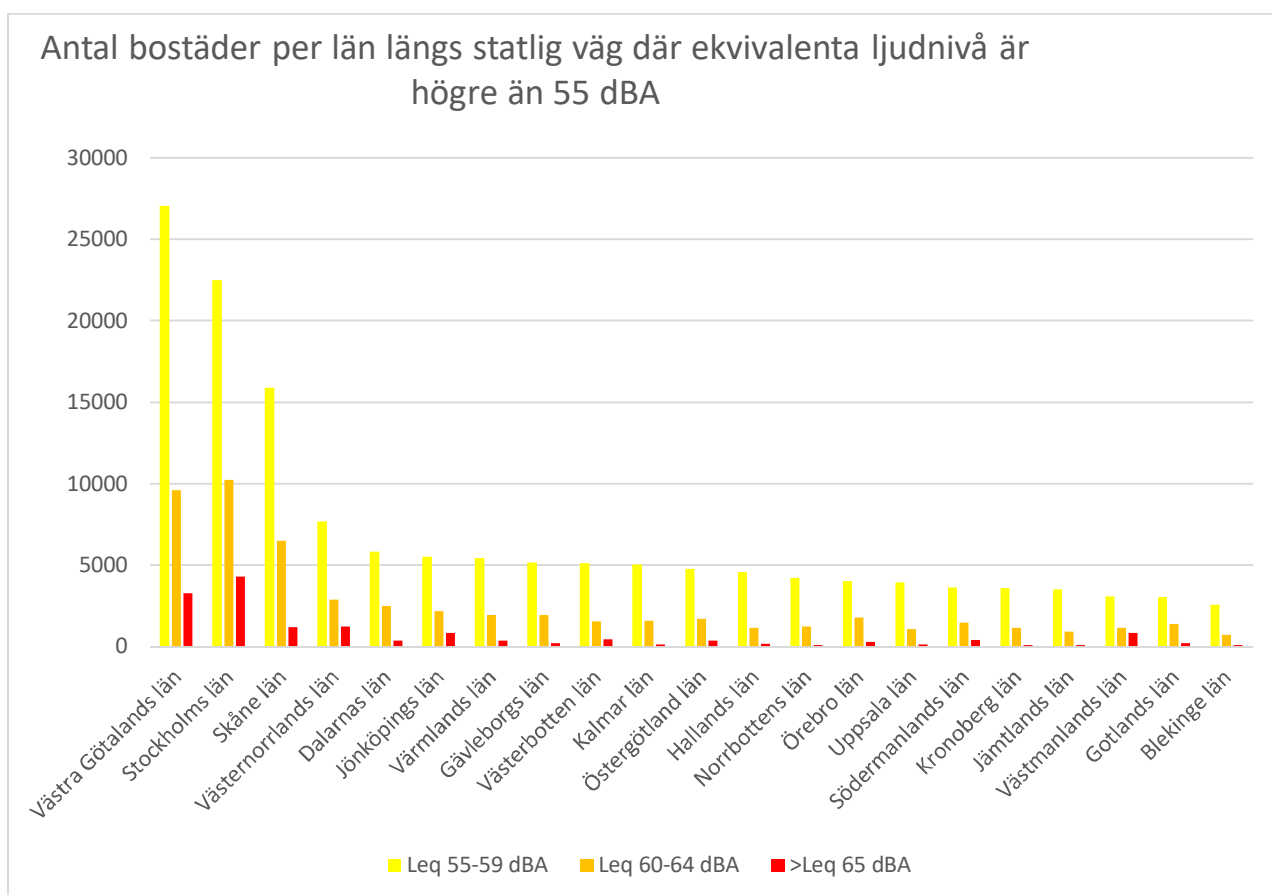
HA	
AR väg	$(78,9270-3,1162*Lden+0,0342*Lden^2)/100$
AR spår	$(38,1596-2,05538*Lden+0,0285*Lden^2)/100$
AR flyg	$(-50,9693+1,0168*Lden+0,0072*Lden^2)/100$

HSD	
AR väg	$(19,4312-0,9336*Lnight+0,0126*Lnight^2)/100$
AR spår	$(67,5406-3,1852*Lnight+0,0391*Lnight^2)/100$
AR flyg	$(16,7885-0,9293*Lnight+0,0198*Lnight^2)/100$

IHD	
$e((\ln(1,08)/10)*(Lden-53))$	
$PAF_{xy} = ((\text{Summa}(p*(RR-1)))/\text{Summa}(p*(RR-1)+1))$	

Fraktion av exponerad RR IHD		
Lden 55-59	0,65175	0,02038
Lden 60-64	0,26119	0,01873
Lden 65-69	0,07466	0,00849
Lden 70-74	0,01094	0,00172
Lden >75	0,00146	0,0003
Kontroll	1,00000	0,04962
PAFxy	0,04728	

Bilaga 2 Antal bullerutsatta bostäder längs kartlagd statlig väg

Bilaga 3 Antal bullerutsatta bostäder och skolor/förskolor längs kartlagd järnväg

Stråk	Antal bostäder Leq ≥60 dBA utomhus	Antal bostäder Leq ≥65 dBA utomhus	Antal bostäder Lmax ≥80 dBA utomhus	Antal bostäder Lmax ≥85 dBA utomhus	Skolfastigheter Leq ≥60 dBA	Underlag antal skolor, förskolor, se förklaring
Södra Stambanan	11892	5342	11402	6100	39	1
Västra Stambanan	11076	4450	10327	5093	37	1
Värmlandsbanan	1955	395	3707	1924	11	2
Bergslagspendeln	234	17	683	360	3	2
Kust-till kustbanan	637	66	2398	1155	2	1
Marieholmsbanan	1	0	56	0	0	1
Blekinge kustbana	486	62	1974	1011	4	1
Olofströmsbanan	342	53	499	271	0	1
Godsstråket genom Skåne, Ängelholm-Åstorp	94	35	190	101	2	1
Bohusbanan	62	3	1482	617	0	1
Stambanan genom övre Norrländ	2794	848	3988	1706	11	2
Bergslagsbanan	2067	500	4875	2067	2	2
Dalabanan	1336	182	3295	1379	3	2
Norra stambanan	1791	631	2381	1169	3	1
Godsstråket gm Bergslagen	2381	688	2559	848	8	2
Mälärbanan	1254	183	3400	1254	2	3
Norge-Vänerbanan	870	216	1784	710	3	3
Svealandsbanan	711	117	1117	497	2	3
Västkustbanan	1427	288	2635	1118	6	3
Ostkustbanan	6836	2112	12333	4942	12	3
Sala-Oxelösund	391	48	1111	563	0	3
Jönköpingsbanan	1244	325	3060	1545	4	3
Skånebanan	1165	148	2547	1225	4	3
Ystad-Österlenbanan	25	0	634	173	0	3
Mittbanan	821	169	801	447	1	3
Rååbanan	85	2	73	7	0	3
Summa	51 107	16 664	77 527	35 572	159	

Tabellförklaringar

Antal bostäder	Antal lägenheter i flerfamiljshus med ett antagande om att tio lägenheter per byggnad berörs, antal enfamiljshus samt övriga bostadshus. Högsta fasadnivå.
Underlag antal skolor/förskolor, för fortsatt utredning	1) Alla skolformer enligt registrerad byggnadstyp. Högsta fasadnivå.
	2) Förskolor och grundskolor från SCB/Skolverket. Högsta fasadnivå.
	3) Bedömt antal förskolor och grundskolor med väsentlig del av skolgård över Leq 60 dBA. Utbredningsberäkning.

Trafikverket, 781 89 Borlänge. Besöksadress: Röda vägen 1

Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

[trafikverket.se](https://www.trafikverket.se)

27. Remiss; Riktlinjer bostadsförsörjning - yttrande till Marks kommun KS2024/83

§59

KS2024/83

Remiss; Riktlinjer bostadsförsörjning - yttrande till Marks kommun

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ser positivt på Marks kommuns arbete kring bostadsförsörjning och ställer sig positiv till kommunens förslag till riktlinjer för bostadsförsörjning.

Ärendet

Enligt Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar är det varje kommuns ansvar att med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Förslag till riktlinjer för bostadsförsörjning för mandatperioden 2022–2026 har tagits fram av Marks kommun. Riktlinjerna baseras på av den demografiska utvecklingen, marknadsförutsättningar och vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. I förslaget finns kopplingar till kommunens redan antagna mål och planer och program, i första hand översiktsplanen från 2017. Därutöver innehåller förslaget mätbara indikatorer som ska underlätta uppföljningen av arbetet med bostadsförsörjningen. Bollebygds kommun inbjuds att yttra sig över förslaget till riktlinjer.

Kommunstyrelseförvaltningen ser positivt på Marks kommuns arbete kring bostadsförsörjning och ställer sig positiv till kommunens förslag till riktlinjer för bostadsförsörjning.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen ser positivt på Marks kommuns arbete kring bostadsförsörjning och ställer sig positiv till kommunens förslag till riktlinjer för bostadsförsörjning.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Remiss; Riktlinjer bostadsförsörjning - yttrande till Marks kommun
- Ksau § 71-24 Beslut om remiss av riktlinjer för bostadsförsörjning
- Förslag till nya riktlinjer för bostadsförsörjning, Marks kommun

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Inledning och mål

Varför riktlinjer för bostadsförsörjning?

Rätten till bostad är stadgad såväl i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna som i svensk grundlag. Det åligger kommunen att skapa förutsättningar för att var och en har rätten till en bostad. Oavsett förutsättningar, bakgrund och ålder ska alla invånare i Marks kommun leva i goda och trygga bostäder. Marks kommun har kommungemensamt mål om att bli bästa barnkommun som grundas i att barnkonventionen är lag. En god och trygg bostad kan bland annat bidra till barns rätt till privatliv, lek, vila, social trygghet och en skälig levnadsstandard. Det är därför viktigt att kommunen arbetar aktivt med sin bostadsförsörjning och ska enligt lag ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning. Riktlinjer för bostadsförsörjningen är ett strategiskt och vägledande dokument vad gäller bostadsbyggande och utvecklingen av bostadsbeståndet i den kommunala planeringen.

Följande riktlinjer har tagits fram för mandatperioden 2022–2026, men kommer att ha målsår 2034. Det innebär att de mål och analyser som ligger till grund för de nya riktlinjerna kommer baseras på en tidshorisont som sträcker sig till 2034. Riktlinjerna behöver dock prövas och antas under kommande mandatperioder.

Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

Enligt Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar är det varje kommuns ansvar att med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Riktlinjer för bostadsförsörjning ska innehålla kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet, planerade insatser för att nå målen samt hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen. Riktlinjerna ska grunda sig på en analys av den demografiska utvecklingen, marknadsförutsättningar och vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Enligt lagstiftningen ska riktlinjer för bostadsförsörjning antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. Vid framtagandet ska samråd ske med länsstyrelsen, berörda kommuner och andra regionala organ.

Läs bostads- och befolkningsanalys för bakgrund till mål och åtgärder.

Ändring av bostadsförsörjningslagen

En ändring av lagen om kommunens bostadsförsörjningsansvar trädde i kraft den 1 oktober 2022. Ändringen innebär att kraven på den analys som ska ligga till grund för uppgifterna i riktlinjerna får en tydligare inriktning mot kommunernas eventuella bostadsbrist. Utöver de analyser av den demografiska utvecklingen och marknadsförutsättningarna som ska göras, föreslås att riktlinjerna särskilt ska grundas på en analys av vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Vidare föreslås att kommunen ska genomföra sin analys med stöd av ett underlag som Boverket förser kommunen med. Kommunen får också använda ytterligare underlag som behövs för analysen.

Projektorganisation

För att kunna samarbeta kring och förankra framtagande av riktlinjerna i kommunkoncernen har kommunen haft en bred representation av flera förvaltningar och enheter i projektorganisationen. Projektorganisationen har även tagit stöd från externa lokala aktörer.

Bilden visar projektorganisationens gruppindelning respektive representanter.

Mål för bostadsförsörjningen

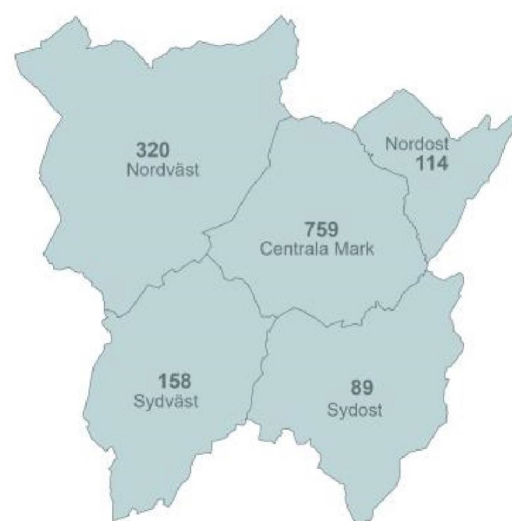
I riktlinjerna för bostadsförsörjning har två mål tagits fram. Målen tar utgångspunkt i kommunens redan antagna mål och styrdokument, i första hand översiktsplanen från 2017 och visionen för Mark.

**Alla kommundelar ska ha en positiv
befolkningsutveckling**

Vi har "Mark-nära" bostäder och boendemiljöer

Mål 1 - Alla kommundelar ska ha en positiv befolkningsutveckling

Mark är nära och har närheten. Varje by i kommunen har sin identitet och är värdefulla enheter av en gemensam helhet. För att byarnas identiteter ska värnas och frodas behövs ständig utveckling, då de lokala skillnaderna är en gemensam tillgång. Utvecklingen kan komma att se olika ut i olika kommundelar, men målet är att alla kommundelar ska uppleva en positiv befolkningsutveckling. Kommunen har i översiktsplanen satt ett tillväxtmål på i genomsnitt 0,55 procent per år fram till 2030 och därefter cirka *en* procent per år fram till 2034.

Bilden visar fördelning över antalet bostäder som behöver byggas fram till 2034 för att nå översiktsplanens tillväxtmål.

För att tillhandahålla bostäder enligt översiktsplanens tillväxtmål behöver 760 bostäder byggas fram till 2030 och därefter ytterligare 680 bostäder fram till 2034. Utifrån hur befolkningsfördelningen ser ut idag och hur utvecklingen bör se ut enligt översiktsplanens strategier är målet att 1 440 bostäder ska byggas till 2034. Dessa bör fördelas på kommunens olika delar enligt följande:

Kommundel	Antal bostäder
Centrala Mark	759
Mark Nordväst	320
Mark Nordost	114
Mark Sydväst	158
Mark Sydost	89
Totalt	1440

Sammantaget bör bostäderna fördelas så att det byggs 90 bostäder/per år fram till 2030 följt av 170 bostäder/per år fram till 2034.

Mål 2 - Vi har "Mark-nära" bostäder och boendemiljöer

I Marks kommun lever man tillsammans med naturen och därför bör den värnas och värdesättas högt. Mark ska vara en plats där det inte spelar någon roll vem du är eller vad du har för förmågor. Alla ska ha tillgång till ett tryggt hem och värdera människors lika värde högt. Det ska finnas plats och utrymme för olika livsstilar, möjligheter till arbete och en värdefull fritid. Kommunen ska skapa möjligheter, vara nytänkande, nyskapande och locka till mer kunskap, erfarenheter.

Med utgångspunkt i Marks kommuns vision har kommunen som mål att tillhandahålla bostäder:

- I närhet till grönsstruktur (300 meter utan kraftiga barriärer)
- I närhet till kollektivtrafik (400 meter gångväg)
- I närhet till kommunal service - skola, förskola, vård och omsorgsboende (800 meter)
- I närhet till grundläggande service - dagligvaror och bränsle för personbil (5 km)
- Lokalisera bostäder i attraktiva lägen enligt strukturbilden och i LIS-områden.
- 40 % lägenheter i flerbostadshus (enligt Översiktsplanens mål)
- För att minska antalet hemlösa
- Med ett arkitektoniskt uttryck som bidrar till hållbara jämlika och omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer

Åtgärder, indikatorer och ansvar

Till kommunens två bostadsförsörjningsmål föreslås åtgärder. Åtgärderna sträcker sig över åren 2024–2034 och ska bidra till att målen uppnås. En eller flera förvaltningar kan vara ansvarig för att åtgärden genomförs. Till målen finns mätbara indikatorer som ska underlätta uppföljningen av arbetet med bostadsförsörjningen.

Läs bostads- och befolkningsanalys för bakgrund till mål och åtgärder.

Mål 1 - Åtgärder och indikatorer

"Alla kommunelar ska ha en positiv befolkningsutveckling"

Mål 1 för bostadsförsörjning

Indikatorer

- Befolkningsökning per kommunal

- Antal färdigställda bostäder per kommundel
- Planberedskap per kommundel
- Kommunalt markinnehav per kommundel

Åtgärder

Genomföra strategiska markförvärv

Ett viktigt verktyg i kommunens arbete med bostadsförsörjning är det kommunala markinnehavet. Genom markförvärv och en strategisk långsiktig plan för nyttjande och förvaltning av det kommunala markinnehavet har kommunen möjlighet att säkerställa att det finns tillgång till mark för bland annat bostäder och kommunal service. Genom ett strategiskt kommunalt markinnehav har kommunen också bättre möjligheter att styra samhällsutvecklingen.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsförvaltningen

Utveckla enligt översiktsplanens strukturbild

I översiktsplanen beskrivs för att klara de utmaningar som Mark står inför behöver en stark struktur skapas. Kommunen behöver drar nytta av läget i regionen och tar vara på växtkraften där potentialen finns. Strukturbilden bygger på Marks nuvarande förutsättningar och förstärker de viktiga regionala sambanden. Det är en långsiktigt hållbar struktur som tar sin utgångspunkt i behovet av att samordna och effektivisera kollektivtrafiken i huvudstråk och att öka bebyggelsen i stråkens noder och länkade orter. En analys av brister och möjligheter samt redovisning av framkomliga vägar i syfte att få "fler byggkranar i Mark" behöver tas fram.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsförvaltningen

Planberedskap för bostadsbyggnation i samtliga kommundelar

Översiktsplanens strukturbild

För att kunna uppnå det framtagna befolkningsmålet enligt översiktsplanen behöver kommunen ha färdiga och ändamålsenliga detaljplaner i attraktiva lägen. Det ger kommunen möjlighet att snabbare kunna tillhandahålla goda bostadsalternativ och vara ett attraktivt val av boendekommun. Att arbeta mot att skapa en beredskap av detaljplaner för bostäder och kommunal service som kan nyttjas vid behov bidrar till förkortade ledtider och bidrar till att skapa tydlighet, samstämmighet och hållbar samhällsplanering. En förutsättning för att kunna skapa en fungerade planberedskap är att också arbeta med flexibla detaljplaner, se åtgärd under mål 2.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsförvaltningen

Mål 2 - Åtgärder och indikatorer

"Vi har Mark-nära bostäder och boendemiljöer"

Mål 2 för bostadsförsörjning

Indikatorer

- Antal färdigställda bostäder inom 300 meter från grönområde.
- Antal färdigställda bostäder inom 400 meter från kollektivtrafikhållplats.
- Antal färdigställda bostäder inom 800 meter från kommunal service (skola, förskola, vård- och omsorgsboende).
- Antal färdigställda bostäder inom fem kilometer från grundläggande service (dagligvaror och bränsle för personbil).
- Antal färdigställda bostäder inom LIS-områden.
- Andel hushåll som är trångbodda och har en ansträngd ekonomi.
- Andel unga mellan 18–24 år som är trångbodda och har en ansträngd ekonomi.
- Andel personer som väntat över tre månader på serviceboende (LSS och vård- och omsorgsbostad).
- Antal hemlösa.
- Andel markanvisningar där kommunen styrt utformning/gestaltning.

- Andel lägenheter i flerbostadshus (följa utvecklingen mot 40 % lägenheter i flerbostadshus, enligt översiktsplanens mål).

Åtgärder

Utveckla markanvisning som styrmedel

Genom en effektiv process för markanvisningar kan kommunen styra när, var och vilken typ av bostäder som ska byggas.

Markanvisningsprocessen behöver vara tydlig och transparent för att säkerställa en god samverkan med byggaktörer. Kommunen ska vidareutveckla processen kring markanvisningar genom att ta fram nya riktlinjer och då arbeta in aspekter som rör gestaltning, universellutformning och där med styra tydligare mot uppsatta mål.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsförvaltningen

Andra berörda aktörer: Marks Bostad AB

Skapa flexibla detaljplaner

Detaljplaners framtagande och innehåll styrs av plan- och bygglagen (PBL). Där beskrivs att detaljplanen inte får vara mer detaljerad än vad som behövs med hänsyn till planens syfte. Detta blir extra viktigt om detaljplanen avser att skapa planberedskap då exempelvis arkitektoniskstil eller ekonomiska förutsättningar ändras över tid. Kommunen ska därför i utformningen av detaljplaner bara styra det som har ett tydligt syfte och behov, för att långsiktigt vara förberedda på förändrade förutsättningar. På så sätt skapas flexibla detaljplaner, vilka är en förutsättningar för en fungerande planberedskap.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsförvaltningen

Andra berörda aktörer: Teknik- och serviceförvaltningen, Marks Bostad AB

Kontinuerlig prognos av framtida bostadsbehov för personer utanför den lokala bostadsmarknaden

Kommunen ska, enligt Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, säkerställa att det finns en prognos för framtida behov gällande grupper vars bostadsbehov inte tillgodoses på den lokala bostadsmarken. Socialförvaltningens årliga nuläges- och omvärldsanalys samt lokalförsörjningsplanen är två viktiga verktyg för att kartlägga framtida bostadsbehov för dessa grupper. Prognoserna ska även kompletteras med Boverkets öppna data över bostadsbrist.

Ansvarig: Socialförvaltningen och Teknik- och serviceförvaltningen

Andra berörda aktörer: Marks Bostad AB och Samhällsbyggnadsförvaltningen

Införa principen om universell utformning

Kommunen bör införa principen om universell utformning i processer, design och genomförande av planering och exploatering. Principen om universell utformning är ett av målområdena i Regeringens Funktionshinderpolitik. I korthet handlar det om att etablera ett tanke-och arbetssätt för att öka tillgängligheten för alla grupper och undvika att göra anpassningar i efterhand. Det är viktigt att principen om universell utformning etableras bland de kommunala förvaltningar och bolag som påverkar utformningen av kommunens nya och befintliga miljöer. För utformning av byggnader och dess omgivning samt vägar finns lagkrav på tillgänglighet men principen avser att ändra synen på tillgänglighet från anpassning till standard.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsförvaltningen, Marks Bostad , Teknik- och serviceförvaltningen och Socialförvaltningen

Planera för kommunal service i tidigt skede

Kommunen ska säkerställa tillskapandet av kommunal service i tidigt skede. Arbetet baseras på framtagna nyckeltal för behovet av kommunal service som konsekvens av prognos för kommande bostäder i detaljplan. Nyckeltalen bör revideras i samband med framtagande av nya riktlinjer för bostadsförsörjning varje mandatperiod och behovsbilden kompletteras löpande.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsförvaltningen och Teknik- och serviceförvaltningen

Arbete mot hemlöshet

I arbetet mot hemlöshet ingår det att jobba med vräkningsförebyggande arbete och stöd vid hemlöshet, samt att utforma riktade insatser. Kommunen ska även fortsatt arbeta för att inrätta modellen *Bostad först* i enlighet med den nationella hemlöshetsstrategin.

Ansvarig Socialförvaltningen

Andra berörda aktörer: Teknik- och serviceförvaltningen, Marks Bostad AB

Testa innovativa och attraktiva boendeformer för olika målgrupper

Ett differentierat bostadsutbud bidrar till attraktiva boendeformer för fler målgrupper, vilket i sin tur kan leda till en robust kompetensförsörjning. Att skapa förutsättningar för attraktiva, innovativa och hållbara boendemiljöer går i linje med Sjuhärads utvecklingsstrategi. Kommunen bör möjliggöra för lokalt unika boendeformer och driva på innovativa lösningar för bostäder som kan tillgodose exempelvis unga och äldres behov och efterfrågan. Det finns många exempel på hur olika kommuner och bostadsbolag har arbetat med frågan, exempelvis genom prisdifferentierade bostäder, sociala och kooperativa boendeformer med mera.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsförvaltningen, Marks Bostad AB

Behov av styrdokument för gestaltning och arkitektur

Syftet med ett styrdokument för gestaltning och arkitektur är att tydliggöra kommunens syn på hur gestaltning bör se ut vid ny- och ombyggnation. Ny bebyggelse ska ha en arkitektonisk idé för att bidra med ett ökat värde och attraktivitet. Offentliga miljöer ska gestaltas på ett omsorgsfullt sätt, som förstärker Marks unika kultur- och naturtillgångar och/eller textil- och industriarv. Ny bebyggelse ska relatera till befintlig bebyggelse på ett medvetet sätt och utgöra ett tillskott till omgivningen. Ett nytt styrdokument bör hantera gestaltning i olika skalor, bidra med inspiration och sätta

ramarna för hur Marks kommun arbetar med arkitektur och
gestaltungsfrågor. God bebyggd miljö - God vardagsmiljö Politik
för gestaltad livsmiljö

Ansvarig: Samhällsbyggnadsförvaltningen

Uppföljning och genomförande

Riktlinjer för bostadsförsörjning ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. Men för att fånga upp eventuella förändrade förutsättningar och stämna av genomförandet behöver riktlinjerna följas upp årligen av kommunorganisationen. Det är särskilt viktigt i nuvarande konjunkturläge och i en osäker omvärld där snabba förändringar kan ske. Uppföljningen bör synkas med besvarande av Boverkets bostadsmarknadsenkät, på så sätt ges en mer trovärdig helhetsbild av bostadsläget i kommunen.

Uppföljningen ska ske i grupp med representanter från berörda kommunala förvaltningar samt Marks Bostad AB. Till stöd för uppföljningen finns indikatorerna för respektive mål. Till några av indikatorerna kommer kart- och statistikverktyg att tas fram för att underlätta uppföljningen.

Mandathjul för arbete med bostadsförsörjning